

GLAGOLITA

C L O Z I A N U S

ID EST

CODICIS GLAGOLITICI INTER SUOS FACILE ANTIQUISSIMI,

OLIM,

DUM INTEGER ERAT VEGLAE IN THESAURO FRANGEPANIANO, HABITI PRO S. HIERONYMI BIBLIIS CROATICIS,

SUPPARISQUE AD MINIMUM EXARATO A ·MLVH· CYRILLIANO OSTROMIRI NOVOGRADENSIS,

ΛΕΙΨΑΝΟΝ FOLIORUM ·XII· MEMBRANEORUM, SERVATUM IN BIBLIOTHECA

ILL^{MI} COMITIS PARIDIS CLOZ TRIDENTINI.

LITTERIS TOTIDEM CYRILLICIS TRANSCRIPTUM, AMPLISSIMIS DE ALPHABETI GLAGOLITICI REMOTIORI ANTIQVITATE ET LITURGIA SLAVICA A. D. ·DCCCLXX· PRIMUM COEPTA IN PANNONIA PROLEGOMENIS HISTORICIS ET PHILOLOGICIS, MONUMENTIS ITEM TRIBUS DIALECTI CARANTANICAE SECULI ·X· MONACHI REPERTIS, ITEMQUE SPECIMINIBUS SLAVICARUM CIS DANUBIUM DIALECTORUM AB A. ·MLVII· AD ·MDCCCXXXV·; CALENDARIO SLAVICO A. ·MLVII· ALIISQUE INEDITIS; ADDITO GRAECO GLAGOLITAE INTERPRETIS ΠΡΟΚΕΙΜΕΝΩΙ, LATINAQUE SLAVICORUM OMNIUM INTERPRETATIONE, LINGVAE DEMUM SLAVORUM UTRIVSQUE RITUS ECCLESIASTICAE BREVI GRAMMATICA ET LEXICO ILLUSTRATUM EDIDIT ET QVALEM CUMQUE HANC EDITIONEM SUO STUDIO ET PECULIO PROCURATAM HONORIS ET GRATI ANIMI CAUSA, QUOD IN QVINQUENNIO TRACTANDUM EDENDUMQUE SIBI CODICEM CONCEDIDIT,

ILL^{MO} COMITI PARIDI CLOZ TRIDENTINO

FELICI CODICIS DOMINO

DEDICAVIT

Bartholomaeus Kopitar,

AUGUSTISSIMO AUSTRIAE IMPERATORI A BIBLIOTHECAE PALATINAE CUSTODIA.

S. Paulus apostolus ad Romanos XIV, 11:

ΚΑΙ ΠΑΣΑ ΓΛΩΣΣΑ ΕΞΟΜΟΛΟΓΗΣΕΤΑΙ ΤΩΙ ΘΕΩΙ.

ET OMNIS LINGUA CONFITEBITUR DEO.

ХѠѠДѠДѠ ѠѠѠѠѠѠ ѠѠѠѠѠѠ ѠѠѠѠѠѠ ѠѠѠѠѠѠ ѠѠѠѠѠѠ ѠѠѠѠѠѠ. Glagolita Clozianus.

и всѣкъ ѡзвѣкъ ѡповѣтъся гѣи. Idem Glagolita Clozianus transcriptus cyrillice.

и всѣкъ ѡзвѣкъ ѡповѣтъся кѣи. Cod. Bibl. Caes. bulg. Dragomirn.

и всѣкъ ѡзвѣкъ ѡповѣтъся кѣи. Cod. Bibl. Caes. serb. chart. Cl.

и всѣкъ ѡзвѣкъ ѡповѣтъся гѣи. Editio princeps, Ostrog. 1580.

и всѣкъ ѡзвѣкъ ѡповѣтъся кѣови. Editio vulgata (1816).

CUM TABULIS AENEIS DUABUS.

VINDOBONAE,

PROSTAT APUD CAROLUM GEROLD BIBLIOPOLAM.

MDCCCXXXVI.

O P U S C U L I C O N S P E C T U S .

1) P r o l e g o m e n a .

	Pag.
I. Accidit in puncto, quod non speratur in anno.	III
II. Status rei glagoliticae ante inventum codicem Clozianum.	—
III. Causa glagolitica in integrum restituitur.	IV
IV. Describitur codex Clozianus.	—
V. Continuatur descriptio.	V
VI. An nostri quinterni sint pars codicis olim Assemaniani, nunc Vaticani.	VI
VII. Vestigia aliorum codicum glagoliticorum persequenda.	—
VIII. Continuatur descriptio codicis Cloziani.	—
IX. Scriptura codicis.	VII
X. Contenta in codice.	—
XI. Fructus ex illius editione redundaturus.	VIII
XII. Slavorum linguae sacrae origines.	—
XIII. Slavorum linguae sacrae ejusdem varietas.	IX
XIV. Novissimi primi, et vice versa.	XII
XV. Glagolitarum status hodiernus.	XIII
XVI. Missalis Glagolitici epochae tres.	XV
XVII. Statistica Glagolitarum.	XVII
XVIII. Quae malo remedia quaerenda.	XVIII
XIX. Ratio et consilium edendi codicis Cloziani.	XIX
XX—XXVIII. Expositio tabularum aenearum hujus operis.	XX
XXIX. In historiam Slavorum Pannoniae et Moesiae respectus.	XXX
XXX. Slavicarum cis Danubium dialectorum contentio.	XXXII
XXXI. Specimen dialecti carantanicae sec. X: Monumenta Frisingensia tria, explicata et illustrata.	XXXIII
XXXII. Specimina Slavismi Cisdanubiani, ab A. 1057—1835.	XLVIII
XXXIII. Appendix prima: Kalendarium Ostromirianum A. 1057, cum latina interpretatione. Subscriptio codicis Evangeliorum Ostromiriani A. 1057.	LXI
XXXIV. Appendix altera: de Moravis carantanis.	LXX
XXXV. Appendix tertia: Sonus κ Pseudocroatarum interamnensium.	LXX
XXXVI. Appendix quarta: de S. Methodio superstite in Moravis anno adhuc 884.	LXXI
XXXVII. Appendix quinta: Anonymi Salisburgensis A. 873 scriptoris, Historia Conversionis Carantanorum et de S. Methodio testimonium querulum quidem sed luculentum. (Editio nova ope quinque codd. plenior et emendatior).	LXXII
XXXVIII. Appendix sexta: Slavorum Cisdanubianorum historiae conspectus chronologicus usque ad A. 901.	LXXVI
XXXIX. Conclusio Prolegomenon.	LXXX

2) O p u s i p s u m .

Codex glagoliticus Clozianus accurate transcriptus totidem litteris cyrillianis usitatoribus.	1
Graecum Προκειμενον Slavi interpretis; itemque slavicae versionis Interpretatio latina.	25
Locorum biblicorum collatio.	40

3) E p i m e t r o n .

Collatio interpretationis ineditae psalmi CIII, 1—11, e codice sec. XI. glagoliticocyrilliano, cum archetypo graeco ejusdem interpretationis, itidem inedito, e codd. Ambros. et Vindobonensi.	14
Slavorum linguae sacrae Grammatica brevis.	47
Ejusdem linguae sacrae breve Lexicon.	67

In Textu Codicis Cloziani p. 1—24.

- Lin. 9. Pro постѣидитса lege постѣидитѣса.
 — 27. — пѣснь Codex habet пѣснѣ.
 — 69. — съи lege съи. Sic et in Lexicop. 83: съи ѿ ѿи.
 — 92. — оѣемѣ Codex habet оѣемь.
 — 99. — имѣти Codex habet ѿмѣти.
 — 101. Inter -штерьмѣ et ниже Codex habet punctum.
 — 111. Col. 2. excidit titla in: айлоу.
 — 138. Col. 2. excidit titla in: сѣи.
 — 146. Pro отъ владѣнкѣ lege отъ владѣнкѣ.
 — 176. Post оувѣмѣ col. 2. dele comma.
 — 200. Post влхотѣ col. 2. dele comma.
 — 203. Pro вѣсен фѣлософѣи lege вѣсен фѣлософѣи.
 — 227. Pro кѣиваше lege кѣиваше, ex correctione.
 — 236. Pro коуплѣж codex habet more suo коуплѣж.
 — 240. Post прочѣихѣ abest punctum in Codice.
 — 250. Pro накрѣви lege: и на крѣви, ut est col. 2.
 — 255. Col. 2. pro различѣ lege: различѣ.
 — 261. Col. 2. junge отъ -сѣдѣж.
 — 270. Pro еѣупта lege еѣупта, sine titla.
 — 305. Col. 2. junge завѣи-ша; et lege створьшаго.
 — 308. Col. 2. pro дѣтѣли lege дѣтѣли.
 — 309. Pro паматѣ lege паматѣ.
 — 314. Lege: двѣри- и ѣзѣтѣжѣ.
 — 324. Col. 2. pro фѣгнѣцѣ lege фѣгнѣцѣ.
 — 341. Pro сѣтѣ lege сѣтѣ.
 — 410. Post имѣи Codex habet punctum.
 — 416. Pro стоѣниереи lege: стоѣни ѣереи.
 — 420. Post свѣтитѣ punctum habet Codex.
 — 424. Pro дѣстѣ lege дѣстѣ.
 — 437. Col. 2. junge е фѣко-же.
 — 441. Pro нехотѣ lege нехотѣ.
 — 471. Pro творити Codex habet творитѣ.
 — 475. Post трапѣзѣ Codex habet punctum.
 — 480. Pro ми изглагола Codex habet мѣ изглагола.
 — 482. Pro распѣлѣ lege распѣлѣ.
 — 520. Col. 1. excidit инож ante пра-
 — 524. Post реченое Codex habet duo puncta (:).
 — 533. дѣиѣ (sic), non дѣиѣ quod expectes.
 — 560. Divide -ми докротами.
 — 562. Pro ѣкское Codex habet неѣское, ut est col. 2.
 — 566. Pro пѣскомѣ сѣвѣ- lege пѣскомѣ сѣвѣзано.
 — 576. Pro силнѣи Codex habet силнѣи.
 — 595. Lege сѣнѣдѣ et прѣстѣпнѣжѣ.
 — 604. кѣи Codex habet кѣи, diserte per ѣ!
 — 605. Pro кѣсмрътѣ Codex habet кѣсмрътѣ.
 — 618. Pro сѣсмрътѣ Codex habet сѣсмрътѣ.
 — 687. Pro свѣде- lege свѣдѣтельствуетѣ.
 — 691. Pro сѣстѣвнѣе lege сѣстѣвнѣе.
 — 696. Pro простѣрѣ lege простѣрѣ.
 — 705. ѣно lege ut est col. 2. нѣо, (id est неѣо).
 — 711. великѣи Codex habet великѣи.
 — 714. Divide прѣвѣе са.
 — 730. глѣши Codex habet глѣши.
 — 732. Vocis ѣ vocalis evanida: ѣ an ѣѣ (i. e. ѣѣ)?
 — 733. мрътѣцѣ Codex habet мрътѣцѣ.
 — 734. вѣздаемѣ lege вѣздаемѣ.
 — 735. Pro печатѣ lege печатѣ.
 — 736. Pro кѣзоумнѣе lege кѣзоумнѣе.
 — 747. кѣсмрътѣю Codex habet кѣсмрътѣю.
 — 748. ѣзмрътѣиѣхѣ Codex habet ѣзмрътѣиѣхѣ.
 — 754. Col. 2. pro сѣпаснен lege сѣпаснѣи.
 — 766. мѣвѣи и гласи Codex habet мѣвѣи ѣ гласи.
 — 767. Col. 2. pro кѣивѣжшѣ lege кѣивѣжшѣ.

- Lin. 771. Pro гогори col. 2. lege гогори.
 — 783. — сѣвѣзашѣ lege сѣвѣзашѣ.
 — 785. — иноплемѣннѣи lege иноплемѣннѣи.
 — 792. — еѣко видимѣ Codex habet еѣко вѣдѣмѣ.
 — 794. — соугѣо чѣбѣко- lege соугѣо чѣбѣко-
 — 804. — плѣннѣи lege плѣннѣи.
 — 819. — чѣкала lege чѣкала.
 — 835. — мимо Codex scribit мѣмо. Sic et L. 836.
 — 856. — приношаѣж Codex scribit приношаѣж.
 — 858. — еѣупта lege еѣупта sine titla.
 — 877. Supra зѣ vocis розѣство recentior manus ad-
 scripsit glagoliticum жѣ мѣноурацѣи.
 — 892. вѣвѣтѣлемѣ Codex habet вѣ вѣтѣлемѣ.
 — 904. по ѣ дѣнѣ Codex habet по ѣ дѣнѣ.
 — 923. вѣниде Codex habet вѣниде.
 — 931. правѣдѣннѣа Codex habet правѣдѣннѣа.
 — 937. вѣистѣнѣж Codex habet вѣистѣнѣж.
 — 945. носифѣ Codex habet ѣосифѣ.
 — 953. ѣовѣ lege ѣвѣ (id est исоугѣовѣ). Et mox ноштѣжѣ.

In Reliquis.

- In Tab. I. Specimine 7 pro sec. 1493 lege: scr. A. 1493.
 Nec te turbabit praepostere citatus Tabularum ordo.
 Pag. III, 2, 13: pro sesquiseculo, lege: semiseculum.
 — XIII, 1, 1: dele: plus.
 — XXX, 2, 13: pro: at, lege: ad.
 — XXXI, 1, 1: pro nono, lege: novum.
 — LI, 2, 5: pro тоѣ lege таѣ.
 — LVIII. 1. 4. Pro A. 1557 lege A. 1578.
 — LXX. Carantanorum hodieque vigentibus in vocum
 ipsis radicibus ж pro aliarum dialectorum оу, adde
 similes his Zagradiensium Infinitivi per ж flexionibus
 Carniolani Truberi A. 1550 archaismos in hozho
 (хочѣж) et verujo (вѣроуѣж), pro quibus tamen non
 solum Carnioli hodierni, sed et ipsi Truberi aequales
 Bohorizh et Dalmatin habent hozhem et verujem.
 At durat adhuc о (ж) in reliqua declinat. Fem. et Verbi.
 — LXXI, 2, 41: pro: inventum, lege: inventam.
 — LXXIV, 2, 14: pro: substixit, lege: substiit.
 — 50, 2, 6: pro: numerac, lege: numerare.
 — 55. Dativo Sing. paradigmatis неѣо, pro неѣесоу lege
 неѣеси. Parad. III. Local. penes -и fac etiam in -е:
 имене, овѣчѣе, неѣесе; cf. Glagolitam L. 37 et 44.
 Dualis denique numeri Nom. Acc. et Voc. omnium
 Neutorum paradigmatum pro -ѣ corrige in -ѣ et -и;
 словѣ, лици, оученѣи, именѣѣ, овѣчѣѣ, неѣесѣѣ.
 — 56. Paradigmatis костѣ Localem muta Instrumentali
 et vice versa, костнѣж postponendo тѣѣ костнѣ.
 — 60. Instrumentalem дѣвѣтнѣи emenda in дѣвѣтнѣж.
 — 64. Pro: Quaedam in оуѣ etc. lege: Quaedam оуѣ
 (sine: in). Itemque post б): Usitatus постѣши, поу-
 стѣши adde: in libris Recentiorum minus correctis;
 nam verum поуштѣши (i. e. поуцѣши) habes in
 ipso Glagolita.
 — 65. De descriptione Adverbiorum оунѣ an оуѣнѣ, тоу-
 нѣ an тоуѣнѣ, dubius haereas; recentioribus коле,
 дѣле, лоуѣе тѣѣ е faventibus, at мѣнѣ et aliis тѣѣ ѣ.
 Cf. Dobr. Institt. p. 417.
 — 68. варѣж significat: elixo, coquo (non: frixo).
 — 70. Ante вѣгѣорицѣж pone punctum.
 — 71. Pro гѣсеница lege гѣсеница.
 — 84. тѣѣ сѣтѣ 2. pers. potius esset сѣши, quam сѣи,
 quippe verbi non ut дѣси etc. syncopati, sed integri
 ut est имѣмѣ, имѣши, имѣтѣ (имѣтѣ).

P R A E F A T I O.

I.

ACCIDIT IN PUNCTO, QUOD NON SPERATUR IN ANNO.

Hujus barbari versus expertus auctor ipse veritatem non nisi grato animo testatur. Audi sis rem lector benevole. Attulerat nobis, Kal. Jun. 1830, melioris luti bibliopagus, Jos. Drexler, ex hereditate collegae, volumen membranarum, sextante quidem jam multatum a priore domino; quod nos, ad instar Tarquinii, eo dignius putabamus servari. Erat illud germanica lingua conscriptum vetustissimum comitatus Tirolensis urbarium (licebit enim librum redituum medii aevi suo nomine appellare); in cujus fronte adnotatum legitur: Sub Ill. principe, domino Meinhardo duce Karinthiae et comite Tirolis confectus est iste liber.

Posteaquam praeprimis tentaramus omnia ad recuperandos (si forte, jam quidem avulsi a codice, adhuc tamen salvi jacerent alicubi, sed heu nimis vere deperditos, quippe conscissos irreparabiliter in ligandorum librorum dorsa firmanda) extremos quaterniones, emimus aequo pretio reliquos Drexleri solertia feliciter servatos.

Cumque probe sciremus, quantopere Excellentissimus Di-Pauli a Treuheim, per Tirolim juri dicundo Caesareus Praesidens, et historiae patriae studiosissimus, de hoc tam insperato ἐρμάλισσ nobiscum esset gavisurus, nil habuimus antiquius, quam hanc Bibliothecae Caesariae bonam fortunam cum ipso communicare.

Sed ultus est vir summus illius officio nostri importunitatem inexpectato plane, nobisque eo gratiore ἀντιδῶρον, indicato nempe nobis codice slavico, quem docti Itali seculo VI. adscriberent.

Rogavimus ut saltem videndi codicis procuraret copiam. Persuasit ille, qua pollet apud omnes gratia et auctoritate, Ill. Comiti Paridi Cloz, Tridentino, cimelii domino, ut per autumnii ferias visenti Urbem (Viennam) publico professori codicem concrederet, nobis ostendendum.

II.

STATUS CAUSAE GLAGOLITICAE ANTE INVENTUM CODICEM CLOZIANUM.

Quibus tum ego laetitiis incedebam, cum viderem glagoliticum, quem vocant, codicem si non antiquiorem, saltem aequalem vetustissimo cyrilliano Ostromiri Evangeliorum codici anni 1057!

Nam cum Illyrii quidem plerique semper manserint in vulgari opinione, alphabetum glagoliticum cyrilliano esse antiquius, non parum tamen labefactaverat apud mobilioris praesertim judicii homines hanc persuasionem κριτικῆς b. m. Dobrovius bohemus, urgens et augens mille modis per sesquiseculum conceptam a se et in publicum emissam hac de re hypothesin, esse hoc totum alphabetum glagoliticum pia fraude excogitatum intra annos 1060—1222 a presbytero aliquo Slavo, aegre ferente sat inique ne dicam stolide damnatam a Concilio provinciali Spalatensi A. 1060 liturgiam cyrillianam, una cum ejus auctore Methodio graeco; adornasse eum ideo, lingua quidem eadem sed characteribus de industria immutato (ne agnosceretur pro damnato), missam latinitus: huncque suum foetum supposuisse S. Hieronymo ecclesiae doctori, nato Stridone Dalmatae, et mortuo A. Chr. 420.— Et successisse fraudem, non solum apud rei sponte cupidos populares, sed et ipsum ei summum Pontificem Innocentium IV. in tantum indulsisse, ut A. 1248 episcopo Seniensi „petitam licentiam, sacra peragendi lingua slavonica et litera speciali, quam haberent à S. Hieronymo, concederet iis in locis, ubi de consuetudine observarentur praemissae (lingua et litera specialis).” Ac primo quidem concedebat Dobrovius huic piae fraudis invento seculum XI, utpote cujus excogitandi, a concilio A. 1060 damnante Methodium haereticum una cum suis literis gothicis, sat urgens necessitas esset subnata. Sed jam tum (1780—1792) ducentos fere annos superaddebat, quippe pro antiquissimo hujus literaturae monumento accepto psalterio Nicolai presbyteri Arbensis A. 1222, quamvis Nicolaus ipse

expressis verbis testaretur, se illud descripsisse ex antiquiori Theodori ultimi Salonitani Archiepiscopi. Doctissimus Assemanus, cum Cyrillum seculi IX. exeuntis Graecum crederet certo certius auctorem literarum Slavicarum, neglecto hac de causa vero ultimo Salonitano A. 640 Theodoro, nec tamen ausus fraudis arguere Nicolaum, alium indicarat A. 880 — 890 Theodorum Spalatensem, qui, ut mos est, antiquae metropoleos Salonitanae, in cujus eversae dignitatem successerat Spalatensis, titulum retinisset. At longe illo audacior Dobrovius, sine justa, ut nobis quidem videtur, causa, praecepto quod probandum erat, descriptum a Nicolao glagoliticis literis psalterium Theodori ἀρχεγγραφοῦ perhibuit scriptum fuisse cyrillianis! Ita ille in ultimis suis libris omnem et alphabeti et liturgiae glagoliticae inventionem ad sec. XIII — XIV. detrusit, cyrillianis quattuor ad minimum seculis posteriorem.

III.

CAUSA GLAGOLITICA IN INTEGRUM RESTITUITUR.

Nos autem in hac re primo desideramus solitam Dobrovii aequitatem, qui clericum Nicolaum, nil tale merentem, pro impostore habuerit, sine justa causa. Si enim pro sua cuique cupiditate liceat historiam detorquere, quid intactum manebit et integrum? Sed, quod plus est, ipse iudex noster ὑπερκριτικός iniquae plane suspicionis convincitur, nostro praesertim nunc codice accedente ad Assemanianum et Parisinum, quorum nos hic in tab. I. accurata damus specimina. Quae, si cum glagoliticis codicibus conferantur sec. XIV (quos Dobrovius solos nôrat), fieri non potest, quin vel primo intuitu trecentis ad minimum annis antiquiores videantur omnibus qui talia intelligunt. Nam ut nil dicamus, Parisini codicis aetatem Maurinis artis diplomaticae perfectioribus vel e literarum glagoliticarum latino caractere adscriptis denominationibus, sat recte potuisse judicari (quem quidem latinum characterem ipsi sec. IX — X tribuunt, nec alius quisquam infra XII. ausit detrudere): annon codicem Vaticanum, a Caramano, oculato teste, Suidae seculo, nempe XI, deputatum, frustra, ne dicam impudenter, ad sec. XIII. releget is, qui nec ipse viderit, nec aliunde possit arguere? Adde nunc Clozianum hunc denique codicem, quem nostra diligenti cura fideliter editum pro aequali antiquissimi

A. 1057 Ostromiri ceterorumque supparium cyrillianorum codicum lubentes agnoscent ipsi eruditi Russiae philologi. Quid, quod in ipsis cyrillianis sec. XI. codicibus, quale habetur psalterium bulgaricum doctissimi Eugenii metropolitae Kieviensis, elegantissimae initiales literae glagoliticae apparent?

Stat ergo firma sententia: literas Slavorum glagoliticarum, quoad aetatem, esse saltem aequales cyrillianarum. An sint etiam antiquiores (quod quidem, praeter ipsos Illyrios plerosque, ipsi Dobrovii populares Dobner, Durich et Alterus non sine ratione suspicabantur) nunc non est nostrum scrutari: sufficit non videri recentiores, nulloque modo rotundos, latinisque bonae aetatis simillimos nostri codicis characteres cum gothicae formae glagoliticis literis sec. XIV — XV, quales Dobrovius solas vidit, esse confundendos, nec quoad aetatem.

Quod praeterea objicit Dobrovius, esse glagoliticum alphabetum imperfectius cyrilliano; codices longe pauciores, eosque non nisi recentes, et liturgicos tantum; ea omnia nunc, partim plenissimo et antiquissimo Cloziani codicis alphabeto, partim citatis ab ipso Dobrovio aliis quam liturgicis operibus, egregie confutantur. Ita, ut confidamus, ipsum Dobrovium, si viveret, a nobis fuisse staturum. Vix enim pro serio argumento habeas, quod longe plures, quam glagoliticis, dentur codices cyrilliani. Quid ad aetatem faciat numerus, quid ad bonitatem? Facile nimirum erat novis cyrillianis literis per Daciae Sarmatiaeque patentissimos campos nullo obstante diffundi (nam juvenum ritu florent modo nata, vigentque), interea dum veteres glagoliticae, praeter hunc fratrem natu minorem et aemulum, etiam cum acerrimis simul et potentissimis latinae ecclesiae propugnatoribus, Germanis et Italis, impar nimis certamen sustinerent. Sed de his plura dicemus infra. Nunc ad codicem Clozianum propius accedamus.

IV.

DESCRIBITUR CODEX CLOZIANUS.

Obvolutus nobis tradebatur codex membranâ hanc prioris illius fortunae notitiam continente: „Isti quinterni, hic intus ligati, scripti fuerunt de manu propria S. Iheronimi, ecclesiae Dei doctoris acutissimi. Et sunt bibliae pars in ligwa (sic) Croatia scripta. Et mihi dono dedit D. Lucas de Reynaldis,

presbyter Veglensis dioeceseos, qui habuit a Magnifico Domino Johanne de Frangepanibus, domino insulae praefatae Veglae, qui librum auro et argento ornatum pro reliquiis venerabatur. Et cum Venetiis mortuus, ac bona sua in praedam data ac distracta fuissent, etiam de hoc libro aurum et argentum amotum fuit, et pars libri praefato D. Lucae in manus venit, de qua michi Marquardo Breisacher militi, et tunc temporis Caesareo oratori, et pacis inter Illustrissimum Dominum Sigismundum Archiducem Austriae ex una, et Illustrissimum Venetiarum Dominium parcium (sic) ex altera confectori, illos inclusos duos quinternos pro speciali et grato munere dedit. Anno a Nativitate Domini M. CCCC."

Vides et hic, candide lector, communem opinionem de S. Hieronymo literaturae glagoliticae auctore; vides linguam Croatinam appellari; vides codicem longe pleniorum Vegliae olim, eumque auro et argento ornatum pro reliquiis fuisse; obtigisse e praeda defuncti Venetiis (A. 1482) comitis Joh. de Frangepanibus presbytero Lucae de Reynaldis partem libri, de qua ille sua parte hos duo quinternos Caesareo oratori Marquardo Breisacher militi pro speciali et grato munere dedit. Cum annus hujus Breisacheri notae errore laboret, verebatur ne spuria esset: sed collata scriptura ad aliud diploma tabularii aulici, ubi idem Breisacher testem se subscribit: „Ita est. Ego Marquardus Breisacher miles ac Imperialis orator, manu propria, 13. Nov. 1487" nil dubitandum de manu ipsius Breisacher; quare, cum rasurae nullum inspicienti omnino appareat vestigium, ipse qui scribebat quintam Cliteram omiserit necesse est, aut alium quemcumque numerum addendum ad M. CCCC. Archiducis enim Sigismundi, Tirolis comitis, pax cum Venetis facta est 1487; Breisacher e vivis excessit 1509. Intra hos ergo 22 annos referenda est haec Breisacheri militis nota.

Post Breisacherum nactus est, cum reliquo tabulario arcis Maria - Stein (in Comitatu Tirolensi prope Kuffstein, sed in laeva Oeni parte) hos nostros quinternos Comes Schurff, qui et ipse in eadem, qua Breisacher, membrana sua manu et lingua germanica adnotavit: „Dises puech hat Sant Jeronimus mit aigner hant geschriben in Crabatischer sprach."

Hodiernus demum arcis et codicis dominus,

Illustriss. Comes Paris Cloz, Tridentinus, tantum S. Hieronymi thesaurum examinaturus curiosius, miserat folii 9. r. primarum octo linearum diligentissimam in charta pellucida imitationem ad ipsos glagolitas dalmatas! Mirabuntur ipsi quidem, si suam lectionem cum hac nostra editione contulerint! sed sane magis etiam nos ipsi sumus mirati, cum praeter glagolitae opinionem Comitis quoque Car. Octavii Castillionaei de codicis contentis legeremus sententiam. Nesciebamus enim, stupendum profecto hujus viri ingenium slavicarum etiam literarum aequae capax, ac sit cuficarum et gothicarum. Videbamusque jam nil opus esse nostra opera, si ille, qui prior explicasset, ipse vellet edere. Sed is, aliis iisque gravissimis et gloriosissimis occupatus, sponte concessit Slavo edendum codicem slavicum. Utinam non indigno!

CONTINUATUR DESCRIPTIO.

Cum presbyter Lucas e praeda Frangepanis (sive Venetiis ea praeda fuerit, sive, quod facilius credas, Vegliae, connivente rectore) nactus sit partem bibliorum (ut ille quidem putabat) Slavicorum e versione divi Hieronymi, quaeritur primo, ubi reliquae partes, ab aliis raptae, nunc lateant. (Nam de industria fuisse pessumdatas nemo credet, qui vel obiter nôrit Italicorum solertiam; diripiunt illi prudentes thesauros non ut pessumdent, sed ut aut vendant bene, aut servant utendos).

Quaeritur secundo, ubi ea ipsa pars, de qua duos tantum quinternos Marquardo oratori Caesareo pro speciali et grato munere dedit presbyter Lucas de Reynaldis. Et ipsi hi quinterni, quos edimus, proprie ne quinterni quidem sunt, nec (ut admittas a milite quinternos dici qui proprie sint quaterni) ipsi quaterni sunt integri. Sunt quidem fasciculi bini, sed inaequales: prior nimirum quattuor tantum foliorum (intermediis quattuor deperditis), alter vero integer octo foliorum quaternio; idque, quod gratulere, continuo et prioris mutili quaternionis ambo ultima, et se ipsa ἀμέσως excipientium foliorum.

Prioris autem quaternionis intermedia non nisi quattuor folia deesse, patet e contentis, ut infra videbimus. Quamquam nescias, an miles Marquardus quinternos sensu stricto, an potius latiori dixerit.

Equidem putem latiori; nam proprie neuter fasciculus est quinternus, sed mutilus prior nunc non nisi duernus, alter vero et nunc et ab origine, utpote primâ suâ paginâ excipiens ultimam prioris) verus quaternus, quatuor habens διπλώματα seu octo folia. Potuit tamen fieri, ut etiam de Marquardi parte aut ipse Venetus donator Lucas folia intermedia retraxerit, aut alius fur surripuerit.

VI.

AN NOSTRI QUINTERNI PARS SINT CODICIS
ASSEMANIANI.

Possit quis quaerere: Quid si Assemani codex vetustissimus glagoliticus, nunc in Vaticana bibliotheca servatus, quem ille dicitur A. 1736 Hierosolymis comparasse, pars major fuerit illius codicis Frangepaniani direpti A. 1482, aut saltem, quod ad idem fere redit, pars partis Lucae presbyteri?

Quantum quidem hucusque scimus de Assemani codice, cujus hic Tab. I. specimen exhibemus, negamus societatem. Nam ut nil dicamus de ψ litera, quam Assemanianus habet, Noster plane non habet sed semper reddit per ω ; praeterea Assemanianus non videtur multum excedere numerum 160 foll., in nostro autem major quidem quinternus caret signatura, sed in prioris margine superne existit numerus $\text{M}\bar{\text{K}}$, qui glagolitis valet 62; ut adeo, si pro signatura sumas hanc notam superne existentem, 61 quaterniones hunc praecessisse jure arbitrere, qui vel soli summam 488 foliorum praebent, longe ampliorem codice Assemaniano.

VII.

VESTIGIA ALIORUM CODD. VETT. PERSEQUENDA.

Quaerendus ergo reliquus codex Frangepanianus (cujus hi nostri quinterni sunt parva tantum particula) per ditionem Venetam.

Quaerendum item praefatum psalterium Nicolai Arbensis descriptum A. 1222 ex antiquissimo codice Theodori Salonitani Archiepiscopi. Commodaverat Nicolai codicem Bosnensis episcopus Romae novam breviarii glagolitici recensionem curanti F. Raphaeli Levakovichio Ord. S. Francisci Croatae A. 1634. Dolendum omnino illum codicem, anni notam disertam habentem, ex illo tempore disparuisse. Nam mirifice nos cum in reliquis, tum praecipue in definienda

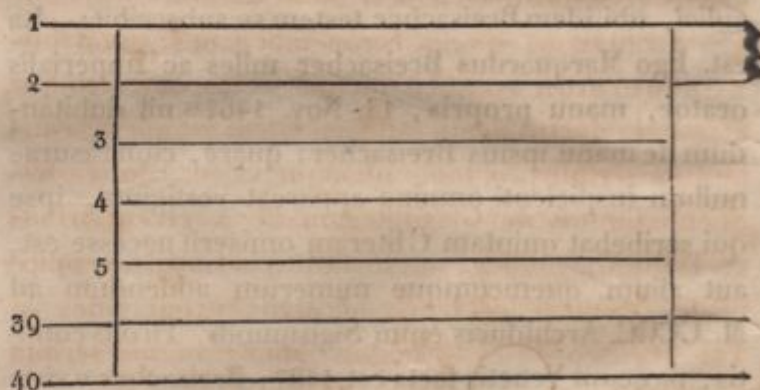
ad amussim et Assemaniani et hujus Cloziani codicis aetate adjuvaret. Si enim jam nunc, probabilissima quidem conjectura, inter recentiorum codd. glagoliticorum sec. XIV. ductus gothicos, et Assemaniani Nostrique rotundiores, (adeoque ab illis diversos, ut hodierni glagolitae, quibus C. Cloz miserat optimum facsimile, nec legere possent), trecentorum annorum spatium intercessisse jure prohibere posse videamur, longe tamen fortior vis et omni exceptione major accederet huic conjecturae ex contentione codicis certa chronologica nota insigniti.

VIII.

CONTINUATUR DESCRIPTIO CODICIS CLOZIANI.

Singulae membranarum nostrarum paginae quadragenae (40) habent lineas sive versus malis dicere: ductas stylo ferreo in adversa tantum parte membranae; ita tamen ut satis, imo non raro plus quam satis etiam in aversa exprimantur, imo membranam quandoque ex parte secent, adeo ut et ego et mecum, quicumque post me tractabit codicem, cavere debeat ne fissuram styli imprudens augeat.

Et primae quidem, itemque postremae in quavis pagina binae lineae per totam membranae latitudinem ducuntur; intermediae 36 non nisi perpendiculares binas cujusque paginae lineas attingunt. Sic:

Scriptura ipsa non lineis insistit superne, ut hodie solet, sed intra lineas, inque ipso spatio his lineis incluso continetur, superiori lineae propior, quam inferiori.

In medii marginis ora existunt foramina facta circino ad exaequandam linearum ab invicem distantiam.

In marginibus praeterea, tam inferiori et superiori, quam exteriori medio alia visuntur foramina, peculiaria huic codici, imo et filorum sericeorum re-

liquiae, quae olim memorata in Marquardi militis notâ auri et argenti, imo et gemmarum margaritarumque ornamenta firmabant.

IX.

SCRIPTURA CODICIS.

Scripturae specimen habes, quoad ejus fieri potuit, accuratissimum Tabulis I et II.

Vocum compendia, quas abbreviaturas vocant, multo pauciora et rariora occurrunt, quam in codd. recentioribus. Semperque illa lineâ toti syllabae aut syllabis abbreviatis impositâ signantur.

Est autem horum compendiorum genus duplex. Prius linea tantum simplici superducta indicatum; alterum superpositae lineae subditâ literâ minoris moduli, lectionis quasi adjutrice. Prius genus titla vocatur a grammaticis slavograecis, alterum titlae generali nomini praemittit nomen adjutricis literae. Sic e. g. in scriptione *кѣи*, (quae est integrae vocis *вѣистъ* compendium), titla haec est proprio nomine *словотитла*, utpote quae literam *с* (*slovo*) habeat sub se subditam. Eodem modo subditum titlae indicavimus *ч* lin. 702 vocis *мъченикъма* compendiatæ, et alia alibi, in criticis nostris adnotatiunculis.

Sed repetimus adnotationem, vetustissimos codd. in genere, etiamque slavicos in specie, longe pauciores recentioribus habere abbreviationes.

Tertium, si velis, compendii genus, quod monogrammon vocant, quoque vicinarum utrinque literarum ductus *идем* aut fere *идем* (*similes*) semel tantum scripti pro binis utrinque valent, longe frequentissimum in Glagolitarum libris recentioribus (v. Dobr. Glagolitica, aut Institutt.) in Cloziano codice nostro nonnisi bis terve occurrit; prout vides in Tab. II, Nro. 15 et 18 talibus monogrammis scripta *ма*, et *но*.

Literarum magnitudo et forma una tantum, ut in libris antiquissimis. Non *versales*, quas vocant, praecedunt *minusculas*, ut nunc fit; e. g. in: *Dominus, Deus*. Codex noster aut *dominus, deus* ejusdem plane magnitudinis et formae primis d literis, cujus reliquis, aut in titulis sermonum *DOMINUS, DEUS*, eâdem literarum unitate scribit.

Initiales majoris moduli et quas florentes dicas, nonnisi duae occurrunt, initio sermonum tertii et quarti, *в* et *ч*, quas pariter exhibuimus Tab. I. Nro. 1 et 3.

X.

CONTENTA CODICIS CLOZIANI.

Innuimus jam ad finem praecedentis paragraphi, sacrarum orationum partes contineri hoc codice. Et revera nunc sic habet res. Quamquam e Marquardi nota (cf. ex Assemano IV, 424, inventarium Veglense A. 1470) appareat, fuisse habitum codicem pro biblii slavice versis a S. Hieronymo. Et poterat quidem codex, dum integer habebatur in domo comitum Frangepanum, continere aut tota biblia, aut saltem psalterium, aut Evangelia. Sed hi, quos edimus, quinterni Marquardo militi dono dati, partes tantum continent trium sermonum hebdomadis magnae, et unum integrum. Partem nimirum:

I. Sermonis tributi S. Chrysostomo, in festum Palmarum (ed. Savil. CXL: *ἐκ θαυμάτων εἰς θαύματα*) initio et fine mutilam; sed auctam e propria penu Slavi interpretis sat amplo eoque summi momenti additamento.

II. Partem posteriorem gemini S. Chrysostomi sermonis, in proditionem Judae (ed. Savilii LXXIX: *ὀλίγα ἀνάγκη σήμερον*).

III. Integrum sermonem in magnam Parasceven, a Nostro itidem tributum S. Chrysostomo, sed editum inter S. Athanasii opera; spurium eum quidem, sed *rustum*: *Μέγα μὲν οὐρανὸς ἀημιούργημα* (S. Athanasii opp. II., 449).

IV. Priorem partem sermonis et a Nostro et ab aliis tributi S. Epiphanio, in Christi sepulturam: *τί τοῦτο; σήμερον σιγή πολλή*. Et haec quidem omnia foliis membranaceis 12, adeoque paginis 24 continentur; nosque in lectorum commodum et fidei causa totidem, quod habet *ἀρχέγγραφον*, foliis paginisque repetendum censuimus.

Quamquam nos quidem minime succensebimus, si quis malit, pro patrum spuris sermonibus bibliorum potius partes aequae antiquas inveniri, utpote religiosius plerumque versas, et intellectu collatueque faciliores. Ubi tamen non datur optio, hoc patienter admittamus solatium, exstitisse et orationum sacrarum si non antiquiorem, at certe aequae veterem necessitatem; liberiolemque earum versionem minus nocuisse genio linguae slavicae. Quid quod (p. 2. v. et 3. utraq̄ue) ut jam supra praemonuimus, Slavus e sua nobis penu adjecit locum utilissimum, utpote testem gravissimum de moribus majorum nostrorum.

Utinamque ille exstaret integer! Sed p. 3. v. abrum-
pitur mutilus, deperditis heu foliis hujus quaterni in-
termediis quattuor, continuationem finemque gratis-
simae interpolationis, et initium genuini S. Chryso-
stomi sermonis complexis.

XI.

FRUCTUS EX EDITIONE HUIUS CODICIS.

Præcipuus igitur fructus ex hoc codice publici
juris facto continget linguae nostrae veteris et sacrae
studiosis; nonnullus tamen et bibliorum collato-
ribus, utpote cum citentur loci biblici complures,
quos juverit cum recepto hodie Slavicae versionis
textu, a Russis reficto, contendere. At linguae ma-
xime, ut diximus, studiosi omnes habent quod trium-
phent de hoc codice tam insperato e tenebris prodeunte.
Ut enim taceamus vocum formas ubique vetustissimas,
sunt etiam quae primo ex hoc codice innotescant,
nec audita nec lectae antea cuiquam. Talis est:

Passim сѣтъ, respondens gr. φησί, lat. inquit,
ait; imo l. 281 сѣти, servato adhuc и tertiae perso-
nae, ἰνδικῶς?

Lin. 15. ВѢСНѢШТЕН (litera н ex к correcta) ψελλίζοντες.

Vix ausim referre ad rad. вѣхвѣ (magus), cum
ante -нж non appareat causa mutati χ in ε, et
omissi в; quamvis et вѣхвѣ et вѣхн primitus fue-
rint mussitatores.

— 80. соулке, potius. (Audimus, etiam in Ostromiri
Evangelii Luc. XII. 7. et Jo. IV. 52. inveniri pro
διαφέρετε et κομψότερον).

— 772. трѣтъ, respondens lat. custodia; vincula.
Tum alia, nota quidem ex aliis dialectis, sed inso-
lita literali:

Lin. 55. et saepius писанье, вѣписано, написано forma
Bohemis nunc tantum usitata, pro писанье etc.

Passim: братръ, братрък penes usitatores veteri dia-
lecto братъ, братък.

Lin. 100. кмотра Slovacis tantum Bohemisque et Po-
lonis nota vox, facta ex lat. (compater et) comma-
ter; Germanis: Gevatter et Gevatterin.

— 140. сѣлоуто adj. slovacizans, а сѣло valde.

— 218. дѣтѣль (simplex) pro: facto, facinore.

— 319. вѣиннак διευκεῖς f. adj. ab adverbio вѣинж
assidue, continuo.

— 436. наискорѣе citissime. Nactenus наипаче uni-
cum hujus generis superlativi erat exemplum.
Nostrum ergo наискорѣе auget numerum.

Lin. 491. сѣдѣнѣи день dies (extremi) iudicii, Carniolis
et Polonis notus, aliis dictus страшный сѣдѣ.

— 495. обѣтѣжса notum Polonis pro: irasci.

— 533. вѣзъ m. vinculum; alias оузъ.

— 599. сѣтѣдѣ антиφάρмаκον, compositum ex сѣтъ ἀπό,
ab, et сѣдѣ (мѣдѣ) venenum.

— 677. цѣсарюетѣ Caesar est, regnat.

— 682. котерлетѣ. Russi nonnisi которлетѣ norunt.
Cf. Dobrovii Institt. 343?

— 726. осило n. laqueus. Male Russi faciunt masc.

— 821. блистанье fulgor alias блистанье, et блещанье.

— 911. вѣтѣкѣи μυθικῶς; adv. hucusque ignotum,
notae radices вѣтѣ μῦθος.

— 915. etc. печатѣ etiam m. Russis печатѣ est f. tantum.

Ut nil dicamus de graecis vocibus retentis:

— 134. фропитѣ, προφήτης.

— 160. олокавѣтомаѣ, ὀλοκαυτώματα.

— 203. философѣа.

Passim: трапеза.

Lin. 684. титѣл, τίτλος.

— 777: акрогониѣн камень ἀκρογωνιαῖος λίθος.

— 939. оуѣа, οὐσία.

Quid tandem dices de voce obscurissimae ori-
ginis потѣкѣга (sic enim in Nostro codice est scripta)?
Alii codd. et edd. veteres habent подѣкѣга; item non-
nulli russici etiam подѣкѣга. Ita ut nescias, an sit а
потѣжса, quasi потѣгага russice, i. e. pulsa, vagatrix;
an подѣкѣга quasi perfuga а подѣкѣгѣ; an denique а
подѣкѣга quasi subvariegata, quae nempe for-
tasse per legem quandam Slavis propriam in poenam
male servati conjugii vestis partem inferiorem va-
riam debebat gestare? Quid tandem quarta scriptio
потѣкѣга? quam bis habet Ostromiri cod. A. 1057.

Sed haec nonnisi pauca exempla sunt usus ex
hoc codice publicato redundaturi in commune bo-
num philologiae Slavicae. Plura, imo omnia lectores
ipsi per otium invenient. Nos in adjecto editioni huic
lexico asterisco notavimus vocabula, quae in Poly-
carповii, Alexjejevii et Academiae Russi-
cae lexicis frustra quaesivimus.

XII.

SLAVORUM LINGVAE SACRAE ORIGINES.

Slavis omnino pannoniis, utpote primis om-
nium christiana sacra amplexis, prima deberi rerum
christianarum vocabula, sponte jam dudum agnoverat

ipse Dobrovius (v. Slovanka A. 1814, I. 72); nec nisi cavillans (ut erat ingenio luxuriante animoque victae causae succurrere gestiente) postremo maluit in eremos et latibula nescio cuius veteris, nondumque commixtae dialecti serbo-bulgaro-macedonicae secedere (v. illius Cyrillum et Methodium, 1823, p. 131—133).

Poterat ille quidem jure abnuere propositam a Russo Kalajdovič (in: Joanne Bulgariae exarcho, Mosquae 1824) dialectum moravicam: sed aeque debebat nimis bene fundatam primam suam sententiam de pannonicorum Slavorum primatu aut servare, aut melioribus ipse argumentis evertere. Id quod nec fecit, nec puto potuisset facere. Nam ut taceamus, hodiernam sesquimillionis reliquiarum Pannoniae et Norici Slavorum dialectum, per varios casus, perque tot discrimina rerum, tamen hoc ipso adhuc die propius abesse a lingua sacra, quam aut reliquorum Pseudo-Illyriorum aut ipsorum Bulgarorum pessime a Dobrovio Illyriis accensitorum; atque Illyrii quidem seu Serbi et Croatae S. Cyrilli tempore nondum ab adriatici maris ora in interiorem Moesiam se diffuderant, (nam Belgrad quod hodie caput est Serbiae, eo tempore castrum erat Bulgarorum): ipsi autem Bulgari, Moesiae et Thraciae indigenis ex aequo, ut videtur, permixti, slavicam suam dialectum, primitus, quantum ex certis adhuc signis licet colligere, Serbicâ et Croaticâ longe propiorem Carantanicae aut Pannonicae, ni jam prius, ex eo saltem tempore adeo immutarunt, ut ipsa omnium slavicarum una repraesentet speciem linguae, qualem Europaei *langue romane* vocant, aut potius *re ipsa*, non verbis similem tali linguae mixtae, utpote quae lexicon suae linguae maxima ex parte retinuerit, grammaticam autem sequatur Albanorum et Valachorum. Ac haec quidem rei peritis nos persuasisse confidimus in alio opusculo. Hic autem pannonietatem (liceat sic appellare pannonicam originem patriamque) linguae Slavorum sacrae quilibet agnoscat, qui consideret, vocabula sacra Slavorum:

цркъ Kirche, олтарь Altar, хрътъ et хрътити (recentius крѣтъ et крѣтити) Christ et christen, постъ Faste, попъ pharph, пеклъ et пекло a pëch Ale-

mannis sec. IX pro inferno usitato; ρηττα (medium) pro die mercurii cum Germanis, quibus est Mittwoch; ѿтварь francica medii aevi pronuntiatione Caesaris; itidemque оуѣтъ acetum, aliaque id genus plane non potuisse proficisci nisi a populo Germanis et Italis vicinissimo, ab iisque primitus christianismum edocto. Atqui hoc non nisi in Slavos Norici et Pannoniae (sive eos malis medii illius aevi vocabulo universim Carantanos appellare) quadrat, dudum Christianos uno pluribusve ante Methodium seculis. Unde enim tuo Bulgaro-Serbo-Macedonitalia, sive materia, sive sono germanicissima?

Potius ille graeca vocabula haberet, qualia plurima immigrarunt in libros sacros Slavorum, posteaquam coepta in Pannonia a Pannoniensis ecclesiae per 30 annos Archiepiscopo S. Methodio sub ipsorum Romanorum Pontificum auspicio liturgia Slavica, ex hac prima sua et patria sede per Hungarorum irruptionem et vastitatem ¹⁾ exul et extorris, ambabus ulnis excepta ab Illyriis et Moesiae Bulgaris, et mox a Russis, etsi peregre, inter propinquos tamen et cognatos laetissime et latissime effloruit.

XIII.

LINGVAE SACRAE VARIETAS.

Solent enim omnes linguae, praesertim quae sint per vastius diffusae spatium, in dialectos abire. Imo et unius ejusdemque dialecti praesertim vivae aut vel semivivae codices, diversis temporibus aut locis descripti variare, et e vernacula inscii librarii vel inviti lingua sensim complura adsciscere. Quid quod etiam de industria jussuque superiorum vocabula subobscura mutantur magis obviis? Id quod e. g. disertis verbis narrat sibi mandatum Joannes clericus Russus, qui Izbornikum A. 1073 descripsit.

Haec omnia si perpendamus, facile judicabimus, deesse adhuc genuinos nobis codices primos, ipsius S. Methodii aetate A. 870—900 in ipsa Pannonia scriptos; nec tamen eos desperandos, quippe cum alii ejusdem aevi graeci latinique plurimi aetatem tulerint. Ipse ego, cum legissem, Gallis A. 1800 callide, ut quidem putabat direptus Salisburgensis bibliothecarius, fuisse traditum, germanici latinive loco co-

¹⁾ Cf. literas episcoporum Bavariae ad Joh. IX., a. 900: „Ita, ut in tota Pannonia, nostra maxima provincia, tantum una non appareat ecclesia; prout ipsi episcopi vobis enarrare possunt, quantos dies transierint (Roma pergentes per Pannoniam in Moraviam), et totam terram viderint desolatam.”

dicem russicum, ratus fuisse illum fortasse codicem methodianum, adlatum e Pannonia a remeante presbytero Salisburgensi pro corpore delicti etc., non quievi, donec expiscarer, Monachii nunc servatum. Sed erat ille revera codex russicus, isque sat recens.

Proximi ab his methodianis sunt codices, quos Methodii discipuli et successores in Bulgaria aut novos conscripsere, aut e primis descripsere; qualem hunc ipsum, quem edimus, Clozianum putamus esse, sive is e cyrillico bulgarico sit glagolitice transcriptus (ut Dobrovius pertendisset), sive eum malis cum coaevis et hodiernis Dobrovii in hac re scilicet una adversariis (Dobnero, Durichio, Altero, Vostokovio nobisque ipsis) primitus literis glagoliticis exaratum. Nam apud Bulgaros utrumque characterem simul viguisse omnia clamant: primo codex Assemani glagoliticus, in quo subscriptio et alia plura literis cyrillicis sunt exarata (vide in ipso nostro ex eo codice specimine inscriptiones cyrillicas pictae initialis V, Jesum Christum et Caecum indicantes). Subscriptio monstrat, codicem scriptum esse in Macedonia.

Clamat codex deinde Evangeliorum vetustissimus Remensis ecclesiae, quem olim Galliae reges inaugurandi prensabant jurantes, le Texte du Sacre dictus, complexusque quattuor evangelia Slavica lingua, caractere utroque, cum cyrillicano tum glagolitico, conscripta. Remense illud cimelium, (heu civili Gallorum 1792 tumultu cum aliis ei furori invisus combustum), Alterus putabat 1204 e praeda captae Constantinopoleos in Galliam reportatum, Dobrovius contra ex dono Helenae Serbiae reginae circa A. 1250; e pura puta conjectura uterque. Eodem fere jure quis dicat, fuisse codicem a S. Methodio ipso adornatum Romamque destinatum ad confundendos „slavicae linguae calumniatores“; delatum postea nescio quo casu Remos. Ponamus enim, allatum seu 1204 seu 1250, ecquis credet, Capitulum Remensis ecclesiae codicem recentem et coae-vum tam solemnem usui destinasse, cum tot aliis antiquioribus et ornatioribus abundaret? Utinam nobis existat Gallus aliquis Peignot, qui in patriis chartulariis exquirat, si pote, historiam nunc combusti, olim certe famigeratissimi cimelii et a compluribus memorati!

Clamat tertio folium Parisino codici insertum, ex quo Maurini alphabetum bulgaricum ediderunt, nosque hic Tab. I. integrum damus. Codex non male

bulgaricum vocat „abecenarium,“ quod, ut vides, est glagoliticum.

Quarto clamat codex psalterii sec. XI bulgaricus, thesaurus doctissimi Eugenii Kieviensis metropolitae, in quo plus uno loco singulae literae initiales glagoliticae praecedunt reliquas cyrillicanas, e. g. ps. 97: vox Вѣнчѣте habet В initialem florentem glagoliticam; cant. Is. 26, 9: ИЗНОШТИ, ibidem glagoliticam И; cant. Ann. 1 Reg. 2, 1: ОУТВѢДИСА glagoliticam initialem ОУ etc.

Clamat demum quinto cod. sec. XI Suprasliensis in provincia Bialystok monasterii uniti, descriptus in doctissimi P. Köppen Библиографическыя листы p. 189 et 533. Habet is codex inter cyrillicanas literas passim pro а Ostromiriani codicis post consonas glagoliticam figuram Nro. 33. Facile credas, nos nil intentatum reliquisse, ut ex illo vetustissimo codice, qui et nostrorum quattuor sermonum tres integros continet, horum apographum nancisceremur; sed frustra fuere omnia. Putes, codicem, sive furto, sive alia fraude subductum:

Ut adeo, (non, ut vult Dobrovius, jam ab initio pro solis Glagolitis et ab iis ipsis per piam fraudem excogitatum sit, sed) post trecentos demum annos casu potius, rerumque vicibus postremo remanserit quasi proprium et hereditarium ritui latino alphabetum glagoliticum, olim bulgaricum dictum, et communi passim jure cum cyrillicano cis Danubium dominatum.

Quid si quis dicat, glagoliticum alphabetum etiamsi non ab ipso S. Hieronymo, at ab alio quocumque demum, fuisse inventum jam ante S. Cyrillum, sed nondum adhibitum ad sacra, quae Slavi per Macedoniam Graecis Latinisque indigenis permixti nondum sua, sed indigenarum, quam aequae callebant, lingua celebrabant; prout hodieque faciunt Albani, et, quos Zinzaros vocant, Valachi in iisdem plane locis et terris; Cyrillum autem et Methodium fratres, Slavorum linguam Pannonicae suae dioeceseos vernaculam adhibuisse etiam ad sacra, eamque scripsisse commodiore sibi, utpote Graecis, caractere graeco, assumtis e veteriore glagolitico, ignoti, ut in re veteri, auctoris, nonnullis signis sonorum Slavis priorum? Aut quid si ipse postea Methodius, ad vitandam graecizantis alphabeti Cyrilliani inter Latinos invidiam, glagolitici auctor exstiterit? Vides, hanc poste-

riorem hypothesin nostram multum differre a Dobneriana, quam Dobrovius cum aliis (Cyrill. et Method. p. 52) exagitat, argute magis quam vere.

Si porro quis objiciat, fingi haec, nec probari ullo argumento historico, illi nos respondebimus, aequae fictam plane esse Dobrovii de origine alphabeti glagolitici hypothesim, contraque dicentem Illyriorum communi plurium seculorum traditioni, et (quod caput rei est) nunc emergentibus tribus quatuorve codd. glagoliticis longe antiquissimis convictam falsi, saltem quoad sec. XIII—XIV!

Admonuitque nos hoc loco Ill. Comes C. O. Castillionaeus *μυσηριώδους* Aethici, (sive tu Ethicum malis rectius scribere) Histororum philosophi, de quo ejusque literis citat Hieronymi locum Hrabanus Maurus, in ipsius S. Hieronymi opp. hodie non exstantem. Quid si Ethicus iste, cui etiam orbis descriptio quarti ad summum seculi tribuitur, et Slavicarum literarum ante Cyrillum auctor exstiterit: cum illoque memoratus ab Hrabanus presbyter Hieronymus ansam dederit alphabeti S. Hieronymo tribuendi? Minime nos doctum in historia fastidium ignoramus quorumdam hominum, excolantium culicem, camelum autem glutientium. Illos rogamus, ut nobis origines demonstrant literarum copticarum aut gothicarum; quas cum non possint negare dato tempore exstitisse, earum tamen initii testem idoneum quique vero critico satisfaciatur, nullum possunt adducere. Idem illis accidit quoad primum Slavorum in Pannoniam et Moesiam, Illyricumque adventum. Jure in illos quadrat Hamleti Shakespeariani effatum, multa fieri et in coelo et in terra, quorum nullum in nostris libris vestigium.

Nos vero iterum iterumque rei existentis probabilem originem malumus conjectare, quam sine justa causa, imo sine justa suspitione imposturae accusare clericum Nicolaum Arbensem, diserte scribentem, se psalterium suum A. 1222 descripsisse e vetustiori, exarato sub Theodoro ultimo Salonitano Archiepiscopo; (quod si fuisset, ut sine causa fingit Dobrovius, cyrillianis literis exaratum, nae ipse Nicolaus, qui tot descriptionis suae adjuncta enarrat, et hoc ipsum narrasset).

Quidquid sit, hoc certe confidimus nos probasse, alphabetum glagoliticum, si non antiquius, ad minimum aequale esse cyrilliano; olimque cis Danu-

bium apud Slavos utriusque ritus ex aequo fuisse dominatum; nec nisi seculo demum XIII exeunte latini ritus Glagolitis quasi in proprium cecidisse; quamquam mulctatum ex parte et relictum, (prout e. g. Russis accidit sub Petro I de alphabeto ecclesiastico).

Sed ad codicum Slavicorum genera redeamus. Post Bulgaricos et temporis et loci natura tertii essent Serborum et Croatarum codices sacri. Sed eorum antiquissimi aut periere, aut (quod malimus credere) adhuc latent ubicumque demum in tenebris, sicut noster Clozianus latuit per secula! Quare etiam atque etiam hortamur Slavicae gloriae studiosos populares, ut conentur in apricum proferre, qui aetatem tulerint, literarios hujusmodi thesauros, Ill. comitis Paridis Cloz nobile et *славно* imitantes exemplum. Vetustissimus, qui hucusque innotuit, (ed. Mosquae 1824. Basilii M. *εξάμερον* slavice versum in monte Atho ab Joanne Bulgariae, ut ait, exarcho), Serborum codex cyrillianus, est scriptus A. 1263; ergo annis 41 recentior Nicolai Arbensis psalterio A. 1222! Isque adeo est similis et vix non idem quoad dialectum omnibus recentioribus, adeoque diversus a bulgaricis, et ipsis Russorum codicibus, ut proprium plane genus constituat, proximum recentioribus, quos Dobrovius solos norat, Glagolitarum codicibus. Semper et ille et hi ε habent pro Bulgarorum et Russorum α, et ογ pro ж, tanta constantia, ut non possis non habere pro dialecto propria. Sed exspectandi sunt codices sec. X—XI ad ferendum justum plenumque hac de re iudicium.

Dum igitur e tenebris emergant codices Serborum et Croatarum seculi X—XI, nos recentioribus illorum codicibus hucusque solis notis, non injuria praeponemus Russorum codices, quorum plures medium sec. XI attingunt; quale est Ostromiri Evangelium 1057, aut Svjatoslai Izbornik 1073 etc. Minime tamen diffitebimur, nos Serbicus Croaticisque codicibus, etiamsi recentioribus, vix praeferre russicos, quippe quos notum est, ipsisque codicibus testatum, jam primis illis temporibus, e. g. in Izbornik A. 1073 probasse *прѣмѣноу сътвориши рѣчи, инако навѣдаште тождество разумѣ кро* (mutationem facere verborum, modo attendentes identitatem sensuum ejus). Etiamsi demus, Serbos eadem sibi permisisse, haec tamen mutatio apud illos minus frequens et debebat et poterat esse, utpote familiariores linguae sacrae vicinos.

XIII.

RUSSI OLIM NOVISSIMI, NUNC PRIMI.

Quod sapientissimus historicus Herodotus de Thracibus observavit, esse illos post Indos gentem maximam, eamque si uni pareret aut sentiret in unum, invictam ipsam et omnibus longe fortiolem; sed hoc illi arduum esse, neque unquam evenisse¹⁾: hoc idem et de Thracum hodiernis, si minus directis nepotibus, at patruelium nepotibus Slavis valet. Russorum, quamquam novissimorum, ideo maxima vis est, quia uni parent plurimi; reliquis Slavis et inter se et diversissimos dominos divisim discerptisque. Eadem de causa Russi maximum antiquorum codicum numerum habent, utpote ex omnibus Slavorum graeci praesertim ritus provinciis ipsoque Atho monte ad Russos quasi rerum slavicarum arbitros congestorum. Dumque nos ab hoc terrae umbilico remotiores in singulis membranis explicandis desudamus, illi totas horum cimeliorum bibliothecas pervolutant. (Utinam et editas nobiscum communicent!). Neque indigni sunt hac fortuna, ex quo Alexandrum habent Vostokovium, parem plane his studiis nec ulli Occidentalium cedentem scientia veri utriusque suae linguae philologi.

Hic, cum primum edidisset notitiam antiquissimi Evangeliorum codicis pro Novogrodensi consule Ostromiro A. 1057 scripti, (per eamque occasionem certum legitimumque in antiquissimis codicibus, adeoque etiam Nostro, discrimen literarum ж et ѡ (similiumne Polonorum ж et ѣ, an potius Carniolorum ó et é?) primus indicasset, antea a nemine, neque ab ipso nostro summo Dobrovio somnium); tres fecit classes universorum in Russia codicum linguae sacrae: primam, diligenter descriptorum sec. X—XIII ex antiquioribus S. Methodii sec. IX; alteram sec. XIV—XVI leniter et locis nonnisi maxime necessariis immutatorum ad faciliorem intelligentiam; tertiam denique sec. XVII in Polonia et Ruthenia a semidoctis sciolis sus deque habitorum.

Similem fere fortunam et extra Russiam plus minusve habuere codices, nisi quod Slavi Danubiani et Adriatici, aliis et populis et ritibus circumdati per-

mixtique paucioribus codicibus operam impenderunt, quam toto orbe divisi Russi, unice suis intenti.

XIV.

RELIQUI OLIM PRIMI, NUNC NOVISSIMI.

Paragrapho XII nos intelligentibus arbitramur (quod jam aliis, ipsique olim Dobrovio (v. Slavin, p. 436) ex Joannis papae VIII epistolis ita videbatur) etiam e linguae sacrae naturâ satis comprobasse, S. Methodium populi suae Archidioeceseos linguam primum a foro ad aram evexisse: sive eam pannonicorum Slavorum, sive bulgaricorum malis dicere. Nam et Bulgaros in inferiori saltem Pannonia tunc habitasse, (seu potius imperasse Slavis antiquitus ibi sedentibus, neque iis diversis a reliquae Pannoniae Slavis) inter Savum Dravumque fluvios, e Francicis chronicis notum est, diserteque et luculentissime probavit acutissimus Thom. Dolliner (Dolinarium, q. d. Vallensem, rectius scribas Slavum Carniolum) ad dissertationem inauguralem Fr. Oelsler: Historisch-kritischer Versuch über das angebliche Verhältniß der östlichen Grenz-Provinz und Grenz-Grafen zu Bayern unter den Karolingern, Wien 1796. 8. pag. 17 etc. Imo bulgaricos olim Slavos ad Budam Pesthinumque usque habitasse non soli anonymo Belae regis notario credimus, sed ipsi Pesthini vocabulo, quod certo certius non alius cujuscumque demum slavicae, sed plane et unice et in specie bulgaricae est dialecti. (Nam solis Bulgaris hodiedum etiam fornax (Ofen) sonat пѣштъ; Slovacis пѣць, Slavis Pannoniis nunc et Russis пѣчь, Illyriis пѣкъ. Notum est certoque certius, ipsum Ofen urbis nomen nonnisi germanicam interpretationem esse τῆς πειштъ. Addamus et hoc, ad comprobendam Slavorum et pannonicorum et bulgaricorum αὐτότητα, solos eos hodiedum servare discrimen vocalium ж et ѡ, jure a Vostokovio pro Methodii linguae quasi tesserâ et symbolo datum; reliquis Illyrici Slavis una cum Russis Bohemisque nil tale habentibus.

Sed hi pannonici Slavi, olim primi linguae Slavorum sacrae auctores, hodie illius expertes sunt in ecclesia; latinam plerique colentes Missam, domi tan-

1) Ὁμηρικὸν δὲ ἔθνος μέγιστόν ἐστι, μετὰ γε Ἰνδοῖς, πάντων ἀνθρώπων. Εἰ δὲ ἐκ' ἐνὸς ἀρχαίτο, ἢ φρονέει κατὰ ταῦτό, ἀμαχόν τ' ἀν εἶη, καὶ πολλῶ κράτιστον πάντων ἔθνεων ὁμῶς γὰρ ταῦτο ἀπορὸν σφι, καὶ ἀμύχανον, μὴ κατε ἐγγένηται. Herod. V, 3.

tum utuntur vernacula; quae tamen, licet plus mille annis interlapsis, sacrae veteri et ipsi inter peregrinos plus minus mutatae etiam hodieque reliquarum omnium proxima et simillima permansit. Proximi his Bulgari, apud quos sec. X — XIII laetissime efflo-ruerat S. Methodii lingua sacra, Serbis cessere locum, cumque his etiam veris in Dalmatia Croatis (nam qui nunc ita vocantur Zagrabienses, ad pan- nonicos potius Slavos pertinent). Serbi et Croatae continuavere usque ad typographiae inventionem cap- tamque a Turcis Constantinopolin. Ex eo vero tem- pore Russi, qui quamvis omnium novissime conversi, tamen statim ab initio officio quidem suo fecerant satis, in his reliquorum Graecorum et Slavorum graeci ritus angustiis, ipsi ex tuto speculati pedetentim et ecclesiae graecae et slavicae ejus ritus liturgiae curam tutelamque universam, una cum tanti patronatus fruc- tibus amplissimis, nemine obstante, sibi vindicarunt.

XV.

GLAGOLITARUM STATUS HODIERNUS.

Constat S. Methodii in Pannonia tentatam c. a. 870 liturgiam slavonicam, quamquam per calumniam de- latam ad Joh. VIII, ab eoque primo improbatam A. 877 et 879, sed A. 880 ab eodem, per praesentem Romae ipsum Methodium Archiepiscopum melius edocto una cum „literis slavonicis a Constantino quo- dam philosopho repertis jureque laudatis” admissam esse. En ergo primum privilegium ipsius Romani pontificis in favorem linguae Slavorum sacrae, litera- rumque Slovinicarum; idque minime subreptitium, sed a Methodio Archiepiscopo, accusato ab aemulis Germanis episcopis, canonicè coram ipso Papa pro- pugnatum et obtentum et reportatum!

Tamque avide omnes totius Illyrici Slavi hoc pri- vilegium ipso adhuc Methodio superstite amplexi erant, ut paucis postea annis, ineunte seculo X, Nonensi Croatarum episcopo Slavo omnes omnium dioece- seon Slavi undique affluerent ordinandi presbyteri; sicque laesis latinorum episcoporum juribus et emo- lumentis, concilio provinciali Spalatensi causam prae- berent injustae plane repressionis. Poterant nempe jure intra suam provinciam relegare Nonensem reliqui Episcopi, quorum ille provincias quoad Slavica inva- serat; sed debebant simul in sua quisque provincia providere ordinandis a se ipsis presbyteris Slavici.

Sed illi maluere vetare liturgiam slavicam, quam- vis admissam et probatam ab Joh. papa VIII! Jure igitur suo contempserint Slavi tam injustum decretum, etiamsi A. 1056 fuerit repetitum. Ex hoc tamen tem- pore Dobrovius putabat subnatam esse occasionem excogitandarum literarum glagoliticarum, quae ut- pote diversae a cyrillicis, ut putatur, methodianis, summoque ecclesiae Doctori S. Hieronymo tributae, feliciorem fucum facerent liturgiae Slavicae inimicis. Et ille quidem putat successisse fraudem, adeo ut 1248 Innocentius papa IV. et literas et liturgiam latinam his literis perscriptam, boni aequique consu- leret. Sic quidem Dobrovius. Nos autem satis nos in prioribus demonstrasse confidimus, rem aliter se habere, literasque et liturgias utrasque saltim aequè antiquas esse, nisi glagoliticae etiam antiquiores fuerint.

Sed ad hodiernum Glagolitarum statum acceda- mus, ex amplissimo restrictissimum, ex communi utriusque ecclesiae nunc proprium Catholicorum Lati- norum, ipsorumque olim longe plurium quam sint hodie; ita ut plane agonizare videantur, perituri, ma- gis sua, quam aliorum culpa; nisi forte amicorum eam velis esse, moleste potius sedulorum quam et fidorum et rei peritorum. Caramanum intelligen- mus. Audi rem.

Ex quo Innocentius papa IV, A. 1248 Glagolita- rum literas et ritum slavolatinum publica auctoritate in Istria et Dalmatia confirmarat, tuti jam ab aemu- lorum calumniis Glagolitae sat laete fruebantur spe- ciosissimo hoc et unico per Occidentem privilegio; adornantes ubique pulchros Missalis et Breviarii Roma- ni in linguam Slavicam ecclesiasticam, (eandem plane cum Slavorum graeci ritus linguâ ecclesiasticâ), con- versorum codices, e quibus et celebrarent missas et horas canonicas psallerent. Tales codices complures in Vaticana bibliotheca repositos recenset Assemanus, alios in Vindobonensem nostra opera illatos Dobro- vius. Juvabit horum vetustissimum A. 1368 a Comite Novak, milite Ludovici Magni, Hungariae regis, scrip- tum, hucusque minus notum producere.

Codicis specimen habes Tab. I, Nro. 6. Ejus missalis lingua non pejor est, quam in ejusdem aevi Serborum aut Russorum codicibus. Sed subscriptio, ad eorundem Serborum et Russorum instar, dialecto scripta est librarii ipsius, vulgari illius aevi proxima. Audi sis:

ДѢТЪ ГНІХЪ Ч. Т. М. З. В. КНЕЗЪ НОВАКЪ СІНЪ КНЕЗА ПЕТРА ВИТЕЗЪ СИЛНОГА И БЕЛИКОГА ГДНА ЛОИША КРАЛА ОУГРСКАГО НЕГА ПОЛАЧЕ ВИТЕЗЪ. ВТО ВРМЕ ШОЛГОВСКИ. А ВДАЛМАЦИИ НИНСКИ НАПИСАХЪ ТЕ КНИГЕ ЗА СВОЮ ДШОУ. И ОНОИ ЦРКВИ ДА СЕ ДАДОУ ВКОН ЛЕГОУ БЕКИВЧНИМЪ ЛЕКА НИЕМЪ. И ПОМИСЛИ ВСАКИ ХЪТѢНИИ ДА СЯ СВѢТЪ НИШТАРЕ НИ ЕРЕГДОГА ВЕЩЕ ЛЮБИ ТА ГА БРЖЕ ЗГОУБИ. НОУ ОЩЕ ПОМИСЛИ ВСАКИ САДА ЧА СЕ НАНДЕ ѠНАСЪ ТА ДА. ГДА СЕ ДША СТРАХОМЪ СМЕТЕ А ДИЛА НМЪ СЕ СКРИТИ НЕ ТЕ. ЗА ТО КАДА НМЪ СЕ ДѢЛА СКРИТИ НЕ ТЕ. ТАДА ВСАКИ ПРИДИ ЗДОБРИМИ ДѢЛИ ПРѢДЪ СТРАШНОГА И СИЛНОГА БЕКИВЧНАГО СОУДЦА. А САДА ПРОШОУ ВСАКОГА ППА И ДѢВКА КИ КОУДЕТЪ ВА ТЕ КНИГЕ ОФИЦИѢТИ МОЛИ МИЛОСТИВОГА И ДРАГОГА И СЛАТКОГА ГДНА БМЛТВАХЪ СВОИХЪ И МЛИ ГДНА КЪ ЗА НЮ.

(i. e.) Ann. Dni. 1368 ego Comes (кнезъ) Novak fil. Comitis Petri, miles potentis et magni Domini Loisi Regis Hungarici illius palatii miles, eo tempore Solgoviensis, et in Dalmatia Nonensis, scripsi hunc librum pro mea anima, et illi ecclesiae detur, in qua jaceat sempiterna mansione. Et perpendat omnis christianus, quia hic mundus nihil est; nam qui eum magis amat, ille eum citius perdit. Sed adhuc perpendat quisque nunc, quid inveniatur nostri tunc, quando anima terrore confunditur, et opera nostra abscondi nolent! Quare cum opera nostra nolent abscondi, ergo quilibet veniat cum bonis operibus ante tremendum et potentem aeternum judicem. Et nunc rogo quemlibet presbyterum et diaconum, qui in hoc libro officiaabit (sacra faciet), precetur misericordem et carum et dulcem dominum in orationibus suis et oret Dominum Deum pro ea (anima scil. Novaki).

Hanc subscriptionem excipit alia, manu, si quidem fieri potest, etiam pulchriore:

ВА ИМЕ ВЖИЕ И СТЕ МРІЕ АМНЪ. ЛѢТЪ ГНІХЪ Ч. ОУ. З. ВА ВРѢМЕ ГДНА ПАТРИФРХА АНТОНА ГДНА И ДХВНОГА ОЦА СТЕ МАРИЕ ОГЛѢНСКЕ ЦРКВЕ КИ ВШЕ ДОМАШИ ГДНИНЪ ПО НАТОУРѢ ДЕЖЕЛИ ФРЮЛСКЕ. КОУПЛЕНЕ ВШЕ ТЕ КНИГИ ОУ КИЗА ПЕТРА, КНЕЗА НОВАКА СІНА СКРѢАВЕ. ЗА К ЗЛАТИХЪ ИНО Д. И КОУПИ Е ДОБЪ МОУЖЪ ЖОУПАНЪ ИБНЪ ПРИДѢВКОМЪ ПИРИХЪ СІНЪ ДОБРА МОУЖА ЧРІКА. И ЖОУПАНЪ МАРИНЪ ПРИДѢВКОМЪ МИШОУЛИНЪ. И ВТО ВРМЕ ВШЕ ПИРИХЪ ЖОУПАНЪ ВНОУГЛѢ. И БѢШЕ ОКЛРЧНИНЪ И ДРЖИТЕЛЪ КЛГА ЦРКВЕ СТЕ ЕЛЕНИ И СТОГА ПРА ВНОУГЛѢ. И ПЛАТИСТА Е БЛАГОМЪ СТЕ ЕЛЕНИ И СТОГА ПРА ВНОУГЛѢ. А САДА ГОСПОДА РЕДОВНИЦИ И ДѢЦИ КИ КОУДЕТЕ ВА ТЕ КНИГИ ЧЛИ ПРОСИТЕ

МЛСТИВОГА ГДНА КЪ И НЕГА МАТЕРЪ ГОСПОЮ СТОУ ДШОУ МРІЮ ЗА ДОУШЕ ВСЕ ПРАВОВѢРНЕ ХЪТѢНСКЕ А НАБЛАСТНО ЗА ДШЕ ВСѢХЪ ОНИХЪ КИ СОУ ПОУСТИЛИ КО БЛГО МАЛО АЛИ БЕЛИКО ЦРКВѢ СТЕ ЕЛЕНИ И СТОГА ПРА ВНОУГЛѢ. И ТАКОЕ ВСПОМЕНИТЕ ВСВОИХЪ МЛТВАХЪ ДШОУ ЖОУПАНА ИБНА ПРИДѢВКОМЪ ПИРИХА. И ДШОУ ЖОУПАНА МАРИНА ПРИДѢВКОМЪ МИШОУЛИНА КА ТЕ КНИГИ ПРИПРАВИСТА ВНОУГЛОУ ВЦРКВѢ СТЕ ЕЛЕНИ И СТОГА ПЕТРА КАКО Е ЗГОРЕ РЕЧЕНО.

(i. e.) In nomine Dei et S. Mariae, Amen. A. D. 1405 tempore domini patriarchae Antonii, domini et spiritualis patris S. Mariae Aquilejensis ecclesiae, qui fuit domesticus dominus secundum naturam Terrae Forojuliensis, emtus fuit hic liber a Comite Petro, Comitis Novak filio e Corbavia, pro 40 aureis et quinque. Et emit illum bonus-homo жупанус Joannes, cognomine Pirix, filius boni-hominis чрѣко, et жупанус Marinus cognomine Miwulin. Et eo tempore erat Pirix жупанус in Nugla, et erat Custos et Servator pecuniae ecclesiae S. Helenae et S. Petri in Nugla. Et solverunt eum (librum) pecunia S. Helenae et S. Petri in Nugla. Et nunc domini Religiosi et diaconi (clerici) qui legetis in hoc libro, orate misericordem dominum Deum et ejus matrem, dominam S. Virginem Mariam pro animabus omnium fidelium christianorum et praecipue pro animabus omnium eorum qui reliquerunt (legaverunt) aliquam pecuniam, parvam aut magnam, ecclesiae S. Helenae et S. Petri in Nugla. Et pariter mementote in vestris orationibus animae жупани Johannis cognonime Pirix, et animae жупани Marini cognomine Miwulini, qui-duo hunc librum compararunt in Nuglam, in ecclesiam S. Helenae et S. Petri, sicut supra est dictum).

Vides, lector benevole, codicem pulcherrimum a knezo Novak Corbaviensi adornatum A. 1368, ab illius filio A. 1405 fuisse venditum, 45 aureis, quaestoribus ecclesiae Nuglensis (in Istria prope Pinguente) dioecesis Aquilejensis; hosque quaestores semicarniolanos et cognomine Pirix et vocibus ино atque дежелла: pirix enim Carniolis solis est ovum paschale (a pyriti se Bohemis adhuc usitato; i. e. rubeo); ино Carniolanis est и (et); дежелла autem iisdem Carniolanis solis est regio, ditio; imo et али Carn. est pro или.

Vides Glagolitas propagari a finibus Carniolae per ipsam Aquilejensem dioecesin perque Dalmatiam et Croatiam.

XVI

MISSALIS GLAGOLITICI EPOCHAE.

Princeps.

Quaesierat A. 1806 in publicum summus noster Dobrovius: „Frage. Welches ist das erste in Slovenischer Sprache gedruckte Buch? oder in welchem Lande und Orte war die erste mit cyrillischen Buchstaben versehene Druckerey?“ (Slavin, p. 388). Adeo ille, Glagolitarum immemor, nil nisi cyrillica somniabat: sed ipse cum vidisset in Caesarea Vindobonensi bibliotheca rarissimam missalis editionem principem A. 1483 (Venetam), lubens huic glagolitico missali primas partes adjudicavit; Cyrillianis nonnisi subsecutis 1491 Cracoviae, et 1493 Venetiis.

Ac primi quidem Glagolitae, qui Venetiis ab A. 1483, et mox in adjacentis Istriae et Dalmatiae oppidis, pro more illorum temporum, nulla facta Superiorum permissus mentione, pulcherrimis typis Venetorum artificum, formaque commodissima imprimebant missalia et breviaria; et ignari penitus Moscovitarum, vix curabant ipsos populares suos graeci ritus Serbos, qui eodem tempore et in eadem urbe Veneta, iisdemque, nisi nos omnia fallunt, utentes artificibus Venetis, typos cyrillianos longe itidem in suo genere praestantissimos procurabant. Exprimebant quisque suos codices, quos putabant optimos, Glagolitae et Serbi Venetiis et per omne late Illyricum, imo in ipsa Dacia Trajana; Rutheni autem post illos Cracoviae et Leopoli et Ostroviae et Vilnae in Polonia, donec tandem typographiae ars nova in ipsam Moscoviam penetraret.

Secunda, recognitoris Levakovichii.

Posteaquam vero, Summorum Pontificum cura restitutum et recognitum missale et breviarium romanum per totum Occidentem fuisset introductum, pro naturali rerum ordine aequum erat etiam Glagolitas, quibus unis in tota Romana ecclesia abhinc mille annis per complurium Pontificum privilegia licet lingua Slavica in sacris uti, slavicos suos libros ad recognitum hoc exemplum Romanum conformare. Commiserat Congregatio de propaganda fide hoc negotium P. Raphaeli Levakovich, Franciscano Croatae. At cum constaret, Glagolitas carere scholis discendae linguae sacrae (distat enim a vernaculâ Croatarum hodiernâ saltem tempore mille fere annorum, nisi etiam loco

concedas, utpote pannonicam veterem, distare; ideoque eam discere debet, qui scire vult, ideoque scholis ad hoc est opus); et P. Raphael sponte fateretur, se non posse praestare rectam certamque veteris linguae rationem, coepit jam tum, scholae slavicae loco, infausta potentioris quidem sed non doctioris Ruthenismi in glagoliticam linguam sacram vis et εἰσροή; post seculum, duce ipso Dalmata Caramano Ruthenorum discipulo, inundatura et vix non suffocatura verum glagolitismum! Additus nempe tum fuit Levakovichio adjutor, aut potius dominus, Episcopus ruthenus (Terlecki), forte Unionis ergo Romae degens; is, ut solet esse hoc hominum genus, confidentior magis quam doctior, Levakovichii missale glagoliticum ad ruthenicos, quos secum habebat et antiquissimos et incorruptos falso putabat, libros refinxit. Sicque Croatae et Rutheni conjunctâ operâ prodire missale et breviarium recognitum Romae 1631 — 1648, typis ab Aestriacis Imperatoribus subministratis, quorum paterni animi intererat curare rem ecclesiasticam suorum per Istriam Glagolitarum; Dominis Venetis, quibus longe plures Glagolitae parebant, talem curam superbe negligentibus.

Audi Slavicae literaturae quasi oecumenicum B. M. patriarcham Dobrovium de hac rutheni episcopi infausta interventione. „Terlecki, inquit ille, sine fundamento praesumebat, codices ruthenicos semper immutatos mansisse; id quod aliter se habere nunc vix opus est probare“; (adeo omnes periti consentiunt, et summus Russorum honestissimus Criticus Vostokov sponte fatetur): sed absolvamus, per superogationem, Dobrovii argumentum, dicentis: „Quanto pere miratus fuisset Terlecki, si quis illi ostendisset, in ipsa bibliorum editione Ostrogiensi A. 1581., adhuc haberi *напастъ* (tentatio) *про искоушениѣ* (periculum, experimentum)! Sed Terlecki temere antiquius *напастъ*, ut exemplum demus luculentissimum, ex ipsa oratione dominica Glagolitarum expulit, ut recentiori suorum librorum *искоушениѣ* ruthenico locum faceret! Sic immerito arrogatae Rutheni auctoritati male obsecutus Levakovich complura mutavit in missali glagolitico (ut lenissime dicamus) praeter necessitatem“ (Dobrovii Glagolitica p. 67).

Secunda repetita, recognitoris Pastricii.

Repetita fuit haec Levakovichii editio A. 1688 et 1706, operam praebente Pastricio presbytero Dal-

mata, sed pariter et illo ipso solitis de incorrupta ruthenicorum codicum ἀσθενεία praejudicii innutrito et imbuto, ceterumque sat ingenue suam non solum linguae sacrae, sed ipsarum literarum obsoletam notitiam confitente. Ipsum audi. „Ergo typis inhaerere oportuit, inquit, ut quod in Levakovichii erat impressione, fideliter recuderetur 1). Quum vero ad officia propria Sanctorum perventum esset, ibi ex penu propria haurienda erat materies. Sed ubinam expiscanda? Nimirum videbatur (sic) intelligere, quod dicebam; at verene in literalem dialectum (sic), hic opus, hic labor erat. Neque erat in tota Dalmatia, qui nosset! Consului, ut potui; per rubricas emendando ad calcem breviarii officia propria, et interim quaerere (?) modum, ut, si fieri posset, regulas grammaticae mihi elicerem, et voces. Longus tamen labor, et incertus. Adjumento non modico fuit characterum ruthenicorum peritia. Animadverti itaque, nostram breviarii linguam concordare penitus ruthenicae in libris sacris; characteres ipsos in sua varietate scribendi a modo Ruthenorum pendere et propterea (sic pro: praeterea) a graeca lingua multa trahi; adeo ut graecam primum, tum ruthenicam et sic Slavonicam in Breviario possem ac deberem habere perspectam. Rutheni duo alumni, in sua lingua docti Sacerdotes, grammaticam slavonicam typis editam 2) exstare retulere. Sed frustra expectarunt ex patria. Itaque coactus sum longum subire laborem in interrogando ab eis (doctis?) quae ad rem meam fieri (sic) videbantur.” Retulimus fidei causa ex Assemani Kalendaris ipsius Pastricii sat soloecum locum. Quid boni expectes ab homine qui nec latine didicit, fideliterque fatetur se nec literas glagoliticis satis nosse; indoctorumque Ruthenorum admiratore etiam indoctiore!

Tertia, reformatoris Caramani.

Tertia demum et ultima librorum liturgicorum pro Glagolitis recognitio, motore et auctore Jadertino Archiepiscopo Vinc. Z m a j e v i c h, demandata fuit 1741 — 1745 Matth. C a r a m a n o Spalatensi tunc sa-

cerdoti (postea Apsorensi episcopo, ac demum ipsius Zmajevich in Jadertino Archiepiscopatu successor, et qui juvenis cum Zmajevichii fratre, Russicae classis navarcho per plures annos Petropoli fuerat moratus ibique literalem linguam slavicam e Russorum editionibus 3) perfecte, ut ille quidem putabat, didicerat. „Is ergo, inquit Assemanus, immensum laborem subiit in emendando fere toto missali, servando proprietatem vocabulorum, et grammaticam literalis locutionis. Testes hujus rei sunt Approbatores quattuor Rutheni”. Dignus omnino erat ruthenis laudatoribus Caramanus, utpote vitiorum etiam ruthenicorum ἐξ ὑμιμαθείας caecus admirator. Explosis enim prioris editionis illyricis idiotismis ille ruthenicos itidem idiotismos substituit! Audi de millibus unum. Signum crucis inchoat Levakovich his verbis: Va ime ótza etc. Caramanus autem: Vo imja otzà. Sed utrumque, et Va et Vo vulgare est, illud illyricae, hoc russicae dialecti, pro genuino V. (вѣ). Audi iterum Dobrovium etiam de Caramano. „Levakovichii missale A. 1631 sacerdotes Dalmatiae multo melius intelligebant, quia illius lingua propius aberat a domestica eorum dialecto. Sed Caramanus, falso credens, veterem linguam non nisi in Ruthenorum libris ecclesiasticis incorruptam servari, tot russismos in suum missale invexit, ut clerus illyricus non potuerit non aegre ferre.” Adde, russismos non singulorum modo vocabulorum, sed et accentuum et pronuntiationis, quibus ille primus libros glagoliticos oneravit et obruit magis quam illustravit; adeo ut quod Rutheno, quamvis incertum, quodam tamen modo placere possit (quia commodum et domesticum), idem Glagolitam ad desperationem adducat, quia et incertum et incommodum et a sua dialecto alienissimum. Ante Caramanum e. g. оїѧ, sine accentu, legebat оїѧ et Serbus et Glagolita; nunc per Caramani оїѧ cogitur legere russice! Ut taceamus de virgulis et punctis et lineolis, quibus ille, ut ruthenicum alphabetum exaequaret, glagoliticum maluit deturpare, quam ex Assemani codice, (quem norat quidem, sed nec ille nec ejus adjutor Sovich intellexerat, ut mox patebit), instaurare

1) Linguae ignarus homo necessario et σφάλματα repetierit fideliter! Qui enim faciat aliter? — 2) Fuit ea Smotriskiana A. 1619, aut Mosquensis 1648. — 3) Adverte sis, ipsam bibliorum Russicorum correctionem A. demum 1751 fuisse absolutam, Caramano dudum reverso in Dalmatiam. Reliquos autem libros semiecclesiasticos, ut sunt Prologi etc. adhuc scaterere ineptissimis mendis.

antiquum plenumque alphabetum glagoliticum. Accentibus vero Glagolitae semper caruere, sicut Gothi. Non quidem negamus, accentus quandoque magno esse usui, sed sobrie eos adhiberi et simplicissimos esse jure bono volunt critici.

Nonne, qui primam epocham cum subsecutis comparaverit, jure miretur non minus quam doleat, Glagolitas sub patrocínio et tutela doctissimae Romae et a literariis thesauris per omne retro aevum in hodiernum usque diem instructissimae, quoad linguam sacram pendisse a semidoctorum Ruthenorum judicione dicam an potius arbitrio! In causa erat defectus doctorum sacrae linguae Glagolitarum, nec reprehendenda erat Congregatio de Propaganda Fide, quod saltem in Ruthenorum vastis ditissimisque provinciis huic rei melius provisum credebatur. Benedictum quidem papam XIV scimus A. 1742 decrevisse Sovichio, Caramani clienti cathedram linguae slavicae literalis in Collegio Urbano, utpote certissimam hujus mali medelam; sed nescio quo infelici Glagolitarum fato etiam haec cathedra citra effectum mansit in decretis.

XVII.

STATISTICA GLAGOLITARUM.

Operae esset pretium scire, quod hodie animarum catholicarum ritus hic Slavolatinus curam gerat; aliis verbis, quae ejus olim latissime per Illyricum dominati adhuc manserint reliquiae, nisi ruinas malis dicere. Neque nos negleximus quaerere. Sed partim in rubricis statisticis Glagolitae non ritu sed linguae tantum privilegio differentes a reliquis Latinis con-

funduntur cum his, ita ut eorum numerus non appareat separatim. Partim amici, quos iterato eosque diversissimos interrogavimus, quacumque demum de causa, nil nobis integri certique retulere. Notum est Segniensem aliasque Istriae et Dalmatiae dioeceses etiamnum plures habere ecclesias (dixere universim plus centum), quae missam nonnisi glagolite celebrant. Sed non si male nunc, et olim sic erat.

Narrat e Caramani dissertatione manuscripta Assemanus, A. 1596 Aquilejae patriarcham Franc. Barbarum in concilio provinciali id egisse, ut „qui Illyricam oram colant Episcopi, in qua Breviarium et Missale lingua Illyrica in usu habetur, curent, ut illa diligenter adhibitis doctis et piis viris, qui illam linguam callent, revideantur et emendentur. Optandum tamen esset, ut— sensim Breviarii romani usus cum Missali item Rom. et Rituali Sacramentorum induceretur.” At vero his ejus optatis nec Dalmatas, nec Romanos Pontifices obsecundasse testatur idem Assemanus, Bibliothecae olim Vaticanae praefectus

Adfert porro Assemanus locum P. Mauri Urbini (1601) italice: I Slavi della Liburnia, che sono sottoposti all' arciduca de' Norici (nostros ille vult Austriaeos archiduces intelligi), ancor essi celebrano la messa et altri divini officii nella lor lingua nativa, non avendo alcuna cognizione della latina ¹⁾. La messa stessa è conservata nelle quattro diocesi dell' Istria, Capodistria, Città nuova, e Parenzo. L' abate Pastrizi numerava nella diocesi di Parenzo 19 parochie, ed il Sinodo di quella chiesa l' anno 1733, pag. 10. costituisce sette esaminatori ²⁾ periti per la lingua Illirica. Nella diocesi di Pola, li Besiachi litorali del Seno Flanatico, e

1) En tibi mali fontem et causam. Literarum humaniorum studiis suo damno carent sacerdotes glagolitae. Quid enim putas nasciturum, si eodem modo Protestantium theologi, qui itidem suis linguis nativis utuntur in sacris, usque longe slavica cultioribus et omnigena literatura praestantissimis, studia latina graecaque ignorent? Fiat applicatio.

2) Fuit quidem olim Jaderae, ni fallimur, et Almissae (Омишль), fortasse etiam in Poglizza, Seminarium glagoliticum, dicebanturque ibi et linguam literalem doceri clerici. Sed cum nullum exstet vestigium grammaticae ad hoc impressae, malumus abbati Fortis credere, sic judicanti I, 91. Itineris sui per Dalmatiam:

„Il dotto, pio, benefico, ed ospitale Arcidiacono Matteo Sovich è passato da questa a miglior vita, verso la fine dello scaduto Febbrajo (1774?) con vero dolore di tutti i buoni, e gravissima perdita Nazionale. La memoria di quest' uomo degnissimo di più lunghi anni, e di più luminosa fortuna, non dovrà perire, se i Dalmatini vorranno aver a cuore il proprio onore e vantaggio. Il Sovich nacque a Pietroburgo sul principio del secolo, da padre Chersino colà passato al servizio di Pietro il Grande. Restovvi orfano nella più tenera età: ma v' ebbe nobilissima educazione in casa dell' Ammiraglio Zmajevich; dopo la morte del quale fu condotto in Dalmazia dall' allor abate Caraman, ch' era stato spedito in Russia per acquistar notizie inservienti alla correzione de' Breviari e Messali glagoliti. Il giovinetto Sovich fu accettato, per la raccomandazione di Monsignor Zmajevich allora Arcivescovo di Zara, nel seminario della Propaganda, dove si applicò agli studj sacri, e particolarmente a quello degli antichi Codici glagoliti. Fu di grande ajuto a Monsignore Caraman, che morì anch' egli tre anni sono Arcivescovo di Zara, nella correzione del Messale e nella redazione d' una voluminosa Apologia, che restò inedita. Ottenne in premio delle sue fatiche l' arcidiaconato della Cattedrale di Oszero, dove visse contento in filosofica

nominalmente Bersez, Muschienize, Lovrana, Castua, Vapinaz, conservano la stessa officatura. Li vescovi di Segna e di Modrussa, sono stati il più forte sostegno del Clero illirico. Nella cattedrale di Segna si celebrano li divini officii nella suddetta lingua.

L' abate Pastrizi nell' accennato MS. numera nella diocesi di Spalatro dieci fra Capitoli e Collegiate, oltre le 30 parochie della stessa lingua.

Nella diocesi di Nona tutte le parochie sono illiriche, toltene quelle ove li Parochi sono Regolari.

Nella diocesi di Sibenico sussistono due Conventi del terzo ordine di S. Francesco.

Nella diocesi di Zara e nelle tre suffraganee d'Arbe, d'Ossero, e Veglia, tutti sono Illirici, toltene le Cattedrali e le due Collegiate di Pago e di Cherso. Vi sono pure otto Conventi del terzo ordine.

Addamus et Synodi dioecesanæ Spalatensis A. 1688, (editæ Patavii 1690) Caput XXIV, quod sic habet:

„Cum inter 30 parochias foraneas hujus dioecesis octo tantum sint ritus latini, ceteræ Illyricorum; quoniam peculiari et speciosissimo Sanctæ matris Ecclesiæ privilegio, in idiomate illyrico sacra habetur liturgia, maxima habenda est ratio, ejusdem idiomatis probe addiscendi et docendi. Clerici noverint Asbuquidarium (sic) atque a peritis sacerdotibus erudiantur, qui in eam præcipue curam incumbant, ut Illyricum litterale, quo Missale et Breviarium perscripta sunt, perfecte calleant; alioquin sciant, se ad ordines non promovendos; quum apud Illyrios eadem sit ratio illyrici idiomatis litteralis, quæ apud nos latini. — Sex sacerdotes in provincia Politii deputentur, qui alios sacerdotes in perfecta Missalis et Breviarii et in sacrarum functio-

num administratione observent, examinent et corrigant.”

XVIII.

QUAE MALO REMEDIA QUAERENDA.

. Sero medicina paratur,

Quum mala per longas convaluere moras.

Ovid. Remed. Am. 91.

Ac primum quidem malum hoc erat, quod Glagolitæ abecenarium (ut habet codex Parisinus) bulgaricum suum facientes, tantum deminuere sciebant, augere nesciebant. Poterant enim fortasse jure suo carere signis Nro. 8, 10, 25, 30, 37, 38, 39, 40, 41, 42, 43, 44, utpote carentes sono quem illa exprimebant apud Bulgaros. Sed debebant vice versa, pro tot neglectis unum saltem addere pro sono ta (ja) quem Illyrii et nunc habent, et semper habuerint oportet; at Bulgari non nisi hoc signo (et sono?) utuntur pro Illyriorum ta et tk.

2) Aliud malum est, quod signorum Nro. 30 et 32 non nisi alterum adoptarint, aut potius illius abbreviationem superne litteræ insidentem (ερѣкѣ dictam); ita ut nescias, крѣл scribentes velintne крѣлль dicere, an крѣлѣ. (Nam revera Slavi ad lacum Bala-ton dicunt крѣо, ѣл in o mutato; reliqui vero Pannonii et Dalmatæ крѣлль).

3) De signo Nro. 12, quod communis opinio pro jod latino habet, jam Levakovichius observavit, in psalterio A. 1222 alium illius usum; nosque putemus potius videri et figura et sono Serborum cyrillicanorum tk (nempe d et t per subsequens j emolliti sonum, qualem novimus in роѣкѣ et ѣѣѣ illyricis vocabulis; Serbique non in familiaribus tantum libris, sed et sacris vetustissimis habent, Vukque A. 1824 ipse vidit in antiquissimo Evangeliorum codice membranaceo monasterii нѣкола.

pace, dividendo lietamente coi poveri e cogli ospiti quel poco ch'ei possedeva. Fu richiamato a Roma più volte pella correzione del Breviario; v'andò una sola, e se ne tornò malcontento. Non abbandonò gli studj nella sua solitudine; e ne rende buona testimonianza la quantità di pregevoli schede ch'io vidi più volte standomene presso di lui. Fra queste deve trovarsi una fatica condotta a perfezione, ch'è la Grammatica Slavonica di Melezio Smotriski, messa in latino, col testo a fronte, purgata dalle superfluità, ed arricchita di nuove osservazioni per uso de' giovani Ecclesiastici Illirici. Quest' opera è tanto più meritevole di vedere la luce, quanto che la lingua sacra Slavonica, che si studia ne' Seminari di Zara e d'Almissa, non ha grammatiche ben condotte, e che, morto l'Arcidiacono Sovich, non v'è più (sia detto con buona pace de' vivi) chi possa a buon diritto chiamarsene Professore.” Laudatum hoc Sovichii opus MS. nunc esse Labaci, (Augusti munificentia in Bibliothecam publicam illatum e Zoisiana), patet e Dobrovii Institt. p. LIX.

1) Idem de slavicae linguae literalis dignitate somniant et ritus graeci Illyrici; at Russi non item. Sciunt Russi, theologum non posse carere latinis graecisque literis, Slavumque praeter ea etiam linguam ecclesiae suae literalem debere scire, ideoque eam addiscere in scholis. Idem hoc quod Russi, deberent sapere et nostri Glagolitæ Serbique.

4) Sicque Nro. 12 primae suae destinationi restituito, hoc aegrius carebimus frequentissimi apud glagolitas soni *J* signo, nec nisi imperfecte scribemus ꙗко sicut, ꙗгньꙗ agnus, ꙗтъ est, ꙗꙗе adhuc, ꙗйце ovum, ꙗой, ꙗой etc.

5) Quidni ergo aut e cyrilliano alphabeto, quicum jam ш et џ habemus commune, suppleamus тоѡ *J* defectum, aut e latino, quicum itidem х et в commune nobis est? Aut quidni demum e latino alphabeto omnes literas simplices recipiamus, e nostro nonnisi iis servatis, quorum sonis nulla latini alphabeti simplex litera respondet? Sic retinendae essent ч, ш, et fortasse aliae quaedam: sed quid interest, utrum краткоу моемоу his literis scribas, an bratu mojemu, imo et моему?

6) Sed ante omnia hoc sibi firmissime persuadeant Glagolitae, se decere non indignos videri tam specioso Ecclesiae privilegio; ideoque qui plura habeant, ex aequo etiam plura debere praestare; brevi, se pure pute latinis presbyteris in reliqua omni scientia pares, linguae autem privilegiariae scientia jure etiam superiores esse oportere. Ergo gymnasiis et lyceis iisque quam optimis non minus opus est Glagolitis, quam aliis, ad solidam culturam aspirantibus; tantum in Theologiae ultimo stadio addenda erit cathedra linguae Slavicae veteris, ut cum opus erit cantari missam Slavonicam, non solum cum aemulatione Dei cantetur, sed etiam cum aemulatione secundum scientiam (Rom. 10, 2). Sic Russi sapientissime administrant totum hoc linguae ecclesiasticae negotium, nosque cum illis nonnisi hoc moderamine tractandum censemus; minimeque arbitramur, presbyterum glagolitam, qui nonnisi literalem suam linguam norit, esse aequiparandum latino; hic enim, ut latinam linguam addisceret, per octo vel decem annos reliquis quoque omnibus libero homine dignis studiis operam dedit, Veterum virilem sapientiam degustavit, per reliquam vitam, si sapiat, non dimissurus: ille vero quid interea didicit? Nil nisi legere, (i. e. Asbuquidarium p. XVIII.), et (si optime successerit) intelligere linguam mortuam omnique fere liberali literatura carentem; quamque illi non tam gloriosum et utile sit scire, quam turpe, utpote suae ecclesiae linguam, nescire.

XIX.

RATIO EDITIONIS CODICIS CLOZIANI.

Volebamus primo suis typis, id est glagoliticis quibus exarata sunt, edere fragmenta Cloziana; jamque primo impetu sculpserramus ex chalybe dimidiam fere partem ectyporum. Sed avertit nos ab hoc proposito maturior consideratio; primo: hos typos ingenti pecunia parandos vix ulli in posterum usui fore, utpote nimis diversos a S. Congregationis de propaganda fide typis glagoliticis vulgaribus, ipsis quoque, nisi fallimur, propediem cessaturis; tum, sicut hebraica Samaritanorum omnia aequae perfecte scribantur literis sive rarioribus samaritanis, sive vulgarioribus chaldaicis, eadem plane ratione literas cyrillicas vulgatiores plene sufficere obeundis vicibus rariorum glagoliticarum; imo Glagolitam nostrum, si ad Ostromiri codicem A. 1057 exigatur, carere duabus hujus literis, ꙗ nempe et ꙗ, quarum ille priorem (ꙗ) cum bulgaricis codicibus a suae dialecti ꙗ non distinguit (моѡ ꙗемаѡ scribens pro моꙗ ꙗемаꙗ), et posteriore sponte caret, cum centenis aliis codicibus veteribus et recentioribus russicis unâ ꙗ contentus, емоу, его, етерꙗ, мое, хваленꙗ etc. scribens pro ꙗмоу, ꙗго, ꙗтерꙗ, ꙗоꙗ, хваленꙗ.

Sic in locum proprii codicis glagolitici typi parandi commode substitui potuit cyrillicus jam paratus; non tamen is vulgaris russicarum editionum, sed ex mente summi illius literaturae critici Alexandri Vostokovii ad vetustissimum Ostromirianum codicem A. 1057 accommodatus nimirum quoad vim et usum singularum literarum; ita ut e. g. nunquam ꙗ cum оу aut ѡ, nec ꙗ cum ю etc. confunderetur.

Quod quo clarius pateret lectoribus, praemisimus in aenea tabula excusum παραλληλισμόν utriusque alphabeti, prout ea usu veniunt in optimis Codd. et libris impressis a nobis indicatis. Ope hujus tabulae, quicumque voluerit, poterit e nostrae editionis cyrillicanis literis denuo restituere codicem glagoliticum.

Vin', candide lector, me duce et ἐξηγητῇ tabulam hanc perlustrare?

XX.

CONTINUATUR RATIO. TABULAE I. EXPLICATIO.

Jam vides ante omnia (columnâ 10) plenissimum Ostromiri codicem cyrillicanum exhibere literas 44.

Harum tres, in graecis tantum vocibus obvias (Nro. 41, 42, 43), et duas slavicas diphthongos (Nro. 35 et 36) vides deesse in codd. glagoliticis hucusque notis omnibus, earumque supervacuas tantum tres graecas a Caramano crassa Minerva et invito S. Methodii Genio suppletas barbarissime ope apicum similiumque *παρέργων*, simplicibus literis impositurum; slavicas vero ambas et ipsi Caramano, cum hodiernis Russis, quorum ille caecus imitator est, deesse.

Vides secundo, cum gr. *ἰῶτα* (I) nunquam in diphthongum coëat cum sequente vocali, (quae contra diphthongus Latinae et Slavicae linguae familiarissima est), graecum cyrilliani alphabeti auctorem, ut et Graecos primos suos discipulos, quidni et se itidem Graecum ipse admoneret, transverso quasi bacillo junctis I et sequente vocali indicasse *διφθόγγους* syllabas: *ια, ιε, ιο, ια, ικ* (Nro. 35, 36, 34, 38, 40). Animadvertis in hac serie deesse signa syllabarum *ji* et *jo*. *Ας, τῶν ji* quidem loco, *и* tantum scribunt cyrilliani, defectu magis *j* literae quam commode. Cum enim *Тροја* e. g. nomen *Νομ.* scribas *τροια* (aut Nostro glagolita duce *τροѣ*), *Gen.* *τροια*, *Acc.* *τροѣ*, *Dativi* scriptio *τροи* pro *τροји* nonnisi defectu *j* excusari potest, non defendi; praesertim cum *τροи* veteris Cyrilliani, destitutum recenti *Κιο*-viensium *κίτημα* (sic enim, i. e. liquantem vocant suum^v impositum *и* literae signum prosodiacum brevitas; quod Valachi imitati sunt etiam in *ѣ* et *ѵ* et *ѥ* plane *ἀσυνάβως*) etiam *μονοσυλλαβῶς* legi possit: *τροи* i. e. ternus. Imo Slavi adeo sunt amantes semivocalis *j*, ut et in fine vocum habeant *διφθόγγως* junctam praecedenti vocali, prout est in Virgilio *Ecl.* III, 96:

Tityre, pascentis a flumine reice capellas.

(Slavus scriberet *rejce*). Sed cum et Graeci habuerint eandem diphthongum *τῶν ι* sequentis vocalem, nullo, ut vides, signo eam indicant codd. vett. nec cyrilliani, nec glagolitici; aequae enim scribunt *μοи* (meus) ac *μοи* (mei, *οί ἐμοί*), quamvis prius *μοj* sonet *διφθόγγως*, posterius autem *μοi* aut potius *μοji* *δισσυλλαβῶς*. Vides ipse, quam bene hic intercederet latinum *J* ad distinguendum saltem *μοji* (*ἐμοί*) a *μοi* (meus) si quidem *μοi* *διφθόγγως* malis scribere more Latinis usitato aut Germanis, pro *μοj* Slavorum et Hungarorum; quae quidem slavica scribendi ratio hoc habet commodi, ut diphthongi accentus minime sit du-

bis in vocali, cum contra germanica scriptio, *moi*, dubium relinquat, velisne *μοί* legi, an *μοί*; ideoque summus Germanorum grammaticus Jacobus Grimm in his accentus locum coactus fuit disertim signare.

XXI.

CONTINUATUR TABULAE I. EXPLICATIO.

Sed ex ordine perlustremus tabulam. Vides eam constare 14 columnis, praemisso initio Numero elementorum, et addito in fine Sono respondente linguarum recentiorum nobis omnibus familiarium. Prima columna est literarum Nostri Cloziani codicis; secunda folii Parisini nostra pecunia ab illatibus amicis procuratae diligentissimae delineationis (quam integram habes in Tab. II.) apographum; tertia est Assemaniani Evangeliorum codicis, e Sovichii Smotriskio latino-slavo MS. nunc publicae bibliothecae Labacensis imitatio (melius tamen ordinatis literis; nam nec Sovich nec Caramanus intellexerant discrimen *ж* et *oy*, aut *ε* et *α*, cujus accuratam et gravissimam notitiam Russo debemus Vostokovio, ab ipso summo Dobrovio, nedum a nobis minorum gentium Slavistis antea neglectam). Atque hae quidem e codicibus vetustissimis repraesentantur literarum glagolitarum figurae.

Sequuntur quarto figurae codicis Kopitarii membranacei in 4to, sec. XIV; et quinto codicis Caesarei chartacei f. min. sec. XV exeuntis.

Sexto typi missalis glagolitici impressi 1483, editionis omnium principis non glagolitici solum, sed et cyrilliani characteris. Nam Cyrillianos nonnisi 1491 Cracoviae, et mox 1493 Venetiis secutos esse Glagolitarum exemplum jam supra adnotavimus.

Septimo habes typum Turesani typographi Veneti, minoris moduli sat elegantem, quo ille usus est c. 1498 — 1561; qua de causa illi adscripsimus A. 1530, aequae fere reducto utrinque spatio.

Octavus claudit agmen Caramanus, mala avi ad ruinam rei glagoliticae natus. Vides illius recentium Russorum difficultium nugarum imitationem suo exemplo centies barbariorem, scilicet Nro. 6 *τῶν ε*, Nro. 11 *τῶν ι* et *η*, Nro. 17 *τῶν ω*, Nro. 26 Serborum *ѣ*? Nro. 30 *τῶν η* et *τῶν ι*, Nro. 33 *τῶν ѣ*, Nro. 42 *τῶν ψ*, Nro. 43 *τῶν φ*, et tandem Nro. 44 bino invento pro *v* Russorum! Nae hi longe excusabilius ineptiunt, nonnisi simplicia variantes signa; dum ille, oblitus aut

potius ἀναλοσθητος methodianae simplicitatis, apicum im-
positione totam rei θεωρίαν contaminat barbarissime!
Et viderat Assemanianum codicem, qui saltem
θεωρίαν observat; etiamsi enim illius figurae Nro. 22,
37, 38, 39, 40 plus satis sint prolixae et spatiosae,
attamen cohaerent ex lege θεωρίας, et quidem Nro. 22
melius quam Cyrillianum οϋ, nec summitatem suam,
accentibus destinata, conspurcant apicibus, qui vix
non illegibilem reddunt Caramani pravissimam Rus-
sorum imitationem! Potuisset ille, si vel granum sa-
lis grammatici habuisset, vel a veteribus Romanis dis-
cere veram literarum immutandarum rationem; qui
cum antea LECIONES scripsissent pro LEGIONIBUS
e leniter immutato inferne C aliam literam G itidem
simplicem ex omnique parte cohaerentem effinxerunt.
Imo et recentiores Latinistae, cum scirent Quintili-
anum desiderasse signa propria consonantium I et V,
viderentque utriusque literae bina signa effloruisse per
lapsum temporis, sapientissime vices vocalium et
consonantium ita inter haec signa distribuerunt, ut
I et U vocales indicarent, J contra et V consonantes.
Atque haec est vera augendi alphabeti ratio: ipsius
literae figura mutanda, non vero obsidenda val-
landave apicibus.

Nono habes literarum glagoliticarum valorem
numeralem, proprio suoque ordine progredien-
tem; non Graecorum, quibus serviunt cyrillianae.

XXII.

CONTINUATUR TAB. I. EXPLICATIO.

Decima columna habes literas cyrillianas vetu-
stissimi Ostromiriani codicis A. 1057, minoris moduli,
e Vostokovii et Köppenii памятники (Petropoli 1827 f.)

Undecima est e principe Octoechi editione
Veneta 1493.

Duodecima tandem et decima tertia Bos-
nensium Cyrillianorum, (sive eos Croatas cyrillianos
malis dicere), repraesentat characteres. E codicibus

singulares tantum damus, omissis reliquis, quas com-
munes habent cum Serbis et Russis

Decima demum quarta vides Cyrillianorum
numeros literales, plane non sui, sed graeci juris.

XXIII.

CONTINUATUR. DE SINGULIS LITERIS
GLAGOLITICIS.

Sed jam ad singula descendamus.

Ac primas quidem literas 1—7, modo inspicia-
tur in ultima columna soni explicatio, vix arbitremur
egere commentario quoad vim soni. (De figura
dicetur suo loco).

Itaque statim ad Nr. 8 transeamus, cyrilliani s
vicarium (aut vice versa). Vides eum deesse in co-
lumnis recentiorum Glagolitarum, quia rarioris est
usus. Imo Dobrovius (Slavin p. 430) et illi et aliis (10
et 25) abrogat valorem literae, numeri tantum
concedit. Sed vides in Nostro codice (lin. saltem 140)
etiam justam literae vim habere, eandemque plane
cum s cyrilliano; (quamvis lin. 567 et 774 in eadem
fere voce з scribatur pro s).

Idem valet de repudiato a Dobrovio Nro. 10. Imo
vides ipse vix non in omni verbo codicis recurrere,
potestate literae cyrillianae и. Soli Recentiores Nr. 11
tantum agnoscunt, id est glagoliticum vicarium τού
ī cyrilliani, (tam pro и quam pro ī cyrilliano; ipseque
(sit venia verbo) ἀγράφματος Caramanus, oblitus hu-
jus signi Nro. 10, solum quod ei restabat Nro. 11 suis
diversis apicibus quasi muscarum stercore distinxit,
ut uno hoc repraesentaret cyrillianas quattuor: и, ī,
ñ et ѡ!

Qui Nr. 31 examinet, respondentem cyrilliano
veteri ѡ (id est hodierno Russorum monstro, ni ma-
lis Serborum patrono ѡ 1), suspicari possit nos prae-
postere ordinasse Nr. 10 et 11, potiusque Nr. 11 valere
и cyrillanum, Nr. 10 vero ī; Glagolitamque suo Јерѡ
(30) apposuisse suum ī (10), ut ita plene et ad literam

1) Notum est et a Dobrovio passim exprobratum, Serborum codices non nisi ѡ usurpare tam pro ѡ, quam pro ѡ; ita
ut e. g. дань et similia cum videas, nescias, sitne данъ (datus), an дань (tributum). Sed Serbi vicissim possint
quaerere, an аминь revera sit pronuntiandum, sicut scribitur, per -нь molle, sono quem nec in graeco habeat!
Si Russi recte restituerunt ѡ et ѡ, putes oblitos esse applicare emendationem ad аминь, et ad combinationem ѡ!
Certe cum ex lege linguae slavicae ante ѡ in з, с et ѡ habeant г, х et к; ante ѡ autem videamus contrarium fieri, с
кназь e. g. restitui князьня, rectissime et rationis et codicum nomine Dobrovius reprehendit hodiernos Russos,
qui et пророки scribant pro пророкы, et hanc ipsam literam ѡ pro ѡ. Ego autem putem Ruthenos ѡ recepisse a
Serbis, et cum pro simplici litera haberent, non pro composita ex ѡ et ī, sic adoptasse, non animadverso Ser-
bismo scripturae.

responderet vicario suo ѡ (seu ѡ). Et revera hanc rationem sequitur Sovich Dalmata in explicatione alphabeti codicis Assemaniani, satisque probabilis videri possit haec opinio obiter inspicienti; at penitius rem scrutatus necesse est videat, pro nobis militare omnia: vetustissimum nimirum alphabeti ordinem, et valorem numeralem. Certo enim est certius, figuram a nobis decimo loco positam Glagolitis et nunc valere et semper valuisse denarium (10), itemque undecimo positam valere proximum denarium i. e. 20. Sicque porro duodecimae valorem ipse vides horum fragmentorum l. 311, 230, 232, 291 τῶν 30; itemque proximae .κ. τῶν 40 (lin. 904). Atqui scis, Glagolitas numerare ex ordine sui alphabeti, non vero, ut Cyrilliani faciunt, graeci.

Adde prodire hinc et aliud. Nostrum nempe Glagolitam figuras Nro. 31 nec habuisse pro elemento simplici, sed aperte pro diphthongo; id quod revera hodieque est in ipso Russorum ore, qui suum ѡ, nostri Nr. 31 vicarium, διφθόγγως proferunt ut ѡй; quamquam, ut est leve et inconstans vulgus grammaticorum, in grammatica tradunt pro vocali simplici, quae respondeat polonico y! Et re quidem vera Russicum дѡмъ Polonus scribit dym. Sed audi utriusque pronuntiationem; videbis convenire quidem sensu et κατὰ διάλεκτον, at sono minime. Propius russo дѡмъ est bohemicum vulgare deym; quamquam et hic appareat subtilior adhuc dialecti quoque differentia eadem, quae Bohemum jubet integra plenaque vocali E, kre w dicere, quod Slavo est крѣвь, per ѡ dimidiam quasi tantum vocalem. Quodsi quis nobis objiciat, eundem vetustissimum alphabeti ordinem, quem pro nobis supra diximus militare ad и et ї, itidem videri favere simplici potius, quam διφθόγγως τῶν ѡ sono (cum diphthongi non soleant apparere in alphabetis), ei respondebimus, non valere conclusionem a graeco et latino tantum alphabetis illatam. Certe alphabetum Slavicum non solum simplices sonos, sed praeter plurium consonantium compendia, quae illi cum graeco et latino sunt communia, etiam diphthongos complures exhibet. Nam praeter ψ, љ (pro ps, ks) etiam ѣ possit esse compendium pro ѣѣ, et ч pro ѣш, sicut est omnium sententia ѣ pro ѣт aut ѣч. Et ѣ, ѣ, ю, ѣ et ѣ nemo facile neget esse diphthongos, eandemque igitur etiam esse τῶν ѡ rationem. Si porro quis dicat, Russis ѡ certo certius

esse vocalem simplicem, non diphthongum; quippe qui добрый non sic sed добръй scriberent, si quidem ѡ (ѡи, ѡи) haberent pro diphthongo ex ѡ et и aut ї. Sed ad haec jam supra respondimus, ubi parum sibi constare vulgus grammaticorum diximus. Certe Russus, qui vulgari sua dialecto доброй et dicit et scribit, hoc satis ostendit, se slavicum non nisi ѡ more suo mutasse in о (prout во, со, ко ex вѡ, сѡ, кѡ), nec curare quo devenerit reliquum τῶν ѡ dimidium. — Gravior esset objectio quaerentis, si diphthongus sit ѡ, qua ratione sit legendum lin. 559: невидѡмѡйми (hodierno more scriberetur невидѡмыми cf. Dobrov. Institt. 502, sed fugiunt haec difficiliora hodierni). Respondendum tamen: eadem qua Homeri (Iliad. II, 20; II, 791: XVI. 177) gr. υῖι (filio), ubi pariter diphthongo υι vides subdi alterius syllabae ι. Restaret quidem insoliti quid scribentibus, insuetis videre scriptum sic: невидѡмѡйми, aut vel' невидѡмѡйми, ѡ mediâ inter duas vocales, cum non nisi post vocalem soliti sint videre. Sed animadvertimus jam prius, totum hoc ѡ (и cum слитнаѡ) esse recens Kioviensium inventum, sat quidem utile, sed ut vides quandoque et incommodum. Ex omni ratione praestaret J.

Venio nunc ad Nr. 12, figuram deficientem in Cyrillianorum alphabeto solito; visam tamen a Vukio etiam in vetustissimo cyrilliano evangeliorum codice membranaceo monasterii николѡа ad Moravum fl. in Serbia, usurpatam in vocibus plane iisdem, ad quas illam Glagolitae quoque adhibent: анѣли, ебанѣлїе. (Imo et Joh. XIX. 24: мѣжимъ жрѣбїе plane serbica aut croatica dialecto, quo loco rectius habet мѣшимъ Mardarii editio 1552 et Vulgata Russorum мѣнемъ (pro мѣнѣмъ). Qui quidem Serbismus, qualem in nostro Glagolita minime invenias, licet dubiam reddat remotiorem codicis antiquitatem, gravis tamen et idoneus est testis usurpatae etiam a Cyrillianis in sacris libris hujus literae, et vi et figura si non ejusdem, saltem simillimae glagol. Nr. 12: arcum enim quem Glagolita, altitudine, vix dimidium sequentis crucisne an unci, praejungit: Ɱ, Cyrillianus subjungit: †. Nec male Serbi, suum † cum Υ suo inverso sive malis praecipitato comparant, cujus est illud emollitio. Quod enim Russis et Carantanis est ночь, Serbis ноѣъ est, sono τῶ ч quasi duplo emollitiore; nam semel jam mollierant illi (Russus et Carantanus) si noctem lat. conferas. Sed in мѣжимъ alteruter tantum Serborum τῶ † sonus

auditur, (cujus quidem scriptionem non tentarunt veteres et genuini Glagolitae; at recentiores quasi aliud agendo, шш scribentes pro ѱ glagolitico, sat indicabant, se praecursores esse Caramani, qui denique corruptelam ab iis coeptam perfecit; idque contra suum ipsius propositum Russis omnia assentandi! Eccur tandem, si quidem statutum erat, Glagolitis indicare quasi locum peccandi, (ιδιωτικῶς nempe legendo h̄ pro ѱ), non intaminatam reliquit ѱ veterem figuram soni ѱ, suumque potius vulgarem et profanum h̄ sonum signavit suo tridente superne punctato, aut si mavis conspurcato: ѱ̄? — Hunc ergo emolliti τ aut κ sonum Nostri quidem codicis fig. 12 nusquam repraesentat; verum alterum, aequae frequentem Serbis, itidemque in Vukii Nicolienſi codice indicatum, emolliti nempe Δ aut ρ, ut auditur in vocibus ανηελι, εβανηελῑ; (ipsoque Magyarorum nomine, quod Serbi quidem aliter pronunciant quam ipsi Magyari; hi enim sibi sunt маѣари, Serbis contra маѣари, per ѱ aequivalens Anglorum j et Italarum gi, cum h̄ potius valeat dj literas lenissime colliquescentes. Liceat hic obiter notare, doctissimum Klaproth, Asiae polyglottae auctorem, si forte ѱ literam in cyrilliano Valachorum alphabeto obviam novisset, non fuisse combinaturum russicas Δж, cum ad eundem plane sonum indicandum simplicis literae pateret usus.

Sed ad Serborum h̄ et h̄ redeamus. Ut ex codice Nicolienſi apparet, Serbis una ⚭ figura valebat emollitarum tam Δ aut ρ, quam τ aut κ literarum sonos sat diversos; donec nostro hoc aevo idem Vukius honoris causa a nobis nominatus modica, quam vides, inflexione, distinxerit h̄ et h̄, illi τ et κ emolliti relicto valore, huic Δ et ρ emolliti, assignato. Et, quod est aptissimi inventi argumentum, adoptarunt id Serbi fere omnes, quamvis partim exosi reliquas Vukii novationes aequae plausibiles.

Ignosce, amice lector, invito extra propositum huc illuc delato, exundante undique materiâ. En nos tandem, quo tendebamus, in Glagolitarum ⚭ (Nro. 12). Recentioribus id Glagolitis est purum putum J recentiorum itidem Latinorum (quoad figuram nempe recentiorum; nam sonum verissimum recentioris J etiam Ciceronem protulisse in МАИА i. e. Maja [etiam glagoliticus Cicero possit, imo fere debeat scribere май-ѣ et ostromirianus май-ѣ], e Quintiliano aliisque certo certius patet), quin

tamen ausint eo libere uti ad hunc sonum scribendum! Sed jam Levakovich A. 1634 e Nicolai psalterio anni 1222 observaverat, hanc figuram non satis respondere τϕ J; „ quippe in Kalendario illi codici 1222 adnexo nominibus Georgii, Evangelistae, Vigili et Jovita e scriptis non glagoliticâ τϕ J figurâ (Nro. 12, i. e. serb. h̄) sed per ρ et per и". Vides hominem, theologum magis quam grammaticum, non male miscere quadrata rotundis. Nos quidem sensione ausimus certare, aut deesse plane in Nicolai psalterio figuram Nro. 12, aut si adsit eam et ad scriptionem Evangelistae aequae usurpari ac in hoc, quem edimus, Cloziano codice. Quamquam de Georgio, Vigilio, nedum de Jovita credamus Levakovichio, utpote de vocibus minus tritis, ideoque verum J et G habentibus, nondum emollitum subjecto j. Sicque P. Raphael Levakovich nolens volens auget nostram suspensionem falsae τϕ h̄ interpretationis, tanquam quod j valeret, cum proprie valeat colliquescentes dj, i. e. Serborum h̄. Et erat nimis pronum sic peccare Croatas litorales, qui cum Carniolis, (in aliquibus et ulterius progressis, ipsorumque Croatarum p r e d j a in p r e j a emollentibus), Serborum h̄ (dj) plane in purum j emollierunt: Serborum nempe h̄ in ρ̄h̄en̄z etc. illis nonnisi ρ̄h̄en̄z sonat. Adde, si quidem haec figura valuisset j, vix potuisse fieri, ut cum sonus J longe omnium frequentissimus sit et familiarissimus Slavis, ea tamen occurreret rarissima. Negat Levakovich eam usurpari a Nicolao clerico in vocibus Γεωργί̄й etc., in qualibus tamen ipse Caramanus eam subinde usurpat (e. g. in titulo Abecedarii sui славенскій ultima й̄ litera redditur glagolitico Nro. 12; itemque in titulo Missalis Римскій), sed plerumque in ipso textu praefert suum Nr. 11, cum recens a se invecta слитна̄ russica. Deberet glagoliticum Nro. 12 signum occurrere, ubicumque Cyrillianus habeat м, н, ю; ай, ей, й̄, ой, оӯй etc. Sed frustra quaeras in talibus. Invenies in Nostro et supparibus nonnisi loco Serbici h̄. Levakovichios, ipsos male sibi conscios, et ἀγραμμάτους Caramanos licebit negligere. — Addamus et hoc, praeter ш, ѱ, ю, ϕ, etiam hanc h̄ literae figuram utrique alphabeto communem, testari communem utriusque originem, sive antiquiorem, sive supparem SS. Cyrillo et Methodio. Addamus secundo, summum Dobrovium, si vetustissimam Nro. 12 figuram novisset, non fuisse dicturum

quod illi, récentiorem tantum intuenti, in mentem venit dicere (Slavini p. 430) esse illam natam e Nr. 10 et 11 cyrillicis HI junctis. Potius putes esse graecam ГIE syllabam (quae sono serbici h , imo et latini j proxima videatur) sic contractam; nisi fortasse malis praeferre Vukii opinionem, esse serbicum h natum e ч subverso; glagoliticum autem e serbico, praejuncto, quem Serbus subjunxerat, arcu. Addamus denique tertio, nos hanc glagoliticam Cloziani codicis figuram, non obstante justa nostra de illius sono et usu suspicione, non tamen ausos reddere serbica h aut h in transcribendo literis cyrillicanis codice Cloziano glagolitico, sed obsecutos esse consuetudini abecedariorum, quae per J jubent reddi, literam et ipsam pulcherrimam, et Glagolitis etiam pro h adeo peculiarem, ut certus sis, ubicumque Serbus habeat h , Glagolitae sufficere suum J ; idque praeter immensum in reliquis J literae usum Serbo et Glagolitae communem.

XXIV.

CONTINUATUR EXPOSITIO TABULAE I.

Ad Nr. 13 observes velim, 1) тѡв к figuram Glagoliticam antiquissimam de regula habere tria quasi crura; in Nostro tamen codice jam et apparere multatam tertio, prout nunc viget. In codice autem chartaceo A. 1493 redire quasi tertium crus, sed superne; ita ut haec recentior figura repraesentet veterem inversam. (Non tamen satis diligenter imitatus est chalcographus. In codice hoc solo differt recentissima figura a media, quod superne est aliquando productior, directione tamen proniore, non angulata; nec ejus inferius minusque crus descendit infra lineam).

Nr. 14—21 nil egent commentario. At Nr. 22, oy glagoliticum vides aequae ac cyrillicum oy conflatum ex 17 et 44, id est ex o et y ; sed et simplicem ejus U sonum a Glagolita indicari juncto superne utroque signo; id quod non vides in cyrillicano quidem oy , at in Ѣ et Ѧ . Nos tamen malimus oy substituere, quam Ѣ , quia prior scriptio propius respondere videbatur origini utriusque alphabeti communi. Russorum y simplex quidem est signum, sed aequae mancum ac si Gallus CU scribat pro COU . Hac de causa malimus Ѣ , ipsumque oy , quam solum y , quod proprie latini y , graecique υ vim habet, non u aut ov .

Nr. 23 jam diximus esse sat aperte graecum Φ , sicut est cyrillicum Φ .

Nr. 24 jam Dobrovius comparaverat cum lat. h . Quid autem, si Glagolita id e suo γ (Nr. 4) efformaverit, omisso ejus annulo initiali? Certe sonus glagoliticus χ longe fortior est, quam lat. h , planeque idem qui germanici ch , aut hodierni graeci χ , cyrillicani χ , hispani j aut x .

Nr. 25, rarissimi usus, in Nostro certe codice non nisi in particula exclamationis vocativi: ω . Vides esse figuram Nr. 17, auctam a fronte falcula, quasi circuli complemento.

Nr. 26 vides utrumque signum ex ordine; sicque semper scribit Noster codex, cum plerisque bulgaricis. Assemani tamen codex glagoliticus habet et compendium solitum ϣ simillimum cyrillicano, nisi quod manubrium tridentis pro linea recta habet circulum. Vide e. g. Tab II, speciminis Vaticani lineam antepenultimam vocem ноуѣ . Bulgari hodieque proferunt ut шѣ ; idem faciunt Serbi seu Illyrii, nisi quod in voce ноуѣ plurimisque aliis ex natura suae dialecti h habent pro ш . Russi vero et Carnioli pro Bulgarorum ѣлиште dicunt ѣлиште ; haecque pronuntiatio, Russorum puto auctoritate, nunc in abecedariis linguae ecclesiasticae pro vera et legitima traditur: ш sonare шч , non шѣ . Ceterum etiam Russi et Carnioli non ubique habent ш , ubi Bulgari et lingua sacra habet; quaeque Illyrio pro ноуѣ est ноуѣ , etiam in horum dialectis pro ноуѣ est ноуѣ . Imo Carniolorum pars superior e ѣлиште fecit ѣлиште ; at inferior retinuit ѣлиште . Sed haec obiter dixisse licebit.

De Nr. 27, 28, 29 sufficit ultimae columnae explicatio in ipsa Tab. I.

Sed Nr. 30, 31, 32 ipse vides esse signa plane nova in abecedariis glagoliticis.

Habet quidem MS. Sovichii Smotriskius in praefatione; ipseque adeo Dobrovius e Smotriskio in Tab. sua quarta p. 69 habet ultimo loco et haec signa utcumque sculpta, sed absque explicatione; ipsaque p. 689 illorum meminit cum injusto, quo ille tenebatur, praejudicio fraudulenti inventi! Nos vero gaudemus, ad absolvendum falsi crimine Assemanianum codicem, praeter unum Parisinum, saltim novae sive ѣ , sive ѣ , glagoliticae figurae testem, nunc e Nostro Cloziano codice duos nobis accedere testes et ѣ et ѣ etiam a Glagolitis luculentissime signati. Sed hi praef-

sentissimi tres testes etiam hoc nos docent, hodiernum Glagolitarum ı (pro Nro. 30) nil esse, nisi demissum intra lineam sive ex parte sive totum (') cyrillicanum; hocque, ut tamen et superne restaret qualecumque τού (') signum, signavere novo quasi invento, spiritu leni (') sive malis apostropho. Ita e. g. supra p. XIV, linea 2, vocum ВИТЕЗѦ СЛѦНОРА prior in line habet ı, altera Ѧ (Ѧ cum jerik). Et nescias, cum jerik (') Cyrillianis ipsis et τού Ѧ et τού Ѧ vicibus fungatur, an Glagolitae recentiores distinxerint diligentius. Equidem putem, fungi hoc unum ı Glagolitis vicibus et τού Ѧ et τού Ѧ, more serbici Ѧ, itemque (') more itidem serbici ('). Pagina tamen XIV debui sequi abedarii praecepta, quae ı dant pro Ѧ (non pro Ѧ).

XXV.

ABSOLVITUR EXPOSITIO ALPHABETI GLAGOLITICI.

En nos tandem proximos τῶν τέλει alphabeti glagoliticı, sed parti vix non obscurissimae totius operis. Quare eo magis necesse erit, nos ex ordine procedere.

Ac de Nro. quidem 33 jam supra, §. XVIII. sumus conquesti, quod Glagolitae ei literae, quae bulgaricae quidem dialecto, carenti fortasse diphthongo JA, ejusque loco proferenti JE (sicut e. g. eadem, si Dobrovio credas elegantia, ѡвинѣ e. g. pro ѡвинѦ dicendi, laborat Bohemorum quidem, at non et patruellium Slovacorum dialectus) recte apteque uno JEungebatur officio, duplex imposuerint munus, et τού Ѧ et τού ѣ. Caramanus quidem, turcica sua methodo, putabat se satis distinxisse ѣ sonum ab Ѧ, distinguendo ѣ sono imposita figurae Nro. 33 superne sua musca (ut vides col. 8). Sed jam satis confidimus nos

probasse hujus methodi barbaram ineptiam. Adde, e Nostro codice aliam quoque et altiolem plane oriri indaginem. Nam ex una parte Caramani et in genere Recentiorum figura glagolitica Nro. 33 non solum cyrillicanae ѣ et Ѧ, sed et Ѧ (glagolitici Nr. 37) est vicaria! At Noster codex Clozianus diligentius ipso antiquissimo A. 1057 Ostromiri cyrillicano codice distinguit Nro. 33 a 37; (vix Polonus faciat accuratius)!— Ceterum, cum vix possit dubitari veteres quoque Croatas, sicut hodiernos, dixisse моѦ ѡвинѦ (mea porca), non (cum Bohemis hodiernis et fortasse veteribus Bulgaris) моѣ ѡвинѣ, apertum est primo, deesse, pro illis in hoc ipso uberrimo Cloziano codice signum saltem diphthongi Ѧ, (imo et Ѧ, siquidem Ostromirianum velis aequare, et cum illo моѣ (meum) scribere pro моѣ et hujus Cloziani et russicorum codicum plurimorum, et librorum nunc omnium). Secundo, Glagolitas recentiores abuti figura 33, quae Ostromirianum ѣ valet, etiam pro fig. 37 quam ignorant, quaeque est Ostromiriana Ѧ, et usu et sono vero satis diversa a fig. 33. Atque usum quidem quod attinet, Polonis is facillime traditur dicendo, esse vetus Slavorum Ѧ ubique ię polonicum: Ѧ się, Ѧ Ѧ imię etc. Sed de sono plus est disputationis, cum et Poloni in mediis tantum vocibus rhinesmum observent, in fine contra negligent; meridionales autem Slavi omnes et singuli, non modo Illyrii, sed et Bulgari et Carantani, quorum propria olim fuit dialectus ecclesiastica, rhinesmum non ignorent tantum sed adeo abhorreant, ut et in alienis, si qua adoptent, emungant: Sontius fl., Italis L'ISONZO, Slavis est ѡѡѦ; Ancona ѡѡѦ 1).

1) Nota obiter, in ѡѡѦ, Anconae etiam w mutatum in ѡ; quibus adde ѡѡѦ e Nonna, ѡѡѡѦ e Scardona, ut minus mireris, etiam ipsam Romam Slavo esse РѡѡѦ, per ѡ, et masculini generis. Huic φαινομένῳ accenseas et Ruthenorum (Microrussorum) ѡѡѦ pro ѡѡѦ, imo et ѡѡѦ pro ѡѡѦ etc.; quamquam diversas ni fallimur a prioribus, quippe natas ex ѡ ѡѡѦ in ѡ mutationes. Sed nota et aliud, proprie huc pertinens. Audivit suis exercitissimis auribus doctissimus Matthias ѡѡѦ, Caesari nunc a bibliotheca Lycei Labacensis, antehac humaniorum literarum professor publicus, a Slavis Carinthiae circum Bleyburg pro reliquorum omnium Carantanorum (seu quos Pannonicos Slavos appellamus) pôt (o producta sicut est in gallico: Apôtre) pronunciari cum ipsissimo Polonorum rhinesmo: pat, (id est: p on te, more gallico quoad n nasale). Habes ergo ad hunc usque diem polonicum ѡ in ipsa Carinthia, ipsorum antiquissima, si Kadlubkoni credimus, Polonorum patria. Sed haec per πρόληψιν. Nam de polonico ię hic prior est quaestio. Verum etiam hujus hodieque in eadem Carinthia servati testem idoneum adducit idem M. ѡѡѦ doctissimum parochum Urbanum Jarnik, Slavum natum ad fontes Dravi in valle Julia, testantem, illius vallis incolas adhuc dicere cum rhinesmo vere polonico e. g. sięѡѡѦ, ѡѡѡѦ pro reliquorum Carantanorum omnium ѡѡѡѦ, ѡѡѡѦ. Haec si quis certa testimonia conferat cum plus mille vocum Slavicarum ab Hungaris in Pannonia adoptatarum cum rhinesmo (vide Leshkae Elenchum), et vetustissimorum codicum Slavicorum constanti discrimine τού ѡ ab ѡѡ, et τού ѡ ab ѡѡ aut ѡѡ, vix, puto, dubitabit, fideliter distinxisse et antiquissimos S. Methodii dioecesanos inter ѡѡ et ѡѡ, itemque inter ѡѡ et ѡѡ et ѡѡ. Sed alia est quaestio, utrum hoc discrimen gallico rhinesmo responderit, an potius vocalibus ѡ et ѡ productis? Pro rhinesmo patrociniatur Polonorum et Hungarorum exemplum, et rhinesmi in ipsa Carinthia hodieque vigentes reliquiae: at contra stant reliquorum Carantanorum omnium et Bulgarorum et vel Serborum hodiernus usus et rhinesmi horror.

De Nro. 34, vicario cyrilliani ω vix est quod monemus, nisi esse ambos hos characteres ita similes invicem, ut et eos adnumeremus memoratis superius testibus communis utriusque alphabeti originis. Putamus nempe, aut unum eundemque auctorem esse utriusque, aut quemcumque demum alterutrius auctorem prae oculis habuisse alterutrum.

Nro. 37 respondet λ Ostromiriano; et Nro. 39 ejusdem λ . Sic et Nro. 39 $\tau\tilde{\omega}$ ж, itemque Nro. 40 $\tau\tilde{\omega}$ ж. Vides igitur Nr. 38 et 40 nil esse, nisi 37 et 39 cum j praemissâ diphthongos. De sono autem Nro. 37 et 39 vocalium sive productarum, sive nasali um, vide momenta dubitationis in nota praemissa. Hoc tantum repetimus, in codicibus utriusque typi vetustissimis diligenter servari discrimen harum vocalium omnium, in recentioribus contra (praeprimis ж, ж, ж) fere ignorari, aut vel disertim repudiari pro bulgaricis et valachicis.

Sic quae Antiquis ρκκα, κβδδ, ββροуѣ, ѣзѣкѣ, Hodiernis ρουκα, κουδου, ββροую, ѣзѣкѣ et ѣзѣкѣ scribuntur. λ item et λ Russi plane detorserunt ut synonyma et aequipollentia ad aliud ministerium, sonumque unius λ diphthongi.

De Nro. 44 denique hoc unum adjiciemus, videri efformatum e latina y, sat etiamnunc transparente in Cloziani codicis figura, et magis etiam in Parisina. Nota et hoc, Parisinum folium solum hoc γ recepisse in alphabetum, idque hic (pro: yk) vocare; et ipsi lectori reliquisse combinationem $\tau\tilde{\omega}$ 17 et hujus 44 ad formandam pseudodiphthongum similem graecae ω . Idem fecit, sibi constans, et ad Nr. 31, omissa ω diphthongo. Itemque Nro. 26, omissa combinatione $\tau\tilde{\omega}$ шт. Sed minus bene omisit et alia necessaria; ut de Nro. 12 taceamus, aegre feras omissa Nr. 37, 38, 39 ab eo, qui habeat Nr. 40. Sed putamus, quicumque in folio Parisino excepit sive e codice, sive ex ore ludimagistri bulgarici illud „abecenarium”, id obiter et curiose potius quam diligenter et accurate voluisse facere.

XXVI.

IN CARAMANUM EPICRISIS.

De Caramano jam supra questi sumus, eum more minime cyrilliano apicibus ceu muscarum stercore inquinasse simplices literas glagoliticis, ut Russorum difficiles nugae, ex parte quidem superfluas,

omnes tamen ex theoria scripturae Caramanianis longe tolerabiliores, exaequaret. En hic conspectum sapientiae Caramanianae:

Nro. 6 glagolitico imposuit signum prosodiacum longae vocalis, ut russ. ζ repraesentaret, quod non est per se longum. Idem fecit ad Nr. 11, ut russicum $\tilde{\imath}$ aequae anceps nancisceretur. Itemque ad Nr. 17 pro ω , quod nec ipsum, non obstante graeca figura, ubique est longum. Item ad Nr. 30, ut russicum ω extunderet. Tandemque ad Nro. 44 pro ν graeco, (ut ille quidem ait, sed rectius pro ν graeca in diphthongo, ut est in $\pi\alpha\tilde{\nu}\lambda\alpha\varsigma$; nam pro ν vocali habet aliud signum bis punctatum superne). Ergo quinque abusus est hoc longitudinis prosodiaco signo ad diversissima ministeria!

Ad Nr. 11 plane ipsissimam Russorum λ suae I imposuit, pro $\tilde{\imath}$ nanciscendo. Eidemque suae I duobus punctis impositis voluit gr. γ in hysopo etc. indicare. Eadem duo puncta Nro. 22 imposita ex ω debuere facere ν graecum, quod ille $\alpha\gamma\rho\alpha\mu\mu\alpha\tau\omicron\varsigma$ esse putabat in mensis Augusti vocabulo (nam revera Augustus lat. idem gr. ν habet, quod Paulus; tantum Italorum Paolo differt primis syllabis ab illorum Agosto).

Eadem turcica methodo ille e suo Nro. 30, imposito illi accentu acuto, fecit λ ; bis male, si quidem ipsum Nro. 30 sit jam λ Serborum, quaerendumque aut creandum potius fuerit λ .

De musca $\tau\tilde{\omega}$ Nro. 33 insidente jam supra diximus, omnino quidem desiderari in alphabeto glagolitico signum pro λ , sed damnari turcicam Caramani methodum.

Hanc tamen ille continuavit usque ad λ exaequandum, suae τ imposito signo abbreviationis, itaque illa transmutata in λ !

Cumque oblitus sui repraesentandorum Russorum propositi, vero genuinoque ψ , pro Serborum λ esset abusus, etiam hanc litteram tribus muscis exornavit, ut illi genuinum pristinae simplicis redderet sonum! Nonne ille, si quidem ineptiendum erat, minori scandalo suas muscas adhibuisset ad repraesentandum sonum, nec russicum, nec slavicum, sed quem se quidem cavere profitebatur, illyricum vulgarem i. e. λ ?

Nonne, ut uno verbo dicam omnia, (si quidem Russica librorum sacrorum recensio erat invehenda

in Glagolitarum ecclesias) nonne, inquam, satius erat, eam cum ipso plane alphabeto cyrilliano ipsisque Russorum, ut supra diximus, longe tolerabilioribus novationibus invehi, quam glagoliticum alphabetum tot tamque inconsequentibus taediosissimisque circumvallationibus deturpari et reddi illegibile? In has nostras querelas consentiat, quicumque priorem aliquam Missalis editionem, sive principem A. 1483, sive recentiorem Levakovichii, sive intermedias contulerit cum Caramaniana. Pura ibi sunt omnia, et plana, quasi pulchra aliqua lapidaris inscriptio, sive latina sive graeca, literis uncialibus: in Caramaniana contra obruta et conspurcata muscis linearum intervalla.

Nec accipimus excusationem, illum sic fecisse ex altiori jussu. Aequi potius bonique consuluerint Superiores, quae fecerat Caramanus illiusque adjutor Sovich, approbarintque quattuor Rutheni (etiamsi revera non essent, tamen et ipsi sibi et aliis visi) rei periti; judicare enim ipsi Superiores nondum poterant. Sed modo effectum habuisset Benedicti XIV decreta 1742 linguae Slavicae sacrae cathedra, nae jam fortasse ipse Sovich quantumvis propensus Russorum admirator, utpote apud illos natus, et (Fortisio familiari teste) splendide educatus, duce Assemaniano codice tamen resipuisset; aut certe illius primus in illa cathedra successor extitisset Glagolitarum, aut potius genuinae Methodii linguae et scriptionis vindex et ultor!

Quae omnia cum ita essent interea, facile vicit Caramani sat mala causa pejorem etiam Stephani Rosae, qui hodiernam Ragusinam dialectum volebat substituere Slavicae veteri, adeoque erat ignarus veteris, ut nec animadverteret Caramanianam inepte *φουσιζειν*, praeter consilium et necessitatem.

At parum profuit Caramano facilis ex imperito hoste victoria. Cum enim tot difficultatibus obstruxisset glagoliticum suum missale, illius pertaesi lectores indies auxere contenta tolerati apud se libelli (*κατ' ἀντίφρασιν*?) Schiavetto dicti, qui primitus Epistolas et Evangelia linguâ vulgari (in latina similiter ecclesia permissa) continebat; nunc autem, quam prae oculis habeo, novissima ejusdem editio Fluminensis, (u Rici 1824, Fol., 470 pagg.) non solum „Epistolas et Evangelia, sed jam et” Orationes Sanctorum Feriarumque, nec non ceteras Pre-

ces „continet, idque purissima lingua vulgari, literisque latinis modo sat simplici combinatis (quoad quidem ejus fieri potuit per solam literarum latinarum combinationem, non admissa, quod optabat Leibnitijs, novo alphabeti latini ad instar G, J, U novarum literarum augmento). Putem, quae de stric-tissimo praecepto lingua veteri dicenda sint, ea haberi impressa aut descripta aliarum editionum, neglectâ Caramaniana utpote peregrina et aliena, ideoque et difficillimâ et ingratisimâ.

XXVII.

AD TAB. I. PARTEM CYRILLIANAM ADNOTATIUNCULAE.

Prima cyrillianae partis columna repraesentat vetustissimum Ostromiriani Evangelii A. 1057 alphabetum. Secunda item vetustissimum Venetijs impressi Serborum libri Octoechi A. 1493. Vides utriusque columnae characteres satis concordare, excepto:

Nro. 30,	qui in prima est	ѡ,	in secunda	ѡ
Nro. 31	— — —	ѡ,	— —	ѡ
Nro. 32	— — —	ѡ,	— —	ѡ

Sed causam scis ex prioribus; nimirum Serbos, quibus fortasse jam sec. IX perierat penitus discrimen vocalium mutarum ѡ et ѡ, utrumque indicasse unâ ѡ (potuissent et unam ѡ ad idem ministerium servare); itaque etiam pro Nr. 31 non nisi ѡ remansisse. Mirere potius Russos in his diligentiores non animadvertisse Serborum negligentiam, sed ѡ quidem requisisse, ѡ vero et *дминь* citra crisin recepisse a Serbis.

Vides praeterea, veras maximeque necessarias dialecti methodianae vocales diphthongosque ѡ, ѡ, itemque ж et ж recentioribus Serbis aequae ac recentioribus Glagolitis deesse. De Nro. 12 satis diximus in parte glagolitica.

XXVIII.

NOTA DE LITERARUM VALORE NUMERALI.

Summus Dobrovius ex hoc capite, nescio an satis recte, primas tribuit Cyrillianis, quippe qui graecarum tantum literarum ordinem observent, slavico (utpote barbaro?) nihili habito! Sed haec quidem viderint Russi, an velint velificari notae graeculorum *ὑπερφανεία*; nos quidem certe praeferimus Glagolitae rectitudinem, ex sui alphabeti ordine numerantis.

XXVIII.

TABULAE II. EXPOSITIO.

Specimen 1. habes cyrillice transcriptum p. 14, lin. 554 — 560. Fuit hoc primum chalcographi nostri periculum. Satis tamen diligenter expressit unciales inscriptionis literas, e quibus melius pleniusque videtur illucescere singularum character. *Нас* de causa alteram quoque uncialem inscriptionem vixnon integram dedimus in Specimine 2.

Specimen denique 3. ejusdem Cloziani codicis initialem *Ψ* (vocis *ΨΥΧΟ* p. 90 hujus editionis) repraesentat accuratissime.

Specimen 4, a chalcographo attentatum primum omnium, in hoc differt a *διαγράφω* (facsimili) nobis Romae procurato intercedente Oratoris Austriaci Secretario nobili Domino ab Ohms, quod plerique literarum ductus asperiores hic appareant in tabula quam in illo *διαγράφω*, reliquo earum characterе sat fideliter servato. En hic simul specimen transcriptionis cyrillianaе nostrae, quam in hac totius codicis Cloziani glagolitici editione observavimus. Legendum est nimirum totum hoc glagoliticum specimen 4. cyrillice sic:

НѢ Ѣ ѢВЯ Ѡ Ѣ Ю ГЛЯ Ѣ Ѡ: 1)

(1) ВѢ Ѡ (i. e. compendium pro: ВѢ ОНО ВРѢМА) ПРИХО- (2) ДА ІѢ. (3) ВИДѢ ЧКА (4) СЛѢПА Ѡ РО- (5) ДЕТВА. І ВѢ- (6) ПРОСИША І ОУЧЕНІ- (7) ЦИ ЕГО ГЛШТЕ. ОУ- (8) ЧИТЕЛЮ. КТО СѢ- (9) ГРѢШИ. СѢ ЛИ, ІЛІ (10) РО- ДИТЕЛѢ ЕГО. ДА (11) СЛѢПѢ РОДИСА. Ѡ- (12) ВѢЩА ІѢ. НІ СѢ (13) СѢГРѢШИ НІ РОДИ- (14) ТЕЛѢ ЕГО. НѢ ДА ЧѢ- (15) БАТѢСА ДѢЛА КО- (16) ЖІА НА НЕМѢ. МѢ- (17) НѢ ПОДО- БДЕТѢ ДѢ- (18) ЛАТИ ДѢЛА (19) ПОСѢЛАВѢШААГО (20) МА. ДОНЪДЕЖЕ ДЕ- (21) НѢ ЕСТѢ. ПРИДЕ- (22) ТѢ НОЩѢ. ЕГДА НІ- (23) КТОЖЕ НЕ МОТѢ 2) ДѢ- (24) ЛАТИ. ЕГДА ВѢ—

Plura hic animadvertas velim. Primo pulchram initialem *В*, cum faciebus pictis Salvatoris et Caeci, cumque *ἐπιγραφῆ* in codice glagolitico cyrilliana: Servatoris nempe vides ipse solitum compendium *Ѣ Ѡ* (*ἰησοῦς χριστός*), Caeci autem parte posteriori minus luculenta: *слѣпѣчѣ*. Secundo, abbreviatarum signum per omnes compendiatas syllabae aut vocis reliquas literas continuatum. Tertio,

quamquam plures jam adsint literae majusculae sive versales, omnes tamen a minusculis sola ductus amplitudine differre, non geminatione (ut postea usu venit, e. g. in majuscula *τοῦ* *α, γ, η, π, ρ, χ*, quales literas albas (blanches) Galli vocant. In specim. 6. voce ultima: *Рави* ipse vides tale *Р*, geminato primo ductu. (Sed et cyrilliani codices similes habent geminationes, non receptas in libros). Quarto, accentuum diversas formas; quarum aliquae videntur *τοῦ* *Jerik* vicibus fungi ut in voce *ἐγδα*; aliae *j* soni, ut linea ultima in eadem voce *ἐγδα* pro *jegda*? Sic et in nomine *ἸѢ* quasi *Jisus*? Et lin. 6: *βανпросиша* *І* quasi *ји*? Sed haec alio loco quaere, e. g. in doctissimi Alex. Vostokovii descriptione codicum Ostromiriani et Suprasliensis. Hic sufficit adnotasse, juniorem fortasse esse Assemanianum codicem qui habet accentus, quam Clozianum qui iis caret, aut saltem pauciores habet. Sed et hae, graeculorum nobis fere inutiles nugae alii tempori et loco sunt reservandae.

Specimine 5. habes celebre folium Parisinum „abecenarii bulgarici”; cum literarum appellatione slavica latinis literis perscripta, quae nos plura docet. Primo iniquiorem fuisse Dobrovium in Maurinos de aetate codicis glagolitici, illo quidem iudice, temere judicantes. Sed jam 1814 sciebat Dobrovius latinum quoque characterem adesse in illo folio. Nonne igitur poterant illi diplomaticae artis perfectores ex ejusdem scriptoris latino appellationum characterе sat legitime judicare? Docet secundo, Bulgaros accentu differre a Russis; quae enim hic literae *глаголи, добро, живете, село, зѣмѣ, покой* signantur accentu in prima syllaba, eae Russis sunt *глаголь, добрò, живѣте, сѣлò, землѣ* (abusive à pro тѣ), *поко́й*. Scimus hoc et aliunde. Eo magis reprehendendus est Caramanus, quod peregrinis accentibus voluerit adstringere assuetos suis domesticis et verae linguae methodianae proximis. Tertio, nescias, quid sibi velit peller nomen impositum literae praecedenti antepenultimam, ipsique imperfecte expressae, ut dubites, velitne *ѣ* an *ѣ*? Vide, an tibi satisfaciatur, quod nobis in mentem venit, esse peller pro *najerѣ*, id est glagoliticae literae recentioris (Nro. 30 columnarum 4 — 8) quam supra opinabamur e Serborum *pajerk* ortam, sig-

1) Haec compendiatas lege sic: *недѣла 6. бвангеліе отъ Іоанна, глава 89.* Animadvertite sis veterem capitis numerum 89 eusebianum, qui hodiernum *Joh. 9, 1 — 5* comprehendit cum aliis. — 2) Sic aperto errore pro: *не можетѣ*.

hac ipsa de causa communicamus cum Eruditis serbis, quibus aditus pateat ad diplomata S. Sabbae Serbici manu subscripta; ut, si quidem ex contentione confirmetur spes autographi codicis, nobis in commune gratulemur talem tantumque thesaurum.

XXIX.

IN HISTORIAM BULGARIAE ET PANNONIAE
RESPECTUS.

Quo primum tempore (qui nunc bulgarici dicuntur) Slavi in Moesiam immigrarint, aequae superstites nobis silent historici omnes, ac de Slavis Pannoniis sive Carentanis.

Nisi forte malis pro utrorumque cis Danubium primordiis habere illa „amplius trecenta millia” Sarmatarum Limigantium, quos dominos a servis ejectos e Dacia „libenter accepit Constantinus M. A. 334, perque Scythiam, Thraciam, Macedoniam, Moesiam, Pannoniam, Italiamque divisit”!

Sive igitur ab his initiis putes, propria notaque gentis fecunditate et industria laete adolevisse, sive tacitis et lentis sed continuis ex antiquioribus in Dacia sedibus popularium accessionibus auctos, per trium fere seculorum intervallum omne qua late patet Illyricum implevisse, perinde est.

Majoris est momenti, antiquissimos hos Slavos cisdanubianos, vix non per totam Danubii dextram ripam, certe ab Aquileja Dravique et Murae et Trunae fontibus, Oeni que fere ostiis Pontum usque Euxinum habitantes, jam c. 610 — 640 si quidem narratori Constantino Porphyrogenito credimus, e regionibus, sitis ultra Bajivariam (ἐκεῖθεν τῆς Βαγιβαρίας), novis advenis, Chrobatis et Serbis, quasi cuneo per medium adacto, fuisse diremptos. A. item 678 Slavos moesicos Bulgarorum tatarici populi imperium subiisse (at tamen ita, ut domini ipsi slavice discerent, non Slavi bulgarice, quod aperto est indicio, Slavos et vitae genere cultiores fuisse et numero plures; idemque eademque de causa scimus accidisse Germanis victoribus in Italia, Gallia et Hispania). Eo tempore non dubitamus, Bulgarorum evitandorum causa, frequentes Slavos transcendisse Haemum, ita ut c. 687 — 758 Scriptores Byzantini Slaviniam vix non sui juris memorent inter Thessalonicam et Haemum montem; ex illaque ortus fuit Basilius Macedo imperator, Slavus ipse historia et idio-

mate testantibus. Imo eorundem Slavorum, fortasse jam inde ab adventu Croatarum et Serborum, examina alia consedis per Thessaliam, ipsamque adeo Peloponnesum: notusque est c. 746 — 799 census, quem Slavi Peloponnesii quotannis solvebant ecclesiae S. Andreae apostoli Patrensi. Bulgarorum autem, adauctorum „septem generationibus Slavorum”, quas in Moesia offenderant, imperium longe amplissimum potentissimumque ab anno inde 679 effloruisse a Dravi ostiis per Pannoniam inferiorem, Moesias, Dardaniam magnamque Macedoniae partem. Imo A. 976 Samuel Bulgarorum rex, Thraciam quoque, Thessaliam, Graeciam et Peloponnesum imperio suo adjecerat. Ex illoque putem tempore repetenda sunt tot Slavica locorum nomina etiam nunc per totam Graeciam Peloponnesumque superstitia. Rectissime enim observat justissimus Germanus Herderus ex historiae testimonio, esse hoc quasi peculiare slavicae indolis, figere sedem, agrumque facere et colere, itaque minus quidem δημιουργεῖν, at fideliter γεωργεῖν. Quique sedem figat, eum et rebus circumstantibus nomina figere per se patet. Suntque privatae familiarisque vitae justissima exempla Slavi, publicae contra tristissima: (non enim satis est, te non facere injuriam vicino, sed et propulsare oportet illatam sicque deterrere inferendam). Slavi vero rem rusticam, et vel civilem satis quidem recte exercebant, at militarem plane neglexerant; e sua metientes aliorum aequitatem et justitiam, ingenti suo damno! Sed haec hactenus. Quid quod in ipsa Urbe Constantinopoli populi maximam partem videntur Slavi constituisse, cum ipsi Urbis doctissimi grammatici slavicae vocabulis utantur at explicandos locos Veterum, ut e. g. Euripidis scholiastes δόναξ reddit per ραγάξιον (id est sl. ροροζα); itemque Tzetzes ὑφαλον πέτραν (scopulum) explicat per ιδιωτῶν σκάλα, quae est sl. καλα, Serbis quidem ignota vox, sed notissima Slavis Carantanis. Sed ad Bulgarorum historias redeamus. Post Samuelem, (cujus mortem praecipitarit Basilii II. crudelitas, qui quindecim milia captivorum Bulgarorum excaecarat, centesimo tantum cuique eorum altero oculo relicto, ut orbos sodales domum reduceret) conversâ fortunâ non solum novae omnes provinciae periire A. 1018 Bulgaris, sed ipsa prima eorum sedes Moesia denuo Graecis subjecta fuit plus sesquiseculo, donec A. 1186 no-

hum exoriretur regnum sui juris bulgaricum in Moesia inferiori (cui ex eo tempore mansit Bulgariae nomen), variis fatis perduraturum usque ad Turcarum adventum. Et hactenus quidem de Slavis moesicis.

Pannonicis etiam Slavis, moesicorum fratribus, et ipsis more patrio assuetis juste potius ex agro sua opera et labore facto cultoque quam ex rapto vivere — (vides hinc quantopere sponte ex sua indole obviam iverint S. Paulo, 2 Thess. 3, 10: ὅτι εἰ τις οὐ θέλει ἐργάζεσθαι, μὴδε ἐσθιέτω, i. e. quoniam si quis non vult operari, nec manducet; licebitque hic obiter monere, applicasse jam S. Bonifacium Germanorum sec. VIII. apostolum cetera sat iniquum Slavis, (epist. XIX. A. 745), alium S. Pauli locum, Rom. 2, 14. ad Slavorum suorum adhuc gentilium cordibus innatam honestatem) —, sat prospere successerat pedetentim sedes suas absque aliorum injuria, imo cum illorum commodo extendere a Savi ostiis ultra omnem undique Pannoniam usque ad mare adriaticum, Dravique et Murae Trunaeque in Norico fontes; partim tributariis partim liberis. (C. 630 novem millia familiarum bulgaricarum exulum in Franciam confugerant, foederaque proditorum ab hospitibus nocturnam caedem nonnisi 700 effugerant, „salvati in Marchia Vinidorum” sui juris teste Fredegario IX, 71). Certeque frequentissima cum indigenis et vicinis Christianis exercentes pacis commercia, pannonici hi Slavi, primi omnium Slavorum Christo nomen dederant; hocque Fortunae beneficio gloriam immortalem sunt adepti, sua primum dialecto reddita Christianae fidei mysteria iisdem plane vocabulis Croatis 1) primum, postea etiam reliquis omnibus Slavorum populis imperitendi (Dobrowsky Slovanka I, 72).

Neque enim primo favore contenta bona Fortuna etiam A. 870 2) Methodium graecum ab ipsa Romana

Sede Apostolica constitutum Pannoniae Archiepiscopum impulit, ut ad expungendos, tempore quidem temporisque jure potiores, sed et ferociores violentioresque — (cf. ex epistola episcop. Bavariae ad Job. IX, anni 900: „Et sive velint, sive nolint, regno nostro subacti erunt”. Item: „In servitium adegerunt.” Aut: „Jure proprio tributarios habere debent”. Qui judici sic queritur, qualis in reum fuerit?) — ideoque odiosos, e nova sua Metropoli Pannoniensi rivales Salisburgenses, „Slavinâ linguâ cantaret missam”, exemplo in Occidentali ecclesia novo 3) et inaudito, sed tam avidè statim, obviisque, ut ajunt, ulnis arrepto ab omnibus undiquaque Slavis aliarum quoque dioeceseon, ut A. 880 ipse Johannes papa VIII, iterumque A. 1248 Innocentius IV, mallent permittere novationem speciosissimi unicusque in Occidente privilegii, quam in periculum adducere salutem fidemque gentis in Europa omnium numerosissimae. Quodsi quis divinis his rationibus humanas quoque velit addere, nec illae deerant. Ex Johannis VIII superstitibus Epistolis (utinam et illius priores, Nicolaique et Hadriani II. hac de re haberemus Epistolas!) satis est manifestum, quantum interfuerit Romani Pontificis recuperare dioecesein Illyrici universam; lubensque ille faverit Methodio et Cyrillo, Graecis, philosophia et animo a Photio alienis, slavicae liturgiae obsequio et permissione certam Bulgariae restaurationem promittentibus. Sed nec hostes, Arnulphus Photiusque, interea dormiebant, paganos Hungaros hinc evocantes, illinc immitentes nefario scelere in novam Methodii segetem, sicque Bulgariam asserentes Graecis! Ita jurisdictioni quidem Romani pontificis tunc periit interius Illyricum (post seculum tamen compensandum tota Hungaria, Bohemia, Polonia et Germania septentrionali, nec Scandinavia ipsa excepta); eodemque fato profugi pannonici S. Methodii libri sacri apud Bulgaros,

1) Martinus ille, „vir maxime quidem pius, sed habitu seculari, imbecillus admodum et pedibus mutilatus ita ut a quatuor bajulis, quocumque vellet, deferretur”, qui c. 837 Croatas in fide Romana confirmavit (teste Constantino Porphyrogenito) ad illos venerat „e Francia, quae inter Chrobatiam et Venetiam media est”, i. e. e Carniola seu Histria. Itemque postea Johannis papae VIII et Svatopluci Croatarumque communis internunciis erat quidam de Venetia presbyter Joannes! — 2) Non temere apponimus A. 870, sed rite expensis omnibus rei adjunctis. Vetus Cyrillianorum traditio inventionem alphabeti cyrilliani assignat indictioni III, quae A. 870 aptissime respondet; A. 872 e Pannonia remeat Salisburgum presbyter Richbaldus, „ferre non valens contemptum missae latinae, noviter inventis slaviciis literis adornatâ missâ vernaculâ”; metropolitae Salisburgensis, hanc novationem sibi longe incommodissimam sine mora c. 873 detulerit Romam, cum 878 Johannem papam VIII videamus inhibuisse; nullum in Joh. VIII epistolis liturgiae slavicae apud Bulgaros vestigium etc. Ceterum jam notavimus antea, liturgiae slavicae initium non necessario cohaerere cum alphabeti inventionem. — 3) Subit hic quaerere, habuerintne et Gothi liturgiam sua e linguae? Demus habuisse, sed cum Ariani fuerint, nil inde sequitur quoad ecclesiam Romanam.

Serbos et Croatas Dalmatasque, tandemque ipsos remotissimos Russos paratissimum quidem receptum habuere, imo et profectum ad nostra usque tempora continuatum: primae tamen originis, et patriae sedis gloria manet aeternumque manebit Slavis pannoniis.

In Pannonia enim, ipsaque panonicorum Slavorum dialecto, Christianorum minime recentium romanae ecclesiae, illiusque calendario utentium, liturgiam slavica cepisse initia, praeter argumenta firmissima, quae jam §. XII attulimus ¹⁾, accedit testimonium luculentissimum Ostromiriani codicis, omnium hucusque vetustissimi, A. 1057, in cujus synaxario festum S. Silvestri papae assignatur ad d. pridie Kal. Jan., more occidentalis ecclesiae, cum orientalis illud assignet ad d. IV. Non. Jan.

XXX.

DIALECTORUM SLAVICARUM CISDANUBI-
NARUM CONTENTIO.

Etiamsi ponas, Slavorum Danubium transgressorum sive Constantini M. sive posteriori aevo, unam fuisse linguam, tamen ipso temporis et locorum intervallo, mutuoque eorum commercio ex mille causis plus minus interrupto per ipsam rei naturam necesse erat, eam in dialectos abire.

Harum dialectorum nunc tres maxime vigent: bulgarica, illyrica Croatarum et Serborum, et slovenica Slavorum veteris Carantani (per hodiernam Carinthiam, Goritiam, Litorale, Carniolam, Styriam, Styriaeque adjacentes Hungariae et Croatiae partes).

Carantani omnes, Croatarum et Serborum major pars jam ducentis circiter ante SS. Cyrilli et Methodii adventum annis Christo nomen dederant, ope latinorum ex Italia potiusque Francia monachorum missionariorum.

De Bulgaris certant Critici, utrum A. 801 an 863 — 865 acceperint baptismum; quamquam nostro quidem iudicio hoc proprie de dominis Bulgaris est intelligendum, nilque impediatur, quo minus subjecti illis Slavi et in Pannonia Savia et in Moesia jam antea, plus minus Christiani fuerint, vel tacente historia ²⁾.

Utcunque fuerit, sive a subjectis sibi Slavis Bulgari didicerint rerum christianarum vocabula, sive ea SS. Cyrillus et Methodius importarint e Pannonia, hoc certo est certius, esse necessario haec vocabula primitus profecta a Germanis, quippe ipsa germanicissima, deberique Slavis Carantani utpote unis cis Danubium historia teste Germanorum catechumenis.

Quod autem plerique hujus rei studiosi, ipseque summus Dobrovius ultima sua sententia maluerit Bulgaris quam Carantani Methodii dioecesanis propriam quasi mancipare linguam sacram, id equidem non tam dolo eorum malo puto fieri quam incuria. Sciebant nempe Slavos bulgaricos Thessalonicam usque effusos; quid pronius, quam S. Cyrillum Thessalonicensem a puero scivisse, praeter suam graecam, etiam hanc (ut Dobrovii verbis utar, satis testantibus illius ἀμυχανίαν et haesitationis angustiam) „nondum commixtam serbo-bulgaro-macedonicam linguam”. At jure suo negat et pernegat diu inter Serbos moratus P. J. Шафарик propior et diligentior harum dialectorum scrutator, licere sic confundi linguam serbo-bulgaro-macedonicam: fuisse potius jam Cyrilli aevo, imo ab anno inde 550, dialectum serbicum sat χαρακτηριστικῶς diversam sive a bulgarico-macedonica, sive rectius velis dicere bulgaricam simpliciter. Et Шафарик quidem Bulgaris vindicat linguam sacram, Serbis abjudicat.

Hoc quidem recte Шафарик; at de illo viderit, an sat levia sua et vaga nimis argumenta possint su-

¹⁾ Etiam vocabula nonnulla succurunt, e Bavarorum aperte lingua in slavica sacram illata (praeter illa §. XII.): ΠΕΝΑΖЬ e phening germanico fecere Slavi, sicut КЪНАЗЬ e chuning, et jam olim in Sarmatia ОУЦЕРАЗЬ e gothico ausahring (inauris, hodie Ohrring). Vides germanicum Grite mutatum in З, sequente Ъ; idemque postliminio redire in КЪНАГЪНИА (ἀρχόντισσα) sequente Ѡ. Sic et ΚΡΑΜΟΛΑ fecere e carmula, voce citata pro bavarica in Lege Bajuvariorum medii aevi; ubi videm vides Slavum more suo praemittere consonantes (κρα- pro car-) sicut facit in ΓΡΑΔЪ, БРАДА, КРОДЪ, ЗЛАТО, respondentibus germ. gard, bart, furt, gold etc. Vocabuli autem ПЕКАЪ m., aut ПЕКАО, ПЪКАО n., a Germ. pëch medii aevi, pro Inferno, non quidem ipsum etymon alemanicum, at vim tamen et notionem illius graece redditam habes in ipsa vulgari hodiernorum Graecorum ΠΙΣΣΑ (pix) pro majorum suorum et ecclesiastico ἄδῃ. Sic peregrinatum Germ. pëch ab Alpibus Carnicis per totam Adriatici maris oram Slavicam, tandem in ipsa Graecia Cretaque μεταμόρφωσιν subiit, nisi ἀναμόρφωσιν malis dicere pristinae suae ΠΙΣΣΗΣ sive pīcis. — ²⁾ Neque ipsa historia tacebit, si quis quaerat curiosius. In concilio Constantinopolitano A. 870 legali Bulgarorum confitebantur, populares suos, cum primum occupassent Moesiam, graecos ibi presbyteros invenisse. Urge sis quae hinc consequantur.

stinere longe firmiora et, nisi nos omnia fallunt, plane victricia allata supra §§. XII et XXIX, pro Pannoniis seu Carantanis, utpote primis auctoribus et quasi parentibus linguae Slavorum sacrae; post horum demum tristia fata quasi pupillae in naturalem agnatorum tutelam receptae et porro educatae apud Bulgaros, ab hisque postea emancipatae Serbis et Ruthenis. Certe Carantanorum nepotes longe facilius rationem reddent sonorum жА et шТ, Шaffarikio quidem iudice, solis plane Bulgaris priorum, quam ille ipse germanismorum §§. citatis adlatorum e Bulgaris ostendat probabilitatem. Nisi forte malit nobiscum acquiescere in Bulgaris Saviis, apud quos utpote Slavos Pannonios eosdemque cum Carantanis sicut ex una parte Germanis continuatos nemo miretur germanismos, ita ex altera pulchre concordent diversissimorum fontium narrationes, modo Bulgaros, modo Moravos, modo denique Slavos in genere, vocantes Methodii dioecesanos. At haec concordia perit, simul ac cum Dobrovio cavillante rem incipias ab extremis Bulgaris Thessalonicensibus. Neque dubitamus fateri, nos e criticae legibus malle, cum Dobrovio anni 1806, carere plane Bulgaris inter Methodii discipulos, quam pro Bulgaris Saviis arcessere cum eodem 1823 nescio quos impermixtos Serbo-Bulgaro-Macedonas! Unde enim talibus obveniant germanismi §§. XII et XXIX.

Cum contra Pannoniorum patronus jure possit dicere, pupillam suam methodianam eos жА et шТ sonos, qui revera sint solis Bulgaris proprii, non a prima sua natura pannonica habere sed ab educatoribus Bulgaris didicisse; aut potius ita ei in Bulgaria fuisse assutos hos bulgarismos ¹⁾, sicut postea in Russia assuti sunt hodieque haerent in bibliis вѣрѣнь конь, мѡлѡтаца et alii complures russismi; ideoque quo antiquiores linguae sacrae codices prodierint, eo magis apparituram dialectum genuinam ipsius S. Methodii dioeceseos et aetatis. Nonne

enim e. g. jam hic ipse quem edimus, Clozianus codex, praeter inauditum antea сатъ (pro φησί, inquit) multa alia profert notatu dignissima; e. g. вжзъ (vinculum) cum Carantano et Polono, quod alii codd. habent жзъ sine в; ipsiusque vocis потънѣга in Pannonia usitatae forte fortuna invenimus monumentum superstes in nomine proprio doctissimi scriptoris medici, Dⁿⁱ Podrěжnik, nati in Styria Slavi, hodieque viventis Graecii. Neve putes esse nomen a Germano parocho aut ludimagistro male exceptum, scito nos diligenter requisisse, certumque esse nomen Подрѣжник per ж, non per ш neque ч. Sed de his hactenus.

Ceterum Bulgarorum qui sec. X. longe potentissimi cum Byzantinis de imperio certabant, nunc vix multo majores supersunt reliquiae, quam Carantanorum, inter sesquimillionem nempe et binos miliones; cum Serborum et Croatarum, (quos quidem utrosque communi et vulgari nomine Illyriorum commodius comprehendas, dialecto utrosque plane eadem utentes), sint ad quinque fere miliones.

Cumque et Carantanorum et Illyriorum dialecti satis sint notae, scito Bulgarorum contra dialectum vix obiter et ex parte tantum, et de superficie hucusque innotuisse, quippe omni fere carentem literatura. Hoc tantum videmus, fecisse eam ex omnibus slavici maxime suae grammaticae jacturam, vocabulisque tantum slavici uti, syntaxi contra plane valachica, seu rectius albana, quippe cum et valachica syntaxis albanae sit filia.

Nec male quis dicat cum Шaffarikio, hunc linguae bulgaricae statum vix non ipso Cyrillo antiquiorem videri; saltem in partibus Macedoniae, cum Belgradenses e. g. et Syrmenses Bulgari (utpote sine vicinis alienigenis habitantes) manserint sinceriores. Sed vides et hanc observationem stare contra Dobrovii „linguam nondum permixtam bulgaro-serbo-macedonicam”. —

Sed jam tandem ad ipsam dialectorum contentionem promissam accedamus propius.

XXXI.

SPECIMEN DIALECTI CARANTANICAE SEC. X.

Praemonitum. Quicumque attenderit ad tot cimelia, Angelo ante omnes Majo Italo rei auctore, e bibliothecarum pulvere superioribus his annis prolata, exspes plane sit oportet, si de methodiano saltim aliquo codice favente fortuna inveniendo desperet. En tibi nunc, e. g. post 400 fere annorum captivitatem quasi postliminio emancipatum ipsum Clozianum codicem, glagoliticorum omnium hucusque vetustissimum.

1) Idque eo facilius, quum a Bulgaro unum idemque signum ш non nisi sono шТ proferendum erat, a Carantano contra ж; ita plane prout supra observavimus idem τѡ ш accidisse a Glagolitis, ipsoque Caramano. Adde in alphabeto glagolitico ш praemitti τѡ ш, quod vix factum foret, si ш habuissent pro compendio τѡ шТ.

Sic et Polonis emancipavimus e codice San-Florianensi Austriae Superioris nuper repertum vetustissimi trilinguis psalterii pro Ludovici M. Hungariae regis matre et filia sec. XIII et XIV adornati partem polonicam, quae Polonorum rei literariae antiquitatem ad minimum seculo auget.

Sic, cum Bavari abolitorum 1803 vetustissimorum monasteriorum bibliothecas in medium collatas essent perscrutati, inter varios Germanicae literaturae thesauros invenerant etiam in Frisingensis bibliothecae codice membranaceo tria monumenta slavica, quae pro germanica sua industria non cessarunt in publicum indicare (Neuer Literar. Anzeiger A. 1807 Nro. 12). Indicium repetiit Dobrovius (Slovanka 1814), simulque nos, qua erat immensa in amicos liberalitate suo ipsius apographo beavit, beandos mox accuratissimo ipsius codicis scripturae διαγράφω (facsimili) intercedente Ill. Guill. L. B. ab Humboldt. Quid? ipse tunc Bibliothecae Monacensis Custos J. B. Bernhart, Papyri Ravennatis editor peritissimus, nobisque (dum in vivis esset) amicus benignissimus, nobis sponte paraverat totius ejus codicis frisingensis diligentissimam descriptionem. Adeo omnes amici et patroni favebant proposito nostro edendorum illorum quantivis pro Carantano pretii monumentorum. Sed deerat otium; nosque non invitos, imo gratulantes praevenere amicissimi Russi, P. Köppen et Al. Vostokov, qui A. 1827 inter alia Monumenta Slavica (ΠΑΜΑΤΗΚΗ) etiam haec Frisingensia sumtibus generosissimi tunc Maecenatis Ρυμάνηοvii edidere Petropoli 1827, (pagg. 54 in f.) non solum sculpta omnia, sed et explicata summo studio, et scientia mirabili. Ita ut nobis vix restet aliud, quam illorum rarioris apud nos editionis nostris reliquis monumentis partem maxime necessariam fideliter e nostro διαγράφω adjicere; hoc uno fortasse augmentibus illorum praeclara reperta, quod historiam Frisingensi duce scriptorem codicis non dubitamus esse ipsum Frisingensem Episcopum Abrahamum, Carantanum, qui A. 957 — 994 sedit in Frisingensi cathedra. Audi sis argumenta, jam quidem contenta in ipsa Köppeni editione, sed abscondita, a nobisque non nisi elicienda. Quae nempe in codice notantur de terminis donationis „mihi” pertinentis in Gudago comitatus Tarvisini, manu sint scripta ipsius Abrahami necesse est, utpote cui soli (a. 972) ad vitae tempus obtigit haec Traditio, post obitum cessura ecclesiae Aguntinae (Inticensi). Characterem vero hujus notae de Gudago oculatus et peritus testis J. B. Bernhart eundem statuit cum caractere primae confessionis formulae, tantum paullo crassiorem. Et nota, J. B. Bernhartum universim in codice distinguere (idque non se sequentes sed mixtim invicem discurrentes) tres characteres, omnes tamen ita similes inter se, ut si minus eidem scriptori diversae aetatis aut pennae, saltim eidem seculo X. sint attribuendi. (Verbo, fuit codex ipsius Abrahami Ep., „vademecum”). — Sic de natali eodice tempore et loco securi, scientesque Frisingensem ecclesiam sec. X — XI non alios quam cis danubianos Slavos habuisse dicto audientes, credimus Dobrovio, videri Slavica scripta pro Slavis aut Carniolae confinise Istriae aut Carinthiae aut ipsius Bavariae, quae illo aevo ad Oeni fere ostia habitabatur a Slavis, teste contenta in ipso hoc Abrahami codice f. 147 v. constitutione, „venerabilis Heinrici ducis et omnium primatum, tam episcoporum quam comitum” de vindicandis servis fugitivis, conscripta eadem Abrahami manu, quae sic habet in fine: Scalvi (Slavi) etiam ejusdem coadunationis districtioni subjaceant, aut exterminentur. Actum Rantes Hova feliciter. Amen”. — (Fuere ergo hi Slavi liberi Bavarorum cohabitatores, sicut Pribislaus apparet in donatione (repetita A. 988, ipsius Russorum baptismi) territorii Locopolitani inter Soram et Savum in Carniola; volebatque „venerabilis dux Henricus” cum primatibus, eos eidem Germanorum in servos fugitivos „coadunationi subjacere aut exterminari”. Vides exterminationem successisse decursu temporis a Juvavo inde flumine usque ad Dravum). Sed cum supersit hoc tantulum paginae, liceat hic integram illam ducis Heinrici constitutionem, nondum editam, ex amici Krabingeri, Bibliothecae Monacensis custodis apographo, in Historicorum commodum vel alieniore loco publici juris facere. Videbis maxime e postscripto, esse hoc primum constitutionis periculum i. e. quod nunc conceptum vocant; quamquam et promulgatam facile credat qui Abrahami nostri apud ducem Henricum († 995) noverit gratiam et auctoritatem.

HAEC EST CONSTITUTIO VENERABILIS DUCIS HEINRICI, ET OMNIUM PRIMATUM TAM EPISCOPORUM QUAM COMITUM.

Si quis servus, vel ancilla, fugitivus abscesserit, et postmodum apud aliquem a proprio domino inventus fuerit; si ille, apud quem injuste sustentatur, proprio domino reddere noluerit: dominus servi cum juramento solus affirmet, quod suus sit servus; ille autem, apud quem fugitivus servus inventus est, sacramento econtra probet, quod eundem servum neque furto, neque fraude secum retineat, neque per aliquam inimicitiam suae scientiae eum ad juramenti districtiorem cogat, et sine aliqua dilatione domino reddat servum; si autem in sua potestate defensus, postea fugitivus abscesserit, compositionem ejusdem servi domino reddat. Quicumque vero his statutis obtemperare noluerit: si advocatus sit ducis vel episcopi vel alicujus domini, non solum dignitate sua sed etiam beneficio suo usque in praesentiam ducis privetur. Si autem praepositus alicujus domini hujusmodi causa culpabilis notetur, aut XL percussionum poenae subjaceat, aut cum pretio unius librae ab exactore se remediat (sic, pro: redimat?). Si clericus aliquis id ipsum egerit, eandem vindictam sustineat. Si scabinus (scabinus?) fecerit, aut in custodiam carceris, quamdiu duci placeat, includatur, aut damnetur. Si autem inferior persona liberorum vel servorum id ipsum perpetraverit, depilatus excorticetur. Ut autem hujus vindictae districtio in praesentia domini, cujus servus est, peragatur, modis omnibus jubemus. Si quis advena alicujus domesticus factus fuerit et sub ejus positus fuerit tuitione, furto vel alio aliquo crimine impetitus fuerit: aut ejus districtione exactori satisfaciat, aut in publicum placitum comitis repraesentet. Si hoc parvi penderit, et interim sine exactione debiti effugerit, comes pro eo id ipsum debitum solvat. Si comes forbannitum in sua tuitione habuerit, et ad placitum ducere neglexerit, vel in placito injuste defenderit, et si coram duce negare non poterit, neque gratiam ejus neque comitatum habeat. Si centurio, vel advocatus id ipsum egerint, beneficio priventur. Si praepositus alicujus domini id fecerit, depilatus excorticetur. Si quis dominus probrium (sic pro: proprium) servum undecunque sit pro furto injuste defenderit, et ad placitum comitis, in cujus comitatu furtum fecit, praesentare noluerit, et in hac re culpabilis invenitur, vel in carcere aut exilio damnetur. Quando vero dux comites aut scabinos impetierit, quod forpannitos aut fures injuste vel in placito, vel alicubi defenderit, si sacramento se expurgare nequiverit, aut incarcerentur, aut exilio damnentur. Scalvi etiam ejusdem coadunationis districtioni subjaceant aut exterminentur. ACTUM RANTES HOVA. FELICITER AMEN. Si autem alicujus servitor furto aut aliquo crimine impetitus fuerit, in comitatu quo notatur, satisfaciat. Si quis homicidium fecerit, tali constitutione, ut antea fuit, utatur.

М о н у м е н т у м I.

(Codicis Frising. f. 78; pag. utraque.)

TEXTUS AD ΔΙΑΓΡΑΦΟΝ CODICIS FRISING.
ACCURATE EXPRESSUS.

IDEM A NOBIS SCRIPTUS SLAVICUS.

IDEM ΕΞ ΕΦΕΡΡΟΜΗΡΩΜΕΝΟΣ ΑΥΤΟΡΙ
ALEX. VOSTOROV.

EIUSDEM AD VERBUM INTERPRETATIO.

1 GLAGOLITE PONAZ
REDKA ZLOUEZA.

GLAGOLITE PO NAS
REDKA SLOVESA.

ГЛАГОЛѢТѢ ПО НАСЪ
РѢДЪБЯ СЛОВЕСА.

DICITE POST NOS
RARA VERBA.

2 Bōse gozpodi milozti-
uvi. otze bōse. tebe iz-
5 povuede. | vuez moi
greh. Í zuetemu creztu. Í
4 zuetei marii. Í zue|temu
michaelu. I uuzem cri-
latcem bosiem. I zuete-
5 mu pe|tru. Í uzem ze-
lom bosiem. Í uzem mu-
6 senicom bosiem. | Í u-
zem vuernicom bosiem.
Í uzem. devuám praud-
7 nim. Í uzē|praudnim. I
tebe bosirabe. choku-
8 moiĥ | greh. Í vue-
ruiú. da mi. ie. nazem
9 zuate beusi. iti se. na
ón | zuet. pakise uztati.
nazod ni den. Í meti
10 mi ié. sivuót|pozem.
Í meti mi ie. otpuztic
11 moiĥ gre chou. Bōse|
miloztiuvi. primi moiĥ.
izpo vued. moiĥ gre-
12 chou. Ese |iezem ztuor-
ril zla. pot den pon-
13 gese biĥ nazi zvet. |
vúuraken. ibiĥ cris-
ken. Ese pomngu. ili
14 ne pomngu. Ili | vúolu.
ili ne vúolu. Ili vuede.
ili ne vuede. Ili ú ne
15 praud|nei rote. ili úlsi.
Ili tatbe. ili zavuziti.
16 ili v uzmazi. | Ili v zini-
stue. ili ese mizetomu.
chotelo. emuse mi
17 bi. ne doz|talo. chote-

Воже, gospodi milosti-
vny, otche bože! Tebѣ ispo-
vѣdѣ vьs moj grѣx. I svѣ-
temu krъstu. I svѣtej ma-
4 rii. I svѣtemu miĥaelu. I
vьsѣm krilatъem božiem.
I svѣtemu petru. I vsѣm
5 sьlom božiem. I vsѣm
mъchenikom božiem. I
vsѣm vѣrnikom božiem.
I vsѣm dѣvám praud-
nym. I vsѣm praudnym.
7 I tebѣ, božij rabe, xoĥъ
byti isponѣdn vsѣx
moiĥ grѣx. I vѣrujъ, da
8 mi je, na sem svѣtѣ byv-
ši, iti же на онъ svѣt;
pakъ же vstati na sъdnъ
9 dnъ. Imѣti mi je živót
po sem. Imѣti mi je ot-
10 pustъk moiĥ grѣxov. Во-
же milostivъ, primi мо-
11 жъ isponѣd moiĥ grѣxov.
Еже jesъm stvoril zla, po-
12 tь dnъ, ponъже byx на
сѣ svѣt uroĥen, i byx
krъshen; еже pomnjъ ili
13 ne pomnjъ, ili volъж ili ne
volъж. Ili vѣdѣ ili ne vѣ-
dѣ. Ili vъ nepravdnej rotѣ,
14 ili vъ lъji. Ili tatbѣ, ili
zavisti, ili vъ usmasi. Ili
v chinistvѣ. Ili еже mi
15 se tomu xoтѣlo, emъже
mi by. ne dostalo xoтѣ-

Боже госпoди милостивъи.
отъче боже. тебѣ испо-
вѣдѣ вьсь мой грѣхъ. и
свaтeмoу кръстoу. и свaтѣи
мaрии. и свaтeмoу миxae-
лoу. и вьсѣмъ крилaтъeмъ
бoжикeмъ. и свaтeмoу пe-
тpоу. и вьсѣмъ сълoмъ бo-
жикeмъ. и вьсѣмъ мъчени-
кoмъ бoжикeмъ и вьсѣмъ
вѣрникoмъ бoжикeмъ. и вь-
сѣмъ дѣвaмъ правѣднъимъ
и вьсѣмъ правѣднъимъ. и
тeбѣ бoжии рaкe. xoщъ бъ-
ти испoвѣднъ вьсѣхъ мo-
иxъ грѣхъ. и вѣpоуъ дa
ми к нa сeмъ свѣтѣ бѣвъ-
ши итиже нa онъ свѣтъ.
пaкъи же вѣстaти нa съдъ-
нъи dnъ. имѣти ми к жи-
вoтъ по сeмъ. имѣти ми к
oтъпoустъкъ мoиxъ грѣ-
xовъ. бoже милoстивъи
прими мoж испoвѣдъ мoиxъ
грѣxовъ. кже кcъмъ сътвo-
рилъ зълa по тъ dnъ пo-
ниже бъиxъ нa сѣ свѣтъ oу-
рoждeнъ и бъиxъ кръщeнъ.
кже помънъ или не помъ-
нъ. или болъж или не бо-
лъж. или вѣдѣ или не вѣдѣ.
или въ неправѣднѣи рoтѣ
или въ лъжи или въ тaтъкѣ
или зависти. или въ oуcмaси
или въ чиниствѣ или кже
ми сa тoмoу xoтѣло. кmoу
же ми бъи нeдoстaло xoтѣ-

Deus, Domine misericors,
pater Deus, tibi confiteor
omne meum peccatum. Et
Sancto (Joanni) Baptistae,
et S. Mariae, et S. Michaeli,
et omnibus alitibus (angelis
alatis) Dei. Et S. Petro, et
omnibus legatis (apostolis)
Dei. Et omnibus martyribus
Dei. Et omnibus confessori-
bus Dei. Et omnibus virgini-
bus justis. Et omnibus Justis.
Et tibi, Dei serve, volo esse
confessus (de) omnibus meis
peccatis. Et credo, quod mi-
hi est, in hoc mundo post-
quam fuero, eundem in illum
mundum, denuoque surgen-
dum ad iudicii diem; haben-
da mihi est vita post hanc,
habenda mihi est remissio
meorum peccatorum. Deus
misericors! suscipe meam
confessionem meorum pec-
catorum, quod feci mali ex
eo die, quando fui in hunc
mundum natus, et fui bap-
tizatus. Quod memini aut
non memini. Aut voluntate
aut noluntate. Aut sciens, aut
nesciens. Aut in injusto iure-
jurando, aut in mendacio, aut
furto, aut invidia, aut in in-
temperantia aut in impudici-
tia; aut si mihi id collibuit,
quod mihi non decebat colli-

М о н у м е н т у м II.

(Codicis Frising. f. 158 v. — 160 r.)

TEXTUS AD ΔΙΑΓΡΑΦΗΝ CODICIS FRISING.
ACCURATE EXPRESSUS.

IDEM A NOBIS SCRIPTUS SLAVICUS.

IDEM ΕΞ ΩΣΡΟΜΥΡΩΜΕΝΟΥΣ AUCTORE
ALEX. VOSTOKOV.

EJUSDEM AD VERBUM INTERPRETATIO.

1 **E**ccę bi detd nas neze
2 gresil tevuekigemube
3 siti starosti neprigem
4 lióki nikoligese pet
5 sali neimugi nislzna
6 7 telezeimoki núuvuę ki-
8 gemubesiti bone | se
9 zavuztiubui ne|priiaz-
10 ninu uvignan|Odszlau-
11 uibosigę Potom | nana-
12 rodzlovuezki | strazti
13 Ipetzali boi|do neimoki
14 Ibzzre | duzemirt Ipagi
15 bra | tri ia pomenem
16 ze dai zino uuebosi na|
17 resemze hotomu Oz- |
18 stanem zich mirzcih|del
19 Ese sunt dela soto|nina
20 Esetrebu tuorim | bra-
21 tra Oclevuetam Ese|ta-
22 tua Ese raszboi Ese pul-
23 ti | ugongenige Ese roti
24 Choi | se Ih ne pazem
25 nuge pre|stopam Ese ne
26 nauuizt | nizce teh del
27 mirzene | pred bosima
28 ozima mo|sete potomu
29 zinci uvi|deti Izami ra-
30 zumeti | esebese priu-
31 uę zlou|uezi Uliza ta-
32 zie aco|se imuigezim
33 tere ne | priiaznina uz-
34 nenauvi | desse A bosiu
35 uzliubise || da botomu
36 nineUcircu|vah ich cla-
37 nam ze Imod|lim ze im
38 Izesti ich | pigem I
39 obeti nasse im | nezem
40 Ozcepasgenige | telez
41 nasich idus nasich|T²-
gesemosem imui este|

Ече бѣ дѣд наш не съ-
грѣшил, тѣ в вѣкѣхъ яему
бѣ жити, starosti ne pri-
jemljǎhi, nikolijezhe pe-
chali neimъ, ni slzna tѣ-
lese imǎhi, nǎ vǎ vѣkъ
jemu бѣ жити. Poneže
zavistijǎ bѣ neprijaznǎ
vygnan od slavy božije,
potom na narod človѣč-
skъ (človѣskъ?) strasti i
rechali pojdǎ, neimohi (i
nemohi?) i po srѣdu sь-
mьrt. I raky, bratřija, po-
mnѣm se, da i sьnove bo-
žiji narechem se. Potomu
ostanѣm sǐxъ mьrzijѣxъ
dѣl, eže sǎt dѣla soto-
nina: eže trѣbǎ tvorim,
bratra oklevetam, eže tat-
va, eže razboj, eže plati
ugonjenije, eže rotъ koi-
že iǎ (koiǎže?) ne pa-
sem, nǎ že prestǎram, eže
nenavist. Nič že tѣxъ dѣl
mьrznѣe pѣd božima
očima. Можете potomu,
sьnъji, vidѣti, i sami ra-
zumѣti, eže бѣше прѣ-
вѣе чловѣji u lija tajie,
akože i mъ jesъm, tere ne-
prijaznina vǎznenavidѣ-
ше, a božijǎ (aut deest vo-
ljǎ, aut scribe: božija, sc.
dѣla) vǎzljubiше; da potomu
nъnѣ v црkvaxъ iǎ
klanjam se, i modlim se im,
čъsti iǎ pijem, i obѣti na-
ше im nesem, o sьspasenije
tѣles našixъ i duš našixъ.
Тѣже можемъ i mъ ešte

Аще кѣи дѣдъ нашъ не съ-
грѣшила, тѣ вѣкѣи кмоу бѣ
жити, старости не прикмаж-
цоу. николиже же печали
не имъи ни слъзна тѣлесе
и мжкѣ. нѣ вѣ вѣкѣи кмоу
бѣ жити. поникже завистниж
кѣи неприязниножъ вѣгъ-
нднѣ отѣ славѣи божиа. по-
тому на народѣ чловѣч-
скѣи страсти и печали пои-
дѣ и немощи и безѣ чрѣдоу
сѣмрьть. и пакѣи братриа
поманѣмъса да и сѣнове
кожи наречемъса, по томуу
останѣмъ сѣхъ мьрзѣкѣи-
ихъ дѣлаѣ еже сѣтъ дѣла со-
тонина. еже трѣбѣжъ творимъ,
братра' оклеветамъ. еже
татѣва. еже разкои еже
плати оугоненикѣ. еже ро-
тѣи хождѣше. и хъ не пасемъ.
нѣ и прѣстѣпакѣмъ. еже не-
нависть. ничъ е тѣхъ дѣлаѣ
мьрзѣнѣкѣ прѣдѣа кожиима
очима. можете по томуу
сѣнѣи видѣти и сами ра-
зоумѣти. еже бѣша прѣвѣкѣ
чловѣji вѣ лица тѣижеде
ако же и мѣи ксѣмъ, тере не-
приязнина вѣзненавидѣша
а божиа вѣзлюбиша, да
по томуу нѣинѣ вѣ црkvъ-
вахъ и хъ кланѣмъса и мо-
длимъса имъ и обѣти наша имъ не-
семъ о сѣспасеникѣ тѣлесаѣ на-
шихъ и доушь нашихъ.
тѣижеже можемъ и мѣи кѣе

Si avus noster non peccas-
set, tum in secula ei erat vive-
re; senectutem non capienti,
nunquamque curam habenti,
nec lacrimabile corpus ha-
benti, sed in secula ei erat
vivere. Posteaquam invidiâ
fuit diaboli expulsus a gloria
divina, tunc in genus huma-
num passiones (πάθη) et cu-
rae incubuere, et morbi et
ex ordine mors. Et iterum,
fratres, recordemur, ut et
filii Dei vocemur, ideo absti-
neamus his abominabilibus
operibus, quae sunt opera
Satanae: quodsi (nempe) sa-
crificium facimus, fratrem ca-
lumniamur, itemque furtum,
item latrocinium, item carnis
exstimulatio, item juraju-
randa quae non observamus
sed illa transgredimur, item
invidia. Nilque his operibus
abominabilibus ante oculos
Dei. Potestis igitur, filioli,
perspicere et ipsi intelligere,
quod fuere primi homines de
faciebus tales quales et nos
sumus, et diaboli (quae sunt)
oderunt et divina dilexerunt.
Ut itaque nunc in ecclesiis
eorum genuflectamus, et pre-
cemur eis, et honores (ho-
nori?) eorum bibamus et ob-
lationes nostras illis feramus,
pro salute corporum nostro-
rum et animarum nostrarum.
Tales possumus et nos adhuc

TEXTUS AD *διὰ γραφῶν* CODICIS FRISING.
ACCURATE EXPRESSUS.

IDEM A NOBIS SCRIPTUS SLAVICUS.

IDEM *ἐξ ἑσπερομνησμένου* AUCTORE
ALEX. VOSTOROV.

EIUSDEM AD VARRUM INTERPRETATIO.

42 buiti eccę tage dela |
43 nasnem delati iaseo |
44 45 ni delase Onibo las | na
46 natrovuechu seg | na na
47 boiachu bozza | obuia-
48 chu naga ode | achu ma-
49 lomogoncka | uime bo-
50 sie bozzekacho | mrzna
51 zigreahu stran | na hod
52 crouvi zuoge | uvedechu
53 Utim | nizah iuzelez-
54 neh | vvosich Uclepenih |
55 bozcekachu I u ime |
56 57 hosie te utessahu | temi
58 temitize deli | bogu bri-
59 plisaze tace | zinzi inam
60 ze mod | liti tomuge
61 vuirch | nemo Otzu Goz-
63 podi dos | dani tamo
62 ge vzed | li vzezarstuo
64 suoge | Ese iest úgo-
65 touleno iz | coni doconi
66 izvvo | lenico^{com} bosiem I
67 gezm | bratria bozuuani
68 ib | bgeni Egosenemo-
69 sem || nik \tilde{z} se liza ni
70 ucriti | nikakosé ubega- |
71 72 ti nugestati pred | sto
73 lom bosigem ze | zopir-
74 nicom nasim | zezlod-
75 gem starim | igestze
76 pred bosim | ma osima
77 vzaco | mu zuoimi vzti |
78 79 izuoim glagolom | izbo-
80 vuedati Esege | nasem
81 zuete chisto | stuoril
82 libo bodi do | bro; libo
83 lizi zlo | Dactomudini
84 zinzi | muzlite ide ne
85 ca | moze vcloniti nu |
86 ge pred bosima osima |
87 88 stati izio prio imeti | iuse
89 gezim bovvedal | Nas
90 gozbod zueti cruz | ise

byti, eche taje (take?) d'k-
la nachnem d'klati, jaje
oni d'klase. Oni bo lachna
natrov'ch; jaja na paro-
ja'ch; bosa obuja'ch; na-
ga od'ka'ch; malomog-
ka (malomog'k'ha?) v'z
ime bozje pos'ka'ch;
mrzna sygr'ka'ch; stran-
na pod krovy svoje v'zve-
de'ch; v'z t'mni'ach i v'z
jel'k'z'p'ch v'z'k'lepe-
ny'ch pos'ka'ch, i v'z ime
bozje ty ut'ka'ch! T'k'mi,
t'k'mi ti se d'kli bogu pri-
bli'zase! Tako, synji, i
nam se modliti tomuje
v'k'hnemu ot'cu gospodi,
do'zda ny tamoje vsedli v
cesarstvo svoje, eže jest
ugotovleno izkoni dokoni
izvolenikom bozjem. I je-
s'm, bratria, pozvani i ro-
bejeni (?), egože ne mo-
žem nik'že li'ca ni ukryti,
nikakože ub'k'gati, n'ž je
stati pr'ed stolom bozjem
s' s'p'rnikom našim,
s' zlodjem starým, i jest
se pr'ed bozjima očima
vsakomu svoimi ust'v i
svoim glagolom isprov'k-
dati, eže je na sem sv'k-
t'k' k'z'k' do stvoril, libo
b'zdi dobro, libolisi zlo.
Da k tomu d'ni, synji,
m'yslite, ide né(ni)kamo se
ukloniti, n'ž je pr'ed bo-
zjima očima stati, i s'j'z
pr'j'z im'k'ti j'ž je jes'm ro-
v'k'dal. Nash gospod sv'k't'v
k'rst (k'rst? an x'pus?) iže

к'в'ити, аще таже д'кла начь-
нем'а д'клати п'же они д'к-
лаша. они бо лачна на тро-
в'л'ч'ж. жад'на напоп'л'ч'ж. бо-
са об'оуп'л'ч'ж. нага од'к'л'ч'ж.
маломог'к'ца в'з има кожик
пос'к'ша'ч'ж. мр'зна с'гр'к'п-
л'ч'ж стран'на под'а кров'ы
сво'а в'зв'ед'л'ч'ж, в'з т'мь-
ниц'ах'а и в'з жел'к'з'н'ч'х'а
в'з'к'л'ч'пен'з'ч'х'а по-
с'к'ша'ч'ж. и в'з има кожик
т'к'и оут'к'ша'ч'ж. т'к'ми. т'к'ми
ти са д'к'л'а богу прикли-
жиша. тако с'ын'ци и нам'а
са моудити томоу к' в'р'х'а
немоу о'т'цоу гос'п'ди, доже
да н'аи таможе в'з'седли в'з
цесарство св'ок к'же к'сть оу-
г'от'ов'л'к'но искони докони
извол'к'ником'а кожикем'а. и
к'с'м'а брат'риа поз'в'ани и
к'в'к'ни к'гоже не можем'а ни-
к'в'р'же к'в'ча н'аи оукр'в'ити.
никакоже оук'б'гати. н'а к'
стати пр'ед'а стол'ом кожик-
ем'а с'з' с'п'р'ником'а нашим'
с'з' з'лод'к'ем'а стар'ым; и
к'сть се пр'ед'а кожик'ма оч'и-
ма в'с'п'к'омоу сво'им'и оу-
с'т'в'и и сво'им' глагол'ом' ис-
пов'к'д'ати к'же к' на сем' св'к-
т'к' к'з'ждо с'в'т'борил'а ли-
бо к'жди докро лико ли си
з'ло. да к'з' томоу д'ни
с'ын'ци м'а'слит'е иде не ка-
мо са оук'л'онити н'а к'
пр'ед'а кожик'ма оч'има ста-
ти и с'иж' п'р'иж' им'к'ти к'же
к'с'м' пов'к'дал'а. наш'а гос-
под'а св'ат'в'ин' кр'ист'оу'с'а к'же

evadere, si eadem opera
coeperimus facere quae illi
faciebant. Illi enim esurien-
tem cibabant, sitientem po-
tionabant, nudipedem cal-
ceabant, nudum vestiebant,
aegrotum in Dei nomine vi-
sitabant, frigentem calfacie-
bant, peregrinum sub tecta
sua introducebant, in car-
ceribus et ferreis compedibus
vinctos invisabant, et in Dei
nomine eos solabantur. His,
his illi operibus Deo appro-
pinquabant. Sic, filioli, et no-
bis (est) exorandus supremus
pater, Dominus, donec nos
ibidem collocet in regno suo,
quod est paratum ab initio ad
finem electis Dei. Et sumus,
fratres, vocati et compul-
si **, a cuius non possumus
nullatenus nos facie abscon-
dere, nec ullo modo effuge-
re, sed est standum ante
thronum Dei cum adversa-
rio nostro, cum malefactore
antiquo, et est ante oculos
Dei unicuique suo ore et suo
sermone confitendum, quod
in hoc mundo quisque fecit,
sive sit bonum sive malum.
Sic hujus diei, filioli, mementote,
qua non usquam est de-
clinare sed est ante Dei ocu-
los standum et haec actio ha-
benda quam dixi. Noster Do-
minus, sanctus Christus qui

TEXTUS AD *διὰ γράφων* CODICIS FRISING.
ACCURATE EXPRESSUS.

IDEM A NOBIS SCRIPTUS SLAVICUS.

IDEM *ἐξ ὧσφι μνησθέντος* AUCTORE
ALEX. VOSTOROV.

EJUSDEM AD VERBUM INTERPRETATIO.

91 gest bali teleznassih | i
zpasitel dusnassih ton |
92 bozzledine balouvani |
93 ge pozledge pozstavv |
94 iucazalge im seze nam |
95 dozstoi odgego zavue |
96 kati igemu zeoteti |
97 preise nassi zes ztoco |
98 stradacho nebo ie te |
99 pechu metlami ipri |
100 nizse ogni pecsachv |
101 imetsi tnachu ipolezv |
102 vuesachuisselezni cliusi |
103 ge raztrgachu atobac |
104 mui ninge nasu prau |
105 dnu vuerun ipraudn |
106 izbovuediu toiemosim |
107 ztoriti esoni to vue |
108 lico strastiu stuorise |
109 dapotomu zinzi bos |
110 raba prizzuause tere |
111 im grechi vuasa poste |
112 te sim izpovvedni bo |
113 dete grechov uuasih

jest balij tkles nashix, i
spasitel duw nashix, ton
posl'ednje balovanije [po-
sl'edje postaviv kazal je,
imzhe se nam dostoi od
jego *) zav'chati, i jemu
se ot'eti. Pr'k'jshе nashi
jestoko stradaхж; nebo
(?ibo?) je tep'chж metlami,
i pri nizyчt' ognji pečaxж,
i мечи tnjaxж i po l'čsu
v'čshaxж, i жельзны ključ
je rastrgaxж. A to pak
mъ nъnje nashж pravdnж
v'črж i pravdnж ispov'čd-
jж toje mozem storiti
(stvoriti?), eže oni tж ve-
likж strastijж stvorishе.
Da potomu, sъnъji, bo-
жie raby prizzvavshе tere
im грѣхы баша почт'ѣте
(почт'ѣте) i im ispov'čd-
ni бжд'ѣте грѣховъ vashix.

*) *Primo scripserat: od nego.*

кстѣ бални тѣлесѣ нашихъ и
спаситель душь нашихъ.
тѣмъ послѣднѣе калованиѣ
послѣди постави. оуказалъ
к имъже са намъ достои отъ
кого завѣщати и кмоу са отъ-
ти. прѣждѣше наши жестоко
страдахж. не бо ѡ тепсахж ме-
тѣлами и приньзаше огни
печахж и мечи тѣнахж и
по лѣсоу вѣшсахж и желѣз-
ныи ключи ѡ растрьгахж. а
то пакъ мѣи нъинѣ нашеи
правдънои вѣрои и пра-
вдънои исповѣднѣи тожде
можемъ сѣтворити кже они
тоже великою страстию сѣ-
твориша. да по тому сѣнъ-
ци. кожимъ рака призъва-
вѣше. тере имъ грѣхы баша
почтѣте и имъ исповѣдъ-
ни бждѣте грѣховъ ва-
шихъ.

est medicus corporum no-
strorum et salvator anima-
rum nostrarum, is ultimam
medelam ultimo proposuit
et monstravit, cui ob ipsum
conveniat nos renunciare et
illi nos eripere. Majores no-
stri graviter sunt passi; nam
eos verberabant virgis et ad
humilem ignem torrebant,
et gladiis decollabant et lig-
no suspendebant et ferreis
uncis eos lacerabant. At hoc
nos nunc nostra justa fide et
justa confessione idem pos-
sumus facere, quod illi illa
magna passione fecerunt. Er-
go, filioli, Dei servos advo-
cate et eis peccata vestra
enumerate et eis confitemini
peccata vestra.

М о н у м е н т у м III.

(Codicis Frising. f. 160 v. — 161 r.)

1. 2 Iazze zaglagolo | zlo-
3 deiu. I uzem iego | de-
4 lom. I uzem iego | lepo-
5 cam. Tose uue | ruiv
6 u bog uze mo | goki. I
7 u iega zin; | I u zuueti
8 duh. Data | tri imena.
9 edin bog | gozpod zu-
10 ueti. | ise zuori nebo.
11. 12 Iz | emlo. Tose izcoie | ga
13 milozti. I sčē | ma-
14 riae. I sčē mic | hahela.
15 I sčē pe | tra. I useh
16 bosih zil. | I uze h bosih
17. 18 mose | nic. I useh ѿ za ||
19 connic. I useh zu&ih |

Iaz se zaglagolж zlod'čju;
i vs'čm jeho d'člom; i
vs'čm jeho l'čpoшam. То-
же v'črujж v bog vsemo-
gжhi; i v jega sъnъ; i v
sv'čtw duх. Da ta tri ime-
na edin bog gospod sv'č-
tw, iже stvori nebo i zem-
lж. Тоже iskж jega mi-
losti. I sv'čte marie, i
sv'čtega miхaela, i sv'č-
tega petra, i vs'čх boжix
sъl, i vs'čх boжix мжче-
nik, i vs'čх boжix за-
konnik, i vs'čх sv'čtwх

Іазъ са заглаголъ злодѣю
и всѣмъ его дѣломъ и
всѣмъ его лѣпошамъ. тоже
вѣроуѣ въ бога всемогущь
и въ его сѣнъ и въ свѣтъи
духъ. да та три имена.
единъ богъ господъ свѣтъи
иже сѣтвори небо и земля.
тоже искъ его милости и
свѣтъи мариа. и свѣтаго
михела. и свѣтаго петра.
и всѣхъ божихъ сѣлъ и
всѣхъ божихъ мченикъ
и всѣхъ божихъ законъ-
никъ и всѣхъ свѣтъихъ

Ego abrenuncio diabolo, et
omnibus ejus operibus, et
omnibus ejus pompis. Item
credo in Deum omnipoten-
tem, et in ejus filium, et in
sanctum spiritum. Quod haec
tria nomina unus Deus sanc-
tus, qui creavit coelum et
terram. Item imploro ejus
misericordiam. Et S. Mariae,
Et S. Michaelis. Et S. Petri.
Et omnium Dei apostolo-
rum. Et omnium Dei marty-
rum. Et omnium Dei fideli-
um. Et omnium sanctarum

19 deuiuiz. Iuzeh $\bar{\text{b}}$ moki
20 Da mirasite napomo-
21 ki biti. Ki bogu moih
22 gre|chou. Dabim cisto
23 iz|pouued ztuoril. Iod
24 puztic otboga priel. |
25 Bogu uze mogokemu
26 izpouuede uze moie
27 greche. Isce marie. |
28 Uzeh nepraudnih del.
29 inepraudnega pomisle-
30 ŋa. | Ese iezem uuede
31 ztuo|ril. ili neuuede.
32 nudmi | ili lubmi zpe ili
33 bde². | Uzpitnih rotah.
34 Vlisnih | resih. v|tatbi-
35 nah. Uznicistve. || Ula-
comztue. Vlichogede ŋ. |
36 Vlichopiti. Vuzmaztue.
37 Iuuzemlichodiani. Ese
38 iesem ztuoril p tiuuo
39 bogu. odtogo dine|
40 ponese xp̄en bih. dase|
41 dodiniz negodine. To-
42 go | uzego izpouueden
43 bodo. | Bogu. Isce ma-
44 rii. I s̄co | laurenzu goz-
45 podi. | Iuzem zuetim. I
46 tebe | bosirabe. Caituze|
47 moih grechou. Iradze|
48. 49 chocu caiati. elicose | zi-
50 mizla imam eche | me
51 bose postedisi. Daimi|
52 bose gozpodi. tuouiu |
53 milozi. dabim nez|ra-
54 men. i neztiden | nazu-
55 dinem dine. | predtui-
56 ma osima | ztoial. igdase
57 pri|des zodit. Siuim. |
58. 59 I mrtuim. comusdo | po-
60 zuem dele. Tebe | bose
61 miloztivui | poruso uza
62 moia | zlouuez Imoia |
63 dela. I moie pomis|

дѣвицѣ, и всѣхъ божіихъ мо-
щій; да ми рачите на по-
моги бити, къ богу, моихъ
грѣховъ; да бѣмъ чистѣ
исповѣд створил, и одпу-
стакъ отъ бoga пріѣл. Bogu
vsemogzhemu isповѣдѣ
vse moje грѣхе; и свѣтеј
marie; всѣхъ nepravdnыхъ
дѣлъ и nepravdnega помы-
шленія; еже јесѣмъ вѣдѣ
stvoril, ili nevѣдѣ; nud-
mi ili lubmi, spѣ ili bdѣ,
вѣ spitныхъ rotax; вѣ лъж-
ныхъ рѣчьхъ; вѣ tatbinaхъ;
в snichivѣ; в lakomstvѣ;
в lixojedenii; в lixopitii;
в usmastvѣ, и в vsѣm
lixodѣkanii. Еже јесѣмъ
stvoril protivъ bogu, od
togo dne, poneže xp̄en
bыхъ, да же до днѣшнја-
го dne. Togo vsego is-
повѣдѣнъ бѣдѣ Bogu, и
svѣтеј Marii, и svѣtemu
Lavrenju, gospodi, и
vsѣmъ svѣtymъ, и teбѣ,
божіеј rabe. Кажъ se моихъ
грѣховъ; и радъ se хоу
kajati, elikoже съмысла
imam, eче me, boже,
poustedishi. Daj mi, boже
gospodi, tvoжъ milost,
da бѣмъ nesramъ, и ne-
stydъnъ pred tvoima oči-
ma stojal, igда же pridешъ
sъditъ живымъ и мртвымъ,
komuждо po svemъ dѣлѣ.
Tebѣ, boже milostivy, po-
гъжъ vsa moja slovesa *), и
moja dѣла, и moje помыш-

дѣвиць и всѣхъхъ божіихъхъ
мощій да ми рачите на по-
мошь бити. къ когoу мо-
ихъ грѣховъ. да кѣимъ
чистѣ исповѣдъ сѣтворилъ
и отъпouстакъ отъ бoga
пріѣлъ. когoу всѣмогъще-
моу исповѣдѣ всѣа моѧ грѣ-
хъи. и свѣтѣи маріи, всѣхъхъ
неправдѣнъихъхъ дѣлъ и не-
правдѣнега помышленіѧ
кже кѣмъ вѣдѣнъ сѣтворилъ
или не бѣдѣнъ. нѣдѣми или
любѣми. съпа или бѣдѣ, вѣ
сѣпъитънъихъхъ ротѣхъ, вѣ
лъжнъихъхъ рѣчьхъхъ вѣ тѣтѣ-
бинахъ. вѣ зничиствѣ, вѣ лъ-
комствѣ. вѣ лихoмѣдѣннѣ,
вѣ лихoпитнѣ. вѣ оусмаст-
твѣ и вѣ всѣмъ лихoдѣла-
ннѣ. кже кѣмъ сѣтворилъ
противъ бoгoу. отъ того
днѣ понижѣ хр̄ченъхъ
да же до днѣшнѣго днѣ.
того всѣго исповѣдѣнъ бѣ-
дѣ бoгoу и свѣтѣи маріи
и свѣтoмoу лавренцюу гос-
поди и всѣмъ свѣтѣимъ. и
тебѣ кожнѣ рѣке. кажъ се мо-
ихъ грѣховъ и радъ се хоу
кажати канкоже сѣмысла
имамъ аще ма коже поштѣ-
диши. да ми боже господи
твоѣ милость да кѣимъ не
срамънъ и нестыдѣнъ на сѣ-
дѣнѣмъ днѣ прѣдѣ тѣвѣма
очима стoлѣхъ кгда же при-
дешъ сѣдитъ живымъ и мрт-
вымъ. комоуждо по свѣмъ
дѣлѣ. тебѣ коже милости-
вѣи погъжъ всѣа моѧ словѣ-
са. и моѧ дѣла. моѧ помыш-

virginum. Et omnium Dei
virtutum (reliquiarum). Ut
mihi dignemini auxilio esse
ad Deum de meis peccatis.
Ut puram confessionem
faciam et remissionem a
Deo accipiam. Deo om-
nipotenti confiteor omnia
mea peccata, et Mariae; om-
nia iniqua opera et iniquas
cogitationes. Quod sciens
feci, aut inscius, coactus aut
sponte, dormiens aut vigi-
lans. In gratuitis juramentis,
in mendacibus verbis, in fur-
tis, in luxuria, in avaritia, in
nimis edendo, in nimis bi-
bendo. In intemperantia et
omni immoderatione. Quod
feci contra Deum ex eo die
posteaquam fui baptizatus
usque ad hodiernum diem.
Hoc omne confiteor Deo et
S. Mariae, et S. Laurentio,
Domine, et omnibus Sanc-
tis, et tibi, Dei serve. Poeni-
tet me meorum peccatorum,
et libenter agam poeniten-
tiam quantum habeo mentis,
si mihi Deus peperceris. Da
mihi Deus Domine tuam gra-
tiam, ut sine pudore et ru-
bore in iudicii die ante tuos
oculos stem; quando ventu-
rus es iudicatum vivos et
mortuos, quemque secun-
dum suum opus. Tibi Deus
misericors commendo omnia
mea verba, et mea opera, et
meas cogitationes, et meum

*) Codex male: zlouuez pro:
zloueza.

TEXTUS AD ΔΙΑΓΡΑΦΟΝ CODICIS FRISING. EXPRESSUS.	IDEM A NOBIS SCRIPTUS SLAVICUS.	IDEM ΕΞΩΣΦΟΜΗΘΩΜΕΝΟΣ ΑΥΤ. Α. VOSTOROV.	LATINA AD VEBBUM INTERPRETATIO.
64 lenie. I moie zridze.	lenie, i moje srđdce, i	лєнїє и моє срѣдѣє и моє	cor, et meum corpus, et me-
65 I moie telo. Imoi siu-	moje tēlo, i moj život,	тѣло. и мои животъ и моє	am vitam, et meam animam.
66 uot. I moiu dusu.	i mojj dušj. Kriste, bo-	жѣ душѣ. кристе бо-	Christe, Dei fili, dignatus es
67.68 Criste bosu zinu. ise	žij skinu, iže jesi račil	иже еси рачилъ на съ свѣтѣ	in hunc mundum venire; pec-
69 iezi razil. nazi zu&	na sь svēt priti, grčsh-	прити. грѣшникъ изба-	catores liberare a malefactoris
70 priti. gres nike isbau-	nike izbaviti ot zlodčjne	вити отъ злодѣинъи ок-	potestate, custodi me ab om-
71 uiti. ot zlodeine ob-	oblasti, uhrani me ot	ласти оухрани ма отъ вьсега	ni malo, et salva me in om-
72 lazti. Uchrani me ot	vsega zla, i spasi me vь	зла. и спаси ма вь вьсемь	ni bono. AMEN, amen.
73 uzega zla. Izpazime	vsčm blazč. Amen,	блазч. Ямен, амен.	
74.75 vuzem blase. AMEN.	amen.		
76 amen			

Epilogus. Præ omnibus nolimus lectores ignorare de his monumentis ipsius summi Dobrovii sententiam. Quamquam enim subinde in nonnullis jure nostro ab illo discedimus, tantum tamen abest, ut illius vel obiter dicta contemnamus, ut potius tanti viri, cujus divino fere animo universa Slavorum omnium et historia et lingua semper quasi præsens observabatur, vix non ipsa somnia censeamus audienda. Audi ergo Dobrovium e literis ad d. XXI Nov. 1826 hac de re ad nos datis (ipsoque permittente publicandis, si vellemus) de Frisingensibus nostris monumentis sic judicantem:

„Putem ita disponenda esse hæc tria monumenta, ut Jazze zaglagolo quippe omnium antiquissimum ponatur primo loco; hoc excipiat Glagolite po naz, utpote unum illustrans alterum; tandemque hæc puriora Carantanica ultimo loco sequatur Ecce bi separatim, utpote bohemicans et alius originis. Quidni enim hoc ultimum Ecce bi putes primitus exaratum a Merseburgensi Episcopo Bosone c. 970, postea a S. Adalberto refectum pro Bohemis, denuoque ex hoc Adalberti exemplo a Frisingensi quocumque demum adaptatum pro Carantanis? Ceterum, etiamsi ultimam hæc Frisingensis scripturam τῶν Ἐκκε βι ad annum usque 1020 relegemus, erit tamen sat antiquior antiquissimo Bohemorum viginti vocabulorum fragmento diplomatis A. 1058, ipsoque aureo Russorum Ostro-miro A. 1057. Reliqua vero ambo monumenta putem esse primitus exarata c. 950, imo et vel c. 900.”

Hæc ille. Nesciebat nempe tum vir summus, ab amicis Monacensibus nobisque ipsis explorata argumenta pro a evo, imo saltem ex parte etiam pro ipsa manu Episcopi Abrahami, supra cum lectoribus communicata. Hocque nunc magis gaudeas, et Dobrovio et aliis quamvis diversissime inquirentibus tam bene coire hæc omnia. Nos enim nil dubitamus, Abrahamo nostro de facie notos, imo fortasse etiam familiares fuisse et Bosonem Bavarum ad S. Emeramni monachum Ratisbonensem, postea ab A. 969 — 971 Merseburgensem Episcopum, et S. Adalbertum, bohemicæ dynastæ filium, qualis et ipse erat Carniolus Abrahamus. Sed cum ipse Dobrovius, etiamsi illi ex parte videretur bohemicare Ecce bi, non tamen sit ausus id habere ἀμέσως pro bohemico, sed propter lusaticum, ut primo quidem intuitu videatur, pronomen ton (occurrens II, 91; de quo tamen cf. nostras adnotatiunculas) putarit primo dictatum sorabice, secundo e Sorabico vorsum bohemice, tertioque demum loco e bohemico refectum carantanice; omnisque vis hujus argumentationis proprie sita sit in vocabulis выгнанъ II, 9, et молити II, 6 et 59, juxta ipsius Dobrovii classificationem dialectorum tantum septentrionalium, pro meridionalium Slavorum изгнанъ et молити (sine Δ epenthético ante λ): næ nos facile nimis ab hac objectione tuebimur ipsius etiam τῶν Ἐκκε βι carantanitatem, excipientes: 1) teste Urbano Jarnik, parocho Solvensi prope Klagenfurt (Slavis est цѣловъ sive malis цѣловъ) in Carinthia, κριτικωτάτω auctore Etymologici linguæ Slovenicæ per Austriam Internam (quæ fere mediæ ævi Carantano respondet) editi Klagenfurti, 1854, p. 52. ad hodiernum usque diem et въ-про из-, et Δ epenthético in шидло, кридло, мотовидло etc. vivere in ipsa Carinthia. 2) Abrahamum nostrum, aut quicumque demum in illius Vademecum (εγχειρίδιον) intulerit hunc episcopo haud indignum sermonem Ecce bi etc. si quidem scierit e bohemico ita facere caranticum, ut nunc habemus, næ eum minime indignis tam duplici duce et auctore. Imo, si tres hos Episcopos æquales oporteat Slavica quemque sua sibi invicem quasi lampada tradidisse, cur non potius Abrahamum, a parentibus carantanis naturâ διγλωσσον, et natu majorem, credamus et Germano Bosoni, et ipsi longe minori Bohemo S. Adalberto prævisse exemplo? Adde et de Bosone et de S. Adalberto narrari, illos oviculis suis magno cum fervore zeloque inculcasse peregrinum K r l e s s (κύριε ἑλέγησον), cujus nullum hic vestigium.

Sic, rejectis etiam Bohemis, sat amplius tamen campus manebit totius Carantani a Dravi Trunaeque fontibus ad Istriam et Slavoniam usque pro loco natali sive trium simul monumentorum sive singulorum separatim. Si certum esset, Frisingensem cathedram olim et in Dalmatia habuisse latifundia, nos ob sonum h saepius recurrentem non dubitaremus huic potissimum provinciae vindicare hæc monumenta: sed ignorante hæc inter Frisingenses provinciam Meichelbeckio Frisingensis ecclesiæ instructissimo historico; ignorantibus item Dalmatis et rhinesmum et caranticum τῶν ж sonum in his monumentis obvium; sonoque h jam nunc inter Carniolas orientales (inter Crainburg, Stein et Labacum, inter Savum, Kжkram, et Bistriyam fl.), itemque in Canalitis Carinthiæ sponte memorato, et fortasse in posterum etiam aliunde prodituro; tutius intra proprii Carantani fines, hodieque plus sex septem ejusdem dialecti varietates repræsentantes nos continebimus, sive ad Trunæ Dravique sive ad Colapis fontes, Savique et Corcoræ fluentia ea literis consignarit Frisingensis ecclesiæ missionarius, sive ipse Abrahamus is fuerit, sive illius discipulus, aut vel magister.

De scriptura diximus jam supra, si non plane unius ejusdemque manus diversae ad summum sive pennae sive aetatis, saltem videri ejusdem aevi; ita ut ex. gr. Abrahamo dictante scripserit imitata, ut solet, patroni ductus manus Tironis. Nam manus, quae scripsit supra citatum „breve recordationis de curte nostra Godigo etc.” et „quantum mihi pertinet”, itemque „constitutionem venerabilis ducis Heinrichi” eadem plane videtur, quae scripsit monumentum II et III. Imo eadem fere germanica confusio B et P sonorum in dictae Constitutionis latinis vocibus probrium, publicum, forpannitum et forbannitum etc. recurrit etiam in monumentis II et III.

Monumentum I, lineis, quas vocant, longis est exaratum, id est per totam paginam continuatis, non distributam in binas columnas; cum contra II et III binas in quavis pagina columnas exhibeant.

Adde scriptorem τῶν I et III verba uno, ut putamus, spiritu efferenda distinxisse punctis; contra eundem τῶν II, ab initio ad finem nullam habere interstinctionem, nisi forte velis plura verba συνεχῶς (uno tenore) scripta illi non inepte vim habere interstinctionis. Nos pro officio nostro utrumque expressimus ad fidem codicis. Atque haecenus de prima et primaria nostrae editionis columna, quae codicem repraesentat ad διάγραφον nostrum.

Quod columnam secundam attinet, slaviciore scriptiois nostrae, praevis sic habet: 1) admiratos nos esse fidem germani scriptoris, qui II, 5: slz na, 10: mrz na, 105: raztrgachu etc. non reformidavisset exprimere, ut Bohemus non posset melius. 2) ubi simplicis soni deesset simplex itidem vere latinum signaculum, hoc mutatos esse ex cyrilliano, quod tractamus, alphabeto. 3) ubi Germanus pro muta sive malis dimidia vocali ъ, integram e aut i posuerit, reposuisse e linguae genio nostram ѣ; itemque, ubi ille pro ѡ posuerit integrum u, reposuisse slavicum ѡ. 4) rhinesmum, quem ille mox neglexit, mox indicavit per on, un, ubique scripsisse per ꝛ, de hujus sono sive producti tantum ô, sive etiam plus minusve nasalis ꝛ, nil praejudicantes. De consonantium scriptioe dicemus inferius.

Columnam tertiã habes Carantonica monumenta nostra ad Ostromiriani codicis ὀρθογραφίαν, ut ait, cyrillianam exacta ab ipso illius vetustissimi, qui hucusque innotuerit, codicis custode Al. Vostokovio Petropolitano. Qui perpenderit 1) genuinos nobis S. Methodii codices adhuc deesse, ipsumque Ostromiri codicem esse ducentis fere annis recentius nec id omnino immutatum bulgarici codicis apographum; 2) nostra Carantonica esse integro seculo recentiora S. Methodio, excepta in opposito fine Pannoniae, hodieque sex septem sat diversas ejusdem linguae alentis ὑποδιαλέκτους, ut ipse mox videbis ex evangeliorum speciminibus a nobis propositis: is, puto, jam nunc similitudinem potius mirabitur tam diverso et loco et tempore natorum quam differentiam.

Quartã denique columnam latinam habes ad verbum interpretationem Carantanicorum, quae commentarii vicibus utcumque fungetur; in quo, licet pleraque nobis praeceperit expeditior Vostokovius, nosque ipsi complura debeamus Dobrovii monitionibus, insunt tamen nonnulla nobis omnino propria. Ad singula descendamus.

Ante omnia meminisse velimus lectores, hoc potissimum differre linguas non solum slavicas, sed universas totius Europae recentioris, quod sibilantibus praepremis litteris, et vocalibus sive iis simplicibus sive diphthongis, superent antiquas, graecam latinamque. (Noruntque periti ipsam graecam hodiernam sat mendice scribi litteris Veterum). Desunt nempe in classicis alphabetis, latino maxime, signacula sonorum universae fere hodiernae Europae communium: ж, з, ч, ѣ, ш, ъ, ѧ, Ѧ, ј, ж, а; ad quos scribendos plerique Occidentales alii alios ex arbitrio applicuere vel singulorum vel plurium simul elementorum abusus. Uni omnium Slavorum apostoli, SS. Cyrillus et Methodius fratres veram, augendi scilicet novis signis simplicibus veteris alphabeti viam sunt ingressi; (quamquam nec ipsi videantur in bene coepto perseverasse usque ad finem). Occidentales vero omnes plus minus, iudicio lectoris linguae periti πολυσημοτάτων (contra veram scripturae θεωρίαν) γραμμάτων pro re nata quoque loco verum necessariumque sonum permisere divinandum. Exemplo sit ipse Frisingensis noster, quoad rem quidem scriptam inaeestimabilis, quoad ejus vero scriptioem unus de multis. Nonne ille, ut minores errores confusi b et p etc. taceamus,

ѡ modo scribit u, uu, modo v, vu?	oy modo scribit u, modo v.	ꝛi modo scribit i, modo ui, e.
ж — — s, modo z.	ч — — ch, h.	ь — — e, i.
з — — s, sz, z.	ѣ — — c, z.	ѧ — — e,
ј — — i, g.	ч — — c, s, cs, z, ts, lz.	ю — — iu pro ju.
к — — c, k, ck? g?	ш — — s, ss, z.	ж — — u, o, un, on.
ѣ — — z, s, sz, zs, sc, zz,	ѡ — — u.	а — — e, en, a.

Ut adeo e. g. (id quod recte observat Vostokovius) una s et z littera 1) modo ж, 2) modo з, 3) modo ѣ, 4) modo ч, 5) modo ч, 6) modo denique ш sonet! Hanc illi appellant verborum e genio linguae lectionem (nach Art der Sprache lesen). Sed de his haecenus. Ad commentanda ipsa monumenta progrediamur.

COMMENTARIOLUS AD MONUMENTUM I.

L. 1. Rara (redka) verba dicit, quae solemnī lentaque voce vult, se praeeunte, repeti a populo. Monendus est lector, nos ꝛ hic more Carniolano et Russico efferre per é fermé Gallorum, non per jé. Item s simplex hic nobis cum Bohemis, Polonis et Slavonicis valere s Gallorum Italicorumque initiale, id est c aut ss; z contra z gallicum. Utrumque sonum habes in gallico numero s e i z e. — l. 3. creztu (крестоу) jure pro (Joanne) baptista accipimus, prout et aliae confessiones habent: quamquam Dalmatae nunc Christum ipsum vocent Kerst, et Isukerst, ut videbis ex speciminibus, ipsoque Nostro inferius. — l. 4. crilatcem (крилатъ-цѣмъ) non male pro angelis, quos alii (крила) instructos pingunt. — 7. chokú (χοκού); sic putavimus proferri debere hic et alibi k, illyrice κοινῶς, et ex parte tantum carantanicæ (nempe in valle Canali Carinthiae, et in planitie Carniolae superioris, cujus incolae Poljanjos (Campestres) vocant subalpini Gorčnji, ultra Kžkram habitantes. Si enim χοκού voluisset, potius suo c scripsisset: chocu. χοκού autem pro χοκού audimus quotidie dicere Valachos Macedoniae volentes loqui illyrice. — l. 7: исповѣданъ быти (cf. II. 112; III, 42) jam monuit Vostokov, respondere german.: beichtig werden, i. e. confiteor. — l. 8: beusi (кѡвѡшн), videtur τῷ e habere ex analogia praet. бѣхъ

fui, perperam; (nam gerund. praet. sequuntur participia praet.: haec vero inf.: quae utraque **кѡа** et **кѡти** habent, non **кѡа**, **кѡти**, nec **кѡа**, **кѡти**); quamquam Polono seum **byl**, et Bohemo **beyti** fere sonet ut **bel**, **beti**. Nos in Slavica descriptione restituimus rectum **ы**. — **он**, nunc Carantano plane **ún svřt** sonat pro Germani: **jen e Welt**. cf. II, 3, **neprijemljóhi** aequè notatum **ó** accedens ad **ú**; sed oblitus est idem notare II, 6. — l. 13: **vuuraken** (**оуружен**) hoc uno loco **k** accipimus non ut alias pro emollita **т** (**h**) sed **д** (**h**) illyrica, Carantanis nunc minus usitata, sed ejus loco simpliciori **j**: **rojen** dicentibus pro antiquiori **рожен** Illyriorum et ipsorum Zagrabiensium, qui proprie sunt ultimi Vinidi. Dobrovius volebat **врачен** legi, quasi **redditus**, **editus**. (Nam ille nec **h** illyricum volebat in his, sed **ч** Pseudocroatis Zagrabiensibus et Carantanis usitatus). Sed **врачен** non admittit significatum **тоу** **editus**, i. e. **natus**, **genitus**; **redditus** autem, quae propria vis est **тоу** **врачен** (versus, reversus) plane caret sensu; nisi quis **μετεμψυχωσι** hic quaerat. — l. 14. **ili vúolo** — Vostokovius malit **verbum** esse, ut praecedens **помнѣж**; nobis potius utrumque videtur casu instrumentali dictum. — l. 15. **uzmazie**, n. accipimus pro peregrina voce, facta e phrasi germanica: **úz der máz e**, extra modum, **τὸ ἔκμετρον**. Cf. III. 36. **uzmazivo**, n. — 16. **uzinistve** cf. cum III. 34. locus difficilis. Dobrovius putabat esse praepostere scriptum pro: **u nizistue** i. e. **въ нечиствѣи**, in impudicitia. Shaffarik, spes altera Bohemiae, in novissimo suo optimoque opusculo: **Serbische Lesekörner** (Grana lectionis Serbicae) 1833. 8, adfert adj. **сничавъ** 1 Tim. 5, 13, **περίεργος**, curiosae (quasi a **сница** pro **сница**, **parus**, **Meise**, **avicula** moribus et habitu curiosissima?) ex Apostolo Шшатовцensi A. 1524 ab ipso Dobrovio saepius laudato, ipsique huic loco nostri monumenti applicat, nescio an satis feliciter; praesertim si e Dobrovii sententia conferatur cum monumenti nostri III, 34. ubi expressis verbis **въ сничиствѣ** eodem plane loco habetur. Adde ab adj. **сничавъ** expectari subst. **сничавство**, sicut est **лжкѡство** a **лжкѡвъ**. — l. 18. **nedela**. Cum lexica carantana etiam **nedieu** (**недѣла**, m.) habeant, nil opus est proponere lectionem **недѣла**, ut sit genitivus vetus verusque pro vulgato **недѣлаи** **тоу** **недѣлаи**, f. — l. 20. **creztu** (**крѣстоу**) vides hic usurpari alio sensu, i. e. baptismi aut fidei christianae, aut ipsius Christi, quod vidisti supra l. 3. usurpatum pro (Joanne) baptista. — **vúez** nescias **вѣсьне** credas dici, an **вѣш**? Prius antiquius est, et menti ipsius fortasse scriptoris (qui plerumque **z** scribit pro **т**) magis consentaneum, alterum melius responderet reliquis ejus neoterismis, **и** omittentis in verbi secunda persona sing. praesentis. — l. 22. **postenih** (**поштѣнѣж**). Noli mirari **шт** pro **чт**, cum omnes hodiernae dialecti **revera** sic loquantur, etiamsi ludimagistri urgeant **чт**. Cf. Serborum **што** pro **что**, ipsumque **verbum** **поштѣнѣж** pro **почтѣнѣж**; cf. tandem mensuram **штцортинѣж**, e numerali **четыри**, **чѣтыри** derivatam, universo Carantano tam slavico quam germanico notissimam. — l. 34. Nota Adj. n. **vúecsne** (**вѣчне**) si hodiernam linguae statum spectes, plane bohemicum aut polonicum. Cisdanubiani omnes, puto, Bulgari, Illyrii et Carantani nonnisi **вѣчно** dicerent, Veteres **вѣчнож**. Nisi forte quis defendat pro Carniolico et hoc **вѣчне** (et infra II, 2: **te**), dicens, esse mutam in fine vocalem, **ч**, in quam Labacenses corrumpunt **o** et **u** neutrorum. Vide Gramm. nostrae p. 262. — Imo melius etiam habebit pro contractione **тоу** **вѣчнож**, quales plures habet monumentum: **mé** pro **моје**, **méga** pro **мојега**; ut de **tva** pro **tvoja**, **mó** pro **mojo**, **tvó** pro **tvojo** etc. nil dicamus. — **Ese v iezt**. Pro **v**, slavicus aliquis Bentleius sine audaciae nota dicat, scribe meo periculo: **vi ezt**, aut potius ut sibi constet librarius, **vi iezt** i. e. **vy jest**, vobis est.

AD MONUMENTUM II.

Lin. 1. **Eccę**, nunc Carantanis **че** (si), absorpta, ut alias sexcenties, prima syllaba; cf. **же** pro **оужѣ**, **ше** pro **шчѣ** etc. — **det d** est **дѣдѣж**, avus; hic pro primo avo, quem voce hybrida protoparentem Adamum appellant. — l. 2. Nota particulam **te**, Russis **то**, Petronio **tunc**, ipsique Homero **τῷ** (**tunc**), respondentem germanicae: **so**, in apodosi, praecedente **wenn**; Veteribus et hodiernis Slavis de regula aequè cum Graecis Latinisque haud necessariam. — l. 13: **Ibzzredu** sat probabiliter et Vostokovius et Dobr. corrigunt in: **Ipo srédu**, ut sit: et ex statuto; secundum illud: **Omnibus** hominibus statutum est, semel mori. Nosque ipsi praeferimus aliorum explicationi, quae volebat: **кѣзъ рѣдоу**, sine ordine; ut esset Horatii Carm. I, 28: **Mixtae senum ac juvenum densentur funera**. — l. 14. Nota **pagi** pro **ракъ**, cum alias illi **g** sonet **j**. — l. 19. Nota adj. **Sotónin**, subst. **Sotona**, facti e Germanorum **Satan**, sicut **pop** fecere e **phaph**, et post e **Faste**. — l. 20. **treba** est sacrificium idolis factum. An pertineat ad radic. **treb-iti** (**exentero**), ipseque **жрѣц** sacerdos ad **жр-ѣти** (**voro**) videant alii. — l. 22. **raszbu** primo exaraverat, sed ipse mox correxit **u in o**. Similiter fecit mox lin. 25 **prestopam** e **prestupam**, et infra lin. 51 **króvvi** e primitus scripto **krúvvi**. — l. 26 **nizce teh del mirzene** etc. locus difficilis. Non male dedit Vostokov: **Ничъ же-мръзнѣ** (nil autem his operibus odiosius). Carantanus possit etiam dicere: **нишче** (nihil) pro aliorum **ничто**, et Vostokovii **ничъ же**. — l. 37. **česti ičrijem** (honores, an: honori? eorum bibimus). Nosti morem medii aevi „bibendi honorem Dei et Sanctorum” non solum ex historia eccl. Germanorum, sed et nunc vigentem in Serbis (v. Vukii lex. voce **слава**). Ergo nil opus est recurrere ad bulgaricum **pejem** pro **pojem** (canto). — l. 41. **Tíjeje**, signum, quod vides impositum i litterae, quid sibi velit, non assequor. Idem signum imposuit III, 32 gerundivo **bdé**; et paullum diversum II, 69 **nikje**. Sensus in omnibus his locis nil indigere videtur hoc signo. — l. 57. **Salve**, aptissima hoc loco repetitionis figura: **temi temi tise**. — l. 61. **dos**: bibliopegus codicis etiam ipsius s litterae partem amputavit, et fortasse quod sequebatur e. Nos quamvis improbante Dobrovio, legimus **дожь** aut **доже** (donec), confirmante Vostokovio e Sborniko A. 1073, et Shaffarikio e **dory** illyrico. — l. 64. Nota gratissimam Dobrovio phrasin **искони докони**, altera sui parte nonnisi in hoc monumento servata. — l. 65. **izvvolenic** o scripserat primum, sed emendavit sive ipse sive alius, **com** superscribens ultimae vocis syllabae **co**; plus aequo, cum nonnisi **m** adjiciendum esset, non **com**. — l. 67—68 **ibhgeni**; et hoc loco bibliopegus prioris **b**, utpote finalis in pagina litterae partem abscidit, ut tamen satis agnoscas **b**. Sed et sic haereas. Vostokovius legit (quin tamen ipse sibi satisfaciat) russice: **бѣни** (pro **бикни** veterum, et reliquorum qui nunc sunt Slavorum, praeter Russos, omnium) ipsaque quae sequuntur ut **liza** in **biza** violente nimis mutat. Dobrovius volebat legi: **i robejени**, ut esset: et **compulsi** (**robejdeni**); vide an non loco **тоу** **robejени** malis **ισοδύναμον** et aperte corruptae scriptioni propius **pojeni**, part. carniol. verbi **podim** (sl. **пѣжити**, boh. **puditi**, pol. **pędzić**); ut prius **b** sit pro **o**, plane ut supra II, 15; et sensus respondeat versui Sequentiae pro Defunctis:

Tuba mirum spargens sonum
Per sepulcra regionum
Coget omnes ante thronum etc.

Podim enim Carniolis quidem, quod sciamus, est propello, sed Bohemis et Polonis universim pello, impello, excito. Vix dubitamus fuisse probaturum Dobrovium hoc pojeni. Quamquam et sic videatur deesse aliquid, ex gr. ad tribunal iudicis aut tale quid. Nisi forte nobis succurrat philologorum jurisperitissimus Jac. Grimm, ope germanici moris in jus vocandi adversarium, qui impune ferebat absentiam, nisi in faciem sibi fuisset nunciata vocatio. Ideo fortasse dicit Sermo, hic non licere abscondere faciem, aut fugere, sed esse apparendum ante Thronum Dei, et respondendum accusanti Malefactori antiquo. — l. 74. Nota formam plane carniolicam hodiernam *sk zlodjem* *δυσπλαβως*, non *zlodejem* ut habet alias. — l. 84. in *muzlite* putes excidisse i literam post u, pro *muizlite* i. e. *мыслите*. — l. 89. *zveti cruz i. e. свѣтъ крѣст*, nobis est: der heilige Christ Germanorum, nec opus est *cruz* habere pro compendio nulla titla indicato *τῶν* Christus. — l. 91. Nota *ton* (hic) pronominis formam solis nunc Lusatis usitatam, pro *ten* Boh. et Pol., et *τῆ* Veterum et Carantanorum. Hocque *ton* pronomem maxime fortasse moverat Dobrovium, ut sibi fingeret primum hujus Sermonis auctorem fuisse Sorabum. Possit tamen reponere Carantanus: ante mille annos cum aliis Sorabismis (*modlim*) potuisse et hunc (*ton*) sibi communem cum Sorabis esse. Aut quid, si *ton* non sit quod putatur *ton* (hic), sed aut *to ny* (hoc nobis), aut *to* simpliciter, abundante litera *n*, aut *ton* (hoc ille); aut denique, si dederimus Dobrovio esse apographum nescio quotum, cur non t huc demigrarit e lineae 89 voce ultima *cruz t* ubi nunc deest? Ceterum tantum abest, ut Carantani a Sorabis quid acceperint, ut potius (si minus noti ex historia S. Bonifacii *Moyn-* et *Radantz-Vinidi*, quorum non exstant linguae reliquiae) certe Slavi *Lunenburgici* linguae indicio prodantur coloni Carantanorum indubii. — l. 99. *pri nizse ogni Vostokovius* accepit: admotos igni, quasi *принѣзаше*, gerundivo praet. verbi *принѣзѣ*, satis quidem apte ad descriptionem, cui s plerumque est *ж*, *z* vero *т*, non *ц*: vide tamen, an liceat legere nobiscum *при ницѣ огни*; i. e. ad humilem (lentum) ignem, quod Galli vocant *brûler quelqu'un à petit feu*; sensu certe meliori quam sit *vostokovianae* lectionis. Notae sunt e Prudentio *prunae tepentes*, harumque lenta flamma, qua ipse S. Laurentius nostri monumenti est absumptus. — l. 105. *verun*, non credimus debere corrigi in *veruu*, sed esse un scriptionem nasalis vocalis *ж*. — l. 110. quid dicas esse *bojiraba*, ubi *rabu* aut *rabe* expectes. Nam pluralem poscit mox sequens *bis im* (illis). Dobrovius, ut erat promptissimus ad respondendum, provocarat ad Russorum, *два, три, чѣтыри чловѣка*; sed hic minime numerantur confessarii, quos tantum plures adfuisse patet ex ipso sermone, habito probabiliter ab ipso episcopo in loco populi religionis causa undique affluentis frequentia celebrato, tempore solemniori Paschatis, Pentecostes aut Dedicacionis; aut potius, nostro quidem iudicio, ab oratore enixe commendatur auditoribus confessariorum advocatio.

AD MONUMENTUM III.

Lin. 12. Nota latine abbreviatum *sce*. cf. infra l. 44. Quamquam et Carnioli germanizans *Sant* jam sibi aptarint, dicentes *шѣнт-Јакор*, *шѣнт-Јанж*, *шѣм-петър*, imo et *шѣнчоръ* pro *шѣнт-Јур*, et S. Mariae locos sacros vocant *шмарк*, ita ut *τῶν шѣнт* in *шмарк* n. nonnisi prima litera *ш* remanserit. Festa Mariae 15. Aug. et 8. Sept. quae Illyriis sunt *Velika Gospoja* et *Mala Gospoja* (i. q. Germanis *Gross-* et *Klein-Frauentag*) Carniolis vocantur *Veliki* et *Mali шмарън дан* (*magnus* et *parvus* S. Mariae dies). Est in media Carniola templum celebre S. Mariae, monti alto ad Savi laevam ripam impositum, quod ipsi monti a Germanis vocato *Kahlenberg*, slavicum nomen *шмарна гора* (S. Mariae mons) procuravit. Adde in hujus ipsius *шмарне горе* vicinia habuisse praedia auctorem nostrorum monumentorum Abrahamum episcopum! — l. 33. *Uzpitnih rotah*. Uni Dobrovio debemus prolatam e breviarii glagolitici codice vocem *ispiti* ad ps. 118, 161, et ps. 119, 7, pro lat. *gratis*, gr. *δωρεάν*, et vulgatae Russorum *тоуне* (*Ostromiro* et antiquis *тоунѣ*). Sed de etymologia vocis, et radice, utrum sit *пит* an *пыт*, ipse haerebat, propendens tamen ad *пыт*. Nos unum hoc addemus, breviaria impressa, quae inspeximus, nominatim ed. Venet. Torresani 1561, 8. habere *пити* non *испити*, ut adeo nil mutari oporteat in nostro monumento. Quamquam, cum et P. Stulli citet e br. glag. *ispiti*, etiam in editis hoc invenerit necesse est. — l. 34. de *uznicistue* monuimus ad I, 16. — l. 36. Item de *usmastue* ad I, 14. — l. 44. Nil agat, si quis forte ex hac S. Laurentii mentione speret expiscari locum natalem hujus Confessionis; adeo infinitus est numerus ecclesiarum huic celebratissimo S. archidiacono dedicatarum: — l. 50. Nota *poshtediши*, servato hoc uno loco i finali pers. 2. verbi *poshtediti*; servato et *шт* pro *шч* aut *щ*. — l. 57. Nota supinum *сѣдитѣ*.

Clausulae loco notasse licebit, facturum omnino operae pretium, qui haec monumenta verterit in dialectum Carantanicam hodiernam, (sensu latissimo in medio horum Slavorum fuerit versatus et adhuc versetur, non is, qui, ut nos, a decimo inde aetatis anno germanice didicit, et abhinc triginta fere annos remotus a Pauli diaconi „patria Slavorum“ vivit inter Germanos ad Danubium (sic enim Viennam vocant Slavi Carantani); loco quidem cetera minime ingrato, imo et universae rei slavicae specula aptissima, at peculiaribus Carantanorum rebus rite scrutandis alieniore.

Verum prius etiam rogandi erunt qui bibliothecas praesertim germanicas tractant, ut duce hac nostra qualicumque interpretatione exquirere velint sive latinum sive germanicum archetypum, ex quo haec nostra monumenta, omnium sui generis antiquissima fluxerint. Quo invento facile et nostra interpretatio emendabitur, et quae dubia aut controversa nobis amicisque fuere, liquido patescent. Adde quod mirere, homiliae *Ecce bi* vix non gemellam exstare in Russorum libro ecclesiastico *Prologorum* ad d. XXV. April. festum S. Marco. Sunt autem Russorum *Prologi*, breves vitae SS. addita singulis itidem brevi homilia (*поученіе*) e Patribus graecis Basilio, Chrysostomo etc. ut vult *Alexevii Lex. ecclesiasticum*. Sed similem librum non solum frustra quaeras inter graecos universim, sed quod magis etiam mireris, ipsam hanc *Ecce bi* gemellam disertim negat *Vostokov* graecam indolem et rationem prae se ferre (*слозь и маперъ кажутся не греческіе*). Quid si missus e. 960 *Olgae* ducissae *Adalbertus Treverensis*, dein *Magdeburgensis Archiepiscopus*, *Abrahami* nostri aequalis, descriptam ex hujus *εγχολπρω* tulerit in Russiam, ibique relictam aut perditam a repulso, posthac invenerit *Macarius metropolita*? Quamquam *Macarius* occidentalium doctrinae admirator potuit alia etiam via ipse nancisci e Germania. Adde denique, eam in *Prologi* indice tribui nescio cui S. *Macario*! Sed en ipsam homiliam;

E RUSSORUM PROLOGO, HOMILIA AD D. XXV. APRILIS, FESTUM S. MARCI EVANGELISTAE.

Въ тойже день (Апр. 25) поученіе на память Святаго Апостола Марка.

Братіе, присно жадаю нашего спасенія Господь Богъ нашъ, непрестанно призываетъ ны святымъ Евангеліемъ въ вѣчную жизнь; веля ны присно, всяку скверну и житіе нечисто отирещи отъ себе, и чистымъ сердцемъ къ Нему приступити, и вискати, и пріяти оно Царство, изъ негоже испадохомъ, преступльше заповѣдь же бѣ прежде дана Адаму, прадѣду нашему, въ раи древле, воздержанія дѣла. Аще бо бы ю сохранилъ, въ вѣки жилъ бы безъ печали и безъ смерти, старости не пріемлющи, ни слезна тѣла имущи. Но завистию Діаволою отлучися славы Божіи, невоздержанія ради. Оттолѣ нападоша на родъ человѣческой печали и страсти и смерть премѣняющи животь человѣчь. И того мѣста желающе святіи мученици и праведници, крѣпко препоясаша чресла своя, и брань пріимше на противнаго, и побѣдивше его, пакы выидоша въ первую породу. И нынѣ входятъ, дѣлы добрыми украшешся, власть и богатство въ смерти мѣсто повергше еже скоро мимоходитъ изменуя времена и лѣта. Тѣмже не льспимся, братіе, ни яко безсмертніи мнишся, предамыся похотемъ житія сего. Иже бо житію сему вдасться грѣховному, то врагъ Божій бываетъ и пагубникъ души своей. Но воспріяемъ поне отнынѣ, да не лишимся самохотіемъ славы Божіи и радости вѣчныя; Но встягнемъ отъ прелести міра сего, якоже общахомся Богови, поражаемъ святымъ крещеніемъ, предъ многими послухи сице глаголюще: отрицаюся Сотоны и всѣхъ дѣлъ его. Сеже суть дѣла Сотонина: идолослуженіе, братоненавидѣніе, клевета, гнѣводержаніе, зависть, ярость, ненависть, разбой, татьба, пьянство, обьяденіе, обида, пѣсни бѣсовскія, плясаніе, хуленіе, срамословіе, волшебеніе, дѣтогубленіе, гордость, лжа, клятвѣ преступленіе, и еже клятися именемъ Божіимъ. Аще бо сихъ дѣлъ останемся ти *) взищемъ всякою добродѣтели, якоже пишется, уклонися отъ зла, и створи добро: да аще отселѣ останемся злыхъ дѣлъ, то удобъ пакы выидемъ въ ту же породу. Что бо есть мерзвѣ тацѣхъ дѣлъ? Тѣмъ бо гнѣвъ Божій приходитъ на ны. Но да свершимъ обѣтованія наша яже къ Господу Богу нашему, любяще Его всѣмъ сердцемъ и всею мыслию своею, и ближняго своего аки и самъ ся; братолюбіемъ свѣтящся, страннолюбіемъ цвѣтуще: да выидемъ радующеся въ вѣчную радость, и въ безсмертній животь и въ неизреченную красоту, еяже желая, блаженный Апостоль Христовъ Марко подвигнуся житія сего сласти поирати, богатство свое раздая нищимъ, и подвигнуся въ вѣчная жилища, Христова гласа радостію послушавъ, яко же рече, зывая ны къ себѣ: неубойтеса отъ убивающихъ тѣло, души же не могущихъ что лиха створити; но паче же убойшеса имущаго власть по убіеніи воврещи въ Геенну. Тѣмже, братіе, кака польза есть, аще весь міръ пріобряземъ, а душу свою погубимъ, ли отщетимъ? Чимъ искупимъ душу свою отъ муки, аще здѣ не останемся зла, не покаемся и нищимъ не дамы? Но потщимся отселѣ вйти тѣсными враты въ вѣчную жизнь, сирѣчь воздержаніемъ, пощеніемъ, не токмо отъ брашна и отъ питія воздержашся, но отъ всякого грѣха бѣгаи, губящаго душу твою, и томи плоть свою Христа ради, якоже пострада Апостоль Святой Марко всяки муки и поносную смерть Христа ради Сына Божіи. Тѣмже сіяеть нынѣ въ славу Божіи паче солнечнаго сіянія, и въ память его дивная чудеса и исцѣленія стваряеть Господь Богъ нашъ. Иже бо вѣрою чтеть память святаго Апостола Марка, то и отъ грѣхъ избавляется и всякая напасти избудеть. Тому убо, братіе, поревнуемъ, и таже добрая дѣла створимъ. И той бо человекъ же бѣ, якоже и мы, но всяку злобу возненавидѣ, а Божію волю створи; юже и мы потщимся створити, да будемъ Сынове свѣта и причастници Царствія Его о Христѣ Иисусѣ. — *) Sic Vostokovius; vulgatus contra Prologus: то.

INTERPRETATIO.

Fratres, semper cupiens nostrae salutis Dominus Deus noster indesinenter invitat nos per sanctum Evangelium ad aeternam vitam; jubens nos semper omnem maculam et vitam immundam abjicere a nobis, et puro corde ad illum accedere, et quaerere et accipere illud regnum, ex quo excidimus, transgressi mandatum, quod fuerat antehac datum Adamo, atavo nostro, in paradiso olim, continentiae causâ. Si enim illud servasset, in aeternum vixisset, sine cura et sine morte, senectutem non capiens, nec lacrimosum corpus habens. Sed invidiâ Diaboli separatus est a gloria divina incontinentiae gratiâ. Ex eo tempore incubuere in genus humanum curae et passiones et mors, excipientes vitam hominis. Et hujus loci cupidi sancti Martyres et Justi, fortiter accin-

xerunt femora sua, et bello suscepto in Adversarium, et superato eo, rursus intrarunt in primam naturam. Et nunc incedunt, operibus bonis ornati, potentiâ et divitiis, quae cito praetereunt mutant tempora et annos, in mortis locum abjectis (i. e. morte commutatis). Quare nolimus decipi, fratres, nec quasi immortales nos rati cupiditatibus hujus vitae nos dedamus. Qui enim huic vitae se dedit peccatrici, tunc inimicus Dei fit, et interfector animae suae. Sed evigilemus saltem a nunc, ne privemur per contumaciam gloria divina, et gaudio sempiterno; sed abstineamus a fallacia mundi hujus, sicut promisimus Deo, renati per baptismum, coram multis testibus sic loquentes: Abrenuncio Satanae et omnibus operibus ejus. Haec autem sunt opera Satanae: idolorum-servitus, fratris-odium, obtrectatio, irae-retentio, invidia, iracundia, odium, latrocinium, furtum, ebrietas, comessatio, injuria, cantiones daemoniacae, saltatio, blasphemia, obsceni-sermone, magia, infanticidium, superbia, mendacium, jurisjurandi transgressio, et jurare per nomen Dei. Quodsi enim abstineamus ab his operibus, jam quaerimus omnigenam virtutem, prout scriptum est: Declina a malo et fac bonum: ita, si ex nunc abstinuerimus ab operibus malis, tunc facile iterum intrabimus in eandem naturam. Quid enim est abominabilius his operibus? Per haec enim ira Dei adventa super nos. Sed solvamus promissa nostra erga Dominum Deum nostrum, diligentes Eum ex toto corde et tota mente nostra, et proximum sicut nos ipsos; fratrum-amore splendentes, hospitum-amore florentes; ut intremus gaudentes in sempiternum gaudium et in immortalem vitam et in inenarrabilem pulchritudinem, quam cupiens beatus apostolus Christi Marcus suscepit vitae hujus voluptates conculcare, divitias suas distribuens pauperibus, et sublatus est in aeterna tabernacula; Christi voce laete exaudita, sicut dixit vocans nos ad se: Nolite timere eos-qui-occidunt corpus, animae autem non possunt quid mali facere, sed potius timete habentem potestatem post occisionem conjiciendi in gehennam. Quare, fratres, quid prodest, si universum mundum lucremur, animam vero nostram perdamus, aut laedamus? Quo redimemus animam nostram ab Inferno, nisi hic abstinuerimus a malo, poenitentiam agamus, et pauperibus largiamur. Sed satagamus ex nunc intrare per angustam portam in vitam aeternam, nimirum continentia, jejunio, non solum a cibo et potu nos continentes, sed et ab omni peccato fuge, perdente animam tuam, et castiga carnem tuam, Christi gratiâ, sicut perpessus est Apostolus Dei sanctus Marcus omnigena martyria et ignominiosam mortem Christi causâ, filii Dei. Per hoc ille nunc fulget in gloria Dei super solis fulgorem, et in memoriam illius gloriosa miracula operatur Dominus Deus noster. Qui enim fide colit memoriam sancti Apostoli Marci, tunc et a peccatis liberatur et omni tentatione solvetur. Huic ergo, fratres, aemulemur et eadem bona opera faciamus. Et ille enim homo ipse erat, sicut et nos, sed omnem malitiam odit et Dei voluntatem fecit; quam et nos satagamus facere, ut simus filii lucis, et participes regni Ejus per Christum Jesum.

Nota. Habes hic, lector slavophile, homiliam dialecto quidem ecclesiastica conscriptam, sed a doctissimo Vostokovio non ex edito Prologo seculi superioris repetitam, sed collatam ad quattuor codices sec. XV—XVI, editamque, ut vides, typo Russorum civili, ut ajunt, non ecclesiastico; itemque orthographiâ russicae proximâ, rejectis non solum accentibus omnibus, sed et grammaticis literarum ε et ε, itemque ο et ω subtilitatibus, at servato τῶν κ usu in tertia singularis verborum personâ, et casu instrumentali nominum etc. Ut adeo, si quis vel in hoc nostro tractatu contulerit, quae damus, exempla linguae slavicae ecclesiasticae singula, jure miretur ejusdem linguae, quae pro sacra et emortua habeatur, scriptionis varietatem et inconstantiam. Nam primum omnium habes Ostromiri evangelia A. 1057, exarata orthographia et simplicissimâ et accuratissimâ. Succedit tum Glagolitarum et Serborum τῶν κ abusus pro κ et κ, et constans elementorum λ et ж in ε et ου conversio. Hanc quoad ж itidem adoptavere Russi, at λ cum м fere confundere; quibus et reliquae debentur subtilitates τѣ ε et ε, ο et ω, aliaque, quas habes p. 40. e Bibliorum correctione A. 1755. Harum nonnullas rejecere editores Bibliorum A. 1816; denique vix non omnes haec Vostokovii homiliae editio.— Atque de accentibus quidem omissis vix dolebit philologus, qui sciat eos russicam potius prosodiam repraesentare quam slavica veterem: at dolebit zelator unitatis ecclesiae slavicae, necessario periturae, voces accentibus destitutas dissitarum regionum Slavis pro suae cujusque dialecti popularis ingenio elaturis, Serbo ex. gr. recituro: во ѿма ѳѣа etc. Russo contra: во ѿма оѳѣа etc. Praeterea, si cum Ostromiriana vetustissima comparetur haec novissima Russica scriptio linguae veteris, quanto haec illi inferior! quippe 1) carens ж elemento; 2) abutens λ etiam pro м; 3) carens plane κ signo, ut taceamus τῶν γ abusum pro ου et alia minora. Atque de his hactenus.

Homiliae russoslavicae παραλληλισμὸν excipiat alius Confessionis bohemicae vetustissimae, repertae a summo Dobrovio in Novi. Test. lat. codice Nr. 20 bibliothecae R^{mi} Praelati Canonorum S. Augustini Veteris Brunnae in Moravia, ab eoque morituro descriptae, nobisque missae. Audi sis bohemicum sacerdotem, loquentem ad populum suae curae commissum:

PUBLICA CONFESSIO, BOHEMICA, SECULI XIII—XIV.

*Naboznye a pokornye pokleknucz na swu kolenu dayte se wynny panu Hospodynu wewssyech hrzyessyech rzkuucz pomnye naboznye a pokornye, a rzka kazdy sam od sebe. Ia hrziessny czlowyek zpowyedam se k bohu otczy, k synu, y k swatemu duchu, wssye gednomu Hospodynu, y k swate kralownye matczye bozye me welyke nadyegy, y ke wssyem swatym, y tobye knyzeze, mych wssyech hrzyechow, czoz gsem shrzyessyl, z me mladosty, z me nemudrosti, z me smyelosti, az do dnessnyeho dne, toho my gyest wyernye zyel sprawu wyeru. Shrzyessyl sem a dawam sye winen panu hospodynu, we wssyech hrzyessyech mych, a zwlasstye w desateru bozym przykazany a naywyeczye we dwem, ze syem nemylowal pana boha ze wssyeho srdczye sweho, ze wssye dussye swe, ze wssye syly swe, ze wssye mysly swe nemylowal nade wssyeczko stworzenye, a sweho blyznyeho iako sam sebe, gest my toho zyel wyernye a sprawu wyeru. Shrzyessyl syem w dewyety czyzych hrzyessyech, posuzuge zywych y mrtwych, swyetskych y duchownych, mnohokrat lepssych nez syem sam. Shrzyessyl syem w syedmy smrtedlnych hrzyessyech w pyssye, w zawysty, w nenawysty, w lakomstwy, w lakotye, w smylstwy, w lenosti, w teskonsty (sic), zyelem toho sprawu wyeru. Shrzyessyl sem wssyesteru mylosrdenstwy czyerkwye swate, toho mylosrdenstwye nykdy syem nemyel k swemu blyznyemu, kopoczestnemu, knahemu, k zyeznywemu, k lacznemu, k nemocznemu, y krtwemu (sic), gest my toho welmy zel sprawu wyeru. Shrzyessyl sem w pyety smyslyech ziwota meho hrzyessneho, wydyenym, slyssyenym, promluwenym, doczyenym, pokussyenym, zlym pozadany, gest my toho welmy zyel y sprawu wyeru. Shrzyessyl syem wuosmeru blahoslawenstwy y wsedmerzye swatosty czyerkwe swate, gest my toho wyernye zyel sprawu wyeru. Shrzyessyl syem w opussteny mnoho dobreho a dopussteny mnoho zleho, yakz sem kolywyk shrzyessyl, tak sye dawam wynen tobye wssemohuczy pane hospodyne a prosym tve swate mylosty by my raczyl mylostyw byti, by my raczyl me hrzyechy odpustyty, tebe na pomocz prosym ma naywyetczye nadyegy, dostoina pano marya by raczyla orudownicze byty se wssyemy swatymi za mye hrzyessneho, tebe knyzeze prosym by mye rozhrzyessyl bozy moczy y twu moczy gessto mass od hospodyna, mych wssyech hrzyechow wyedomych y newyedomych, smrtedlnych y uhlawnych. *Naklonte swa nabozna srdce panu hospodynu a mnye swe hlawy, popros geden za druheho, tudyez take za mye hrzyessneho, a ya wyernye za wy. Misereatur etc. Absolutionem etc. Prosyl sem za wy pana hospodyna, by wam wssem raczyl hrzyechi odpustity, milost swu daty, zdrawye prodlyty, naposledy po skonany zywota wasseho nebesne kralowstwye daty, a wy wssyczkny rzyeknyete Amen, tak day pan buoh.**

INTERPRETATIO.

*Devote ac humiliter procumbentes in genua vestra date vos reos Domino Deo in omnibus peccatis, dicentes secundum me devote ac humiliter: Ego peccator homo confiteor Deo Patri, Filio, et S. Spiritui, omnino uni Deo, et S. reginae, matri Dei meae magnae spei, et omnibus Sanctis, et tibi, Sacerdos! de meis omnibus peccatis, quantum peccavi a mea juventute, e mea insipientia, e mea audacia, usque ad hodiernum diem. De hoc me fideliter poenitet cum recta fide. Peccavi et do me reum Domino Deo in omnibus peccatis meis, et praesertim in decem Dei praeceptis, et maxime in duobus, quod non dilexi Dominum Deum ex omni corde meo, ex omni anima mea, ex omni fortitudine mea, ex omni cogitatione mea non dilexi super omnem creaturam, et meum proximum sicut me ipsum. Poenitet me hujus fideliter et cum recta fide. Peccavi in novem alienis peccatis, (sinistre) judicans de vivis et mortuis multoties melioribus quam sum ipse. Peccavi in septem mortalibus peccatis in superbia, in invidia, in odio, in avaritia, in gula, in luxuria, in acedia, in iracundia; doleo de hoc cum recta fide. Peccavi in sex misericordiis ecclesiae sanctae, hanc misericordiam nunquam habui ad meum proximum, ad peregrinum, ad nudum, ad sitientem, ad esurientem, ad aegrotum, ad mortuum; poenitet me hujus valde cum recta fide. Peccavi in quinque sensibus corporis mei peccaminosi, visu, auditu, proloquendo, persentiendo, gustando, mala cupiditate; poenitet me hujus valde et cum recta fide. Peccavi in octo beatitudinibus et in septem sacramentis ecclesiae sanctae, poenitet me hujus fideliter et cum recta fide. Peccavi in omissione multi boni, et in permissione multi mali. Quocumque modo peccavi, sic me do reum tibi omnipotens Domine Deus, et precor tuam sanctam misericordiam, ut mihi digneris misericors esse, digneris mihi peccata mea remittere. Te in auxilium voco, mea maxima spes, digna virgo Maria, ut digneris advocata esse cum omnibus Sanctis pro me peccatore. Te, Sacerdos, precor, ut me absolvas divina potestate et tua potestate, quam habes a Deo, a meis omnibus peccatis notis et ignotis, mortalibus et capitalibus. *Inclinate vestra devota corda Domino Deo, et mihi capita vestra, oret unus pro altero, simul item pro me peccatore et ego fideliter pro vobis. Misereatur etc. Absolutionem etc. Oravi pro vobis Dominum Deum, ut vobis omnibus dignetur peccata remittere, gratiam suam tribuere, valetudinem prolongare, tandem post terminationem vitae vestrae coeleste regnum dare. Et vos omnes dicite: Amen, sic det Dominus Deus.**

I. Dialecto slovenica veteri, ecclesiastica.

1. E codice Ostromiri A. 1057.

Дѣва отъ нихъ, кѣста идѣша въ тѣжде днь, въ
всь отъстоющѣхъ стадини шестидесятъ отъ иероусалима,
киже има емаоусъ. и та бесѣдоваста къ себѣ
о всѣхъ приключьшинихъ се сихъ. и кѣсть, бесѣдоу-
ющема има и сътазающема, самъ їсѣ приближѣся,
идѣаше съ нима. очие же кю дрѣжастеса, да ко не
познаста. рече же къ нима: чѣто сжть словеса си, о
нихъже сътазастаса къ себѣ идѣша, и кѣста драхла?
отъвѣщавъ же кдинъ, кмоуже има клеопа, рече къ
немоу: тыли кдинъ пришльць кси въ иероусалимѣ,
и не чоу бѣвѣшинихъ въ немъ въ дни си? и рече
има: кѣнихъ? Онаже рѣста кмоу; шже о їсѣ назар-
янинѣ, иже кѣсть мжѣ прѣркъ, силнъ, дѣлѣмъ и
словѣмъ прѣдъ богѣмъ и всѣми людѣми! како и прѣ-
даша архиерен и кѣнази наши на осажденикѣ смрѣти,
и распаша и. мѣи же надѣшдохомъ се шко съ кѣсть хо-
тан избавити изъла. нѣ и надъ всѣми сими третни
се днь имать дньскъ, отъ нелиже си бѣша. и жени
етери отъ насъ оужасиша нѣи, бѣвѣша рано оу гроба,
и не обрѣтѣше тѣлесе ко, придоша глаголюща, и
павлиникъ ангела видѣша, иже глѣжть жива. и идо-
ша ѣдини отъ насъ къ гробоу, и обрѣтоша тако, шко
и [же и] жени рекоша, самого же не видѣша. и тѣ
рече къ нима: ѡ несамъисльна, и мѣдальна сѣрдьцемъ
вѣрвати о всѣхъ, шже глѣша пророци. не тако ли
подобаше пострада ти хѣоу и вѣнити въ славу свою.
и начнъ отъ моусеа и отъ всѣхъ пророкѣ, сказадаше
има отъ всѣхъ кѣнигъ, шже кѣлаж о немъ. и при-
ближашася въ вьсь, въ нѣже идѣаста, и тѣ творѣ-
шеса далече ити. и нѣждаста и глаголюща: облази съ
нама, шко при вечерѣ кѣсть, и прѣклонила се кѣсть днь.
и вѣниде съ нима облещь. и кѣсть, шко вѣзлеже съ
нима, и принѣмъ хлѣбъ, блѣсави и прѣломъ даше
има. онѣма же отъвѣрзостаса очи, и познаста и, и
тѣ ищезе отъ нѣю. и рѣста къ себѣ: не сѣрдьце ли
наю гора бѣ въ наю, кгда глѣаше къ нама на пѣти,
и тако сказадаше нама писаниѣ. и вѣставѣша въ тѣ
часъ, вѣзвратистаса въ иероусалимъ, и обрѣтоста
сѣвѣкоупльшася кдиного на десѣте, и иже кѣлаж съ
ними, глѣща: въ истинѣ вѣста хѣ: и пависа симоноу.
и та повѣдаста шже кѣша на пѣти, и шко са позна
има, въ прѣломлѣнии хлѣба.

(I). Dialecto slovenica veteri, ecclesiastica.

2. E codice glagolitico A. 1368. (Typi defectu damus cyrillice).

Дѣва оучѣнка иѣва кѣста идоуща въ днь вѣкрсениѣ его
въ вась ѡстоющею стадини .мѣ. ѡ ерѣлма именовъ ема-
оусъ. и та глѣхота мею собою о всѣхъ приключь-
шинихъ се о иѣсѣ. и кѣи, бесѣдоующима има мею собою,
самъ иѣсѣ приближисе има, и идѣше шнима. очие же
ею дрѣжастаса да его не познаста. и рѣче има иѣсѣ: что
соуть сѣвеса сѣсѣ имѣже стезаетаса мею собою и еста
дрѣсела? и ѡвѣщавъ единъ, емоуже имѣ кѣлопа, рѣче
емоу: тыли единъ пришльць еси въ ерѣлмѣ и не чоуль
еси кѣвшихъ внѣмъ всѣ дѣни. онѣже рѣче има, кѣхъ?
Онаже рѣста. шже о иѣсѣ назаранинѣ, иже кѣи моужь
прѣркъ, силнъ дѣломъ и сѣвомъ прѣдъ кѣмъ и прѣдъ
всѣми чѣи. како и прѣдаше архиерѣи и кнези нѣи
на осожѣнѣе смрѣти и пропеше и. мѣже надѣвѣхомъ се,
шко та есть хѣте избавити изъла. и нѣе надъ всѣми
третни днь есть, ѡ нелиже сѣсѣ кѣше. на и жени ете-
рие оужасише ни кѣвшее рано оу гроба и не обрѣтѣ-
ше тѣлесе его придоу глѣюще. и видѣние анѣль ви-
дѣвшѣ иже и глѣють жива. идошеже етери ѡ иѣсѣ
къ гробоу, и обрѣтоу шкоже жени рѣше. самого же
не видѣше. и та рѣче кнѣма; ѡ несмыслна и лѣна
срѣмъ вѣрвати о всѣхъ шже глѣше прѣрци. не тако ли
подобаше пострада ти хѣоу и шко вѣнити всѣвоу свою.
и начанъ ѡ моисѣѣ и ѡ всѣхъ прѣркѣ и сказадаше има
ѡ всѣхъ кѣнигъ шже вѣхоу о немъ. и приближѣшесе
къ всѣи вѣноже та идѣшета и та твораше се дале ити.
и ноуѣхота и глѣоща емоу: облези снама шко при
вечери ти есть, и прѣклонила се есть юже днь. и вѣниде
шнима. и кѣи егда вѣлеже шнима, приѣмъ хлѣбъ блѣви
и прѣломи и даѣше има. онѣмаже ѡвѣрѣстаса очи и
познаста и. и та ищезе ѡ очию ею. и рѣста всѣсѣ.
не срѣце ли наю вѣгарашесе вѣнаю егда глѣаше нама на
поути и сказадаше нама кѣниги. И вѣта часъ вѣставѣше
вѣзвратѣста се въ ерѣлм. и обрѣтоста сѣвѣкоупльшесе
.дѣ. и иже вѣхоу шнѣми глѣюще. шко вѣкрсе гѣ вѣи-
стиноу и шѣвѣсе симоноу. и та повѣдашета шже
кѣше на поути и како позната и въ прѣломлѣнии хлѣба.

(I). Dialecto slovenica veteri, ecclesiastica.

3. E codice Serbiano A. 137a. membranaceo.

Два ѿ нихъ вѣста идоуша въ тѣжде днь, въ вѣсь
ѿстоицюу стадинъ, ̅̅. ѿ іерлѣма, кѣже име ѣм-
маоуць, и тѣ бесѣдоваста къ себѣ въсѣхъ сѣхъ
приклячшихъсѣ. и кѣ бесѣдоующемѣ имѣ, и съвъпра-
шающемасѣ, и самъ іс, приклячсе и дѣаше ѣнима. ѿчи
же кѣо дръжастасѣ, да кго не познѣста. рече же кнѣма,
чтѣо соутъ словеса сѣ, ѿ нихъже стѣзѣастасѣ къ себѣ
идоуша, и кѣста дрѣхѣла. ѿвѣщавже кѣдинъ, кѣмоуже
име клеѣпа, рече к кнѣмоу: ты ли кѣдинъ пришлѣцъ
кѣи въ іерлѣмѣ и не чѣо кѣвшихъ въ нѣмѣ въ днѣ сѣи.
и рече имѣ, кѣихъ. ѿнаже рѣста кѣмоу, пѣже ѿ ісѣ на-
зарѣнинѣ, иже бѣ моужь прѣркъ, сильнѣ дѣломѣ и
словѣмѣ, прѣдѣ кѣмѣ и всѣми людемѣ, како прѣдаше
и архіерей и кнѣзи нашѣ на ѿсоуженіе смѣрти, и
распѣше кѣго. мы же надѣвахомсѣ, пѣко сѣ не хотѣи
избавити ісѣла. нѣ и на всѣми сѣми третѣи сѣ днѣ
имѣтъ днѣ ѿ нѣлиже сѣи вѣшѣ. нѣ и жѣны нѣкѣи
ѿ на оужасишени, кѣвшѣ рамо оу грѣба, и не обрѣтѣше
тѣлесѣ кѣго, придоше глѣюще. и пѣвлѣннѣ аггѣлѣ вѣ-
дѣвшѣ, иже глѣють и живѣ. и идоше нѣцѣи ѿ на къ
грѣоу, и обрѣтоше тѣко, пѣкоже и жѣны рѣше, са-
мого же не видѣше. и тѣ рече кнѣма: ѿ несмыслѣна
и кѣснаѣ срѣцѣмѣ, кѣже вѣрѣватѣи ѿ всѣхъ пѣже глѣше
прѣци. не тѣколи подобашѣ пострадаѣти хоу, и вѣнитѣи
въ славоу свою. и начѣнь ѿ моуѣа и ѿ всѣхъ прѣркѣ,
и сказаше имѣ ѿ всѣхъ писаниѣ пѣже вѣхоу ѿнѣмѣ.
и приклячшесѣ въ вѣсь въ нѣже идѣастѣ, и тѣ тѣво-
рѣшесѣ далечѣ итѣи. и ноуждаста кѣго, глѣоца, ѣклези
ѣнама, пѣко при вечерѣ кѣ, и прѣклониасѣ кѣ оуже днѣ.
и вѣниде ѣнима ѣклеци. и кѣ пѣко възлѣже ѣнима, при-
кѣмѣ хлѣбѣ кѣлѣи, и прѣломивѣ далѣше имѣ. ѿнѣмаже
ѿвѣрѣзостасѣ ѣчи и познѣста и. и тѣ невидѣмѣ кѣ
имѣ. и рекѣста къ себѣ, не срѣце ли наю горѣ кѣ въ
наю кгда глѣше нама на поутѣи, и пѣко сказашѣ нама
писанѣа. и вѣставшѣа въ тѣ чѣа възвѣрѣстасѣ въ ісѣла,
и обрѣтѣоста съвъкоуплѣшесѣ кѣдинога на десѣте, и
иже вѣхоу ѣними, глѣюще, пѣко въ истинѣоу вѣста гѣ,
и пѣвисѣ сѣмоуѣ. и тѣ повѣдаста пѣже на поутѣи, и
пѣко познѣсѣ имѣ въ прѣломѣннѣи хлѣба.

(I). Dialecto slovenica veteri, ecclesiastica.

4. Textus vulgatus Russorum ex editione Petrop. 1816. 8.

Два ѿ нихъ вѣста идоша въ тѣиже дѣнь въ вѣсь ѿсто-
ѣщѣ стадинъ шестьдесятъ ѿ іерлѣалима, ѣиже има ѣм-
маѣсѣ. и тѣ бесѣдоваста къ себѣ ѿ всѣхъ сѣхъ прикляч-
шихъса. и вѣсть бесѣдоующемѣ имѣ и совѣпрѣшающе-
маса, и самъ ісѣа приклячсѣа, и далѣше ѣ нѣма: Очи
же ѣю дръжѣстѣса, да ѣгѣо не познѣста. Рече же кѣ нѣма:
чѣо сѣтъ словеса сѣа, ѿ нихъже стѣзѣастасѣ къ себѣ идѣ-
ще и ѣста дрѣхѣла: ѿвѣщавже ѣдинъ, ѣмѣже има
Клеѣпа, рече к нѣмѣ: ты ли ѣдинъ пришлѣцъ ѣси во
іерлѣалимѣ, и не оувѣдѣла ѣси кѣвшихъ въ нѣмѣ во
днѣ сѣа; И рече имѣ: кѣихъ: ѣна же рѣста ѣмѣ:
пѣже ѿ ісѣа назарѣнинѣ, иже вѣсть мѣжѣ прѣркѣ,
силѣнѣ дѣломѣ и словѣмѣ прѣдѣ кѣгомѣ и всѣми людемѣ:
Кѣкѣ прѣдаша ѣгѣо архіерей и кнѣзи нашѣ на вѣсѣ-
жѣнѣе смѣрти, и распѣша ѣгѣо: мы же надѣвахомсѣ,
пѣкѣ сѣи ѣсть хотѣа избѣвити ісѣла; но и на всѣми
сѣми третѣи сѣи дѣнь ѣсть дѣнесѣ, ѿнѣлиже сѣа кѣша.
но и жѣны нѣкѣа ѿ насѣа оужасиша ны, кѣвшѣа рѣно
у грѣба: и не обрѣтѣше тѣлесѣ ѣгѣо прѣидѣоша, глаго-
люще, пѣкѣ и пѣвлѣнѣе аггѣлѣ видѣша, иже глаголютъ
ѣгѣо живѣа. И идѣоша нѣцѣи ѿ насѣа ко грѣбѣ, и обрѣ-
тѣоша тѣкѣ, пѣкоже и жѣны рѣша: самогѣже не видѣ-
ша. И тѣи рече кѣ нѣма: ѿ несмыслѣннаѣа и кѣснаѣа сѣр-
дѣцѣмѣ ѣже вѣрѣвати ѿ всѣхъ, пѣже глаголаша прѣроуцѣ.
не сѣа ли подѣкаше пострадаѣти хрѣстѣ, и вѣити въ славу
свою; И начѣнѣа ѿ моуѣа и ѿ всѣхъ прѣркѣ, сказаше
имѣ ѿ всѣхъ писанѣи пѣже ѿ нѣмѣ. И приклячшасѣа въ
вѣсь, въ нѣже идѣастѣ: и тѣи тѣворѣшесѣа далѣчѣише итѣи.
И нѣждаста ѣгѣо, глаголюще: вѣлази сѣа нама, пѣкѣ
къ вечерѣ ѣстѣа, и приклячсѣа ѣстѣа дѣнь. И вѣидѣ ѣ
нѣма вѣлеци. и вѣсть пѣкѣ възлѣже ѣ нѣма, и прѣимѣа
хлѣбѣа благѣсловѣи, и прѣломивѣа далѣше имѣа. Онѣма
же ѿвѣрѣзѣстѣса очи, и познѣста ѣгѣо: и тѣи невидѣмѣа
кѣсть имѣа. И рекѣста къ себѣ: не сѣрдѣце ли наше горѣ
кѣ въ насѣа, ѣгда глаголаше нама на пѣтѣи, и ѣгда ска-
зѣваше нама писанѣа; И вѣставшѣа въ тѣи часѣа, възвѣр-
тѣстасѣа во іерлѣалимѣ, и вѣрѣтѣоста совѣкѣлѣннѣхъ
ѣдинѣнадѣсѣте и иже кѣхѣ ѣ нѣми, глаголющихъ
пѣкѣ во истинѣнѣа вѣстѣа гѣа, и пѣвисѣа ѣимѣнѣ. и тѣа
повѣдаста, пѣже кѣша на пѣтѣи, и пѣкѣ познѣсѣа имѣа
въ прѣломѣнѣи хлѣба.

(III). Dialecto illyrica, rectius Serbochrovatica sive Chrovatoserbica.

2. E Truberi et Sociorum versionibus cyrill. et glagolit. Tubing. 1553. 4.

Два вѣдъ нѣхъ гредихота вѣнъ истѣ дамъ вѣкаштель ¹⁾, ки кише да-
леко стадини шестдесеть ѿ крѣсолима, именовомъ вѣмауѣсь. и вѣна
говорахота мею сокомъ вѣтавсѣхъ касе ²⁾ вѣтхѣоу згодила. И згодисе
зговараюшисе тере мею сокомъ ишдѣи ³⁾, да самъ ІѢѢѢ прикляжав-
шисе гредѣше шнѣма ⁴⁾ заедно. и очи нѣхъ држани вѣтхѣоу, дага не-
позната. и рече кнѣмъ: чгосѣ ⁵⁾ овѣ зговорѣ, ке мею сокомъ склада-
та ходѣши, и кѣта жалостна? и вѣдговоривши кданъ кѣсе ⁶⁾ зовѣше
именомъ клеофасъ, рече нѣмѣ ⁷⁾: ти самъ кѣси пришѣць ⁸⁾ вѣ крѣсо-
лимъ, и нѣси познал вѣна, ка вѣчинѣна кѣсѣ вѣнаѣ вѣ овѣхъ днѣхъ?
кимъ ⁹⁾ вѣнъ рече: каѣ? и рекоше нѣмѣ: вѣдъ ІѢѢѢ Назаранина,
ки кише мѣшь *(sic)* ¹⁰⁾ пророкъ, могѣшь дѣломъ и ричѣю ¹¹⁾, прѣдѣ
(sic) когомъ и прѣдѣ *(sic)* всѣмъ ¹²⁾ пакомъ, и какога прѣдѣше др-
хѣкерѣи и вѣладѣци наши на осѣиень ¹³⁾ смѣрти, и прѣпешѣга. Я мѣсе
надѣпѣхомо, да кѣ ¹⁴⁾ вѣнъ ки имѣише вѣдоупити издрѣла. Я сада
сѣрѣхъ всѣхъ ¹⁵⁾ вѣвѣхъ третѣ данъ кѣ данѣсь, даѣсѣ вѣва вѣчинѣна.
Да и нѣке жене вѣдъ нашихъ вѣмѣмилѣсѣ насѣ, ке сѣ билѣ вѣ юѣтро ¹⁶⁾
рано при грѣбѣ, и нѣнашадѣши тѣло нѣгово, прѣдоше говорѣши,
да сѣ и анѣлѣско ¹⁷⁾ вѣдѣнькѣ вѣдѣлѣ *(sic)* ¹⁸⁾, ки говорѣ даѣ вѣнъ
живѣ. и поидоше нѣки вѣдъ нашихъ, ки ¹⁹⁾ снами вѣтхѣхъ ка грѣбѣ,
тако кѣсѣ и вѣни нашѣли, како жене вѣтхѣхъ рекле, даѣли нѣка нѣсѣ вѣ-
дѣли. Я вѣнъ рече кнѣмъ: вѣ ви вѣзѣмѣни и лѣна вѣрѣца на вѣкро-
вѣнькѣ ²⁰⁾ вѣвѣсѣхъ касѣ прѣроци говорѣли. нѣкишѣли потрѣбно да
Хрѣстоуѣсь вѣва трѣпи, тере вѣсѣокѣ крѣлѣкѣство вѣнѣде ²¹⁾. и зачѣлиши
вѣдъ Моисѣт, и вѣтавсѣхъ ²²⁾ прѣрокъ тѣмѣчашѣ ²³⁾ нѣма вѣвѣтхѣхъ,
писмѣтхѣхъ, ка одѣ нѣка вѣтхѣоу. и прикляжавѣсѣ хѣкаштѣлѣ хѣкомѣ гредѣ-
хѣхъ. Я вѣнѣсѣ чѣнѣише даѣкѣ понѣти, и прѣсѣлишега говорѣши: прѣ-
кѣивѣли снами, кѣрѣсе вѣчерѣ чѣни, и нагнѣтъ кѣтъ ²⁴⁾ данъ, и вѣнъ
вѣнѣде ²⁵⁾ да шнѣма вѣдѣе. и пригѣдисѣ, да за столѣмъ шнѣма сѣ-
дѣцѣи, вѣзѣе крѣдѣхъ, и вѣлагословѣга и вѣразломѣи, и даѣвашѣ нѣма. и
вѣтворѣшѣсѣ очи нѣхъ, тере познаше нѣка вѣразломѣкнѣю ²⁶⁾ крѣдѣхъ.
и вѣнъ шнѣезнѣ *(sic)* ²⁷⁾ вѣтъ очѣю нѣхъ. и рекоше мею сокомъ. не
згарѣшѣли ²⁸⁾ вѣрѣце наше вѣнѣю, каѣ намъ говорѣше на пѣтѣхъ, и
писма намъ вѣтворѣашѣ! и вѣставшисѣ вѣа онѣи дрѣкѣ вѣратѣстѣсѣ вѣ крѣ-
солимъ, и наидѣста скѣпѣкнѣхъ кданѣдѣтѣ *(sic)*, и вѣнѣхъ ки
шнѣими вѣтхѣхъ, говорѣши: вѣистѣнѣ вѣскрѣнѣдѣлѣ кѣтъ ²⁹⁾ гѣспѣдинъ, и
приказѣлѣсѣ кѣтъ ³⁰⁾ сѣмоуноу. Я вѣна вѣравѣлахота, ка ³¹⁾ вѣтхѣоу
вѣчинѣна на пѣтѣхъ, и какога познаста вѣразломѣкнѣю ³²⁾ крѣдѣхъ.

1) Glagolita habet: вѣкаштѣл, кон. 2) коѣсе (копсе). 3) иш-
дѣи. 4) шнѣими. 5) конѣсѣ о. з. кое м. с. злагата. 6) конѣсѣ.
7) нѣмѣ. 8) пѣтѣникѣ вѣ вѣр. и нѣкѣи издрѣла о. коѣ. 9) коѣм о.
р.: коѣкѣ? 10) ки вѣтхѣ мѣж, itaque infra v. 35, ки шнѣими
вѣтхѣхъ, quod mirere, cum alias praeferat кон. 11) ричѣю per ѣ ante ю.
Sed in fine jam ille praecessit Dobrovium, omittens suam ѣ litteram,
aequivalentem Dobrovianaе ѣ. 12) свѣм пѣком. 13) на осѣиень см.
14) да хѣще вѣити онѣ конѣ откѣпити нѣма издрѣла. 15) свѣхъ овѣхъ.
16) кое сѣ билѣ вѣ юѣтро. 17) анѣлѣско. 18) вѣдѣли конѣ г. да је онѣ
живѣ. Alias pro ѣ scribit ѣ tantum. 19) конѣ снами. 20) вѣкро-
вѣнькѣ сѣ. 21) тере ѣ свое крѣ вѣлѣсти. 22) отѣсѣхъ. 23) тѣмѣчашѣ нѣмъ
вѣвѣтхѣхъ писмѣхъ коѣ. 24) нагнѣтъ ѣ дан. 25) вѣлизѣ. 26) вѣразломѣнѣю.
sic et v. 35. вѣразломѣнѣю. 27) згнѣнѣ. 28) не вѣтхѣли с. н. гѣрдѣце
вѣнѣю. 29) вѣа вѣрѣсолимъ. 30) вѣскрѣнѣдѣлѣ је. 31) ѣ. 32) а онѣи вѣравѣлахѣ, коѣ.

(III). Dialecto illyrica, rectius Serbochrovatica sive Chrovatoserbica.

3. E Schiavetto Glagolitarum, Flumine 1824, Fol.

Dva od učenikah Ifusovih idjahu isti dan
u grad, koi biase daleko od Jerusolima
miljaa sedam, imenom Emauf. I oni go-
vorahu meu sobom od ovih svih, kojase
biahu dogodila. I učenjeno bi, čimse raz-
govorahu, i meu sobom iziskivahu, i isti
Ifuf priblixajuchise gredise s-njimi; a oči
njihove biahu zafinjene, dabiga nepozna-
li. I reče njima: kojafu ovo govorenja,
koja razlaxete meu sobom hodechi, i
jeste xalostni? I odgovarajuchi jedan,
komu ime biase Kleofaf, reče njemu:
Tilifi fam inostranac u Jerusolimu, i nisi
poznao kojafu učenjena u njemu ovih
danaa? Kojim on reče: koja? I rekose:
od Ifufa Nazaranina, kojje bio čovik Pro-
rok, moguch u dilovanju, i govorenju
prid Bogom i svakim pukom: I kako
njega pridadose veliki popovi, i pogla-
vice nasi na odsudjenje smarti, i propese
njega. A mise uzdasmo, dache on odku-
piti Izraela: i sada svarhu svega ovoga,
tretji jest dan danaf, dasu ova učenjena.
Dali i xene nike od nasih pristrasilefunaf
kojefu prie dneva bile kod groba, i ne-
nasadsi tilo njegovo, pridose govorechi,
dasu one i vidjenje Anjelaa vidile, koji
govore, da xiv jest. I otidose niki od
nasih ka grobu, i tako najdose kako xene
rekose, a njega nenajdose. I on reče nji-
mi: o ludi i kafni fardcem za virovati u
svemu, stofu govorili Proroci! Nebiseli
potribno, da ova tarpj Karst, i tako da
ulize u flavu svoju? I počamsi od Mojzie
i od svih Prorokah, tumačase njimi u
svih pisimih, koja od njega biahu. I pri-
blixasefe ka gradu, k-komu gredihu: i
onse činih, dache dalje projti. I usilo-
vase njega, govorechi: Pribivaj f-nami,
jerefe večer čini, i danseje jurve nagnuo.
I ulize s-njimi. I bi učenjeno, čim fidjase
s-njimi za stolom, uze kruh i blagoflovi,
ter razlomi i davase njimi. I otvorisefe
oči njihove, i poznase njega; a on izče-
nu f-očiu njihovih. I rekose meu sobom;
nebiaseli fardce nase goruche u nami, kad
govorase na putu, i tumačase nam pi-
ma? I ustavsife u oni čas, vratisefe u Jeru-
solim, i najdose skupljenih jedanajst i one,
koji s-njima biahu, govorechi: daje uf-
karsnuo Gospodin do istine, i daseje uka-
zao Simunu. I oni kazivahu, koja biahu
učenjena na putu, i kako poznase njega
u razlomljenju kruha.

(III). Dialecto illyrica, rectius Serbochroatica sive
Chrovatoserbica.

4. E. P. Bernardini Spalat. Evangelii chrovat. (II) ed. Venet. 1586. 4.
(eujus gothico typo subinviti substituiumus romanum).

Dua od včenichof Issusouih gredihu oni dan vchastil chise zoue imenom Emaus: chi dalece bise od Yeruzalema ocholo sedam migl. I ona dua govorahu meu sobom odasli chise bihu zgodilla. I oni tada razgovorayuchise meusobom: bi vcignieno dase Issus priblixa, i gredisce scgnimi. A occi gnih tada bihu zasignieni: daga nepoznayu. I on yim rece: chasu to gouorenya: cha raschladate meu sobom hodechi: i yeste tako xalosni? Tada odgovori yedan chise zouisce imenom Cleofas: i rece. (sic) Ti sam buduchi putnich vyeruzalemu i nisi izaznal ona: chasu vcignena vgnem sih dan? Chim on rece. Choya? Rechoscemu tada oni. Od Issusa Nazaranina: chiye bio clouich proroch: moguch, i chripach stuaryu: i gouorenyem prid Bogom: i prid slim puchom. I choga pridascce poglauiti popove i poglauice nasci: na osucyeny (sic) smarti: i propesce gnega. Ami vffahomo dachie on biti odchupitegl izraelschi. A sada sfarhu suega treti dan yest danas: dasu oua vcigniena. Da iniche xene od nascih pristrascilesu nas, che su bile pridadnem pri grebu (sic): i nenascadsce tilo gnegouo: pridoscce gouorechi: dafu yoschie vidile i vidinye anyelof: choyi govore daxif: yest on. I poydosce nici od nascih kgrebu: tachosu i oni nascli, chako xene gouorahu: dali gnega nisu nascli. Aonyim tada rece. O ludi: i chasni sarčem nauirouanye vsfem kasu gouorili proroci. Nebisceli potribno to: da tarpri Issus, i tako da vlize vslauu sfoyu? Ipocamsce (sic) od Moizessa: i odaslih prorochof: tumacascce gnim vslih pismih: cha od gnega bihu pisana. I priblixascese oni kchastillu kchomu gredihu, a onse cignasce dachie daglie poyti. Tada oni pritegnuscega molechi, i gouorechi. Pribiuay snami: yere yest kueceru: idanseye yure nagnul. Aon tada vlize scgnimi. I bi vcigneno da on blaguyuchi scgnimi uaze chruh; i blagosloui, i razlomi: i dauasce gnim. Itudye otuoriscese oci (sic) gnih: i poznasce gniega: vrazlomglienyu chruha. Aonse izmisli (sic) od ociyu gnih. Ioni rechoscce meu sobom: Nebisceli sarče nasce goruchie vnas: chada nam gouorasce naputu, i otuarasce pisma? I vstafsci se oni hip vratiscese v yeruzalem, i naydosce schupglienih yedanadeste: i onih ki scgnimi bihu gouorechi. Daye visto vscharsnul gospodin, i vchazalseye Simunu. Aoni prafglihau (sic): choya bihu cigniena putem: i chachoga poznasce vrazlomglienyu chruha.

(III). Dialecto illyrica, rectius Serbochroatica sive
Chrovatoserbica.

5. E. P. I. Bandulovich Evang. slovinicis, Venet. Marco Ginammi 1640. 4.

Dua od včenikou Issusouih grædihu oni dan à Grád, koyi bijsce daleko od Ieruzolima miglija sedam, immenom Emaus. I onni gouoráhu meu sobom od suijh, kóyase bijhu zgodila. I bij vcignieno çim besidouáhu, i meu sobóm iziskováhu, i isti Issus priblixayúcchise, grædisce scgnimi. 'A oççi gnih bijhu zasignyeni, dàga nepoznauahu. I reçe gnimi. koyasu ouá gouorenya, koyá razkladate meu sobom, hodecchi, ter yeste xalosni? I odgouárayucchimu yedan, koyise zouisce immenom Cleofas, reçe gniemu: Tij sam puutnik yesi à Ieruzolim, i nijsi poznao, koyasu vcigniena à gniemu ouih danaa? koyim òn reçe: koya? I rekosce guiemu, od Issusa Nazaranina: koiye biyo çouik Prorok, mogúch dillouanyem, i gouorenyem prid Bogom, i prid púkom. I kako pridadosce gniega vellichí popoui: i poglauice nasce na ossudyenye smarti: i propesce gniega. 'A miúse vzdahomo, dàchie òn bitti odkupitegl Izraelschi. 'A sada suarhu suega ouogá, treti dán yest danas, dassu oua vcigniena. Da, i niché xæne od nascih pristrascilesu nas, koyesu bijle paruo dné na grebu: i nenascadsci tijlo gniegouo: prijdosce, gouorecchi: dassu yoscter viddile Angeosko viddinye, koyí gouoree, da xiu yest. I poscadsci nichij od nascijh na greb: i takó naydosce, kako xæne rekosce: dali gniega nijsu nascli. I òn reçe gnimi: o ludij, i kasnij sardçem virouati ú suému, sctosu gouorili proroci. Nebisceli tó potribno dà tarprij Issukarst, i takó, dà vlizee à slauu suoyu? I poçànschi od Moysia i od suijh prorokóu tomaçasce gnim à suijh pijsmijh, koya od nyega bijhu. I priblixascese k' gradu k' kómu grædihu, i onse çini, dachie daglie proyti. I vsilouasce gniega, gouorecchi: Pribiuay s' nami: yere se veçer cinij, i danseye yurve nagnuo. I vlize scgnimi, i bi vcignieno, da sidecchi scgnimi za stolom; vzee kruh, i blagosouiga: razlomi, i dauascega gnim. I otuoriscese oçi (sic) gnih, i poznasce gniega, a òn izçeznu s' oççiu gnih. I rekosce meu sobom. Nebijsceli sardçe nasce, gorúchie u nas: dokle nam gouorasce na puutu, i otuorasce nam pijsma? I vstauscise ú onni ças vratiscese à Ieruzolim: i naydosce skupglienih yeddanadeste: i onnee koyij scgnimi bijhu, gouorecchi: da vskarsnuo yest Gospodin doistinne, i dasseye vkazao Simunu. 'A onni pouidahu, koya bihu vcigniena na puutu: i kako poznasce gniega ú razlomglienyu kruha.

(III). Dialecto illyrica, rect. Serbochrovat., sive Chrovatoserb.

6. E. P. Emerici Pavich Evang. illyr. ed. nov. Budae 1808. 8.

Dva od Ucsenikah Isusovi, igjau oni dan u Grad, koi bishe daleko od Jeruzolima shesdeset terkalishta, imenom Emaus. I oni govorau medju sobom od onih svih kojase dogodila. I ucsinjeno bi, kadase razgovorau, i medju sobom iziskivau: i isti Isus priblixajuchse igjashe s-njimi: a ocsi njiovi zasinjene bishe, daga nepoznadu. I recse njimi: Kojasu ovo govorenja, koja rasloxite medju sobom hodechi, i jeste xalostni? I odgovarajuchi jedan, imenom Kleofas, recse njemu: Ti sam Putnik jesi u Jeruzolimu, i nisi poznao, kojase ucsinjena u njemu ovi danah? kojima on rezhe: koja? I rekoshe: od Isusa Nazaranina, kojije bio csovic Prorok moguchi u dillu i govorenju, prid Bogom i svim Pukom: I kako njega pridadoshe veliki Misnici i Poglavice na osudjenje smerti, i propeshe njega. A mise ufflasmo, dache on odkupiti Izrael: i sada sverhu svih ovih, trechi dan jest danas kakosu ova ucsinjena. Alli i xene nike od nashih pristrashilesu nas, koje prie svitlosti bilesu na grobu, i nenashavshi tila njegovoga, doshle su, govorechi dasu vidile vidjenje Angjeosko, koi govore da xiv jest. I otishlisu niki od nashih na grob, i takosu nashli, kako xene rekoshe, a njega nisu nashli. A on recse njimi: O budalasti, i docni sercem na virovanje u svima, kojase govorili Proroci! Nieli od potribe bilo da ova terpi Kerst, i tako da unigje u slavu svoju? I pocsevshi od Mojsie i svi Prorokah tolmacsashe njimi u svi pismih, koja od njega biu. I priblixishese Gradu, u koi igjau, a onse csinjashe ichi dalje. I usilovashe njega, govorechi: Ostani s-nami, zashto vecser jest, i jurveseje dan nagnuo. I unigje s-njima. I ucsinjeno bi kada side za terpezu s-njima, uze kruh, i blagosovi i razlomi i davashe njimi. I otvorilesuse ocsi njiove, i poznashe njega: a on izcseznu od ocsiu njiovih. I rekoshe medju sobom: Nebiasheli serce goruche u nami, kada govorashe na putu, i otvarashe nami pisma? I ustavshi istu uru vratilise jesu u Jeruzolim, i nagjoshe skupljeni jedanaest, i one, koji s-njima bishe, govorechi: Da je doisto uskersnuo Gospodin, i ukazaose Shimunu. A oni kazivau, koja na putu ucsinjena bishe: i kako poznashe njega u razlomljenju kruha.

(III). Dialecto illyrica, rect. Serbochrovat., sive Chrovatoserb.

7. E. P. P. Katancsich Bibliis illyricis. Budae 1831, 8.

Dva od njih idjau isti dan u kulu, koja bi daljinom terkalishta shesdeset od Jerusalema, imenom Emmaus. I oni govorau medjuse od sviu onih, kojase dogodila biau. I ucsinihse, kadbi pripovidali i sa sobom pitali, i Isus isti priblixajuchse idjashe shnjima. Ocsise pak nju derxau, daga nebi poznali. I recse k' njima: koisu to razgovori, koje donosite medjuse hodech' i jeste xalostni? A adgovoriv' jedan, komu ime Kleofa, recsemu: tisi sam putnik u Jerusalemu, i ne znash kojase dogodishe u njemu ovih danah? Koim' on recse: koja? I rekoshe: od Isusa Nazaranina, koi bih mux Prorok, moguch u dillu, i besidi pri Bogu, i svem puku. I kakoga pridadoshe veliki sveshtenici i poglavice nashi na odsudjenje smerti, i propeshega. Mise pak ufflasmo, dache on odkupit' Israela: a sadaje sverhu ovih sviu dan trechi danas, dasuse ova dogodila. Da i xene nike od nashi uplashishe nas, koje prid svanutjem bishe kod groba. I ne nashav' tilo njegovoga, dojdoshe velechi, dasu josh i vidjenje angjelah vidile, koi vele da xivi. I odoshe niki od nashi k' grobu, i tako najdoshe, kako xene rekoshe, njega pak ne najdoshe. A on recse k' njima: o ludi i kasni serdcem za verovat' u svima, koja govorishe Proroci! Nieli ova imade terpit' Kerst, i tako ulizti u slavu svoju? I pocsavshi od Moysesia, i svih Prorokah, tomacsaim u svima pismam', koja od njega biu. I priblixashese kuli, kamo idjau, a onse csiniah dalje itji. I podmorashega rekav': ostani s'nami, buduch daje prid vecser, i danje jurve nagnut. I ulize shnjima. I ucsinihse, kadbi sidio shnjima, uze kruh, i blagosovih, i razlomih, i pruxashe njima. I otvorishe se ocsi nju, i poznashega, a on izcseznu iz ocsiu njihovih. I rekoshe medjuse: nieli serce nashe goruche bishe u nami, kadbi govorio na putu, i otvarao nam pisma. I ustavshi isti sat vratishese u Jerusalemu, i najdoshe skupljenih jedanaest, i one, koi shnjima biu. Rekav': daje ustao Gospodin zaisto, i ukazaose Shimunu. I oni spovidau, kojase tvorishe na putu, i kakoga poznashe u lomljenju kruha.

No t a. Qui versionem P. Katancsich edidit, ejusdem ordinis homo, j addidit emollitis d, l, n, t litteris pro y, quod habebat ipse auctor more hungarico. Sed majus utriusque malum est h plane gottschedianum, loco ineptissimo imo ἀντιστλαβικῶς usurpatum.

(III). Dialecto illyrica, rect. Serbochrovat., sive Chrovatoserb.

8. Croatarum dictorum Bosnensium, Comitatus Soproniensis.

(Ex Evang. ed. Sopronii 1806, 8).

Issliszu dva od Ucsenikov Jésussevi na ni dan va mezta (*sic*) jimenom Emausz, ki na sészdeszet polyanszki putov od Jerusalema daleko bisse. I onisze dogovarasse med szobum od szega onoga, csa sze je pripetilo. I ztalo sze je, kadszu sze dogovarali, i med szobum izpitkváli, da sze je Jésus k nyim priblisával i s-nyimi putoval. Ali ocsi nyihovi bissu zaszterti, daga niszu poznali. On pak recse nyim: csaszu to za ricsi, ke hódech med szobum govórite? I zacs jeszte tako turobni? I odgovorechi jedan, komu jime Kleofas bisse, recse nyemu: ti szam jeszi tujinacz va Jerusalemi, da niszí izvidil, csa sze je va nyem ove dnéve zgodalo? Kim on recse: csa? Oni pak rekosse: csa sze je zgodalo z-Jesussem Nazarénskím, ki je zmósan Prórók va csinyenyu, i va ricsa (*sic*) pred Bogom, i pred lyudih bil. I kakoszu nyega poglavari popovszki, i Poglavniki nassi na szmert odszudili, i krisevali. A mi szmosze uffali, dache on Izraelcze odkupiti. Szeda je ada jur tréti dan od toga, csa sze je to zgodalo. I nike sene od nassih, jeszu nasz presztrassile, ke pred dnevom pri grobi bissu. I pokidób da niszu nassle tela nyegóvoga, dossleszu govorechi: daszu i szkazanye Angyelov vidile, kieszu rekli: da sivi. I prossliszu jedni od nasz k-grobu, i onako nassli, kot (*sic*) szu sene povidale; ali nyega niszu nassli. I recse nyim: O nezpametni, i kosznoga szercza na vérovanye szega onoga, csaszu govorili Próróki! Nili potribno bilo Kristussu ovo terpiti, i onaka (*sic*) nuter póiti va szlavu szvoju? I pócsne od Moyzessa, i szih Prórókov, i razlosil je nyim va szem pizmu ono, csa od nyega bisse. I kadszu sze priblisávali k-meztu, kamo jeszu putovali, csinil sze je kot (*sic*) dabi otil dalye póiti. Oni pak szilovasse nyega govorechi: osztani pri nasz; ar sze zamracsuje, i dan sze je jur nagnul. I issal je nuter s-nyimi. I sztalo sze je, kadje s-nyimi pri sztoli szidil, zame kruh, blagoszloviga, razlómi, i nyim podaje. Onda szusze odperli ocsi nyihovi (*sic*), i poznaliszu nyega, á on je pak szkersznul pred nyihovimi ocsima. I rekosse med szobum: nili goruche bilo szercze nasse, kad je nam na puti govoril, i pizmo razlagal? I sztali szusze onu iztu uru, i povernulisse va Jerusalem, kadi szu onih jedinaiszt, i one, ki s-nyimi bissu, szkupa nassli. Kieszu povidali: da sze je za jisztinu Goszpodin góri sztal, ter sze Simonu izkazal. I oni povidasse, csa sze je na puti zgodalo, i kakoszu nyega va lámanyu kruha szpoznali.

IV. Dialecto Slovenica hodierna.

1. Pseudocroatarum, rectius Slovenorum Zagrabienisium.

(ex Evang. ed. I, Graecii 1651, 12).

Dvá zmegy vucsenikov Jesuseveh idéhota on izti den vu kastel, koteri na seztideszet tecsajév dalko bése od Jerusalema, imenom Emmaus. I onedva pripovédahota jeden drugomu, od oneh vszeh kotera sze pripetila behu. I be, gdabisze pomenykuvali, té megy szobum zpítávali: i szam Jesus priblisávajucs idesse s-nyimi: á ocsi nyihove zdersávahusze, dabiga nepoznali. I récse nyim: kakoveszu te récsi, kotere megy vami verssíte hódecsi, tezte saloszni? I odgovorivssi jeden, komu ime bése Kleofas, récse nyemu: Tiliszi szam príhodnik vu Jerusaleme, ki nészí zvédel, kaaszu vu nyem vcsinyena ove dni? Kotérem on récse: kakova? I rekosse: od Jesusa Nazarénskoga, kije bil cslovek Prorok, zmosen vu csineh i recséh pred Bogom, i vszém lyucztvóm: I kak nyega predasse veliki Popi i poglavniki nassi na zkvarenje szmertí, i razpésse nyega. A miszmosze vúfali da bi on imel bil oszloboditi Izraela. I vezda oberh vszeh oveh trétije den denesz, da szu ova vcsinyena. Da pacse i nekotere sene zmegy nasseh jeszu nasz preztrassile, kotereszupred szvétom bilé pri grobe, i ne nassedssi téla nyegova, dosleszu govorecsi, dászu i Angyélzko vídyenje videle, kiiga povédaju sivoga. I possliszu nekoteri zmegy nasseh do groba: i onakszu nassli kakszu sene povédale, á nyega nészú nassli. On pák récse nyim: o norczi, i kesznoga szercza na veruvanje, vu vszeh oneh kaaszu govorili Proróki! Neli bilo potrebnó ova terpeti Christusu, te onak vlezti vu diku szvoju? I pocsevssi od Moissessa, i vszeh Prorokov dávasse nyim na razmenje vu vszéh Pizmah, ona koteraszú bila od nyega. I prídosse blizu kastelu, kamszu issli: a onsze vcsini delye jti. I primórasse nyega, govorecsi: Oztani znami: ar vecser náztaje, i den szejé vré nagnul. I vléze vnuter snyimi. I be, gdabi szedel snyimi, vzé kruha, i blagoszloviga, i prelomiga, i nyim porivasse nyega. I odpréssesse ocsi nyihove, i poznasse nyega: á onsze zmeknu zpred ocséh nyihoveh. I rekosse jeden drugomu: Néli gorúcsse bilo szercze nasse vu nasz, gdaje govoril na púte, te namje pizma odpiral? I gore ztávssi onu iztu óru povérvussesze vu Jerusalem: i náydosse jedennadezte zkupazprávlyene, i one kij snyimi béhu, govorecsé: Daje gore ztal Gozpon do iztine, i zkazalszejé Simunu. I oni povédahu kotera béhu vcsinyena na púte: i kak szu nyega poznali vu lámanye kruha.

(IV.) Dialecto slovenica hodierna.

2. Eorundem Zagrabienſium.

Ex Evangel. Zagrabiae ed. 1778. 8.

Dva zmed vuchenikov JEsusseveh issliszu ov iszti den vu Kastel, koj na ssesztideszet techajev dalko bil je od Jerusalema, Imenom Emaus. Y oni pripovedaliszu jeden drugomu, od oneh vszeh kojaszusze pripetila bila. Y vchinyeno je gdabisze spomenykuvali, ter med szobum szpitavali: y szam JEsus priblisavajuchi, issel je z-snyimi (*sic*): á ochi nyihove zdersaneszu bile, dabiga nepoznali. Y reche nyim: kakoveszu to rechi, koje med vami imate, hodechi, terszte salosztni? Y odgovorivssi jeden, komu ime je bilo Kleofas, rekel je nyemu: Tiszi szam Prihodnik vu Jerusalemu, y neszi zvedel, kojaszu vu nyem vchinyena ove dneve? kojem je on rekel: koja? Y rekliszu: od JEsussa Nazarenszkoga, koj je bil chlovek Prorok zmosen vu chineh, y recheh pred Bogom y vszem Lyudcztvom (*sic*): Y kakszu nyega prodali veliki Popi y Poglavniki nassi na szkvarjenye szmerti, y raszpeliszu nyega. A miszmo sze vufali, da bi on imel bil oszloboditi Izraëla. Y vezda oberh vszeh oveh tretí je den denesz, da szu ova vchinyena. Dapache y nekoje sene zmed nasseh, jeszu nasz presztrassile, koje szu pred szvetom bile pri Grobu, y ne nayduche Tela nyegovoga dossleszu govoreche: da szu y Angyelszko vidyenyé videle, koj (*sic pro*: koi) szuga povedali da sive. Y odissliszu nekoí zmed nasseh do groba; y onakszu nassli kakszu sene povedale, á (*sic*) nyega neszu nassli. On pak rekel je nyim: O norczi y kesznoga szerdcza na veruvanye vu vszeh oneh, kojaszu govorechi Proroki! Neli bilo potrebnó ova terpeti Kristussu, ter onak vleszti vu Diku szvoju? y pochevssi od Mojssessa, y vszeh Prorokov davalje nyim na razmevanye vu vszeh Piszmah: ona kojaszu od nyega bila. Y prihadyaliszu blizu k-Kastelu, kamszu issli, á on sze je vchinil dalye iti. Y primoraliszuga govorechi: Osztani znami, ar vecher nasztaje, y den sze je vre nagnul. Y issel je nuter s-nyimi. Y vchinyeno je gdabi szedel s-nyimi, vzél je Kruha, y blagoszlovil, y prelomilga. Y odperleszusze ochi nyihove y poznaliszu nyega: á nyega je nesztalo zpred ochih nyihovih. Y rekliszu jeden drugomu: neli goruche bilo szerdcze nasse vu nasz, gda je govoreh na putu; ter nam je Piszma odpiral? Y gori sztavssi onu isztu vurupovernuliszusze vu Jerusalemu: y nassliszu jedenaízt (*sic*) szkupa szpravlyeneh, y one kojiszu s-nyimi bili, govoreche: Da je gori sztal Goszpon do isztine, y szkazalsze je Simunu. Y oni povedaliszu koja bilaszu vchinyena na putu: y kakszu nyega poznali vu lamanyu Kruha.

(IV.) Dialecto slovenica hodierna.

3. Slovenorum ad lacum Balaton, (Methodianorum progeniei?).

E. Nov. Testamento Kúzmiesii. (Sopronii) 1771. 8.

Dvâ 'znyih szta sla vu onom dnévi vmeszto, stero je na sésztideszét bi'zájov od Jeru'zálema, komi je imè Emaus. I onedva szta szí zgucsávala med szebom od vszej tifzti, stera szo sze zgoudila. I prigoudilo sze je, gda bi szí zgucsávala i szpitávala, i szám Jezus sze pribli'zavsi *knyima* navküp je sou 'znyima. Ocsí nyidva szo pa zdr'zývane bilè, da bi ga ne poznala. Ercsè pa nyima: kákse ricsí szo tou, stere prouti edendrügomi mecseta hodécsa, i szta 'zalosztna? Odgovorecsi pa eden, komi je imè Kleofás, ercsè nyemi: tí szí szám tühénecz vu Jeru'zálemi i neznas, stera szo sze zgoudila vnyem veti dnévi? I ercsè nyim: stera? Oneva szta pa erkla nyemi. Od Jezusa Názarenszkoga, kí je bio proroczki mou'z zmo'zen vu deli i vrejcsi pred Bogom i vszejm lüsztvom. Kakda szo ga tà dáli vládniczke popovszki i poglavniczke nasi na szoudbo *te* szmerti, i rászpili szo ga. Mí szmo sze pa vüpali, kaj on bode, kí odküpi Izraela. Ali zevszim etim ete je te trétyi dén 'ze dnesz, kak szo eta vcsinyena. Ali i 'zene nike znász szo nász szaszile, stere szo vgojdnó rano pri grobi bilè. I, geto szo nej najsle tejlo nyegovo, prisle szo govorecse: ka szo videjnye angyelov vidile, kí szo pravili: ka on 'zivè. I odísli szo niki onih, kí szo znami, k-grobi; i najsli szo tak, liki szo i te 'zene povedale; nyega szo pa nej vidili. I on nyim je erkao: oh neszpametni i vükoga szrczà vörvati vsza, stera szo pravili proroczke! Nejlí je potreibno bilou tà trpeti Krisztusi i ták notri idti vu diko szvojo? I, zacsnovsi od Mojzesa i od vszej prorokou, raszkládao je nyim vsza ona píszma, stera szo od nyega píszana. I pribli'zavali szo sze kmeszti, vstero szo sli. I on sze je dr'zav *liki dabi* dale *steo* idti. I pripravlala szta ga govorecsa: osztani znami; ár je szuncze 'ze kvecséri, i dén sze je nagnó. I notri je sou; *dabi* 'znyima osztano. I zgoudilo sze je, gda bi szí doli szeo 'znyima: vzéó je krüh, blagoszlovo ga je, vlomo ga je i dáo ga je nyima. Nyidva ocsí szo sze pa oudprile i poznala szta ga; i on sze je nevidoucsi napravo pred nyima. I erkla szta eden drügomi: Nej je náj szrczè gorelo vu nama; gda je nama gücsao na pouti, i gda nama je raszkládao píszma? I, gori sztanovsi vu onoj vöri, povrnola szta sze u Jeru'zálem: i najsla szta vküp szpravlene tí edenáj-szet: i kí szo 'znyimi bilí. Govorecsi: kaj je gori sztano Goszpoud zaisztino i szkázao sze je Símoni. I oneva szta prepovidávala, stera szo sze na pouti *zgoudila*, i kakda je szpoznani od nyidva vu lámanyi krüha.

(IV). Dialecto slovenica hodierna.

4. Slovenorum Aurenzium, vicinorum Blatensibus.

Ex Evang. a Dainko ed. Graecii 1826, 8.

Vtistemí časi sta dva Jezusovih včenenikov na ravno tisti den mila v' terg, po iméni Emaus, kerí je bil šestdeset letájev od Jeruzalema. Ino sta med sobo govorila od vsega tega, kaj se je zgodilo. Ino nagodilo se je, kda sta tak govorila, ino se med sobo spítávala, da se je Jezus k' njima približal, ino z' njima šel. Ынѣ очí pà so bile zaderxáne, da sta ga ne spoznala. Ino on jima reče: kaj je to za govorenje, kero med sobo na poti imáta ino sta xalostna? Ino odgovoril je eden, keremi je bilo imé Kleopаш, ino jemi reče: Si ti sam neznanec v' Jeruzalemi, kerí ne véš, kaj se je v' njemi v' totih dnevih zgodilo? On jima reče: kaj? Ino povedala sta njemi od Jezusa Nazarenskega, kerí je bil prerok, močen mox v' besedah ino delah pred Bogom ino vsim lystvom. Ino kak so ga nami predni dyhovniki ino oblastniki predáli, ino na smert obsodili, ino ga na krix raspéli. Mi pa smo se sanésli, da bode on Izrael odrémil. Alipa je xe nad vsim tim dnes tretji dén, kde se je to zgodilo. Tydi pà so naj neke xene iz namih postrahile, kere so pred densko svetlobo pri grobi bile. Ino da so negovega tela ne najšle, so primle, ino povedale, da so prikazanje angelov (*sic*) vidile, kerí so rekli, da on xiví. Ino šli so od nas neki k' grobi, ino so tak najšli, kak go xene povedale; njega pa ne so najšli. Ino Jezus je jima rekel: O nepámetna ino mydna v' serci, vse to verjéti, kaj so preroki govorili. Jeli je ne mogel Kristus to terpéti, ino tak k' svoji časti noter iti? Ino sačel jima je od Mojzesa ino od vsih prerókov vu vsih pismah to razlágati, kaj je od njega bilo. Ino nabližali so se tergi, v' kerega so šli. On pà se je zaderxal, kak da bi dale htel iti. Ona pa sta ga prisilila, rekov: Ostáni pri nama; kajti xe se mraví, ino dén se je xe naklonil. Ino on je z' njima noteršél. Ino kda je z' njima pri mizi sedel, se je nagodilo, da je kryh vzél, ga blagoslavil, razlomil ino njima ponydil. Ino odperle so se njune očí, ino spoznala sta ga; on pa je iz njunih očí premínul. Ino govorila sta med sobo: Jeli je ne najno serce v' nama gorelo, kda je po poti z' nama govoril, ino nama pisme raslágal? Ino vstanula sta v' ravno tisti vyri ino se nazaj v' Jeruzalem obernula, ino najšla zebránih njih edenajst ino tiste, kerí so bili z' njimi ino govorili, da je Gospod resnično vstanul ino se Šymeni prikázal. Ino ona sta tydi pravila, kaj se je na poti zgodilo, ino kak sta ga v' kryšnemí lomlemí spoznala.

Nota. Quae hic vides russica signa, non eadem habet Dainko, attamen similia, simplicia, latina magis; sed quibus caret Typographus poster.

(IV). Dialecto slovenica hodierna.

5. Slovenorum Carniolae, seu Carantanorum sensu strictiori.

E Truberi Nov. Test. Tubingae 1557. 4.

Dua is shnih gresta na ta isti dan uen Cashtel, kir se imenuie Emaus, kateri je bil od Jerusalema shestdeset moshkih vshtrizhtekou delezh, Inu sta vmei sebo perpouedala od vseh tih rizhi, kir so se bile sgudile. Inu pergudilu se ie, kadar sta taku marunouala, inu eden drusiga isuprashouala, Iesus se tudi knima perblisha, inu gre shnima, Ampag nyu ozhi so bile dersbane, de ga ne sta sposnala. Inu on prauí knima, kakoui so lety vayu sguuory, kateré vmei sebo gredozh skladata, inu sta shalostna? Inu ta eden odgovori, katerimu je bilu ime Cleofas, inu prauí knemu, Ti si sam vmei teimi ptuimi utim Jerusalemi, kir neisi ueidel, kakoue rizhi so se utih dneh unim sturile? Inu on prauí knima, kakoue? Inu ona nemu prauita, Od Iesusa Nazarenskiga, kateri ie bil en mosh Prerok, mogozh steim dianem, inu sto bessedo, pred Bugom inu pred usemi ludmi, inu koku so nega ty nashy Visshifari inu Regenti isdali utu ferdamnene te smerti inu so ga Cryfshali. Mi smo pag se sauupali, de ie on ta, kir bi imel ta Israel odreshiti. Inu zhes letu use ie, danas ta trety dan, kar so lete rizhi sturiene. Nas so tudi nekateré shene od tih nashih omamyle, katere so danas usgudo bile per tim grobu, inu nesso neshle nega telessa, te prideio inu prauio, de so one tudi enu videne tih Angelou vidile, kateri so diali, de ie on shiu. Inu nekateri kir so snami bili, ty so bili shli kiakai htimu grobu, inu so neshli koker so te shene prauile. Ampag nega ne so vidili. Tedai on knima rezhe, O ui neumni inu kasniga serza kuerouanu, usimu timu, kar so ty Preroki gourili. Nei li moral Christus terpeti lete rizhi, inu puiti noter utu suie gospostuu? Inu on sazhne od Moisesa inu od useh Prerokou, inu ie nim islagal po usim pismu tu kar ie od nega bilu. Inu oni se perblishaio htimu Cashtelu, kamer so shli. Inu on se ie hinil de hozhe dale poiti, inu ona sta nega permorala, inu diala, ostani per nama, sakai ushe na uezher gre, inu ta dan se ie naklunil. Inu on gre noter de bi ostal per nima. Inu pergudilu se ie, kadar ie on per misi shnima sidel, vsame ta kruh, inu sahuali, potle ga reslomi, inu ga nima poda, Inu nyu ozhi so bile odperte, inu ga sposnata, inu on pogine prozh od nyu. Inu ona prauita umei sebo, Nei li nashe serze notri unayu gorelu, kadar ie on snama na tim potu gouril, inu ie nama tu pismu odpiral? Inu ona ustaneta gori to isto uro. inu se pouerneta spet utu Jerusalem, inu naideta te Ainaist ukupe sbrane, inu te kir so shnimi bili, kateri so diali, ta Gospud ie risnizhnu gori ustal, inu se ie timu Simonu prikasal. Inu ona sta tudi nim prauila, kai se ie bilu sgudilu na tim potu, inu koku ie bil od nih sposnan, is tiga kruha lomlenia.

(IV). Dialecto slovenica hodierna.

6. *Slovenorum Carniolae, seu Carantanorum sensu strictiori.*

E Postilla Seb. Crellii, Labaci 1557. 4.

Dua ys mey nyh sta fhla ta isti dan viedan Kafhtel, kateri ie bil fhestdefet tezhaieu daleko od Ierusalem, simenom Emmaus: Inu sta se mei fabo rasgouaryala od vfege tiga kai se ie sgodillo. Inu se ie sgodillo, kadar sta se rasgouaryala, inu mei fabo sprafhouala, da se ie Jesus priblishal knyma inu ie fhali shnyma, Alli nyh ozhy fo darshane bile da ga neista posnala. Inu ie on rekel knyma: Kai ie to gouorenje katero mei fabo gredozh skladata, inu sta shalostna? Tada ie odgouoril edan, kateri inu ie bilo ime Cleofas, inu ie rekal: Ter si ty sam Tuyn vIerusalemu, ker neueifh katere ftuari so storyene tukaye vletih dneih? Inu on rezhe knyma, katere? Ona pak sta rekla kniemu: Od Iesufa Nasarenufa, kateri ie bil edan prorok, mogozh delom inu gouorenjem, pred Bogom inu vfemi ljudmi: kako so ga nafhi vifoki Fary inu poglauice isdali na obfojenje kfmarti, inu so ga krishali, Mij pak smo vpali da ie on ta kateri ima Israela odreshiti. Inu zhes vse to, ie danas treti dan, da ie to takouo storyeno. So nas tudi nikatere shene smeï nafhih prestrafhile, ker fo s goda bile prifhle kGrobu, inu neifo nafhle negouiga Tellefa, fo prifhle rekozh: da fo Angelfko videnie videle, kateri fo rekli, on shyue. Inu fo nikateri smeï nas fhli kGrobu, inu fo tako nafhli, kakor fo shene rekla: Alli nega neifo nafhli. Inu on rezhe knym: o vy Norzi inu kafniga farza kuerovaniu vfemu temu, kai fo Proroki gouorili. Neili moral Christus tiga terpeti, inu poyti vsuoje Gospodstvo? Inu ie sazhel od Moisefa inu vseh Prorokou, Ter ie nym iskladal vse pismo, katero fe od nega billo. Inu fo fe priblishali ktemu Kafhtelu Vkateri sta ona fhla. Inu sta nega primorauala, rekozh: Ostanj snama, sakaj vshe ie kuezheru inu se ie dan nagnil. Inu ie fhali vnotar da ostane shnyma. Inu prigodillo fe ie kadar ie fidel shnyma, ie vsel Kruh inu ga ie shegnal ter raslomil, inu dal nyma. Tadaï fo se nyh ozhy odperle inu sta ga posnala. Inu on ie sginil spred nyo. Inu ona sta mei fabo rekla: Neili nayu sarze gorelo vnayu, kadar ie nama gouoril na potu, inu nama odpiral pisma? Inu sta vftala to isto vro, inu sta fhla spet vIerusalem, inu sta nafhla te anaïst vkup sbranih, inu one kateri fo shnymi bili, gouorezh: Gospod ie refnizhno vftal inu se ie prikasal Simonu. Inu ona sta tudi prauila kai se ie sgodillo na potu, inu kako sta ga poznala vlamaniu Kruha.

(IV). Dialecto slovenica hodierna.

7. *Slovenorum Carniolae, seu Carantanorum sensu strictiori.*

E Bibliis Georg. Dalmatini, Witebergae 1584. F.

Dva is mej nyh sta na taïsti dan fhla v'en kafhtel, ta je bil od Ierusalem, fhestdefset v'fhtreiz tekou delez, tiga ime je Emaus, inu ona sta mej fabo pèrpovedala od vseh letih rizhy. Inu pergudilu fe je, kadar sta taku pèrpovedala, inu fe vkup isprafhouala, fe je Iesus k'nyma pèrblishal, inu je shnyma fhèl (*sic*): Ali nyu ozhy fo bilè dèrshane, de ga néfta posnala. On je pak djali k'nyma: Kakovi fo tu sguvori, od katerih po poti gredozh mej fabo pèrpovedata, inu sta shalostna? Na tu je odgovoril edèn, s'imenom Kleophas, inu je djali k'njemu: si li ti sam mej témi ptymï v'Ierusalemi, kir nevéf, kaj fe je te dny notri sgodilu? Inu on je djali k'nyma: kateru? Ona sta pak k'njemu djala: Tu od Iesufa Nazarenfkiga, kateri je bil on Prerok, mogozh s'djanjem inu s'befsedami, pred Bugom inu pred vfem Folkom, koku fo nega nafhi Vifhi farji inu oblastniki isdali, k'obfojenju te fmèrti, inu fo ga krishali. My pak smo vupanje imèli, de je on ta, kir bi imèl Israela odrèfhtiti. Inu zhes letu vse, je danas tretji dan, kar fe je tu sgodilu. Nas fo tudi prestrafhile ene shene téh nafhih, katere fo sguda bile pèr Grobu, inu néfo nafhle njegoviga telefa, te fo prifhle inu pravio, de fo tudi eno prikasen téh Angelou vidile, kateri pravio, de je on shiu. Inu eni is mej nas fo tjakaj fhli h'grobu, inu fo taku nafhli, kakòr fo shene pravile, ali njega néfo ony nafhli. Inu on je k'njima djali: O vy neumni, inu kafniga ferza k'verovanju vfimu timu, kar fo Preroki govurili: Né li moral Cristus tu tèrpèti, inu v'fvojo zhaft notèr pojti? Inu on je sazhèl od Mosefa inu vseh Prerokou, inu je nyma vfa pisma islagal, katera fo od njega govorenja bila. Inu ony fo blisu pèrfhli h'timu Kafhtelu, v'kateri fo fhli. Inu on fe je taku dèrshal, kakòr de bi hotil dajle pojti. Inu ona sta njega pèrmorovala inu djala: Ostanj pèr nas, sakaj vshe gre na vezher, inu ta dan fe je nagnil. Inu on je fhàl (*sic*) notèr, de bi pèr nyma ostal, Inu pergudilu fe je, kadar je shnyma pèr misi fedil, je vsel Kruh, je sahvalil, ga je reslomil, inu ga je nyma dal. Tedaj fo se nyu ozhy odperle, inu sta ga posnala, inu on je sginil spred nyo. Inu ona sta mej fabo djala: Neili naju ferze v'nama gorèlu, ker je on s'nama na poti govuril, kadar je nama Pismu odpiral? Inu ona sta vftala vteïsti uri, sta fe supet v'Ierusalem vèrnili, inu sta nafhla te enaïst vkup sbrane, inu te kateri fo pèr nyhbily, kateri fo djali: Gospud je rifnizhno gori vftal, inu fe Simonu prikasal. Inu ona sta nym po redi pravila, kaj fe je bilu na poti sjudilu, inu koku je on bil od nyh posnan pèr tem, ker je Kruh lomil.

(IV). Dialecto slovenica hodierna.

8. Slovenorum Carinthiae.

Ex Evang. ed. (a Gutschmann) Klagenfurt 1780. 8.

V'teistem zhafi: sta dva is JEsusoveh Jogrou teisti den shla v'en terg, te je biu od Jerusalema shiestred tekovneh potou delezh, s'jimenam Emmaus. Inu ona sta se med sebo pogovarjala od vseh teisteh rezhi, katire so se godile. Inu permerilu se je, kader sta taku vkup pounala (*sic*) inu se sprashovala, se je JEsus k' njima perblishau, inu je sh'njima sheu. Njih ozhi pak so bile sadershane, da ga nista sposnala. On je pak rekeu k' njima: kai so ti sa eni pogovori, katire po poti gredejozha med sebe dershita, inu sta shalofna? Inu eden, katiremu je bilu jime Kleofas, je njemu odgovoriu inu je rekeu k' njemu: al fi ti fam en ptuji v' Jerusalemi, inu nifi svedeu, kai se je te dni notre godilu? h' katirem je on rekeu: kai takega? Inu ona sta djala: od JEsusa Nazarenfkega, katiri je biu en Prerok mogozhen v' djanji inu besiedi pred Bogam inu vfemi ludmi: inu kaku so njega nashhi vishi Farji, inu Oblastniki isdali k' obfojenju te smer-ti, inu so ga krishali. Mi pak smo vupanje imeli, da bi on imeu Israela odriefhiti. Inu zhes vse tu, je donefs te tretki den, da se je tu godilu. Nafs so pak tudi prestrahhile ene shene teh nashheh, katire so sguda bile per pokopalishi, inu niso nashhe njegovega telefa: te so prishle, inu pravijo, da so tudi en (*sic*) perkasen teh Angelou vidile katiri pravijo, da on shivi. Inu eni is nashheh so totai shli h'pokopalishu, inu so taku nashhi kaker so shene pravile, ali njega niso nashhi. Inu on je k' njima djau: O neumna inu kesna v' ferzi k' veruvanju vfega tega, kar so Preroki govori-li. Al ni mureu Christus terpeti, inu taku v' svojo zhast noter jiti? Inu on je sazheu od Mojsesa inu vseh Prerokou inu je njima vse pisme islagau, katire so od njega govore. Inu oni so blisu prishli h'tergu, v'katiri so hodili. Inu on se je dershau, kaker da bi oteu dele iti. Inu ona sta njega permurala, inu djala, ostani per nafs, kir se she mrazhi, inu den se je nagniu. Inu on je sh' njima noter sheu. Inu pergodilu se je, kader je sh' njima per misi sedeu, je vseu kruh, ga se posvetiu inu reslomiu, inu ga je njima podau. Inu njih ozhi so se odperle, inu sta njega sposnala, inu on je sgeniu spred njih ozhi. Inu ona sta med sebo djala: al ni nainu ferze v'nama gorezhu bilu kader je on nama na poti govoriu, inu je nama pisme reskladau? Inu ona sta vstala v' teistei vuri, sta se spet v' Jerusalem povernila, inu sta nashla te ednaist vkup sbrane, inu te, katiri so per njih bili, katiri so djali: Gospud je refnizhnu gorvstau, inu se je Shimanu perkasau. Inu ona sta jim po redi pravila, kai se je bilu na poti sgodilu: inu kaku je on biu od njih sposnan v'tem, ker je kruh reslomiu.

(IV). Dialecto slovenica hodierna.

9. Carniolanorum.

Ex Japel et Rumerdey Bibliis revisis 1800. 8.

Dva is njih sta ravnu taiffi dan shla v' en terg s' ime-nam Emaus, kateri je bil shestidsset tekovnih ogradov od Jerusalema delezh. Inu ona sta med sabo govorila od vfiga tega, kar se je bilu sgodilu. Inu pergodilu se je, kadar sta se pogovarjala, inu isprashovala: se je tudi JEsus (*sic*) k' njima perblishal, inu je s' njima shal. Niju ozhy pak so bile sadershane, de ga nista sposnala. Inu on je rekäl k' njima: Kakushni so ti pogovori, katere imata med sabo na poti, inu sta shalofna? Eden pak, katirimu je bilu ime Kleophas, je odgovoril, inu djal k' njemu: Si ti fam en ptuj v' Jerusalemi, inu nifi shishal, kaj se je te dny notri sgodilu? On je rekäl k' njima: kaj? Inu ona sta djala: Od JEsusa Nazarenfkega, kateri je bil en Prerok, mogozhen v' djanji, inu v' besedi pred Bogam, inu vfim ludstvam: Inu kakü so njega vishi farji inu nashhi oblastniki v' obfojenje k' smerti isdali, inu so njega krishali. My pak smo vupanje imeli, de bó on Israel odrëshil: ali zhes vse to je vse danäs ta tretji dan, ker se je to sgodilu. So nafs pak tudi ene shene is nashhih vstrahhile, katere so per grobi pred dnevam bile, Inu ker niso njegovu telu neshle, so prishle inu rekle, de so tudi eno perkasen tih Angelov vidile, kateri pravio, de on shivy. Inu eni od nashhih so h' grobu shli, inu so ravnu takó neshli, kakor so shene pravile, njega pak niso neshli. Inu on je djal k' njima: O vy nespametni, inu kãsniga ferzá k' veruvanju v' vsem tem, kar so Preroki govoreli! Ali ny bilu potrebnu, de je Christus to terpel, inu taku v' svojo zhast shal? Inu on je sazhel od Mojsesa, inu vsh Pre-rokov, inu je njima islagal v' vsh pismih to, kar je bilu od njega. Inu so se perblishali k' tergu kamer so shli: inu on se je dershal, kakor de bi hotel dalje jiti. Inu ona sta njega permurala, rekózh: Ostani s' nama, ker se mrazhy, inu se je vse dan nagnil. Inu on je s' njima noter shal. Inu pergodilu se je, kadar je on s' njima per mysil bil, je kruh vsel inu ga je posvetil, inu slomil, inu njima dal. Takrat so se niju ozhy odpere, inu ona sta njega sposnala: inu on je ispred niju ozhy sginil. Tedaj sta rekla med sabo: Ali ny bilu naju ferze gorzhe v' nama, kadar je na poti govóril, inu nama pisma raskladal? Inu sta ob tejisturi vstala, inu v' Jerusalem nasaj shla: inu sta neshla te enaist inu te, kateri so s' njimi bili, vkup sbrane, kateri so rekli: Gospod je refnizhnu vstal, inu se je Simonu perkasal. Inu ona sta pravila, kaj se je bilu na poti sgodilu: inu kakü sta njega v' lomljenji kruha sposnala.

(IV). Dialecto slovenica hodierna.

10. *Slovenorum Carniolae potius inferioris.*

Ex Evangelii ed. Labaci 1825. 8.

V tistim zhaſi: Sta dva Jesufovih Jogrov tisti dan ſhla v' terg s'imenam Emaus, kateri je bil ſheſdefet tekovnih ogradov od Jerusalema dalezh. Inu ſta med ſeboj govorila od vſiga tega kar ſe je ſgodilu. Inu pergodilu ſe je, kadar ſta ſe pogovarjala, inu iſpraſhovala, ſe je tudi Jeſuf k'njima perbliſhal, inu je s'njima ſhal. Nju ozhi pak ſo bile ſadershane, de ga niſta ſpoſnala. On pak je rekal njima: Kakuſhni ſo ti pogovori, katere imata med ſeboj po poti, inu ſta ſhaloſtna? Eden pak, katerimu je bilu ime Kleoſa, je odgovoril, inu rekal njemu: Si ti ſam ptujz v'Jerusalemu, inu niſi ſliſhal, kaj ſe je te dni tam ſgodilu? Inu on je rekal njima: Kaj? Inu ſta rekla njemu: Od Jeſufa Nazarenſkiga, kateri je bil Prerok, mogozhen moſh v'djanji inu v' beſedi pred Bogam inu pred vſim ludſtvam: inu kaku ſo njega viſhi ſarji inu oblaſtniki naſhi v'ſmertnu obſojenje iſdali, inu njega krishali: mi pak ſmo vupali, de bo on Israel odréſhil: al zhes vſe to je danaf ſhe tretji dan, ker ſe je to ſgodilu: ſo naſ pak tudi ſhene iſ med naſhlih v'ſtraſhile, katere ſo per grobi pred dnovam bile; inu ker niſo njegoviga teleſa naſhle, ſo priſhle (*ſic*) inu rekle, de ſo tudi perkaſen (*ſic*) Angelov vidile, kateri reko, de on ſhivi: Inu eni naſhlih ſo k'grobu ſhli, inu ravnu taku naſhli, kakor ſo ſhene perpoveduvale, njega pak niſo naſhli. Inu on je rekal njima: O neſpametni inu kaſniga ſerza k'veruvanju v'vſim tem, kar ſo Preroki govorili: ni li bilu Kriſtufu treba to terpeti, inu taku jiti v'ſvojo zhaſt? inu je ſazhel od vſih Prerokov, inu je njima iſlagal to, kar je bilu v'vſih Piſmih od njega. Inu ſo ſe perbliſhali tergu, kamer ſo ſhli: inu on ſe je delal, kakor de bi hotel dalej jiti. Inu ſta njega permorala, rekozha: Oſtani s'nama, ſej ſe mrazhi, inu dan ſe je nagnil. Inu je s'njima v'hiſho ſhal. Inu pergudilu ſe je, kadar je s'njima per miſi bil, je kruh vſel, inu ga je poſvetil, inu ſlomil, inu njima dal. Takrat ſo ſe njima ozhi odperle, inu ſta njega ſpoſnala: inu on je iſ-pred nju ozhi ſginil. Inu ſta rekla med ſeboj: Ni li bilu naju ſerze gorezhe v'nama, kader je po poti s'nama govoril, inu nama Piſma raſlagal? Inu ſta ob tiſti uri vſtala, inu ſe v'Jerusalem vernila: inu ſta naſhla enajſtire vkup ſbrane inu te, kateri ſo s'njimi bili: kateri ſo rekli: Goſpod je reſnizhnu vſtal, ino ſe je Simonu perkaſal. Inu ona ſta povedala, kaj ſe je po poti ſgodilu, inu kaku ſta njega po lomlenji kruha ſpoſnala.

(IV). Dialecto slovenica hodierna.

11. *Slovenorum Carniolae universae.*

E docti amici ad graecum archetypum versione inedita.

Ino lej! dva njih ſta ravno tiſti dan ſhla v' terg, ſheſdefet tezhájov dalje od Jerusalema, Emaj po iménu. Ino govorila ſta med ſebój od tega vſiga, kar ſe je ſgodilo. Ino pergodi ſe, ko ſe pogovarjata ino med ſebój ménita, de ſe tudi on Jeſuf perbliſha, ino ſh'njima gré. Njune ozhi pa ſo bile ſadershane, de ga nejſta (niſta) ſpoſnála. Ino rezhe jima: kaj ſo ti pogóvori, ki jih imata gredé med ſebój, ino ſta ſhaloſtna? Ino odgovorézhe mu jeden, ki mu je bilo Kleoſa imé, mu rezhe: Si ti ſam ptuj v'Jerusalemu, ino ne véſh, kaj ſe je te dni v' njemu godilo? Jima rezhe: kaj taziga? Ino djala ſta mu: S' Jeſufam nam-rezh Nazareſhzhanam, ki je bil prerók, mogózhen v' djanji ino beſédi pred Bogam ino vſim ljudſtvam: Kako de ſo ga naſha vélka duhóvſhina ino naſhi p'vizi iſdali v' obſójo k' ſmerti ino ga krishali. Mi pa ſmo upali od njega, de bo Israel odréſhil: ampak per vſimu temu je tretji dan ſhé dânf, kar ſe je to ſgodilo. So naſ pa tudi naſhlih nektere ſhene ſplaſhile, ki ſo pred ſvitam (dnévam) per grobu bile. Ino nejſo (niſo) njegoviga teléſa najdle, ino ſe priſhle rekozhe, de ſo tudi angelov prikafen vidile, ktiri rezhèjo de ſhivi. Ino nektiri s' naſ ſo h' grobu ſhli, ino naſhli ſo, kakor ſo ſhene pravile: njega pa nejſo naſhli. Ino rezhe jima: O ví neſpremiſhleniga ino vérovat keſniga ſerza, kar vſe ſo preróki govorili. Nej li bilo Kriſtufu tega terpéti tréba, ino tako mu iti v' ſvoje velizhaſtvo? Ino ſazhél je od Moſeſa ino vſih prerókov, ino raſlága jima po vſih piſmih piſano od ſebe v' njih. Ino perbliſhajo ſe h' tergu, kamor ſo ſhli (hodili), ino délal je kakor de bi hotel dalej iti (ravnal ſe je dalej iti). Ino perſilita ga, rekozhe: Oſtani s' nama, proti vézheru je ſhé, ino dan ſe je nagnil. Ino ſhel je ſh' njima noter. Ino vſédſhi ſe ſh' njima je kruh prijel, ga blagoſlovi (shégna), ſlomi ino njima podá. Njima pa ſe ozhi odprèjo ino ſpoſnála ſta ga: ino ſpred ozhi jima ſgine. Ino djala ſta med ſebój: Ali nej najno ſerze kipélo v' nâma, ko je po póti s' nâma govóril, ino nâma piſma raſkladal? Ino kar vſtala ſta tiſto uro, ino ſe v' Jerusalem verneta: ino naſhla ſta ſbrane enajſtère ino njih druge ſh' njimi: ktiri rekó: De je Goſpod reſnizhno vſtal, ino ſe Simonu perkaſal. Ino ona dva ſta od po-póti perpovedovála, ino kako de ſta ga per lomitvi kruha ſpoſnála.

TEXTUS COD. OSTROM. AD FIDEM APOGRAPHI.

- Ѣ. мѣа септѣбра. страсть сѣлаго мѣа сѹмеона архіеппа
нероуѣлмьска. и прѣподобнаго оїа нашего
и чудотворца ѣѹмениа еппа готѹиска (*sic*).
- Ѣ. — страсть сѣзна мѣа сусанѣ. и сѣзних мѣа тро-
фима и дородомедонѣта и савѣбата.
- Ѣ. — страсть сѣлаго мѣа ѣѹстѣана и женѣа кго
Ѣеопистѣана (*sic*) и чадѹ кго Ѣеопистѣа и
агѣана.
- Ѣа. — страсть сѣлаго мѣа исака еппа купрьскаго, и
сѹмеона жжикѣа гѣа. и свѣцѣник сѣ. минѣа. и
сѣ. Ѣеодора вѣ перѣгии памфильсѣѣи.
- Ѣб. — страсть сѣ. мѣа приска, мартина, и николѣа.
и сѣлаго мѣа фокѣа.
- Ѣг. — новое лѣто, и зачатіе іоанѹ крѣѣлю.
- Ѣд. — страсть сѣзна мѣа Ѣекаѣа.
- Ѣе. — страсть сѣлаго мѣа романа. и сѣѣа мѣа на.
Ѣс. — прѣставленіе сѣлаго іоана еванѣлиста и бѣ-
словѣца вѣ отѣѣ патѣмѣ. и сѣѣи мѣа ру-
ѣимни и дрѹжинѣа ка.
- Ѣз. — памѣть сѣѣихѣа мѣа калістрѣта и дрѹжинѣа
кго числѣмѣ ф и ѣ при диоклитѣанѣа цѣри.
- Ѣи. — страсть сѣѣихѣа калѹнѣтина. алѣипа, алезан-
дра (*sic*), зосимѣа, никона, харитѣона.
- ѢѢ. — страсть сѣѹю мѣа трофима и дорѹмедонѣта.
- Ѣ. — памѣть сѣѹмоу григорію вѣ дрѣменинѣа.

- Ѣ. мѣа октѣбра. страсть сѣлаго апѣла анѣана еппа да-
маскова. и сѣѹмоу доминѣноу. и ареѣа (*sic*) и ро-
манѹ.
- Ѣ. мѣа тогоже. страсть сѣѹмоу куприпѣноу, и
ѹстѣинѣа.
- Ѣ. — памѣть сѣѹмоу дионисію ареѹпагита (*sic*).
- Ѣ. — страсть сѣѣихѣа мѣа домета (*sic*) и диогена, и
сѣлаго сѣѣеномѣка петра капѣтоѹлѣихѣа (*sic*), и
сѣѣи бѣѣи. и сѣлаго нерѣѣѣа. сѣ бѣ на погрѣ-
кени сѣѣа бѣѣа.
- Ѣ. — страсть сѣѣи иранѣѣа. и сѣѣи мамѣлѣхитѣа.
- Ѣ. — мѣченик сѣѹмоу апѣлоу Ѣомѣа.
- Ѣ. — страсть мѣа сѣрга (*sic*) и бакѣа.
- Ѣ. — памѣть прѣподобнѣѣи пѣлагни тарѣѣа (*sic, sine*
вѣ) килѣкиѣа, при диоклитѣанѣа цѣри и дрѹ-

INTERPRETATIO NOSTRA.

- XVIII. Mensis Septembris. Passio S. martyris Symeonis
archiepiscopi Jerusalemiani et S. (τοῦ ὁσίου ¹⁾ Patris
nostri et thaumaturgi Eumenii episcopi Gotuensis (*sic*
pro: Gortynensis).
- XIX. Passio S. Martyris Sysanae (Susannae). et SS. MM.
Trophimi et Dorodomedontis (*sic*) et Sabbatii.
- XX. Passio S. M. Eustathii et conjugis ejus Theopistiae
(Theopistae) et liberorum ejus Theopisti et Agapii.
- XXI. Passio S. M. Isaaci Episcopi Cypri, et Symeonis pro-
pinqui Domini. Et Festum S. Menae, et S. M. Theodori
Pergae Pamphilicae.
- XXII. Passio SS. MM. Prisci, Martini, et Nicolai. Et S.
M. Phocae.
- XXIII. Novus annus. Et conceptio Joannis Baptistae.
- XXIV. Passio S. M. Theclae.
- XXV. Passio S. M. Romani, et sanctae martyris Ijae (Iac).
- XXVI. Transitus S. Joannis evangelistae et theologi in
insula Patmo. Et sanctae martyris Rypsimiae (Ripsi-
miae), et societatis ejus.
- XXVII. Memoria SS. MM. Callistrati et Sociorum ejus,
numero .D. et .LX. sub Diocletiano imperatore. ²⁾
- XXVIII. Passio SS. MM. Caluntini, Alphii, Alezandri,
Zosimae, Niconis, Charitonis (*sic omnia*).
- XXIX. Passio SS. MM. Trophimi et Doromedontis.
- XXX. Memoria S. Gregorii in Armenia.

- I. Mensis Octobris. Passio S. Apostoli Ananiae episcopi
Damasceni. Et S. Domini et Arei et Romani.
- II. Passio S. Cypriani et Ustinae (Justinae).
- III. Memoria S. Dionysii Areopagitae.
- IV. Passio SS. MM. Dometi (Domitii) et Diogenis. Et S.
hieromartyris Petri Capetoli eorum (*sic, male vertit*
pro: Capetoleorum sc. episcopi). Et S. Deiparae. Et
S. Hierothei. Is fuit in sepultura S. Deiparae.
- V. Passio s. Iraidis et Mamelchitae (*sic, pro: Mamelchtae*).
- VI. Martyrium S. Apostoli Thomae.
- VII. Passio MM. Sergii et Bacchi.
- VIII. Memoria S. (τῆς ὁσίας) Pelagiae Tarsi in Cilicia, sub
Diocletiano imperatore; et alius Pelagiae Antiochiae.

1) Graecis nunc monachi salutantur ὁσιότητες, episcopi ἁγιότητες. Slavis прѣподобнѣи и свѣтѣи. Sed hic nescio cur ipse episcopus est ὁσιος 2) Menologium Basilii Imp. habet ρηδ (184); alii aliter de sociis militibus.

TEXTUS COD. OSTROM. AD FIDEM APOGRAPHI.

- ГЪІА ПЕЛАГІА ВЪ АНТИОХІИ, ПРИ НОУМЕРІАНЪ ЦРЬИ, ІЖЕ И ЗАЛТОУСТЪИ ПОХВАЛАМИ ПОЧЪТЕ.
- Ѡ. мѣа ОКТЯБРА. ПАМАТЬ АБРАМОУ И (sic) ЛОТОУ. И СЪБЪИ АННЪ И ЕЛИСАВЕДИ И ДРОУЖИНЪ ИХЪ.
- Ѡ. — СТРАСТЬ СЪЛАГО МКА ЕВЛАМПА, И ЕВЛАМПИИ ПРИ СЪЗІМА БРАТЪСЕСТРОМА ПРИ МАЖИМИАНЪ ЦРЬИ ВЪ НИКОМИДИИЦЪ ГРАДЪ.
- Ѡ. — ПАМАТЬ СЪЗІХЪ ОІЪ НАШИХЪ ПАТРИАРХЪ ЦАРП-ГРАДА. НЕКТАРИА. АРСАКА. АТИКА. И СИСИНА И СЪЗІА МѣА ЗИНАИДЪ И ФЕЛОНИАЪ, СЕСТРЫ КІА.
- Ѡ. — СТРАСТЬ СЪЗІХЪ МКА ТАРАХА. ПРОВА. АНДРОНИКА. ПРИ ДИОКЛИТЪИАНЪ ЦРЬИ АТИ КЪЗІВЪШЕ.
- Ѡ. — СТРАСТЬ СЪЗІХЪ МКА ПАПУЛА. КАРПА. АНАВЛА. И ДРОУЖИНЪ КІО. И СЪОУМОУ МКОУ ТРОФИМОУ.
- Ѡ. — СТРАСТЬ СЪХЪ МКА АЗАРИА. ГЕРВАСА. ПРОТАСА И КЕЛСА, ПРИ НЕРОНЪ ЦРЬИ ВЪ РИМ.
- Ѡ. — СТРАСТЬ СЪЛАГО МКА ЛОУКИНА.
- Ѡ. — СЪЛАГО МКА АЖИНА (sic) СВЪТНИКА КЪЗІВЪША ПРИ СТРАСТИ ХЪ.
- Ѡ. — СЪІЕНІЕ КЪИ ВЪ МЪСТЪ РЕКОМЪЕМЪ РАИ. И АРХАНГЕЛА ГАУРИЛА. И СТРАСТЬ СЪЗІХЪ МКА ЛЕОНТА, ДОМЕНТА. ТЕРОНТА.
- Ѡ. — ПАМАТЬ СЪЛАГО АПЛА И ЕУАНГІЛИСТА (sic) ЛОУКЪИ.
- Ѡ. — СТРАСТЬ СЪЛАГО МКА МНОСОНА, ЕППА КУПРЬСКА. И НИЖЕ СЪ НИМЪ РЪКЪ СЪЗІХЪ ВЪ ПЕРСИДЪ ПРИ ТАВОРЪ (sic) ЦРЬИ.
- Ѡ. — СТРАСТЬ СЪОУЮ МКОУ И ЧОУДОТВОРЬЦОУ АРЪЕМЪИ, И АВЕРКА (sic) ПРИ ОУЛИТЪИАНЪ ПРЪСЪТЪПНИЦЪ.
- Ѡ. — ПАМАТЬ ПРЪПОДОБЬНОУМОУ ИЛАРИНОУ.
- Ѡ. — СТРАСТЬ СЪЗІХЪ МКА. ИРАКАІА (sic), ЕЛИСАВЕДИ (sic), И ЮЕОДОТИА, И ГЛИКЕРІА: И СЪБЪИ КЪИ.
- Ѡ. — СТРАСТЬ СЪЛАГО АПЛА ИІАКОВА БРАТА ГЪИ.
- Ѡ. — ПАМАТЬ СЪМОУ ПРОКЛОУ ЕППОУ КОСТАНТИНА ГРАДА И СЪМОУ МКОУ АРЕДЪ.
- Ѡ. — СТРАСТЬ СЪОУЮ МКОУ МАРКИНА И МАРТОУРИА (sic). И СЪОУМОУ КОУТАРИЖ (sic).
- Ѡ. — СТРАСТЬ СЪМОУ ДИМИТРОУ (sic), И ВАСИЛИЮ, И АРТЕМИДРОУ.
- Ѡ. — СТРАСТЬ СЪЗІА МѣА КАПЕТОУЛИНЪИ, И ПЕРОТИДЪИ РАБЪИ ЕА. ПРИ ДИОКЛИТЪИАНЪ (sic) ЦРЬИ. ВЪ ТЪЖЕ ДЪНЬ АРХАНГЛОУ МИХАИЛОУ ВЪ ОБЪЧИИ.
- Ѡ. — ПАМАТЬ ПРЪПОДОБЬНОУМОУ АБРАМИЮ И ДРОУЖИНЪ ЕГО, ИСПОВЪДЪНИКЪ СЪЗІХЪ РЪГЪ.
- Ѡ. — СТРАСТЬ СЪЗІХЪ МКА И АПЛАЪ ПЕТРОУ И ПАВЪЛОУ.

INTERPRETATIO NOSTRA.

- sub Numeriano imperatore, quam et Chrysostomus laudibus honoravit.
- IX. MEMSIS OCTOBRIS. Memoria Abraham et Lot. Et S. Annae et Elisabeth et societatis earum.
- X. Passio S. M. Eulampii et Eulampiae, germanorum fratris et sororis, sub Maximiano imperatore in Nicomediensi urbe.
- XI. Memoria SS. Patrum Nostrorum Patriarcharum Constantinop. Nectarii, Arsacii, Attici, et Sisinii et S. Martyris Zenaidos et Philonillae sororis ejus.
- XII. Passio SS. MM. Tarachi, Probi, Andronici qui sub Diocletiano imperatore capti fuerunt.
- XIII. Passio SS. MM. Papyli, Carpi, Anauli et Sociorum eorum. Et S. M. Trophimi.
- XIV. Passio SS. MM. Azariae, Gervasii, Protasii et Celsi, sub Nerone imperatore Rom.
- XV. Passio S. M. Luciani.
- XVI. S. M. Longini, centurionis, qui interfuit passioni Christi.
- XVII. Festum Deiparae in loco dicto Paradiso. Et archangeli Gabrielis. Et passio SS. MM. Leonis, Domentii, Terontis.
- XVIII. Memoria S. Apostoli et Evangelistae Lucae.
- XIX. Passio S. M. Mnosonis episcopi Cypri, et qui cum eo CXX. Sanctis in Perside sub Sabore imperatore.
- XX. Passio SS. MM. et Thaumaturgorum Arthemae et Abercii sub Juliano transgressore (apostata).
- XXI. Memoria S. (ὁσίου, venerabilis) Hilarionis.
- XXII. Passio SS. MM. Heraclii, Elisabeth et Theodotes et Glyceriae. Et S. Deiparae.
- XXIII. Passio S. Apostoli Jacobi, fratris Domini.
- XXIV. Memoria S. Procli Episc. Constantinop. Et S. M. Arethae.
- XXV. Passio SS. MM. Marciani et Marturii (Martyrii). Et S. Cutarii. (Quid si hic Cutarius exstiterit e notariis kal. Basiliani?).
- XXVI. Passio S. Demetrii et Basilii et Artemidori.
- XXVII. Passio S. M. Capetulinae et Perotidis (Erotidis) ancillae ejus, sub Diocletiano imperatore. Eodem die Archangeli Michaelis in Probatio (?).
- XXVIII. Memoria S. (ὁσίου) Abramii et Sociorum ejus, Confessorum SS. LXXIII.
- XXIX. Passio SS. MM. et AA. Petri et Pauli. Joannis

TEXTUS COD. OSTROMIR. AD FIDEM APOGRAPHI

иоану крѣтлаю. носифоу патриархоу. козмѣ
и дамипноу. трофимоу.

л. (мѣа октябра). страсть сѣвѣхъ мѣа кириаккоу патри-
архоу и зиновию еппоу. и зиновиѣ, сестри
его. и астерию.

ла. — страсть сѣвѣимъ мѣкомъ. пантелеонтоу. ира-
канию. и епимаха (*sic omnia*).

мѣа ноябра. памать сѣвѣма безмъздыникома. козмѣ
и дамипноу.

д. мѣа тогоже. страсть сѣвѣаго мѣа порфурѣ.

е. — памать сѣвѣмоу мѣкоу галактионоу, и домьни-
на (*sic*) и еписимии (*sic*). вѣ тѣже сѣвѣние сѣвѣмоу
федодору вѣ споракии. и недѣла прѣворо-
дьяна.

з. — памать сѣвѣмоу павѣлоу исповѣдъникоу.

з. — страсть сѣвѣхъ мѣа .лѣ. иже вѣ мелетини.

и. — сѣвѣмъ архангѣлоу михаилоу вѣ аркадинѣхъ.

а. — страсть сѣвѣаго мѣа минѣ.

в. — покон иоана златоустѣаго архиеппа констан-
тинѣ града.

д. — страсть сѣвѣаго мѣа филипа.

е. — страсть сѣвѣимъ исповѣдъникомъ гоурин са-
монѣ и авивоу.

з. — страсть сѣвѣаго мѣа и евангелиста матѣеа.

з. — памать сѣвѣмоу григору чоудотворѣца (*sic*
utrumque).

и. — страсть сѣвѣаго мѣа платона.

к. — памать сѣвѣмоу мѣимноу и генадю. и сѣвѣаго
григора новааго чоудотворѣца.

ка. — вѣнесение сѣвѣи кѣи, егда вѣнесена кѣсть вѣ
цркви гню. гмъ лѣтомъ сжши. и сѣвѣи иоу-
липпни.

ке. — страсть сѣвѣаго мѣа климента. роумѣхъ. и
петроу вѣ александрии. и мѣкоу меркоурню.

кз. — страсть сѣвѣою мѣкоу козмѣи и дамипна. сж-
щема отъ аравиа. и друугѣихъ мѣногъ.

ки. — страсть сѣвѣаго мѣа неринарѣа. и памать бѣго-
вѣрѣнѣанима црема константиноу и маврики-
пноу и чадома кю.

л. — страсть сѣвѣаго мѣа андрѣа.

мѣсаца декабра. страсть сѣвѣна мѣа варварѣи и оули-
ппиѣ. и прѣподокънааго оула нашего иоана
мансоура прѣзвучѣра.

INTERPRETATIO NOSTRA.

Baptistae. Josephi Patriarchae. Cosmae et Damiani. Tro-
phimi.

XXX. (MENSIS OCTOBRIIS). Passio SS. MM. Cyriaci Patriar-
chae et Zenobii Episcopi, et Zenobiae sororis ejus, et
Asterii.

XXXI. Passio SS. MM. Panteleontis, Heraclii et Epimachi.

I. MENSIS NOVEMBRIS. Memoria SS. anargyrorum Cosmae
et Damiani.

IV. Passio S. M. Porphyrii.

V. Passio S. M. Galactionis et Domnini et Epistemes.
Eodem die Celebratio S. Theodori in Sporacio (*sic*). Et
Dominica primogenita (hebdomas prima ante Nativi-
tatem?).

VI. Memoria S. Pauli Confessoris.

VII. Passio SS. MM. XXXIII. qui Meletinae (fuere).

VIII. Synaxis (conventus) Archangeli Michaelis in Arcadianis.

XI. Passio S. M. Menae.

XIII. Quies (obdormitio) Joannis Chrysostomi Archiepis-
copi Constantinopolitani.

XIV. Passio S. Apostoli Philippi.

XV. Passio SS. Confessorum Guriae, Samonae et Abibi.

XVI. Passio S. Apostoli et Evangelistae Matthaei.

XVII. Memoria S. Gregorii Thaumaturgi.

XVIII. Passio S. M. Platonis.

XX. Memoria S. Maimini (?) et Gennadii. Et S. Gregorii novi
Thaumaturgi.

XXI. Illatio S. Deiparae, quando illata est in templum Do-
mini, tres annos nata. Et S. Julianae.

XXV. Passio S. M. Clementis in Rumis (?). Et Petri Ale-
xandriae. Et M. Mercurii.

XXVII. Passio SS. MM. Cosmae et Damiani qui sunt ex
Arabia. Et aliorum multorum.

XXVIII. Passio S. M. Irenarchi. Et memoria fidelium im-
peratorum Constantini et Mauriciani et duorum libero-
rum amborum.

XXX. Passio S. Apostoli Andreae.

I. MENSIS DECEMBRIS. Passio S. M. Barbarae et Julianae.
Et S. (свѣтл) Patris Nostri Joannis Mansuri presbyteri.

TEXTUS COD. OSTROMIR. AD FIDEM APOGRAPHI.

- Ѣ. (мѣсяца декабря). сѣоумоу оїюу нашему аверкиѣ (*sic*). и сѣоумоу наставникоу савѣ.
 њ. — память сѣмоу оїюу нашему николаѣ. недѣла . ѿ . прѣжде рождѣства хѣва. сѣвѣхѣ прасїѣ.
 ѿ. — страсть сѣвѣхѣ мѣкѣ еустрата. еуксента. евгена. мардара. и ореста. (*sic omnia*).
 ѡ. — страсть сѣвѣхѣ мѣкѣ тоурѣса. левѣкиѣ. и каллиника. филимона и аполлиниѣ, и дружинѣи кїю.
 е. — сѣоумоу оїюу нашему елѣтерію.
 з. — память сѣвѣхѣ і оутокѣ, ананиѣ, азарїѣ, мисанла, иже вѣ вавулонѣ оугасиша печь огньнѣ. и данила (*sic*) пророка.
 и. — свѣщенїе цркви сѣвѣа кїѣа ежшаа близѣ великїѣ цркви вѣ халкопратїнѣхѣ.
 ѡ. — страсть сѣвѣним мѣкомѣ. еутухѣ. фотѣ. и ермоноу и генифатоу (*sic omnia*). недѣла (*quae?*) прѣжде рождѣства хѣва. память сѣвѣнимѣ оїемѣ авраамоу и їсакоу и їсаковоу.
 к. — сѣоумоу сѣлю игнатїю.
 ка. — память сѣвѣи мїѣи анастасїи.
 кг. — страсть сѣвѣхѣ . і . мѣкѣ иже вѣ критѣ при декїи їри.
 кд. — сѣвѣа мїѣа еугенїѣ. при космодаѣ (*sic*) їри. и навечерїи рожѣства хѣва.
 ке. — рожѣство хѣво.
 кс. — наоутрїи по рожѣствѣ хѣвѣ.
 кз. — страсть сѣлаго прѣво мѣка стефана.
 ки. — сѣмоу оїюу нашему архїеппоу бѣвѣвшоу. мѣодороу.
 ко. — страсть сѣвѣхѣ младаеньцѣ.
 л. — страсть сѣвѣа мїѣа анастасїїа солоунїанїнїѣ (*sic*) при максїмїанѣ їри.
 ла. — страсть сѣаго (*sic*) мѣка сѣлвестра папежа.

мїѣа еноуара. просїнїѣа рекомааго. окрѣзаниѣ їа нашего їу хѣа. и память оїюу нашему базилю архїеппоу бѣвѣвшоу вѣ кесарїи кападокии.

б. мїѣа тогоже. память сѣвѣа аполинариѣа и прѣподѣвѣнааго оїѣа григора чоудотворѣца вѣ акрїтѣ. и навечерїи сѣвѣхѣа богославїнїи.

ѡ. — свѣщенїк. епїфаникѣмѣ.

з. — сѣборѣ сѣлаго иоана крѣстїтелѣа.

и. — память сѣлаго григора еппа мусїи.

INTERPRETATIO NOSTRA.

- V. (MENSIS DECEMBRIS). Sancti Patris Nostri Abercii. Et sancti abbatis (magistri, praeceptoris, institutoris) Sabbae.
 VI. Memoria S. P. N. Nicolai. Dominica II. ante Nativitatem Christi. SS. Protoparentum.
 XIII. Passio SS. MM. Eustratii, Auxentii, Eugenii, Mardarii et Orestis.
 XIV. Passio SS. MM. Tursi (Thyrsi) Lucii et Callinici, Philemonis et Apollonii et Sociorum.
 XV. S. P. N. Eleutherii.
 XVII. Memoria SS. III. puerorum Ananiae, Azariae, Misaelis, qui Babylone restinxerunt fornacem igneam. Et Danielis prophetae.
 XVIII. Dedicatio ecclesiae S. Deiparae, quae est prope magnam ecclesiam in Chalcopratiis.
 XIX. Passio SS. MM. Eutychis, Phocae et Hermonis et Genifati (*sic pro Bonifacii*). Dominica (deest numerus, quota) ante Nativitatem Christi. Memoria SS. PP. Abrahami, et Isaaci et Jacobi.
 XX. S. consecratoris (episcopi) Ignatii.
 XXI. Memoria S. M. Anastasiae.
 XXIII. Passio SS. . X . MM. qui in Creta sub Decio imperatore (fuere).
 XXIV. S. M. Eugeniae, sub Commodio imperatore. Et vigilia Nativitatis Christi.
 XXV. Nativitas Christi.
 XXVI. Matutinum post Nativitatem Christi.
 XXVII. Passio S. Protomartyris Stephani.
 XXVIII. S. P. N. (qui fuit archiepiscopus) Theodori.
 XXIX. Passio SS. Infantum.
 XXX. Passio S. M. Anastasiae, Thessalonicensis, sub Maximiano imperatore.
 XXXI. Passio S. M. Silvestri Papae.

I. MENSIS JANUARI, dicti просїнїѣа. Circumcisio D. N. Jesu Christi. Et Memoria P. N. Basilii archiepiscopi qui fuit Caesareae Cappadociae.

II. Memoria S. Apollinariae et S. (ὁσίον) Patris Gregorii Thaumaturgi in Acrito (? Agrigenti?). Et vigilia sanctorum Theophaniarum.

VI. Festum Epiphaniarum.

VII. Synaxis (synodus, conventus) S. Joannis Baptistae.

VIII. Memoria S. Gregorii Episcopi Mysiae.

TEXTUS COD. OSTROMIR. AD FIDEM AROGRAPHI.

- ї. (мѣа еноуара). памать оїѣ нашего иона. и прѣ-
подобнаго (sic) оїѣ нашего григора еѣпа
нисьска.
- ѧ. — памать сѣвѣхъ оїѣ нашихъ и мѣа изенѣ-
нѣхъ на синдѣцѣи горѣ. ѡесдоула, нила,
иона. и памать сѣмоу аббадѣ.
- Ѩ. — цѣлованиѣ и покланѣніе веригамъ сѣаго
(sic) апла петра.
- ѩ. — памать прѣподобноумоу антонию.
- їи. — сѣмоу ѡлѣансію и курілоу и александру.
- їк. — памать прѣподобноумоу еуѡумію.
- їкв. — страсть сѣаго апла тимоѡеа и анѣстасіа.
- їкѧ. — страсть сѣмоу мѣоу климентоу.
- їке. — памать сѣмоу григорию ѡеологоу.
- їкб. — сѣаго поликарпа еѣпа, и сѣаго ѡенофонѣа
и женѣи еѡо и окоу сѣвоу еїи. и орѣада иона
(sic omnia).
- їкз. — памать вѣзвращеніи моци сѣаго злато-
оусѣаго.
- їки. — памать прѣподобноумоу ефремоу.
- їкѡ. — памать игнатию когносѣю. вѣ тѣже днь
памать прѣподобнаго иѣкова затворника
оѡрѣтение моци (sic) чѣстѣнѣхъ сѣаго кли-
ментѣа папеѡа римьска .ѧ. по аплѣ петрѣ.
- їка. — памать сѣвѣма мѣома абба куроу. ионоу (sic).

- а. мѣа февруара (sic). памать сѣаго мѣа трупона.
- б. — тогоже. сѣрѣтение гѣа нашего иѣсу хѣа.
- в. — памать сѣмоу сѣмеоноу примѣшоу гѣа.
- ѧ. — памать прѣподобнаго дѣѣнѣа чоудотворѣ-
ца и прѣподобнаго оїѣ нашего костанѣина
ѡилосоѡа. наречена вѣ чрѣнѣчѣство именѣмъ
куріла.
- Ѩ. — страсть сѣаго мѣа памѡила, и иѣвѣхъ мѣногѣ.
- їкг. — страсть сѣаго мѣа полукарпа еѣпа змуринь-
ска (sic).
- їкѧ. — памать оѡрѣтению главѣи сѣаго иона про-
рока и прѣдѣтѣа и крѣтѣа.

мѣа мѡртѣа. страсть сѣвѣхъ мѣченикѣ .мѣ.

- ѩ. — тогоже. памать сѣаго александѣа, наричемаѡа чѣка
кожнѣа. и великоумоу троусоу.
- їи. — памать сѣаго оїѣ куріла архіеѡпа и мѣа.

INTERPRETATIO NOSTRA.

- X. MENSIS JANUARI. Memoria P. N. Joannis et S. (ὁσίου)
P. N. Gregorii episcopi Nyssensis.
- XIV. Memoria SS. PP. NN. et MM. occisorum in monte
Sinai: Theoduli, Nili, Joannis. Et Memoria S. Ab-
badiae.
- XVI. Osculatio et adoratio catenarum S. apostoli Petri.
- XVII. Memoria S. (ὁσίου venerabilis?) Antonii.
- XVIII. S. Athanasii et Cyrilli et Alexandri.
- XX. Memoria S. (ὁσίου) Euthymii.
- XXII. Passio S. apostoli Timothei, et Anastasii.
- XXIV. Passio S. M. Clementis.
- XXV. Memoria S. Gregorii Theologi.
- XXVI. S. Polycarpi episcopi, et S. Xenophontis et uxoris
ejus et utriusque filii ejus Arcadii et Joannis.
- XXVII. Memoria relictus Reliquiarum S. Joannis Chry-
sostomi.
- XXVIII. Memoria S. (ὁσίου, venerabilis) Ephreми.
- XXIX. Memoria Ignatii deiferi. Eodem die memoria S.
(ὁσίου) Jacobi clausoris (eremite reclusi).
- XXX. Inventio reliquiarum venerandarum S. Clementis,
papae Romani IV post apostolum Petrum.
- XXXI. Memoria SS. MM. Abbatis Cyri et Joannis.

- I. MENSIS FEBRUARI. Memoria S. M. Tryphonis.
- II. Occursus D. N. Jesu Christi.
- III. Memoria S. Symeonis qui excepit Dominum.
- XIV. Memoria S. (ὁσίου) Auxentii Thaumaturgi et S. (ὁσίου)
P. N. Constantini philosophi, dicti in monachatu no-
mine Cyrilli. (Ergo pro monacho tantum agnoscit
venerabili S. Cyrillum).
- XVI. Passio S. M. Pamphili et aliorum multorum.
- XXIII. Passio S. M. Polycarpi episcopi Smyrnensis.
- XXIV. Memoria inventionis capitis S. Joannis prophetae,
et praecursoris et baptistae.

I. MENSIS MARTII. Passio SS. MM. XL.

- XVII. Memoria S. Alexii, vocitati hominis Dei. Et magni
terrae motus.
- XVIII. Memoria S. P. Cyrilli archiepiscopi et M.

TEXTUS COD. OSTROM. AD FIDEM APOGRAPHI.

кв. (міѣ марта). памать сѣгаго ѡемѣи (*sic*) новаго архієппа цр҃аграда (*sic*)

кд. — страсть сѣвѣхъ и мѣхъ вѣ кесарини. и налечерне благовѣшениа.

ке. — благовѣшение сѣвѣи (*sic*) еѣи.

з. міѣ априла. страсть сѣвѣхъ .рѣк. а памать сѣнаго оѣа нашего еѣтѣхъ (*sic*) архієппа константина (*sic*) града.

д. — тогоже. страсть сѣлаго мѣа антипѣи еѣпа перрамьска (*sic*).

кв. — памать прѣподобноумоу ѡеодороу сикеецьскоумоу (*sic, pro: сикейскоумоу ex oppido Syceo*).

кг. — памать сѣмоу мѣкоу георгию. (*cf. supra p. XXIII*).

кѣ. — страсть сѣгаго апѣла и еѣлиста марка.

кс. — сѣмоу мѣкоу (*sic, sine ч superposito*) и еѣпоу василию вѣ амасонѣхъ (*sic, pro: амасини, Amaseae*).

кз. — страсть сѣоюю мѣкоу василию еѣпоу амасини. и сѣлаго пепалиа (*sic omnia*).

л. — страсть сѣлаго апѣла илкова брата сѣлаго ноана евангелиста.

міѣ маіа. памать сѣмоу пророкоу иеремии.

б. — тогоже. сѣвѣхъ мѣхъ есперню и зосии, и женѣ кго и чадоу еѣа курника и ѡеодола (*sic*). вѣ тѣже дѣнь аѣднасию.

в. — памать сѣоумоу афродисию. ганмида (*sic*).

г. — страсть сѣлаго дѣмитраднакта (*sic*).

д. — памать сѣгаго апѣла и еѣлиста ноана ѡеолога.

дв. — памать сѣмоу генетлию и мѣанозѣхъ. и памать сѣмоу мѣкоу мокию.

дз. — страсть сѣмоу сидороу и сѣмоу пахоумоу.

ка. — памать сѣвѣмѣхъ василию (*sic*) константиноу и елени (*sic*) матери кго.

кв. — памать сѣмоу василискоу.

міѣ юніа (*sic*). страсть мѣхъ ермила, стратоника и юстина философа.

б. — тогоже. памать сѣмоу оѣоу нашему никифороу.

в. — памать сѣгаго оѣа нашего митрофана архієппа цр҃аграда (*sic*).

г. — страсть сѣмоу мѣкоу маркианоу.

INTERPRETATIO NOSTRA.

XXII. MENSIS MARTII. Memoria S. Thomae Novi, archiepiscopi Constantinopoleos.

XXIV. Passio SS. VIII. MM. Caesareae. Et vigilia Annunciationis.

XXV. Annunciatio S. Deiparae.

VI. MENSIS APRILIS. Passio SS. CXX. Et memoria sanctificati P. N. Eutychii Archiepiscopi Constantinopolitani.

XI. Passio S. M. Antipae episcopi Pergameni.

XXII. Memoria S. (*ὁσίω*) Theodori Syceotae.

XXIII. Memoria S. M. Georgii.

XXV. Passio S. apostoli et evangelistae Marci.

XXVI. S. M. et Episcopi Basilii in Amasea.

XXVII. Passio SS. MM. Basilii episcopi Amasiae, et S. Peplii. (*sic, pro: Puplii i. e. Publii*).

XXX. Passio S. apostoli Jacobi, fratris S. Joannis Evang.

I. MENSIS MAII. Memoria S. prophetae Jeremiae.

II. SS. MM. Hesperii et Zosiae et conjugis (*sic, pro: Hesperii et Zoes, conjugis*) illius, et liberorum ejus Cyriaci et Theoduli. Eodem die, Athanasii.

IV. Memoria S. Aphrodisii. Ganymedis (?).

VI. Passio S. Demetradnactis (?).

VIII. Memoria S. apostol. et evangelistae Joannis Theologi

XI. Memoria S. Genethlii et multorum. Et memoria S. M. Mocii.

XIV. Passio S. Isidori et S. Pachomii.

XXI. Memoria SS. *βασιλίσκου* Constantini et Helенаe matris ejus.

XXII. Memoria S. Basilisci.

I. MENSIS JUNII. Passio MM. Hermylli, Stratonici et Justini philosophi.

II. Memoria S. P. N. Nicephori.

IV. Memoria S. P. N. Metrophanis Archiepiscopi Constantinopoleos.

V. Passio S. M. Marciani.

TEXTUS COD. OSTROM. AD FIDEM APOGRAPHI.

- Ѣ. (мѣа июлиа). страсть свѣдѣхъ •ѣ• дѣвѣ, марѣѣ, марини, теоклаѣ, зинаидѣ. неммонии (sic).
 Ѥ. — памать свѣдѣхъ варѣоломеа и варнабѣ.
 Ѥѣ. — памать свѣдѣхъ пророка елисеѣ.
 Ѥѣ. — страсть свѣдѣхъ вита. и модоста (sic) пѣстоуна еѣго.
 Ѥѣ. — памать свѣдѣхъ мѣкоу леонтию.
 Ѥѣ. — рождество иоана прѣдтеча и крѣстителѣ.
 Ѥѣ. — памать свѣдѣхъ фебронии.
 Ѥѣ. — памать прѣподобноумоу сампѣсоу.
 Ѥѣ. — обрѣтеникъ моцѣмъ свѣдѣхъ куроу. иоану (sic).
 Ѥѣ. — памать свѣдѣхъ апѣлома петроу и паулоу.
 Ѥѣ. — памать свѣдѣхъ апѣлома (sic utrumque) •ѣ•.

мѣа июлиа (sic). памать свѣдѣхъ безмѣздѣнникома козмѣ и дамипноу.

Ѥ. — тогоже. положеникъ ризѣ свѣдѣхъ ѣца. вѣ влахеринѣ.

Ѥ. — памать свѣдѣхъ еустаѣию. поликарпоу.

Ѥ. — памать свѣдѣхъ прокопию.

Ѥѣ. — свѣдѣхъ свѣдѣхъ еуфимии.

Ѥѣ. — страсть свѣдѣхъ апѣла акулаѣ. и ларина (sic).

Ѥѣ. — памать свѣдѣхъ куроу курикоу и оулитѣ мѣтери еѣго.

Ѥѣ. — памать свѣдѣхъ оѣѣ •ѣ• иже вѣ халкидонѣ.

Ѥѣ. — памать свѣдѣхъ куроу пророкоу иани. и елисею.

Ѥѣ. — памать свѣдѣхъ муроноѣнѣа марина магдалина.

Ѥѣ. — страсть свѣдѣхъ аполлинарѣ (sic) архиепѣпа равньскааго.

Ѥѣ. — оуспѣниѣ свѣдѣхъ анѣи мѣтери когородичинѣ. и свѣдѣхъ еѣпраѣи и олумпи.

Ѥѣ. — памать свѣдѣхъ сумеону вѣ мандрѣ.

Ѥѣ. — памать свѣдѣхъ пантелеимоу.

Ѥѣ. — памать свѣдѣхъ мѣкоу калликоу.

Ѥѣ. — памать блаженнааго едекима. и памать ѣеодосия ѣрѣпа и ѣѣенне црѣкви свѣдѣхъ ѣца. вѣ тѣже дѣнь, поклоненне (sic) чѣстѣноумоу дрѣвоу.

мѣа аѣгоуста. памать свѣдѣхъ макавеомѣ.

Ѥ. — тогоже. памать свѣдѣхъ •ѣ• дѣти. иже вѣ еѣфесѣ.

Ѥ. — памать свѣдѣхъ иасѣ (sic, pro aliorum: Eusignio M.)

INTERPRETATIO NOSTRA.

VI. Passio SS. quinque Virginum, Marthae, Mariae, Theclae, Zenaidis, Nemmoniae (?).

XI. Memoria SS. AA. Bartholomaei et Barnabae.

XIV. Memoria S. prophetae Elisaei.

XV. Passio S. Viti et Modesti paedagogi ejus. (Est hic ce-
leber in Serborum historia Vidov dan A. 1389).

XVIII. Memoria S. M. Leontii.

XXIV. Nativitas Joannis Prodromi et Baptistae.

XXV. Memoria S. Febroniae.

XXVII. Memoria S. (ἱστοῦ) Sampsonis.

XXVIII. Inventio Reliquiarum SS. Cyri et Joannis.

XXIX. Memoria SS. AA. Petri et Pauli.

XXX. Memoria Sanctorum Apostolorum XII.

I. MENSIS JULII. Memoria SS. Anargyrorum Cosmae et Damiani.

II. Depositio tunicae S. Deiparae in Blachernis.

VII. Memoria S. Eustathii. Polycarpi.

VIII. Memoria S. Procopii.

XI. Synaxis S. Euphemiae.

XIV. Passio S. apostoli Aquilae. Hilarii.

XV. Memoria S. Cyrici et Julitae matris ejus.

XVI. Memoria SS. PP. DC. XXX. qui Chalcedone (fuere).

XX. Memoria S. prophetae Eliae et Elysaei.

XXII. Memoria S. Mariae Magdalенаe unguentiferae.

XXIII. Passio S. Apollinaris archiepiscopi Ravennatis.

XXV. Obdormitio S. Annae matris Deiparae. Et S. Eupraxiae et Olympiae.

XXVI. Memoria S. Symeonis in mandra.

XXVII. Memoria S. Panteleemonis.

XXIX. Memoria S. M. Callinici.

XXXI. Memoria beati Eudocimi. Et memoria Theodosii imperatoris, et Consecratio ecclesiae S. Deiparae. Eodem die, adoratio venerandi Ligni (Crucis).

I. MENSIS AUGUSTI. Memoria SS. Macchabaeorum.

II. Memoria SS. •VII• Infantum qui Ephesi (fuerunt).

V. Memoria sanctae Iasae (sic, pro: S. M. Eusignii?).

TEXTUS COD. OSTROM. AD FIDEM APOGRAPHI.

- ѣ. (мѣа дѣгоуста). прѣвображеніе гѣ нашего ісуса.
- ѥ. — памать сѣѣи варварѣ. въ влахернѣ.
- Ѧ. — памать сѣмоу константиноу патриарѣху.
- Г. — памать сѣмоу лаурентию.
- Д. — памать сѣмоу маркелюу. въ тѣже дѣнь на-
вечеріе прѣсѣѣзіа бѣа.
- Е. — прѣстѣвленіе сѣѣи бѣи.
- Ѥ. — памать сѣмоу диомидоу.
- И. — памать сѣгаго флора и лавра.
- К. — памать сѣмоу аплоу ѡадѣю.
- КѦ. — памать самонлоу пророкоу.
- Кѧ. — памать сѣмоу мѣкоу (*sic sine ч superposito*)
агаѡоникоу.
- КГ. — памать сѣгаго калиника патриарѣха.
- КД. — памать сѣгаго оѣа нашего калиника патри-
арѣха црѣграда (*sic*).
- КЕ. — страсть сѣмоу аплоу титоу.
- КѦ. — оутѣкновеніе иона прѣтеча и кръстителѣи.
- Л. — страсть сѣгаго ермогена и дружинѣи его. и
памать сѣоуоу оѣоу нашей архіеппѣ. црѣ-
града алеѣандра. иона (*sic*).
- ЛѦ. — положеніе чѣстнаго погса сѣѣзіа бѣа въ
халкопратіи.

INTERPRETATIO NOSTRA.

- VI. (MENSIS AUGUSTI). Transfiguratio D. N. J. C.
- VII. Memoria S. Barbarae in Blachernis.
- XI. Memoria S. Constantini Patriarchae.
- X. Memoria S. Laurentii.
- XIV. Memoria S. Marcelli. Eodem die, Vigilia Sanctissi-
mae Deiparae.
- XV. Transitus S. Deiparae.
- XVI. Memoria S. Diomedis.
- XVIII. Memoria S. Flori et Lauri.
- XX. Memoria S. apost. Thaddaei.
- XXI. Memoria Samuel prophetae.
- XXII. Memoria S. M. Agathonici.
- XXIII. Memoria S. Callinici patriarchae.
- XXIV. Memoria S. P. N. Callinici patriarchae Constantino-
poleos.
- XXV. Passio S. apostoli Titi.
- XXIX. Decollatio Joannis praecursoris et Baptistae.
- XXX. Passio S. Hermogenis et sociorum ejus. Et memo-
ria SS. PP. NN. archiepiscoporum Constantinopoleos
Alexandri et Joannis.
- XXXI. Depositio venerandae Zonae S. Deiparae in Chal-
copratiis.

Huic Kalendario aequum est subungi codicis Evangeliorum Ostromiriani subscriptionem, cum apposita e regione, ut Kalendarii, Interpretatione nostra. Ea (praeter abbreviaturas, quas typographus nondum omnes potuit imitari) sic habet in Кӧррениі Собраніе Словенскихъ Памятниковъ, Petrop. 1827, fol., pag. XXXI—XXXII:

Послѣсловіе писанное мѣлкимъ почеркомъ.

Слава тебѣ гѣ црѣю нѣсѣнѣи. ꙗко съподоби ма написати еуглине се. почлахъ же ѣ писати. въ лѣто. ѣ. ѣ. ѣ. а оконьчлахъ ѣ въ лѣто. ѣ. ѣ. ѣ. напислахъ же еуглине се ракоу бѣжню нареченоу сѣшоу въ крѣпении ис-
сифѣ. а мирьскѣи остромирьѣ. близокоу сѣшоу изаславоу кѣназоу. изаславоу же кѣназоу тогда прѣддрѣжащоу обѣ власти. и оѣа своего прослава. и брата своего воло-
димира. самъ же изаславъ кѣназь правлѣаше столѣ оѣа своего прослава кѣивѣѣ. а брата своего столѣ поржчи правити близокоу своему остромироу новѣгородѣѣ. Мѣнога же лѣта дароуи бѣ сътажбѣшемоу еуглине се, на оутѣшениіе мѣногамъ дѣшамъ крѣстницьскѣамъ. даи емоу гѣ бѣ блѣни сѣѣихъ. евангѣлистѣ. иона. матѣѣе. лоу-
кѣи. марка. и сѣѣихъ праоѣѣ. яврама. и ісѣака. и іѣкова. самомоу. емоу. и подроужниоу ѣго. ѣеофанѣ. и чадомъ ѣю. и подроужниемъ чадъ ѣю. съдравѣствоунте же мѣнога лѣта. съддрѣжаще пороученіе свое. ЯМИНЪ.

EPILOGUS SCRIPTUS MINUTO CHARACTERE.

Gloria tibi Domine Rex coelestis, quod dignatus, es me, scribere Evangelium hoc. Coepi autem id scribere A. 6564, et absolvi id A. 6565 (i. e. A. D. 1056—1057). Exaravi autem Evangelium hoc servo Dei dicto in baptismo Josepho, at in seculo Ostromiro, propinquo Izjaslavi Ducis. Izjaslavo autem Duce tunc obtinente utrumque imperium et patris sui Jaroslavi, et fratris sui Volodimiri. Ipse autem Izjaslavus Dux regebat sedem patris sui Jaroslavi Kievae, fratris vero sui sedem commisit regendam propinquo suo Ostromiro Novigradi. Multos autem annos largiatur Deus consecuto Evangelium hoc, in solatium multarum animarum christianarum. Det illi Dominus Deus benedictionem sanctorum Evangelistarum Joannis, Matthaei, Lucae et Marci; et sanctorum patriarcharum Abrahami et Isaaci et Jacobi; ipsi illi et conjugi ejus Theophanoni et liberis eorum et conjugibus liberorum eorum amborum. Et valeatis multos annos, tenentes commissum (mandatum) vestrum. AMEN.

ИЗЪ ГРИГОРИИ ДИАКОНЪ. НАПИСАХЪ ЕВГѢЛИЕ І (sic).
 ДА НИЖЕ ГОРАЗНѢ СЕГО НАПИШЕ, ТО НЕ МОЗИ ЗАЗЫРѢТИ
 МЪНѢ ГРѢШНИКОУ. ПОЧАХЪ ЖЕ ПИСАТИ. МѢДА ОКТАВ. КЪ.
 НА ПАМАТЬ. ИЛДРИОНА. А ОКОНЧАХЪ. МѢДА. МАИИ. ВЪ. БѢ.
 НА ПАМАТЬ ЕПИФАНА. МОЛЮ ЖЕ ВЪСѢХЪ ПОЧИТАЮЩИХЪ
 НЕ МОЗѢТЕ КЛАТИ. НЪ ИСПРАВЛШЕ. ПОЧИТАИТЕ. ТАКО БО
 И СЪЪИ ДІАЛА ПАУЛА ГЛѢТЬ: БЛѢТЕ. А НЕ КАМѢТЕ. ЯМНИГЪ.

XXXIV. Appendix altera: De Moravis carentanis.

Notum est, complures historicos tribuisse Moravis partem etiam Pannoniae; (e quorum numero sufficit Gebhardium nominasse, in cujus Historiâ Rerump. Venedicarum (Geschichte der wendisch-slavischen Staaten) caput proprium occupat Moravia minor in Pannonia). At summus hoc Dobrovius minime admittebat, ratus, Moravos praedam ingentem egisse e Pannonia saepius invasa, vicissimque dedisse e Moravia Germanis, verum stabiles in Pannonia sedes Moravos nunquam obtinuisse. Obstant quidem illius opinioni jam antea tot locorum et rerum nomina per Pannoniam ipsumque Noricum praeserentia originem moravicam (Mährenberg, Mährenfels, Mahrburg, Mahrwein etc. etc. et in orientali Carniola plane amplum territorium Moravorum, Slavis incolis Moravce f. pl., Germanis Moräutscher Boden dictum): at nunc e G. H. Pertzii monumentorum Germanicorum T. I. auctiori Annalium Fuldensium editione pro Moravis carentanis prodit testis omni exceptione major, coevus et quasi oculatus. Sic enim habet ad A. 901. „Missi Moravorum pacem optantes pervenerunt (Radesbonam). Quod mox, ut petierunt, complacuit et juramento firmatum est. Inde ob hoc ipsum Richarius (Pataviensis) episcopus et Udalricus comes, Maraha missi sunt, qui eodem tenore, ut in Bavaria firmatum fuit, ipsum ducem et omnes primates ejus eandem pacem se servaturos juramento constrinxerunt. Interdum vero Ungari australem partem regni illorum, Caruntanum, devastando invaserunt. Rex (Ludovicus Infans, Arnulphi nothi filius legitimus novennis) per Germaniam.... Franciam petiit“. Est igitur certo certius, etiam Pannoniae partem paruisse Moravis, tam Svatopluci quam Privinae ejusque filii Hezilonis et (nepotis fortasse, saltem successoris) Vratislai¹⁾ (ab Arrabonis Dravique ostiis ad usque Carniolae Moravce)? Haecque ipsa Pannoniae moravicae pars, cum reliqua inferiori Pannonia interamnensi bulgarica, theatrum erat apostolicorum SS. Cyrilli et Methodii laborum inter veteriores loci Slavos recentioresque e Moravia transdanubiana colonos. Adde,

Ego Gregorius diaconus exaravi Evangelium hoc. Et qui melius hoc scripserit, nolit mihi succensere peccatori. Coepi autem scribere mensis Octobris die XXI, in festo Hilarionis, et absolvi mensis Maji die XII, festo Epiphani. Et rogo omnes lectores, nolite maledicere, sed postquam correxeritis legite. Sic enim et sanctus Apostolus Paulus dicit: Benedicite, et non maledicite. AMEN.

etiam nunc horum posteros, transdanubianos nempe Slovacos, sicut sedibus sunt contigui, ita et idiomate proximos esse Slavis carentanis; adeo ut cum his dicant orodovniça per o (ж) contra Bohemorum orudovniçe quod habes p. XLVI in confessione bohémica. (Imo vide ipse, critique lector, an non haec ipsa Moravocarantania i. e. Carantaniae pars Moravicorum ducum parens imperio, lateat sub Anonymi Belae regis notarii Carentinis Moravianensibus, quos hactenus plerique pro Carentinis Murae fl. acolis sunt interpretati. Adde tamen, ditio-nem potius Moravorum cis Danubium viguisse, quam linguam: alias sacra Methodii dialectus, quae penitus cisdanubiani permansit ingenii, non careret omnino omnibus transdanubianorum Slavorum characteribus, quales sunt e. g. ГВЪЗДА, КВЪТЪ, ТЕНЪ, НОУЬ pro ЗВЪЗДА, ЦВЪТЪ, ТЪ, НОУЬ. Poterat ergo S. Methodius creari Archiepiscopus Pannoniensis et Moravensis ecclesiae utriusque cis Danubium sitae; quamquam etiam Wichingus ale-mannus Nitraevae ultra Danubium episcopus latinissimus ejus esset suffraganeus. Quid si ipsa civitas μωραβος biographi graeci S. Clementis aut eadem fuerit, „quae noviter“) Moseburg vocabatur A. 865 (non 875, ut deteriores habent codices), a Privina A. 850, per submissos a Salisburgensi Archiepiscopo „magistros muratores et pictores, fabros et lignarios“ exstructa in nemore et palude Salae (non: palu Selleda fl. neque: palude Sanae fl.) fluminis“, aut vel Marburg ad Dravum, qui certe locus et ipse Privinae parebat successorique Heziloni? Qui Joannis VIII papae epistolas diligenter perlegerit, eum confidimus vix a nobis posse dissentire.

XXXV. Appendix tertia: Sonus ж Pseudocroatarum interamnensium.

Operae nos pretium facturos arbitramur, si lectoribus in memoriam revocaverimus e Carniolanis Georgii Dalmatini Bibliis editis Witebergae 1584 f., sonum ж apud Vratislai Slovenos, qui nunc e Ferdinandi I. tempore (1550) γλωσσογραφικῶς tantum Croatiae dicuntur, sed proprie

1) Brazlavo (Vratislaus) dux secundum Annales Fuldenses A. 884 regnabat inter Savum et Dravum flumina, eique A. 896 fervente inter Bulgaros et Hungaros bello Arnulphus Imperator commendavit urbem Paludarum. Recteque observant critici, nil opus fuisse commendari Vratislao urbem, si jure successionis fuisset sua.

1) Minus accurate Dobrovius, fretus adverbio novitena credidit prius nomen fuisse Salaburg. Imo unicus hujus historiae fons Anonymus Salib., primo eam civitatem Privinae vocat, tum noviter Moseburg. Salaburg non nisi corruptae lectioni debetur loci ad Salapiugin (i. e. Salae flexum), diversi a Salavar (Moseburg). Ipsumque Salae vocabulum rivum denotat lente labentem Germanis, aut vel stagnantem; ut fere idem sit ac Moos (palus). Hinc latinum civitatis Moseburg nomen: urbis scil. Paludarum barbare. Slavicum Blatensk aequae est a blato (lutum) unde Hungari Balaton fecere. Adde idem Salae vocabulum occurrere pro limite Austriae et Bavariae A. 1136 (Röten Sala) explicarique pro Rubra Palude, hodieque vocari das Salet (silvam nempe paludosam). Haec bavaria vox Salet (etiam Salät scribunt) ab Oeni ostiis perlata fuerit a colonis bavaris ad lacum Balaton, comitatus hinc vocati Saladiensis. Imo eodem ipsissimo nomine in Salät populus appellat agrum a Mura ad lacum usque Blatensem extensum.

sunt ultimi Vinidorum carantanorum, sat idoneo non historiae solum, sed, quod plus est, etiam linguae testimonio. Hos Georgii Dalmatini tempore (1550) Carnioli Besjacos vocabant, habetque ille in fine Bibliorum quoddam quasi glossarium, quo vicinis Slavis Carinthiae, Pseudocroatiae et verae Croatiae carniolismos suos explicat. En titulum glossarii:

REGISTER nekatérih beféd, katére Crajnfski, Corofski, Slovénfski ali Besjashki, Hervazki, Dalmatinski, Istrianski ali Crafski, se drugázhi govóre (i. e. Index aliquot (754) vocum, quae Carniolice, Carantanice, Slovenice aut Bezjacice, Hervaticae, Dalmatice, Istrice aut Carusadice aliter dicuntur). Has ille dialectos, ut vides, reducit ad quattuor: 1) Crajnfski, 2) Coráshki, 3) Slovénfski ali Besjashki, 4) Hervazki, Dalmatinski, Istrianski, Crafski. Vides ergo pro vera Croatica haberi eandem, quae et Dalmatica sit et Istrorum et Carusadii montis ad australem occidentem Carniolae; at illam, quam hodie Croaticam appellamus, Zagrabiensium et reliquorum Croatarum provincialium, et illi et reliquis illius aevi scriptoribus dici Slovenicam seu Vinidorum extremorum. Sic et ipse Zagrabiensis episcopus Petr. Petretics evangelia a se edita A. 1651 pro sua dioecesi vocat Slovenska, non Horvazka. Sed ad Dalmatini glossarium redeamus. En ex illo bona fide scripta per ж (o) quae hodierni Zagrabienses per оу (u) scribunt (illyricenue dicam, anbohemice).

(I)	(II)	(III)	(IV)
Crajnfski.	Coroshki.	Slovenfski ali Besjashki.	Dalmatinski etc.
Drob	—	voťroba (i. e. вѣтрока)	vtroba (i. e. оу-трока).
fár	—	pop	
jézhá	—	vosa, (вѣза) temniza	vsa, tamniza (оуза).
ispahnuti	—	isrinoti (изрѣнѣти)	
klagovanje	—	toğa (тѣга)	
kunfhtno	—	modro (мѣдро)	(mudro)
kufhtati	—	kufhtnoti (коушѣнѣти)	celovati
martra	—	moка (мѣка)	muka.
materniza	—	voťroba (вѣтрока)	loshéfná
maura	—	roğa (рѣга) trakazha, donda.	duga
nakriviti	—	nagnóti (нагнѣти).	
nevésta	—	fnaha, sarozhmiza (зѣржницѣ).	
paliza	—	shzhar (шѣп, шѣп).	(Serbis: шѣп).
péft	—	rokovét (рѣковѣтъ).	
pozhylla (onáje)	—	pozhiola (починѣла).	
prepad	—	globofhzhina (глѣкошина).	
proga	—	modriza (мѣдрица)	
savpyti	—	sakriknoti (зѣкрѣнѣти)	
tarzha	—	shzhit (шѣтъ, шѣтъ).	(Serbis: шѣтъ).
tolashiti	—	stegnoti (стагнѣти).	
vervi	—	vosha, shtrange (вѣжа, вѣжа pl. n.).	

Habes ergo sedecies o loco u Illyriorum et Bohemorum, et a Polonorum locis plane iisdem, ubi Ostromir habet ж. His addidimus pop methodianum; item shzhar,

globofhzhina, shzhit pro iis, qui negant, cyrillianum u recte interpretari Russos et Carniolos pro шѣ compendio, cum Illyrii et Bulgari efferant per шѣ. Quamquam contrariae parti favere videtur non solum II, 50: pouťditi, et III, 41: eute Monumentorum Frisingensium, sed quod plus est, quippe geographicum etiam Stráshita n. plur. praedium sub Crainburg in media Carniola A. 1002 donatum ab Henrico II Frisingensibus, hodieque existens, sed nomine magis Carniolano Stráshie n. Haec ergo nondum liquent. Donda tandem communicare volumus cum Slovacia, quorum cantilenae populares vetustissimae celebrant Dunda nescio quam mythicam, quae quidem nostris Bezjacis est Iris, ut vides. Liceat et de ipso vocabulo Croatarum adnotare aliquid. Constantino Porphyrogenito (qui ipse quin sciret avum habuit Slavum, Imperatorem scilicet Basilium Macedonem *), scribuntur χροβάτοι i. e. χροβάτι. Ipsissimum hoc nomen habent etiam a proximis vicinis Carniolanis: χροβάτ, pl. χροβάτιе. Cui ad amussim respondet Hungarorum Horvát; nam cum e suae linguae ingenio non possint incipere vocem a binis consonis Hungari, primam vocis syllabam, ex χρο- mutarunt in χορ-, sicut e brát (frater) fecere barát et sexcenta similia. Hunc hungarismum etiam Zagrabienses adoptavere, qui Horvát dicunt et se ipsos nunc, et antea Dalmatas dixere. Illyrii contra Hrvát efferunt, per H verum, non χ cyrillianum, et vocalem dimidiam inter H et r litteras. Sed omnes hae scriptiones satis evincunt, vocabulum Hrvát nil habere negotii cum χροβάτѣ, hr'b't, i. e. dorsum; imo neque cum montibus Carpathiis, nisi si forte montium ipsorum vocabulum adulteratum sit a Veteribus graecis et latinis, quibus Carpathium mare familiarius fuerit, quam χροβάτοrum sive natio, sive montes.

XXXVI. Appendix quarta: de S. Methodio superstite inter Moravos anno adhuc 884.

Putabat Dobrovius, cum nullam amplius Methodii mentionem invenisset, illum A. 881, (quo consolatorias ad eum litteras dederat Johannes VIII. papa), aut e vita aut saltim e Moravia migrasse. Sed ecce mentionem a cl. olim Icto et professore Monse in tabularii Olomucensis Senatús membranâ codici iuris magdeburgici adglutinatâ inventum, et a doctissimo prof. Ant. Boyek Moravo cum aliis propediem edendam. Scribit nempe A. 1062 frater M. praepositus de Raygrad S. „(Severo) Pragensi episcopo, se invenisse in libro quodam, qui est ecclesiae S. Petri in Bruna et inscribitur his verbis: Incipiunt traditiones et portiones ecclesiae S. Petri in monte — in cujus initiante charta prima scriptus est sequens notitiae tenor in hunc modum: †C†. In nomine patris et filii et spiritus sancti, Amen. Anno ab incarnatione Domini nostri Jesu Christi DCCCLXXXIII. consecrata est haec ecclesia in honore beatorum Petri et Pauli principum apostolorum Dei per reverendissimum in Christo patrem Methodium archiepiscopum Maravensem, ipso eorundem festi die dicato, ac prima ejus dos in Brne et Luze confirmabatur scripti tenore coram Zuatopleh duce glorioso et populo illegibili, Amen in aeternum. Amen, amen. — Et hic finis. Aliud vero, quod vetustiora attingeret tempora, neque in libro praefato, neque alibi scriptura testante adnotatum reperi.”

* Quem Genesius aequalis auctor narrat gigantom Bulgaram vicisse techna luctatoria, quae lingua Basilii patria (ἐγχορῖα) vocaretur κατά πόδρῆζαν. Atqui ПОДРѢЗА vox est pure slavica, succisionem (supplantationis genus) indicans.

Vides hinc S. Methodium aestate anni 884 adhuc in vivis fuisse, idque in dioecesi sua, non Romae, ubi 882 Joannes VIII, Methodii de calumniis Wichingi (Alemanni ipsis Germanis invisi) consolator ipse perierat nefario scelere „propinquorum thesaurum illius et episcopatus culmen rapere anhelantium”. Haec igitur e tenebris protracta Olomucensis membrana mirum est quantum addat ponderis veteri S. Methodii biographo, e Prologo membr. sec. XIII, edito ad Kalajdovicii „Joannem Bulgariae exarchum” p. 90, qui aperte dicit „Methodium obiisse in Moravia et sepultum esse in magna Moravi ecclesia, ad laevum parietem post altare S. Deiparae”. Vides hic et a Bulgaro sat liquido indigitari Moravi civitatem, non regionem, prout idem et Graecus biographus facit. Nos jam supra insinuavimus, aut in Moseburg, aut in Mahrburg quaerendam esse hanc civitatem Moravum (gr. *μωραβος της παννονιας*). Moseburg turbo hungaricus convertit in Szalavár, Marburgi antiquior historia adhuc in tenebris est. Hoc certe vix dubium, Hengistfeldon, ubi A. 892 Arnulphus Svatoplucio iratus cum slavico duce Brazlavone collocutus est, esse in media Styria ubi hodieum est Hengstberg prope Wildon. Itemque locum Omuntseberch, ubi 890 Arnulphus cum Zuentibaldo (Svatoplucio) duce „conventum habuit (apostolicusque Romae” Svatoplucum patronum nactus erat) vix alium esse ab Münzenberg superioris Styriae hodierno.

XXXVII. Appendix quinta: Anonymi Salisburgensis A. 873 scriptoris, Historia conversionis Carantanorum et de S. Methodio testimonium querulum.

(editio plenior, collatis Biblioth. Caes. codd. membran. quinque, quorum duo sec. XI—XII, tres XIII—XIV).

„Hactenus praenotatum est, qualiter bawarii facti sunt christiani, seu numerus episcoporum et abbatum conscriptus in sede Juvavensi. Nunc adiciendum est, qualiter Sclavi, qui dicuntur Quarantani et confines ¹⁾ eorum, fide sancta instructi, christianique effecti sunt. Seu quomodo Huni Romanos et Gothos atque Gepidos de inferiori Pannonia expulerunt, et illam possederunt regionem. Quoadusque franci et bawarii cum quarantanis continuis affligendo bellis superaverunt, eos autem qui obediebant fidei et baptismum sunt consecuti, tributarios fecerunt regum. Et terram quam possident residui, adhuc pro tributo retinent regis usque in hodiernum diem.

NUNC RECAPITULANDUM EST DE QUARANTANIS.

Temporibus gloriosi regis francorum dagoberti Samo quidam nomine. Sclavus manens in qua-

rantanis, fuit dux gentis illius. Qui venientes negotiatores dagoberti regis interficere jussit et regia exspoliavit pecunia. Quod dum comperit dagobertus rex, misit exercitum suum et damnum quod ei idem Samo fecerat vindicare jussit. Sicque fecerunt qui ab eo illuc missi sunt, et regis servitio subdiderunt illos. Non multo post tempore coeperunt Huni eosdem Quarantanos hostili seditione graviter affligere. Fuitque tunc dux eorum nomine boruth, qui hunorum exercitum contra eos iturum bawariis nunciari fecit, eosque rogavit sibi in auxilium venire. Illi quoque festinando venientes expugnaverunt hunos, et obfirmarunt Quarantanos servitutique eos regum subjecerunt similiterque confines eorum, duxeruntque inde secum obsides in bawariam. Inter quos erat filius boruth, nomine cacatius, quem pater ejus more christiano nutrire rogavit, et christianum facere; sicut et factum est. Et de chettimaro ²⁾ filio fratris sui similiter postulavit. Mortuo autem boruth, per jussionem francorum bawarii cacatium jam christianum factum petentibus eisdem sclavis remiserunt, et illi cum ducem sibi fecerunt. Sed ille tertio postea anno defunctus est. Iterum autem permissione domini pippini regis ipsis populis petentibus, redditus est eis Chettimarus christianus factus; cui etiam lupo presbyter ordinatus de Juvavensi sede in insulam Chemingi lacus, quae et a uva vocatur, dedit ei nepotem suum, nomine majoranum ad presbyterum jam ordinatum. Et quia compater ejus erat idem lupo presbyter, docuit eum, ut ad juvavense monasterium se devota mente ad christianitatis officium subdidisset. Quem suscipientes idem populi, ducatum illi dederunt. Ille vero secum habens majoranum presbyterum, in juvavensi monasterio ordinatum presbyterum, qui admonuit eum ad ipsum monasterium suum caput declinare in servitium dei. Et ille ita fecit ac promisit se ad ipsam sedem servitutum. Sic et fecit, atque annis singulis ibidem suum servitium persolvebat, et inde semper doctrinam et officium christianitatis percepit usque dum vixit.

Peractis aliquantis temporibus praenominatus dux Carantanorum petiit Virgilium episcopum visitare populum gentis illius eosque in fide firmiter confortare. Quod ille tunc minime adimplere valuit, sed sua vice misso suo episcopo nomine modesto ad docendam illam plebem; et cum eo watonem, reginbertum, cozharium atque latinum presbyteros suos, et ekihardum diaconum, cum aliis clericis, dans eis licentiam ecclesias consecrare et clericos ordinare, juxta canonum diffinitionem, nihilque sibi usurpare quod decretis sanctorum patrum contrairet. Qui venientes carantanis, dedicaverunt ibi ecclesiam S. Mariae ³⁾ et aliam in Liburnia civitate, seu ad Undrimas, et in aliis quam plurimis locis. Ibi que permansit usque ad vitae suae finem. Eo igitur de-

¹⁾ Ex iis, quae sequuntur, patebit, horum „Carantanorum, et confinium eorum” nomine intelligi Slavos reliquos, qui e Norico releguntur per totam Pannoniam, exceptis hodierna Slavonia et Sirmio in dextra inferioris Dravi ripa, quippe tum Bulgarorum ditioni parentibus; exceptisque ex parte etiam Slavis Carniolanis qui Aquilejensium patriarcharum opera fuerant conversi. Hic nonnisi Salisburgensium missionariorum res gestae enarrantur; idque eo fine, ut ostendatur, iis injuriâ nunc intrudi ab ipso summo pontifice graecum Methodium. Hanc illi querelam fusius etiam extendunt in epistola A. 900 ad Joannem IX papam! Hujus quidem tum responsum intercepte pagani Pannoniae domini Hungari at satis postea declaravere et ipsi Salisburgenses foundatione episcopatum Seeceviensis, Lavantini et Gurcensis, et Hungari suam Pannoniae partem quinque episcopis committentes: Jaurinensi, Sabariensi, Vesprimiensi, Alba-Regalensi et Quinque-ecclesiensi; ut de Strigoniensis parte itemque Viennensi archiepiscopatu taceamus. Vides Salisburgensem dioecesin nunc non in quinque (ut A. 900 lamentabantur Bawarii) sed in his quinque episcopatus esse divisam, communi bono, ipsisque Salisburgensibus non nolentibus. Ex Joh. VIII autem papae Epistola patet, Methodii dioecesin ex una parte et ultra Dravum Savumque Dalmatiam versus fuisse protensam, ex altera ultra Danubium! Cumque suis oculis usurpasset Chazariam Methodii frater Cyrillus, vix dubites his praesertim in Transdanubianos Slavos prospectibus motum Joh. VIII et slavonicas jure laudasse litteras, et Methodii dioecesin pro antiqua Sirmiesi libenter instaurasse et amplificasse.

²⁾ Alii codd. habent Chettumarus, Chetmarus. Verum nomen putes *Χοθημωρ* (pacis amans). Patruelis item nomen qui hic est cacatius, biographo S. Virgilii sonat carastus; avunculi et boruch. ³⁾ Cod. 73. sec. XIII: S. Mariae in solio: Et mox: ad imdrimas.

functo episcopo postulavit iterum idem Chettimarus dux Virgilium episcopum, si fieri posset ut ad se veniret. Quod ille renuit, orta seditione quod carmula dicimus. Sed inuito consilio misit ibidem Latinum presbyterum, et non multo post orta seditione aliâ exivit inde ipse Latinus presbyter. Sedata autem carmula, misit iterum Virgilius episcopus ibidem Madalohum presbyterum, et post eum Warmanum presbyterum.

Mortuo autem Chettimaro, et orta seditione, aliquot annis nullus presbyter ibi erat; usque dum Waltunc dux eorum misit iterum ad virgilium episcopum, et petiit ibidem presbyteros mittere. Qui tunc misit eis heimonem presbyterum, et reginbaldum presbyterum, atque majoranum diaconum cum aliis clericis. Et non multo post misit iterum ibidem eundem heimonem et duplitrum ¹⁾ ac majoranum presbyteros, et alios clericos cum eis. Iterumque misit eis gozharium presbyterum, majoranum et erchanbertum. Post eos reginbaldum et reginharium presbyteros. Ac deinde majoranum et augustinum presbyteros. Iterumque reginbaldum et gundharium. Et hoc sub Virgilio factum est episcopo.

Item anacephalaeosis de Avaris.

Antiquis enim temporibus ex meridiana parte danubii in plagis pannoniae inferioris et circa confines regiones romani possederunt, ipsique ibi civitates et munitiones ad defensionem sui fecerunt, aliaque aedificia multa, sicut adhuc apparet. Qui etiam Gothos et Gepidos suae ditioni subdiderunt. Sed post annos nativitatis domini CCC. LXX. VII. et amplius huius ex sedibus suis in aquilonis parte danubii in desertis locis habitantes, transfretantes danubium expulerunt romanos et gothos atque gepidos. De gepidis autem quidam adhuc ibi resident. Tunc vero Sclavi post huc inde expulsos coeperunt istis partibus danubii diversas regiones habitare. Sed nunc qualiter huius inde expulsi sunt, et Sclavi inhabitare coeperunt, et illa pars Pannoniae ad dioecesim Juvavensem conversa est, edicendum putamus.

Igitur Karolus imperator anno nativitatis domini DCC. XC. VI. aericum comitem destinavit et cum eo immensam multitudinem, huc exterminare. Qui minime resistentes reddiderunt se per praefatum comitem Karolo imperatori. Eodem igitur anno misit Karolus pippinum filium suum in huc cum exercitu multo, qui perveniens usque ad celebrem eorum locum qui dicitur rinch, ubi iterum omnes eorum principes se reddiderunt pippino. Qui inde revertens partem Pannoniae circa lacum pellissa inferioris, ultra ²⁾ fluvium qui dicitur hrapa, et sic usque ad dravum fluvium et eo usque ubi dravus fluit in danubium, prout potestatem habuit, praenominavit cum doctrina et ecclesiastico officio procurare populum qui remansit de huc et sclavis in illis partibus, arno Juvavensium episcopo usque ad praesentiam genitoris sui, Karoli imperatoris. Postmodum ergo anno DCCC. III. Karolus imperator bavariam intravit, et in mense Octobrio Salzpurg venit. Et praefatam concessionem filii

sui iterans potestative multis astantibus fidelibus suis affirmavit, et in aevum inconvulsam fieri concessit. Simili modo etiam Arn episcopus, successor Virgilio, sedis Juvavensis deinceps curam gessit pastorem, undique ordinans presbyteros et mittens in Sclaviniam, in partes videlicet quarantanas atque inferioris Pannoniae illis ducibus atque comitibus, sicut pridem Virgilius fecit. Quorum unus Ingo vocabatur, multum carus populis et amabilis propter suam prudentiam; cui tam obediens fuit omnis populus, ut si cuiquam vel charta sine litteris ab eo directa fuit, nullus ausus est neglegere suum praeceptum. Qui etiam mirabiliter fecit.

Vere servos credentes secum vocavit ad mensam, et qui eorum dominabantur infideles foris quasi canes sedere fecit, ponendo ante illos panem et carnes et fusca vasa cum vino, ut sic sumerent victus: servis autem stauipis deauratis propinare jussit. Tunc interrogantes primi de foris dixerunt: cur facis nobis sic? At ille: Non estis digni, non ablutis corporibus cum sacro fonte renatis communicare, sed foris domum ut canes sumere victus. Hoc facto fide sancta instructi certatim cucurrerunt baptizari. Et sic deinceps religio christiana succrevit ³⁾.

Interim contigit, anno videlicet nativitatis domini DCC. XC. VIII. arnonem jam archiepiscopum a Leone papa accepto pallio remeando de Roma venisse ultra padum eique obviasse missum Karoli cum epistola sua, mandans illo ⁴⁾ ipso itinere in partes sclavorum ire et exquirere voluntatem populi illius et praedicare ibi verbum dei. Sed quia hoc facere nequivit, antequam responsum referret suae legationis, festine perrexit ad imperatorem, et retulit ei quidquid per eum dominus Leo papa mandavit. Post expletam legationem ipse imperator praecepit arnoni archiepiscopo pergere in partes Sclavorum et providere omnem illam regionem, et ecclesiasticum officium more episcopali colere, populosque in fide et christianitate praedicando confortare. Sicut ille praecepit, fecit illuc veniendo; consecravit ecclesias, ordinavit presbyteros, populumque praedicando docuit. Et inde rediens nunciavit imperatori, quod magna utilitas ibi potuisset effici si quis inde habuisset certamen ⁵⁾. Tunc interrogavit illum imperator, si aliquem habuisset ecclesiasticum virum, qui ibi lucrum potuisset agere deo. Et ille dixit se habere talem, qui deo placuisset et illi populo pastor fieri potuisset. Tunc jussu imperatoris ordinatus est Theodericus episcopus ab Arnone archiepiscopo Juvavensium; quem ipse arno et Geroldus comes perducetes in sclaviniam dederunt in manus principum, commendantes illi episcopo regionem carantanorum et confines eorum occidentali ⁶⁾ parte dravi fluminis, usque dum dravus fluit in amnem danubii, ut potestative populum regeret sua praedicatione et evangelica doctrina doceret servire deo, et ut ecclesias constructas dedicasset, presbyteros ordinando constituisset, totumque ecclesiasticum officium in illis partibus, prout canonicus ordo exposcit perficeret, dominationem et subjectionem habens juvavensium rectorum; sicut ille fecit quamdiu vixit.

1) Cod. S. 79 duplicerum. 2) Nota ultra fl. hrapa. Ergo et hinc liquet, perperam lacum pellissa haberi a quibusdam pro recentius nato Neusiedler See. Auctor noster Blatensem intelligit. 3) Cod. S. 79, sec. XIII: crevit. Non male. 4) Codd. plerique: illi. 5) i. e. hujus rei diligentem curam, V. Cangii Glossarium. Idem quod Arno, sensit et Johannes VIII. papa. 6) Hanc occidentalem partem intelligimus cum doctissimo Consiliario aulico Th. Dolliner Dravi superioris per Carinthiam et Styriam et Croatiae hodiernae partem, excepta hodierna Slavonia, quae Bulgarorum erat. Nisi plane malis occidentalem Dravi partem negligentius dictam pro aquilonari, quam A. 810 Carolus M. adjudicavit Salisburgensibus, australi Aquilejensibus relicta.

Post diem vero transitus de hoc seculo Arnonis archiepiscopi, anno nativitatís domini DCCC. XX. I. adalrammus piissimus doctor sedem juvavensem suscepit regendam; qui inter cetera beneficiorum opera finito cursu Theoderici episcopi, prout arno archiepiscopus antea Theoderico episcopo slavos commisit, ita et ipse ottonem constituit episcopum. Ipse enim Adalrammus anno nativitatís Christi DCCC. XX. III. pallium accepit ab Eugenio papa rexitque gregem sibi commissum XV annos; eoque superna clementia vocante a nexibus corporis absoluto Liuprammus venerabilis praedictae sedis pontificatum accepit pastor, quem Gregorius pallio honoravit DCCC. XXX. VI. qui innumerabilibus Deo placitis operibus peractis sydereas conscendit sedes anno nativitatís Christi DCCC. L. VIII. Cui successor quem ipse nutrit Adalwinus venerabilis praesul pallio honoratus a Nicolao papa ad praesens enit et tempus, cum omni regens diligentia divinitus sibi gregem commissum. Quorum temporibus, Liuprammi videlicet et Adalwini archiepiscoporum, Osbaldus ¹⁾ episcopus Sclavorum regebat gentem prout jam praecis temporibus jam dicti episcopi fecerunt subjecti episcopis juvavensium, et adhuc ipse Adalwinus archiepiscopus per semetipsum regere studet illam gentem in nomine domini, sicut jam multis in illis regionibus claret locis.

Enumeratis itaque episcopis Juvavensium conamur prout veracius in chronicis imperatorum et regum francorum et bawariorum scriptum reperimus, scire volentibus manifestare. Postquam ergo Karolus imperator huius relictis episcopatus dignitatem Juvavensis ecclesiae rectori commendavit, arnoni videlicet archiepiscopo et suis successoribus tenendi perpetualiter atque regendi perdonavit, coeperunt populi sive slavii vel bawarii inhabitare terram, unde illi expulsi sunt huius, et multiplicari. Tunc primus ab imperatore constitutus est confinii comes goteramms, secundus werinharius, III^{us} albricus, IV^{us} gotefridus, V^{us} geroldus ²⁾. Interim vero, dum praedicti comites orientalem procurabant plagam, aliqui duces habitaverunt in illis partibus ad jam dictam sedem pertinentibus, qui comitibus praefatis subditi fuerunt ad servitium imperatoris; quorum nomina sunt privvizlauga, cemicas, ztoimar, etgar ³⁾ Post istos vero duces bawarii coeperunt praedictam terram dato regum habere in comitatum. N. 4) Helmvinus, albargius, et pabo. His ita peractis ratbodus suscepit defensionem termini.

In cuius spacio temporis quidam priwina exulatus a moimaro duce maravorum supra danubium venit

ad ratbodum, qui statim illum praesentavit domno nostro regi Hludvico. Et suo jussu fide instructus baptizatus est in ecclesia S. Martini loco treisma nuncupato, curte videlicet pertinenti ad sedem juvavensem. Qui et postea ratbodo commissus aliquot cum illo fuit tempus. Interim exorta est inter illos aliqua ⁵⁾ dissensio; quam Privina timens fugam iit in regionem Wulgariam cum suis et chozil filius ejus cum eo. Et non multo post de Wulgariis Ratimari ducis adiit regionem. Illoque tempore Hludvicus rex Bawariorum misit Ratbodum cum exercitu multo ad exterminandum Ratimarum ducem; qui diffidens se defendi posse, in fugam conversus est cum suis qui caedem evaserunt ⁶⁾. Et praedictus Privinus substixit, et cum suis pertransivit fluvium Sawa, ibique susceptus a Salachone ⁷⁾ comite pacificatus est cum Ratbodo.

Aliqua vero interim occasione percepta rogantibus praedicti regis fidelibus praestitit ⁸⁾ rex Privinae aliquam inferioris Pannoniae in beneficium partem circa fluvium qui dicitur Sala. Tunc coepit ibi ille habitare et munimen aedificare in quodam nemore et palude Salae ⁹⁾ fluminis, et circumquaque populos congregare ac multum ampliari in terra illa: cui quondam Adalrammus archiepiscopus ultra danubium in sua proprietate loco vocato nitrava consecravit ecclesiam. Sed postquam praefatum munimentum aedificavit, construxit infra ¹⁰⁾ primitum ecclesiam, quam Liuprammus archiepiscopus, cum in illa regione ministerium sacerdotale potestative exercuit, in illud veniens castrum in honore s. Dei genitricis Mariae consecravit anno videlicet DCCCL. Ibi fuerunt praesentes chezil, unzhat, chotemir, livvtemir, zcurben, siliz, wulkina, witemir, trebiz, brisnuz, zwemin, zeska, crimisin, goymer, zistilo, amelrich, altwart, wellehelm, fridepercht, serot, cunther, arfrit, nidrid, isanpero, rato, deoterih item deoterih, madalpercht, engelhardt, waltker, deobald. Ipsi viderunt et audiverunt complacitationem illo die inter Liuprammum et Privinam, quando ille dedicata est ecclesia, id est IX. Kal. Febr. Tunc dedit Privina presbyterum suum, nomine Dominicum, in manus et potestatem Liuprammi archiepiscopi, et Livvprammus illi presbytero licentiam concessit in sua dioecesi missam canendi; commendans illi ecclesiam illam et populum procurandum sicut ordo presbyteratus exposcit. Indeque rediens idem pontifex, et cum eo Hezil, consecravit ecclesiam Sandrati ¹¹⁾ presbyteri, ad quam Hezil territorium et silvam ac prata in praesentia praefatorum virorum tradidit et circumduxit in ipsum termi-

1) Hinc frequens per Carinthiam et Carniolam Osbaldi nomen. Ad hunc „Osbaldu[m] Chorepiscopum Quadrantinum“ exstant binae in Corpore Juris Canonici Nicolai papae decretales (dist. 50, cap. 6 et 39), unde videas, maluisse illum papae proponere dubia, quam suo metropolitae. Hinc deinceps plerumque maluerint „in nomine domini per semetipsos regere gentem illam“ Salisburgenses. 2) Nos cum aliis sic intelligimus, hanc „maximam“ provinciam a Carolo M. in quinque marcas fuisse divisam, singulis praefecto comite, prima e Goterammo, secunda e Werinhario, tertia e Albrico, quarta e Gotefrido, quinta e demum Geroldo. 3) Praeter hos quattuor posterioresque Nostri Ratimarum, Privinam, et Hezilone[m], ex Eginbardo aliisque novimus Brazlavonem et Ljudevitum, quorum ultro citroque penitiorum historiam perquirendam relinquimus Dalmatis et Croatis, Lucii et Hereselicii successoribus. 4) Lege: nomine: 5) Sic omnes codd. Oportet ergo male legisse „antiqua“ editorem Juvaviae. 6) Hunc Ratimarum ducem, praeter Nostrum nemini nominatum, praeclare illustravit Th. Dolliner in laudata dissertatione p. 64, habens illum pro Croatarum Duce Crasimere, filio Terpimeris, quo regnante Martinus ille podagricus e Francia Croatas in fide confortabat. Cf. nos supra p. XXXI. Clara hinc patescit Privinae fuga duplex, et reditus. 7) Sic codd. omnes. Male legerit „Juvaviae“ auctor: Salachone. 8) Sic codd. S. 414 sec. XII et S. 76 sec. XIV. At Caes. vetustiss. hist. eccl. 148, caret hoc folio: alter vero 73. sec. XIII. habet Sana. 9) Sic disertim codd. supradicti. Vides pallu sellede natum esse e praepostere collocato de, quod prior codex per correctionem habuerit superne aut in margine, utpote spectans ad palu-de. Similis error e male intellecta glossa natus est in Jordanis civitate Novi et Selavinorum ununense pro civitate Novidunense, cui voci curiosus quidam superscripserat glossam Selavinorum. 10) Sic omnes codd. sensu infimae latinitatis pro: intra? Vido Cangium. 11) Cod. 148: sandiati.

num. Tunc quoque ad ecclesiam Erinperti presbyteri, quam memoratus praesul consecravit, tradidit Hezil, sicut Engildeo et filii ejus duo, et Erenpercht presbyter, habuerunt, et circumduxit praefatos viros in ipsum terminum. Transactis namque fere duorum aut trium annorum ¹⁾ spatiis ad Salapiugin consecravit in honore S. Hrodberti ecclesiam, quam privvina cum omni superposito tradidit deo et S. Petro atque S. Hrodberto in perpetuum usum fructuarium viris dei Salzburgensibus habendi. Postmodum vero roganti Privvino misit Liuprammus archiepiscopus magistros de Salzburg muratores et pictores, fabros et lignarios, qui infra civitatem Privvinae honorabilem ecclesiam construxerunt, quam ipse Liuprammus aedificari coepit, officium ecclesiasticum ibidem colere peregit. In qua ecclesia Adrianus martyr humatus pausat. Item in eadem civitate ecclesia S. Johannis Baptistae constat dedicata, et foris civitatem ad dudleipin, ad ussitin, ad businiza, ad bettoviam, ad stepili perc, ad lindolueschirichun, ad keisi, ad uveidhereschirichun, ad isangrimeschirichun, ad beatuseschirichun, ad quinque basilicas temporibus Liuprammi dedicatee sunt ecclesiae. Et ad otachareschirichun, et ad palmunteschirichun ceterisque locis ubi privvina et sui voluerunt populi. Quae omnes temporibus privvinae constructae sunt et consecratae a praesulibus Juvavensibus.

Pervenit igitur ad notitiam Ludovici piissimi Regis, quod privvina piissimus fuit ac benivulus erga dei servitium et suum; fidelibus suis quibusdam saepius ammonentibus concessit illi in proprium ²⁾ totum, quod prius habuit in beneficium, exceptis illis rebus, quae ad episcopatum Juvavensis ecclesiae viderentur pertinere, scilicet ad S. petrum principem apostolorum et beatissimum Hrodbertum ubi ipse corpore requiescit. Ubi tunc ad praesens ³⁾ rector venerabilis Liuprammus archiepiscopus praesesse dinoscitur. Ea ratione diffinivit domnus senior noster rex easdem res, quae tunc ad ipsum episcopum in ipsis locis conquaesitae sunt, et quae inantea deo propitio augeri possunt, ut sine ullius hominis contradictione et judiciaria consignatione illibate ad ipsa loca supra dictorum perpetualiter valeant perseverare. Isti fiebant praesentes: N. liuprammus archiepiscopus, erchanbertus ep., erchanfridus ep., hartwigus ep., karolomannus. hludovicus. ernust. ratpot. werinheri. pabo. fritilo. tacholf. deotrih. vuaninc. gerolt. liutolt. deotheri. wuolfregi. Iezo. egilolf. puopo. adalperht. megingoz. Item adalperht. odalrih. peringer. managolt. Actum loco publice in reganespurc. Anno domini DCCC°. XL°. VIII°. Indictione XI, sub die III idus octobris ⁴⁾.

Quamdiu enim ille vixit, nihil minuit rerum ecclesiasticarum nec subtraxit de potestate praedictae sedis, sed ammonente archiepiscopo, prout valuit, augere studuit; quia ad aug-

mentum servitii dei primitus post obitum Dominici presbyteri, Svvarnagal presbyter ac praeclarus doctor illuc missus est, cum diaconis et clericis. Post illum vero Altfridum presbyterum et magistrum cujusque artis Liuprammus illuc direxit; quem Adalwinus successor Liuprammi archiepiscopus ibi constituit, commendans illi claves ecclesiae, curamque post illum totius populi gerendam. Similiter, eo defuncto, rihbaldum constituit archiepiscopus. Qui multum tempore ibi commoratus est, exercens suum potestative officium, sicut illi licuit ⁵⁾ archiepiscopus suus, — usque dum quidam graecus, methodius nomine, noviter inventis slavinis litteris, linguam latinam doctrinamque romanam atque literas auctorales latinas philosophice superducens, vilescece fecit cuncto populo ex parte ⁶⁾ missas et evangelia ecclesiasticumque officium illorum, qui hoc latine celebraverunt. Quod ille ferre non valens sedem repetivit Juvavensem.

Anno igitur DCCC. LXV ⁷⁾ venerabilis archiepiscopus Juvavensium Adalwinus nativitatem Christi celebravit in castro Hezilonis, noviter Moseburch vocato, quod illi successit moriente patre suo privvino quem Maravi occiderunt: illo quoque die ibi officium celebravit ecclesiasticum. Sequentique die in proprietate Wittimaris dedicavit ecclesiam in honore S. Stephani protomartyris. Die vero Kal. Jan. ad ortahu consecravit ecclesiam in honore S. Michaelis archangeli in proprietate Hezilonis. Idem eodem anno ad weride in honore S. Pauli apostoli id. Nov. dedicavit ecclesiam. Item in eodem anno XIX. Kal. Febr. ad Spizzun in honore S. Margarethae virginis ecclesiam dedicavit. Ad Temperch dedicavit ecclesiam in honore S. Laurentii. Ad Fiskere eodem anno dedicavit ecclesiam. Et singulis proprium dedit presbyterum ecclesiis. Sequenti quoque tempore veniens iterum in illam partem causa confirmationis et praedicationis, contigit illum venire in locum, qui dicitur c e l l a, proprium ⁸⁾ videlicet unzatoni, ibique apta fuit ecclesia consecrandi, quam dedicavit in honore S. Petri principis apostolorum, constituitque ibi proprium presbyterum. Ecclesiam Stradachi dedicavit in honore S. Stephani. Iterum in weride ecclesia dedicata floruit in honore Petri principis apostolorum. Postea vero tres ecclesias consecravit, unam ad quartinacha in honore S. Johannis evangelistae; alteram ad Muzziliches chirichun, tertiam ad ablánza; quibus constituit proprios sacerdotes ⁹⁾.

A tempore igitur, quo dato et praeepto domni Karuli Imperatoris orientalis Pannoniae populus a Juvavensibus regi coepit praesulibus, usque in praesens tempus sunt anni LXXV ¹⁰⁾, quod nullus episcopus alicubi

1) Cod. 148: trium spatii rannorum. Hinc vides ipsum nostrum antiquissimum codicem apographum esse, non autographum; librarius literam post τὸ spatii credebat esse r. 2) Sic codd. omnes. Perperam ergo resolvit Juvaviae auctor compendium τὸν proprium, in τὸ: perpetuum. 3) Vides hinc, Salisburgensem nostrum e schedis Liuprammi aequalibus congressisse hanc diatribae suae partem.

4) Sic correcto e nostris codd. anno 849 pro 869 bene quadrant omnia. 5) Sic nostri omnes, praeter S. 79. sec. XIII—XIV, ex quo Juvavia habet: injunxit. 6) Bene interpretatus est summus Dobrovius: ex parte sc. Slavorum; nam „Bawariorum” quidem, qui

Nostro auctore” cum Slavis inhabitabant has terras”, quorumque bavaria ecclesiarum nomina ad Isangrimeschirichun et similia satis indicant parochias, vix quidquam intererat, sive latine sive slavice sacra fierent. At intererat Salisburgensium ne latius serperet exemplum. 7) Sic codd. nostri vetustissimi ambo. Rectissime; nam A. 875 jam dudum erat mortuus Adalwinus. 8) Sic

codd. omnes. Auctor Juvaviae ma e legit solitum compendium τὸν proprium; itemque male mizatoni pro unzatoni, cujus nomen superius recte legerat. 9) Cod. 148 in margine inferiori habet ab eadem manu notatum numerum ecclesiarum a Salzburgensi Archiepiscopo Adalwino dicatarum, sic: „Est summa ecclesiarum XXX. II. et amplius”. 10) Sic retinimus e cod. S. 79,

quamquam codd. sec. XII ambo habeant: LXXX. V. quod non quadrat cum Adalwini tempore vita functi die 21. Apr. anni 873. Quamquam nil impedit, imo quod supra vidisti de Liuprammi tempore aequae praesente, invitat credere, Nostrum sive 873, sive etiam 883,

veniens potestatem habuit ecclesiasticam in illo confinio nisi Salzburgenses rectores: neque presbyter aliunde veniens plus tribus mensibus ibi ausus est colere officium, priusquam suam dimissoriam episcopo praesentaverit epistolam. Hoc enim ibi observatum fuit, usque dum nova orta est doctrina Methodii philosophi".

XXXVIII. Appendix sexta: Slavorum cisdanubianorum historiae conspectus chronologicus usque ad obitum S. Methodii.

A. D. 554 Constantinus M. ultra 500,000 Sarmatas limigantes, dominos a servis expulsos cis Danubium liberenter excipit et dividit per Thraciam, Scythiam, Macedoniam Italiamque. Scito Sarmatarum vocabulum idem valere quod Serborum, antiquissimum Slavicae gentis nomen. Quam Italiam dicit, Carniola fuit, Italiae tum pars. Horum posteros jure credas Slavos Carantanos, sicut Bulgaros illorum qui per Scythiam, Thraciam Macedoniamque fuere divisi.

365 Equitius Illyrici Comes, Probusque praetorio Praefectus avarissimis exactionibus eo desperationis adegit, si fabula vera, Slavorum principes Tchum, Lechum et Russum, ut relictis ad Krapinam in hodierna Croatia sedibus novas iterum trans Danubium quaerere in Bohemia, Polonia et Russia.

381 Stridone everso, et Petavione episcopi Ariani prodicione Gothis tradito, proditor Julianus Valens latet Mediolani.

390 S. Hieronymus frequens litterarum commercium habet cum monachis et monialibus Aemonae (Labaci).

449 Slavi transdanubiani Romanorum militum rapinas ulciscētes occupant Salonam in Dalmatia, auctore Constantino Prophyrogenito. Slavi Bulgarici quotannis praedantur usque ad ipsam Constantinopolin, quam A. 507 Anastasius Imp. muro longo circumdato se tuiturum sperat. Justinianus illis stipendia quotannis solvit. Ecce jam hinc primos ipsius Urbis *ιδιώτας*, quorum vocabula sl. skala et rogoz citant scholiastae. Aquilonem versus in Dacia certe et ultra Tibiscum dominabantur hi Bulgarici Slavi, teste Pethini oppidi perdurante in hodiernum diem ex idiomate bulgaricae dialecti vocabulo. Cf. supra p. XII, §. XIV.

455 Attila mortuo Gepidae in Pannonia caedunt 30,000 Hunos, reliquis ad Pontum fugientibus. Gepidae Daciae utriusque partes, Ostrogothi Pannoniam occupant.

455 Ex Africa Viennam ad Danubium advenit S. Severinus monachus, hicque A. 482, 8. Jan. moritur, ab Engippio discipulo celebrandus c. 510.

— de Francis queritur Aquilejensis patriarcha ad Mauritium imperatorem, quod dioecesin Augustanam et Tiburniam (i. e. Debern im Lurnfeld) in Norico invasissent.

493—526 Cassiodorus praesidem mittit Dalmatiae atque Suaviae provinciis. Haec Suavia necessario Slavia est. Etiam nunc Slavi / saepissime sonant ut u. Cf. Ptolemaei Ms.: Σουβήνοι qui sunt Slovini. Audi rusticos non solum Carniolae et Lusatae sed et Poloniae.

550 Slavi novi in Pannonia et Dalmatia, ac si es-

sent in suis finibus sine ullo metu hibernant, teste Procopio III, 40.

550—570 Slavi (bulgarici) Thessalonicae montes et campos colunt. Est ibi Slavina, vix non sui juris. Cf. Hasenotas ad Leonem Diaconum, et historiam byzantinam sat perspicue indicantem hunc rerum statum. Ex his Slavis oriundus erat ipse Basilius imperator, adeoque omnis illius suboles. Testis est Hamsa historicus Arabs et aequalis Genesius byzantinus historicus, qui Basili linguae patriae vocabulum adfert *κατὰ πόδεςσαν*, quod aperte est slavicum *нодрѣза*, supplantationis genus. Horum examen Slavorum in ipsa mox Peloponneso videbis consedisse.

567 Avars Gepidas subigunt ad confluentes Savi et Danubii.

568 Longobardi Avaris cedunt Pannoniae ditionem, quam ab A. D. 527, per 42 annos tenuerant. Sed falluntur qui cum Avaris demum intrasse in Pannoniam putant Slavos Carantanos, longe antiquiores. Paulinus Patriarcha Aquilejensis, Longobardorum metu sedem suam transfert in insulam gradum, quam Slavi volunt e sua lingua appellatam; grad enim Slavis est urbs. Sed nescias, an non lat. graduum potius subsit vocabulum; praesertim sicubi ante Paulum diaconum fuerit inventum. Haec sedis translatio ansam dedit schismati in ecclesia Aquilejensi, A. demum D. 698 cessaturo.

595 Tassilo, Francus, Bavariae dux, debellat Slavos Carantanos. Sed anno insequenti ipse vicissim debellatur, caesis omnibus, quos miserat, 2000 Bavaris.

611 Garibaldus Tassilonis filius debellatur a Slavis, usque ad Aguntum Dravique fontes progressis.

610—640 Chrovatorum et Serborum (e regionibus ultra Bajavariam sitis, at Ottoni tamen Magno parentibus tempore Constantini Porphyrogeniti!) in Illyricum et Moesiam immigratio, auctore Constantino Porphyrogenito. Haec nova Slavorum in Illyricum accessio medios quasi dirimit primigenios a Constantini M. tempore cis Danubium Slavos Moesiae e Pannoniae. Serbi maritimi et Croatiae Istriae et Dalmatiae baptizantur „per presbyteros Romae accessitos 1), teste Constantino Porphyrogenito, Romae tunc pontificatum tenente Joanne IV, nato Dalmata Salonitano! Natio tunc Croatarum teste eodem imperatore Constantino, „exhibebat equitum 60,000, peditum 100,000, et sagenas 80, conduras 100. Et sagenae quidem quadragenos viros habent, condurae vero vicos, nempe quae majores, nam minores denos tantum viros habent.”

624 Samo „Slavus manens in Carantania” dux gentis.

630 Slavi Carantani sui penitus juris, sub Valducho duce, perfugium tutum praebent septingentis Bulgaris, solis reliquis de novies mille familiis, quas bello civili expulsas ab Avaribus Franci jusserant hospitio excipi a Bavaris, addito secreto mandato, ut per somnum singuli interficerentur, inermes, ab hospitibus! (Fredegar. IX, 71).

634—687 Bulgari dominantur a Palude Maeotide per Daciam, Pannoniam, Moesiam. Imo brevi etiam per Dardaniam, Macedoniam, Thessaliam.

746—799 Slavi in Peloponneso sedentes, census annum solvunt ecclesiae S. Andreae Patrensi. 765—80

utcunque fuerit, aequalem Methodii, quidni vel ipsum Richbaldum, diversas hujus negotii schedas obiter quidem disposuisse, quin tamen suam compilationem denuo examinaverit diligentius.

1) Ponamus vera narrare Constantinum, certe presbyteri hi aut ex eadem Francia, inter Venetiam et Chrobatiam intermedia, ex qua postea Martinus podagrieus, i. e. Carniola aut ipsi fuerint, aut interpretibus Carniolis usi; utpote Croatis idem plane cum his lexicon vocum christianarum habentibus bavarocaranticum.

Nicetas Slavus patriarcha Constantinopoli; Damianus Slavus primarius imperatoris minister; hujus populari et successori Basilio 867 obtigit ipsum imperium.

A. D. 748 Valduchi Justus successor nescio quotus, Boruth, adjutus contra Avars a Bavaris, his ipsis sit obnoxius, obsidesque dat filium Cacatium, et nepotem Chetumarum, quos Christiano more vult educari.

750 Moritur Boruth. Slavis Francorum jussu a Bavaris remittitur dux Cacatius „christianus factus”.

755 Moritur dux Cacatius. Slavis remittitur Boruti nepos Chetumarus dux.

769 Moritur et Chetumar. Horum uterque Virgilium Salisb. episcopum saepius rogaverat, ut inviseret gentem illam. Frustra. Putes, Virgilium metuisse vim partis Slavorum gentilium, qui bis terve moverant seditionem, „quam carmulam dicebant Bavari”. Misit tamen suo loco Modestum episcopum cum presbyteris, diaconis et clericis: itemque alios fato functo Modesto. Ecclesias in Carantanis jam tunc temporis dedicatas habes in Anonymo nostro. Sunt omnes in Carinthia hodierna.

770 Aguntum Ractiae oppidum dux Tassilo donat monasterio Scarantiensi, ut inde ad Slavorum gentem emittantur evangelii praedicatores.

Similiter fundatur monasterium Cremifanense in Norico in opposito fine Slavorum Pannonicorum Norici.

771 Carolus Magnus solus imperat universis Francis.

772 In Carantanis sedata carmula iterum dux creatur Waldunc (II?).

774 Carolus M. delet Longobardorum regnum in Italia.

776 — — Forojulienses duces Longobardorum.

788 — — Tassilonem ducem Bavarorum. Subigit Istriam, Liburniam, Dalmatiae partem, exceptis civitatibus maritimis remotioribus. Istriae et Liburniae praeficit ducem Joannem.

791 Carolus M. confirmat monachos Cremifanenses. Ad Anasam fl. parat expeditionem in Hunos.

796 Per ducem suum Forojuliensem Aericum cum Wonomiro Sclavo, et Pippinum filium ubique debellat Hunos, capto eorum regio ringo (circulo) cum ingentibus thesauris. Praecipuam in hoc bello ipse Carolus Fastradae uxori laudat operam episcopi Aquilejensis, ducum Aericum et Joannis, reliquorumque comitum et vassorum harum partium. Vacuam, si quidem Eginardo credimus, habitatore Pannoniam „habitare coeperunt Sclavi et Bavarum, et multiplicari”.

798 Arn Archiepiscopus Salisb. a Carolo mittitur per totam Pannoniam ad dispiciendam et ordinandam rem sacram: quae committitur Theoderico episcopo sub auspiciis Salisburgensis Archiepiscopi.

821 Mortuo Theoderico Pannoniae chorepiscopo ab Adalrammo sufficitur Otto episcopus. Carantanis proprius praest Osbaldus episcopus, sub Liuprammo et Adalwino (A. 859 — 869?).

822 Croatiae Dalmatiae subtrahunt se Francorum „servitio”.

A. D. 825 — 828 De limitibus in Pannonia inter Bulgaros et Francos disceptatio et bellum.

824 Moimir dux Moravorum in decretali Eugenii papae II.

c. 830 Privina „exulatus a Moimaro duce venit supra Danubium ad Ratbodum comitem, qui eum praesentat Regi Ludovico, baptizatque in curte Salisb. Treisma”. Privinae in beneficium dantur ampla praedia in Pannonia inferiore. Unde jure suspiceris, Ratbodum fuisse „exultationis” causam.

856 Adalrammus Archiep. Privinae ecclesiam in Nitrava ultra Danubium consecrat.

840 Liuprammus Archiep. Privinae aedificatur civitatem in nemore et palude Salae fl. mittit „magistros de Salzburg muratores et pictores, fabros et lignarios”.

845 Ratisbonae baptizantur 14 duces Bohemorum.

845 — 852 Bulgaris bene convenit cum Ludovico Germanico.

— Liuprammus consecrat ecclesiam in civitate Privinae.

846 Ludovicus Rex dat Moraviae ducatum Rastici Winido, nepoti Moimari.

855 Falso huic anno tribuit inventionem litterarum slovinicarum Dobrovius, ob indictionem III, longe aptius ex ceteris adjunctis assignandam A. 870.

857 Photius patriarcha. Hunc olim amicum suum paulo ante severe reprehenderat Constantinus philosophus de duplici hominis anima. Hinc Photii odium in Nostrum, hujusque paratior e Graecia emigratio!

— Theodora Imperatrix abit in monasterium. Hinc filius Michael III, quicum illa ab A. 842 — 857 diviserat imperium, solus regnat.

— 14. Apr. Nicolaus I. adit pontificatum. Per epistolam A. 860 frustra repetit antiqua Romanae sedis jura in Thessalonicensem Episcopatum, qui Romanae sedis vicem gerebat per Epirum veterem et novam, Illyricum, Macedoniam, Thessaliam, Achajam, Dacias, Moesias, Dardaniam, Praevalim.

858 Constantinus philosophus in Chazariam abit missionarius; invenit et aufert reliquias S. Clementis papae.

861 Rastices adjuvat Carolomannum rebellem Ludovici R. filium. Privina occiditur a Maravis.

862 Rastices cum Cozili Privinae filio et successore, aut vocant Graecos Constantinum et Methodium, seu sponte venientes lubenter accipiunt apostolos.

864 Rasticis munitissimum castrum Devina (hodie Theben ad Moravi et Danubii confluentes) frustra obsidetur a Bavaris. Pax 1).

865 Adalwin in castro Hezilonis, noviter Moseburg vocato. (Male dicit Dobrovius, prius nomen fuisse Salaburg. Tolerabilius est alterum, quod nullo quidem teste proponit nomen, Belgrad sive Welgrad. Anonymus nonnisi Privinae civitatem appellat, tum novum edit sub Adalwino nomen Moseburg, cujus apud Fuldensium

1) Ad hunc annum pertinere videtur contentum membranae a prof. Monse inventae Olomucii, nobisque communicatae a prof. Ant. BOHEK, in editae, quae sic habet: „In nomine sanctae et individuae Trinitatis. Innotescat omnibus Christi cultoribus, qualiter ego Severus dei gratia ecclesiae Pragensis episcopus, vidi quandam chartulam mihi a decano et capellanis sancti Petri in Olomutiz exhibitam, eamque vetustam esse agnovi et perlegi in haec verba — Ratis dux tradidit in die consecrationis ecclesiae S. Petri per venerabilem fratrem Ryrillum omnes homines castelli et civitatis ad ripam usque Marave fluvii. — Zu atoplk vero dux tradidit ad altare S. Petri in manus sacerdotis Ioannis sextam partem omnium quaecunque in supra olomutici ad castellum proveniunt. — Et ego frater sylvester scripsi haec feliciter. Amen. Quoniam vero haec chartula nimis parva et sigilli incapax existeret, quin immo humore et macerie non modice laesa cernebatur, ego praefatus dei gratia episcopus eandem, utpote pium et post vastationem hungarorum unicum superstes monumentum christianitatis coepae propria manu depixi (sic) et Otto dux moraviensis, ad cuius voluntatem hoc feci, paginam meam suo sigillo ipse hilariter roboravit.

annalium continuatorem ad A. 890, latina videtur interpretatio: urbs Paludarum. Mōs enim Bavaris idem est, quod Saxonibus Mōr, i. e. locus palustris.

866 Bogoris rex Bulgarorum „noviter conversus ad fidem christianam”, mittit Romam et in Bavariam, petens sacerdotes.

867 Occiditur Michael III indignus imperator. Basilus Macedo regnat. Photius dejicitur 25. Sept.

867, 13 Nov. Moritur Nicolaus papa, qui Constantinum et Methodium evocaverat Romam. Advenientes illos excipit novus a 14. Dec. papa Adrianus, qui utrumque consecrat episcopum. Sed Constantinus (factus monachus Cyrillus) A. 868, 13. Febr. moritur Romae; Methodius solus abit in Pannoniam.

869 Vocatio Bulgarorum secundum Dobrovii Cyrilum p. 47. Putes intelligi illorum ad graeci patriarchae obedientiam transitum.

— Rastices victus a Carolomanno, nepote Rasticeis, Zuentipulch, suis rebus consulente.

870 Rasticeis sibi insidiantem capit Zuentipulch, vinctumque tradit Bavaris, mox excoecandum.

— Methodius „missam canit Slavina lingua”. Richbaldus archipresbyter Salisb. in Moseburg, „non ferens vilescere missam latinam prae slavina”, sedem repetit Salisburgensem. At certe manserint in statione latini presbyteri reliqui per loca Bavaris habitata colonis in Salapiug, Lindolves Kirchen etc.

871 Suspectus ipse Svatopluk capitur a Bavaris. Sed cum infidelitas illius non posset ostendi, cum exercitu bavarico remittitur ad recipiendum regnum. At ille Bavaros decipit „sclavisco more”, comitesque Bavaros misere prodit.

872—873 Gliscit bellum inter Bavaros et Svatopluk.

874 Fit pax procurante Svatopluci legato, Joanne presbytero de Venetia; Svatopluko promittente census annum. Svatopluk carissimus Arnulpho, cujus filium suo nomine Zuentibaldum levat a sacro fonte.

875 Scribitur libellus Anonymi pro Salisburgensium juribus in Pannoniam, periclitantibus immisso ab ipso Papa graeco Methodio.

874. Joh. VIII novus ab A. 872 papa, scribit ad Carolomannum Carantani ducem, ejusque patrem Ludovicum Bavariae regem, de Methodio suo in Pannonia Archiepiscopo. Et ad Croatarum ducem Muntimirum, „ut ad Pannoniensem episcopi Methodii pastorem revertatur sollicitudinem”. Putes eum propendisse ad Constantinopolitanum.

875 Scribit Anastasius bibliothecarius 1. Apr. ad Carolum Calvum Franciae regem, de S. Clementis reliquiis adlatis Romam sub Adriano papa (A. 867—872). Notum est, eas e Chersone insula per Chazariam Bulgariamque et Pannoniam advexisse nostrum Constantinum, postea Cyrillum dictum in monachatu, mortuumque Romae 868.

877—879 Moritur Ignatius patriarcha. Succedit Photius jure meliori. Cf. Joh. VIII de hac re epistolas 199—205¹).

879 (IV die mensis Junii, ind. XII). Epist. 183. Ad Theodosium electum episcopum Nonensem: Laudat ejus erga Rom. ecclesiam observantiam et praeclaras ejus virtutes: testatur suam in eum benevolentiam: monet ut a se consecrationem episcopalem accipiat. (Non e.g. a Constantinopolitano, aut Aquilejensi).

— (die VII mensis Junii, ind. XII), Epist. 184: Ad Branimirum (Croatarum regem): suscipit eum ad Romanae ecclesiae gremium redeuntem: monet ut in Dei amore perseveret: impartitur benedictionem apostolicam, quam petierat: hortatur ut permittat legatum suum Joannem presbyterum epistolam (ad regem) Bulgarorum deferre.

— (die eodem ind. XII). Ep. 185 Ad sacerdotes et populos Branimiro subjectos. Excipit eos ad Rom. eccl. gremium redeuntes: monet ut perseverent.

— (VI id. Jun. iud. XII). Ep. 189. Ad Michaellem regem Bulgarorum. Agit Deo gratias quod legatos ad se miserit, doctrinam ecclesiasticam et canonica instituta recepturos: hortatur, ut ad Rom. ecclesiam redeat; et si ei placuerit, se ei legatum missurum pollicetur.

— (die X mensis Jun. ind. XII). Epist. 190. Ad Salonitanos clericos. Monet ut „nil dubitantes de parte Graecorum vel Slavorum” ad gremium Rom. eccl. revertantur; et electus ab eis archiepiscopus consecrationem et pallium a se, et non ab alio accipiat: utque legato quaedam verbis relatu fidem adhibeat.

— (XVIII. Kal. Jul. ind. XII) Ep. 192. Ad Michaellem regem Bulgarorum. De legatione ac muneribus missis gratias agit: dolet eum defecisse ab eccl. Rom. ad quam monet ut revertatur: ostendit graecos Bulgarorum dioecesim, cum sit Romani pontificis, contra canones detinere.

— (die et indict. iisdem). Ep. 194. Ad Tuventarum de Marauva. Hortatur ut omnem falsam doctrinam rejiciens in Rom. Ecclesiae fide maneat; miratur Methodium aliter, quam fuerat professus, docere; et propterea ad se vocatum significat.

— (die et indict. iisdem). Ep. 195. Ad Methodium Archiepiscopum Pannoniensem: Praecipit, ut ad se veniat, ut de ejus doctrina cognoscere possit. Missas slavina lingua celebrari prohibet.

880. (mense Junio, ind. XIII) Ep. 247. Ad Sventopulchum comitem. Gratulatur de ejus et subditorum illius observantia erga sedem apostolicam: recipit eos in fidem suam: ostendit Methodium archiepiscopum orthodoxam fidem fuisse professum; cujus jura et privilegia confirmat, eumque ad eos regendos remittit. Nitriensis ecclesiae episcopum (Wichinum) consecratum significat, et alium ad se vult

1) Javerit hic Johannes VIII papae argumenta sub unum obtutum sistere epistolam huc spectantium, quotquot hucusque innotuerunt; unius etiam ex amici communicatione a nobis nunc primum addito fragmento in fine. Patebit hinc ingens utriusque partis aemulae contentio populorumque Slavicorum a mari ad mare continua agitatio.

A. D. 878 (indict. XI, Apr. XVI). Johannes VIII, epistolis 75—81, missis per Eugenium et Paulum epp. ad Michaellem regem Bulgarorum: Dolet quod Graecos sequatur; hortatur ad Romanae ecclesiae gremium redeat; tum de dono misso gratias agit; postremo Sergium quemdam per subreptionem ad sacerdotium et episcopatum Belgradensem promotum, depositum esse significat.

— die eodem: Petrum comitem regis Bulgariae, hortatur, ut Regem ad Romanae ecclesiae gremium revocet.

— die eodem. (Propinquum aliquem regis) salutatur de eodem argumento.

— die eodem. Ad Ignatium patriarcham. Tertio jam commonet, ne Bulgarum regionem ad ecclesiam Romanam antiquitus pertinentem usurpet, et sive a se sive a suis suffraganeis in ea consecratos episcopos intra 30 dies illinc educat; et nisi post duos menses paruerit, dominici corporis, et sanguinis communionem, et si perseveraverit in contumacia, patriarchali etiam dignitate privat.

— eodem die. Ad Episcopos et clericos graecos. Declarat idem quod Ignatio. Ceterum qui paruerit, restituendum ei episcopatum decernit quem in Graecia habebat. Et si nullum antea habebat, vacantem, si dignus est, eidem conferri jubet.

— eodem die. Ad Basilium imperatorem. Dolet Constantinopolitanam ecclesiam schismate adhuc laborare: qua de re legatos mittit.

— die eodem. Ad eundem, ut legatis a se missis fidem habeat, et opem ferat Romanae ecclesiae. (Sunt ergo litterae, quales hodie creditivas vocant, legatorum).

879 (VI. Non. Maji, ind. XII) Epist. 174, 175, 176. Ad Michaellem regem Bulgarorum. Hortatur ut ad obedientiam Romanae ecclesiae, a qua seductus recesserat, cum sua gente revertatur.

— die eodem. Ad consiliarios Regis. De eodem argumento.

— die eodem. Ad Sedesclavum gloriosum Slavorum comitem. Praecipit ut legato, quem ad regem Bulgarorum mittit, iter tutum praebat, et necessaria suppeditet.

879 Subscribit Photii synodo Agathon τῶν μετορέβων (inferiorum?) episcopus.

880. Methodius Romam pergit cum Slavorum legatis, etiam Svatopluci Zemizizno. Suam fidem et liturgiam slavica probat summo pontifici. Remittitur in Pannoniam cum approbatione et commendatione papae. Wichingum Alemannum, Nitriae ultra Danubium episcopum a Papa consecratum accipit suffraganeum, tertiumque postulat sibi dirigi papa, ut sic per tres hos episcopos, Methodium scilicet archiepiscopum et Wichingum cum tertio canonice et alii in ipsa hac iustaurata Pannoniae et Illyrici Daciaeque transdanubianae metropoli, quotquot postmodum obvenerint, ordinentur. Quas spes omnes turbo mox hungaricus converteret misere, attamen resurrecturas postliminio longe etiam ampliores.

881. Joh. VIII consolatur Methodium de calumniis Wichingi, huncque mendacii arguit. Fuit hic Wichingus, seu ut graecus illum vocat S. Clementis biographus slavice potius Vichnicus, homo turbulentus et ambitiosus, ipsisque Bavaris invisus. Nam cum se A. 894 Arnulpho insinuasset pro Cancellario, isque eum creasset episcopum Passaviensem, A. 899 dejectus est ex illa sede a Salisburgensi Archiepiscopo.

882 — 884 Iterum inimicantur Arnulphus et Svatopluk. Tantusque erat Svatopluci exercitus, „ut uno in loco a solis ortu usque ad vesperum per integrum diem sibi succederent illius milites transeuntes. Dux Slavorum inter „Dravo et Savo” flumina, Brazlavo, tunc stabat ab Arnulpho. — Johannes VIII papa a propinquis suis veneno et malleo interficitur.

884 Pax inter Carolum Calvum Imperatorem et Svatoplucum in Tullina (Austriae). Nunc non amplius est dubium Svatoplucum et Pannoniae partem fuisse concessam, cum Fuldensis continuator ad 901 Caruntanum vocet Moraviae regni partem australem.

884 Methodius consecrat ecclesiam SS. Petri et Pauli Brunae (ipsa membranae verba habes supra §. XXXV). Nec ergo e vita decesserat A. 881, nec e Moravia; imo secundum omnes biographos, graecos et slavos, 884–894 mortuus est in Moravia, „in quorum magna ecclesia fuit sepultus”.

885 In pacem cum Arnulpho factam jurant Svatoplucum Bavariae principes.

886 Arnulphum ferunt „Svatoplucum concessisse marcam dictam Avaricam”. (Certe Svatopluci Magnae Moraviae regis potentia post centum adhuc annos resonat

in Constantino Porphyrogenito, imo et in ipso Germano, propiore loco et tempore remotiore, Diethmaro Merseburgensi episcopo). Arnulphus filium sibi ex pellice natum a Svatoplucum voluit de sacro fonte levare, ex illoque vocari Zuentibaldum. Tanta erat amborum mutua necessitudo. Sperabatque Arnulphus, sibi successurum hunc nothum filium, prout et ipse nothus successerat Carolomanno: sed subnato sibi interea e legitima conjuge filio Ludovico (Infante), spurio procuravit Lotharingiae ducatum.

886 Moritur Basilius Imperator. Succedit filius Leo Sapiens. Photius iterum dejicitur relegaturque in monasterium. Patriarcha fit Stephanus, Leonis imp. frater.

887 Germani Arnulphum Carolomanni ex pellice filium sibi eligunt regem, annos tum natum 38.

888 Symeon, rex Bulgarorum, Aristotelis non ignarus, Byzantinis bellum infert ob laesum Slavorum Thesalonicae commercium. Graeci contra, Hungaros in Atelcuzu sedentes in Bulgaros conducunt; hi vicissim Pacinacitas in illos. Sic turbatis undique rebus Arnulphus „Pannoniam cum urbe Paludarum” ad lacum Balaton, commendat duci suo Brazlavoni A. 896.

890 Arnulphus Svatoplucum regi dat Bohemiae ducatum.

891 Arnulphus legatos mittit ad Svatoplucum ad firmandam pacem.

892 Arnulphus iratus Svatoplucum, praeter Brazlavonem et Bulgaros, novos etiam in Europam advenas Hungaros in illum conducit. Horrenda Pannoniae vastitas: „in tota Pannonia, nostra maxima provincia, non una apparet ecclesia”. cf. supra p. IX.

893. Svatoplucus dat obsidem filium proprium.

894 Moritur Svatoplucus, diviso inter ambos filios, Moimarum et Svatoplucum, regno, mox perituro nutrita et a vicinis fraterna discordia et Hungarorum a Pacinacitis ex Atelcuzu ejectorum invasione.

899 Bellum inter Svatopluci filios, quorum alteri succurrunt Bavari.

900 Bavariae episcopi, „Theotmarus Juvav. eccl. archiep., Waldo Frisingensis, Erchenbaldus Eystatensis, Zacharias Sabionensis, Tutto Ratisbonensis, Richarius Pataviensis, nec non universus clerus et populus christianus per totam Noricam quae et Bavaria vocatur” lamentantur de papa, qui unum episcopatum Pataviensem in quinque divisisset, missis Roma in Moraviam tribus episcopis, qui intrantes „in papae nomine denuo ordinarint unum archiepiscopum et tres episcopos”. De Pata-

mitti, quem alii ecclesiae praeficiat (, ut cum his duobus a nobis ordinatis episcopis praefatus archiepiscopus vester per alia loca, in quibus episcopi honorifice debent et possunt existere, postmodum valeat ordinare”). Jubet omnes ipsi archiepiscopo Methodio obedire: concedit ut divina officia slavica lingua recitari possint, dummodo evangelium honorificentiae causa latine prius recitetur.

881. (XI. Kal. Apr. ind. XIV). Ep. 268. Ad Methodium archiepiscopum. Gratulatur de orthodoxae fidei cultu, et de ejus erga religionem studio et cura: precatur in dies spiritualem profectum majorem, eumque consolatur (de machinationibus Wichini).

Sine die et anno. Ep. 284. Ad Barnimerum comitem, sacerdotem etc. Ostendit sibi gratissimam fuisse eorum in sedem apostolicam observantiam; hortatur ad perseverantiam: jubet legatos ad se mitti, quibus revertentibus legatum suum se missurum pollicetur, cui ipsi fidelitatem juxta ecclesiae ritum promittant.

Sine die et anno. Ep. 287. Ad Michaelen Regem Bulgarorum. Miratur, quod legatos non miserit; monet ut id quam primum faciat.

Sine die et anno. Ep. 297. Ad Michaelen Regem Bulgarorum.

Hortatur ut ad fidem et obedientiam Rom. Ecclesiae redeat, et legatos mittat.

Sine die et anno. Ep. 512: „Joannes VIII Michaeli Regi Bulgarorum. „Si ab his quos excommunicatos habebamus, sacramenta quaecumque susceperitis, constat quia idololatriam, non ut catholici essetis, sed ut schismatici efficeremini, dereliquisse videmini.”

882 Joh. VIII ex concilio III apud Ravennam: Cozilli comiti, de his qui uxores suas dimiserint vel ad alias illis viventibus migraverint (nuptias). (Nunc primum editur e membr. Capituli Olomucensis). „Porro eos, qui uxores suas dimiserint, illis ad ad alias viventibus migraverint nuptias, tamdiu cum consentaneis eorum excommunicamus, quousque posterioribus remotis priores poenitendo receperint. Sicut enim nuptiae a Deo, ita divortium a diabolo est, teste S. Augustino, repertum. Quod enim conjunxit Deus, homo non separet. Praecipue cum haec pessima consuetudo ex paganorum more remanserit, quorum in talibus non alius nisi ipse diabolus erat magister et auctor.” Annus concilii III, convenit nostro Cozilli, et cf. infra p. 4, versu 120 seqq. sermonis I. additamentum notabile interpretis Slavi in eandem sententiam.

viensis tantum episcopatus parte transdanubiana queruntur, Pannonia scilicet jam ita vastata per Hungaros, ut in ea „maxima provincia non ulla appareret ecclesia”. Negant se Hungaris, „ut in Italiam transirent pecuniam dedisse pretiosae alicujus substantiae, sed tantum sua linea vestimenta donasse quatenus eorum aliquoties virilitatem demulcerent”. Est dignissima quae legatur integra haec

lamentatio, tam pro historia Slavorum quam Germanorum et Hungarorum.

901 Pax cum Moravis, quorum interim „partem australem, Caruntanum”, invadunt novas sedes quaerentes Huni; Germaniae rege puero (juvenculo novenni) de Carantano tanquam re aliena minime sollicito Ratisbonâ per Alemanniam pergente in Franciam.

C O N C L U S I O.

In hac praefatione, praeter historiam codicis Cloziani, duo nobis proposueramus philologiae Slavicae capita illustrare extraque omnem, si quidem possemus, dubitationem ponere. Primum: alphabetum nunc dictum glagoliticum hodieque Slavorum tantum ritus latini reliquis per Istriam Dalmatiamque quasi proprium, si minus antiquius, at saltem aequale esse antiquitate cyrilliano; olimque merito fuisse vocatum bulgaricum „abecenarium”, et communi passim jure cum cyrilliano cis Danubium per omne late Illyricum fuisse dominatum. Alterum: dialectum Slavorum utriusque ritus sacram, nunc emortuam, seculo nono fuisse vernaculam S. Methodii archiepiscopi Pannoniensis dioecesanorum, Slavorum nimirum Pannoniae, seu (ut passim vocantur illius aevi annalium scriptoribus) Carantani, pluribus ante S. Methodium et Cyrillum fratres seculis per missionarios alemannos seu bavaros christianis sacris initiatorum. Hanc ergo suae dioeceseos dialectum slavicam S. Methodium A. 870 in Pannonia primum evexisse ad aras, mox ingenti Slavorum reliquorum omnium applausu exceptam, primaeque patriae per Hungarorum vastitatem exilem pupillam paratum receptum habuisse apud cognatos Bulgaros, Croatas, Serbos tandemque Russos, e quorum singulorum commercio etiam traxisse complura, quae ignorasset in Pannonia, et vicissim amisisse profugam quae domi habuisset.

In cujus utriusque capitis summâ quo longius a summi Dobrovii δευτέρων φροντισῶν et quasi testamentaria sententia discedimus (ille enim alphabeti glagolitici excogitationem seculo XIII assignat, linguam verò sacram Thessalonicensibus Slavis), hoc impensius nobis rogandus es, candide lector, ut et tua ipsius et nostra causa sine ira et studio examines vim et pondus adlatorum utrinque argumentorum. Equidem in his etiam, sicut in reliquis omnibus,

Quid VERUM atque DECENS curo et rogo et omnis in hoc sum.

Neque veremur, ne apud aequos iudices nobis officiat patria Carniola, ad cuius utpote Carantani et Pannoniae particulae gloriam haec conemur adstruere. Repetimusque, nos religiose quaesisse VERUM, paratos transire in contrariam sententiam, si quis nostris funditus eversis meliora pro ea attulerit argumenta. Quod interim tantum abest ut fieri posse credamus, ut potius confidamus quovis novo sive philologico sive historico codice emergente nostram de utraque quaestione sententiam confirmatum iri. Est igitur veris Criticis sive linguae sive historiae palma proposita, minime tamen ea declamationis aut sycophantiae, sed rationum et argumentorum. Jamque lector

Vive, vale. SI QUID NOVISTI RECTIUS ISTIS,
CANDIDUS IMPERTI; SI NON, HIS UTERE MECUM.

Sed haec utcunq̄ fuerint examinaturus per otium, tu interea ingredi in templum slavicum, auscultaturus Chrysostomum slavice perorantem!

GLAGOLITA
C L O Z I A N U S

ACCURATE TRANSCRIPTUS

LITTERIS CYRILLIANIS

USITATIONIBUS.

соугобите благодѣть • занетаковомъ отрокмъ •
 достоинникъ исте оји • иже нѣ ихъ же не вѣдѣ
 хъ старци • бѣмъ наоучени вѣспѣша • обрати
 те срдца ваша къ чадомъ • и не сѣмѣжите о
 чью вашу ею къ истинѣ • аште ли есте тужи де
 сами • и ашютъ есте лоучаше младѣнець •
 тивамъ бжжтѣ сждыа по гноу словеси •
 доврѣоубо сего ради прогласи • овдсѣисаиѣ
 пророкъ гл҃а • не нѣинѣ постъидитса иѣко
 вѣ • ни нѣинѣ лица прѣложитъ илъ • нѣ егда
 оузыратъ чада ихъ дѣла моѣ • мене ради
 сѣатъ има мое • оѣтатъ домъ иѣковъ •
 и бѣ илва оубо ичѣса • и разоумѣитъ дх҃о
 мѣ блжаштеі разоумъ • а рѣпѣштѣ жштен
 наоучатъ са послушаті • и ѣзыци вѣз
 снжштен • наоучатъ са гл҃аті миръ • слы
 шиші ли пророка • ш не сѣмѣисльни срь
 дѣцемъ жидовине • како испрѣва гл҃етъ проті
 вленѣе ваше наоучиса • отъ него • како бо ооченж
 пѣснь чадъ вашихъ • ѣко и блаженъи дѣдъ
 проповѣдѣ • изоустъ млада нечѣисѣсжшті
 хъ сѣврѣшилъ еси хвалж • ѣко оубо и своѣ ча
 да твораште тако и приложите са сѣатъини
 ихъ и бжи разоумѣ • аште ли же къ живото
 любьци • и не навидаште добра • съ честь
 ж и отрокъи намъ дддте • и мѣи сѣ ни
 мѣ вѣспоемъ новѣимъ ѣзыкомъ пѣснь
 еванѣлскжжѣ ко наоученоу жѣ оубо оудѣнж •
 и тѣ намъ зачѣнжтѣ • и тѣ прогласатъ но
 воиж пѣснь • еі же ѣ гь наоучилъ естѣ • си бо
 естѣ дѣни семоу честь • иногда ко сумеонъ
 сѣрѣте хѣ • и на ржкоу прѣитъ прѣвѣчанаго бѣ •
 ѣко младѣнець • и бѣ благослові старць •
 днесь же вѣ старъихъ мѣсто • не сѣмѣи
 слѣнъихъ отроци сѣрѣтѣ сѣителѣ • ѣко су
 меонъ • и вѣтвѣе постилаша • и ѣко бѣ бл҃гсѣ
 шаса даштаго на жрѣкате • ѣко и на прѣстолѣ хѣ
 роувимъ сѣѣмъ • шана сѣоу дѣвѣ гл҃жште •
 бл҃гнѣ градан вѣнма гнѣ • бл҃гнѣ градан бѣ отъ
 бѣ • прѣвѣчѣнъи чрѣ славънъи • оубо жаван

- 1** соугобите благодѣть; зане таковомъ отрокмъ
 достоинни бѣисте оји, иже и та ихъ же не вѣдѣ-
 хъ старци, бѣмъ наоучени вѣспѣша. обрати-
 те срдца ваша къ чадомъ, и не сѣмѣжите о-
5 чью вашею къ истинѣ. аште ли есте тужи де
 сами, и ашютъ есте лоучаше младѣнець,
 тивамъ бжжтѣ сждыа, по гноу словеси.
 доврѣ оубо сего ради прогласи о васъ исаиѣ
 пророкъ гл҃а: не нѣинѣ постъидитса иѣко-
10 вѣ, ни нѣинѣ лица прѣложитъ илъ: нѣ егда
 оузыратъ чада ихъ дѣла моѣ, мене ради
 сѣатъ има мое, и оѣтатъ домъ иѣковъ,
 и бѣ илва оубо ичѣса; и разоумѣитъ, дх҃о-
 мѣ блжаштеі, разоумъ. а рѣпѣштѣ жштен
15 наоучатъ са послушаті. и ѣзыци вѣз-
 снжштен наоучатъ са гл҃аті миръ. слы-
 шиші ли пророка, ш не сѣмѣисльни срь-
 дѣцемъ жидовине! како испрѣва гл҃етъ проті-
 вленѣе ваше; наоучиса отъ него, како бо ооченж
20 пѣснь чадъ вашихъ. ѣко и блаженъи дѣдъ
 проповѣдѣ: изоустъ млада нечѣ и сѣсжшті-
 хъ сѣврѣшилъ еси хвалж. ѣко оубо и своѣ ча-
 да твораште тако и приложите са сѣатъини
 ихъ и бжи разоумѣ. аште ли же къ живото-
25 любьци, и не навидаште добра, съ честь-
 ж и отрокъи намъ дддте; и мѣи сѣ ни-
 мѣ вѣспоемъ новѣимъ ѣзыкомъ пѣснь
 еванѣлскжжѣ, ко наоученоу жѣ, ко оубо оудѣнж.
 и тѣ намъ зачѣнжтѣ, и тѣ прогласатъ но-
30 воиж пѣснь, еі же ѣ гь наоучилъ естѣ. си бо
 естѣ дѣни семоу честь. иногда ко сумеонъ
 сѣрѣте хѣ, и на ржкоу прѣитъ прѣвѣчанаго бѣ,
 ѣко младѣнець, и бѣ благослові старць.
 днесь же, вѣ старъихъ мѣсто не сѣмѣи-
35 слѣнъихъ, отроци сѣрѣтѣ сѣителѣ, ѣко су-
 меонъ, и вѣтвѣе постилаша, и ѣко бѣ бл҃гсѣ-
 шаса даштаго на жрѣкате, ѣко и на прѣстолѣ хѣ-
 роувимъ сѣѣмъ. шана сѣоу дѣвѣ гл҃жште.
 бл҃гнѣ градан вѣ има гнѣ. бл҃гнѣ градан бѣ отъ
40 бѣ. прѣвѣчѣнъи чрѣ славънъи. оубо жаван

ADNOTATIUNCULAE CRITICAE.

Lin. 1. Sic: соугобите про соугоуките? — благодѣть (gratiam) prodit, interpretem nostrum pro recto χαράν (gaudium) hic legisse χαρίν. — отрокмъ, defectu puto spatii, pro отрокомъ. — 19. ко ооченж pro ко оученж. — 21. изоустъ sine ѣ post из. — 24. къ животолюбьци certo errore librarii, sed medela incerta cum et graecus variet. — 28. Sic: hic et alias, evangelica dicit angelica. — ко наоученоу ж pro - нжж? Et mox l. 30. новоиж pro, новжж? — 40. славънъи, ubi славъи expectes, τῆς δόξης.

вѣ своихъ не оужоужно насъ ради . данъи обогати
 тѣ . блнъ пришеди въ сѣмѣренїи . и пакъи града
 и въ славѣ . прѣвѣ на жрѣбьци . отъ видѣ фагна .
 въ вторицеѣ на облацѣхъ въ ѿсе . прѣвое кротъко
 маадѣнци хвалїмъ . въ второе еванѣскѣими си
 лами . блнъ града и въ има гнѣ . кѣто съ естѣ
 ѡ боучанѣи троици . ико вѣма естѣ юже и
 здрѣшти . и приовѣштїти нѣи танинхъ . ѣко
 же и мзи васъ лика дѣла , сѣтѣ , сѣтѣ тогда
 глѣли си вѣрнаго цѣрѣ и ѿва . дѣвнѣхъ гж
 слибранинѣ . сѣштаго иже него цѣрѣ и ѿва .
 похвалѣишѣта . дѣвнѣи мї словесѣи . и
 разоумомъ . сего ради и мзи поемъ ме до
 точнѣи пѣсни глѣшѣте . о сна снѣ оу дѣвѣ .
 блнъ града и въ има гнѣ . онѣ пѣнѣи мѣ
 кровїште покриваше глѣ . о ги снѣи . о ги поспѣ
 ши . блгонъ града и въ има гнѣ . блнъ гнѣи
 просвѣтѣса намѣ ни сѣкровиште раскопава
 емѣ ѣко обрѣтаетѣса . не искоу сѣишѣтимъ
 его ѣвѣтѣса . и мжшѣтимъ вѣржемоу .
 аште оуко люкитї прѣвѣдѣ блдѣи камѣ .
 земля . кѣиѣ слово велитѣ . и пакъи по нѣ
 тоу благоу творитї ти праведна . ико отъ пра
 веднѣи хъ дѣи нїи зачинаемъ блаженое жї
 тѣе . да видимъ сѣ страхомъ . чѣто сему
 истѣлѣнѣе . блнъ законъ сѣказаетѣ . и сѣ
 ко въ сѣкого пламене пламеннѣе . и ѣ до вїтоу
 оуѣденю . ѣ до вїтѣе да отъ вѣжимъ . приде
 тѣ ко пророкѣ мѣси . отъ бѣ на оученѣ снѣ . и
 кѣ блдѣи камѣ прѣвѣи глѣ . слоухъ бо соуе
 тнѣ сѣтѣ . не примѣши чѣто сѣ глѣ слоу
 хъ соуетнѣ сѣшѣтѣ . и соуетнѣи не сѣвѣ
 дѣтель . и кромѣ сѣпаснѣи мѣ . и звѣстѣ
 и нѣи мѣ испитанѣемъ законнѣи мѣ . прие
 ма ж прѣжде еліко отъ бѣ властѣ приемѣше .
 докрѣи звѣдѣшѣи . окрѣташѣтїхъ сѣ .
 въ своимъ люди . та же сѣтѣ рѣпѣльсво
 мѣ . испитанѣемъ на въ сѣкѣ денѣ раздрѣ
 шѣшѣте дѣжнѣи сѣтѣ ни единого чѣ по
 дѣи мѣи сѣштаго соулѣи мѣтї бѣнию законуу .

вѣ своихъ не оужоужно насъ ради , да нѣи обогати
 тѣ . блнъ пришеди въ сѣмѣренїи , и пакъи града
 и въ славѣ ; прѣвѣ на жрѣбьци отъ видѣ фагна ,
 въ вторицеѣ на облацѣхъ въ ѿсе : прѣвое кротъко ,
 45 маадѣнци хвалїмъ : въ второе еванѣскѣими си
 лами . блнъ града и въ има гнѣ . кѣто съ естѣ
 ѡ боучанѣи троици . ико вѣма естѣ юже и
 здрѣшти , и приовѣштїти нѣи танинхъ . ѣко
 же и мзи васъ лика дѣла , сѣтѣ , сѣтѣ тогда
 50 глѣли си вѣрнаго цѣрѣ и ѿва , дѣвнѣхъ гж
 слибранинѣ , сѣштаго иже него цѣрѣ и ѿва
 похвалѣишѣта , дѣвнѣи мї словесѣи и
 разоумомъ : сего ради и мзи поемъ ме до
 точнѣи пѣсни глѣшѣте : о сна снѣ оу дѣвѣ .
 55 блнъ града и въ има гнѣ . онѣ пѣнѣи мѣ
 кровїште покриваше глѣ : о ги снѣи , о ги поспѣ
 ши . блгонъ града и въ има гнѣ . блнъ гнѣи
 просвѣтѣса намѣ ни сѣкровиште раскопава
 емѣ , ѣко обрѣтаетѣса не искоу сѣишѣтимъ
 его , ѣвѣтѣса и мжшѣтимъ вѣржемоу .
 60 аште оуко люкитї прѣвѣдѣ блдѣи камѣ
 земля кѣиѣ слово велитѣ , и пакъи по нѣ
 тоу благоу творитї ти праведна . ико отъ пра
 веднѣи хъ дѣи нїи зачинаемъ блаженое жї
 65 тѣе . да видимъ сѣ страхомъ . чѣто сему
 истѣлѣнѣе блнъ законъ сѣказаетѣ . и сѣ , ѣ
 ко въ сѣкого пламене пламеннѣе , и ѣ до вїтоу
 оуѣденю ѣ до вїтѣе да отъ вѣжимъ . приде
 тѣ ко пророкѣ мѣси , отъ бѣ на оученѣ снѣ . и
 70 кѣ блдѣи камѣ прѣвѣи глѣ : слоухъ бо соуе
 тнѣи , сѣтѣ , не примѣши . чѣто сѣ глѣ слоу
 хъ соуетнѣи сѣшѣтѣ . и соуетнѣи и не сѣвѣ
 дѣтель . и кромѣ сѣпаснѣи мѣ и звѣстѣ
 и нѣи мѣ испитанѣемъ законнѣи мѣ . прие
 75 ма ж прѣжде еліко отъ бѣ властѣ приемѣше .
 докрѣи звѣдѣшѣи . окрѣташѣтїхъ сѣ .
 въ своимъ люди . та же сѣтѣ рѣпѣльсво
 мѣ испитанѣемъ на въ сѣкѣ денѣ раздрѣ
 шѣшѣте дѣжнѣи сѣтѣ ни единого чѣ по
 80 дѣи мѣи сѣштаго соулѣи мѣтї бѣнию законуу .

ADNOTATIUNCULAE CRITICAE.

Lin. 44. въ ѿсе , по сѣ . — 47. Sic: ѡ боучанѣи троици , manifesto librarii errore , pro: ѡ боучнѣи
 отроци , i. e. ѡ Феодѣактѣи пѣдѣс . Ibidem nota издрѣшти про издрѣшти , ѣхрѣши . — 51. Nota иже него , по изъ
 него . — 55. Nota hic et saepius пѣнѣи мѣ Moravismum pro писанѣи . — 57. Sic: гнѣ про гнѣ . — 58. просвѣтѣса , по просвѣтѣ .
 — 62. по нѣ тоу , pro по нѣтоу . — 65. Sic: творитїти . — 70. Sic: блдѣи камѣ , abundante altera л , errore
 librarii . — 72. Sic: не сѣвѣ дѣтель . — 77. Sic: тѣ рѣпѣльсво мѣ pro - сѣво мѣ ?

ни брата, ни чадо, ни друуга, ни иного никоегоже.
 добръ вѣдѣште . и помѣнша бѣжште . еже е вѣ
 бжи законъ . въ писаноглаи оу своемоу . и мте
 рисоеи . невѣдѣхъ тѣ . и братрѣя своеи непо
 знахъ . и ѣнъи своиа неразоумѣхъ . законѣ тво
 е горади сѣхранихъ правъ дѣи твои . по томъ же
 еже въ писановѣ сѣдѣнъ лѣ . любан оу лѣ
 матерѣ паче мене . нѣстѣ мѣ на подож . за се
 горади дѣженъ естѣ вѣсѣкѣ князѣ . не киноу
 я вѣсѣхъ . иже подѣ властѣ же моу бѣи
 ѣтѣи хѣоу законъ . и пророкомъ и дѣомъ . не бла
 женъ имъ оу жеи прооучатѣ . и вѣсѣмъ на вѣ
 сѣкѣ день . запрѣштатѣ не окидѣти . ко гоне
 мошты нѣишихъ . ни поганъскѣ етерѣ обѣнча
 не дѣбатѣ . ни поганъскѣи присагѣи . и
 ли ино чѣто бѣжаште . ни едино бо прича
 стѣ свѣтоу къ тѣмѣ . и ѣномъ свѣтоу
 крѣстѣ ѣномъ . и поганомъ . ѣто е крѣстѣнѣ
 въ чѣстѣ вельж имѣти . а не оу коризнѣ
 творитѣ . и къ моу трамѣ своимѣ . и дѣ
 штерѣ мѣи же отъ ѣтаго крѣштѣнѣ не сѣ
 мѣшатѣ сѣ . вѣсе ко се сѣи вѣсе моу мѣ
 роу обѣштѣ сѣнъми проклали сѣтѣ . нѣи
 позрѣштѣ мѣ ихъ къ князѣ тако вѣ сѣмѣ
 штинница . и не ѣко подожаетъ показѣ
 штихъ . сѣ достѣбноу емоу постѣоу . вѣ ра
 зличѣнѣ прокленъше вѣ вѣчънъи оу гнѣ .
 отъ вѣрѣжѣ братѣ . вѣ сѣо еи сѣ сѣ
 штѣе крѣштѣнѣ дѣженъ естѣ . вѣсѣкѣ крѣ
 штенъ сѣ страхомъ . и трепетомъ хранитѣ .
 то же ѣтоумоу и блаженоумоу павѣлоу а плоу
 глѣжштю къ вѣрѣнъямъ . любодѣанѣе же
 и вѣсѣкѣ нечистѣта вѣ басѣ да не имену
 етѣ сѣ . ѣкоже подожаетъ ѣтѣимъ . и никѣ
 то же басѣ да не сѣишитѣ тѣштимѣ сло
 вѣсѣи . не любодѣи ко ни клеветѣнници .
 ни обидѣливѣи ѣрѣствне бѣи не сѣ дѣствѣоу
 ѣтѣ . сѣхъ ко ради градѣтѣ гнѣ вѣ бѣи на
 ѣнъи противѣнънѣ . дѣженъ естѣ вѣсѣ
 къ крѣштѣнъи . самъ себе чистѣ хранитѣ .

ни брата, ни чадо, ни друуга, ни иного никоегоже:
 добръ вѣдѣште, и помѣнша бѣжште, еже е вѣ
 бжи законъ въ писано: глаи оу своемоу, и мте
 ри своеи не вѣдѣхъ тѣ; и братрѣя своеи непо
 85 знахъ, и ѣнъи своиа неразоумѣхъ. закона твое
 го ради сѣхранихъ правъ дѣи твои. по томъ же
 еже е въ писано вѣ сѣдѣнъ лѣ: любан оу лѣ
 матерѣ паче мене, нѣстѣ мѣ на подож. за се
 го ради дѣженъ естѣ вѣсѣкѣ князѣ, не киноу
 90 я вѣсѣхъ, иже подѣ властѣ же моу, бѣи
 ѣтѣи хѣоу законъ, и пророкомъ и дѣомъ, и бла
 женъ имъ оу жеи прооучатѣ. и вѣсѣмъ, на вѣ
 сѣкѣ день, запрѣштатѣ не окидѣти кого не
 95 мошты нѣишихъ, ни поганъскѣ етерѣ обѣнча
 и сѣдѣбатѣ, ни поганъскѣи присагѣи, и
 ли ино чѣто бѣжаште. ни едино бо прича
 стѣ свѣтоу къ тѣмѣ, и ѣномъ свѣтоу
 крѣстѣ ѣномъ и поганомъ. ѣто е крѣстѣнѣ
 въ чѣстѣ вельж имѣти, а не оу коризнѣ
 100 творитѣ. и къ моу трамѣ своимѣ, и дѣ
 штерѣ мѣи же отъ ѣтаго крѣштѣнѣ, не сѣ
 мѣшатѣ сѣ. вѣсе ко се сѣи вѣсе моу мѣ
 роу обѣштѣ сѣнъми проклали сѣтѣ. нѣи
 105 позрѣштѣ мѣ ихъ къ князѣ тако вѣ сѣмѣ
 штинница. и не ѣко подожаетъ показѣ
 штихъ. сѣ достѣбноу емоу постѣоу. вѣ ра
 зличѣнѣ прокленъше вѣ вѣчънъи оу гнѣ.
 отъ вѣрѣжѣ братѣ. вѣ сѣо еи сѣ сѣ
 110 штѣе крѣштѣнѣ дѣженъ естѣ, вѣсѣкѣ крѣ
 штенъ сѣ страхомъ, и трепетомъ хранитѣ.
 то же ѣтоумоу и блаженоумоу павѣлоу а плоу
 глѣжштю къ вѣрѣнъямъ: любодѣанѣе же
 и вѣсѣкѣ нечистѣта вѣ басѣ да не имену
 115 етѣ сѣ, ѣкоже подожаетъ ѣтѣимъ. и никѣ
 то же басѣ да не сѣишитѣ тѣштимѣ сло
 вѣсѣи. не любодѣи ко ни клеветѣнници.
 ни обидѣливѣи ѣрѣствне бѣи не сѣ дѣствѣоу
 ѣтѣ. сѣхъ ко ради градѣтѣ гнѣ вѣ бѣи на
 120 ѣнъи противѣнънѣ. дѣженъ естѣ вѣсѣ
 къ крѣштѣнъи самъ себе чистѣ хранитѣ

ADNOTATIUNCULAE CRITICAE.

Lin. 82. Sic: и мтери pro и мѣтери, id est матери. — 87. Sic, et hic et alias, ut l. 127. disertim e, non estъ aut e. Cf. idem e (κ) in Izborniko Cyrilliano A. 1076 quinquies disertim occurrens. — 100. Nota кмоура vocabulum Slovacicum aut Moravicum, et cf. cum simili psan-forma. — 104. Sic: тако вѣ сѣмѣ. — 106. Sic: достѣбноу Et mox различѣнѣ pro разажчѣнѣ? — 112. Sic: вѣрѣнъямъ. — 117. Sic: ѣрѣствне.

ѣко црѣкве боу стѣж . и о свои женѣ довлѣ
тѣса . ничѣже нно дальнее сѣмъишлѣти .
ни въ скота мѣсто въ слѣдѣ не сѣмъишлѣ
нѣ похотѣимъ ходити . иже оубо отъ селѣ
крѣштенъ сѣи . творѣ обрѣтаетъ сѣа по бжню
законоу . да ождитъ сѣа то же боу и сѣсоу
нашему и сѣхоу въпрошеноу бжнвѣшю . аште
е льзѣ поустатѣи женж свои на всѣко врѣ
ма . и отъ рекъшю . всѣкѣ поустатами женж
свои развѣ словесе люкодѣаннаго . творѣ
тѣж прѣлюбѣи творити . и всѣкѣ прилѣ
плѣиася потъпѣзѣ прѣлюбѣи дѣтѣ . ѣже
бо бѣ сѣвелѣ естѣ чѣка . да не разлючаегѣса .
фронтѣоужемалахеусѣи звѣстоуижшю
бѣи . и глѣшю . и женж юности твоеѣ .
да не оставиши . нѣ аште възненавѣдѣвъ
отъ поустѣиши . и покрѣтѣ нечѣстѣ на та .
глѣтѣ гѣ . такожде стѣи апѣли . и блаженѣ оцѣ
сѣ стѣимъ закономъ отъ нѣждѣ . велѣи
сѣлоуто . таково поспжженѣ рекъше велѣю
испѣитанѣю . и поштѣнѣю сѣ сподобиша .
и да ѣженѣ естѣ всѣкѣ крѣстѣнѣ . сѣ говѣ
нѣемъ и страхомъ . рачѣшж ѣ имѣтѣи по
бжню законоу сѣоумоу сѣжсѣдитѣ . сѣ въ
сѣкоже обрѣташѣтѣ сѣа тѣжю . ѣкоже за
конѣ пишѣтѣ . да никѣиже оубо отъ владѣ
кѣ . отъ неприѣзни . обладанѣ сѣ оустѣна
ма свои ма . исповѣда сѣе вѣрна сѣдѣ
мѣ . далече отъ стѣи тѣка . етерѣо псѣнѣимъ
сѣмъ . отъ тѣмъи мѣдлѣсти . или етерѣоу
иномоу невѣждѣствѣю . ли любѣви плѣ
тѣ сѣуѣи не хранити покоушѣиасѣ . не повинна
сѣе вѣчѣноумоу огню осжженѣю . непѣ
штѣиетъ и на сѣмъ свѣтѣ бжню гнѣвоу . крѣ
пѣко помѣишлѣи . бжнвѣше прѣвоумоу
црѣби илѣвоу . слоулоу . и не за велѣе прѣ
зѣрьрѣнѣе . отъ прѣрока слоула . сѣго радѣ
тѣра сѣи сѣи трѣпѣшѣа . да кѣи хранитѣ
законѣ . рече бо кѣ нѣмоу бѣ глагоуѣ . аште
сѣ трѣбѣ гѣи слока вѣтомѣта и дѣрѣи . ѣко оу

125

ѣко црѣкве боу стѣж . и о свои женѣ довлѣ
тѣса . ничѣже нно дальнее сѣмъишлѣти .
ни въ скота мѣсто въ слѣдѣ не сѣмъишлѣ
нѣ похотѣимъ ходити . иже оубо отъ селѣ
крѣштенъ сѣи , творѣ обрѣтаетъ сѣа , по бжню
законоу да ождитъ сѣа то же боу и сѣсоу
нашему и сѣхоу въпрошеноу бжнвѣшю : аште
е льзѣ поустатѣи женж свои на всѣко врѣ
ма . и отъ рекъшю : всѣкѣ поустатами женж
свои развѣ словесе люкодѣаннаго , творѣ
тѣж прѣлюбѣи творити ; и всѣкѣ прилѣ
плѣиася потъпѣзѣ прѣлюбѣи дѣтѣ ; ѣже
бо бѣ сѣвелѣ естѣ чѣка , да не разлючаегѣса .
фронтѣоужемалахеусѣи звѣстоуижшю

130

135

бѣи , и глѣшю : и женж юности твоеѣ
да не оставиши . нѣ аште възненавѣдѣвъ
отъ поустѣиши . и покрѣтѣ нечѣстѣ на та ,
глѣтѣ гѣ . такожде стѣи апѣли , и блаженѣ оцѣ
сѣ стѣимъ закономъ отъ нѣждѣ велѣи

140

сѣлоуто . таково поспжженѣ , рекъше велѣю
испѣитанѣю , и поштѣнѣю сѣ сподобиша .
и да ѣженѣ естѣ всѣкѣ крѣстѣнѣ , сѣ говѣ
нѣемъ и страхомъ , рачѣшж ѣ имѣтѣи по

145

бжню законоу сѣоумоу сѣжсѣдитѣ . сѣ въ
сѣкоже обрѣташѣтѣ сѣа тѣжю . ѣкоже за
конѣ пишѣтѣ . да никѣиже оубо отъ владѣ
кѣ , отъ неприѣзни обладанѣ , сѣ оустѣна
ма свои ма исповѣда сѣе вѣрна , сѣдѣ
мѣ далече отъ стѣи тѣка . етерѣо псѣнѣимъ

150

сѣмъ , отъ тѣмъи мѣдлѣсти или етерѣоу
иномоу невѣждѣствѣю . ли любѣви плѣ
тѣ сѣуѣи не хранити покоушѣиасѣ . не повинна
сѣе вѣчѣноумоу огню осжженѣю непѣ
штѣиетъ , и на сѣмъ свѣтѣ бжню гнѣвоу . крѣ

155

пѣко помѣишлѣи бжнвѣше прѣвоумоу
црѣби илѣвоу , слоулоу , и не за велѣе прѣ
зѣрьрѣнѣе , отъ прѣрока слоула . сѣго радѣ
тѣра сѣи сѣи трѣпѣшѣа да бжню хранитѣ
законѣ . рече бо кѣ нѣмоу бѣ глагоуѣ . аште

160

сѣ трѣбѣ гѣи слока вѣтомѣта и дѣрѣи . ѣко оу

ADNOTATIUNCULAE CRITICAE.

Lin. 121. Sic: црѣкве pro црѣквь, cf. Dobrovii Instit. p. 558. — 122. Sic: ничѣ, cf. Carn. ничѣ. — 133. Sic: разлюч-
pro разчлѣч-? cf. rectius scriptum idem verbum l. 262. Ceterum vides, Slavum Matth. 19. 6 aliter legisse aut intellexisse.
— 134. Sic: сѣи звѣстоуижшю, non-ствоу-. — 137. Sic: покрѣтѣ, non-крѣи-. — 141. Sic: поштѣнѣе, non почтѣ-
— 145. Sic: тѣжю per ю. Ibidem ѣкоже, aut abundante altera ко syllaba, aut corrupta коже pro кожи? — 157.
Sic: прѣзѣрьрѣнѣе pro прѣзѣрьнѣе. Et mox слоула pro самоуила. — De lacuna foliorum quatuor vide Praefationem.

кольми • свѣштанисвѣтільникъи
 мжште • глѣакогонштете • инезнахже
 гожехотѣахжати • тольмі • июданемо
 жашеегопрѣдаті • аште невисамъхотѣаъ •
 итогонеможаашезьрѣти • егожехотѣашепрѣ
 165 дати • ибосвѣтільникомъсжштемъ
 и свѣштамъ толікамъ • секо сѣказам
 еванлиствъ рече • ꙗко свѣтільникъи
 свѣштаношахж • и тако его не окрѣтаахж
 сатъ • и июда стѣше сѣ нимі; тѣ рекъи •
 чѣто хощете ми даті и азъ вамъ прѣда
 170 миі • ослаѣпи ко имъ оумъ • хотѣѣвити
 своѣ силъ • и хотѣ сѣтворити • да бж
 прѣстали • отъ зѣлобъи своеѣ • и да
 бж оувѣдѣли • ꙗко не възможнаѣ начи
 175 наѣтъ • и потому да оувѣмъ • бештислѣ
 нжжегосилъ • послушани чѣто сатъ
 еванлиствъ • слѣишавъше сатъ гласъ •
 и дж възспать • и падж на земли ници •
 немогоште слѣшати • нъ паданьемъ
 180 своѣ немощтѣ намъ показаша • и силъ
 испоуштѣшаго гласъ • зъри оуже чѣлю
 бьствѣ гнѣ • понеже не прѣста июда • о
 тѣ того стоуда • ни июдѣи отъ того безоу
 мѣ • себепрѣдастъ • егда сатъ свое сѣ
 творихъ • силъ ѣвихъ • показухъ ꙗко не
 възможнао начинаѣтъ • хотѣхъ гнѣвъ
 ихъ оутоліти • не хотѣтъ и еште прѣбзи
 185 вѣтъ • въззѣлобѣ свои • се самъ са
 прѣдаѣ • се глѣ азъ нѣвинѣ • да не оклебе
 тѣѣтъ етери іѣа, глѣште; почѣто не обра
 ти • июданотѣтомъ зѣлобъи • почѣто
 не створи его лоучѣша • рѣцимі • како по
 добаше створити лоучѣшъ • нжже
 190 или болеѣ • аште нжжедеѣ • и тако не би
 лоучиі кѣилъ • никѣтоже бо нжжедеѣ
 лоучиі кѣивлетъ • аште болеѣ • и хо
 тѣниімъ • всѣа показемоу • могшста
 его • лоучѣша створиті • аште ли онъ
 200 не възхотѣ • приѣти блѣства, блѣ

кольми, свѣшта и свѣтільникъи і-
 мжште • глѣ: кого иштете? и незнахж е-
 гоже хотѣахж ати • тольмі июда не мо-
 жаше его прѣдаті, аште не би самъ хотѣаъ •
 и того не можааше зьрѣти, егоже хотѣаше прѣ-
 165 дати; ибо свѣтільникомъ сжштемъ,
 и свѣштамъ толікамъ • се бо сѣказам
 еванлиствъ рече, ꙗко свѣтільникъи
 свѣшта ношахж, и тако его не окрѣтаахж,
 170 сатъ • и июда стѣше сѣ нимі; тѣ рекъи:
 чѣто хощете ми даті и азъ вамъ прѣда-
 миі • ослаѣпи бо имъ оумъ, хотѣ ѣвити
 своѣ силъ; и хотѣ сѣтворити, да бж
 прѣстали отъ зѣлобъи своеѣ; и да
 175 бж оувѣдѣли, ꙗко не възможнаѣ начи-
 наѣтъ • и потому да оувѣмъ, бештислѣ-
 нжж его силъ, послушани чѣто сатъ
 еванлиствъ • слѣишавъше, сатъ, гласъ,
 и дж възспать, и падж на земли ници;
 180 не моглоште слѣшати, нъ паданьемъ
 своѣ немощтѣ намъ показаша, и силъ
 испоуштѣшаго гласъ • зъри оуже чѣлю-
 бьствѣ гнѣ! понеже не прѣста июда о-
 тѣ того стоуда, ни июдѣи отъ того безоу-
 185 мѣ, себе прѣдастъ • егда, сатъ, свое сѣ-
 творихъ, силъ ѣвихъ, показухъ ꙗко не-
 възможнао начинаѣтъ, хотѣхъ гнѣвъ
 ихъ оутоліти; не хотѣтъ нѣ еште прѣбзи-
 190 вѣтъ въ зѣлобѣ свои, се самъ са
 прѣдаѣ • се глѣ азъ нѣвинѣ, да не оклебе-
 тѣѣтъ етери іѣа, глѣште; почѣто не обра-
 ти июдан отъ тоѣ зѣлобъи? почѣто
 не створи его лоучѣша? рѣцимі: како по-
 добаше створити лоучѣшъ • нжжедеѣ
 195 или болеѣ? аште нжжедеѣ, и тако не би
 лоучиі кѣилъ; никѣтоже бо нжжедеѣ
 лоучиі кѣивлетъ • аште болеѣ, и хо-
 тѣниімъ, всѣа показемоу, могшста
 его лоучѣша створиті • аште ли онъ
 200 не възхотѣ, приѣти блѣства, блѣ

ADNOTATIUNCULAE CRITICAE.

Lin. 161. Ad кольми e praecedente folio, quod cum aliis tribus hujus quaternionis periit, supple дрѣ: дрѣколь
 fustis. — 164. Sic: не би рго не бзи. — 166. Sic: свѣтільникомъ per ѣ in fine, reliquis ejusdem regiminis ѣ haben-
 tibus. — 168. Sic: еванлиствъ, sine titla. Item post свѣтільникъи deest aliud и (et). — 172. De прѣдамиі et alias
 прѣдамъ cf. Dobr. p. 24. — 173. Sic: да бж. Sic et l. 175. — 179. Sic: на земли, поп земан. — 180. Sic: немого ите
 слѣшати рго немогоште слѣшати. — 195. Sic: не би. — 200. Sic: блѣи.

неповинънъ . иже не хотѣ послушати . хо
 штеши ли оубѣдѣти . колико створи . да
 би лоучи бѣилъ . въ сѣнѣ философіи .
 вештѣмъ . и гѣни на оучіи . областѣ дастъ
 емоу надъ бѣсѣи . и чюдеса многа створи
 ти . ничѣтоже бѣ не о стало . ихъ же не подо
 блетъ оученикоу показати . и да оубѣси .
 ꙗко силънъ сѣи . лоучи бѣити . не въсхо
 тѣ . нъ своею мѣдлостыю . въ сѣство
 ри . и не стовѣство сѣконьча . зане прѣ
 дастъ . и поврѣже сѣзребръникъ . гл҃а .
 сѣзрѣшихъ . прѣдавъ кръвь неповинънъ .
 чѣто ти бѣистѣа иудео . егда видѣ чю
 дотворца . тогда не рече . сѣзрѣшихъ
 прѣдавъ кръвь неповинънъ . нъ чѣто хо
 ште те ми дати . и азъ вамъ прѣдамъи .
 понеже бестоуднаѣ друзостѣ сѣ
 бѣистѣа . и дѣтѣль сѣконьчаса . то
 гдали оубѣдѣ грѣхъ . тѣмъ разоумѣемъ .
 ꙗко егда оунѣемъ . ни оученье намъ по
 лъзатворитъ . никазанье . егда же ли
 помънимъса . и сами о сѣкѣ може
 мъ въспранжтѣ . разоумѣи оубо . егда
 оучаше . остати зѣлаго начатка то
 го . непослоуша . ни приятѣ оученьѣ .
 и егда не бѣ никѣтоже оуча его . тогда
 лоучи бѣиваше . и поврѣже тридеса
 ти сѣзребръникъ . чѣто хоште те ми да
 ти . и азъ вамъ прѣдамъи . и постави
 шамоу дати . ꙗ . сѣзребръникъ . цѣнъ
 сѣвѣшташа кръви . не имжшти цѣнъи .
 почѣто възимаеши ꙗ сѣзребръникъ .
 и иудео . тоу не приде хѣ . пролитѣ кръ
 ве своею за всѣхъ въселенжж . о не
 жетѣи сѣвѣтѣ твориши . и бестоуднъ
 ж коупаѣ . кѣто видѣ или кѣто слыша
 о кръви сѣвѣтѣ творимъ колі . нъ да на
 вѣикнемъ разньствѣе . прѣдавателе
 во . и оученикъ да послушаемъ . и прочі
 ихъ . въ сѣкѣ испитанымъ . повѣдае

неповинънъ, иже не хотѣ послушати . хо
 штеши ли оубѣдѣти, колико створи, да
 би лоучи бѣилъ? въ сѣнѣ философіи
 вештѣмъ и гѣни на оучіи и, областѣ дастъ
 емоу надъ бѣсѣи, и чюдеса многа створи
 ти; ничѣтоже бѣ не о стало, ихъ же не подо
 блетъ оученикоу показати . и да оубѣси,
 ꙗко силънъ сѣи лоучи бѣити, не въсхо
 тѣ: нъ своею мѣдлостыю въ сѣство
 ри, и не стовѣство сѣконьча, зане прѣ
 дастъ . и поврѣже ꙗ сѣзребръникъ, гл҃а:
 сѣзрѣшихъ, прѣдавъ кръвь неповинънъ .
 чѣто ти бѣистѣа иудео? егда видѣ чю
 дотворца, тогда не рече: сѣзрѣшихъ,
 прѣдавъ кръвь неповинънъ, нъ: чѣто хо
 ште те ми дати, и азъ вамъ прѣдамъи .
 понеже бестоуднаѣ друзостѣ сѣ
 бѣистѣа, и дѣтѣль сѣконьчаса, то
 гдали оубѣдѣ грѣхъ? тѣмъ разоумѣемъ,
 ꙗко, егда оунѣемъ, ни оученье намъ по
 лъза творитъ, ни казанье; егда же ли
 помънимъса, и сами о сѣкѣ може
 мъ въспранжтѣ . разоумѣи оубо: егда
 оучаше и, остати зѣлаго начатка то
 го, непослоуша, ни приятѣ оученьѣ:
 и егда не бѣ никѣтоже оуча его, тогда
 лоучи бѣиваше, и поврѣже тридеса
 ти сѣзребръникъ . чѣто хоште те ми да
 ти, и азъ вамъ прѣдамъи . и постави
 шамоу дати . ꙗ . сѣзребръникъ; цѣнъ
 сѣвѣшташа кръви, не имжшти цѣнъи .
 почѣто възимаеши ꙗ сѣзребръникъ,
 и иудео . тоу не приде хѣ, пролитѣ кръ
 ве своею за всѣхъ въселенжж, о не
 же тѣи сѣвѣтѣ твориши, и бестоуднъ
 ж коупаѣ . кѣто видѣ или кѣто слыша
 о кръви сѣвѣтѣ творимъ колі! нъ да на
 вѣикнемъ разньствѣе прѣдавателе
 во, и оученикъ, да послушаемъ и прочі
 ихъ . въ сѣкѣ испитанымъ повѣдае

ADNOTATIUNCULAE CRITICAE.

Lin. 201. Sic, неповинънъ scripsit sat male, et omisit necessario sequentem particulam нъ (sed), ut sit: *бани неповинънъ, нъ иже* — 203. Sic: да ки per и solum, pro да бѣи — 204. гѣи lege глаголаи, verbis. — 206. ихъ же не подоблетъ videtur abundare ne particula. — 211. Adverte hic valorem numericum ꙗ literae pro 30. Et mox lin. 250. disertius . ꙗ ., itemque l. 252, — 217. Sic: бестоуднаѣ, una e, non: бестѣ. — 233. Sic: хѣ, non хѣ. — 254. Sic: въселенжж, per ѣ. — 258. Sic: да навѣикнемъ per ѣ, et 259. да послушаемъ per ѣ!

тѣ блженъи съ евангелистѣ . егда сатѣ
 снѣиша . егда прѣданъе съконъчася . е
 гда погуби себѣ и юда . егда съвѣтъи безакон
 нъиа сътвори . и искаше сатѣ подобна врѣ
 мене . да прѣдастѣ и . тогда пристѣпиша
 къ нему оученици его глѣште . къде хоштеши
 оуготоваемъ тебѣ ѣсти пасхѣ . видѣли оу
 ченикѣи . видѣли оученика . онъ о прѣданъи
 тѣи шталашеса . а снѣ о слоужбѣтѣ . онъ съвѣ
 тѣи творѣаше . накрѣвн владѣи чѣни . цѣ
 нѣи взимаше . а снѣ на слоужбѣхъ гото
 вѣлахъ . тѣхъ же дебешти на сладиша
 снѣи . и съ . тѣхъ же чюдеса . тѣхъ
 же оучении . того же наказанъе . къ
 доужели различѣе бѣистѣ . отъ бола .
 тако въ сѣ денамъ бина бѣи блетѣ . до
 брѣимъ и зѣлимъ . къде хоштеши оуго
 товаемъ ти сатѣ . ѣсти пасхѣ . тѣ бѣ
 вечерѣ . вънѣже оученици се глахъ .
 чѣтѣ естѣ . къде хоштеши оуготоваемъ ти
 ѣсти пасхѣ . оучими бѣи блемъ отъ
 сѣдѣ . ѣко не имѣаше домоу отъ блже
 на хѣ . снѣ ко , сатѣ , чѣкѣи не иматѣ къ
 де главѣи подѣклонити . града не и
 мѣи , брашѣна не имѣи , владѣка въ сѣи
 тѣари . а ламъ и архнѣамъ . и въ сѣмъ .
 бѣишѣанимъ силамъ творѣи . сего ради
 глахъ емоу . къде хоштеши оуготоваемъ
 ти ѣсти пасхѣ . къде пасхѣ . июдѣ
 искѣи . имѣштѣи начатѣкъ . отъ елю
 пта . тоу бо начатѣкъ приатѣ . и чѣсо ради
 иѣ творитѣ хѣ . ѣко другаѣ въ сѣ законнаѣ
 съврѣши . тако и съи сѣ инѣми съконъча .
 сего ради и къ иоднови глѣше : тако ко естѣ
 намъ лѣпо съконъчати въ сѣко правѣдѣ .
 не нашѣ оубо пасхѣ хотѣхъ оученици
 оуготовати . нѣ июдѣискѣ . тѣ бо ти
 оуготоваша . а нашѣ самѣ хѣ оуготова .
 нѣ и самѣ пасха бѣистѣ мѣкои
 къде хоштеши

245
 250
 255
 260
 265
 270
 275
 280

тѣ блженъи съ евангелистѣ . егда , сатѣ ,
 снѣиша ; егда прѣданъе съконъчася ; е
 гда погуби себѣ и юда ; егда съвѣтъи безакон
 нъиа сътвори ; и искаше , сатѣ , подобна врѣ
 мене , да прѣдастѣ и : тогда пристѣпиша
 къ нему оученици его глѣште : къде хоштеши
 оуготоваемъ тебѣ ѣсти пасхѣ ! видѣли оу
 ченикѣи ? видѣли оученика ? онъ о прѣданъи
 тѣи шталашеса : а снѣ о слоужбѣтѣ ; онъ съвѣ
 тѣи творѣаше , и накрѣвн владѣи чѣни цѣ
 нѣи взимаше : а снѣ на слоужбѣхъ гото
 вѣлахъ ! тѣхъ же дебешти на сладиша
 снѣи , и съ ; тѣхъ же чюдеса , тѣхъ
 же оучении , того же наказанъе . къ
 доужели различѣе бѣистѣ ? отъ бола .
 та бо въ сѣ денамъ бина бѣи блетѣ до
 брѣимъ и зѣлимъ . къде хоштеши оуго
 товаемъ ти , сатѣ , ѣсти пасхѣ . тѣ бѣ
 вечерѣ , вънѣже оученици се глахъ .
 чѣто естѣ : къде хоштеши оуготоваемъ ти
 ѣсти пасхѣ . оучими бѣи блемъ отъ
 сѣдѣ , ѣко не имѣаше домоу отъ блже
 на хѣ . снѣ ко , сатѣ , чѣкѣи не иматѣ къ
 де главѣи подѣклонити . града не и
 мѣи , брашѣна не имѣи , владѣка въ сѣи
 тѣари , ламъ и архнѣамъ , и въ сѣмъ
 бѣишѣанимъ силамъ творѣи . сего ради
 глахъ емоу : къде хоштеши оуготоваемъ
 ти ѣсти пасхѣ . къде пасхѣ ? июдѣ
 искѣи , имѣштѣи начатѣкъ отъ елю
 пта ; тоу бо начатѣкъ приатѣ . и чѣсо ради
 иѣ творитѣ хѣ ? ѣко другаѣ въ сѣ законнаѣ
 съврѣши , тако и съи сѣ инѣми съконъча .
 сего ради и къ иоднови глѣше : тако ко естѣ
 намъ лѣпо съконъчати въ сѣко правѣдѣ .
 не нашѣ оубо пасхѣ хотѣхъ оученици
 оуготовати , нѣ июдѣискѣ . тѣ бо ти
 оуготоваша , а нашѣ самѣ хѣ оуготова ;
 нѣ и самѣ пасха бѣистѣ мѣкои
 къде хоштеши ,

ADNOTATIUNCULAE CRITICAE.

Lin. 243. Adverte sis graecizantem Judae nominis pronunciationem trisyllabam: Ijuda, imo l. 233. etiam quadri
 syllabam: июдо; non more latino, Juda, dissyllabam. Praeterea безаконнѣиа, una з, non: беззаконнѣиа. —
 154. Sic: къдоу per оу, sed cf. infra lin. 261. отъ сѣдѣ. Imo quid si et hic omiserit отъ: отъ къдѣ? Sic videatur, ob se
 quens: отъ бола. — 265. Sic: владѣка pro владѣика. — 269. Sic: пасхѣ lapsu manifesto librarii. — 270. Sic: елюпта
 per ю; infra videbis елюпта per у. — 275. Sic: въ сѣко pro въ сѣкѣкѣ. — 279. 280. Punctis notata erasit ipse librarius.

сати оуготоваемъ ти ꙗкѣ ти пасхъ . че
 со ради ѡ ꙗкѣ стъ . при дъ ко сатъ отъ кла
 твѣ ти законнѣ ни отъ ти родъ чѣкъ ти .
 еже и павелъ глѣтъ . бѣ сѣа своего
 по сѣла раждаема отъ женѣ ти . сѣшта
 ѡ подъ закономъ искоупитъ . тѣмъ
 хотъ прѣставити законъ . да не кѣто ре
 четъ . ꙗко сего ради прѣстави . сего
 ради ѡ празни . зане не може его съ
 врѣшити . зане не може его исправити .
 ꙗко тѣмъ жѣка сѣшта . сего ради сѣконьча
 вѣ ти . въ сего да разори . сего ради
 пасхъ ни оу дѣискъ створи . законно
 ко повелѣнье пасхъ ꙗкѣ ти . досто
 тѣ оу ковамъ . дньсь оувѣ дѣтѣ . че
 со ради законно повелѣние имъ бѣ .
 въ данъ пасхъ ꙗкѣ ти . не имѣахъ хва
 лѣннѣ оу ни оу дѣ ти . и егда приимахъ добро
 отъ него . скоро забъивахъ . и да оувѣ си
 вѣ истинѣ и зи де из елюпта
 проидъ и чръмно се море . видѣша е раздѣ
 льшеса . и не помнозѣ глѣтъ . створи
 намъ бѣ иже пондѣтъ прѣдъ на
 ми . чѣто глѣши . чюдеса видѣ
 лѣ си толика и такова . и дѣбели
 забъи творьшаго бѣ . понеже оуко закъ
 ша добръниа его дѣтѣ ли . въ мѣсти бѣ
 въ праздннѣ ни ихъ дѣтѣ ли . да и хотъ
 ште и не хотъ ште . имѣтъ паматъ .
 и не забъдѣтъ . добраго сѣдѣтелѣ .
 пожьри сатъ пасхъ . почъто . да егда
 въпроситъ тѣ ѣнъ твон . чѣто се естѣ .
 речеши емоу . ꙗко кровнѣ сего обвѣча
 те . помазахъ прагъ ни дѣврий . избѣ
 гъ сѣмръти . ѡже оубителъ наведе
 на елюптѣ ни въса . и се ѡ кровнѣ не
 възможе въскочити . и бѣ въ на ве
 сти . бѣже праздннѣ ни памати ѡмъ .
 въ ии на бѣ . и да не забъиваѣтъ . нико
 лиже бѣ въ вѣ шадго . и законъ створи

- сати оуготоваемъ ти ꙗкѣ ти пасхъ , че
 со ради ѡ ꙗкѣ стъ ? при дъ ко , сатъ , отъ кла
 твѣ ти законнѣ ни отъ ти родъ чѣкъ ти .
 еже и павелъ глѣтъ : бѣ сѣа своего
- 285** по сѣла раждаема отъ женѣ ти , сѣшта
 ѡ подъ закономъ искоупитъ . тѣмъ
 хотъ прѣставити законъ . да не кѣто ре
 четъ , ꙗко сего ради прѣстави ꙗ сего
 ради ѡ празни ꙗ , зане не може его съ
 врѣшити , зане не може его исправити ,
 ꙗко тѣмъ жѣка сѣшта . сего ради сѣконьча
 вѣ ти въсе , тогда разори . сего ради ꙗ
 пасхъ ни оу дѣискъ створи . законно
 ко повелѣнье пасхъ ꙗкѣ ти . досто
 тѣ оу ко вамъ дньсь оувѣ дѣтѣ , че
 со ради законно повелѣние имъ бѣ
 въ дано пасхъ ꙗкѣ ти . не имѣахъ хва
 лѣннѣ оу ни оу дѣ ти ; и егда приимахъ добро
 отъ него , скоро забъивахъ . и да оувѣ си
 вѣ истинѣ и зи де из елюпта ,
 проидъ и чръмно се море , видѣша е раздѣ
 льшеса ; и не по мнозѣ глѣтъ . створи
 намъ бѣ иже пондѣтъ прѣдъ на
 ми . чѣто глѣши ? чюдеса видѣ
 лѣ си толика и такова , и дѣбели
 забъи творьшаго бѣ ? понеже оуко закъ
 ша добръниа его дѣтѣ ли , въ мѣсти бѣ
 въ праздннѣ ни ихъ дѣтѣ ли . да и хотъ
 ште и не хотъ ште , имѣтъ паматъ ,
 и не забъдѣтъ добраго сѣдѣтелѣ .
 пожьри , сатъ , пасхъ . почъто ? да егда
 въпроситъ тѣ ѣнъ твон : чѣто се естѣ ?
 речеши емоу : ꙗко кровнѣ сего обвѣча
 те помазахъ прагъ ни дѣврий , избѣ
 гъ сѣмръти , ѡже оубителъ наведе
 на елюптѣ ни въса . и се ѡ кровнѣ не
 възможе въскочити , и бѣ въ на ве
 сти . бѣже праздннѣ ни памати ѡмъ
 въ ии на бѣ . и да не забъиваѣтъ нико
 лиже бѣ въ вѣ шадго ; и законъ створи
- 290**
- 295**
- 300**
- 305**
- 310**
- 315**
- 320**

ADNOTATIUNCULAE CRITICAE.

Lin. 281. Nota сати pro сатъ. — 296. повелѣниенмъ in codice ita est exaratum, ut primo scripserit повелѣниимъ, postea vero en literas ultimae мъ superne praemisit. — 302. Sic: намъ бѣ . . . crasis sequentibus, ut tamen vestigia appareant prius bene scripti: коръни, deos, ad quos recte refertur иже пондѣтъ. — 313. et 316 Nota кровнѣ per o, cum alias кровъ habeat — 314. Nota избѣгъ pro избѣгохъ, cum nec praeposterum gerundivum, nedum recens praet. (азъ) избѣгъ possis admittere. — 319. Sic: памати ѡмъ cf. supr. notam ad l. 172.

ГНѢ НА ЗЕМИ ТОУЖДЕН . ЧѢТО ГЛѢШИ РѢ-
ЦИ МИ . ПѢСНИ ГНѢ НЕ ПОЕШИ НА ЗЕМИ ТОУ-
ЖДЕН . И ПАСХѢ ЛИ ГНѢ ТВОРИШИ НА ЗЕ-
МИ ТОУЖДЕН . ВИДѢ ЛИ БЕЗОУМЬЕ ИХѢ . ВИ-
ДѢ ЛИ БЕЗАКОНЬЕ ИХѢ . ЕГДА БРАНИ БѢША
365 НЖДАШТАМ ИХѢ . НИ ПСАМЪ СЪМѢША РЕ-
ШТИ НА ЗЕМИ ТОУЖДЕН : И НЪИНѢ О СЕБѢ ,
НИ ЕДИНОМОУ БѢДАШТЮ . НИ ЕДИНОМОУ
НЖДАШТЮ . БРАНЬ ТВОРАТЪ КЪ БОУ . И БЛА-
ЖЕНЪИ СТЕФАНЪ ГЛѢШЕ КЪ НИМЪ . ВЪИ
ПРИСНО ДХОУ СТОУМОУ ПРОТИВИТЕСА . ВИ-
ДИШИ ЛИ КАКО СЖТЪ НЕЧИСТІИ . ОПРѢСНЪ
ЦИ КАКО БЕЗАКОННЪ ЕСТЪ ПРАЗДНИКЪ .
НИЮДѢИСКЪ . ЮЖЕ КО НѢСТЪ ПАСХЪИ ИЮДѢИ-
СКЪИ . БѢ ПАСХА ИЮДѢИСКА ИНОГДА . НЪ
РАЗОРЕНА БЪИСТЪ . НАИДЕ КО ДХОВЪНАБЪ .
ЮЖЕ ПРѢДАБШЕ ИС . БѢДЖШТЕМЪ БО ИМЪ .
САТЪ . ПРИМЪ ХЛѢБЪ ПРѢЛОМЪ РЕЧЕ .
СЕ ЕСТЪ ТѢЛО МОЕ . ЛОМИМОЕ ЗА МНОГЪИ .
И ВѢДАТЪ ИЛОУЧЕНИИ ГЛѢМОЕ . И ПАКЪИ
ЧАШЖ САТЪ . ДАБШЕ ИМЪ ГЛѢ . СЕЖДЕ И-
МЪ ГЛѢ . СЕ ЕСТЪ КРЪВЬ МОБЪ . ИЗЛИВА-
ЕМАБЪ ЗА ВЪИ ВЪ ОСТАВЛЕНЬЕ ГРѢХОМЪ .
БѢШЕ ТОУ ИЮДА . СЕ ГЛѢШТЮ ХОУ . СЕ ЕСТЪ
КРЪВЬ МОБЪ . Ш ИЮДО . ЕЖЕ ПРѢДАЛЪ ЕСИ
НА ХЪ . СЪРЪБРЪНИЦѢХЪ . СЕ ЕСТЪ КРЪВЬ
МОБЪ . О НЕИЖЕ ПРѢЖДЕ СЕГО . БЕСТОУДЪИЪИ .
СЪВѢТЪ ТВОРѢШАШЕ . СЪ БЕЗОУМЪИМИ
ФАРЪИСѢИ . Ш ЧѢОЛЮБЪСТВЪЕ ХЪО . Ш БЕ-
ЗОУМЬЕ ИЮДОВО . И НЕИСТОВЪСТВО . ОВЪ
КО ПРОДАСТЪ ИЖ . ВЪЗЪИМЪ СЪРЪБРЪНИ-
КЪ . ДХЪ ПОТОМЪ НЕ ОТРЕЧЕСА . ТЖДЕ КРЪ-
ВЬ ПРѢДАНЖЪ . ВЪ ОТЪПОУШТЕНЬЕ ГРѢХО-
МЪ ВЪДАТИ САМОМОУ ПРОДАВЪШЮ ИЖ .
АШТЕБИ ХОТѢЛА ТУОУ КО БѢ ИЮДА . И ПРИ-
ЧАСТЪНИКЪ БЪИВАШЕ СѢБИ ТРѢПѢЗѢ .
БѢ КОЖЕ НОЗѢ ЕМОУ ОУМЪИ . ЕГДА И ДРОУГЪИ
МОУЧЕНИКОМЪ . ТАКО И СѢБИ ТРАПЕЗѢ .
ПРИЧАСТЪНИКА И СТВОРИ . ДА НИ ЕДИНОИЖЕ
ЖЕВИНЪИ МѢТИ ВЪ ЧЪИЕТЪ . АШТЕ ПРѢ-

ГНѢ НА ЗЕМИ ТОУЖДЕН . ЧѢТО ГЛѢШИ , РѢ-
ЦИ МИ : ПѢСНИ ГНѢ НЕ ПОЕШИ НА ЗЕМИ ТОУ-
ЖДЕН , И ПАСХѢ ЛИ ГНѢ ТВОРИШИ НА ЗЕ-
МИ ТОУЖДЕН ? ВИДѢ ЛИ БЕЗОУМЬЕ ИХѢ , ВИ-
ДѢ ЛИ БЕЗАКОНЬЕ ИХѢ ! ЕГДА БРАНИ БѢША
365 НЖДАШТАМ ИХѢ , НИ ПСАМЪ СЪМѢША РЕ-
ШТИ НА ЗЕМИ ТОУЖДЕН : И НЪИНѢ ,
НИ ЕДИНОМОУ БѢДАШТЮ , НИ ЕДИНОМОУ
НЖДАШТЮ , БРАНЬ ТВОРАТЪ КЪ БОУ . И БЛА-
ЖЕНЪИ СТЕФАНЪ ГЛѢШЕ КЪ НИМЪ : ВЪИ
ПРИСНО ДХОУ СТОУМОУ ПРОТИВИТЕСА . ВИ-
ДИШИ ЛИ КАКО СЖТЪ НЕЧИСТІИ ОПРѢСНЪ-
ЦИ , КАКО БЕЗАКОННЪ ЕСТЪ ПРАЗДНИКЪ
НИЮДѢИСКЪ ? ЮЖЕ КО НѢСТЪ ПАСХЪИ ИЮДѢИ-
СКЪИ ; БѢ ПАСХА ИЮДѢИСКА ИНОГДА , НЪ
РАЗОРЕНА БЪИСТЪ ; НАИДЕ КО ДХОВЪНАБЪ ,
ЮЖЕ ПРѢДАБШЕ ИС ; БѢДЖШТЕМЪ БО ИМЪ ,
САТЪ , ПРИМЪ ХЛѢБЪ ПРѢЛОМЪ РЕЧЕ :
370 СЕ ЕСТЪ ТѢЛО МОЕ , ЛОМИМОЕ ЗА МНОГЪИ ;
И ВѢДАТЪ ИЛОУЧЕНИИ ГЛѢМОЕ . И ПАКЪИ
ЧАШЖ , САТЪ , ДАБШЕ ИМЪ ГЛѢ , СЕЖДЕ И-
МЪ ГЛѢ : СЕ ЕСТЪ КРЪВЬ МОБЪ , ИЗЛИВА-
ЕМАБЪ ЗА ВЪИ ВЪ ОСТАВЛЕНЬЕ ГРѢХОМЪ .
БѢШЕ ТОУ ИЮДА , СЕ ГЛѢШТЮ ХОУ : СЕ ЕСТЪ
385 КРЪВЬ МОБЪ ; Ш ИЮДО , ЕЖЕ ПРѢДАЛЪ ЕСИ
НА ХЪ СЪРЪБРЪНИЦѢХЪ ; СЕ ЕСТЪ КРЪВЬ
МОБЪ , О НЕИЖЕ ПРѢЖДЕ СЕГО БЕСТОУДЪИЪИ
СЪВѢТЪ ТВОРѢШАШЕ СЪ БЕЗОУМЪИМИ
ФАРЪИСѢИ ! Ш ЧѢОЛЮБЪСТВЪЕ ХЪО , Ш БЕ-
ЗОУМЬЕ ИЮДОВО , И НЕИСТОВЪСТВО ! ОВЪ
390 КО ПРОДАСТЪ ИЖ , ВЪЗЪИМЪ СЪРЪБРЪНИ-
КЪ : А ХЪ ПОТОМЪ НЕ ОТРЕЧЕСА ТЖДЕ КРЪ-
ВЬ ПРѢДАНЖЪ ВЪ ОТЪПОУШТЕНЬЕ ГРѢХО-
МЪ ВЪДАТИ САМОМОУ ПРОДАВЪШЮ ИЖ ,
395 АШТЕБИ ХОТѢЛА ! ТОУ КО БѢ ИЮДА , И ПРИ-
ЧАСТЪНИКЪ БЪИВАШЕ СѢБИ ТРѢПѢЗѢ ;
БѢ КОЖЕ НОЗѢ ЕМОУ ОУМЪИ , ЕГДА И ДРОУГЪИ-
МЪ ОУЧЕНИКОМЪ ; ТАКО И СѢБИ ТРАПЕЗѢ
ПРИЧАСТЪНИКА И СТВОРИ , ДА НИ ЕДИНОИЖЕ
400 ЖЕВИНЪИ МѢТИ ВЪ ЧЪИЕТЪ , АШТЕ ПРѢ-

ADNOTATIUNCULAE CRITICAE.

Lin. 361. et saepius, Nota formam земли про земаи, moravicam? Item тоуждѣ formam cisdanubianam про чюждѣ transdanubiana. — 365. краии (bella) ostendunt, Slavum legisse πόλεμοι про πολέμοι. — 372. Sic: сжтѣ нечистіи; forma definita, ubi praedicatam tantum expectes: нечисти. — 378. Nota moravismum прѣломъи про: прѣломъи ѿ, κλάσας αὐτόν? cf. Dobrovii Instit. p. 554. — 384. и бѣше тоу июда. Graecus: καὶ παρὸν καὶ Ἰουδαί. Ergo deest и (καὶ, et) ante июда.

БѢИВЛЕТЪ ВЪ ЗѢЛОБѢ • ВЪСЕКОСВОЕПОКА
 ЗАЕМОУ • ОНЪЖЕ ПРѢБѢИВАШЕ ЗѢЛЖВОЛЖ
 ИМЪИ • НЪ ВРѢМА ЕСТЪ ЮЖЕ КЪ СѢБѢИ • ИСТРА
 ШЪИѢИ ТРАПЕЗѢ ПРІСТѢПІТИ • ВЪСНОУКО
 ДА ПРІСТѢПІМЪ • СЪ ОЧИШТЕНЬЕМЪ • И СЪ
 ЦѢЛОМЖДРЪСТВІЕМЪ ПОДОБНОМЪ • И СЪ
 МНОГОМЪ ОУМІЛЕНЬЕМЪ • НЕ БЖДИ НИКЪ
 ТОЖЕ СЪДЕ ИЮДА СЪИ • НИКЪТОЖЕ ЛЖКАБЕ
 НЪ • НИКЪТОЖЕ ЛИЦЕМЪРЪ • НИКЪТОЖЕ ѢДА
 ИМЪИ ВЪ СРЪДЪЦІИ СЪКРЪЗБЕНА • НЕ ИНО ВЪ
 ОУСТѢХЪ НОСА • ИНОЖЕ ВЪ ОУМѢ • И НЪИНѢ ПРѢ
 СТОИТЪ ХЪ • И НЪИНѢ ПРѢСТОИТЪ • ОУКРАШЕ
 И ТОГДА ТЖ ТРАПЕЗЖ, ТЪ И СЪИЖ НЪИНѢ
 КРАСИТЪ • И ѢСТЪ БО ЧКЪ ТВОРАИ ПРѢДЪЛЕ
 ЖАШТАА • ДА БЖДЖТЪ ТѢЛО И КРЪВЪ ХЪВА •
 НЪ РАСПАТЪИ ЗА НЪИ ХЪ; ОКРАЗЪ ТЪКМО И
 МАТЪ СТОИИ ИЕРѢИ • И ТА СЛОВЕСА ГЛЕТЪ •
 БЖИѢЖЕ БЛАГОДѢТЪ И СИЛА ЕСТЪ • ѢЖЕ
 ТВОРИТЪ ВЪСЕ • СЕ ЕСТЪ ТѢЛО МОЕ САТЪ •
 СЕ СЛОВО ПРѢДЪЛЕЖАШТАА СВАТИТЪ •
 ѢКОЖЕ ТОГДА СЪ ГЛЖШТІИ • РАСТИТЕСА
 И МНОЖИТЕСА • И СПАЗНИТЕ ЗЕМАЖ •
 РЕЧЕНО БЪИ ЕДИНОЖ • ВЪИИЖ НА БЪСѢ ЛѢТА •
 СИЛЖ ДАСТЪ РОДОУ ЧЕСКОУ • ПЛОДЪ ТВОРИ
 ТИ • ТАКО И СЪ ГЛАСЪ ЕДИНОЖ РЕЧЕНЪ БЪИ •
 И НА БЪСѢКЖ ТРАПѢЗЖ • ВЪ БЪСѢХЪ ЦРЪ
 КЪХЪ • ОТЪ ТОЛѢ ДО ДЪНЕСЪНѢГО ДЪНЕ • И
 ДО ПРИШЕСТВІЕ ЕГО • СВАТЖИЖ ЖРЪ
 ТЪЖ СЪВРЪШЕНЖ ТВОРИТЪ • НИКТОЖЕ
 ОУБО БЖДИ ЛИЦЕМЪРЪ • НИКЪТОЖЕ НЕ ИМЪИ
 ЗѢЛОБЪИ ВЪ ОУМѢ • ДА НЕ ОСЖЖДЕНЪЕ ПРІ
 ИМЕТЪ; ИБО ТОГДА, ЕГДА ПРИИМЪТЪ ТѢ
 ЛО ИЮДА • ВЪСКОЧИ ВЪ НЪ ДѢТВОЛЪ • НЕ О
 ТѢЛЕСИ ГІИ НЕ РОДА • НЪ О ИЮДѢ НЕ РОДА, ЗА
 БЕЗОЧЪСТВО • И ДА БѢСИ, ѢКО ПРИЕМАЖ
 ШТЕН СѢИХЪ ТАИНЪ • НЕДОСТОИНО • ВЪ •
 ТЪИ НАИСКОРѢ ВЪХОДИТЪ ДѢТВОЛЪ • ѢКО
 ЖЕ ТОГДА ВЪ ИЮДЖ • ПРИЕМАЖШТЕНКО
 ДОСТОИНО ЧЪСТЬ, ПОЛЬЗЖ ИМЖТЪ; А НА
 СЛАЖДАЖШТЕНСА НЕДОСТОИНО • БОЛЬШЖ

405

410

415

420

425

430

435

440

БѢИВЛЕТЪ ВЪ ЗѢЛОБѢ; ВЪСЕ КО СВОЕ ПОКА
 ЗА ЕМОУ, ОНЪЖЕ ПРѢБѢИВАШЕ ЗѢЛЖ ВОЛЖ
 ИМЪИ • НЪ ВРѢМА ЕСТЪ ЮЖЕ КЪ СѢБѢИ И СТРА
 ШЪИѢИ ТРАПЕЗѢ ПРІСТѢПІТИ: ВЪСИ ОУКО
 ДА ПРІСТѢПІМЪ СЪ ОЧИШТЕНЬЕМЪ И СЪ
 ЦѢЛОМЖДРЪСТВІЕМЪ ПОДОБНОМЪ, И СЪ
 МНОГОМЪ ОУМІЛЕНЬЕМЪ • НЕ БЖДИ НИКЪ
 ТОЖЕ СЪДЕ ИЮДА СЪИ • НИКЪТОЖЕ ЛЖКАБЕ
 НЪ, НИКЪТОЖЕ ЛИЦЕМЪРЪ, НИКЪТОЖЕ ѢДА
 ИМЪИ ВЪ СРЪДЪЦІИ СЪКРЪЗБЕНА; НЕ ИНО ВЪ
 ОУСТѢХЪ НОСА, ИНОЖЕ ВЪ ОУМѢ • И НЪИНѢ ПРѢ
 СТОИТЪ ХЪ, И НЪИНѢ ПРѢСТОИТЪ, ОУКРАШЕ
 И ТОГДА ТЖ ТРАПЕЗЖ, ТЪ И СЪИЖ НЪИНѢ
 КРАСИТЪ: И ѢСТЪ БО ЧКЪ ТВОРАИ ПРѢДЪЛЕ
 ЖАШТАА, ДА БЖДЖТЪ ТѢЛО И КРЪВЪ ХЪВА,
 НЪ РАСПАТЪИ ЗА НЪИ ХЪ; ОКРАЗЪ ТЪКМО И
 МАТЪ СТОИИ ИЕРѢИ, И ТА СЛОВЕСА ГЛЕТЪ:
 БЖИѢЖЕ БЛАГОДѢТЪ И СИЛА ЕСТЪ, ѢЖЕ
 ТВОРИТЪ ВЪСЕ: СЕ ЕСТЪ ТѢЛО МОЕ, САТЪ;
 СЕ СЛОВО ПРѢДЪЛЕЖАШТАА СВАТИТЪ,
 ѢКОЖЕ ТОГДА СЪ ГЛЖШТІИ: РАСТИТЕСА
 И МНОЖИТЕСА • И СПАЗНИТЕ ЗЕМАЖ •
 РЕЧЕНО БЪИ ЕДИНОЖ, ВЪИИЖ НА БЪСѢ ЛѢТА
 СИЛЖ ДАСТЪ РОДОУ ЧЕСКОУ ПЛОДЪ ТВОРИ
 ТИ: ТАКО И СЪ ГЛАСЪ ЕДИНОЖ РЕЧЕНЪ БЪИ •
 И НА БЪСѢКЖ ТРАПѢЗЖ, ВЪ БЪСѢХЪ ЦРЪ
 КЪХЪ, ОТЪ ТОЛѢ ДО ДЪНЕСЪНѢГО ДЪНЕ, И
 ДО ПРИШЕСТВІЕ ЕГО, СВАТЖИЖ ЖРЪ
 ТЪЖ СЪВРЪШЕНЖ ТВОРИТЪ: НИКТОЖЕ
 ОУБО БЖДИ ЛИЦЕМЪРЪ, НИКЪТОЖЕ НЕ ИМЪИ
 ЗѢЛОБЪИ ВЪ ОУМѢ, ДА НЕ ОСЖЖДЕНЪЕ ПРІ
 ИМЕТЪ; ИБО ТОГДА, ЕГДА ПРИИМЪТЪ ТѢ
 ЛО ИЮДА, ВЪСКОЧИ ВЪ НЪ ДѢТВОЛЪ; НЕ О
 ТѢЛЕСИ ГІИ НЕ РОДА • НЪ О ИЮДѢ НЕ РОДА, ЗА
 БЕЗОЧЪСТВО: И ДА БѢСИ, ѢКО ПРИЕМАЖ
 ШТЕН СѢИХЪ ТАИНЪ НЕДОСТОИНО, ВЪ
 ТЪИ НАИСКОРѢ ВЪХОДИТЪ ДѢТВОЛЪ, ѢКО
 ЖЕ ТОГДА ВЪ ИЮДЖ; ПРИЕМАЖШТЕНКО
 ДОСТОИНО ЧЪСТЬ, ПОЛЬЗЖ ИМЖТЪ; А НА
 СЛАЖДАЖШТЕНСА НЕДОСТОИНО, БОЛЬШЖ

ADNOTATIUNCULAE CRITICAE.

Lin. 408. Nota scriptionem лжкавенъ cum in prima, tum in ultima syllaba: лж - non лок. — 421. Sic: тогда съ
 глжштїи. Cum graecus habeat: ἡ φωνὴ ἢ λέγουσα, pro et scribendum est гласъ; exciderunt literae гл.- — Et minus
 recte lin. — 425. съ гласъ pro съ гласъ. — 427. до днесьнѣго днѣ. Mirere semidoctum днесьнѣго pro днѣшнѣго,
 с mutando in ш ante нѣ. — 428. на всѣ лѣта, εἰς πάντας χρόνους, significatu neograeco vocis χρόνος. — 430. не имъи
 зѣлобъи. Videtur abundare не. — 436. Nota superlativum наи екортѣ, hucusque non nisi in наи пдѣ animadversum.

доглавѣи ми зѣло сѣдѣа . да чѣто
 тѣмь . нѣнеоутебераспѣлѣестѣ . ꙗкоже
 хѣа жидове . нѣвьсѣко своѣж крѣвь самѣ
 ѡже они пролиша , на сѣсьнѣ дастѣ
 проливѣшимъ ѡ . чѣто семоу равѣ
 номожеши ѡзглаголати . аште не отѣ
 поустиши врагоу твоемоу . не того е-
 си обидѣлѣа . нѣ самѣ себе . ономоу бо
 мѣногаштѣ на семь житиѣ пакостѣ
 творилѣа еси . самѣже секе еси створи-
 лѣа безотѣвѣта . на сѣдѣнѣи день .
 ничесоже иного не навидитѣа ѣа . ꙗко-
 же того иже дрѣжитѣа гнѣвѣа . таково е-
 стѣ ꙗкоже на дѣимѣа сѣрдѣе .
 но ка трѣжштѣса дѣша . послѣушли
 бо чѣто сатѣа . егда приносиши дарѣ
 твои . и тоу помѣнеши ꙗко братрѣ
 твои иматѣа нѣчѣто на тѣа , остави
 тоу дарѣа твои . иди прѣвѣе сѣмиритѣа
 сѣа сѣ братомѣ своимѣ . и тогда шедѣа
 принеси дарѣа твои . чѣто глѣши . жрѣ-
 тѣа ли ми бѣлиши оставити . ѣи . сатѣа .
 мѣра бо ради братрѣнѣ . и си жрѣтѣа кѣи
 аште оубо мира ради и си жрѣтѣа кѣи .
 тѣа иже не исправлѣеши мира безоума
 са причаштаеши жрѣтѣа . и испра-
 вленѣе не пользѣно ти кѣи . створи оубо
 прѣжде . онемѣже жрѣтѣа принесена кѣи .
 и тогда насладиши се еѣа добрѣ . се го ра-
 ди приди сѣа чѣкѣи . да примѣритѣа ро-
 дѣа нашѣа кѣа боу : се го ради не самѣ тѣа
 приде . нѣ и ѣи , тѣа штѣа таковаа .
 своемоу имени обѣштѣникѣи творитѣа .
 бѣа жени сатѣа . сѣмирѣжштѣи . ꙗко ти
 сѣове кѣи нарежтѣа сѣа . еже сѣа створи-
 лѣа естѣа и нѣчѣа сѣа кѣи . тожде и тѣа
 створи . елика сила чѣска естѣа . да бѣде-
 ши мироу ходатѣи . и сѣкѣа ѣи нѣмѣа : се го
 бо ради и сѣа кѣи нарицаетѣа миротворѣ-
 ца . се го ради ѣи вѣа врѣма жрѣтѣа иномѣ пра-

485

до главѣи ми зѣло сѣдѣа . да чѣто
 тѣмь ? нѣ неоу теке распѣлѣа естѣа , ꙗкоже
 хѣа жидове : нѣ вѣсѣко своѣж крѣвь самѣ
 ѡже они пролиша , на сѣсьнѣ дастѣ
 проливѣшимъ ѡ . чѣто семоу равѣ-
 но можеши ѡзглаголати ? аште не отѣ-
 поустиши врагоу твоемоу , не того е-
 си обидѣлѣа , нѣ самѣ себе ; ономоу бо
 мѣногаштѣ на семь житиѣ пакостѣ

490

творилѣа еси , самѣже секе еси створи-
 лѣа безотѣвѣта на сѣдѣнѣи день !
 ничесоже иного не навидитѣа ѣа , ꙗко-
 же того иже дрѣжитѣа гнѣвѣа ; тако бо е-
 стѣа ꙗкоже на дѣимѣа сѣрдѣе ,

495

и ка трѣжштѣса дѣша . послѣушли
 бо , чѣто сатѣа : егда приносиши дарѣ
 твои , и тоу помѣнеши ꙗко братрѣ
 твои иматѣа нѣчѣто на тѣа , остави
 тоу дарѣа твои , иди прѣвѣе сѣмиритѣа
 сѣа сѣ братомѣ своимѣ , и тогда шедѣа
 принеси дарѣа твои . чѣто глѣши ? жрѣ-
 тѣа ли ми бѣлиши оставити ? ѣи , сатѣа :
 мѣра бо ради братрѣнѣ , и си жрѣтѣа кѣи ;
 аште оубо мира ради и си жрѣтѣа кѣи ,

505

тѣа иже не исправлѣеши мира , безоума
 са причаштаеши жрѣтѣа , и испра-
 вленѣе не пользѣно ти кѣи : створи оубо
 прѣжде , онемѣже жрѣтѣа принесена кѣи ,
 и тогда насладиши се еѣа добрѣ . се го ра-
 ди приди сѣа чѣкѣи , да примѣритѣа ро-

510

дѣа нашѣа кѣа боу : се го ради не самѣ тѣа
 приде , нѣ и ѣи , тѣа штѣа таковаа ,
 своемоу имени обѣштѣникѣи творитѣа :
 бѣа жени , сатѣа , сѣмирѣжштѣи ; ꙗко ти
 сѣове кѣи нарежтѣа сѣа . еже сѣа створи-
 лѣа естѣа и нѣчѣа сѣа кѣи , тожде и тѣа
 створи : елика сила чѣска естѣа , да бѣде-

515

ши мироу ходатѣи , и сѣкѣа ѣи нѣмѣа ; се го
 бо ради и сѣа кѣи нарицаетѣа миротворѣ-
 ца : се го ради ѣи вѣа врѣма жрѣтѣа иномѣ пра-

520

ца : се го ради ѣи вѣа врѣма жрѣтѣа иномѣ пра-

ADNOTATIUNCULAE CRITICAE.

Lin. 484. на сѣсьнѣе, sic compendiatum спасенѣе. Sic et l. 591. — 486. и зглаголати, abundante titla. — 493. тако — доуша. Valde differt a graeco. Et nota окатрѣжеа φλεγμαίνω. Radix est ατρα jecur. — 502. Sic: ѣи, ε cum jerik solito, et i cum jerik rotundo et plane puncto. — 509. добрѣ, gr. καλῶς. Sed jam Septuaginta sic utuntur καλῶς pro bono. Gen 1. 10. — 510. приди apertum σφάλμα pro: приде. Cf. 512.

вѣдѣнїи коеи не помѣнѣж . нѣ смиренїе
 братрїи . показанїе коболе
 всего естѣ . хотѣхъ большѣми простѣ
 рѣти словесе . нѣ довьлетѣ реченое . по
 слоушаѣштимѣ . аште хотѣтѣ . молжа
 оубо да помнимѣ присно словеса си , сѣла
 кѣзанѣ . страшнѣ цѣлованѣ . ѣже ме
 ждю сокож имамѣ ; сице ко съплѣтлетѣ .
 съмнѣнїи наша . и творитѣ вса нѣи .
 даждемѣ тѣло едино . понеже вси .
 отѣ единого тѣла приемлемѣ . дажде
 мѣ вѣ истїи ж тѣло едино . не тѣлеса кѣ
 себѣ съмѣшадѣште . нѣ дѣж кѣ себѣ . съвж
 зомь любовнѣимь совѣкоуплѣжште .
 и тако възможемѣ съ различнѣемь .
 насладитїса . прѣдѣстоаштѣ аштра
 пезѣи . аште ко и тѣмж имамѣ добрѣн
 хѣ дѣлѣ . гнѣвѣ же дрѣжимѣ . все вѣ
 соудѣ шютѣ . и никоегоже спсеньѣ . си
 ми можемѣ обрѣсти . си оубо вѣдѣште
 възлюбленаа братрїе . все кѣ гнѣвѣ
 да отѣврѣжемѣ . очиштѣ шенашѣ оумѣ .
 и съ кротостѣж . и послоушанѣемь .
 и мнѣногомь говѣнѣемь . да пристѣпи
 мѣ причаститїса . сѣнѣхѣ и страшнѣ
 нѣи хѣ танинѣ . да и чѣколюбецѣ кѣ .
 съвнѣше видѣвѣ . нелицемѣрнѣо обѣште
 нѣе наше . и симѣ благнѣимѣ нѣи съпо
 добитѣ . и обѣштанѣимѣ . благодѣ
 тѣж . и чѣколюбѣствѣемь . гандшегойс
 хѣ . съ оїмь коупно . съ сѣимь дѣхѣомь .
 слѣа . дрѣжава . чѣсть . нѣи . и прїи . и вѣ
 вѣкѣ вѣкѣ . амнь .

СВѢТЯГО ОЦА НАШЕГО ИОА. ЧѢТВѢНЬБ. ВЪ
 ВѢЛИКЖ ПЯРЯОКВѢННЖ.

Велика оубо естѣ тѣлѣ нѣо отѣ некнѣи
 тѣ вѣ вѣнѣтѣ емь призывана .
 великнѣи же сѣтѣ . и анѣлѣскнѣи
 и силнѣи . невидимнѣи
 мидобрѣтами вѣнѣча

525

530

535

540

545

550

555

560

вѣдѣнїи коеи не помѣнѣж , нѣ смиренїе
 братрїи ; показанїе коболе
 всего естѣ . хотѣхъ большѣми простѣ
 рѣти словесе , нѣ довьлетѣ реченое по
 слоушаѣштимѣ , аште хотѣтѣ . молжа
 оубо , да помнимѣ присно словеса си , сѣла
 кѣзанѣ , страшнѣ цѣлованѣ , ѣже ме
 ждю сокож имамѣ ; сице ко съплѣтлетѣ
 съмнѣнїи наша , и творитѣ вса нѣи ,
 да бждемѣ тѣло едино , понеже вси
 отѣ единого тѣла приемлемѣ . да бжде
 мѣ вѣ истїи ж тѣло едино ; не тѣлеса кѣ
 себѣ съмѣшадѣште , нѣ дѣж кѣ себѣ съ вж
 зомь любовнѣимь совѣкоуплѣжште :
 и тако възможемѣ съ различнѣемь
 насладитїса прѣдѣстоаштѣ аштра
 пезѣи . аште ко и тѣмж имамѣ добрѣн
 хѣ дѣлѣ , гнѣвѣ же дрѣжимѣ , все вѣ
 соудѣ и шютѣ , и никоегоже спсеньѣ си
 ми можемѣ обрѣсти . си оубо вѣдѣште ,
 възлюбленаа братрїе , все кѣ гнѣвѣ
 да отѣврѣжемѣ , очиштѣше нашѣ оумѣ ,
 и съ кротостѣж , и послоушанѣемь .
 и мнѣногомь говѣнѣемь . да пристѣпи
 мѣ причаститїса сѣнѣхѣ и страшнѣ
 нѣи хѣ танинѣ ; да и чѣколюбецѣ кѣ ,
 съ внѣше видѣвѣ нелицемѣрнѣо обѣште
 нѣе наше , и симѣ благнѣимѣ нѣи съпо
 добитѣ , и обѣштанѣимѣ . благодѣ
 тѣж и чѣколюбѣствѣемь гѣ нашего ис
 хѣ . съ оїмь коупно съ сѣимь дѣхѣомь .
 слѣа , дрѣжава , чѣсть , нѣи , и прїи , и вѣ
 вѣкѣ вѣкѣ . амнь .

СВѢТЯГО ОЦА НАШЕГО ИОА. ЧѢТВѢНЬБ. ВЪ
 ВѢЛИКЖ ПЯРЯОКВѢННЖ.

Велика оубо естѣ тѣлѣ нѣо отѣ некнѣи
 тѣ вѣ вѣнѣтѣ емь призывана .
 великнѣи же сѣтѣ . и анѣлѣскнѣи
 и силнѣи . невидимнѣи

мидобрѣтами вѣнѣча

ADNOTATIUNCULAE CRITICAE.

Lin. 524. Sic: довьлетѣ, pro: довьлѣтѣ?—528. сице, sic. Ergo legit (male) οὐτως pro οὐτος.—533. Nota съ вжзомь, non: жзомь, pedum оузомь, нес юзомь. Et Carn. вжзлѣ, m. Sed nota contra l. 534. совѣкоупл- formam Russis propiore. Item l. 546 чѣколюбецѣ.—551. хѣ. съ оїмь. Videtur deesse: εμουγε, cui. Graecus paullo aliter: μεθ' οὐ τῶ πατρι.—552. Voces: слава, нѣинѣ, et вѣкнѣи вѣкомѣ ita scriptae sunt, ut titulae ѣ, и, et к superne insideant. Sed typographus tantum nondum potuit praestare.—557. некнѣитѣ scripserat primum, sed ipse debilitavit ѣ in ѣ. Et призывана, non-но!

ЕМЪИ • ПОДОБИТЪСА СИМЪ СЛЪНЪЦЕ • ДЪНЕ
 ВЪНЪИМЪСА СВѢТОМЪ ОБЛАГАИ НЕБСКОЕ ТЕ
 ЧЕНЬЕ ГОНА • ДИВЪ ТВОРИТЪ ОУМОУ • ЗЕМЛѢ
 ВИСАШТИ ПОВЕЛѢНЬЕМЪ НА ВОДЪХЪ • А ТЯЖЪ
 КА ВЕШТЪ СЪШТИ • ЧЪТОЖЕ КЪТО РЕЧЕТЪ • МО
 РЕ ПРОСТРЪЛТО ВИДА • И ПѢСКОМЪ СЪВѢЗАНО •
 НЪ ВЪСѢ ОУКО ДОБРА СЪТЪ • ИЗЪЛО ДОБРА • И ТВО
 РЬЧА МЪДРОСТИ ХЪДОЖЪСТВИѢ • ПРѢСПѢЖЕ
 СЪЖ ДОБРОТЪЖ • ЧКЪ ПОЧЪТЕНЬЕМЪ • ДОСА
 ЖДЕНЬЕ • ПОЧЪТЕНЬЕМЪ СТВОРЪ • ДИВЪ БО ТВА
 РИ ПРИНЕСЪ ПРѢСПѢЖШТЪ • МЪРЪЖ ТВАРИ • НЕ
 СЛАБЪ ЧЪТОМЪ ИМЪ ИЗЪЛѢ • ТАКО БЪИ
 ТВАРЬ ЛЪСТИ МАТІ НЕВѢДЪШТІ • И ПОМІ
 ЛОВА ИЖЪ КЪ • И НОСИТЪ КРЪСЪТЪ • ПОСРѢДѢ РА
 ЗОУМА БЖІѢ • ЧКЪ ЕСТЬ СЪСЪДЪ • ТВАРИ
 ВЪ СЕИ СИЛЪИ • БЕЗЪ ДѢЛА ОУКО БЪИ НЕКО
 КЪ ИИСПРАВЛЕНЬЮ НЕЧЪСТІ • И СЛЪНЪЦЕ
 СЪЗИ ДѢАШЕСА • ПОКЛАНѢНЬЕ ПРИЕМЛА •
 ВЪЗЪБРАНѢТІСА ПОКЛАНѢШТИМЪСА НЕ
 • • • МОЖЕ • МОРЕ ОБЛИЧАШЕСА • ЛИХО
 СЪИ КЪ СТРАСТЕМЪ • И ЧКЪ СЛѢПЪ ПРѢХОЖДА
 АШЕ ТВАРЬ • ЕМЪЖЕ СЛ ОУТЪКНѢАШЕ • КЛАНѢ
 АШЕСА ЕМОУ БЪ НЕ МОГЪИ ОКРѢСТИ • ЕГО
 ЖЕ ВЪ СЕИ ТВАРИ НАРОДЪ ПРОПОВѢДАЕТЪ • НЕ
 БЪИ СЪТЪ ДОВЪЛНЪ • ПРИНОСИТІ ОУЧЕНЬѢ •
 О ЕДИНОМЪ БЪЖЕ • НЪ ЕГОЖЕ НЕ СТВОРИ НКО
 КРЪСЪТЪ ВЪЗМОЖЕ • НЕГОЖЕ СЛЪНЪЦЕ НЕ МО
 ЖАШЕ ОУЛОУЧИТИ • КРЕТЪ ВЪ СЪБЪВЪ ПРОСВѢТІ •
 И ДРѢВО ОСЪДЪНЪИ СЪСЪДЪ • ПЛОДЪ СТВО
 РИ • ОСЪЖДЕНЪИМЪ СВОКОДЪЖ • ТРОУДИ
 СЛЪЗЪ СІСНЪЕ ЧКОМЪ ТВАРЬ • И КРЕТЪ ПРИ
 ШЕДЪ БАЛИ СЛЪБІ • ПОНЕЖЕ СЪМРЪТЪ ДРЕ
 ВЛЕ • ДРѢВЪЕНЪ ЖЕЗЛЪ ПРИИМЪШИ ЧКА РО
 ДА • КОРЕНЬ ВРѢДИ • ПЪТЬ ОБРѢТЪШИ НА
 ЧАНѢДЪ ПРѢСТЪПНЪЖ • ЕГДА ОТЪВРЪ
 ЗЪШЮСА ПЪТІ • ТАКО ВЪ СЪМРЪТЪ РОДЪ
 ЧКА ВЪПАДЕ • И НА СЛѢДЪНИЦИ БЪИША
 МЪЦѢ • ПОМИЛОВАВЪ ПРѢЛЪШТЕНЪИА
 ТВОРЦЪ • ДРѢВО ОТЪДЪ ДРѢВЪНОУМОУ
 РОДОУ ДАЕТЪ • И СТРАСТЬ ВЪВЕДЕ ИСУБЛЕНЬЕ •

565

570

575

580

585

590

595

600

ЕМЪИ • ПОДОБИТЪСА И СИМЪ СЛЪНЪЦЕ, ДЪНЕ
 ВЪНЪИМЪСА СВѢТОМЪ ОБЛАГАИ, НЕБСКОЕ ТЕ
 ЧЕНЬЕ ГОНА • ДИВЪ ТВОРИТЪ ОУМОУ ЗЕМЛѢ
 ВИСАШТИ ПОВЕЛѢНЬЕМЪ НА ВОДЪХЪ, А ТЯЖЪ
 КА ВЕШТЪ СЪШТИ • ЧЪТОЖЕ КЪТО РЕЧЕТЪ МО
 РЕ ПРОСТРЪЛТО ВИДА И ПѢСКОМЪ СЪВѢЗАНО •
 НЪ ВЪСѢ ОУКО ДОБРА СЪТЪ, И ЗЪЛО ДОБРА, И ТВО
 РЬЧА МЪДРОСТИ ХЪДОЖЪСТВИѢ • ПРѢСПѢЖЕ
 СЪЖ ДОБРОТЪЖ ЧКЪ, ПОЧЪТЕНЬЕМЪ ДОСА
 ЖДЕНЬЕ ПОЧЪТЕНЬЕМЪ СТВОРЪ; ДИВЪ КО ТВА
 РИ ПРИНЕСЪ, ПРѢСПѢЖШТЪ МЪРЪЖ ТВАРИ, НЕ
 СЛАБЪ ЧЪТОМЪ ИМЪ ИЗЪЛѢ • ТАКО БЪИ
 ТВАРЬ ЛЪСТИ МАТІ НЕВѢДЪШТІ • И ПОМІ
 ЛОВА ИЖЪ КЪ, И НОСИТЪ КРЪСЪТЪ ПО СРѢДѢ, РА
 ЗОУМА БЖІѢ ЧКЪ ЕСТЬ СЪСЪДЪ, ТВАРИ
 ВЪ СЕИ СИЛЪИ • БЕЗЪ ДѢЛА ОУКО БЪИ НЕКО
 КЪ ИИСПРАВЛЕНЬЮ НЕЧЪСТІ; И СЛЪНЪЦЕ
 СЪЗИ ДѢАШЕСА, ПОКЛАНѢНЬЕ ПРИЕМЛА;
 ВЪЗЪБРАНѢТІСА ПОКЛАНѢШТИМЪСА НЕ
 • • • МОЖЕ • МОРЕ ОБЛИЧАШЕСА, ЛИХО
 СЪИ КЪ СТРАСТЕМЪ • И ЧКЪ СЛѢПЪ ПРѢХОЖДА
 АШЕ ТВАРЬ • ЕМЪЖЕ СЛ ОУТЪКНѢАШЕ, КЛАНѢ
 АШЕ СЛ ЕМОУ; БЪ НЕ МОГЪИ ОКРѢСТИ, ЕГО
 ЖЕ ВЪ СЕИ ТВАРИ НАРОДЪ ПРОПОВѢДАЕТЪ • НЕ
 БЪИ СЪТЪ ДОВЪЛНЪ, ПРИНОСИТІ ОУЧЕНЬѢ
 О ЕДИНОМЪ БЪЖЕ • НЪ ЕГОЖЕ НЕ СТВОРИ НКО,
 КРЪСЪТЪ ВЪЗМОЖЕ; И ЕГОЖЕ СЛЪНЪЦЕ НЕ МО
 ЖАШЕ ОУЛОУЧИТИ, КРЕТЪ ВЪ СЪБЪВЪ ПРОСВѢТІ •
 И ДРѢВО, ОСЪДЪНЪИ СЪСЪДЪ, ПЛОДЪ СТВО
 РИ ОСЪЖДЕНЪИМЪ СВОКОДЪЖ • ТРОУДИ
 СЛЪЗЪ СІСНЪЕ ЧКОМЪ ТВАРЬ, И КРЕТЪ ПРИ
 ШЕДЪ БАЛИ СЛЪБІ • ПОНЕЖЕ СЪМРЪТЪ ДРЕ
 ВЛЕ, ДРѢВЪЕНЪ ЖЕЗЛЪ ПРИИМЪШИ, ЧКА РО
 ДА КОРЕНЬ ВРѢДИ; ПЪТЬ ОБРѢТЪШИ НА
 ЧАНѢДЪ ПРѢСТЪПНЪЖ • ЕГДА, ОТЪВРЪ
 ЗЪШЮСА ПЪТІ, ТАКО ВЪ СЪМРЪТЪ РОДЪ
 ЧКА ВЪПАДЕ, И НА СЛѢДЪНИЦИ БЪИША
 МЪЦѢ; ПОМИЛОВАВЪ ПРѢЛЪШТЕНЪИА
 ТВОРЦЪ, ДРѢВО ОТЪДЪ ДРѢВЪНОУМОУ
 РОДОУ ДАЕТЪ, И СТРАСТЬ ВЪВЕДЕ ИСУБЛЕНЬЕ •

ADNOTATIUNCULAE CRITICAE.

Lin. 569. E graeco vides, alterutrum почтенъемъ esse mutandum in почтенъимъ, τιμωμένους. Sic et l. 575. чкъ есть съсѣдъ, pro чкомъ съсѣдъ. — 580. Ante може ipse erasit, quod ante scripserat, puto: въз. — 584. Gr. participium κηρύττωу habet, ubi Sl. проповѣдаетъ, indicativum. — 590. свокода libertas, nec quoad etymon satis expedita. — 599. Nota творць, non творьць. Item vocabulum отъдъ, pro ἀντιφάρμακον, quasi quod demat venenum; Germano esset quasi Entgift, Gallo dépoison (antidote).

наслѣдованье страсти • и на дръжаштаго
сѣмръть • оуоржисѣмръть • побѣ
ждѣшааго троудѣ • и пакѣи свобода
бѣи чѣкѣ • имѣже не бѣ съвазала сѣмръ
тъ тѣмѣже бесѣмрътье обрѣте • и
мѣже обрѣтѣ осжженѣ • тѣмѣже сѣмръ
шлаше • ѡ бѣи бѣ въ истинѣ прѣмждро
сть • не бѣскѣи крестѣ въ дръжашесе •
а и дольска бѣ слоужба разорена бѣиваше •
крѣстѣ въстааше • и дѣволѣ сила ра
зорена бѣиваше • крѣстѣ въ дръженѣ бѣи
вааше • и юдѣиска грѣдѣни падааше •
да на бѣикнеши • бѣко не дрѣво просто то
ликоу чюдеса бѣ вина • нѣ приимѣи дрѣ
во на побѣдѣж • не о сѣкѣ ко бѣи сѣсена бѣ
мжжа • нѣ сѣмрътѣ штиимѣ сѣс
нѣж мжкоу • не бѣистѣ бо сѣмрътѣ
раздроушенѣ сѣмръть • нѣ прѣмѣни
лѣ еси бештѣ • прѣдѣла положѣ •
крѣстѣ и моука і гвоздѣе • и сѣмръть
си животоу • бесѣмрътѣноумоу бѣи
важтѣ пеленѣи • симѣ въторѣи
чѣкѣ на животѣ са роди • имѣже прѣ
вѣи адамѣ свобода сѣ • имѣже на
чатокѣ чѣкѣи възноситѣ сѣ • дѣнь
сѣ гѣ хѣ водѣтѣ • и отѣ жда на сѣдѣ
и сѣжтѣ • и канѣ фа отѣ вѣштава
етѣ • и пилатѣ причитлетѣ сѣ • и не
отѣмѣтлетѣ сѣдѣ хѣ • да раздрѣши
тѣ въ сего мира клатѣж • ѡ дивѣна
бѣ чюдеса • приемлетѣ осжженѣ
самѣ • и акѣе • варвара поуштажтѣ •
испрѣва крестѣ осжженѣ имѣна
чатѣ свобода дѣтѣ • не въ зѣри
женѣ и до вѣскжж зѣлобж • ни бѣ
ко благо дѣтелѣ осжжаште •
избавлѣжтѣ оубицж • нѣ бѣко нача
тѣж осжженѣю • начатѣж осж
женѣ имѣ вѣистѣ свобода • нача
тѣж бѣко осжженѣихѣ сѣдѣ • беспра

наслѣдованье страсти; и на дръжаштаго
сѣмръть оуоржисѣмръть побѣ-
ждѣшааго троудѣ; и пакѣи свобода
бѣи чѣкѣ; имѣже и бѣ съвазала сѣмръ-
605 тѣ, тѣмѣже бесѣмрътье обрѣте; и-
мѣже ко кѣ осжженѣ, тѣмѣже сѣ и отрѣ-
шлаше . ѡ бѣи бѣ въ истинѣ прѣмждро-
сть! не бѣскѣи крестѣ въ дръжашесе,
а и дольска бѣ слоужба разорена бѣиваше;
610 крѣстѣ въстааше, и дѣволѣ сила ра-
зорена бѣиваше; крѣстѣ въ дръженѣ бѣи-
вааше, и юдѣиска грѣдѣни падааше .
да на бѣикнеши, бѣко не дрѣво просто то-
ликоу чюдеса бѣ вина, нѣ приимѣи дрѣ-
615 во на побѣдѣж . не о сѣкѣ ко бѣи сѣсена бѣ
мжжа, нѣ сѣмрътѣ штиимѣ сѣс-
нѣж мжкоу . не бѣистѣ бо сѣмрътѣ
раздроушенѣ сѣмръть; нѣ прѣмѣни-
лѣ еси бештѣ, прѣдѣла положѣ:
620 крѣстѣ и моука і гвоздѣе и сѣмръть,
си животоу бесѣмрътѣноумоу бѣи-
важтѣ пеленѣи . симѣ въторѣи
чѣкѣ на животѣ са роди, имѣже прѣ-
вѣи адамѣ свобода сѣ . имѣже на-
625 чатокѣ чѣкѣи възноситѣ сѣ . дѣнь
сѣ гѣ хѣ водѣтѣ, и отѣ жда на сѣдѣ
и сѣжтѣ; и канѣ фа отѣ вѣштава-
етѣ, и пилатѣ причитлетѣ сѣ; и не
отѣмѣтлетѣ сѣдѣ хѣ, да раздрѣши
630 тѣ въ сего мира клатѣж . ѡ дивѣна-
бѣ чюдеса! приемлетѣ осжженѣ
самѣ, и акѣе варвара поуштажтѣ:
испрѣва крестѣ осжженѣ имѣ на-
чатѣ свобода дѣтѣ . не въ зѣри-
635 же на жидовѣскжж зѣлобж, ни, бѣ-
ко благо дѣтелѣ осжжаште,
избавлѣжтѣ оубицж, нѣ бѣко нача-
тѣж осжженѣю начатѣж осж-
женѣ имѣ вѣистѣ свобода нача-
640 тѣж, бѣко осжженѣихѣ сѣдѣ беспра

ADNOTATIUNCULAE CRITICAE.

Lin. 607. Nota variam scripturam: крестѣ, alias крѣстѣ, крѣстѣ et крестѣ. — 615. сѣсена бѣ pro спасена бѣ. Sic abundat e, cum lin. 484 et 591 defuerit. Rectius l. 616.: сѣснѣжж; sed мжкоу minus recte pro мжжж. — 621. Nota начатокѣ et cf. cum rectioribus начатѣжж l. 638 et 640. — 630. въсь мирѣ, et simpliciter мирѣmundus, cf. cum veteri germ. Meri-gart. — 652. варвара pro варавѣ aut варавжж, ridicule. — 638. оубицж, una tantum и. De perperam versis et mutilis locis l. 602, 619, 624 et 636 vide inferius notas nostras fusiores ad slavicae versionis Interpretationem.

вѣдѣи приимѣ праведѣно . и живѣи
мѣи мрѣтвѣимѣ сѣдатель вѣвѣ
етѣса . вѣкоже естѣ поставилѣ день .
внѣже хошѣтѣ сѣдитѣ кѣ всѣи зе
ми правѣдож . мжжемѣ . имѣже на
речевѣ рж дати вѣсѣмѣ . вѣскрѣшѣи
змрѣтвѣихѣ . июдѣи же оубо инѣни
нѣи оставаше . накрѣстѣ са оустрѣ
миша . страшѣи ѣи оукоризѣи . при
мѣишлѣше сѣсѣдѣ . и законнѣж
клатѣж . дрѣвѣно вѣсѣмрѣтѣж прѣ
лагѣжтѣ . на сѣмрѣтѣ хотѣште вѣзва
затѣ таготѣ . недомѣишлѣахѣже
сакрѣта . повѣдѣи ѣи оуоуждаѣште
прикладѣ . и не до сего же доволѣимѣ
ште . нѣи разкоиникѣи нѣдѣжтѣ . прѣ
читѣѣште сѣмрѣтѣего . да би сѣ
мрѣтѣно причѣштѣе . нечѣстѣ
бѣи адконѣчинѣего . недомѣишлѣ
ахѣже сѣ разкоиникѣ сѣ хѣмѣ распина
ѣште . и творѣште и проповѣдѣте
ль цѣрѣствѣио . распѣтаго помѣни
бо ма сѣтѣ гѣи . вѣцѣсѣрѣствѣе
мѣ . ш разкоиничѣе коразкоиникѣеи .
распѣтѣ . и еванѣлѣстѣ сѣ еси вѣвилѣ .
помѣни ма вѣ цѣсѣрѣствѣе твоѣмѣ . чѣ
то естѣ оубо . ш разкоиничѣе . нечѣеши
личѣтѣ страждѣши . не помниши лѣ
гвоздѣи . завѣилѣ еси колѣзнь .
вѣковѣи цркви са мола . не на дрѣвѣ ли
биса молиши . видѣхѣ сѣтѣ цркви
кѣиѣж . и молѣти вѣждѣлѣхѣ . позна
хѣ отѣ псѣнѣ вѣиѣж . видѣхѣ осѣжде
нѣе етерѣ . цѣсѣрѣствѣе проповѣдаѣ
ште . видѣхѣ оукоризнѣнѣимѣ вѣнѣ
цѣмѣ . благодѣтѣ свѣташѣтѣса . е
ли бо распинаемѣ цѣсѣрѣуетѣ . како кѣ
детѣ вѣнѣчаемѣ . знѣетѣ цѣрѣствѣе его
тварѣ . слѣнѣ цѣ распинаемѣ вѣдѣтѣ .
и сѣтѣи не сѣмѣетѣ . вѣземѣла свѣтѣ

645

вѣдѣи приимѣ , праведѣно и живѣи-
мѣ и мрѣтвѣимѣ сѣдатель вѣвѣ-
етѣса . вѣкоже естѣ поставилѣ день ,
внѣже хошѣтѣ сѣдитѣ кѣ всѣи зе-
ми правѣдож , мжжемѣ , имѣже на-
рече вѣрж дати вѣсѣмѣ ; вѣскрѣшѣи
змрѣтвѣихѣ . июдѣи же оубо , инѣи вѣ-
нѣи оставаше , на крѣстѣ са оустрѣ-
миша ; страшѣи ѣи оукоризнѣи при-
мѣишлѣше сѣсѣдѣ . и законнѣж

650

клатѣж дрѣвѣно вѣсѣмрѣтѣж прѣ-
лагѣжтѣ ; на сѣмрѣтѣ хотѣште вѣзва-
затѣ таготѣ : не до мѣишлѣахѣже
са крѣта , повѣдѣи ѣи оуоуждаѣште
прикладѣ . и не до сего же доволѣимѣ-
ште . нѣи разкоиникѣи нѣдѣжтѣ , прѣ-
читѣѣште сѣмрѣтѣего ; да би сѣ-
мрѣтѣно причѣштѣе нечѣстѣ

655

бѣи ад конѣчинѣи его . недомѣишлѣ-

660

ахѣже сѣ разкоиникѣ сѣ хѣмѣ распина-
ѣште , и творѣште и проповѣдѣте-
ль цѣрѣствѣио распѣтаго . помѣни
бо ма , сѣтѣ , гѣи вѣ цѣсѣрѣствѣе твоѣ-
мѣ . ш разкоиничѣе ! вѣко разкоиникѣ еси

665

распѣтѣ , и еванѣлѣстѣ сѣ еси вѣвилѣ .
помѣни ма вѣ цѣсѣрѣствѣе твоѣмѣ . чѣ-
то естѣ оубо , ш разкоиничѣе , не чѣеши
ли чѣто страждѣши ; не помниши лѣ
гвоздѣи ; завѣилѣ еси колѣзнь ,

670

вѣко вѣ цркви са мола ? не на дрѣвѣ ли
биса молиши ? видѣхѣ , сѣтѣ , цркви
кѣиѣж , и молѣти вѣждѣлѣхѣ . позна-
хѣ отѣ псѣнѣ вѣиѣж , видѣхѣ осѣжде-
нѣе етерѣ цѣсѣрѣствѣе проповѣдаѣ-

675

ште , видѣхѣ оукоризнѣнѣимѣ вѣнѣ-
цѣмѣ благодѣтѣ свѣташѣтѣса . е-
ли бо распинаемѣ цѣсѣрѣуетѣ , како кѣ-
детѣ вѣнѣчаемѣ . знѣетѣ цѣрѣствѣе его
тварѣ ; слѣнѣ цѣ распинаемѣ вѣдѣтѣ ,

680

и сѣтѣи не сѣмѣетѣ ; вѣземѣла свѣтѣ

ADNOTATIUNCULAE CRITICAE.

Lip. 646. Sic: мжжемѣ, имѣже нарече вѣрж дати вѣсѣмѣ. Cf. gr. et male vertit: viris, quibus indixit fidem praeberе omnibus, posteaquam excitavit e mortuis. Vide Graecum. вѣскрѣшѣи змрѣтвѣихѣ, scriptum ad elocutionem, pro вѣскрѣшѣи и изѣ мрѣтвѣихѣ, quod respondet graeco ad verbum. — 649. страшѣи ѣи оукоризнѣи — сѣсѣдѣ. Nota страшѣи pro *τιμωρίας* acsi *ti m o r e m* velit; Item оукоризнѣи pro оукоризнѣнѣимѣ cf. lin. 675. — 651. Sic: дрѣвѣно вѣсѣмрѣтѣж прѣлагѣжтѣ. Aperte male. sed melius longior. — 654. Sic: оуоуждаѣште per оу, quamvis lin. 649 сѣсѣдѣ cum Carniolis recte per ж.

отъ распинажштѣхъ . погѣкораношть
 ѡ . безаконнѣж . котераетъ дръзость .
 безаконьѣнюдѣиска . земаѣ зънѣж
 штиса матетъ . ноѣшдетъ тржсомъ .
 обѣшъшала накрстѣ гѣ . каконемжтъ
 вѣрзи . ѣко ѡрѣстъ оукарѣемъи . тить
 ль вѣплетъ . тварь съвѣдетельствоу
 етъ . ѣже чѣтъ напсана . знаѣвештъ
 ми . гѣ помѣни ма въ цѣрствѣи твоемъ .
 вразкоиниче петроу помощъниче . ню
 дѣкомъ обличителю . съставниче
 правъдѣ . вразкоиниче коупчѣ цѣрствѣю .
 хранителю раю . адама извѣстѣниѣи .
 отъдари пръвостворенаго отъврѣзи . онъ
 ко простеръ ржкж на дрѣво безъ врѣмене .
 оукраденъ бѣистъ . тѣниже накрѣстѣ про
 стеръ ржцѣ въ врѣма . погънѣшши
 обрѣтеран . и родителевъ жрѣби погън
 бѣшъ . бесѣдож прѣокрѣте . ѣко пръвѣ
 цѣрствѣи исповѣдѣвъ . вразкоиниче
 цѣрствѣи исповѣдъниче . оучитѣ
 лю мѣкомъ . иже словомъ маломъ . неѣса
 отъврѣзе . и дивънож пѣснѣж . дивъ
 носъкровиште окрѣтъ . и подѣале крѣ
 стъаное ѣно створъ . шоучителю чѣкомъ .
 позаконноумоу . и похвальномоу ра
 зкоинствоу . и наоучъ чѣни цѣрствѣе
 искрасти . вразкоиниче . желѣемъ
 ѡ татѣж . крадомоумоу исповѣда
 ѡ . и великѣимъ зъдзи разкоинскѣи .
 съпсавъ . и великѣи плодъ показѡ .
 исповѣданьѣ . поздѣ вѣрвавъ . а скоро
 исповѣдѣвъ . послѣжде пришедъ . и пръ
 вѣеса вѣнчавъ . и ѣвалъ вѣрзи жѣ
 вѣдѣтѣль . шгорькѣи нюдѣи обличи
 телю ѣвалъ са тѣжъи осила . и зънюдо
 ѡ прѣмѣнѣса . отъ дѣвола къ хѣу . и съ
 вѣдѣтель имѣи крста . и змѣниже крѣ
 стъа гробъ . не съмрѣтъ наѣвьсъ . гробъ
 въскрѣсьное село . гробъ . гробомъ ра

отъ распинажштѣхъ, по гѣ кора ношть
 ѡ, безаконнѣж котераетъ дръзость
 безаконьѣнюдѣиска; земаѣ зънѣж
 шти са матетъ, и обѣшдетъ тржсомъ
 обѣшъшала на крстѣ гѣ. како не имжтъ
 вѣрзи, ѣко ѡрѣстъ оукарѣемъи? тить
 ль вѣплетъ, тварь съвѣдетельствоу
 етъ; ѣже чѣтъ напсана, знаѣвештъ
 ми. гѣ помѣни ма въ цѣрствѣи твоемъ.
 685 в разкоиниче, петроу помощъниче, ню
 дѣкомъ обличителю, съставниче
 правъдѣ; в разкоиниче, коупчѣ цѣрствѣю,
 690 хранителю раю, адама извѣстѣниѣи.
 о твари пръвостворенаго отъврѣзи. онъ
 ко простеръ ржкж на дрѣво безъ врѣмене,
 695 оукраденъ бѣистъ: тѣниже на крѣстѣ про
 стеръ ржцѣ въ врѣма, погънѣшши
 обрѣте раи, и родителевъ жрѣби погън
 бѣшъ бесѣдож прѣокрѣте, ѣко пръвѣ
 700 цѣрствѣи исповѣдѣвъ. в разкоиниче,
 цѣрствѣи исповѣдъниче, оучите
 лю мѣкомъ, иже словомъ маломъ неѣса
 отъврѣзе, и дивънож пѣснѣж дивъ
 705 но съкровиште окрѣтъ, и подѣале крѣ
 стъаное нѣо створъ. ш оучителю чѣкомъ
 позаконноумоу, и похвальномоу ра
 зкоинствоу, и наоучъ чѣни цѣрствѣе
 искрасти. в разкоиниче желѣемъ
 710 ѡ татѣж крадомоумоу исповѣда
 ѡ, и великѣи мъздзи разкоинскѣи
 съпсавъ, и великѣи плодъ показѡ
 исповѣданьѣ. поздѣ вѣрвавъ, а скоро
 исповѣдѣвъ; послѣжде пришедъ, и пръ
 715 вѣеса вѣнчавъ, и ѣвалъ вѣрзи жѣ
 вѣдѣтѣль. ш горькѣи нюдѣи обличи
 телю, ѣвалъ са тѣжъи осила; и съ нюдо
 ѡ прѣмѣнѣса, отъ дѣвола къ хѣу, и съ
 вѣдѣтель имѣи крста. и змѣниже крѣ
 720 стъа гробъ, не съмрѣтъ наѣвьсъ; гробъ
 въскрѣсьное село гробъ гробомъ ра

ADNOTATIUNCULAE CRITICAE.

Lin. 655. Sic: доволъ. — 671. Sic: цркъвь, sine titla. — 676. Sic: ели disertim pro: етъли. Cf. priora. — 681. Sic: котераетъ, non котораетъ. Et in зънкажшти са матетъ videtur са utrinque valere, et bis. — 681. како не имжтъ вѣрзи, habent fidem. Graecus: habeam! — 693 — 694. Vide, meliusne capias quam ego, ope graeci, an mecum credas aliquid deesse. — 696. Sic: оукраденъ, non e. g. окр-. Graecus aliter. — 702. мѣкомъ codex scribit мкомъ, superne, sub titla, insidente 4 litera, adjunctrice lectionis. Typographus sic nondum potuit exhibere. — 707. цѣрствѣе, sine titla.

Зроушенє • вънемъже сѣмръть • мнѣ
тѣсакъ зѣти • а животъ ничетъ • коньцѣ
имѣя • добръ естѣ гробъ тѣштѣ • по кѣио
повелѣнью • да мрътвѣихъ множаство •
отъ вѣтѣ вѣчѣнетъ не имѣти • овѣскръсѣ
шиимъ • и пакъ иню дѣи • да не прииметъ
клеветъ инъ инъ винъ инъ • тѣштѣ естѣ вѣдѣ
тѣ гробъ лежаштѣхъ • жи довьскѣ язъ инъ
къ затварѣжштѣ • иню дѣ обличажштѣ •
чѣто глѣши • ш клеветъ нѣче • мрътвѣца
ного не вѣдѣши • поклониса оубо въскръсѣ
шюмоу • виждѣ вѣставѣша даго • и гѣ по
знаи • мрътвѣцѣ нѣ еси прѣдалъ • живѣ
тѣ и вѣздаемъ • нѣ не до вѣлѣ сѣ иню дѣомъ •
нѣ и печатѣ на да глажтѣ на гробъ • ш оумнѣ
безоумнѣче • раздрѣшамѣ колѣзнисѣ
мрътѣ инъ инъ • печатѣ ли не раздрѣшитѣ •
и прогънавѣи а да • печатѣ ли са коѣ
тѣ • за знаменан гробъ • во инъ инъ поста
ви • о сѣтѣ пи гробъ • кольшѣ мѣтвориши
исправленѣ • позоръникъ живѣскръсѣнью
его • готовашѣи • сѣ вѣдѣтелѣ вѣстѣнью •
приводѣиши • проповѣдателѣ моимъ чю
десѣмъ • твоѣ слоугъ инъ готовашѣи • прѣ
дѣте оубо братръѣ • видѣмъ колѣзнисѣ гро
бъ инъ инъ • видѣмъ жѣ тробоу гробоу • ма
терь безѣмрътѣю • по жи дѣ мѣ вѣдѣтѣ
хѣ • покѣждѣ шавѣ стажштѣ а измрътвѣи
хѣ • нѣ инѣ вѣселѣ прѣстѣ жпимъ • къ
въскресѣшюмоу весело • томоу ко естѣ
слава • вѣ вѣкѣ • амѣнь •

725

Зроушенє; вънемъже сѣмръть мнѣ-
тѣса зѣти, а животъ ничетъ, коньца не
имѣя. добръ естѣ гробъ тѣштѣ, по кѣио
повелѣнью, да мрътвѣихъ множаство
отъ вѣтѣ вѣчѣнетъ не имѣти о въскръсѣ-
шиимъ, и пакъ иню дѣи да не прииметъ
клеветъ инъ инъ винъ инъ. тѣштѣ естѣ вѣдѣ-
тѣ гробъ лежаштѣхъ, жи довьскѣ язъ инъ
къ затварѣжштѣ, иню дѣ обличажштѣ.

730

чѣто глѣши, ш клеветъ нѣче! мрътвѣца
ного не вѣдѣши; поклониса оубо въскръсѣ-
шюмоу. виждѣ вѣставѣша даго, и гѣ по-
знаи. мрътвѣцѣ нѣ еси прѣдалъ, живѣ
тѣ и вѣздаемъ! нѣ не до вѣлѣ сѣ иню дѣомъ,

735

нѣ и печатѣ на да глажтѣ на гробъ. ш оумнѣ
безоумнѣче! раздрѣшамѣ колѣзнисѣ
мрътѣ инъ инъ, печатѣ ли не раздрѣшитѣ?
и прогънавѣи а да, печатѣ ли са коѣ-
тѣ? за знаменан гробъ, во инъ инъ поста-

740

ви, о сѣтѣ пи гробъ; кольшѣ мѣтвориши
исправленѣ, позоръникъ живѣскръсѣнью
его готовашѣи, сѣ вѣдѣтелѣ вѣстѣнью
приводѣиши, проповѣдателѣ моимъ чю-
десѣмъ твоѣ слоугъ инъ готовашѣи. прѣ

745

дѣте оубо братръѣ, видѣмъ колѣзнисѣ гро-
бъ инъ инъ, видѣмъ жѣ тробоу гробоу ма-
терь безѣмрътѣю, по жи дѣ мѣ вѣдѣтѣ
хѣ покѣждѣ шавѣ стажштѣ а измрътвѣи-
хѣ: нѣ инѣ вѣселѣ прѣстѣ жпимъ къ
въскресѣшюмоу весело. томоу ко естѣ

751

слава вѣ вѣкѣ. амѣнь.

ОТЯЯГОВ ПІФАНІЕ. АРХІЕПІСКОУПА. КУПРЬСКА
ЯГО. ОПОГРЕБЕНІТѣ ЯГІЕ. И БЯНІШВГО ІУХА. НОН
ОСИФѣ. И ЖБОТЪ ЯРІМАТѣЯ. И НИКОДИМѣ. НОСЪ
НИ ГІЯНІШВГО ГРОБНѣМЪ. ПОСЪ ПІАОНЪ МУЦѣ ДІВЪ
НОБЪ НІВЪШЮ.

сѣ даго епіфаниѣ, архієпискоупа купрьска-
аго, о погребені тѣла гіѣе, и ба нашего іу хѣ; и о и-
осифѣ иже отъ ариматѣя, и никодимѣ; и о сѣ-
ни гі нашего гробнѣмъ, по сѣпасѣи муцѣ дивъ-
но зѣивѣшю.

ADNOTATIUNCULAE CRITICAE

Lin. 725. гробъ тѣштѣ, *κενός*. Graecus habet *καινός*, новъ. — 735. Sic: нѣ еси прѣдалъ, нѣ про нѣи (*nobis*):
quamquam gr. sepulcri nomine dicit *μοι* (*mihi*). Sic et вѣздаемъ 1. plur. reddimus, ubi gr. *ἀντιδίδωμι*, 1. sing. — 746. Sic:
жѣ тробоу, про жѣ тробъ, errore raro in hoc codice. — 751. вѣ вѣкѣ, к superne insidente sub titla. — 755. Sic: и о сѣни
σφαλμα, pro: сѣхожденіи aut сѣнитіи, descensu. Sic et муцѣ notabili mendo pro моуцѣ, hocque ipso pro rectiori мѣцѣ.
Genitivum господи pro господа ignorat Dobrovius, sed habet passim Carniolus Truber A. 1550.

ЧѢТО СЕ ДНЕСЬ БЕЗМАВЪЕ МНОГО
 НА ЗЕМИ • ЧѢТО СЕ БЕЗМАВЪЕ
 Е МНОГО • И МАВЪ ЧАНЪЕ МНОГО • КЕ
 ЗМАВЪЕ МНОГО • ЧѢКОУ ЧѢСАРЕ СЪПИТЪ •
 ЗЕМА ЧѢ ОУКО ЧѢСА • И ОУМАВЪ ЧА • ЧѢКОУ ЧѢ ПЛА
 ЧЪЖ ОУСАПЕ • ЧѢ ПЛА ЧЪЖ ОУМРѢ ЧЪ • И
 ДЪ ВЪ СТРЕПЕТА • ЧѢ ВЪ МАЛЪ ОУСАПЕ •
 И СЪПАШТАА ОУ ЧЪ ВЪ ЧКА • ОУ ЧЪ АДАМА ВЪ
 СКРѢСИ • КЪ ДЕНЪ И ЧѢ СЪЖЪ ЧЪ • ВЪ ЧЕРАШЪ
 И МА МАВЪ И И ГЛАСИ • И ГОВОРИ • ЧѢ И
 ВАЖШТЕ И НА ЧА • ОУ ЧЪ ЗАКОН ПРѢ СЪЖ
 ПЪНИКЪ • КЪ ДЕНА РОДІ • И КОВІ • И ЧИНИ •
 И ОРЖИ ЧѢ • И ДРЪЖКОЛІ • КЪ ДЕН ЧѢСАРЕ • И
 ЕРѢИ • И СЪДЪА О СЪЖДЕНЪА • КЪ
 ДЕН ЧѢШТА И МЕЧИ • И ГОВОРИ КЕШТІ
 СЪЖНИ • КЪ ДЕН ЛЮДЪЕ ША ЧАНЪ ЧѢ • И
 ТРЪЖ ЧЪ НЕ ПРАВЕ ДЪ И ЧИ • ВЪ ИСТИНЪ
 ОУКО ЗЪЛО • ВЪ ИСТИНЪ ЛЮДЪЕ ПО
 ОУЧИША СЪ ЧЪШТЕ ЧЪ И ЧИМЪ • И СОУЕ
 ЧЪ И ЧИМЪ • ПО ЧЪЖ СЪ ВЪ А КРОГОНИЕ •
 И КАМЕНЬ ЧЪ • И САМІ СЪ КРОУШИША СЪ •
 ПРИ ВРЪЖ СЪ • ВЪ ТВРЪДЪ И КАМЕНЬ •
 И ЧѢ ПЪ И ЧИ ВЪ И ЧИ И ЧЪ РАЗИ ДЪ СЪ • ПО
 ЧЪЖ СЪ О НАКОВАЛЪ НЕ ПОВЪДИ МЪ ЧЕМЪ •
 И ЧѢ САМІ СЪ ЧЪ РЕНИ КЪ ИША • ВЪ И ЧИ СЪ
 И ДРЪ ЧЕВО КАМЕНЬ • И СЪШЕ ДЪ ОУМРѢ ЧЪ
 ИА • СЪ ВЪ ЧЪ ЗЪША ВЕЛІКААГО СМПСА • СЪ
 И ЧА ЧА • И ЧЪ РАЗДРѢШЪ ВЪ ЧЪ И ЧИ И ЧА
 ЖЪ И • И И ПЛЕ МЕННИ КЪ И • И ЗАКОН ПРѢ
 СЪЖ ПЪНИКЪ И • ПО ГОУКИ • ЗА И ДЕ ЧѢ
 СЪ И ЧЪ ЧЕ • ПО ДЪ ЗЕМА ЧЪ • И ЧЪ МЪ ПРѢ
 МРА ЧЪ И ЧИ И ЧИ И ЧЕ О МЪ СЪ ЧЪ ТВОРИ • ДЪ
 НЕ СЪ СЪ И ЧЕ • СЪШТІ МЪ НА ЗЕМИ • И
 ОУ ЧЪ ВЪ ЧКА ПО ДЪ ЗЕМА ЧЕ И СЪПАШТІ
 МЪ • ДЪ НЕ СЪ СЪ И ЧЕ ЧЕ ВЪ СЕМОУ МІРОУ •
 ЕЛІКО ВИДИ МЪ • И ЕЛІКО НЕ ВИДИ МЪ •
 СОУГОУКО ДЪ НЕ СЪ ПРИШЕСТИ Е ГІЕ • СОУ
 ГОУКО СЪМОТРЕНЪЕ • СОУГОКО ЧЛѢКО
 ЛЮБЪ СЪ ЧИЕ • СОУГОУКО СЪ И ЧИ ЧЕ •
 ВЪ ЧКОУ ПЪЖЕ И СЪ МЪ ЧРЕНЪЕ • СОУГОКО • КЪ

ЧѢТО СЕ ДНЕСЬ БЕЗМАВЪЕ МНОГО
 НА ЗЕМИ? ЧѢТО СЕ БЕЗМАВЪЕ
 Е МНОГО, И МАВЪ ЧАНЪЕ МНОГО? БЕ
 ЗМАВЪЕ МНОГО, ЧѢКО ЧѢСАРЕ СЪПИТЪ •
760 ЗЕМА ЧѢ ОУКО ЧѢСА, И ОУМАВЪ ЧА, ЧѢКО ЧѢ ПЛА
 ЧЪЖ ОУСАПЕ; ЧѢ ПЛА ЧЪЖ ОУМРѢ ЧЪ, И
 ДЪ ВЪ СТРЕПЕТА; ЧѢ ВЪ МАЛЪ ОУСАПЕ,
 И СЪПАШТАА ОУ ЧЪ ВЪ ЧКА ОУ ЧЪ АДАМА ВЪ
 СКРѢСИ • КЪ ДЕНЪ И ЧѢ СЪЖЪ ЧЪ ВЪ ЧЕРАШЪ
765 И МА МАВЪ И И ГЛАСИ, И ГОВОРИ ЧѢ И
 ВАЖШТЕ И НА ЧА ОУ ЧЪ ЗАКОН ПРѢ СЪЖ
 ПЪНИКЪ • КЪ ДЕНА РОДІ, И КОВІ, И ЧИНИ,
 И ОРЖИ ЧѢ, И ДРЪЖКОЛІ • КЪ ДЕН ЧѢСАРЕ, И
770 ЕРѢИ, И СЪДЪА О СЪЖДЕНЪА • КЪ
 ДЕН ЧѢШТА И МЕЧИ, И ГОВОРИ КЕШТІ
 СЪЖНИ; КЪ ДЕН ЛЮДЪЕ ША ЧАНЪ ЧѢ, И
 ТРЪЖ ЧЪ НЕ ПРАВЕ ДЪ И ЧИ • ВЪ ИСТИНЪ
775 ОУКО, ЗЪЛО ВЪ ИСТИНЪ ЛЮДЪЕ ПО
 ОУЧИША СЪ ЧЪШТЕ ЧЪ И ЧИМЪ И СОУЕ
 ЧЪ И ЧИМЪ; ПО ЧЪЖ СЪ ВЪ А КРОГОНИЕ
 И КАМЕНЬ ЧЪ И САМІ СЪ КРОУШИША СЪ;
 ПРИ ВРЪЖ СЪ ВЪ ТВРЪДЪ И КАМЕНЬ,
780 И ЧѢ ВЪ ПЪ И ЧИ ВЪ И ЧИ И ЧЪ РАЗИ ДЪ СЪ • ПО
 ЧЪЖ СЪ О НАКОВАЛЪ НЕ ПОВЪДИ МЪ ЧЕМЪ,
 И ЧѢ САМІ СЪ ЧЪ РЕНИ КЪ ИША • ВЪ И ЧИ СЪ
 И ДРЪ ЧЕВО КАМЕНЬ, И СЪШЕ ДЪ ОУМРѢ ЧЪ
 ИА • СЪ ВЪ ЧЪ ЗЪША ВЕЛІКААГО СМПСА, СЪ
 И ЧА ЧА, И ЧЪ РАЗДРѢШЪ ВЪ ЧЪ И ЧИ И ЧА
785 ЖЪ И, И И ПЛЕ МЕННИ КЪ И И ЗАКОН ПРѢ
 СЪЖ ПЪНИКЪ И ПО ГОУКИ • ЗА И ДЕ ЧѢ
 СЪ И ЧЪ ЧЕ ПО ДЪ ЗЕМА ЧЪ, И ЧЪ МЪ ПРѢ
 МРА ЧЪ И ЧИ И ЧИ И ЧЕ О МЪ СЪ ЧЪ ТВОРИ • ДЪ
790 НЕ СЪ СЪ И ЧЕ СЪШТІ МЪ НА ЗЕМИ, И
 ОУ ЧЪ ВЪ ЧКА ПО ДЪ ЗЕМА ЧЕ И СЪПАШТІ
 МЪ; ДЪ НЕ СЪ СЪ И ЧЕ ЧЕ ВЪ СЕМОУ МІРОУ,
 ЕЛІКО ВИДИ МЪ И ЕЛІКО НЕ ВИДИ МЪ •
 СОУГОУКО ДЪ НЕ СЪ ПРИШЕСТИ Е ГІЕ • СОУ
795 ГОУКО СЪМОТРЕНЪЕ, СОУГОКО ЧЛѢКО
 ЛЮБЪ СЪ ЧИЕ, СОУГОУКО СЪ И ЧИ ЧЕ,
 ВЪ ЧКОУ ПЪЖЕ И СЪ МЪ ЧРЕНЪЕ; СОУГОКО КЪ

ADNOTATIUNCULAE CRITICAE.

Lin. 764. Sic: отъ адама, pro отъ ада, ab Hade, Inferno. — 773. Nota vocem тръж чъ, et cf. cum allem. Transt. gall. transe, et carn. транча? Sed tutius cum russ. трютити premo, et germ.: Drude, allem.: Trut. — 783. смпса *σφάμα* pro сампса. — 784. Nota жъ и hic, et confer cum вжзомъ lin. 533. — 795-800. Sic variatur: соугоук- et соугок-, ut statim ab initio cooperat. — 775. кештисъ и, innumeri, praebeet quidem sensum bonum, sed cum gr. habeat *ἀγαθῶν*, vide annon librarius voluerit кештинни scribere, id est grammaticae: кешчинни; чинъ enim est *τάξις*.

чѣомъ погѣштенѣе • отъ небесе на земѣ •
 отъ земля подъ земля • бѣ приходѣ
 тѣ • брата адова отъ вѣрѣ зажитѣса • съ
 паштѣіотъ вѣка радоунтеса • сѣдла
 штенѣ вѣтѣмѣ • и вѣ сѣни сѣмрътѣнѣ •
 великѣи свѣтѣ прѣимѣтѣ • сѣ рабѣи гѣ •
 сѣмрътѣ вѣимѣ • сѣ оумерѣшимѣ
 животѣ • сѣ повѣнѣимѣ неповѣнѣимѣ •
 сѣ сѣштѣмѣ вѣтѣмѣ • немръчан
 свѣтѣ • сѣ плѣнѣникѣи свободѣтелѣ •
 сѣ прѣисподѣніми • прѣвѣишѣннѣ
 нѣсѣ • хѣ на земѣ • вѣровахомѣ • хѣ вѣ
 мрътѣ вѣихѣ сѣнимѣ сѣнидѣмѣ • да
 оувѣмѣи таинѣи • ѡже тоу • да разоумѣ
 емѣ кѣиѣ • таина подъ землею чюдѣ
 са • да оувѣмѣи како и сѣштѣмѣ вѣ адѣ
 просвѣтѣлѣ естѣ проповѣдѣ • чѣто оу
 ко • вѣсѣ ли прѣпростѣ сѣсѣетѣ • вѣ вѣсѣ
 вѣ адѣ бѣ • нѣ • нѣ что оувѣроуѣшѣта •
 вѣчераже • сѣмрътѣлѣ вѣзнадѣтѣора •
 да дѣнесѣ вѣладѣи чѣнѣла • вѣчѣраплѣтѣ
 скадѣ • да дѣнесѣ господѣскадѣ дѣмѣ • вѣчѣ
 рачѣскадѣ • да дѣнесѣ бѣжѣтѣ вѣнадѣтѣтѣ •
 вѣчѣра за оухѣ оударѣнѣ бѣивѣлаше • да
 дѣнесѣ кѣисѣянѣимѣ бѣжѣемѣ адовѣсѣкоѣ
 жилѣишѣтѣ бѣетѣ • вѣчѣра сѣвѣзанѣ
 бѣивѣлаше • да дѣнесѣ не расѣрѣшенѣимѣ
 жѣзѣми • сѣ вѣзѣдетѣ гоубѣитѣла •
 вѣчѣра осѣжденѣ вѣивѣлаше • да дѣнесѣ
 осѣжденѣимѣ • свободаждѣ дѣрѣстѣвоу
 етѣ • вѣчѣра слоугѣи пѣлатѣовѣи рѣ
 гаахѣ емоу • да дѣнесѣ вѣратѣниѣи адо
 вѣннѣ • вѣдѣ вѣвѣше его ишѣтѣзѣ • нѣ оу
 ко слѣиши хѣнѣи мѣцѣ • вѣишѣзнѣе
 словѣ слѣиши • и вѣспѣи • слѣиши
 просѣлави • слѣиши прѣповѣждѣ •
 вѣжѣи вѣ вѣльѣ чюдѣса • како законѣ остѣж
 плѣтѣ • како благодѣтѣ процвѣтѣетѣ •
 како образѣ мимоходѣтѣ • како истѣ
 на прѣповѣдѣетѣса • како сѣнѣ мимоходѣтѣ •

чѣомъ погѣштенѣе; отъ небесе на земѣ,
 отъ земля подъ земля бѣ приходѣ-
 тѣ • брата адова отъ вѣрѣ зажитѣса; сѣ-
 паштѣіотъ вѣка радоунтеса, сѣдла-
 штенѣ вѣ тѣмѣ и вѣ сѣни сѣмрътѣнѣ
 великѣи свѣтѣ прѣимѣтѣ • сѣ рабѣи гѣ,
 сѣ мрътѣ вѣимѣ бѣ, сѣ оумерѣшимѣ
 животѣ, сѣ повѣнѣимѣ неповѣнѣимѣ,
 сѣ сѣштѣмѣ вѣ тѣмѣ немръчан
 свѣтѣ, сѣ плѣнѣникѣи свободѣтелѣ,
 сѣ прѣисподѣніми прѣвѣишѣннѣ
 нѣсѣ • хѣ на земѣ, вѣровахомѣ: хѣ вѣ
 мрътѣ вѣихѣ, сѣ нимѣ сѣнидѣмѣ, да
 оувѣмѣи таинѣи ѡже тоу • да разоумѣ
 емѣ кѣиѣ таина подъ землею чюдѣ-
 са; да оувѣмѣи како и сѣштѣмѣ вѣ адѣ
 просвѣтѣлѣ естѣ проповѣдѣ • чѣто оу-
 ко, вѣсѣ ли прѣпростѣ сѣсѣетѣ, вѣ вѣсѣ
 вѣ адѣ бѣ? нѣ, нѣ и тоу вѣроуѣшѣта •
 вѣчераже сѣмрътѣлѣ вѣзнадѣтѣора,
 а дѣнесѣ вѣладѣи чѣнѣла: вѣчѣра плѣтѣ-
 скадѣ, а дѣнесѣ господѣскадѣ дѣмѣ: вѣчѣ-
 ра чѣскадѣ, а дѣнесѣ бѣжѣтѣ вѣнадѣтѣтѣ:
 вѣчѣра за оухѣ оударѣнѣ бѣивѣлаше, да
 дѣнесѣ кѣисѣянѣимѣ бѣжѣемѣ адовѣсѣкоѣ
 жилѣишѣтѣ бѣетѣ: вѣчѣра сѣвѣзанѣ
 бѣивѣлаше, да дѣнесѣ не расѣрѣшенѣимѣ
 жѣзѣми сѣ вѣзѣдетѣ гоубѣитѣла:
 вѣчѣра осѣжденѣ бѣивѣлаше, да дѣнесѣ
 осѣжденѣимѣ свободаждѣ дѣрѣстѣвоу-
 етѣ: вѣчѣра слоугѣи пѣлатѣовѣи рѣ-
 гаахѣ емоу, да дѣнесѣ вѣратѣниѣи адо-
 вѣннѣ вѣдѣ вѣвѣше его ишѣтѣзѣ • нѣ оу-
 ко слѣиши хѣнѣи мѣцѣ вѣишѣзнѣе
 слово, слѣиши и вѣспѣи, слѣиши і
 просѣлави, слѣиши і прѣповѣждѣ
 вѣжѣи вѣ вѣльѣ чюдѣса: како законѣ остѣж-
 плѣтѣ, како благодѣтѣ процвѣтѣетѣ,
 како образѣ мимоходѣтѣ, како истѣ-
 на прѣповѣдѣетѣса, како сѣнѣ мимоходѣтѣ.

ADNOTATIUNCULAE CRITICAE.

Lin. 811. вѣиѣ таина п. 3. ч. manifesto errore pro: кѣиѣ, i. e. кожѣи. Nisi malis quid omissum, ut sit кожѣи таина. таина п. 3. ч. Quamquam graecus editus a nostra correctione stat. 813. просвѣтѣлѣ естѣ проповѣдѣ, manifestavit praedicationem, sat differt a graeco: ἐπεφάνη τὸ κήρυγμα passivo. 814. Sic: прѣпростѣ per ѣ, pro gr. ἀπλῶς. 824. жѣзѣми cf. lin. 533. Adverte гоубѣитѣла, τὸν τύραννον, perperam, pro гоубѣитѣлѣ i. e. гоубѣитѣла; siquidem graec. acc. s. i. g. voluerit reddere. At recte, si acc. plur. perditores. 834. Nota процвѣтѣетѣ per і; alias вѣ ἀτόφο abeunte in ѣ. Imo cf. etiam. lin. 840. про-

КАКО СЛЪНЦЕ ВЪ СЕЛЕНЪЖИ СПЛЪНЦЕ ТЪ .
 КАКОВЕ ТЪХЪ И ЗАКОНЪ ОБЕ ТЪША . КАКО НО
 ВЪ И ІЗВѢШТАЕТЪСА . КАКО ДРЕВНѢА
 ПРѢИДЖ . КАКО НОВАА ПРОЦВІСА . ДЪВО
 И ЛЮДЬЕ ВЪ СИОНѢ . ВЪ ВРѢМА ХЪВНѢІ
 МЖЦѢ ПРИДЖ . ЕВРѢІСЦІИ . КОУПЪНОЖЕ
 И ПОГАНЬСЦІИ . ДЪВА ЦѢРѢ . ПИЛАТЪ
 И ІРОДЪ . ДВА АРХЕРѢА . И АННА И КАІАФА .
 ДА ОКѢ ПАСЦѢ ВЪ КОУПѢ БЖДЕТЕ . ОВА
 ПРѢСТАВШТІ . А ХЪВНА НАЧИНАВШТІ .
 ДЪВѢ ЖРЪТВѢ . ВЪ ТЪ ВЕЧЕРЪ ДѢШАТЕ СЕА .
 ПОНЕЖЕ И СІСЕНЬЕ ГЛЖ ЖИВЪИМЪ И МРЪ
 ТВЪИМЪ КЪИВАШЕ . ИЮДѢИЖЕ СЪВА
 ЗАВШТЕ АГНЕЦЪ ЗАКАЛАХЖ . А ИЖЕ ОТЪ ПО
 ГАНЪ ВЪ ПЛЪТЬ БѢ . И ОВІ ВЪ СѢНЬ ВЪЗІ
 РАХЖ . ОБИЖЕ КЪ СЛЪНЦЮ И КЪ КЪОУ ПРИ
 ТѢКААХЖ . И ОБИ СЪВА ЗАВЪШЕ ХЪА ОТЪ
 СЪИЛААХЖ . А ИЖЕ ОТЪ ПОГАНЪ ИНОДІВНО
 ЕГО ПРИІМАХЖ . И ОБИ СКОТЪИЖИ ЖРЪ
 ТВЪ . ОБИЖЕ КЪИЮ ТѢЛОУ ЖРЪТВЪ ПРИ
 НОШАХЖ . ИЪ ИЮДѢИ СХОЖДЕНЬЕ . ЕЖЕ
 ТЪ ЕУПТА ПОМНѢАХЖ . А ИЖЕ ОТЪ ПОГА
 НЪ ИЗКАВЛЕНЬЕ . ИЖЕ ОТЪ ЛЪСТИ . ПРО
 ПОВѢДАХЖ . И СЕ КЪДЕ? ВЪ СИОНОВѢ ГРАДѢ .
 ЦѢРѢ БЕЛІКАГО . ВЪ НЕМЪЖЕ СЪТВОРИ СІСЕНЬЕ ПО
 СРѢДѢ ЗЕМЛА . ПО СРѢДѢ ДВѢМА ЖІВО
 ТОМА ПОЗНАНЪ БЪИВЪ ІЮ СІНЪ БЖІ . ПО
 СРѢДѢ ОІЮ И ДХА . ОБѢМА ЖІВОТОМА . ЖИ
 ВЕТЪ . ОТЪ ЖИВОТА . ИСТІННЪ ЖИВО
 ТЪ БЛА БЪСА . И ПО СРѢДѢ АНЪЛЪ И ЧЛО
 ВѢКЪ . ВЪ КСЛЕХЪ РАЖДА БЪСА . И ПО СРѢДѢ
 ДЪВОИХЪ ЛЮДІ . КАМЕНЬ ЖЪЛЕНЪ ЛЕЖА .
 И ПО СРѢДѢ ЗАКОНА И ПРОРОКЪ ВЪ КОУПѢ ПРО
 ПРОПОВѢДАЕМЪ . И ПО СРѢДѢ МОСЪА . И І
 ЛИ ВЪ ГОРѢ БЛА БЪСА . И ПО СРѢДѢ ОКѢ
 МА РАЗКОИНИКОМА БЪ РАЗОУМЪНОУМОУ РА
 ЗКОИНИКОУ БЛА БЪСА . И ПО СРѢДѢ НАСТОІА
 ШТІИ ЖИЗНИ . И ГРАДЖШТІИ . СЖДИ ВѢ
 ЧЪНЪ СЪДА . И ПО СРѢДѢ ДНЪСЪ ЖИВЪИМЪ
 И МРЪТВЪИМЪ БЛА БЪСА . СОУГОУБЖ

КАКО СЛЪНЦЕ ВЪ СЕЛЕНЪЖИ СПЛЪНЦЕ ТЪ,
 КАКО ВЕ ТЪХЪ И ЗАКОНЪ ОБЕ ТЪША, КАКО НО
 ВЪ И ІЗВѢШТАЕТЪСА; КАКО ДРЕВНѢА
840 ПРѢИДЖ, КАКО НОВАА ПРОЦВІСА; ДЪВО
 И ЛЮДЬЕ ВЪ СИОНѢ ВЪ ВРѢМА ХЪВНѢІ
 МЖЦѢ ПРИДЖ, ЕВРѢІСЦІИ КОУПЪНОЖЕ
 И ПОГАНЬСЦІИ; ДЪВА ЦѢРѢ, ПИЛАТЪ
 И ІРОДЪ; ДВА АРХЕРѢА, И АННА И КАІАФА;
845 ДА ОКѢ ПАСЦѢ ВЪ КОУПѢ БЖДЕТЕ, ОВА
 ПРѢСТАВШТІ А ХЪВНА НАЧИНАВШТІ;
 ДЪВѢ ЖРЪТВѢ ВЪ ТЪ ВЕЧЕРЪ ДѢШАТЕ СЕА,
 ПОНЕЖЕ И СІСЕНЬЕ ГЛЖ ЖИВЪИМЪ И МРЪ
 ТВЪИМЪ КЪИВАШЕ; ИЮДѢИЖЕ СЪВА
850 ЗАВШТЕ АГНЕЦЪ ЗАКАЛАХЖ, А ИЖЕ ОТЪ ПО
 ГАНЪ ВЪ ПЛЪТЬ БѢ; И ОВІ ВЪ СѢНЬ ВЪЗІ
 РАХЖ, ОБИЖЕ КЪ СЛЪНЦЮ И КЪ КЪОУ ПРИ
 ТѢКААХЖ; И ОБИ СЪВА ЗАВЪШЕ ХЪА ОТЪ
 СЪИЛААХЖ, А ИЖЕ ОТЪ ПОГАНЪ ИНОДІВНО
855 ЕГО ПРИІМАХЖ; И ОБИ СКОТЪИЖИ ЖРЪ
 ТВЪ, ОБИЖЕ КЪИЮ ТѢЛОУ ЖРЪТВЪ ПРИ
 НОШАХЖ . ИЪ ИЮДѢИ СХОЖДЕНЬЕ, ЕЖЕ
 ОТЪ ЕУПТА, ПОМНѢАХЖ, А ИЖЕ ОТЪ ПОГА
 НЪ ИЗКАВЛЕНЬЕ, ИЖЕ ОТЪ ЛЪСТИ, ПРО
860 ПОВѢДАХЖ . И СЕ КЪДЕ? ВЪ СИОНОВѢ ГРАДѢ
 ЦѢРѢ БЕЛІКАГО, ВЪ НЕМЪЖЕ СЪТВОРИ СІСЕНЬЕ ПО
 СРѢДѢ ЗЕМЛА, ПО СРѢДѢ ДВѢМА ЖІВО
 ТОМА ПОЗНАНЪ БЪИВЪ ІЮ СІНЪ БЖІ, ПО
 СРѢДѢ ОІЮ И ДХА, ОБѢМА ЖІВОТОМА ЖИ
865 ВЕТЪ, ОТЪ ЖИВОТА ИСТІННЪ ЖИВО
 ТЪ БЛА БЪСА, И ПО СРѢДѢ АНЪЛЪ И ЧЛО
 ВѢКЪ, ВЪ КСЛЕХЪ РАЖДА БЪСА; И ПО СРѢДѢ
 ДЪВОИХЪ ЛЮДІ, КАМЕНЬ ЖЪЛЕНЪ ЛЕЖА,
 И ПО СРѢДѢ ЗАКОНА И ПРОРОКЪ ВЪ КОУПѢ ПРО
870 ПРОПОВѢДАЕМЪ, И ПО СРѢДѢ МОСЪА И І
 ЛИ ВЪ ГОРѢ БЛА БЪСА, И ПО СРѢДѢ ОКѢ
 МА РАЗКОИНИКОМА БЪ РАЗОУМЪНОУМОУ РА
 ЗКОИНИКОУ БЛА БЪСА, И ПО СРѢДѢ НАСТОІА
 ШТІИ ЖИЗНИ И ГРАДЖШТІИ СЖДИ ВѢ
875 ЧЪНЪ СЪДА, И ПО СРѢДѢ ДНЪСЪ ЖИВЪИМЪ
 И МРЪТВЪИМЪ БЛА БЪСА . СОУГОУБЖ

ADNOTATIUNCULAE CRITICAE.

цвѣта, et simile lin. 781: възнѣса?— 844. Sic: архерѣа, per bina a, male. Et cf. hic Caiapham cum priore Caѣpha— 851. Sic: въ сѣнь, non въ сѣнь. Sic et lin. 860, 865, 885 et alias. — 856. Nota Θεῶσων θυσίαν versum sat slavice, q. d. Divini corporis sacrificium: solito dativo pro genitivo. — 857. Non separavimus июдѣи схожденье, utpote scriptum ex auditu, pro grammatica scriptione: июдѣи исхожденье.— 859. Sic: изкавление иже, pro еже.— 860. Sic: проповѣдаемъ, abundante altero pro. — 877 et 881. Nota formas moravicas розыство et порозыство (σφάλμα enim — ствой), et russicam розыство

пакъи глѣ жизньъ . соугоуко розьство . въ
 коупѣи порозьствоу . и слѣиши въ рѣчи .
 соугоуко розьствоу вештїи . и въспле
 штїи чюдеса . анлѣ марїи . матери хвѣ .
 рождьство его благовѣствова . и алѣ
 марїи магдалїни . порожденье его . еже
 отъ гроба . благовѣствѣствова . ноштѣж
 хвѣ в витѣлѣомѣ рждѣтѣса . ноштѣж
 пакъи въ сионѣ . и змрѣтвѣихъ порождѣ
 тѣса . в рѣтѣпѣнѣ скамене . и деже хвѣ пора
 ждѣтѣса . пеленѣи въ рождѣство приемя
 тѣ . пеленѣи . и съде повѣтѣтѣса . змрѣ
 нѣ рождѣса приятѣ . змрѣнѣи въ погре
 бенье . и алѣ гоуї приемятѣ . тоу носифѣ .
 безмѣжѣнѣи мѣжѣ марїи нѣ . съдеи
 сифѣ . иже отъ ариматїи . въ витѣлѣмїи .
 въ кѣли рождѣство . нѣи въ гробѣ . кѣко въ
 кѣли мѣсто . прѣвїи пастѣри хвѣе бла
 говѣствѣствоу и тѣ рождѣство . нѣи прѣвїи
 въ кѣмѣ пастѣри . хвѣи оученици . благовѣ
 стиша хвѣеи змрѣтвѣихъ порожденье . тоу
 радюїса анлѣ дѣвѣи въ зѣпи . съде радю
 ите са велика съвѣта алѣ . хвѣи женамѣ въ
 зѣпѣше . въ прѣвое рождѣство хвѣ . поче
 тѣи рѣхѣ десѣтѣхѣ днѣ . въ нїде земѣнѣи
 ѣемѣ въ црѣкви . и принесе кѣко прѣвѣнець .
 дѣва грѣличнѣшта кѣу . нѣи въ погребенье
 его еже отъ мрѣтвѣихъ . хвѣи по кѣ днѣ въ зѣ
 де въ испрѣнїи ѣмѣ . ѣдоуже не разлѣ
 чїса . въ истїннаѣ сѣа свѣтѣимѣ . кѣко
 прѣвѣнець не истѣлѣненѣ . и змрѣтвѣи
 хѣ . и прїведе кѣи . ноїю дѣва грѣлич
 нѣшта . дѣи и пѣтѣи нашѣ . его же и при
 ятѣ . кѣко сѣмонѣ етерѣ . ветѣхѣи днѣмѣ
 кѣ . кѣко въ рѣцѣи свои . въ своѣ кѣдра . лшѣ
 лї вѣтѣскѣи се . днѣ вѣрѣно слѣишиши .
 окличѣтѣтѣ . не дѣвїимїи печати
 господѣскоумоу порожденью . хвѣи гоукоу .
 кѣко ко знаменѣномѣ печѣтомѣ . дѣвѣствѣ
 нѣимѣ затворѣномѣ . хвѣи отъ дѣвѣи родїса .

- пакъи глѣ жизньъ, соугоуко розьство въ
 коупѣи и порозьствоу, и слѣиши въ рѣчи
 соугоуко розьствоу вештїи и въспле
 штїи чюдеса. анлѣ марїи матери хвѣ
 рождьство его благовѣствова, и алѣ
 марїи магдалїни порожденье его, еже о
 тѣ гроба благовѣствѣствова: ноштѣж
 хвѣ въ витѣлѣомѣ рждѣтѣса, ноштѣж
 пакъи въ сионѣ и змрѣтвѣихъ порождѣ
 тѣса; в рѣтѣпѣнѣ скамене, и деже хвѣ пора
 ждѣтѣса; пеленѣи въ рождѣство приемя
 тѣ, пеленѣи и съде повѣтѣтѣса; змрѣ
 нѣ рождѣса приятѣ, змрѣнѣи и въ погре
 бенье, и алѣ гоуї приемятѣ; тоу носифѣ
 безмѣжѣнѣи мѣжѣ марїи нѣ, съдеи
 сифѣ иже отъ ариматїи; въ витѣлѣмїи
 въ кѣли рождѣство, нѣи и въ гробѣ, кѣко въ
 кѣли мѣсто; прѣвїи пастѣри хвѣе бла
 говѣствѣствоу и тѣ рождѣство, нѣи и прѣвїи
 въ кѣмѣ пастѣри хвѣи оученици благовѣ
 стиша хвѣеи змрѣтвѣихъ порожденье: тоу
 радюїса анлѣ дѣвѣи и въ зѣпи, съде радю
 ите са велика съвѣта алѣ хвѣи женамѣ въ
 зѣпѣше; въ прѣвое рождѣство хвѣ по че
 тѣи рѣхѣ десѣтѣхѣ днѣ въ нїде земѣнѣи
 ѣемѣ, въ црѣкви, и принесе кѣко прѣвѣнець
 дѣва грѣличнѣшта кѣу; нѣи и въ погребенье
 его еже отъ мрѣтвѣихъ хвѣи по кѣ днѣ въ зѣ
 де въ испрѣнїи ѣмѣ, ѣдоуже не разлѣ
 чїса, въ истїннаѣ сѣа свѣтѣимѣ кѣко
 прѣвѣнець не истѣлѣненѣ и змрѣтвѣи
 хѣ, и прїведе кѣи и оїю дѣва грѣлич
 нѣшта, дѣи и пѣтѣи нашѣ; его же и при
 ятѣ, кѣко сѣмонѣ етерѣ, ветѣхѣи днѣмѣ
 кѣ, кѣко въ рѣцѣи свои, въ своѣ кѣдра . лшѣ
 лї вѣтѣскѣи се а не вѣрѣно слѣишиши,
 окличѣтѣтѣ тѣ не дѣвїимїи печати
 господѣскоумоу порожденью хвѣи гоукоу;
 кѣко ко знаменѣномѣ печѣтомѣ дѣвѣствѣ
 нѣимѣ затворѣномѣ хвѣи отъ дѣвѣи родїса,

ADNOTATIUNCULAE CRITICAE.

про рождьство! Quam quidem veriorē formam recentior manus lin. 877. superne tentavit semel restaurare. — 878. слѣиши
 въ рѣчи соугоуко розьствоу вештїи. Cf. graecum, et videbis locum in medio corruptum. — 883 et 884. ноштѣж. — 883. Sic et
 hic, et lin. 895: благовѣствѣствѣ, abundante altero отъ? — 884. Sic: въ витѣлѣомѣ! cf. lin. 892. rectum: въ витѣлѣмїи. — 886.
 в рѣтѣпѣнѣ скамене (specum e saxo) ignorat graecus editus. — 892. Adverte genit. отъ ариматїи, cum in titulo fuerit veterior
 forma ариматѣи. — Sic: въ погребенье про порожденье. — 899. Sic: съвѣта алѣ ex auditu, pro съвѣта алѣ. — 905. Nota

ТАКО НЕ ОТВЪРЪСТОМЪ СЖШТЕМЪ ГРОКЪ
 НЪИМЪ ПЕЧАТОМЪ • ХВО ПОРОЖДЕНЬЕ БЪИ •
 КАКОЖЕ ВЪ ГРОКЪ И КОГДА • И ОТЪ КЪИХЪ ХЪ
 ЖИЗНЬ ПОЛАГЛЕТЪСА • СВАТЪИХЪ СЛОВЕСЪ
 ДА ПОСЛОУШЛЕМЪ • ПОЗДЪЖЕ КЪИВЪШИ С
 ТЪ • ПРИДЕ ЧКЪ БОГАТЪ ИМЕНЕМЪ ИОСИФЪ •
 СЪ ДРЪЗНЖВЪ • ВЪНИДЕ КЪ ПЛАТОУ • И ПРО
 СИ ОТЪ НЕГО ТЪЛА ИУСОВА • ВЪНИДЕ ЧКЪ КЪ
 ЧКЪОУ • ПРОСА ПРИЯТІ БА ЧЛОВЪКОМЪ • ПРОША
 АШЕ БРЪНЬЕ ОУ БРЪНЬЕ • ПРИЯТИ ЗИЖДИТЕ
 ЛЪ ВЪСЪЕМЪ • СЪНО ОТЪ СЪНА ПРИЯТІ НЕ БСКЪИ
 ОГНЪ • КАПЛЪ МАЛАА ОТЪ КАПЛА ПРИЯТІ БЕ
 ЗАЪИЖ • КЪТО ВИДЪ • ЛИ КТО СЪИША
 КЪДЕ • ЧКЪ ЧКЪОУ ТВОРЬЦА ЧКОМЪ ДАРЪ
 СТВОУЖШТА • БЕЗАКОННІКЪ ПРАВЕДЪНИ
 КА • И ТВОРЬЦА ЗАКОНОМЪ • ОКЪШТАВАЕ
 ТЪСА ДАРЪСТВОВАТІ • СЖДИ ОСЖДЕНЪ
 ЧКО ОСЖДЕНА СЖДЫЖ СЖДЪЕМЪ • ВЪ
 ПОГРЕБЕНЬЕ ДЛЕТЪ • ПОЗДЪЖЕ КЪИВЪШЮ •
 ПРИДЕ ЧКЪ БОГАТЪ ИМЕНЕМЪ ИОСИФЪ •
 ВЪ ИСТИНЖ БОГАТЪ • ЧКО ВСЕ СЪЛОЖЕНОЕ
 ТЪЛО ГНЕ ПРІМЪ • ВЪ ИСТИНЖ БОГАТЪ •
 ЧКО СОУГОУКЪИЖ ОУСІЖ ХЪЖ ОТЪ ПЛАТА
 ПРИЯТЪ • И БОГАТЪ • ЧКО БЕЗУЧЪННАГО КИ
 СЪРА • ДОСТОІНЪ БЪИСТЪ ПРИЯТІ •
 ВЪ ИСТИНЖ БОГАТЪ • ВЪЛАГЛАИШТЕКО
 ПОНЕСЕ • ПЛЪНО БЖСТВЪНАГО БОГАТЪСТВА •
 КАКО КОНЕ БОГАТЪ • ВСЕМОУ МІРОУ ЖИ
 ЗНЬ • И СІСЕНЬЕ СЪТЪЖАВЪ • КАКО НЕ БО
 ГАТЪИ ИОСИФЪ • ДАРЪ ПРІИМЪ • ПИТЪЖ
 ШТАГО И ВСА И ВСЪЕМИ ОКЛАДАЖШТА •
 ПОЗДЪЖЕ КЪИВЪШЮ • БЪКО ОУБО ЗАШЪЛО ВЪ
 АДЪ • ПРАВЕДЪНОЕ СЪИЖЪЦЕ • ТЪЕМЪЖЕ
 ПРИДЕ ЧКЪ БОГАТЪ • ИМЕНЕМЪ ИОСИФЪ
 ОТЪ ДРИМАТІИ • ИЖЕ КЪ КРИЯСА СТРА
 ХА РАДІ ИОДЪИСКА • ПРИДЕ ЖЕ И НИКОДІ
 МЪ • ПРИШЕДЪ КЪ ИОВІ НОШТЪИЖ ТАИНЪИ
 ТАИНЪИЖ ПОТЪЛЕНЪИ • ДВА ПОТЪЛЕНА ОУЧЕНИ
 КА • СЪКРИТІИ СЪ • ВЪ ГРОКЪ • ГРАДЕТЕ •
 СЪКРЪВЕНЖИЖ ВЪ АДЪ ТАИНЪИЖ ПОТЪЛЕНОУ

920

925

930

935

940

945

950

955

ТАКО НЕ ОТВЪРЪСТОМЪ СЖШТЕМЪ ГРОКЪ
 НЪИМЪ ПЕЧАТОМЪ ХВО ПОРОЖДЕНЬЕ БЪИ •
 КАКОЖЕ ВЪ ГРОКЪ И КОГДА, И ОТЪ КЪИХЪ ХЪ
 ЖИЗНЬ ПОЛАГЛЕТЪСА, СВАТЪИХЪ СЛОВЕСЪ
 ДА ПОСЛОУШЛЕМЪ • ПОЗДЪЖЕ КЪИВЪШИ, СА
 ТЪ, ПРИДЕ ЧКЪ БОГАТЪ ИМЕНЕМЪ ИОСИФЪ;
 СЪ ДРЪЗНЖВЪ ВЪНИДЕ КЪ ПЛАТОУ, И ПРО
 СИ ОТЪ НЕГО ТЪЛА ИУСОВА; ВЪНИДЕ ЧКЪ КЪ
 ЧКЪОУ, ПРОСА ПРИЯТІ БА ЧЛОВЪКОМЪ; ПРОША
 АШЕ БРЪНЬЕ ОУ БРЪНЬЕ, ПРИЯТИ ЗИЖДИТЕ
 ЛЪ ВЪСЪЕМЪ; СЪНО ОТЪ СЪНА, ПРИЯТІ НЕ БСКЪИ
 ОГНЪ; КАПЛЪ МАЛАА ОТЪ КАПЛА ПРИЯТІ БЕ
 ЗАЪИЖ! КЪТО ВИДЪ, ЛИ КТО СЪИША
 КЪДЕ, ЧКЪ ЧКЪОУ ТВОРЬЦА ЧКОМЪ ДАРЪ
 СТВОУЖШТА; БЕЗАКОННІКЪ ПРАВЕДЪНИ
 КА И ТВОРЬЦА ЗАКОНОМЪ ОКЪШТАВАЕ
 ТЪСА ДАРЪСТВОВАТІ; СЖДИ ОСЖДЕНЪ,
 ЧКО ОСЖДЕНА, СЖДЫЖ СЖДЪЕМЪ, ВЪ
 ПОГРЕБЕНЬЕ ДЛЕТЪ! ПОЗДЪЖЕ КЪИВЪШЮ,
 ПРИДЕ ЧКЪ БОГАТЪ ИМЕНЕМЪ ИОСИФЪ •
 ВЪ ИСТИНЖ БОГАТЪ, ЧКО ВСЕ СЪЛОЖЕНОЕ
 ТЪЛО ГНЕ ПРІМЪ; ВЪ ИСТИНЖ БОГАТЪ,
 ЧКО СОУГОУКЪИЖ ОУСІЖ ХЪЖ ОТЪ ПЛАТА
 ПРИЯТЪ; И БОГАТЪ, ЧКО БЕЗУЧЪННАГО БИ
 СЪРА ДОСТОІНЪ БЪИСТЪ ПРИЯТІ;
 ВЪ ИСТИНЖ БОГАТЪ, ВЪЛАГЛАИШТЕКО
 ПОНЕСЕ ПЛЪНО БЖСТВЪНАГО БОГАТЪСТВА;
 КАКО КО НЕ БОГАТЪ, ВСЕМОУ МІРОУ ЖИ
 ЗНЬ И СІСЕНЬЕ СЪТЪЖАВЪ; КАКО НЕ БО
 ГАТЪИ ИОСИФЪ, ДАРЪ ПРІИМЪ ПИТЪЖ
 ШТАГО И ВСА И ВСЪЕМИ ОКЛАДАЖШТА •
 ПОЗДЪЖЕ КЪИВЪШЮ: БЪКО ОУБО ЗАШЪЛО ВЪ
 АДЪ ПРАВЕДЪНОЕ СЪИЖЪЦЕ; ТЪЕМЪЖЕ
 ПРИДЕ ЧКЪ БОГАТЪ, ИМЕНЕМЪ ИОСИФЪ
 ОТЪ ДРИМАТІИ, ИЖЕ КЪ КРИЯСА СТРА
 ХА РАДІ ИОДЪИСКА; ПРИДЕ ЖЕ И НИКОДІ
 МЪ, ПРИШЕДЪ КЪ ИОВІ НОШТЪИЖ ТАИНЪИ
 ТАИНЪИЖ ПОТЪЛЕНЪИ, ДВА ПОТЪЛЕНА ОУЧЕНИ
 КА СЪКРИТІИ СЪ ВЪ ГРОКЪ ГРАДЕТЕ;
 СЪКРЪВЕНЖИЖ ВЪ АДЪ ТАИНЪИЖ ПОТЪЛЕНОУ

ADNOTATIUNCULAE CRITICAE.

ждоуже (sic) pro gr. εθευ. — 921. Sic: квивъши, cum infra 935 et 948 habeat квивъшю. — 925. Sic: съ дръзнжвъ. — 925. Nota чловѣкомъ, non fennice чловѣкомъ. Et e graeco vides, ante чловѣкомъ deesse alterum ба, ut sit ба, ба чловѣкомъ. — 928. Sic: огнъ per ъ! — 938. Sic: прімъ, una i. Cf. lin. 682. мари pro маріи. Rectum lin. 946 пріимъ. — 939. Nota оусіж тѣи ούσιον, sicut фронтъ et олокавѣтомата habuit. — 940. Nota кисръ, quem nunc кисръ vocant, e ligata, non mobili. — 951. крияса per и, non крѣи.

διπλασιάσατε τὴν χαρὰν, ὅτι τοιούτων παίδων ἠξιώθητε εἶναι πατέρες, οἵτινες καὶ τὰ τοῖς πρεσβυτέροις ἀγνοουμένα θεοδιδάκτως ἀνύμνησαν. Επιστρέψατε τὰς καρδίας ὑμῶν ἐπὶ τὰ τέκνα, καὶ μὴ καμμίσατε τοὺς ὀφθαλμούς ὑμῶν πρὸς τὴν ἀλήθειαν. Εἰ δὲ οἱ αὐτοὶ ἔσε, καὶ μάτην διαφέρεσθε πρὸς τὰ νήπια, αὐτοὶ ὑμῶν κριταὶ ἔσονται, κατὰ τὸν τοῦ κυρίου λόγον. Καλῶς τοίνυν προανεφώνησε περὶ ὑμῶν ὁ προφήτης Ἰσαίας λέγων· Οὐ νῦν αἰσχυνθήσεται Ἰακώβ, οὐδὲ νῦν τὸ πρόσωπον μεταβαλεῖ· ἀλλ' ὅταν ἴδωσι τὰ τέκνα αὐτῶν τὰ ἔργα μου, δι' ἐμὲ ἀγιασούσι τὸ ὄνομα μου, καὶ ἀγιασούσι τὸν ἅγιον τοῦ Ἰακώβ, καὶ τὸν θεὸν τοῦ Ἰσραὴλ φοβηθήσονται, καὶ γνώσονται οἱ τῷ πνεύματι πλανώμενοι σύνεσιν, οἱ δὲ γογγύζοντες μαθήσονται ὑπακούειν, καὶ αἱ γλῶσσαι αἱ ψελλίζουσαι μαθήσονται λαλεῖν εἰρήνην. Ακούεις τοῦ προφήτου, ὧ ἀνόητε τῆ καρδία Ἰουδαίε, πῶς ἐκ προσιμίων αἰσχύνῃ ἡμῖν κηρύττει ὁ προφήτης διὰ τὴν ἀπειθειαν ὑμῶν; μάθε παρ' αὐτοῦ, πῶς θεοδιδάκτον κηρύσσει τὴν τῶν τέκνων ὑμῶν ᾠδὴν, ὡς καὶ ὁ μακάριος Δαυὶδ προανεφώνησε λέγων· Ἐκ σώματος νηπίων καὶ θηλαζόντων κατηρτίσω αἶνον. Ἡ τοίνυν τὴν οἰκειότητα ὁμολογούντες τῶν τέκνων, συγκατάθεσθε τῇ ὁσιότητι καὶ θεογνωσίᾳ, ἢ ὡς μισάγριοι (μισάγαθοι) καὶ φιλοζήμιοι, μετὰ τῆς εὐσεβείας καὶ τοῦ παιδᾶς ἡμῖν χαρίσασθε, καὶ ἡμεῖς αὐτοῖς συμφάλλωμεν τῇ καινῇ γλώσσῃ τὸ ἄσμα τὸ θεοδιδάκτον, τὸ θεάρετον, καὶ αὐτοὶ ἡμῖν προάξουσιν καὶ προαναφωνήσουσιν τὸ καινὸν ἄσμα, ὃ ὁ κύριος ἐδίδαξεν αὐτοὺς· ἐπειδὴ τούτο τῆς ἡμέρας τὸ ἐπίσημον. Τότε μὲν γὰρ Συμεὼν ὑπήντησε τῷ Σωτῆρι, καὶ ταῖς ἀγκάλαις ὑπέδεξάτο τὸν προαιώνιον θεὸν ὡς βρέφος, καὶ θεὸν ὑλόγησεν ὁ πρεσβύτερος· σήμερον δὲ ἀντὶ πρεσβυτέρων ἀγνωμόνων οἱ παῖδες τῷ Σωτῆρι ὑπήντησαν, ὡς Συμεὼν, καὶ τὰ κλάδη ὑπέσρωσαν, καὶ ὡς θεὸν ὑλόγησαν τὸν ἐπὶ πώλου ὡς ἐπὶ θρόνου χερουβικῷ καθεζόμενον, Ὡσανὰ τῷ υἱῷ Δαυὶδ (λέγοντες), εὐλογημένος ὁ ἐρχόμενος ἐν ὀνόματι κυρίου, εὐλογημένος ὁ ἐρχόμενος ἐκ θεοῦ θεός, ὁ προαιώνιος βασιλεὺς τῆς δόξης, ὁ πτωχεύσας ἐν τοῖς ἰδίοις αὐτοῦ ἀπτωχεύτως δι' ἡμᾶς, ἵνα ἡμᾶς πλουτίσῃ· εὐλογημένος ὁ ἐλθὼν ἐν ταπεινώσει, καὶ πάλιν ἐρχόμενος ἐν δόξῃ· πρῶτον ἐπὶ πώλου ἐκ Βηθσαφαγῆ, δευτέρον ἐξ οὐρανοῦ ἐπὶ τῶν νεφελῶν· πρῶτον πραῦς ὑπὸ νηπίων εὐφημούμενος, δευτέρον ὑπὸ ἀγγέλων καὶ δυνάμεων δορυφορούμενος· εὐλογημένος ὁ ἐρχόμενος ἐν ὀνόματι κυρίου. Τίς οὗτος, ὧ θεοδιδάκτοι παῖδες; - Καὶ γὰρ καιρὸς ἤδη

1) duplicate gratiam (pro: laetitiam); quoniam talibus pueris digni facti estis patres, qui et ea, quae nescierunt senes, a-Deo-docti concinuerunt. Convertite corda vestra ad liberos, et non claudite oculos vestros ad veritatem. Si vero estis iidem ipsi, et frustra estis meliores (maiores, praestantiores) juvenibus, illi vobis erunt iudices, secundum Domini verbum. Bene igitur hac de causa pronunciavit de vobis Isaias propheta, dicens; Non nunc pudore-afficietur Jacob, neque nunc vultum mutabit Israel: sed cum videbunt liberi eorum opera mea, mea causa sanctificabunt nomen meum, et sanctificabunt domum Jacob, et Deum Israel timebunt; et cognoscent spiritu errantes intellectum, et murmurantes discent obedire, et linguae balbutientes discent loqui pacem. (Isaiae 29, 22.) Audin' prophetam, o stupide corde Judaeae! ut ab initio dicit contumaciam vestram; discite ab illo quomodo a-Deo-doctum canticum liberorum vestrorum***1). Sicut et beatus David praenunciavit, dicens: Ex ore infantium et lactentium perfecisti laudem. (Ps. 8, 3.). Aut igitur et vestros liberos facientes (illos vobis vindicantes), pariter et accommodate vos sanctimoniae eorum, et divino intellectui; si vero vitae amantes 2), et odientes (exosi) bona, cum religione et pueros nobis date (concedite); et nos cum illis concinamus nova lingua canticum [ev]angelicum, a-Deo-traditum, deo-gratum; et illi nobis incipient (praeibunt), et illi pronunciabunt novum canticum, quod illos Dominus docuit. Hic enim diei huic honor. olim enim Symeon occurrit Christo, et in ulnas suscepit praeaeeternum Deum, ut puerum, et Deum benedixit senex: hodie autem, senum loco stultorum, pueri occurrunt servatori, sicut Symeon, et ramos sternerant, et ut Deum benedicebant, sedentem super pullo, sicut super throno cherubimico: Hosanna filio David, dicentes; Benedictus veniens in nomen Domine (Matth. 21, 9.) Benedictus veniens Deus a Deo, praeaeeternus rex gloriosus, depauperatus apud suos sine-paupertate (ἀπτωχεύτως) nostra gratia, ut nos ditaret. Benedictus qui-venit in humilitate, et iterum venturus in gloria; primum super pullo de Bethphage, secundum super nubibus in coelo; primum mansuete, a-pueris laudatus; iterum [ev] angelicis potestatibus ***3) Benedictus veniens in nomen Domini. Quis hic est o a-Deo-docti pueri? Etenim tempus

1) Deest versio verbi κηρύσσει, praedicat. — 2) Sic utcumque reddimus locum corruptum. Codd. graeci habent μισάγριοι καὶ φιλοζήμιοι, μισάγαθοι καὶ φιλοζήμιοι. In edd. desunt haec. — 3) Slavus quidem possit et hanc ferre syntaxin, ut sit: angelorum potestatibus: malo tamen omissum putare participium: stipatus, δορυφορούμενος. Impressus habeat cum codd. recentibus: славимъ (glorificatus), cum копїеночимъ, ad verbum δορυφορούμενος, syntaxi slavicae repugnet; quatenus копїеночимъ ausi sint Russi 2 Macc. 5. 23.

φρᾶσαι καὶ συγκοινωνῆσαι ἡμῖν τῶν μυστηρίων, καθάπερ καὶ ἡμεῖς ἡμῖν τῆς χορείας τοῦ πρώτου ἡμῶν Δαυὶδ τὰ ῥήματα τοῦ εὐσεβοῦς βασιλέως Ἰσραὴλ τῆς πνευματικῆς αὐτοῦ κιθάρας τοὺς λόγους τὸν ἐξ αὐτοῦ βασιλέα καὶ κύριον προανευφημοῦντος τοῖς πνευματικῶς λόγοις καὶ νοήμασιν. Διὰ τοῦτο καὶ ἡμεῖς κελαδοῦμεν τὰ μελίρρινα ἄσματα, λέγοντες· Ὡσανά τῷ υἱῷ Δαυὶδ· εὐλογημένος ὁ ἐρχόμενος ἐν ὀνόματι κυρίου· Ἐκεῖνος ὑπὸ γράμματος θησαυρον ἐκάλυπτε λέγων· ὦ κύριε σῶσον δὴ, ὦ κύριε εὐδοῦσον δὴ. Εὐλογημένος ὁ ἐρχόμενος ἐν ὀνόματι κυρίου, Θεὸς κύριος, καὶ ἐπέφανεν ἡμῖν ἡμεῖς δὲ τὸν θησαυρον ἀνωρῆνται, καὶ τὸ γράμμα ἀνακαλύπτωμεν, πισῶς τὸν πλοῦτον τοῖς πᾶσιν κηρύττωμεν.

(Hucusque dedimus graece hoc fragmentum, idque ad codices mss. duos Vindob., cum videremus propius ab illis recedere interpretem Slavum, quam ab impressis, praesertim in postremis. Verum enimvero qui sequuntur versus a lin. 60 — 160, magni sane ad auctoris antiquitatem dijudicandam momenti, eos puto addidit Slavus e sua fortasse penu ad neophytos suos παραίνεσιν. Nos saltim per graecos SS. patrum indices frustra quaesivimus. Quare sufficit hanc admonitionem latine tantum reddere, eamque pro munere interpretis nostro, quoad ejus fieri potuit, expressam ad verbum).

Si igitur diligere justitiam dominis terrae divinum verbum praecipit, et iterum secundum viam bonam facere [tibi] justa: nam a justis actibus incipimus (incipiamus?) beatam vitam: videamus cum terrore, quod huic interitum (corruptionem) divina lex annunciat, et hoc ut omni flamma ardentius, et venenato morsu venenosius ut fugiamus. Venit enim propheta Moses, a Deo condocofactus existens, et ad dominos primus dicens: Rumorem vanum, inquit, non accipies. Quid se dicens rumor vanus existens? Et vanus et sine testibus, et absque salutari, diligenti examine legitimo. Accipio antea quantum a Deo potestatem cum-acceperint³), bene comperientes, illos-qui-reperiuntur in eorum propriis homines, eos cum patientia, examinatione, in unumquemque diem dirimentes, tenentur nullum hominem sub illis existentem potiore habere lege divina, (pag. 3.) nec fratrem, nec filium, nec amicum, nec alium quemquam; bene scientes et considerantes, quod est in divina lege scriptum: Dicens patri suo et matri suae: non novi te; et fratres suos (meos) non novi, et filios suos (meos) non intellexi; legis tuae gratia custodivi justitias tuas. Posteaquam scriptum est in divino evangelio: Diligens patrem aut matrem plus quam me, non est mihi ad instar. Quare tenetur quilibet ἀρχων, non subterfugieus, omnes, qui sub sua potestate, divinam sanctam Christi legem, et in prophetis, et apostolis et beatis patribus edocere, et omnibus omni die comminari (vetare), ne injuria afficiant aliquem inferiorum; nec gentilem aliquem ritum perficiant; nec gentilia juramenta (jurajuranda?) aut aliud quid errantes (erronei). Nulla enim communio luci ad tenebras, et filiis lucis christianis et paganis. Sanctum baptisma in honorem magnum habere, et non in ludibrium. Et matris suis et filiabus quae sunt a sacro baptismo non commisceri. Omnia enim haec sanctae universi orbis synodi damnarunt. Sed et videntes eorum principes tales inordinatos, et non, sicut oportet, punientes, cum condigno ei jejunio, in separationem cum-condemnassent ad aeternum ignem *** abrenunciarunt fratribus. In sanctum et salutare baptisma (et fidem Christianam) tenetur omnis christianus cum timore et tremore servare; idem sancto et beato Paulo apostolo dicente ad fideles: Fornicatio autem, et omnis immunditia in vobis non nominetur, sicut decet sanctos, et nemo vestrum audiat inanibus verbis; non enim fornicatores, nec calumniatores nec injuriosi regnum Dei haereditabunt. Horum causa adventat ira Dei in filios contumaces. Tenetur omnis Christianus se ipsum castum servare (pag. 4.) sicut templum Deo sacrum. Et sua uxore contentus esse, nihilque aliud ulterius excogitare, neque in pecudis locum sequi stolidas cupiditates. Qui ergo abhinc, Christianus existens, faciens deprehenditur⁴) secundum divinam legem, judicetur idem Deo et Servatore nostra Jesu Christo cum fuisset interrogatus, an liceat dimittere uxorem suam omni tempore,

1) Deest hic aliquid, aut perperam legit librarius. Vides enim sensum non quadrare. Nec graeca perspicias, et putem ideo omissa in editis. — 2) Cod. disertim habet **нн**, non **мнн** ut graeco ὑμεῖς respondeat. Sed nec **нн** (nec) quadrat. Quare cum mutare debeas, potius **нн** muta in **мнн**, ad graecum ὑμεῖς. — 3) Verba reddo; sensui hujus et aliorum fragmenti locorum lux affulgeat ex integriori codice. — 4) Aut deest hic **не** (non), aut **тѣхъ** (talium), aut aliud quid, ut sanus sit sensus.

et respondit: Omnis dimittens uxorem suam praeter causam fornicationis, facit eam moechari, et omnis adhaerens dimissae moechatur. Quos Deus conjunxit homines, (ii duo) non separentur. (Matth. 5, 32.). Propheta quoque Malachea conunciante Deo, et dicente: Et uxorem juventutis tuae ne derelinquas, sed si odisti dimitte, et operiet iniquitatem super te, dicit Dominus. (Malach. 2, 15.) Sic et S. Apostoli, et beati patres cum sancta lege omnino magnam et validam talem dijudicationem, idest magna examinatione et honore hoc dignati sunt, et tenetur omnis Christianus cum devotione et timore lubentius eam habere (et) secundum divinam legem hanc judicare, cum omni, quae deprehenditur, gravitate (molestia!), sicut (divina) lex scribit. Nullus ergo dominorum, a diabolo circumventus, labiis quidem suis confitens se fidelem, corde longe abstet a Deo, aliquid scripto hoc, a tenebris socordiae aut qua alia ignorantia, aut amore carnali non custodire attentans, non reum se ad aeternum ignem damnationis existimans, et in hoc mundo divinae irae; fortiter perpendens quod accidit primo regi Israel, Saulo, idque ob non magnam offensionem, a propheta Saulo (Samuel). Ideo tremens et trepidans divinam custodiat legem; dixit enim ad eum Deus clamans: Si ecce opus Domine holocausta et munera, quoniam — (desunt hic, quae sequebantur olim, quatuor folia, finem hujus, et initium sequentis orationis complexa).

GRAECUM ΠΡΟΚΕΙΜΕΝΟΝ SLAVI INTERPRETIS.

(καὶ ξύ)λων, λαμπάδας καὶ φανούς ἔχοντες. Λέγει αὐτοῖς ^{ad} ^{pag.} 5. τίνα ζητεῖτε; Καὶ ἠγνόησαν ὃν ἤμελλον συλλαμβάνειν. Τοσοῦτον ἀπείχεν ἐκεῖνος τοῦ ὑπηθέσαι παραδοῦναι αὐτὸν, ὅτι οὐδὲ ὄραν αὐτὸν ἠδύνατο παρόντα, ὃν ἤμελλε παραδίδόναι, καὶ ταῦτα λαμπάδων οὐσῶν καὶ φωτὸς τοσοῦτου: ὅτι γὰρ τοῦτο αἰνιττόμενος εἶπεν, ὅτι λαμπάδας καὶ φανούς εἶχον, καὶ οὐδὲ οὕτως αὐτὸν ἠρῖσκον, φησὶ, καὶ Ἰούδας εἶπεν μετ' αὐτῶν, ἐκεῖνος εἰπὼν, ἐγὼ ὑμῖν παραδώσω αὐτὸν. Επήρωσε γὰρ αὐτῶν τὴν διάνοιαν, βουλόμενος δεῖξαι τὴν οἰκείαν δύναμιν, καὶ ἵνα μάθωσιν, ὅτι ἀδυνάτοις ἐπιχειροῦσιν. Εἶτα ἀκούσαντες τὴν φωνὴν αὐτοῦ, ἀπήλθον ὑπτιοί, καὶ ἔπεσον χαμαί. Εἶδες πῶς αἰτε τὴν φωνὴν ἐνεγκεῖν ἠδυνήθησαν, ἀλλὰ διὰ τῆς καταπτώσεως τὴν αὐτῶν ἀσθένειαν ἐναργῶς ἀπέδειξαν; ὄρα δεσπότου φιλανθρωπίαν ἐπειδὴ οὐδὲ οὕτω κατέκειτο τῆς ἀναίσχυρίας τοῦ προδότου, οὔτε τῆς τῶν Ἰουδαίων ἀγνωμοσύνης ἐαυτὸν ἐκδίδωσι, καὶ φησὶν ὁ Κύριος ὅτε ἔδειξα ὡς ἀδυνάτοις ἐπιχειροῦσιν, ἠβουλήθη αὐτῶν ἀνασεῖλαι τὴν μανίαν οὐ βούλονται, ἀλλ' ἐτι ἐπιμένουσι τῇ πονηρίᾳ. Ἴδου ἐμαυτὸν παραδίδωμι ταῦτα λέγω ὑμῖν, ἵνα μὴ κατηγορήσωσι τινες τοῦ Χριστοῦ, λέγοντες διὰ τί οὐ μετέβαλε τὸν Ἰούδαν; διὰ τί οὐκ ἐποίησεν αὐτὸν βελτίονα; Καὶ πῶς ἔδει ποιῆσαι τὸν Ἰούδαν σώφρονα καὶ ἐπιεικῆ; ἀνάγκη, ἢ γνώμη; Εἰ μὲν γὰρ ἀνάγκη, οὐδὲ οὕτως ἔμελλεν ἔσσεσθαι βελτίων οὐδεὶς γὰρ ἀνάγκη γίνεται βελτίων. Εἰ δὲ γνώμη καὶ προαιρέσει πάντα εἰσήγαγε τὰ δυνάμενα αὐτὸν ἀναγαγεῖν. Εἰ δὲ μὴ ἠβουλήθη δέξασθαι ἐκεῖνος τὰ φάρμακα, οὐ τοῦ ἱατροῦ τὸ ἔγκλημα. 6. ἀλλὰ τοῦ τὴν θεραπείαν διακρουομένου ἢ κατηγορία. Θέλεις μαθεῖν, πόσα ἐποίησεν, ὥστε αὐτὸν ἀνακτήσασθαι; ἐδίδασκεν αὐτὸν πᾶσαν φιλοσοφίαν διὰ πραγμάτων, διὰ ρημάτων, ἀνώτερον αὐτῶν τῶν δαιμόνων ἐποίησεν, θαύματα

SLAVICAE VERSIONIS INTERPRETATIO.

(fu)stibus, faces et lucernas habentes. Dixit, quem quaeritis? Et ignorabant quem volebant capere. adeo Judas non poterat eum tradere, nisi ipse voluisset, et eum non poterat aspicere quem volebat tradere, etsi lucernae adessent et faces tot. Haec enim narrans Evangelista inquit, quia faces et lucernas gestabant, etiam sic eum non inveniebant, ait, et Judas stabat cum eis, ille qui dixit: quid vultis mihi dare et ego vobis tradam eum. Excoecavit enim illis mentem, volens manifestare suam potentiam, et volens efficere, ut desisterent a malitia sua et ut comperirent quia impossibilia incipiunt. Et secundum hoc ut cognoscamus innumerabilem ejus potentiam, audi quod ait Evangelista. Cum audissent, ait, vocem, iverunt retrorsum, ceciderunt in terra proni, non valentes audire, sed casu suam imbecillitatem ostenderunt, et potentiam ejus-qui-emiserat vocem. Vide jam φιλανθρωπίαν Domini. Posteaquam non destitit Judas ab illo flagitio, nec Judaei ab illa dementia, se ipsum tradit! Cum, inquit, quod meum erat, fecerim, potentiam manifestarim, ostenderim quia impossibile aggreduuntur, volui iram eorum placare. Nolunt, sed adhuc perseverant in malitia sua. Ecce ipse me trado. Hoc dico ego nunc, ne calumniantur aliqui Jesum Christum, dicentes: Quare non avertit Judam ab illa malitia, quare non fecit illum meliorem? Dic mihi, quomodo oportebat facere meliorem? Vine an sponte? Si vi, etiam sic non fuisset melior; nemo enim vi melior redditur. Si sponte et voluntate, omnia monstravit illi, valentia illum meliorem efficere. Quodsi ille noluit accipere medicinam, medicus non est in causa (sed is) qui noluit obedire. Quodsi vis rescire, quantum fecerit, ut melior evaderet, omnem philosophiam rebus et verbis edocuit eum, potestatem dedit ei super daemones, et miracula multa faciendi; nihilque fuit re-

τα ἐργάζεσθαι πολλὰ παρεσκευάσεν, καὶ οὐδὲν ἐνέλει-
 πεν ὧν ἐχρῆν εἰς μαθητὴν ἐπιδειξασθαι καὶ ἵνα μάθῃς,
 ὅτι δύνατος ὧν μεταβαλέσθαι οὐκ ἠθέλησεν, ἀλλὰ τῆς
 αὐτοῦ ῥαθυμίας τὸ πᾶν ἐγένετο, ἐπειδὴ παρέδωκεν αὐτὸν,
 καὶ τὴν μανίαν αὐτοῦ εἰς τέλος ἤγαγεν, ἔρριψε τὰ τριά-
 κοντα ἀργύρια, λέγων ἡμάρτον παραδοὺς αἷμα ἀθῶον.
 Πρὸ τούτου ἔλεγε· τί θέλετέ μοι δοῦναι κἀγὼ ὑμῖν παρα-
 δώσω αὐτὸν; ἐπειδὴ ἐτελέσθη ἡ ἁμαρτία, τότε ἐγνώ τὴν
 ἁμαρτίαν! Ἐντεῦθεν μανθάνομεν, ὅτι ὅταν ῥαθυμῶμεν, οὔτε
 παραινήσεις ἡμᾶς ἀφελεί, οὔτε νοθεσία ὅταν δὲ σπουδαζώ-
 μεν, καὶ αὐτοὶ ἀφ' ἐαυτῶν δυνάμεθα διαναζηῖναι. Ἐνόησον
 γὰρ, ὅτε παρήνει αὐτὸν, καὶ ἀνέστηθεν αὐτὸν τῆς κακῆς ἐπι-
 χειρήσεως, οὐκ ἤκουεν οὔτε κατεδέξατο τὴν νοθεσίαν. ὅτε
 δὲ οὐδεὶς ἦν ὁ παραινῶν, τὸ οἰκεῖον συνειδὸς ἐπανέστη, καὶ
 οὐδενὸς ὄντος τοῦ διδάσκοντος μετεβάλετο, καὶ ἔρριψε τα
 τριακοντα ἀργύρια. Ἐζησαν γὰρ αὐτῷ, φησι, τριακοντα ἀρ-
 γυρια, τιμὴν κατέβαλον αἵματος τιμὴν οὐκ ἔχοντος. Τί λαμ-
 βάνεις τριακοντα ἀργύρια, ὦ Ιούδα; δωρεὰν ἦλθεν ὑπὲρ τῆς
 οἰκουμένης ὁ Χριστὸς ἐκχεαὶ τὸ αἷμα, ὑπὲρ οὗ σύμφωνα νῦν ποιεῖς.
 Τί γὰρ ἂν ἀναισχυντότερον τοῦ συναλλάγματος τούτου; τίς
 εἶδε, τίς ἤκουσέ ποτε; Ἀλλ' ἵνα μάθωμεν τὴν διαφορὰν τοῦ
 προδότου, καὶ τῶν μαθητῶν, ἀκούσωμεν. ἅπαντα γὰρ μετ'
 ἀκριβείας ἡμῖν διηγείται ὁ ἐναγγελιστὴς. ὅτε ταῦτά, φησιν, 7.
 ἐγένετο, ὅτε ἡ προδοσία προεχώρησεν, ὅτε ἀπώλεσεν ἑαυτὸν
 ὁ Ιούδας, ὅτε τὰς παρανόμους συνθηκὰς ἐποιήσατο καὶ ἐζήτει,
 φησιν, εὐκαιρίαν, ἵνα αὐτὸν παραδῶ, τότε προσῆλθον αὐτῷ
 οἱ μαθηταί, λέγοντες· Πῶς θέλεις ἐτοιμάσωμεν σοι φαγεῖν
 τὸ πάσχα; Εἶδες μαθητὰς, εἶδες μαθητὴν; ἐκεῖνος περὶ τὴν
 προδοσίαν ἠσχολεῖτο, οὗτοι περὶ τὴν διακονίαν. ἐκεῖνος σύμ-
 φωνα ἐποίει, καὶ τοῦ αἵματος τοῦ δεσποτικοῦ τὴν τιμὴν λαμ-
 βάνειν ἐπεχείρει, οὗτοι περὶ τὴν ὑπηρεσίαν παρασκευάζονταί
 τῶν αὐτῶν θαυμάτων ἀπήλαισαν καὶ οὗτος κἀκεῖνοι, τῶν
 αὐτῶν διδαγμάτων πόθεν οὖν ἡ διαφορὰ; ἀπὸ τῆς προαιρέ-
 σεως. Αὕτη αἰτία τῶν κακῶν καὶ τῶν ἀγαθῶν γίνεται. Ἡ
 ἐσπέρα αὕτη ἦν, καδ' ἦν οἱ μαθηταὶ ταῦτα ἔλεγον. τί εἶσι, πῶς
 θέλεις ἐτοιμάσωμεν σοι φαγεῖν τὸ πάσχα; διδασκόμεθα ἐν-
 τεῦθεν, ὅτι οὐκ εἶχεν οἰκίαν ἀφωρισμένην ὁ χριστὸς ἀκουέτω-
 σαν οἱ τὰς λαμπρὰς οἰκίας οἰκοδομοῦντες, καὶ τοὺς μακροὺς
 περιβόλους, ὅτι ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου οὐκ ἔχει πῶς τὴν κεφα-
 λὴν κλῖναι. Διὰ τοι τούτα λέγουσιν αὐτῷ οἱ μαθηταί, Πῶς
 θέλεις ἐτοιμάσωμεν σοι φαγεῖν τὸ πάσχα. ποῖον πάσχα;
 τὸ Ἰουδαϊκόν, τὸ ἀπ' Αἰγύπτου τὴν ἀρχὴν ἐσχηκός. ἐκεῖ

liquum eorum, quae oportet discipulo monstrare.
 Et ut scias, quia valens cum-esset, ut melior eva-
 deret, noluit, sed suâ socordiâ omnia fecit, et in-
 saniam ad finem perduxit, quoniam tradidit. Et pro-
 jecit triginta argenteos, dicens: Peccavi, tradens
 sanguinem innocentem. Quid tibi factum est
 Juda? Quando vidisti thumaturgon, tunc non di-
 xisti: Peccavi tradens sanguinem innocen-
 tem, sed: Quid vultis mihi dare et ego
 vobis tradam eum. Postquam impudens audacia
 perfecta est, et facinus ad finem perductum est, an
 tunc comperisti peccatum? Per hoc intelligimus,
 quia quando segnescimus, nec doctrina nobis utili-
 tatem facit, nec praedicatio; quando vero recorda-
 mur, etiam per nosmet ipsos possumus evigilare.
 Intellige igitur, quando docebat eum, desistere a
 malo incepto illo, non obedivit, nec accepit doctri-
 nam: et quando nemo fuit docens eum, tunc melior
 reddebatur, et abiecit triginta argenteos. Quid vultis
 mihi dare et ego vobis tradam eum. Et constituerunt
 ei dare XXX argenteos, pretium decreverunt sanguinis
 non habentis pretium. Quare accipis XXX argenteos,
 Juda? Gratis venisti *) Christe fusum sanguinem tuum
 pro universo orbe terrarum, de quo tu (o Juda) con-
 silium facis et impudentem mercaturam! quis vidit
 aut audivit de sanguine consilium factum unquam.
 Sed ut discamus discrimen traditoris et discipulo-
 rum, audiamus et reliqua. Omnia enim cum exami-
 natione narrat beatus evangelista. Quando, ait, haec
 facta sunt, quando proditio ad finem erat perducta,
 quando perdidit se ipsum Judas, quando consilia
 impia iniit, et quaerebat, ait, commodum tempus,
 ut traderet illum; tunc accesserunt ad eum discipuli
 ejus, dicentes: Ubi vis, paremus tibi manducare
 pascha. Vidistin' discipulos, vidistin' discipulum? Ille
 de prodicione satagebat, hi vero de ministerio; ille
 consilia faciebat, super sanguine dominico pretium
 accipiebat, et hi ad ministerium parabant se. Iisdem
 rebus recreati (delectati) sunt et hi et hic; iisdem
 miraculis, iisdem doctrinis, eadem institutione: un-
 denam igitur discrimen fuit? A voluntate! Haec enim
 ubique nobis causa est bonorum et malorum. Ubi
 vis paremus tibi, ait, manducare pascha. Hic erat
 vesper, quo discipuli haec locuti sunt. Quid est: ubi
 vis paremus tibi comedere pascha? Docemur hinc,
 quia non habebat domum separatam Christus. Filius
 enim, ait, hominis non habet ubi caput reclinare,
 civitatem non habens, cibum non habens dominus
 omnis creaturae, angelis et archangelis et omnibus

1) Slavus habet: Christe, vocativum. Ergo figura apostrophes: cui non obstat τσοεια, quia τσοῖ de omnibus personis valet. Ceterum propter sequentem aliam apostrophem in Judam bonus rhetor primam non admisisset.

γὰρ τὴν ἀρχὴν ἐπετέλεσαν καὶ τίνος ἕνεκεν ἐπιτελεῖ αὐτὸ ὁ Χριστός; ὡς περ πάντα τὰ ἄλλα νόμιμα ἐπλήρωσεν, οὕτω καὶ τούτο. Διὰ τοῦτο καὶ πρὸς τὸν Ἰωάννην ἔλεγεν· Οὕτω γὰρ πρέπον ἡμῖν ἐστὶ πληρῶσαι πᾶσαν δικαιοσύνην. Οὐ τοίνυν τὸ ἡμέτερον πάσχα, ἀλλὰ τὸ Ἰουδαϊκὸν ἐτοιμάσαι ἐβούλοντο οἱ μαθηταί· τούτο γὰρ αὐτοὶ ἠτοίμασαν, τὸ δὲ ἡμέτερον αὐτὸς παρεσκεύασεν, ἀλλὰ καὶ αὐτὸς πάσχα ἐγένετο διὰ τοῦ τιμίου πάθους· τίνος οὖν ἕνεκεν ἐπὶ τὸ πάθος ἔρχεται; ἵνα ἡμᾶς λυτρώσῃται ἐκ τῆς κατάρτας τοῦ νόμου· διὸ καὶ Παῦλος ἐβόα· Ἐξαπέσειλεν ὁ Θεὸς τὸν υἱὸν αὐτοῦ γενόμενον ἐκ γυναικὸς, γενόμενον ὑπὸ νόμον, ἵνα τοὺς ὑπὸ νόμον ἐξαγοράσῃ. Ἰνα οὖν μή τις λέγῃ, ὅτι διὰ τοῦτο ἔπαυσεν, ἐπειδὴ πληρῶσαι αὐτὸν οὐκ ἠδύνατο ὡς φορτικὸν καὶ ἐπαχθῆ καὶ δυσκατόρθωτον, διὰ τοῦτο αὐτὸν πληρῶσας ἅπαντα, τότε αὐτὸν ἔλυσε διὰ τοῦτο καὶ πάσχα ἐποίησε νόμου γὰρ ἐπίταγμα αὐτοῖς ἦν ἡ τοῦ πάσχα ἑορτὴ· ἀκούσον ἀγνώμονες ἦσαν περὶ τὸν εὐεργέτην οἱ Ἰουδαῖοι, καὶ παραυτὰ ἐπελανθάνοντο τοῦ εὐεργέτου. Καὶ ἵνα μάθῃς ἀκριβῶς, ἐξῆλθον ἐξ Αἰγύπτου, διέβησαν τὴν ἑρυθρὰν θάλασσαν, εἶδον αὐτὴν διαιρεθεῖσαν, καὶ πάλιν συναπτομένην καὶ μετ' οὐ πολὺ λέγουσι τῷ Ἀαρῶν, Ποίησον ἡμῖν θεοὺς, οἱ προκορεύονται ἡμῶν. τί λέγεις, ὡ ἀγνώμον Ἰουδαῖε; εἶδες τοιαῦτα θαύματα, καὶ ἐπελάθου θεοῦ τοῦ τρέφοντός σε, καὶ οὔτε μνήμην ποιεῖς τοῦ εὐεργέτου; Ἐπεὶ οὖν ἐπελανθάνοντο τῶν εὐεργεσιῶν αὐτοῦ, τῇ ὑποθέσει τῶν ἑορτῶν ἐγκατέδησε τῶν δωρεῶν τὰ ὑπομνήματα ὁ Θεός, ἵνα καὶ ἐκόντες καὶ ἄκοντες ἐναυλον ἔχωσι τὴν μνήμην· καὶ ἐκεῖνοι μὲν οὕτω διὰ τί; Ἰν' ὅταν ἐπερωτήσῃ σε ὁ υἱός σου, τί ἐστὶ τούτο, εἶπῃς, ὅτι τούτου τοῦ προβάτου τὸ αἷμα ἐπέχρισαν ταῖς φλιαῖς τῶν θυρῶν, καὶ διέφυγον τὸν θάνατον, ὃν ὁ ὀλοθρευτὴν ἐπήγαγε τοῖς κατὰ τὴν Αἴγυπτον ἅπασιν καὶ διὰ τὸ αἷμα τοῦτο οὐκ ἴσχυσεν εἰσπληθῆσαι καὶ τὴν πληγὴν ἐπαγαγεῖν καὶ ἦν ἡ ἑορτὴ λοιπὸν ὑπόμνησις σωτηρίας διηνεκῆς· ἐκεῖνοι οὖν ἄκοντες, ὡς δὲ ἐκὼν φύεται Χριστός· διὰ τί; ἐπειδὴ τύπος ἦν ἐκεῖνο τοῦ πνευματικοῦ· καὶ ἵνα μάθῃς, ὅρα ὅση ἡ συγγένεια ἀμνὸς καὶ ἀμνός· ἀλλ' ὁ μὲν ἄλογος, ὁ δὲ λογικός· πρόβατον καὶ πρόβατον, σκιά καὶ ἀλήθεια· ἀλλ' ἐπέφανεν ὁ τῆς δικαιοσύνης ἥλιος, καὶ ἡ σκιά πέπαυται· ἡλίου γὰρ ὄντος κρύπτεται ἡ σκιά· διὰ τοῦτο ἀμνός καὶ ἐν τῇ τραπέζῃ τῆς μουσικῆς, ἵνα τῷ αἵματι αὐτοῦ ἀγιαζώμεθα. Διὰ τοῦτο (διὸ) τοῦ ἡλίου ἐλθόντος λίχνος μηκέτι φαινέτω· τύποι γὰρ ἦσαν τῶν μελλόντων τὰ γεγονότα. Ταῦτα πρὸς Ἰουδαίους λέγω,

superis potestatibus creator. Ideo dicebant illi: ubi vis paremus tibi comedere pascha. Quod pascha? Judaicum, habens initium ab Aegypto; ibi enim initium cepit. Et quare illud fecit (celebravit) Christus? Sicut alia omnia legalia implevit, sic et hoc cum aliis finivit. Ideo et ad Joannem dixit: Ita enim nobis pulchrum, implere omnem justitiam. Non nostrum igitur pascha volebant discipuli parare, sed judaicum. Hoc enim illi apparabant, nostrum ipse Christus paravit, imo et ipse pascha factus est, per passionem. . . . ubi vis, ait, paremus tibi comedere pascha. Quare id comedit? Venit 1) enim, ait, a maledictione legis liberare genus humanum. Quod et Paulus dicit: Deus filium suum misit genitum a muliere, eos - qui - sunt sub lege redemptum 2). Per hoc volens abolere (mutare) legem, ne quis dicat, quia ideo mutavit eam, ideo abolevit eam, quoniam non poterat eam implere, quoniam non potuit eam exequi, utpote gravem ὄσαν. Ideo posteaquam implevit omnia, tum (demum) destruxit. Ideo et pascha Judaicum celebravit. Legale enim praeceptum pascha comedere. Oportet enim vos hodie rescire, quare legale eis praeceptum fuit datum, pascha comedere. Non habebant gratiam Deo Judaei, et quando accipiebant bonum ab eo, brevi obliviscebantur, et ut discas profecto . . . egressi ex Aegypto trajecerant et rubrum mare, viderunt id divisum. Et non multo post dicunt: Fac nobis Deos, qui ibunt prae nobis. Quid dicis? Miracula vidisti tot et talia, et statimne oblivisceris illum - qui - fecit ea? Posteaquam igitur obliviscebantur bona illius facta, ap-tavit Deus in festa eorum (bene) facta (sua), ut et volentes et nolentes habeant memoriam, nec obliviscantur bonum factorem. Celebra, ait, pascha. Quare? ut, quando interrogabit te filius tuus, quid hoc est, dicas illi: Quia sanguine hujus agni unxi limina portae et effugi mortem, quam Exterminator intulit Aegyptiis omnibus: et per hunc sanguinem non potuit insilire et plagam inferre. Et erat festum memoria illis continua, et ne obliviscerentur unquam quae fuerunt, et legem fecit praeceptum hoc. Ubi vis, inquit, paremus tibi manducare pascha? Figura erat illud hujus spiritualis paschatis. Et ut discas, quanta communio figurae ad veritatem: agnus et agnus, sed hic erat irrationalis, hic autem rationalis; ovicula et ovicula, sed haec erat servilis, haec autem herilis; umbra et veritas, apparuit sol justitiae, ideo umbra cessavit: sole enim praesente, umbra absconditur. Ideo in hac mensa fit pascha, et figuratum et verum. Ubi vis,

1) **πρηδ** (nisi σφάλμα sit pro **πρηδε**) esset proprie gerundivus praeteriti, sed deest apodosis. Quare **πρηδε** praeferamus, nisi quid desit. — 2) Redemptum, supino. Graecus plura habet, ut vides. **επιρωτα** est genit. sing. f. sed et acc. pluralis.; ut igitur nil opus sit putari omissum.

GRAECUM PROKEIMENON SLAVI INTERPRETIS.

ἵνα μὴ ἀπατιῶντες ἑαυτοὺς, δοκῶσι πάσχα ἐπιτελεῖν, ἐπειδὴ γινώμη ἀναισχύντων τὰ ἄζυμα προλαμβάνουσι, καὶ προβάλλονται ἑορτήν, οἱ αἰεὶ ἀπερίτμητοι τῆ καρδία, καὶ τοῖς ὡσὶ βαρέως ἀκούοντες. Πῶς, εἰπέ μοι, πάσχα ἐπιτελεῖς, ὦ Ἰουδαίε; ὁ ναὸς κατέσκαπται, ὁ βωμὸς ἀνήρηται, τὰ ἅγια τῶν ἁγίων πεκάτηται, πᾶσα θυσία καταλέλυται τίνος οὖν ἔνεκεν τολμᾶς παρανομεῖν; Αἰηλθέσ ποτε εἰς Βαβυλῶνα ἤκουσας τῶν αἰχμαλωτισάντων ὑμᾶς λεγόντων Ἔσκατε τὴν ὠδὴν ἡμῖν τοῦ Κυρίου καὶ οὐκ ἠνέσχου. Καὶ διὰ τί ἔξωθεν Ἱεροσολύμων ποιεῖς τὸ πάσχα; σὺ εἶπας Πῶς ἄσωμεν τὴν ὠδὴν κυρίου ἐπὶ γῆς ἀλλοτρίας; Καὶ ταῦτα δηλῶν ὁ μακάριος Δαυὶδ ἔλεγεν ἐπὶ τὸν ποταμὸν βαβυλῶνος, ἐκεῖ ἐκαθίσταμεν καὶ ἐκλαύσαμεν ἐπὶ ταῖς ἰτέαις ἐν μέσῳ αὐτῆς ἐκρεμάσαμεν τὰ ὄργανα ἡμῶν, τούτεσι τὸ ψαλτήριον, τὴν κιθάραν, τὴν λύραν· τούτοις γὰρ τὸ παλαιὸν ἐκέχρητο, καὶ διὰ τούτων τοὺς ψαλμοὺς ᾄδον· ἐκεῖ γὰρ, φησιν, ἐπικρώτησαν ἡμᾶς οἱ αἰχμαλωτίσαντες ἡμᾶς λόγους ὠδῶν καὶ εἶπαμεν, Πῶς ἄσωμεν τὴν ὠδὴν Κυρίου ἐπὶ γῆς ἀλλοτρίας; Τί λέγεις, εἰπέ μοι; τὴν ὠδὴν Κυρίου οὐκ ᾄδεις ἐπὶ γῆς ἀλλοτρίας, καὶ τὸ πάσχα ἐπιτελεῖς ἐπὶ γῆς ἀλλοτρίας; Εἶδες ἀναισθησίαν Ἰουδαίων; ὅτε πολέμιοι ἦσαν οἱ καταναγκάζοντες, οὔτε ψαλμὸν εἶλοντο εἰπεῖν ἐπὶ γῆς ἀλλοτρίας, καὶ νῦν ἀφ' ἑαυτῶν, οὐδενὸς ἀναγκάζοντος, πόλεμον εἰσάγουσι πρὸς τὸν Θεόν διὸ καὶ ὁ μακάριος Στέφανος ἔλεγε πρὸς αὐτοὺς ὑμεῖς αἰεὶ τῷ πνεύματι τῷ ἁγίῳ ἀντιπίπτετε. Ὁρᾶς ὡς ἀκάθαρτα τὰ ἄζυμα; πῶς παράνομος ἡ ἑορτὴ ἡ Ἰουδαϊκὴ; ἦν πάσχα Ἰουδαϊκόν ποτε, ἀλλ' ἐλύθη. Τότε, φησιν, ὁ Ἰησοῦς ἐσθιόντων αὐτῶν καὶ πινόντων, λαβῶν ἄρτον ἐπὶ τῶν ἁγίων καὶ ἀχράντων αὐτοῦ χειρῶν, εὐχαρισήσας καὶ κλάσας εἶπε τοῖς ἑαυτοῦ μαθηταῖς· λάβετε, φάγετε τούτο μὲν ἐστὶ τὸ σῶμα τὸ ὑπὲρ ὑμῶν καὶ πολλῶν κλωμένον εἰς ἄφεσιν ἁμαρτιῶν· καὶ τὸ ποτήριον πάλιν λαβῶν, εἰδίδου αὐτοῖς λέγων τούτο ἐστὶ τὸ αἷμά μου τὸ ὑπὲρ ὑμῶν ἐκχευόμενον εἰς ἄφεσιν ἁμαρτιῶν. Καὶ παρῆν καὶ Ἰούδας τούτο λέγοντος τοῦ Κυρίου. Τούτο ἐστὶ τὸ αἷμα, ὦ Ἰούδα, ὅπερ ἐπώλησας τριάκοντα ἀργυρίων· τούτο ἐστὶ τὸ αἷμα, ὑπὲρ οὗ πρὸ μικροῦ τὰ ἀναιδῆ σύμφωνα ἐποίησεν πρὸς τοὺς ἀγνώμονας Φαρισαίους· ὡς πόσις ἡ τοῦ χριστοῦ φιλανθρωπία· ὡς τῆς τοῦ Ἰουδα ἀγνωμοσύνης· ὁ δεσπότης ἔτρεφε, καὶ ὁ δοῦλος ἐπίπρασκεν· ὁ μὲν γὰρ ἐπώλησεν αὐτὸν λαβῶν τριάκοντα ἀργύρια· ὁ δὲ χριστὸς λυτρὸν ὑπὲρ ἡμῶν τὸ ἴδιον αἷμα ἐξέχεε, καὶ τῷ πεπρακότι δέδωκεν, εἶπερ ἠθέλησε καὶ γὰρ παρῆν καὶ Ἰούδας πρὸ τῆς προδοσίας, καὶ τῆς ἱερᾶς τραπέζης μετέσχε, καὶ τοῦ μουσικῶν δειπνοῦ ἀπήλαυσεν ὡσπερ γὰρ τοὺς ποδάς τῶν μαθητῶν ἐνίψεν, οὕτω καὶ τῆς ἱερᾶς τραπέζης μετέσχε Ἰούδας, ἵνα

SLAVICAE VERSIONIS INTERPRETATIO.

paremus tibi manducare pascha? Fuit Judaicum pascha, sed posteaquam sol advenit, non luceat lucerna; posteaquam veritas advenit, jam ferietur umbra. Haec ad Judaeos dico, quoniam decipientes se ipsos arbitrantur (se) pascha facere; nam pudendo consilio azyma comedunt, nec circumcisi cordibus, nec auribus suis. Dic mihi, o Judae, quomodo pascha manducas? Templum dirutum est, altare ablatum est, sancta sanctorum conculcata sunt, omnis sacrificii forma destructa est: quare igitur tales res impias audes ita facere? Olim ivisti Babylonem, et dicentibus ad vos qui-ceperant vos: cantate nobis canticum Domini, noluisti, sed restitisti; et hoc dicens beatus David clamat: ad flumen Babylonis, illic sedebamus et flebamus; in salicto in medio ejus suspendimus organa nostra, id est psalterium et fides (citharam), his enim psalmos cantabant in veteri lege, et haec organa acceperunt, quando eos captivos abduxere, ut haberent memoriam domesticae vitae; nolentes ibi cantare, ibi enim, inquit, rogarunt nos qui captivos fecerant nos: Cantate nobis de verbis cantionum, et diximus: Quomodo cantabimus canticum Domini in terra aliena. Quid loqueris, dic mihi? canticum Domini non cantas in terra aliena et pascha Domini facisne in terra aliena? Viden' amentiam eorum, viden' impietatem eorum! Quando bella fuerunt cogentia illos, nec psalmum audebant dicere in terra aliena: et nunc, ex se ipsis, nemine cogente, bellum faciunt ad Deum. Et S. Stephanus dicebat ad illos: Vos semper spiritui sancto adversamini. Viden' quam sint impura azyma, quam impium sit festum judaicum. Jam enim non est (non datur) pascha judaicum; fuit pascha judaicum olim, sed destructum est; successit enim spirituale, quod tradebat Jesus. Cum enim manducaret, inquit, accipiens panem fregit eum et dixit: Hoc est corpus meum, quod frangitur pro multis; et sciunt edocti dictum. Et iterum calicem, inquit, porrigebat illis dicens, idem iis dicens: hoc est sanguis meus, qui-effunditur pro omnibus in remissionem peccatorum. Fuit ibi Judas, hoc dicente Christo: hoc est sanguis meus; o Juda, quem tradidisti triginta argenteis; hoc est sanguis meus, de quo antehac impudens consilium faciebas cum amentibus Pharisaeis! O benignitatem (φιλανθρωπία) Christi, o amentiam Judae, et insaniam. Hic enim vendidit illum, acceptis triginta argenteis: at Christus postea non recusavit eundem sanguinem traditum in remissionem peccatorum dare ipsi qui-vendiderat illum, si vellet. Ibi enim erat Judas, et particeps fiebat sacrae mensae; quoniam et pedes illi lavit quando et aliis discipulis, sic et sacrae mensae participem eum fecit,

μηδεμίαν ἔχη ἀπολογίαν, ἀλλὰ κρίμα λήψεται ἐπέμενε γὰρ τῇ πονηρᾷ γνώμῃ, καὶ ἐξελθὼν ἀντὶ φιλήματος προδοσίαν εἰργάσατο, μὴ μνησθεὶς τῶν εὐεργεσιῶν αὐτοῦ, καὶ μετὰ τὴν προδοσίαν ἔρριψε τὰ τριάκοντα ἀργύρια λέγων "Ἡμαρτον, παραδοὺς αἷμα ἀθῶον. ὦ τίφλωσις, τοῦ δείπνου μετέσχες, καὶ τὸν εὐεργέτην παρέδωκας; καὶ ὁ μὲν Κύριος ἐκὼν τὸ γεγραμμένον ἐπλήρωσεν οὐαὶ δὲ δι' αὐτὸ τὸ σκάνδαλον ἤλθεν. Ἀλλὰ καιρὸς λοιπὸν τῇ φρικτῇ ταύτῃ καὶ φοβερᾷ τραπέζῃ προσιέναι. πάντες τοίνυν μετὰ καθάρου συνειδότος προσέλθωμεν. μηδεὶς ἔσω Ἰουδας ἐνταῦθα δολιευόμενος τὸν πλησίον αὐτοῦ, μηδεὶς πονηρὸς, μηδεὶς ἰὼν ἔχων ἐγκεκρυμμένον ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτοῦ πάρεσι καὶ νῦν ὁ Χριστὸς τὴν τραπέζαν κοσμῶν οὐ γὰρ ἀνθρώπος ἐστὶν ὁ ποίων τὰ προκείμενα γενέσθαι σῶμα καὶ αἷμα τοῦ Χριστοῦ. σχῆμα πληρῶν μόνον ἔσκηκεν ὁ ἱερεὺς, καὶ δεήσιν προσφέρει ἢ δὲ χάρις καὶ ἡ δύναμις ἐστὶν ἡ τοῦ Θεοῦ ἢ πάντα ἐργαζομένη τούτῳ μοῦ ἐστὶ τὸ σῶμα, φησι τοῦτο τὸ ρῆμα τὰ προκείμενα μεταρρῶμιζει καθάπερ ἐκεῖνη ἡ φωνὴ, ἡ λέγουσα, Αὐξάνεσθε καὶ πληθύνεσθε καὶ πληρώσατε τὴν γῆν, ρῆμα ἦν καὶ ἐγένετο ἔργον, ἐνδυναμοῦσα τὴν ἀνθρωπίνην φύσιν πρὸς παιδοποιίαν οὕτω καὶ αὕτη ἡ φωνὴ ἡ λέγουσα, διαπαντὸς αἰεὶ τῇ χάριτι τοὺς ἀξίως μετέχοντας μηδεὶς τοίνυν ὑπόουλος ἔσω, μηδεὶς πονηρὸς, μηδεὶς ἄρπαξ, μηδεὶς λοιδόρος, μηδεὶςμισάδελφος, μηδεὶς φιλάργυρος, μηδεὶς μέθυσος, μηδεὶς πλεονέκτης, μηδεὶς ἀρσενοκοίτης, μηδεὶς φθονηρὸς, μηδεὶς πορνεία δουλευέτω, μηδεὶς ἀλέπτης, μηδεὶς ἐπίβουλος, ἵνα μὴ κρίμα ἑαυτῷ λήψεται. Καὶ γὰρ τότε ὁ Ἰουδας ἀναξίως μετέσχε τοῦ μουσικοῦ δείπνου, καὶ ἐξελθὼν παρέδωκε τὸν Κύριον ἵνα μάθῃς, ὅτι τοῖς ἀναξίως μετέχουσι τῶν μυστηρίων, τοῖτοις μάλιστα συνεχῶς ἐπιπηδᾷ ὁ διάβολος καὶ εἰς μείζω τιμωρίαν ἑαυτοὺς ἐμβάλλουσι. ταῦτα λέγω, οὐχ ἵνα φοβήσω μόνον, ἀλλ' ἵνα καὶ ἀσφαλές ποίησω καθάπερ γὰρ σωματικὴ τροφή, ὅταν εἰς γαστέρα χυμοὺς ἔχουσιν πονηροὺς, ἐμπέσῃ, πλεον ἐπιτείνει τὴν νόσον, οὕτω καὶ ἡ πνευματικὴ τροφή, ὅταν ἀναξίως μετέχεται, πλεον κρίμα ἑαυτῷ σωρεύει. Μηδεὶς τοίνυν πονηροὺς ἐνδον ἔχέτω λογισμοὺς, παρακαλῶ, ἀλλ' ἐκκαθάρωμεν ἡμῶν τὴν καρδίαν καὶ γὰρ ναοὶ Θεοῦ ἐσμεν, εἰὰν καθαρῶμεν ἀγνήν ἡμῶν ποιήσωμεν τὴν ψυχὴν καὶ γὰρ δυνατόν ἐστὶ τούτο ποιῆσαι ἐν μιᾷ ἡμέρᾳ πῶς καὶ τίνι τρόπῳ; εἰὰν ἔχῃς τι κατὰ τοῦ ἔχθρου, ἐξελε τὴν ὀργὴν, λύσον τὴν ἔχθραν, ἵνα λάβῃς θραυπέϊαν ἀφέσεως ἀπὸ τῆς τραπέζης. θυσία προσέρχῃ φρικτῇ καὶ ἀγία ἐσφαγμένος πρόκειται ὁ Χριστὸς. ἀλλ' ἐνόησον τίνας ἐνεκεν ἐσφάγη ὡ ποίων μυστηρίων ἐσερήθῃς, Ἰουδα; Χριστὸς ἐκὼν ἔπαθεν, ἵνα λύσῃ τὸ μεστόιχον τοῦ φραγμοῦ, καὶ

ut nec ullam causam (excusationem) habere incipiat, si perseverat in malitia. Omnia enim sua ostendit ei; ille autem perseverabat malam voluntatem habens. Sed tempus est jam ad sacram et tremendam mensam accedere. Omnes igitur accedamus cum expurgatione et modestia decente, et cum multa humilitate. Ne sit ullus hic Judas existens, nemo malus, nemo simulator, nemo venenum habens in corde absconditum; non aliud in ore ferens, aliud vero in mente. Et nunc adstat Christus, et nunc adstat qui ornavit tunc illam mensam, ille et hanc nunc ornat. Non enim est homo faciens proposita ut fiant corpus et sanguis Christi, sed crucifixus pro nobis Christus. Figuram tantum habet stans sacerdos, et ea verba dicit; Dei autem gratia et virtus est, quae facit omnia: hoc est corpus meum, inquit; hoc verbum proposita consecrat (sanctificat) sicut tunc hic (*pro*: vox) dicens: Crescite et multiplicamini, et replete terram. Dictum fuit semel, (et) semper in omnes annos virtutem dedit generi humano fructum facere: sic et haec vox semel dicta fuit, et in omnem mensam, in omnibus ecclesiis, ex illo (tempore) ad hodiernum diem, et usque ad adventum ejus, sanctum sacrificium perfectum facit. Nemo igitur sit hypocrita, nemo [non] habens malitiam in mente, ne judicium accipiat. Nam tum, cum accepit corpus Judas, insiluit in eum Diabolus; non de corpore Domini non curans, sed de Juda non curans, propter impudentiam. Et ut scias, quia accipientes sacra mysteria indigne, in eos maxime cito intrat Diabolus, sicut tunc in Judam: accipientes enim indigne communionem, utilitatem habent; at fruentes indigne, majus supplicium sibi accipiunt. Haec dico, non volens terrefacere, sed confirmare. Cibum enim est spiritualis sanctum sacrificium, sicut et corporalis cibum. Quando in ventrem intrat, habentem malum morbum, majorem morbum facit, non sua virtute, sed quod morbus (jam prius) sit in ventre; sic et sacra mysteria; quando spiritualis cibum intrat in mentem plenam malitiae, magis perdit et corrumpit, non sua virtute, sed quia aegrotata est anima accipiens. Rogo, non habeat nemo intus malas cogitationes, sed expurgemus nostram mentem, ad purum enim sacrificium accedimus; sed sanctam faciamus nostram animam. Possumus enim hoc facere, si volumus, uno die. Qui et quo modo? Si habes quid adversus inimicum, expelle iram, sana vulnus, solve inimicitiam, ut accipias sanationem (medelam) a mensa. Ad sanctum enim tremendum sacrificium accedis. Verere figuram solam sacrificii: occisus jacet Christus, sed qua causa et cur? ut componat coelestia et terrestria, et ut te socium faciat angelis, et ut te

ἐνώση τὰ κάτω τοῖς ἄνω ἵνα ἀγγέλων ποιήσῃ κοινωνὸν ἐχθρὸν ὄντα σε καὶ πολέμιον καὶ ὁ μὲν χριστὸς τὴν ψυχὴν αὐτοῦ ἐξέδωκεν ὑπὲρ σου· σὺ δὲ τῷ συνδούλῳ μένεις ἐχθραίνων; καὶ πῶς δύνησῃ βαδίζειν ἐπὶ τὴν τῆς εἰρήνης τράπεζαν; ὁ δεσπότης σου οὐ παρητήσατο πάντα ὑπομῆναι διὰ σου, σὺ δὲ, οὐδὲ ὀργὴν ἀφίεναι ἀνέχῃ; τίνας ἔνεκεν, εἶπέ μοι; ἡ ἀγάπη ρίζα, καὶ πηγὴ, καὶ μήτηρ ἐστὶ πάντων τῶν ἀγαθῶν. Επηρέασέ μοι, φησι, τὰ μέγιστα, μυρία ἡδίκησέ με, τὸν περὶ τοῦ ζῆν ἐκρέμασέ μοι κίνδυνον· καὶ τί τοῦτο; ἀλλ' οὐδέπω σε ἐσαύρωσε, καθάπερ τὸν Κύριον οἱ Ἰουδαῖοι. * * * * *

Ὁμοίως ὁ χριστὸς καὶ τὸ αἷμα, ὁ ἐξέχεαν ἐκεῖνοι, εἰς σωτηρίαν τῶν ἐκχεόντων δέδωκε. Τί τούτῳ ἴσον ἔχεις ποιῆσαι; εἰ μὴ ἀφήσῃ τῷ ἐχθρῷ, οὐκ ἐκεῖνον ἡδίκησας, ἀλλὰ σαυτὸν ἐκεῖνον μὲν γὰρ πολλάκις εἰς τὸν παρόντα βίον ἐβλάψας· σαυτὸν δὲ ἀσίγγνωστον ἐποίησεν τὴν τιμωρίαν εἰς τὴν μέλλουσαν ἡμέραν· οὐδὲν γὰρ οὕτω μισεῖ καὶ ἀποσρέφεται ὁ Θεός, ὡς μνησικάκον ἀνθρώπων, ὡς οἰδάνουσαν καρδίαν καὶ φλεγμαίνουσαν ψυχὴν ἀκουσον γοῶν τί φησιν ὁ κύριος· εἰ μὴ προσφέρεις τὸ δῶρόν σου ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον, κἀκεῖ μνησθήσῃς, ὅτι ὁ ἀδελφός σου ἔχει τι κατὰ σου, ἄφες ἐκεῖ τὸ δῶρόν σου ἔμπροσθεν τοῦ θυσιαστηρίου, καὶ ἀπέλθε πρῶτον καὶ διαλλάγηθι τῷ ἀδελφῷ σου, καὶ τότε ἔλθων πρόσφερε τὸ δῶρόν σου. Τί λέγεις; ἀφήσω ἐκεῖ τὸ δῶρον, ἤγουν τὴν θυσίαν; Ναί, φησι· διὰ γὰρ τὴν εἰρήνην τὴν πρὸς τὸν ἀδελφόν σου καὶ αὐτὴ ἡ θυσία ἐγένετο· εἰ τοίνυν διὰ τὴν εἰρήνην τὴν εἰς τὸν πλησίον ἡ θυσία ἐστὶ, σὺ δὲ οὐ κατορθοῖς τὴν εἰρήνην, εἰ καὶ μετέχεις τῆς θυσίας, ἀνωφελής σοι ἡ μετάληψις γέγονεν ἀνεὺ τοῦ καθορθώματος τῆς εἰρήνης· ποιήσον τοίνυν ἐκεῖνο πρῶτον, λέγω δὲ τὴν εἰρήνην, δι' ὅπερ καὶ ἡ θυσία προσενήγκεται, καὶ τότε αὐτῆς ἀπολαύσεις καλῶς· διὰ γὰρ τοῦτο ἦλθεν εἰς τὸν κόσμον ὁ υἱὸς τοῦ Θεοῦ, ἵνα καταλλάγῃ ἡμῶν τὴν φύσιν τῷ πατρὶ. Ὡς που καὶ Παῦλός φησι· Νυνὶ δὲ ἀποκατήλλαξεν ἑαυτῷ τὰ πάντα διὰ τοῦ σαυροῦ, ἀποκτείνας τὴν ἐχθραν ἐν αὐτῷ. Διὰ τοῦτο οὐχὶ αὐτὸς μόνον ἦλθε ποιῶν εἰρήνην, ἀλλὰ καὶ ἡμᾶς μακαρίζει τοὺς τὰ τοιαῦτα ποιῶντας, καὶ ποιεῖ τῆς αὐτοῦ προσηγορίας κοινωνοὺς· Μακάριοι γὰρ οἱ εἰρηνοποιοί, ὅτι αὐτοὶ υἱοὶ Θεοῦ κληθήσονται· ὅπερ οὖν ἐποίησεν ὁ χριστὸς, ὁ υἱὸς τοῦ Θεοῦ, τοῦτο καὶ σὺ ποιήσον κατὰ δύναμιν ἀνθρωπίνην, εἰρήνης γενόμενος πρόξενος καὶ σαυτῷ καὶ τῷ πλησίον σου· διὰ τοῦτο καὶ υἱὸν Θεοῦ καλεῖ τὸν εἰρηνοποιόν; διὰ τοῦτο ἐν τῷ καιρῷ τῆς θυσίας, οὐδεμιᾶς ἑτέρας ἐμνημόνευσε δικαιοσύνης, ἀλλ' ἡ τῆς πρὸς τὸν ἀδελφὸν καταλλαγῆς, δεικνύς ὅτι πάσων ἀρετῶν μείζων ἡ ἀγάπη ἐστίν. Εβουλόμην μὲν οὖν, ἀγαπητοί, ἐπὶ πλείστον παρατείνειν τὸν λόγον· ἀλλ' ἀρκεῖ καὶ τὰ εἰρημένα τοῖς μετὰ προσοχῆς καὶ συνέσεως δεχομένοις τὸν σπέρρον τῆς εὐσεβείας, καὶ προσέχειν ἐφέλωσι τοῖς λεγομένοις· μνημονεύωμεν τοίνυν, παρακαλῶ, διαπαντὸς τούτων τῶν θημάτων καὶ τοῦ φρικω-

adducat ad Deum omnimode. Christus autem, angelis et Archangelis cum-sit dominus, te inimicum existentem et adversarium, et volentem¹⁾ socium facere, animam suam dedit tua gratia: tu autem, habens odium in fratrem tuum, quomodo potes ire ad pacificam mensam; ille tua gratia non gravatus est et mori: at tu iram tuo fratri non potes remittere. Qua de causa et cur, dic mihi? Insidias enim mihi fecit magnas, damnum intulit, multum mihi elocutus est, de capite (vita) mihi malum fecit. Et quid inde? Sed nondum te crucifixit, sicut Christum Judaei. Sed omnem suum sanguinem ipse, quem illi effuderunt, in salutem dedit illis- qui -effuderant eum. Quid huic par potes eloqui? Si non remittis inimico tuo, non eum laesisti, sed te ipsum; illi enim frequenter in hac vita vexationem fecisti, te autem ipsum fecisti sine-excusatione ad iudicii diem! Nihil autem odit Deus, ut eum- qui -servat iram; ita enim est tumens cor, et turgens anima. Audi, quod dicit: Quando offers munus tuum, et tibi meministi, quia frater tuus habet aliquid adversum te, relinque ibi munus tuum, vade prius reconciliatum te cum fratre tuo, et tunc veniens offer munus tuum. (Matth 5, 25). Quid ais? Sacrificiumne me jubes relinquere? Imo, ait. Pacis enim gratia fraternae et hoc sacrificium factum est. Si igitur pacis gratia et hoc sacrificium factum est, tu vero non efficis (perpetras) pacem, sine-ratione particeps- sis sacrificii, et perpetratio inutilis tibi effecta est. Fac ergo antea, de quo sacrificium oblatum est, et tunc frueris eo bene. Ideo venit filius hominis, ut reconciliaret genus nostrum ad Deum; ideo non ipse tantum venit, sed et alios facientes talia sui nominis participes facit. Beati sunt, inquit, pacifici, quoniam hi filii Dei vocabuntur. Quod fecit unigenitus filius, idem et tu fac; quanta potestas hominis est, sis pacis conciliator, et tibi et aliis. Hac enim de causa et filium Dei vocat pacificum. Ideo et tempore sacrificii alius justitiae cujusdam non meminit (mentionem facit) sed (memorat) reconciliationem (tantum) fraternam; ostendens quia major omnibus est. Volueram magis extendere sermonem, sed sufficit dictum audientibus (et obedi-

1) Deest hic aliquid (diabolum?) quod addiderat Slavus, cujusque nonnisi fragmentum reliquum est in una litera r?

2) Hic, quatuor lineas graeci textus, a Slavo neglectas, spatii causa et ipsi omitimus.

δεσάτου ἀσπασμοῦ τοῦ πρὸς ἀλλήλους· οὗτος γὰρ ὁ ἀσπασμὸς συμπλέκει τὰς διανοίας ἡμῶν, καὶ ποιεῖ γενέσθαι σῶμα ἐν ἅπαντας, καὶ μέλη χριστοῦ· ἐπειδὴ καὶ ἐνὸς σώματος μετέχομεν ἅπαντες. Γενώμεθα οὖν κατ' ἀλήθειαν σῶμα ἐν, οὐ τὰ σώματα ἀλλήλοις ἀναφύροντες· ἀλλὰ τὰς ψυχὰς ἀλλήλαις τῷ τῆς ἀγάπης συνδεσμῷ συνάπτοντες· οὕτω γὰρ ποιῶντες δυνασόμεθα μετὰ παρρησίας ἀπολαῦσαι τῆς προκειμένης τραπέζης· κἄν γὰρ μυρία ἔχωμεν κατορθώματα, μνησικάκοι δὲ ὦμεν, πάντα εἰκῆ καὶ μάτην εἰργασάμεθα. Ταῦτα οὖν ἅπαντα εἰδότες, ἀγαπητοὶ, πᾶσαν καταλύσωμεν ὀργήν, καὶ καθαιρόντες ἑαυτῶν τὸ συνειδὸς μετὰ πρᾶυτητος καὶ ἐπιεικείας πάσης προσέλθωμεν τῇ τραπέζῃ τοῦ χριστοῦ, ἵνα καὶ ὁ φιλιάνθρωπος δεσπότης ἐποπτεύσας ἡμῶν ἄνωθεν τὴν εἰρηνικὴν κατάστασιν, καὶ τὴν ἀνυπόκριτον ἀγάπην, καὶ τὴν φιλάδελφον κοινωνίαν, καὶ τοῦτων τῶν ἀγαθῶν καὶ τῶν ἐπηγγελμένων πάντας ἡμᾶς ἀξιῶσῃ, χάριτι καὶ φιλιάνθρωπία τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ χριστοῦ, μεθ' οὗ τῷ πατρὶ ἅμα τῷ ἁγίῳ πνεύματι δόξα, κράτος, τιμὴ, νῦν καὶ ἀεὶ καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

ΤΟΤ ΕΝ ΑΓΙΟΙΣ ΠΑΤΡΟΣ ΗΜΩΝ ΙΩΑΝΝΟΥ ΑΝΑΓΝΩΣΙΣ ΕΙΣ ΤΗΝ ΜΕΓΑΛΗΝ ΠΑΡΑΣΚΕΥΗΝ.

Μέγα μὲν οὐρανὸς δημιουργήμα, καὶ τῆς ὀρωμένης κτίσεως πρῶτον ὑπὸ τοῦ Θεοῦ εἰς τὸ εἶναι καλούμενον. Μέγα δέ τι καὶ θαυμαστὸν τῶν ἀγγέλων ἢ φύσις, ἀοράτοις ¹⁵ξεφανωμένη τοῖς κάλλεσιν. ἀμιλλᾷται τοῖς εἰρημένοις καὶ ἥλιος τὰς ἡμερινὰς τοῦ φωτὸς λαμπάδας περιβαλλόμενος, καὶ τὸν οὐράνιον δρόμον ἐλαύνων ἐκπλήττει τὴν διάνοιαν ἢ γῆ, κρεμαμένη προστάγματι, καὶ τὸ βαρὺ φοιχεῖον τοῖς ὕδασι ἐποχοῦμενον. τί δ' ἂν τις εἴποι, θάλατταν ἠπλωμένην ὄρων, καὶ ψάμμω μὲν δεδεμένην, πνεύμασι δὲ κυβερνωμένην· ἀλλὰ, πάντα μὲν καλὰ, καὶ λίαν καλὰ, καὶ τῆς τοῦ δημιουργοῦ σοφίας τεχνάσματα· ἡσχυνε δὲ τούτων τὸ κάλλος ὁ ἄνθρωπος, τῇ τῆς τιμῆς ὑπερβολῇ, τοῖς τιμωμένοις τὴν ὕβριν γεννήσας. Θεῶμα γὰρ τῇ κτίσει προσένεγκας ὑπερβαίνον τὰ μέτρα τῆς κτίσεως, ἀδοξίαν τοῖς τιμωμένοις κατέχευεν· οὕτω πλάνης μήτηρ ἢ κτίσις ἄκουσα γέγονεν· ἀλλ' ὤκτειρε τὴν πλανωμένην ὁ Θεὸς, καὶ φέρει σαυρὸν ἐν μέσῳ, Θεογνωσίας ἀνθρώποις ὄργανον, τῆς κτίσεως δυνατώτερον ἄπρακτος γούν ὁ οὐρανὸς πρὸς ἀσεβείας γέγονε διόρθωσιν· καὶ ἥλιος μὲν ἡσχύνετο προσκυνούμενος, κωλύειν δὲ τοὺς προσκυνῶντας οὐκ ἴσχυσε (γῆ τὰ τοῦ σώματος φάρμακα βρούσα, τῇ ψυχῇ νοσοῦσῃ βοῆθῆν οὐκ ἔδύ-

tibus), si volunt. Precor igitur, ut meminerimus semper verba haec, (et) sancta oscula, tremendos amplexus, quos invicem habemus. Ita enim connectit mentes nostras, et facit omnes nos, ut fiamus corpus unum, posteaquam omnes de uno corpore accipimus. Simus revera corpus unum, non corpora invicem commiscentes, sed animas invicem vinculo caritatis conjungentes. Et sic poterimus cum fiducia frui proposita mensa. Si enim et myriadem habeamus bonorum operum, iram autem servemus, omnia in cassum et vana, et nullam salutem his possumus invenire. Haec ergo scientes, dilecti fratres, omnem iram abjiciamus, purgata nostra mente, et cum mansuetudine et obedientia et multa devotione accedamus partem capere sanctorum et tremendorum mysteriorum; ut et hominum amans Deus ex alto conspicatus infucatam communionem nostram et his (praesentibus) bonis nos dignetur, et promissis; gratia et φιλιάνθρωπία Domini nostri Jesu Christi, (cui) cum patre, simul cum sancto spiritu gloria, imperium, honor, nunc et semper (et) in secula seculorum. Amen.

SANCTI PATRIS NOSTRI JOANNIS LECTIO IN MAGNAM DIEM - VENERIS.

Magnum quidem est opificium, coelum a non-essentia in essentiam per Deum evocatum. Magnae vero sunt angelicae potestates invisibilibus bonitatibus (pulchritudinibus, virtutibus) coronatae. Contendit et cum his sol, diurno se splendore cingens, coelestem cursum concitans. Obstupescit mentem terra, pendens jussu (Dei) super aquis, etiam gravis res cum-sit (οὔσα). Quid autem quis dicet, mare explicatum videns, et arena colligatum, sed omnia quidem bona (pulchra) sunt, et valde bona, et creatoris sapientiae artificia. Superavit autem hanc pulchritudinem homo, cultu contumeliam cultis irrogans. Admirationem enim creaturae cum-obtulisset excellentem mensuram creaturae, dedecus honoratis infudit. Sic facta est creatura fraudis mater nescia, et misertus est illius Deus, et fert crucem in medio, cognitionis Dei homo est instrumentum creaturae omni validius. Inefficax (otiosum) itaque fuit coelum ad correctionem impietatis, et sol erubescibat, adorationem accipiens defendere se ab adorantibus nequibat. Mare arguebatur impar morbis. Homo coecus circuibat creaturam; in quod incidebat, illud adorabat, Deum non volens invenire: quem omnis creaturae turba praedicat¹⁾, non fuit sufficiens afferre

1) Graecus paullo aliter, nec multo melius: Quem omnis creaturae turba praedicans, ad unius Dei doctrinam adducere non sufficiebat.

καὶ) θάλασσα περιττὴ πρὸς τὸ πάθος ἤλεγχετο καὶ ἀνδρω-
 πος τυφλώτων περιήγε τὴν κτίσιν, καὶ τὸ προσπίπτειν ψη-
 λαφῶν προσεκύνει, θεὸν εὐρεῖν οὐ δυνάμενος ὃν ὁ τῆς κτίσεως
 ὅλης δῆμος κηρύττων πρὸς τὴν ἐνὸς θεοῦ διδασκαλίαν προσά-
 γειν οὐκ ἐξήρκεσεν ἀλλ' ὃ μὴ πεποιήκειν ὁ οὐρανός, τοῦτο
 ἴσχυσεν ὁ σαυρός, καὶ ὃν ὁ ἥλιος οὐκ εἰδίδαξε, σαυρός ἀνα-
 λάμψας ἐφωταγώγησε. (Καὶ ξύλον εὐτελὲς φυτευθὲν οἰκου-
 μένην ἀσεβοῦσαν πρὸς εὐσέβειαν ἐγεώργησε) ξύλον καταδί-
 κης ὄργανον τοῖς καταδίκαις ἐλευθερίαν ἐκαρποφόρησεν.
 ἠτόνησε πρὸς σωτηρίαν ἀνθρώπων ἢ κτίσις, καὶ σαυρός εἰσελ-
 θὼν ἰατρὸς ἀνεδείχθη ἐπειδὴ γὰρ ὁ Θάνατος ξύλῳ τῷ πάλαι 16.
 βακτηρίᾳ χρῆσάμενος τὴν τῶν ἀνθρώπων ρίζαν ἐπολιόρησεν,
 ὁδὸν εὐρῶν εἰς παρεῖδυσιν τὴν ἐν βρώσει παράβασιν, τότε
 παρανοηθεὶς οὕτω τῆς ὁδοῦ τῷ Θανάτῳ, τὰ γένη συνήπ-
 τετο, καὶ οἱ κοινῶν τῆς φύσεως ἐγένοντο κληρονόμοι κοιλί-
 σεως οἰκτεῖρας τοὺς πλασθέντας ὁ πλάσης, ξύλον ἀντιφάρ-
 μακον ξύλου τῇ φύσει χαρίζεται καὶ πάθος οἰκονομίας εἰσή-
 νεγκε ἀλεξιφάρμακον, καὶ θανάτῳ κρατοῦντι θάνατον ἀν-
 θροπλίσας κατηγωνίσαστο καὶ πάλιν ἐλεύθερος ὁ ἀνθρωπος,
 οἷς ἐδέθη πρὸς θάνατον, τούτοις τὴν ἀθανασίαν εὐράμενος δι'
 ὧν γὰρ κατεκρίνετο, διὰ τούτων ἐλύετο ὡς θείας ἀληθείας
 σοφίας καὶ μηχανῆς οὐρανοῦ σαυρός ἐπήγγυτο, καὶ εἰδωλο-
 λατρεία κατεσρέφετο σαυρός ἐγείρετο, καὶ διαβολικὴ δυ-
 ναεῖα κατεδικάζετο σαυρός ἐπήγγυτο καὶ Ἰουδαίων ὁ τύφος
 πρὸς πτώσιν μεθίσαστο ἵνα μάθῃς, ὅτι μὴ ξύλον τῶν τοσού-
 των θαυμάτων παραίτιον, ἀλλ' ὁ τῷ ξύλῳ πρὸς τὴν νίκην
 χρῆσάμενος οὐ γὰρ καθ' ἑαυτὸ τὸ πάθος σωτήριον, ἀλλ' ὁ
 διὰ πάθους οἰκονομῆν τὴν σωτηρίαν βουλόμενος· σοὶ μὲν γὰρ
 γίνεται θανάτου λύσις ὁ θάνατος, ἀλλ' ἤμειβε τῶν πραγ-
 μάτων τὴν φύσιν ὁ τῇ φύσει τοὺς ὄρους πηξάμενος· σαυρός
 καὶ πάθος καὶ λόγῃ καὶ ἥλοι καὶ θάνατος, ταῦτα ζωῆς
 ἀθανάτου γίνεται σπάργανα· τούτοις ὁ δεύτερος ἀνθρωπος
 εἰς ζωὴν ἀπετέχθη οἷς ὁ πρῶτος Ἀδὰμ κατεκρίθη, τούτοις
 ὁ δεύτερος Ἀδὰμ ἠλευθερώθη ὑφ' ὧν ἡ ἀρχὴ τῶν ἀνθρώπων
 κατέπεσεν, ὑπὸ τούτων ἢ ἀπαρχῇ τῶν ἀνθρώπων ἀνυψοῦται. 17.
 Σήμερον ὁ δεσπότης καὶ Κύριος κατάκριτος ἄγεται, καὶ ἐκ
 δικαστηρίου πρὸς δικαστήριον παραπέμπεται καὶ Καϊάφας ἀπο-
 φαίνεται, καὶ πιλάτος τὴν ψῆφον διαδέχεται, καὶ οὐ παραι-
 τεῖται τὴν κρίσιν ὁ χριστός, ἵνα λύσῃ τὴν τοῦ κόσμου κατά-
 κρίσιν ὡς παραδόξων θαυμάτων, δέχεται τὴν τοῦ θανάτου

doctrinam de uno Deo. Sed quod non fecit coelum,
 crux potuit: et quem sol non poterat irradiare, crux
 affulgens illuminavit. Et lignum, damnatorium in-
 strumentum, fructum tulit damnatis libertatem. Fati-
 gabat se ad salutem hominum creatura, et crux in-
 gressa medicum se manifestavit. Posteaquam mors
 olim, ligneo baculo accepto, humani generis radi-
 cem corrumpit, viâ inventâ ad manducationem trans-
 gressoriam, quando apertâ viâ, ita in mortem genus
 humanum incidit, et heredes fuerunt supplicii: Mi-
 seratus deceptos Creator, lignum antipharmacum
 lignae naturae dedit, et passionem induxit medelam
 16. successionem passionis, et in tenentem mortem ar-
 mavit mortem, victorem fatigavit. Et iterum liber
 factus est homo: quo illum ligaverat mors, eodem
 immortalitatem invenit: quo enim fuerat damnatus,
 eodem et absolvebatur. O divina vere sapientia! Coe-
 lestis crux erigebatur, et idolorum servitus destrue-
 batur; crux surgebat, et diaboli potestas destrueba-
 tur; crux defigebatur, et Judaica superbia cadebat.
 Ut discas, quia non lignum simpliciter tot miraculo-
 rum fuit causa, sed (ille) qui suscepit lignum ad vic-
 toriam. Non enim per se fuit salutare supplicium,
 sed per eum qui providit salutare supplicium. Non
 enim fuit mortis destructio mors, sed commutasti 2)
 res, termino posito. Crux et supplicium, et clavi, et
 mors, haec vitae immortalis fiunt fasciae, his secun-
 dus homo ad vitam est progenitus quibus primus
 Adam 3) liberatus est, quibus initium humanum exal-
 tatum est. Hodie Dominum Christum (reum) agunt,
 et a tribunali ad tribunal eum mittunt, et Cajaphas
 respondet, et Pilatus se adnumerat. Nec recusat ju-
 dicialium Christus; ut dissolvat mundi maledictionem.
 O stupenda miracula: accipit condemnationem ipse,
 et statim barbarum dimittunt. Primum crux dam-
 natis incipit libertatem dare. Ne autem respice ad judai-
 cam malitiam, nec quod benefactorem condemnantes,
 liberant homicidam, sed quia initium condemnationis
 initium condemnatis fuit libertas [Initium]. Quoni-
 am condemnatorum iudicium sine-justitia suscepit,
 17. juste et vivorum et mortuorum iudex declaratur: eo
 quod statuit diem, in quo iudicaturus est
 Deus omnem terram in justitia, in viro,
 in quo statuit fidem praebere omnibus,
 suscitans eum a mortuis (Act. 17. 31.) Judaei
 vero porro, aliis culpis relictis, in crucem concur-
 rerunt, tremendo et ignominioso excogitato instru-

2) Melius graecus: Sed commutavit rerum naturam qui naturae terminos fixit. — 3) Omitit hic Slavus aliquid. Audi graecum: Per quae primus Adam damnatus est, per ea secundus Adam liberatus est. — 4) Rectius graecus: sed quia condemnationis initium, condemnatorum libertatis exstitit initium. Trium *μυχαττικῶν* unum saltem expungendum; et graeco quidem iudice primum.

Ψῆφον ὁ χριστὸς, καὶ εὐθὺς ὁ Βαρβαβθὸς ἀπολύεται ἐκ προσι-
 μίων ὁ σαυρὸς τοῖς καταδίκαις ἐλευθερίαν χαρίζεται μὴ γὰρ
 μοι πρὸς τὴν τῶν Ἰουδαίων πονηρίαν ἀπίδης, μὴ θ' ὅτι τὸν ἐνεργέτην
 καταδικάζοντες προτιμῶσι τὸν μαιφόνον, ἀλλ' ὅτι
 ἢ τῆς καταδίκης ἀρχὴ τῆς τῶν καταδικῶν ἐλευθερίας ὑπῆρχεν
 ἀρχὴ ὅτι ὁ τῶν καταδικῶν δίκην δεξάμενος, δικαίως ζών-
 των ὁμοῦ καὶ νεκρῶν κριτὴς ἀναφαίνεται καθότι ἔψησεν ἡ-
 μέραν ἐν ἧ μέλλει κρίνειν ὁ Θεὸς τὴν οἰκουμένην ἐν δικαιοσύνῃ
 ἐν ἀνδρὶ ᾧ ὄρισεν ὁ Θεὸς, πίσιν παρασχὼν πᾶσιν, ἀνασήσας
 αὐτὸν ἐκ νεκρῶν. Οἱ μὲν οὖν Ἰουδαῖοι τοῖς ἄλλοις τοῦ θανάτου
 τρόπους παρέντες, ἐπὶ τὸν σαυρὸν ὤρμησαν, τιμωρίας ὁμοῦ
 καὶ ἀτιμίας ἐπινοήσαντες ὄργανον, καὶ τὴν τοῦ νόμου κατάραν
 τῷ διὰ ξύλου θανάτῳ προσάπτουσι, ἐπιφορτίζειν ἡγούμενοι
 τοῦ θανάτου τὸ βάρος ἡγνοῦν δὲ ἄρα τὸν σαυρὸν νίκης ἐντί-
 μου κατασκευάζοντες σύμβολον. Καὶ οὔτε μέχρι τούτων ἀρ-
 κούμενοι κοινωνοὺς τοῦ θανάτου καὶ λησὰς γενέσθαι βιάζονται,
 ἵνα ἢ τοῦ θανάτου κοινωνία τῆς τελευτῆς γίνηται ἀδοξία
 ἡγνοῦν δὲ ἄρα λησὴν τῷ χριστῷ συσαυρώσαντες, κήρυκα τῆς
 τοῦ ἐσαυρωμένου βασιλείας χειροτονοῦντες Μνήσθητί μου κύ-
 ριε, ὅταν ἔλθῃς ἐν τῇ βασιλείᾳ σου! ὡς λησὴς ἐσαυρώθῃς,
 καὶ εὐαγγελιστὴς ἀνεδείχθῃς; ὡς βασιλεὺς τιμᾶς, ὃν ἀτιμά-
 ζειν ἐτάχθῃς; Μνήσθητί μου, κύριε, ὅταν ἔλθῃς ἐν τῇ βα-
 σιλείᾳ σου. Τί ἔφης, ὦ λησὰ, ἀγνοεῖς ἃ πάσχεις; ἐπελά-
 θου τῶν ἡλίων; οὐκ ἤσθανου τῶν ὀδυνῶν; ὡς ἐν ἱερῷ προσ-
 ευχόμενος, οὐκ ὡς ἐν ξύλῳ κρεμάμενος οὕτως ἰκετεύεις; εἶδον,
 φησι, θεὸν ἀληθινόν, καὶ ἰκετεύειν τοῦτον ἐπόθησα, ἔγνω
 ἐκ τῆς ἐπιγραφῆς τὴν ἀξίαν, εἶδον καταδίκην τὴν βασιλείαν
 κηρύττουσαν, εἶδον ἐν τῇ κατηγορίᾳ διαδήματος χάριν ἀσράπ-
 τουσαν. Εἰ γὰρ σαυροῦμενος βασιλεύει, τίς ἀν εἶη σεφόμενος;
 γνωρίζει τὴν βασιλείαν ἢ κτίσις ἥλιος σαυρούμενον ὄρα, καὶ
 φαίνειν οὐ τολμᾷ ἀρκάζει τῶν σαυρούντων τὸ φῶς, ὑπὲρ
 δεσπότητος μαχόμενος νυκτὶ παραλόγῳ καταδικάζει Ἰουδαίων
 παρανομίαν ἢ γῆ σαλευομένη ταράττεται, καὶ κρημνᾷ σεισμῶ
 τοὺς ἐπὶ σαυροῦ τὸν δεσπότην κρεμάσαντας πῶς μὴ πεισθῶ;
 βασιλεὺς τὸν ὑβριζομένον ὁ τίτλος βοᾷ, ἢ κτίσις μαρτύρεται
 ἄπερ ἀναγινώσκω τοῖς γράμμασι, ἐπιγιγνώσκω τοῖς πράγ-
 μασι κύριε, μνήσθητί μου ὅταν ἔλθῃς ἐν τῇ βασιλείᾳ σου
 ὦ λησὰ Πέτρου συσρατιῶτα, τῶν Ἰουδαίων κατήγορε, δι-
 καιοσύνης συνήγορε ὦ λησὰ βασιλείας ἔμπορε, ὦ λησὰ, πα-
 ραδείσου φύλαξ, ὦ λησὰ τοῦ Ἀδάμ περὶ τὴν κτίσιν βεβαιώ-
 τερε, ὦ λησὰ τοῦ προγόνου περὶ τὸν παράδεισον ἀσφαλέερε
 ἐκεῖνος ἀκαίρως ἐκτείνας τὴν χεῖρα ἐπὶ τὸ ξύλον, θάνατον
 εἰς τὸν κόσμον εἰσήγαγε σὺ δὲ εὐκαίρως ἐπὶ τὸν σαυρὸν τὰς
 χεῖρας ἀπλώσας τὸν ἀπολόμενον ἀνεκτίσου παράδεισον ὦ
 λησὰ τὸν προγονικὸν κληρὸν ἀπολόμενον διὰ μιᾶς εὐτυχίας

mento, et legis maledictionem per- lignum neci ad-
 jiciunt, morti volentes alligare gravitatem. Non autem
 autumabant crucem se victoriae adornare symbolum,
 et neque hoc satis habentes, (sed) et latrones com-
 pellunt, adnumerantes morti ejus, ut mortis com-
 munio dedecus esset exitus ejus. Non autumabant
 autem, latronem cum Christo crucifigentes, se fa-
 cere eum praedivatorem regni Crucifixi. Memento
 enim mei, ait, Domine, in regno tuo. (Luc. 23, 42.) O latro, tanquam latro es crucifixus, et
 evangelistam te manifestati. Memento mei in
 regno tuo. Quid namque est, o latro? Nonne
 sentis quod pateris? Nonne meministi clavorum,
 oblitusne es doloris, sicut in templo orans? nonne in
 ligno pendens oras? Vidi, inquit, ecclesiam Dei, et
 supplicare desideravi. Cognovi ex scriptura causam,
 vidi condemnationem aliquod regnum praedicantem,
 vidi contumeliosa corona gratiam fulgentem. Si enim,
 dum crucifigitur, regnat, quomodo erit, dum-co-
 ronatur. Novit regnum ejus creatura, sol crucifixum
 videt, et fulgere non audet, adimens lucem a cruci-
 figentibus, pro Domino pugnans, nocte illegitima
 coarguit audaciam impietatis Judaicae. Terra con-
 cussa turbatur, et suspendit motu suspendentes in
 cruce Dominum. Quomodo non habent fidem, quia
 rex est qui - contumeliis - afficitur. Titulus clamat,
 creatura testificatur. Quae lego inscripta, cognosco
 rebus. Domine, memento mei in regno tuo.
 O latro, Petro adjutor, Judaeis exprobrator, advo-
 cate justitiae! O latro mercator regni, custos paradisi,
 Adamo certior circa creaturam proavo constantia
 (proavum qui aperuisti?). Ille enim extensa in arbo-
 rem manu intempestive, direptus est, tu autem in
 cruce extensis manibus in tempore, perditum inve-
 nisti paradysum, et patris sortem perditam verbo re-
 cuperasti, utpote qui primo regnum (sis) confessus.
 O latro regni confessor, magister martyrum, qui
 verbo parvo coelos aperuisti, et mira cantilena mirum
 thesaurum invenisti, et πάρεργον crucis coelum effe-
 cisti, o doctor hominibus legitimi et laudabilis latro-
 cinii, et qui docuisti homines regnum furari. O latro,
 exoptatum direpto furtum confitens, quique magnas
 mercedes latrociniorum conscripsisti, et magnum
 fructum ostendisti confessionis; qui sero credidisti
 et mox confessus es; postremo venisti et primo es
 coronatus, et qui exhibuisti fidei aperte efficaciam.
 O acerbe Judae accusator, qui visus es (illi) gravior
 laqueo, et cum Juda commutatus a diabolo ad Chri-
 stum, et testem habuisti Crucis (crucem?). Exceptit
 autem crucem sepulcrum, immortalitatis vicus, se-
 pulcrum resurrectionis pagus. Sepulcrum sepulcro-
 rum destructio! In quo mors putatur esse, et vita

ἀνακτησάμενε· ὧ λησὰ πρῶτος βασιλείας ὁμολογίαν καρπω-
σάμενε· ὧ λησὰ βασιλείας ὁμολογητὰ καὶ κληρόνομε, μαρ-
τύρων ζηλωτὰ· ὧ λησὰ ρήματι μικρῷ τὸν οὐρανὸν ὑπανοίξας,
ὧ λησὰ ξένον ἐπιφθὴν πρὸς ξένον θῆσαυρον μηχανησάμενε· ὧ
λησὰ πάρεργον σαυροῦ τὴν οὐρανὸν ποιησάμενε· ὧ λησὰ νομί-
μου λησειᾶς τοῖς ἀνθρώποις διδάσκαλε, ὧ λησὰ λησειᾶν
ἐπαινουμένην διδάξας. ὧ λησὰ διδάξας ἀνθρώπους, πῶς βα-
σιλεια λησεύεται· ὧ λησὰ ποθυμένην τῷ κλεπτομένῳ κλο-
πὴν ὑφιηγούμενε· ὧ λησὰ μέγα δείξας τὸ τῆς ὁμολογίας γε-
ώργιον· ὧ λησὰ βραδέως πίσεισας, καὶ ταχέως ὁμολογήσας,
ἐσχάτος ἐλθὼν καὶ πρῶτος σεφθεῖς· ὧ λησὰ δείξας πίσεως
ὀξυτάτην ἐνέργειαν· ὧ λησὰ δείξας πίσεως ὠδίνας χρόνου εἰς
τόκον μὴ δεομένας· ὧ λησὰ πικρὲ τῷ Ἰουδα κατήγορε, ὧ
λησὰ τῷ προδότῃ τῆς ἀγχόνης φανείς βαρύτερος· ὧ λησὰ ὁ
τὴν Ἰουδα προδοσίαν κατὰ τοῦ διαβόλου μιμησάμενε· ὧ λησὰ
τῆ ἐκείνου τέχνη θαυμασῶς κατ' ἐκείνου χρησάμενε· ὧ λησὰ
δικαίως τὸν χριστὸν ἀγοράσας καὶ μάρτυρα τῆς κτήσεως τὸν
σαυρὸν ἐπαγόμενε. Διεδέξατο δὲ τὸν σαυρὸν ὁ τάφος, νεκροῦ
πείραν οὐκ ἔχων· ὧ τάφος ἀθανασίας χωρίον, ὧ τάφος ἀνα-
στάσεως ἐργασηριον, ὧ τάφος τῶν τάφων κατάλυσις· ὧ τάφος ἐν ᾧ θάνατος τοῦ εἶναι θάνατος παύεται· ὧ τάφος, ἐν ᾧ ζωὴ
φύεται πέρασ οὐκ ἔχουσα. Καλῶς ὁ τάφος καινὸς τοῦτο τῆς χάριτος βούλημα· ἵνα γὰρ μὴ τῶν νεκρῶν τὸ πλῆθος ἀμφί-
βολον δείξῃ τὸν ἀναστάντα, καὶ πάλιν ὁ Ἰουδαῖος λάβῃ τῆς συκοφαντίας τὰς ὕλας· γυμνὸς ὁράται τῶν κειμένων ὁ τάφος,
γλώτταν Ἰουδαϊκὴν ἀφοπλίζων, μονοουχὶ τοιαῦτα πρὸς τὸν Ἰουδαῖον ἀποφθεγγόμενος· Τί λέγεις, ὧ συκοφάντα; νεκρὸν
ἕτερον οὐχ ὄρας, οὐκοῦν τῷ ἀνισαμένῳ προσκύνησον· θέασαι αὐτὸν ἐγεγεγμένον, καὶ τὴν δεσποτείαν ἐπίγνωθι· ὃν νεκρὸν
μοι παρέδωκας, ἀθάνατον ἀντιδίδωμι. Ἀλλ' οὐκ ἤρκειτο τοῦτοις ὁ Ἰουδαῖος, ἐπισυνάπτει δὲ τῷ τάφῳ τὰς σφραγίδας.
ἄθλιε καὶ πανάθλιε, ὁ τοῦ θανάτου τὰς ὀδύνας λύων, τὰς σφραγίδας οὐ λύει; ὁ σκυλεύων τὸν Ἄδην, τὰ σήμαντρα φο-
βεῖται σφράγιζε τὸν τάφον, ἐπισημαίνου τὸν λίθον, κρατιώτας ἐπίσησον, πολιόρκει τὸ μνήμα· μείζον μου ποιεῖς τὸ
κατόρθωμα, θεατὰς τῆς ἀναστάσεως εὐτρεπίσεις, μάρτυρας τῆς ἐγέρσεως φέρεις· κήρυκας τῶν ἐμῶν θαυμάτων τοὺς σοὺς
ὑπηρέτας κατασκευάζεις. Δεῦρο οἶν, ἀδελφοί, μείνωμεν τὰς ὠδίνας τοῦ τάφου· εἶδωμεν τέως δωροφοροῦντα τὸν Ἰωσήφ, καὶ
τὸν Νικόδημον συντρέχοντα, σινδόνι καθαρᾷ καὶ ὀθονίοις καὶ σουδαρίῳ περιελίσσοντας τὸν τοῦ παντὸς κύριον, σμύρναν τε καὶ
ἀλόην, τὰ τῆς ἀφθαρσίας σύμβολα, προσκομιζοντας· ἴδωμεν γαστέρα τάφου τῆς ἀναστά-
σεως μητέρα· μείνωμεν ἰδεῖν τὸν χριστὸν τροπαιούχον ἐκ τάφου συνεγιρόμενον, καὶ τὴν κατὰ θανάτου καὶ τυράννου νίκην ἀνα-
δησάμενον. Τοίνυν φαιδροὶ φαιδρῶ τῷ ἀνισαμένῳ χριστῷ προσέλθωμεν· αὐτῷ γὰρ πρέπει πᾶσα δόξα, τιμὴ καὶ προσκύνησις,
σὺν τῷ πατρὶ καὶ τῷ ἁγίῳ πνεύματι, εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

ΤΟΥΤ ΕΝ ΑΓΙΟΙΣ ΠΑΤΡΟΣ ΗΜΩΝ ΕΠΙΦΑΝΙΟΥ ΕΠΙΣ-
ΚΟΠΟΥ ΚΥΠΡΟΥ ΛΟΓΟΣ ΕΙΣ ΤΗΝ ΘΕΟΣΩΜΟΝΤΑ-
ΦΗΝ ΤΟΥ ΚΥΡΙΟΥ ΚΑΙ ΣΩΤΗΡΟΣ ΗΜΩΝ Ι. Χ. ΚΑΙ
ΕΙΣ ΤΟΝ ΙΩΣΗΦ ΤΟΝ ΑΠΟ ΑΡΙΜΑΘΑΙΑΣ ΚΑΙ ΕΙΣ
ΤΗΝ ΕΝ ΤΩ ΑΔΗ ΤΟΥ ΚΥΡΙΟΥ ΚΑΤΑΒΑΣΙΝ
ΜΕΤΑ ΤΟ ΣΩΤΗΡΙΟΝ ΠΑΘΟΣ ΠΑΡΑΔΟΞΩΣ
ΓΕΓΕΝΗΜΕΝΗΝ.

Τι τοῦτο; σήμερον σιγὴ πολλὴ ἐν τῇ γῆ· σιγὴ πολλὴ καὶ 20.
ἡρεμία πολλή! σιγὴ πολλὴ ὅτι ὁ βασιλεὺς ὑπνοῦ γῆ ἐφοβήθη,
καὶ ἠσύχασεν ὅτι ὁ Θεὸς σαρκὶ ὑπνωσε, καὶ ἀπ' αἰῶνος

germinat finem non habens. Bene est sepulcrum va-
cuum secundum Dei mandatum, ut mortuorum mul-
tudo responsum incipiat non habere de resurgente,
et rursus Judaei ne accipiant calumniae occasionem,
vacuum est videre sepulcrum jacentibus, judaicam
linguam claudens, et Judam (!) compellans: Quid ais,
o calumniator, mortuum alium non vides, adora
igitur illum qui resurrexit: Aspice resuscitatum, et
Dominum agnosce; mortuum nobis tradidisti, vivum
illum tibi reddimus. Ad non satis haec Judaeis, sed
et signa apponunt sepulcro. O callide stulte, qui sol-
vit dolores mortis, signane non solvet? Et qui fu-
gavit Haden, signane timet? Signa sepulcrum, mili-
tes statue, obside sepulcrum, meliorem mihi facies
rem gestam. Spectatores resurrectionis illius adorna,
testes resuscitationi adducis, praedicatores meorum
miraculorum tuos ministros praeparas. Agite ergo
fratres, videamus dolores sepulcri, videamus ven-
trem sepulcri matrem immortalitatis, exspectemus
videre Christum victorem, resurgentem a mortuis.
Nunc laeti accedamus ad resuscitatum laete, huic
enim est gloria in secula. Amen.

ἐν ᾧ θάνατος τοῦ εἶναι θάνατος παύεται· ὧ τάφος, ἐν ᾧ ζωὴ
φύεται πέρασ οὐκ ἔχουσα. Καλῶς ὁ τάφος καινὸς τοῦτο τῆς χάριτος βούλημα· ἵνα γὰρ μὴ τῶν νεκρῶν τὸ πλῆθος ἀμφί-
βολον δείξῃ τὸν ἀναστάντα, καὶ πάλιν ὁ Ἰουδαῖος λάβῃ τῆς συκοφαντίας τὰς ὕλας· γυμνὸς ὁράται τῶν κειμένων ὁ τάφος,
γλώτταν Ἰουδαϊκὴν ἀφοπλίζων, μονοουχὶ τοιαῦτα πρὸς τὸν Ἰουδαῖον ἀποφθεγγόμενος· Τί λέγεις, ὧ συκοφάντα; νεκρὸν
ἕτερον οὐχ ὄρας, οὐκοῦν τῷ ἀνισαμένῳ προσκύνησον· θέασαι αὐτὸν ἐγεγεγμένον, καὶ τὴν δεσποτείαν ἐπίγνωθι· ὃν νεκρὸν
μοι παρέδωκας, ἀθάνατον ἀντιδίδωμι. Ἀλλ' οὐκ ἤρκειτο τοῦτοις ὁ Ἰουδαῖος, ἐπισυνάπτει δὲ τῷ τάφῳ τὰς σφραγίδας.
ἄθλιε καὶ πανάθλιε, ὁ τοῦ θανάτου τὰς ὀδύνας λύων, τὰς σφραγίδας οὐ λύει; ὁ σκυλεύων τὸν Ἄδην, τὰ σήμαντρα φο-
βεῖται σφράγιζε τὸν τάφον, ἐπισημαίνου τὸν λίθον, κρατιώτας ἐπίσησον, πολιόρκει τὸ μνήμα· μείζον μου ποιεῖς τὸ
κατόρθωμα, θεατὰς τῆς ἀναστάσεως εὐτρεπίσεις, μάρτυρας τῆς ἐγέρσεως φέρεις· κήρυκας τῶν ἐμῶν θαυμάτων τοὺς σοὺς
ὑπηρέτας κατασκευάζεις. Δεῦρο οἶν, ἀδελφοί, μείνωμεν τὰς ὠδίνας τοῦ τάφου· εἶδωμεν τέως δωροφοροῦντα τὸν Ἰωσήφ, καὶ
τὸν Νικόδημον συντρέχοντα, σινδόνι καθαρᾷ καὶ ὀθονίοις καὶ σουδαρίῳ περιελίσσοντας τὸν τοῦ παντὸς κύριον, σμύρναν τε καὶ
ἀλόην, τὰ τῆς ἀφθαρσίας σύμβολα, προσκομιζοντας· ἴδωμεν γαστέρα τάφου τῆς ἀναστά-
σεως μητέρα· μείνωμεν ἰδεῖν τὸν χριστὸν τροπαιούχον ἐκ τάφου συνεγιρόμενον, καὶ τὴν κατὰ θανάτου καὶ τυράννου νίκην ἀνα-
δησάμενον. Τοίνυν φαιδροὶ φαιδρῶ τῷ ἀνισαμένῳ χριστῷ προσέλθωμεν· αὐτῷ γὰρ πρέπει πᾶσα δόξα, τιμὴ καὶ προσκύνησις,
σὺν τῷ πατρὶ καὶ τῷ ἁγίῳ πνεύματι, εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

SANCTI EPIPHANII ARCHIEPISCOPI CYPRI DE
SEPULTURA CORPORIS DOMINI ET DEI NO-
STRI JESU CHRISTI, ET DE JOSEPHO AB ARI-
MATHAEA, ET NICODEMO, ET DE DESCENSU
DOMINI NOSTRI SEPULCRALI POST SALUTI-
FERAM PASSIONEM MIRE FACTO.

Quid istud? Hodie silentium magnum in terra! Quid
istud silentium magnum et solitudo magna? Silen-
tium magnum, quoniam Rex dormit; Terra timuit

ὑπνούντας ἀνέστησεν· ὁ Θεὸς ἐν σαρκὶ τέθνηκε καὶ ὁ ἄδης ἐτρόμαξεν· ὁ Θεὸς πρὸς βραχὺ ὑπνώσει, καὶ τοὺς ἐν τῷ ἄδῃ ἐξέγειρε. Πού ποτε νῦν εἰσὶν αἱ πρὸ βραχέως ταραχαὶ καὶ φωναὶ καὶ θόρυβοι κατὰ τοῦ Χριστοῦ, ὧ παρανόμοι, πού οἱ δῆμοι καὶ ἐνθάσεις, καὶ τάξεις, καὶ τὰ ὄπλα καὶ δόρατα; πού οἱ βασιλεῖς καὶ ἱερεῖς καὶ κριταὶ οἱ κατάκριτοι; πού αἱ λαμπάδες, καὶ μάχαιραι καὶ οἱ θρύλλοι οἱ ἄτακτοι; πού οἱ λαοὶ, καὶ τὸ φρύαγμα καὶ ἡ κουσῶδιά ἢ ἄσμενος; ἀληθῶς ὄντως ἐπεὶ καὶ ὄντως ἀληθῶς λαοὶ ἐμελέτησαν κενὰ καὶ μάταια προσέκοψαν τῷ ἀκρογωνιαίῳ λίθῳ Χριστῷ, ἀλλ' αὐτοὶ συνετριβήσαν καὶ εἰς ἀφρόν τὰ κύματα αὐτῶν διελύθησαν· προσέκοψαν τῷ ἀηττήτῳ ἄκμοι, καὶ αὐτοὶ κατεκλάσθησαν· ὑψώσαν ἐπὶ ξύλου τὴν πέτραν τῆς ζωῆς, καὶ κατελθούσα αὐτοὺς ἐθανάτωσαν· ἐδέσμῃσαν τὸν μέγαν Σαμψῶν ἥλιον Θεόν, ἀλλὰ λύσας τὰ ἀπ' αἰῶνος δεσμὰ τοὺς ἀλλοφύλους καὶ παρανόμους ἀπώλεσεν· ἔδω Θεὸς ἥλιος Χριστὸς ὑπὸ γῆν, καὶ σκότος πένεσπερον Ἰουδαίοις πεποιήκεν· σήμερον σωτηρία τοῖς ἐπὶ γῆς καὶ τοῖς ἀπ' αἰῶνος ὑποκάτω τῆς γῆς· σήμερον σωτηρία τῷ κόσμῳ, ὅσος ὄρατος καὶ ὅσος ἀόρατος· διττὴ σήμερον τοῦ δεσπότητος παρουσία, διττὴ ἡ οἰκονομία, διττὴ φιλανθρωπία, διττὴ ἡ κατάβασις ὁμοῦ καὶ συγκατάβασις· διττὴ πρὸς ἀνθρώπους ἐπίσκεψις, ἀπ' οὐρανοῦ ἐπὶ τὴν γῆν, ἀπὸ τῆς γῆς ὑποκάτω τῆς γῆς ὁ Θεὸς παραγίνεται· πύλαι ἄδου ἀνοίγονται, οἱ ἀπ' αἰῶνος κεκοιμημένοι ἀγάλλεσθε, οἱ ἐν σκότει καὶ σκιᾷ θανάτου καθήμενοι τὸ μέγα φῶς ὑποδέξασθε· μετὰ τῶν δούλων ὁ δεσπότης· μετὰ τῶν νεκρῶν ὁ Θεὸς· μετὰ τῶν θνητῶν ἡ ζωὴ· μετὰ τῶν ὑπευθύνων ὁ ἀνεύθυνος· μετὰ τῶν ἐν σκότει τὸ ἀνέσπερον φῶς· μετὰ τῶν αἰχμαλώτων ὁ ἐλευθερωτής· καὶ μετὰ τῶν κατωτάτω ὁ ὑπεράνω τῶν οὐρανῶν. Χριστὸς ἐπὶ γῆς, πεπιστεύκαμεν Χριστὸς ἐν νεκροῖς, συγκατέλωμεν καὶ θεάσωμεν καὶ τὰ ἐκεῖ μυστήρια· γινώσκον κρυπτοῦ κρυπτὰ ὑπὸ γῆν θαυμάσια· μάθωμεν πῶς καὶ τοῖς ἐν ἄδου ἐπεφάνη τὸ κήρυγμα· τί οὖν; πάντας ἀπλῶς σώζει ἐπιφανείς ἐν ἄδῃ Θεός; οὐχί, ἀλλὰ κἀκεῖ τοὺς πισεύσαντας· χθὲς τὰ τῆς οἰκονομίας, σήμερον τὰ τῆς ἐξουσίας· χθὲς τὰ τῆς ἀσθενείας, σήμερον τὰ τῆς αὐθεντίας· χθὲς τὰ τῆς ἀνθρωπότητος, σήμερον τὰ τῆς θεότητος· ἐνδείκνυται· χθὲς ἐρράπιζετο, σήμερον τῇ ἀσραπῇ τῆς θεότητος τὸ τοῦ ἄδου ρακίζει οἰκητήριον· χθὲς ἐδεσμεῖτο, σήμερον ἀλύτοις δεσμοῖς καταδεσμεῖ τὸν τύραννον· χθὲς καταδικάζετο, σήμερον τοῖς καταδίκαις ἐλευθερίαν χαρίζεται· χθὲς ὑπουργοὶ τοῦ Πιλάτου αὐτῷ ἐπέκλαιον, σήμερον οἱ πυλωροὶ τοῦ Ἄδου, ἰδόντες αὐτὸν, ἐφριξαν· ἀλλὰ γὰρ ἄκουσον τοῦ Χριστοῦ πάθος λόγον ἀνώτερον· ἄκουσον καὶ ὑμνησον· ἄκουσον καὶ δόξασον, ἄκουσον καὶ κήρυξον Θεοῦ μεγάλα θαυμάσια· πῶς ὁ νόμος ὑποχωρεῖ, πῶς ἡ χάρις ἐπανθεῖ· πῶς οἱ τύποι 22.

et quievit, quoniam Deus in carne obdormivit. Deus in carne mortuus est, et Infernus contremuit. Deus paululum obdormivit, et dormientes a seculo ab Adamo (pro: ab Inferno) suscitavit. Ubi nunc sunt hesternae illae turbae a legis transgressoribus? et vociferationes, et tumultus qui fuerunt adversus Christum. Ubi populi, et machinationes, et ordines, et arma, et fustes? Ubi Reges et sacerdotes, et iudices damnati? Ubi lampades et enses, et clamores innumeri? Ubi hominum fremitus, et custodia injusta? Vere reipsa vere, populi meditati sunt inania et fatua. Impegerunt in angularem lapidem Christum, et ipsi contriti sunt; alliserunt petrae solidae, verum in spumam fluctus eorum dissoluti. Offenderunt in incudem insuperabilem, sed ipsi contriti sunt. Sustulerunt in ligno petram, et descendens occidit ipsos. Colligarunt magnum Samsonem, solem Christum, sed solutis a seculo vinculis alienigenas et impios perdidit. Occidit deus sol sub terram, et tenebras praeobscuras Judaeis fecit. Hodie salus his-qui-sunt in terra, et his-qui-dormiunt a seculo sub terra. Hodie salus universo mundo, quantuscunque visibilis et quantus invisibilis. Duplex hodie adventus Domini, duplex oeconomia, duplex amor erga homines, duplex descensus simul et sui demissio, duplex hominum visitatio, e coelo in terra, e terra sub terra Deus adventat. Portae Inferni panduntur; dormientes a seculo exultate; sedentes in tenebris et in umbra mortis ingentem lucem excipite. Cum servis Dominus, cum mortuis Deus, cum mortalibus vita, cum sordibus insons, cum his-qui-sunt in tenebris non vespescens lux, cum captivis vindex libertatis, cum infimis qui est supra coelos. Christus in terra, credidimus: Christus inter mortuos, una descendamus ut cognoscamus divina occulta sub terra mirabilia; ut addiscamus quomodo et his-qui-sunt in Inferno, illucescere - fecit praeconium. Quid igitur? Omnes sic omnino salvat? Minime; sed et illic credentes. Heri quae erant - oeconomiae faciens, et hodie quae dominii; heri carnalia et hodie dominica operans, heri humana, at hodie divina operatur. Heri alapis percutiebatur, hodie fulgore divino Inferni domicilium percutit. Heri ligabatur, hodie insolubilibus vinculis colligat perditores. Heri condemnabatur, hodie condemnatis libertatem largitur. Heri ministri Pilati insultabant illi, hodie janitores Inferni, conspicati eum evanuerunt. Verum enimvero audi Christi passionis sublimiorem rationem; audi et decanta, audi et celebra, audi et praedica Dei magna mirabilia. Quomodo lex locum cedit, quomodo gratia efflorescit, quomodo figurae praetereunt, quomodo umbra transit, quomodo sol orbem-terrarum

παρέρχονται πῶς αἱ σκιαὶ διαβαίνουσιν πῶς ὁ ἥλιος τὴν οἰκου-
 μένην πληροῖ· πῶς ἡ παλαιὰ πεπαλαιώται, πῶς ἡ καινὴ βε-
 βαιούται· πῶς τὰ ἀρχαῖα παρῆλθεν, καὶ πῶς τὰ νέα ἐπὴν-
 θησε. Δύο λαοὶ ἐν Σιών κατὰ τοῦ χριστοῦ πάθους καιρὸν παρα-
 γεγόνασιν ὁ ἐξ Ἰουδαίων ὁμοῦ καὶ ὁ ἐξ ἔθνων· δύο βασιλεῖς,
 Πιλάτος καὶ Ἡρώδης· δύο ἀρχιερεῖς, Ἄννας καὶ Καϊάφας·
 ἵνα τὰ δύο ὁμοῦ πάσχα γένωνται τὸ μὲν καταπαυόμενον,
 τὸ δὲ τοῦ χριστοῦ ἐναρχόμενον· δύο θυσίαι κατ' αὐτὴν τὴν ἐσ-
 πέραν ἐπετελοῦντο· ἐπειδὴ καὶ σωτηρία, ζώντων λέγω καὶ
 νεκρῶν, ἐπραγματεύοντο· καὶ ὁ μὲν Ἰουδαῖος ἐδέσμευεν θύων
 ἀμνὸν ἐπὶ σφαγῆν, οἱ δὲ ἐξ ἔθνων θεὸν ἐν σαρκὶ· καὶ ὁ μὲν
 τῇ σκιά ἠτένιζεν, ὁ δὲ τῷ ἥλιῳ Θεῷ προσέτρεχε· καὶ οἱ μὲν
 δῆσαντες χριστὸν ἀπεπέμποντο, οἱ δὲ ἐξ ἔθνων προθύμως
 αὐτὸν ἐδέχοντο· καὶ οἱ μὲν κτηνόθυτον, οἱ δὲ θεόσωμον θυσίαν
 προσέφερον· ἀλλ' οἱ μὲν Ἰουδαῖοι τὴν ἐξ Ἀιγύπτου ἐμνημό-
 νεον, οἱ δὲ ἐξ ἔθνων τὴν ἐκ τῆς πλάνης λύτρωσιν προσε-
 κηρύττοντο. Καὶ ταῦτα τοῦ; ἐν Σιών τῇ πόλει τοῦ βασιλείως
 τοῦ μεγάλου, ἐν ἣ ἐργάσατο σωτηρίαν ἐν μέσῳ τῆς γῆς·
 ἐν μέσῳ δύο ζώων γνωσθεῖς Ἰησοῦς ὁ Θεόπαις· ἐν μέσῳ πα-
 τρὸς τῶν δύο ζωῶν ζωῆ, ἐκ ζωῆς φησι ζωὸς γνωριζόμενος· καὶ
 ἐν μέσῳ ἀγγέλων καὶ ἀνθρώπων τῇ φάτῃ τικόμενος· καὶ
 ἐν μέσῳ δύο λαῶν λίθος ἀκρογωνιαίος κείμενος· καὶ ἐν μέσῳ
 νόμου καὶ προφητῶν ὁμοῦ κηρυττόμενος· καὶ ἐν μέσῳ Μωϋσῆ
 καὶ Ἡλίας ἐπὶ τοῦ ὄρους ὀπτάμενος, καὶ ἐν μέσῳ τῶν δύο
 ληστῶν Θεὸς τῷ εὐγνώμονι ληστῇ γνωριζόμενος, καὶ ἐν μέσῳ
 τῆς παρουσίας ζωῆς καὶ τῆς μελλούσης κριτῆς αἰώνιος καθε-
 ζόμενος· καὶ ἐν μέσῳ σήμερον ζώντων καὶ νεκρῶν διττὴν ζωὴν
 καὶ σωτηρίαν ποιησάμενος· διττὴν πάλιν λέγω ζωὴν, διττὴν
 γέννησιν ὁμοῦ· καὶ ἀναγέννησιν καὶ ἄκουσον χριστοῦ διττοῦ
 τόκου τὰ πράγματα· καὶ κρότει τὰ θαύματα· Ἄγγελος
 μὲν τῇ Μαρίᾳ τοῦ χριστοῦ γέννησιν εὐηγγελίσαστο· ἄγγελος
 δὲ τῇ Μαρίᾳ τῇ Μαγδαληνῇ τὴν ἐκ τοῦ τάφου φρικτὴν ἀνα-
 γέννησιν εὐηγγελίσαστο· νυκτὶ χριστὸς ἐν βηθλεὲμ γεννᾶται,
 νυκτὶ πάλιν ἐν τῇ Σιών ἀναγεννᾶται· σπάργανα εἰς τὴν γέν-
 νησιν καταδέχεται· σπάργανα καὶ ἐνταῦθα κατατυλίττεται·
 σμύρναν γεννηθεὶς ἐδέξατο, σμύρναν καὶ ἐν τῇ ταφῇ καὶ
 ἀλόην καταδέχεται· ἐκεῖ Ἰωσήφ ἄνθρωπος ἀνὴρ τῆς Μαρίας
 προσηγόρευται· ἀλλ' ὡς Ἰωσήφ ὁ ἐξ Ἀριμαθαίας κηδευτῆς
 τῆς ζωῆς ἡμῶν ἀναδείκνυται ἐν βηθλεὲμ καὶ ἐν φάτῃ ὁ τό-
 κος, ἀλλὰ καὶ ἐν τῷ τάφῳ ὡς ἐν τῇ φάτῃ ὁ τόπος· πρῶτοι
 πάντων ποιμένες τὴν χριστοῦ εὐηγγελίζοντο γέννησιν· ἀλλὰ
 καὶ πρῶτοι πάντων ποιμένες χριστοῦ μαθηταὶ εὐηγγελίσθησαν

implet: quomodo vetus Testamentum antiquatum est, quomodo novum stabilitur; quomodo vetera transierunt, quomodo nova effloruerunt. Bini populi tempore passionis Christi in Sion adfuerunt: hebraici simul et paganici; duo Reges, Pilatus et Herodes; duo principes-sacerdotum, Annas et Caiaphas; ut duo simul pascha fierent, illud quidem cessans, at Christi initium-sumens; duae victimae sub eum vesperum perficiebantur, quoniam et (duplex) salus, vivorum, inquam, et mortuorum conficiebatur: ac Judaei quidem colligantes agnum mactarunt; populus vero ex gentibus in carne Deum. Illi umbram intuebantur; hi autem ad solem et ad Deum accurrebant. Illi Christum cum-vinxissent alter alteri transmittabant; isti vero ex gentibus unanimiter eum suscipiebant. Illi ex pecoribus victimam, hi vero divini corporis hostiam offerebant. Sed Judaei exitus ex Aegypto memoriam-recolebant; hi qui ex gentibus, liberationem ex errore (dolo) praedicabant. Et haec ubi? In Sion civitate regis magni, in qua operatus est salutem in medio terrae. In medio duarum vitarum 1) cognitus Jesus Dei filius: in medio Patris et Spiritus ambabus vitis vivit, ex vita veram vitam se manifestans, et in medio Angelorum et hominum in praesepe nascens. Et in medio duorum populorum lapis angularis jacens, et in medio legis et prophetarum simul praedicatus, et in medio Mosis et Eliae in monte conspectus; et in medio duorum latronum Deus prudenti latroni cognitus, et in medio praesentis vitae et futurae judex aeternus sedens: atque in medio hodie vivorum et mortuorum cognitus duplicem 2) rursum dico vitam, duplicem generationem, simulque regenerationem. Et audi in sermone (pro: Christi) duplicis nativitatis opera, et plaude ob miracula. Angelus quidem Mariae matri Christi, generationem ejus nunciavit; et item angelus Mariae Magdalenae regenerationem ejus e sepulchro annunciavit. Noctu Christus in Bethleem nascitur, noctu rursum in Sion a mortuis renascitur. Specus e saxo, ubi Christus renascitur. Fascias circa nativitatem suscipit, fasciis et hic involvitur. Mirrham natus accepit, mirrham et in funere aloenque recipit. Illic Joseph nec-maritus Mariae, hic Joseph ex Arimathea. In Bethleem in praesepe generatio, verum et in sepulcro tanquam in praesepe locus. Primi pastores nunciant Christi generationem, sed et primi omnium pastores Christi discipuli annunciaverunt Christi a mortuis regenerationem. Illic Ave angelus ad virginem exclamavit, et hic Avete magni consilii angelus Christus

2) E graeco vides, Slavum hic, ut solet fieri ὁμοιοτελεύτῳ abductum, omisisse: duplicem hodie vitam et salutem perfecit. Duplicem, inquam, vitam etc.

τοῦ Χριστοῦ τὴν ἐκ νεκρῶν ἀναγέννησιν ἐκεῖ, χαῖρε, ὁ ἀγγε-
 λος τῆ παρθένης ἐβόησε, καὶ ἐνταῦθα, χαίρετε, ὁ τῆς
 μεγάλης βουλῆς ἄγγελος Χριστὸς ταῖς γυναῖξι ἀνακέκραξεν
 ἐν τῇ πρώτῃ γεννήσει Χριστὸς μετὰ τεσσαράκοντα ἡμέρας
 εἰσῆλθεν εἰς τὴν ἐπίγειον Ἱερουσαλήμ, εἰς τὸν ναόν, καὶ προ-
 σήγαγεν ὡς πρωτότοκος ζεῦγος τρυγόνων Θεῶ, ἀλλὰ καὶ ἐν
 τῇ ἐκ νεκρῶν ἀναστάσει Χριστὸς μετὰ τεσσαράκοντα ἡμέρας
 ἀνῆλθεν εἰς τὴν ἀνω Ἱερουσαλήμ, ὅθεν οὐκ ἐχωρίζετο, καὶ
 εἰς τὰ ὄντως ἅγια τῶν ἁγίων ὡς πρωτότοκος ἄφθαρτος ἐκ
 νεκρῶν, καὶ προσήγαγε τῷ Θεῷ καὶ πατρὶ, ὡς δύο ἀμώμους
 τρυγόνας, τὴν ψυχὴν καὶ τὴν σάρκα τὴν ἡμετέραν: ὃν καὶ
 ὑπεδέξατο ὡς Συμεὼν τις ὁ παλαιὸς τῶν ἡμερῶν Θεὸς καὶ
 πατὴρ, ὡς ἐν ἀγκάλαις ἐν ἰδίῳ κόλποις ἀπεριγράπτως. Εἰάν
 δὲ μυθικῶς ταῦτα, καὶ οὐ πιστῶς, ἀκούεις, κατηγοροῦσι σου²⁴
 αἱ ἄλλοι σφραγίδες τοῦ δεσποτικῆς ἀναγεννήσεως Χρι-
 στοῦ μνήματος ὡσπερ γὰρ ἐσφραγισμένων τῶν παρεμφύτων
 μητρανοίκτων κλειθρῶν τῆς παρθενικῆς φύσεως Χριστὸς ἐκ
 παρθένου γεγέννηται ὡς ἀδιανοίκτων ὄντων τῶν τοῦ τά-
 φου σφραγίδων ἢ Χριστοῦ ἀναγέννησις πέπρακται. Πῶς δὲ ἐν
 τάφῳ καὶ τότε, καὶ ὑπὸ τίνων Χριστὸς ἢ ζωὴ κατατίθεται;
 τῶν ἱερῶν λογίων ἀκούσωμεν ὀφίας γενομένης, φησὶν, ἦλθεν
 ἄνθρωπος πλούσιος τοῦνομα Ἰωσήφ, οὗτος τόλμησας εἰσῆλ-
 θεν πρὸς Πιλάτον, καὶ ἤτήσατο παρ' αὐτοῦ τὸ σῶμα τοῦ
 Ἰησοῦ. Εἰσῆλθεν βροτὸς πρὸς βροτὸν, αἰτούμενος λαβεῖν τὸν
 Θεόν, τὸν Θεὸν τῶν βροτῶν αἰτεῖται πηλὸς πρὸς πηλοῦ
 λαβεῖν τὸν πάντων πλασουργὸν ὁ χόρτος παρὰ χόρτου κο-
 μίσασθαι τὸ οὐράνιον πῦρ ἢ σαγῶν ἢ εἰκτρά παρὰ σαγόνος
 οἰκτρῆς λαμβάνει τὴν ἄβυσσον! Τίς ἶδε, τίς ἤκουσε πώποτε;
 ἄνθρωπος ἄνθρώπων τὸν ποιητὴν τῶν ἀνθρώπων χαρίζεται
 ἄνομος τῶν ἀνόμων τὸν ὄρον καὶ τοῦ νόμου ὑπισχεῖται χαρί-
 ζεσθαι κριτῆς ἄκριτος ὡς κατάκριτον τὸν κριτὴν τῶν κριτῶν
 εἰς ταφὴν ἀφίησιν. Ὀφίας γενομένης, φησὶν, ἦλθεν ἄνθρω-
 πος πλούσιος, τοῦνομα Ἰωσήφ ὄντως πλούσιος, πᾶσαν τὴν
 σύνθετον τοῦ Κυρίου ὑπόστασιν κομισάμενος ἀληθῶς πλούσιος,
 ὅτι τὴν διττὴν οὐσίαν τοῦ Χριστοῦ παρὰ Πιλάτου ἔλαβε καὶ
 γὰρ πλούσιος, ὅτι τὸν ἀτίμητον μαργαρίτην ἠξιώθη κομι-
 σασθαι ὄντως πλούσιος βαλάντιον γὰρ ἐβάσασε γέμον τοῦ
 θησαυροῦ τῆς θεότητος πῶς γὰρ οὐ ὁ τὴν τοῦ κόσμου ζωὴν
 καὶ σωτηρίαν κτησάμενος; πῶς δὲ οὐ πλούσιος Ἰωσήφ δῶρον
 δεξάμενος τὸν πάντα τρέφοντα καὶ πάντα δεσπόζοντα; Ὀφίας
 γενομένης ἦν γὰρ λοιπὸν δύσας ἐν ἄδῃ ὁ τῆς δικαιοσύνης ἥλιος
 διὸ ἦλθεν ἄνθρωπος πλούσιος τοῦνομα Ἰωσήφ ἀπὸ Ἀριμαθαίας, ὅς ἦν κρυβόμενος διὰ τὸν φόβον τῶν Ἰουδαίων ἦλθε θῆ
 καὶ Νικόδημος, ὁ ἐλθὼν πρὸς τὸν Ἰησοῦν νυκτὸς μυσήριον μυσήριον ἀπόκριφον δύο κρυπτοὶ μαθεῖται κατακρύφαι Ἰησοῦν

mulieribus acclamavit. In prima generatione Christus
 post quadraginta dies ingressus est terrestrem Jero-
 solymam, in templum; et obtulit ut primogenitus
 par turturum Deo: verum et in sepultura (*pro: re-
 surrectione*) a mortuis Christus post quadraginta dies
 ascendit in superam Hierosolymam, a qua non erat
 separatus, in vere sancta sanctorum, ut primo geni-
 tus, incorruptus a mortuis, et obtulit Deo et patri,
 duos turtures, animam et carnem nostram; quem
 etiam suscepit, veluti Symeon quidam, antiquus
 dierum Deus et Pater, tanquam in ulnas, in proprios
 sinus. Si vero fabulose hoc, et non fidei-gratia audis,
 accusant te non dissoluta sigilla regenerationis Chri-
 sti sepulcri. Quemadmodum enim obsignatis sigillis
 virginittatis clausis ¹⁾, Christus ex virgine natus est,
 sic quin-essent aperta sepulchri sigilla, Christi rege-
 neratio facta est. Qua autem ratione, et quando et
 a quibus in sepulchro Christus vita conditur, sacra
 verba audiamus. *Vespere, inquit, facto, venit
 homo dives, nomine Joseph. Hic sumta-
 audacia ingressus est ad Pilatum, et petiit ab eo cor-
 pus Jesu. Ingressus est mortalis ad mortalem, petens
 ut-accipiat Deum, Deum hominum. Petebat lutum
 apud lutum, accipere conditorem omnium; foenum
 a foeno, accipere coelestem ignem; gutta parva a
 gutta, accipere abyssum! Quis vidit, aut quis audi-
 vit unquam, hominem homini factorem hominum
 largientem. Impius justum et conditorem legum pol-
 licetur donare. Judex damnatus, tanquam condem-
 natum, judicem judicum, sepeliendum dat. *Vespere
 facto, venit homo dives nomine Joseph. Vere dives,
 utpote qui omne compositum corpus
 Domini retulit. Vere dives, quoniam duplicem sub-
 stantiam (οὐσίαν) Christi a Pilato accepit: et dives,
 quoniam inaestimabilem margaritam dignus habitus
 est referre. Vere dives, loculos enim retulit plenos.
 divinarum divitiarum. Quomodo non dives, universi
 mundi vitam et salutem nactus? quomodo non dives
 Joseph, dono accepto eo, qui ei alit omnes et omni-
 bus dominatur. *Vespere facto, occiderat enim
 jam in Infernum justitiae sol. Quapropter venit ho-
 mo dives nomine Joseph ab Arimathea, qui erat occultus
 discipulus, ob metum
 Judaeorum. Venit autem et Nicodemus, qui venerat ad
 Jesum noctu. *Mysterium my-
 steriorum absconditum; duo occulti discipuli, occu-
 lere Jesum in sepulcro veniunt: occultum in Inferno
 mysterium occulti- (*reliqua 3 desunt*).****

2) Obscura haec per librarii oscitantiam, e graeco melius patebunt. Sine dubio omisit aliqua.

ἐν τῷ αὐτῷ ἔρχονται τὸ κρυπτόν ἐν τῷ αὐτῷ μυστήριον τοῦ κρυπτοῦ Θεοῦ ἐν σαρκί διὰ τῆς ἰδίᾳς κρυψέως (Cum cod. slavicus hic finem habeat, aeque et graeca abrumpimus).

LOCORUM BIBLICORUM COLLATIO.

CODEX CLOZIANUS.

RECEPTA RUSSORUM VULGATA.

(Ed. Kiev. 1758. fol.)

- Lin. 9. не нзинѣ постыдѣица иѣковѣ, ни нзинѣ лица прѣложитѣ иль: нѣ егда оузыратѣ чѣда ихѣ дѣла моѣ, мене ради свѣтатѣ има мое, и освѣтатѣ домѣ иѣковѣ, и ѣа илѣва оубоимѣтѣ. и разумѣитѣ дѣхомъ блждѣшнѣи разумѣ, а рѣпѣштѣштен наочѣтѣтѣ глѣтѣ мирѣ.
- Lin. 21. изоустѣ младенечѣ и сѣжштитѣ сѣврѣшилѣ еси хвалѣ.
- Lin. 59. ѡсана сѣоу дѣвѣ, блѣнѣ градѣи вѣ има гѣе.
- Lin. 56. о ги сѣси, о ги поспѣши.
- Lin. 70. слоухѣ соуетѣнѣ не примѣши.
- Lin. 86. любаи оѣа ли матерѣ паче мене, нѣстѣ ми на подобѣ.
- Lin. 117. люкодѣбанѣ же и всѣка нечистота вѣ васѣ да не именуѣтѣтѣ, ѣкоже подоклетѣ свѣтѣимѣ. и никѣтоше васѣ да не слѣшитѣтѣ тѣштимѣи словѣсѣи: не люкодѣи ко, ни клеветѣници, ни обидѣлибѣи цѣрствѣи бжѣи наслѣдѣтѣвоуѣтѣтѣ. сѣхѣ ко ради градѣтѣ гнѣвѣвѣ бжѣи на сѣнѣи противѣнѣнѣи.
- Lin. 129. всѣкѣ поуштаѣи женѣ своѣ развѣ словѣсе люкодѣбанѣаго, творитѣтѣ прѣлюкѣи творитѣ. и всѣкѣ прилѣплѣѣи са потѣпѣзѣ, прѣлюкѣи дѣетѣ. ѣже ко ѣвѣ сѣвелѣ естѣ чѣа, да не разлючѣтѣтѣ.
- Lin. 134. Фропитѣоуѣе малахеѣоу сѣс.: и женѣ юности твоеѣ да не оставѣши. нѣ дѣште вѣзненѣвидѣвѣ отѣпоустѣиши. и покрѣтѣтѣ нечѣстѣе на тѣ, глѣтѣтѣ гѣ.
- Lin. 162. кого иштѣте?
- Lin. 170. и иудѣ стѣѣше сѣ нимѣи, тѣ рекѣи: чѣто хоштѣте ми дѣтѣи, и дѣзѣ вамѣ прѣдѣамѣи.
- Lin. 178. слѣнѣшѣвѣше глѣсѣ, и дѣж вѣспѣтѣ и падѣж на земѣи ници.
- Lin. 211. сѣгрѣшихѣ, прѣдѣвѣтѣ крѣвѣ непѣвинѣнѣж.
- Lin. 229. и поставѣиша емоу дѣти ·J· сребрѣнѣкѣ.
- Lin. 245. тогда прѣстѣжпиша кѣ немѣоу оучѣници егѣ глѣшѣтѣ: кѣдѣ хоштѣшѣи оугѣтовѣемѣтѣ тѣвѣтѣ ѣсти пасѣж?
- Lin. 274. тако ко естѣ намѣ лѣпо сѣконѣчатѣ всѣкѣж прѣвѣдѣж.
- Lin. 284. ѣвѣ сѣа своегѣ послѣа, рѣждѣема отѣ женѣи. сѣжшѣаѣмѣ подѣзѣ законѣмѣ искоупѣтѣ (Supino).
- (Isaiae 29, 22.): не нѣинѣ постыдѣитѣтѣ иѣковѣ, ни нѣинѣ лицѣ своеѣ иѣзмѣнитѣтѣ иль. но егда оубѣидѣтѣтѣ чѣда ихѣ дѣла моѣ, менѣ ради ѡсѣтѣтѣтѣ има моѣ, и бѣа илѣва оубѣоѣтѣтѣ. и оураздѣмѣютѣтѣ заблѣдѣждѣоуѣи дѣхомѣ, смѣислѣ, и рѣпѣшнѣи на дѣчѣтѣтѣ послѣшати, и пѣзычы нѣмотѣстѣоуѣи на дѣчѣтѣтѣ глѣгѣлатѣи мирѣ.
- (Ps. 8, 3.): иѣзѣ оустѣ младенѣчѣи и сѣбѣшихѣ совершилѣ есѣи хвалѣ...
- (Matth. 21, 9.): ѡсѣнна сѣдѣ дѣвѣ: блѣвенѣ градѣи во има гѣе...
- (Ps. 117, 25.): ѡ гѣи спасѣи же, ѡ гѣи поспѣши же.
- (Ex. 23, 1.): да не прѣимѣши слѣдѣа сѣетѣна.
- (Matth. 10, 37.): иже любитѣтѣ оѣа илѣ матерѣ паче мене, нѣстѣ менѣ достѣоинѣ.
- (Eph. 5, 3.): блѣдѣтѣ же и всѣка нечистѣта и лихѣоимѣство ниже да именуѣтѣтѣ вѣ васѣ, ѣкоже подоклетѣтѣ сѣтѣимѣ. ... никѣтоже васѣ да асѣтѣтѣ сѣетѣными словѣсѣи: всѣкѣ блѣдѣнѣкѣ, илѣ нечѣстѣ, илѣ лихѣоимѣтѣ. не имѣтѣтѣ достѣоинѣа кѣ цѣрствѣи хрѣтѣа и бѣа. сѣхѣ ко ради градѣтѣ гнѣвѣвѣ бжѣи на сѣнѣи непѣкорѣвѣлѣ.
- (Matth. 5, 32.): всѣкѣ ѡпѣдѣшѣи женѣ своѣ, развѣ словѣсе люкодѣбанѣаго, творитѣтѣ ю прѣлюкодѣбѣиство вѣтѣи. и иже пѣщѣнѣицѣ поѣметѣ, прѣлюкодѣбѣиство вѣтѣтѣ (Mt. 19, 6.): еже оубѣ бѣа сочѣтѣа, чѣловѣкѣа да не разлѣчѣтѣтѣ.
- (Malach. 2, 15.): и женѣи юности твоеѣа да не ѡстѣавѣши: но дѣще возненѣвидѣвѣтѣ ѡпѣдѣтѣиши ю и покрѣѣтѣтѣ нечѣстѣе помѣшлѣнѣа твоеѣа, глѣгѣлетѣтѣ гѣдѣ всѣдѣржѣитѣлѣ.
- (Jo. 18, 4.): когѣ ищѣте?
- (Matth. 26, 15.): стѣоѣше же и иѣдѣа... сѣ нимѣи, .. чѣто ми хоштѣте дѣти, и дѣзѣ вамѣ прѣдѣамѣ егѣ.
- (Jo. 18, 6.): ... и дѣоша вѣспѣтѣ, и пѣдѣоша на землѣи.
- (Matth. 25, 4): согрѣшихѣ прѣдѣвѣтѣ крѣвѣ непѣкѣинѣнѣю
- (Matth. 26, 15.): сѣи же поставѣиша емѣ тридѣсѣтѣ сребрѣнѣкѣ.
- (Matth. 26, 17.): прѣстѣдѣпиша оучѣнѣици ко иѣсѣ, глѣоуѣе емѣ: гѣдѣ хоштѣши оугѣтовѣемѣтѣ тѣи пѣсти пѣсѣхѣ?
- (Matth. 5, 15.): тѣкѣ ко подѣбѣлетѣ намѣ испѣлнѣитѣи всѣкѣ прѣвѣдѣ.
- (Gal. 4, 4.): послѣа бѣтѣ гѣна своегѣ, рѣждѣемагѣо ѡ женѣи, бѣвѣаема подѣ законѣмѣ: да подѣзакѣннѣа и сѣбѣпитѣ.

- Lin. 302. сътвори намъ кѣли, иже поидѣтъ прѣдъ нами. (Ex. 32, 1.) .. сотвори намъ боги, иже поидѣтъ прѣдъ нами.
- Lin. 311. да егда възпроситъ тѣ сѣи твои, чѣто се естъ, речеши емоу: ꙗко кровьж сего обываѣте помазахъ прагъи двѣри і изкѣгъ самръти, ѡже гоукителъ наведе на елюптѣни въса. и сежъ кровьж не възможе възкочити, и ꙗзвж навести. (Ex. 12, 27.) .. егда възглаголютъ вамъ сынове ваши, чѣто естъ сажженіе сѣе? и рцѣте имъ: жѣртва пасха сѣа Гдѣ, иже покрѣ домы сѣовъ Іилевыхъ во егѣптѣ, егда поки егѣптань. Reliqua minus etiam concordant (quia Noster e memoria citat.)
- Lin. 350. на рѣцѣ вавилонскѣ, тоу сѣдохомъ и плакахомъса, на брѣиі посрѣдѣ ея окѣсихомъ органъи наша. тоу възпросиша насъ пѣньшии нзи: поите намъ отъ словесъ пѣсньнъихъ, и рѣхомъ, како поемъ пѣснь гѣж на земли тоужденъ? (Ps. 136, 1.) : на рѣкахъ вавлонскихъ тамъ сѣдохомъ и плакахомъ, внегда поманѣти намъ Сѣина: на берѣихъ посрѣдѣ егѣ окѣсихомъ органы наша. ꙗкѣ тамъ вопросиша ны пѣньшии насъ ѡ словесѣхъ пѣсней, и вѣдшии насъ ѡ пѣннѣи; воспѡйте намъ ѡ пѣсней Сѣинскихъ: Какъ воспѡемъ пѣснь Гдню на земли чуждѣи?
- Lin. 370. взи присно дхѣоу сѣоумоу противитеса. (Act. 7, 51.) : въ присно дхѣоу Сѣомѣу противитеса.
- Lin. 379. се естъ тѣло мое, ломимое за многъи. се естъ кровь моѣ, изливаемаѣ за вѣи въ оставленѣ грѣхомъ. (Matth. 26, 26.) : сѣе естъ тѣло мое... сѣа естъ кровь моѣ ꙗже за многѣа изливаема во ѡставленіе грѣхѣвъ.
- Lin. 421. раститеса, и множитеса, и исплѣните землж. (Gen. 1, 28.) : раститеса и множитеса, и наполните землю.
- Lin. 496. егда приносиши даръ твои, и тоу помѣнеши ꙗко братрѣ твои иматъ нѣчѣто на тѣ, остави тоу даръ твои, иди прѣвѣе сѣмиритъса сѣ кратомъ своимъ, и тогда шедъ принеси даръ твои. (Matth. 5, 23.) : ꙗже принесѣши даръ твоѣи ко олтарю и тѣ поманѣши, ꙗко братѣ твоѣи иматъ нѣчѣто на тѣ: ѡстави тѣ даръ твоѣи прѣдъ олтаремъ, и шедъ прѣжде смириса сѣ кратомъ твоимъ, и тогда пришедъ принеси даръ твоѣи.
- Lin. 514. клажени сѣмирѣжштен, ꙗко ти сѣнове кожи нарежѣтѣса. (Matth. 5, 9.) : клажени миротворцы, ꙗкѣ тѣи сѣнове живѣи нарежѣтѣса.
- Lin. 645. ꙗкоже естъ поставилъ день въньже хошетѣ сѣдити кѣ въсен земли правдоѣж мжемъ имъже нарече вѣрж дати въсѣмъ, въскрѣшши змрътвѣихъ. (Act. 17, 31.) : занѣ ѡуставилъ естъ дѣнь, въ ѡньже *) хошетъ сѣдити вселеннѣи въ правдѣ, ѡ мѣжѣ, егѣже прѣдѣстави; вѣрѣ подѣа всѣмъ воскресивъ егѣ ѡ мертвыхъ.
- Lin. 665. помѣни ма гѣ въ цѣсарствѣ твоемъ. (Luc. 23, 42.) : помани ма Гдѣ, егда прѣидѣши во цѣствѣи сѣи.
- Lin. 921. поздѣже кѣивашю прѣде чловѣкѣ когатъ. (Matth. 27, 57.) : поздѣже кѣившъ прѣидѣ члвѣк когатъ ѡ Арѣмаѣѣ (sic), именемъ Іосифъ.

A P P E N D I X.

Mentionem fecimus praef. p. X. psalterii cyrillianis litteris exarati, at initialibus nonnullis glagoliticis, membranacei sec. XI. (Huicque seculo codicem deputavit non cupidior fortasse cimelii sui dominus, sed peritissimus talium thesaurorum aestimator omni exceptione major Al. Vostokovius. Unde necessario consequitur, prout jam supra docuimus, litteras glagoliticis, utpote quae jam in codice sec. XI habeantur, falso dici excogitatas seculo demum XIII — XIV). Sed en tibi jam etiam hujus psalterii specimen, folium nobiscum communicatum a doctissimo Petro Köppen, parentibus Chattis prognato in Russia Germano, „doctoque sermones utriusque linguae”. Est fragmentum ps. CIII, 1 — 11, cum brevi expositione allegorica, qualem et Bononiensi codici, ejusdem fortasse aetatis, inesse suspicatur Vostokovius, in ipsis codicibus tam slavico quam graecis in editis tributam S. Athanasio; non tamen diserte S. Athanasio Magno seu Alexandrino, sed aut alii cuicumque demum S. Athanasio recentiori, aut cum Montefalconio S. nescio itidem cui Cyrillo tribuendam. Invenimus tandem ejusdem expositionis tertium codicem, membranaceum, seculi XII — XIII, in ipsa Caesarea bibliotheca. Isque codex Caesareus disertis verbis hanc ἐξήγησιν dicit esse Origenis. Ex hoc ergo insperato fortunae dono habes hic simul in editum archetypon graecum e Caesareo codice, collatum cum Ambrosiano III^m Car. Oct. Comit. Castillionaei humanitate nobis submisso penes in editam Slavicam versionem cum latina Interpretatione nostra. Taleque psalterium interpretatum голковата псалтирь vocatur Russis. Audi jam veterem codicem, comparaque, si lubet, cum vulgato textu Bibliorum ed. Petrop. 1816, 8. hic in tuum commodum apposito e regione.

*) Conf. Dobr. Instit. p. 21, 498 et 659, qui haec improbat, про вѣньже, q. d. во ньже, in quem.

Psalmi interpretati archetypon graecum ineditum.

Ἐπὶ ὑδάτων γὰρ ἠδράσαι χειρὶ Θεοῦ, καὶ μένει ἀσάλευτος τὸ δ' αὐτὸ καὶ ὁ ἀνθρώπος ὡς γῆ ὡν ἐπὶ τοῦ ὕδατος θεμελιούται τοῦ βαπτίσματος.

Οὐ κλιθήσεται εἰς τὸν αἰῶνα τοῦ αἰῶνος. Οὐ κινεῖται καὶ ταῦτα ἐπὶ τῶν ὑδάτων ἐσηριγμένη βουλή γὰρ Θεοῦ ἐσθίριεται καὶ διαμένει.

Ἄβυσσος ὡς ἱμάτιον περιβόλαιον αὐτοῦ, τὸ ἀκατάληκτον λέγει τοῦ μυσηρίου τῆς σαρκώσεως ἄβυσσον (nil ultra).

Ἐπὶ τῶν ὄρεων σήσονται ὕδατα. ἐπὶ τῶν δογμάτων τῶν προφητῶν σήσονται τὰ ὕδατα τοῦ βαπτίσματος.

Ἀπὸ ἐπιτιμῆσεώς σου φεύξονται, οἱ δαίμονες. ἐπὶ τῶν ὑδάτων τοῦ βαπτίσματος ἐπιτιμῶνται γὰρ τῆ σφραγίδι τοῦ σαυροῦ.

Ἀπὸ φωνῆς βροντῆς σου δειλιάσουσιν. Ἀπὸ φωνῆς τοῦ εὐαγγελικοῦ κηρύγματος φοβηθήσονται πάντα τὰ πονηρὰ πνεύματα.

Ἀναβαίνουνσιν ὄρη καὶ καταβαίνουνσιν πεδία. Οἱ δαίμονες ὑψηλοῦνται γὰρ ὡς ὄρη, καὶ ταπεινοῦνται δὲ ὡς πεδίων ἀφανισμοῦ· καθὼς γέγραπται λέγει δὲ καὶ τὰ κύματα τῆς θαλάσσης.

Εἰς τόπον ὃν ἐθεμελίωσας αὐτοῖς. Ἐκεῖ γὰρ ἐπορεύθησαν εἰς τὸν τόπον τὸν ὀρισθέντα αὐτοῖς ὑπὸ Θεοῦ. λέγει δὲ καὶ τὰ κύματα τῆς θαλάσσης καὶ τῆς αἰσθητῆς καὶ τῆς νοητῆς.

Ὅριον ἔθου ὃ οὐ παρελεύσονται, τῆ γὰρ θαλάσση ὄριον τὴν ψάμμον ἔθετο, ἀλλὰ καὶ τοῖς δαίμοσι τὸν σαυρόν ὅπου γὰρ ἴδωσι, φρίττουσιν.

Οὐδὲ ἐπισρέψουσι καλύψαι τὴν γῆν. Οὔτε γὰρ τὰ κύματα τῆς θαλάσσης

Fragmentum Psalterii interpretati e codice seculi XI.

НА ВОДАХЪ КО ОУТВЪРДИ СЯ РЪКОМЪ БЖИКИЖ. И ПРЪКЪИВАЕТЬ НЕПОДВИЖИМА. ТАКОЖДЕ И ЧЛКЪ ЗЕМЛѦ (sic) СЪИ. НА ВОДѢ ОСНЪИВАЕМЪ ЕСТЬ. КРЪШТЕНЪА (sic).

НЕ ПРЪКЛОНИТЬСЯ ВЪ ВЪКЪ ВЪКА *
НЕ ДВИЖИТЬ КО СЯ И СИ НА ВОДАХЪ. ОУТВЪРЖДЕНА ВОЛКЪ БЖИКИЖ ОУТВЪРДИСА И ПРЪКЪИВАЕТЬ *

БЕЗДЪНА ЯКО (sic) И РИЗА ОДЪБНЪКЪ ЕА *
НЕПОСТИЖЬНОКЪ ГЛКТЬ ЧАЙНЪА И ВЪ ПЛЪШТЕНЪА (sic) БЕЗДЪНЪ. ПКО ИЗМЪРИТИ НЕВЪЗМОЖЪНЪ *

НА ГОРАХЪ СΤΑΝΖΤЪ ВОДЪИ.
НА ΔΑΓΜΑΤΉΧΉ (sic) ΠΡΟΡΟΧΉΧΉΧΉ
ΣΤΑΝΖΤЪ ВОΔΉ ΚΡΥΨΤΕΝΉΑ (sic) *

ΟΤΑ ΖΑΠΡΕΨΤΕΝЪА (sic) ΤΒΟΕΓΟ ΝΟΒΕΓΗΖΤЪ
ΚΉΣΟΒΕ ΟΤΑ ВОΔЪΙ ΚΡΥΨΤΕΝЪА. ΠΡΟΓΟΝИМИ КО СЖТЬ. ЗНАМЕНЪЕМЪ ΚΡΥСΤЪ-НОМЪ.

ΟΤΑ ΓΛΑСА ΓΡΟΜΑ ΤΒΟΕΓΟ ΟΥΣΤΡΑШПТЬСА (sic)
ΟΤΑ ΓΛΑСА ΑΝΓΛΕΚЪΙ (sic) ΠΡΟΠΟΒΉΔИ.
И ΟΥΒΟΛТЬСА ВЪСИ ΑΖΚΑΒЪНИ ΚΉΣИ *

ВЪСΧΟΔАТЬ ГОРЪИ И НИЗΧΟΔАТЬ ПОЛѦ (sic)
ΔΕΜΟНИ ВЪЗВЪШΛΑΖΤЪ КО СЯ ПКО ГОРЪИ, НИЗΧΡЪΒΙΖΤЪЖΕ ΠΚΟ ΠΟΛΕ ΠΡΟСМΡΑЖДЕНИ ΠΚΟЖΕ ΚСТЬ ΠΕΑΝΟ (sic) ΓΛΚΤЪЖΕ И ΒΛΑΝЪИ ΜΟΡЪΚЪИА *

ВЪ ΜΉСΤΟ ΑЖЕ ЕСИ ΟСНОВАΛЪ ИΜЪ *
ΤΑΜΟ ΠΟИΔΟШП (sic) ВЪ ΜΉСΤΟ НАРЕЧЕНО ИΜЪ ΟΤΑ ΕΑ. ΓΛΚΤЪЖΕ И ΒΛΑΝЪИ ΜΟΡΑ И ЧЮВЪСΤЪВЪНАΛΓΟ И ΡΑΖΟΥΜЪ-НАΛΓΟ *

ΠΡΕΔΕΛЪ ΠΟΛΟЖИ. ΛЪ. Ε (sic haec tria) ЮЖЕ (?) НЕ ПРЪИΔΑΖΤЪ
... ΠΡΕΔΕΛЪ ΠΉСЪКА ΠΟΛΟЖИ. ΝЪ И ΚΉСΟΜЪ ΚΉСΤΑ. ИЖЕ И ΒИΔΕΒЪШЕ ΤΡΕΠЕШΤΖΤЪ *

НИ ΟΚΡΑΤИТЬСА ΠΟΚΡЪИΤЪ ΖΕΜΛИА *
НИ ΒΛΑΝЪИ ΜΟΡЪΚЪИА ΜΟΓЖΤЪ ΠΟ-

Textus Psalmi slavicus vulgatus, ineditaeque expositionis Interpretat. nostra

Super aquis enim stabilita est manu Dei et permanet immobilis. Sic et homo, terra cum-sit, in aqua fundatus est baptismi.

НЕ ПРЪКЛОНИТЬСА ВЪ ВЪКЪ ВЪКА.
Non inclinabitur in seculum seculi.
Non enim movetur etiamsi est super aquis. Stabilita voluntate divina, firmata est et permanet.

(6) ΚΕΖΔΝΑ ΠΚΩ ΡΙΖΑ ΟΔΒΑΝΙΕ ΕΑ,
Abyssus, sicut vestimentum amictus ejus:
Incomprehensibile dicit mysterium, et incarnationis abyssum, quippe quam emetiri non possis.

НА ГОΡΑΧЪ СΤΑΝΔΤΑ ВОΔΗ:
Super montes stabunt aquae.
Super dogmatibus prophetarum stant aquae baptismi.

(7) Ξ ΖΑΠΡΕΨΕΝΙΑ ΤΒΟΕΓΩ ΠΟΚΉ-ΓΗΔΤΑ
Ab increpatione tua fugient
Daemones ab aqua baptismi. Fugantur enim signo crucis.

Ξ ΓΛΑСА ΓΡΟΜΑ ΤΒΟΕΓΩ ΥΒΟΛΤСА.
A voce tonitruui tui formidabunt.
a voce angelicae (sic, errore obvio, pro: evangelicae) praedicationis. Et formidabunt omnes maligni daemones.

(8) ΒΟСΧΟΔΑΤЪ ГОРЪИ, И НИЗΧΟΔАТЪ ПОΛΑ.
Ascendant montes et descendant campi
daemones. Ascendant enim sicut montes, defluuntque sicut campus faetore infecti, sicut est scriptum. Dicit vero et fluctus marinos.

ВЪ ΜΉСΤΟ ΕΉЖЕ УСНОВАΛЪ ΕΣΙ ИΜЪ.
in locum quem fundasti eis.
Illuc ierunt in locum indictum eis a Deo. Dicit vero et fluctus maris tam sensibilis quam intellectualis.

(9) ΠΡΕΔΕΛЪ ΠΟΛΟЖИΛЪ ΕΣΙ, ΕΓΩ-ЖЕ НА ΠΡΕИΔΑΤЪ,
Terminum posuisti, quem non transgredientur.
(Mari) terminum arenae posuit. Sed et daemonibus (terminum) crucis, quam conspicati contremiscunt.

НИЖЕ УВРАТЪЛТСА ΠΟΚΡΥΠΤИ ΖΕΜΛЮ.
Neque convertentur operire terram.

S L A V O R U M

L I N G U A E S A C R A E

B R E V I S

GRAMMATICA ET LEXICON.

S. J. A. V. O. R. U. M.

L I N G U A E S A C R A E

R E F I S

GRAMMATICAE ET LEXICON

CAPUT I.

De litteris Slavicae linguae.

§. 1. **R**idicula videatur obiter legenti anonymi graeculi e codice Bibliothecae Regiae Parisinae Coll. 4432 narratio a Bandurio edita, de Christianae religionis apud Russos initiis, et origine alphabeti cyrilliani. Narrat graeculus, Russorum a Judaeis et Saracenis de religione pertentatorum, simul volentium data hac occasione „omnia probare et quae bona forent tenere” legatos quattuor primum adiisse Romam veterem, satisque illis placuisse „et templorum decorem et sacerdotum ordinem ipsumque adeo patriarcham, quem papam vocant, a quo verbis et doctrina institutos” domumque reversos magnum regem (ρῆγαν) suum hortari coepisse, ut Romanorum fidem amplecteretur. At proceres lentius festinasse, voluisseque novae etiam Romae, quae veteri praestaret, periculum fieri. Missis ergo iisdem legatis Constantinopolin, Basilio Macedone imperante (A. D. 867—886) ab eoque humanissimo hospitio exceptis magis etiam et templum S. Sophiae admirabile et liturgiae magnas tremendasque cerimonias placuisse: et humanam plane naturam visos exsuperare „juvenes alatos, specioso nec consueto amictu, qui pavementum minime contingebant, sed per aëra ferebantur psallentes: Sanctus, Sanctus, Sanctus. Graeci tunc πρόξενοι ad stupentes hospites Russos: Nescitis fortasse, ipsos angelos de coelo descendere et cum sacerdotibus nostris λειτουργεῖν? Quae cum reversi legati Regi suo retulissent, nulla interposita mora Constantinopolin legatos misit, qui episcopum peterent, ut innumeram ibi populi multitudinem doctrina imbueret et baptizaret.

Basilii Imperator magno cum gaudio episcopum (anonymum) misit pietate et virtute clarum, cum comitibus duobus, Cyrillo et Athanasio, qui et ipsi virtute, eruditione et prudentia ornatissimi erant. — Eo profecti illi omnes edocuerunt et baptizarunt, et Christianae pietatis rudimentis imbuerunt. Cum autem gentem eam omnino barbaram et rudem cernerent, ac nullo modo possent doctissimi viri viginti quattuor graecorum litteras ipsos edocere; ne rursus a pia religione deflecterent, triginta quinque litteras ab se inventas et exaratas iisdem tradidere, quarum nomina haec sunt: ας, μπούκη, βετδ (βεδῦ?), γλαωδ (γλαωδ?), δοπρῶ, γέεσι, ζιβήτ, ζελῶ, ζεπλέα, ἦζε, ἦ, κάκω, λουδία, μη (sic), νās, ᾠν, ποκόη, ριτζίη, σσλῶβω, ντεβέρδο, ἦκ, φέρωτ, χερ, ᾠτ, τζῆ, τζέρβη, σία, σθία, γέορ, γερῆ, γερρ, γέατ, γίου, γέους, γέα. Hae sunt 35 Russorum litterae, quas hactenus omnes ediscunt, atque rectam piae religionis notitiam obtinent”.

Nota hic primo, videri fabulosam totam historiolum hanc Russis ipsis, quippe quibus post integrum demum a Basilio seculum illuxerit Christi fides. Et quis praeterea non rideat auctorem, aut se putet ab illo rideri narrante, Russos indoctiles primum 24 litterarum, paulo post 35 (adeoque dimidio fere plures) didicisse nullo negotio! At penitus scrutanti satis appareat sanus veteris famae sensus: graecum nempe alphabetum, sonos tantum 24 repraesentans non suffecisse repraesentandis dimidio pluribus linguae slavicae sonis; ideoque Slavos, conantes primo magistrorum graecorum jussu graecis litteris repraesentare suam linguam, ob signorum defectum ad primum jam passam offendisse et claudicasse (cf. ipsum, qui haec narrat, graeculum ridicule claudicantem in slavicarum litterarum nominibus scribendis; aut pone dictari scribendum: κοψε, οῦε μαση: nonne Slavus in tribus vocabulis haerebit quater, solo graeculi alphabeto instructus, pejus quae scribet slavica quam vel noster Frisingensis p. XXXV, sive Βόζε, ὄτζε νās scripserit, sive etiam Μπόζε, ᾠτσε νās?) — sicque pertaesos vano labori renunciasset: at mox a daucto per intelligentem rei Cyrillum iis, quae antea deficiebant, novis signis alphabeto eodem graeco, denuo recte et ex ordine processisse contentissimos et laetissimos, sic confutantes re ipsa scholasticorum verba negantium posse bene convenire simul graecis litteris et quas vocant barbaricas. Et jure mirere, hanc naturalem mali medelam venisse in mentem cuicumque demum alphabeti dicti Coptici auctori, itemque Ulphilae Gotho sec. IV, et Armeno Mjesrob sec. item IV, nostroque Cyrillo sec. IX; fugisse contra omnes fere litterarum latinarum apostolos; imo hodie et Russos, in reliqua Occidentis cultura Latinorum discipulos, ipsos quoque cum recentiori Europa claudicare (scribentes μεαῖ pro мѡαῖ aut мѡαῖ, εακα pro ѡака etc. quamvis Cyrilli habeant luculentissimum exemplum methodi rectoris). Sed jam ad alphabetum ipsum accedamus.

Vides ipse, candide lector, exhiberi jam hucusque, in hac communi Abecedariorum Slavicorum Tabula, praeter elementa vera, id est sonorum simplicium signa itidem simplicia, etiam syllabas integras, quas diphthongos voces, et binorum sonorum compendia. Quare non miraberis, nos tantae summae adicere insuper nonnulla signa cyrilliana, partim nescias utrum ab origine servata an posterius subnata apud Valachos, partim nostro aevo neque inepte excogitata a Serbis hodiernis. En illa:

45	Valach. et Serb.	ψ, respondens	gi ital., j anglico.						
46	— — —	↑	— — —	in gallico					
47	Serbor.	ђ	— — —	dj intime	colliquescentibus;	дъ russ.;	д' boh.;	similis dz' polon.	
48	— . . .	ћ	— — —	lj	— — —	гъ —	г' —	— — —	—
49	— . . .	ь	— — —	lj	— — —	лъ —	л' —	— — —	—
50	— . . .	ѣ	— — —	nj	— — —	нъ —	н' —	aequalis n'	—
51	— . . .	ј	— — —	j latino	— — —	ѣ, —	г —	— — —	—

ADNOTATIUNCULAE IN TABULAM.

1) Litterarum appellationes plerasque vides esse vocabula slavicae linguae incipientia ab ipsa sua littera. Dicitur plerasque; nam nonnullae graecae sunt, aliae plane technicae sicut latinae omnes. Ac slavicae quidem plerisque vim intulit Clemens Grubissich, ut integras extorqueret sententias per alphabetum decurrentes: **ИЗЪ КОГЪ ВИДЪ ГЛАГОЛЪ, ДОКРО СЪТЪ ЖИВЪТ-О (!) СЪЛО (?) ЗЕМЛА,** (expuncto pro noviter invento **ИЖЕ** ad propositum minus quadrante) **І КАКО ЛЮДИ МЪСЛИТИ. НАШЪ ОНЪ ПОКОЙ. РЪЦИ СЛОВО ТВЕРДО ОУКЪ.** (i. e. Ego Deus Vitus ajo, bonum est vivere de rure (!) terrae, — et quomodo viri cogitare; nostra illud (!) requies. Dic litteram (!) fortiter u). Neque sic progredi potuit ultra litteram 21. Neque vel Hebraei in sententiam coegere sua Aleph, Beth, Gimel; multo minus Graeci detorta inde **Αλφα, Βήτα, Γάμμα;** nec Germani runarum nomina, Scis Graecos phoenicias appellationes paullulum detortas retinuisse; Germanos contra veteres suas runas appellasse vocabulis suae linguae, plane ut vides fecisse et Slavos. Gothorum quidem in hac re methodus ignoratur; putes tamen servasse cum runis nonnullis etiam appellandi morem veterem.

2) Vocabula plane latina fert et jus mirum est quantum faveant veteri traditioni inventi alphabeti slavici jam ante Cyrillum graecum. Adde utriusque litterae figuras ambas esse sicut **τῶ ω** et **ω** plane easdem in utroque alphabeto, tam glagolitico quam cyrilliano; glagoliticamque videri e latinis **jv** natam. Quod adstruit Dobrovius, esse cyrillianum **ю** abbreviatum ex **юу**, omni caret vetustissimorum codicum testimonio; id quod jam Vostokovius animadvertit.

3) Appellationum scriptio in columna secunda Russorum est hodiernorum, prima codicum veterum. Mirere e. g. **ГЛАГОЛЪ** scribi, per **к**, nec slavice, imo nec russice, pro **ГЛАГОЛЪ**. Quid si Russi habeant cum **АМНЬ** et aliis, ipsaque sibi contraria ineptaque **ы** pro **ѣ** figura invecum a Cypriano metropolitano A. 1376 — 1406 litterarum in Russia post captivitatem tataricam restauratore Serbo? In aliis nempe, quae russica simul essent, potuere Russi e sua dialecto restituere discrimen **ѣ** et **к**, in his exteris non item. Mirere praeterea **АЗЪ** scribi, non **АЗЪ**, quamvis si **АЗЪ** conferas cum gr. **ἐγώ** aut latino **ego**, appareat esse natum **r** mutato in **з** ante **к**, sicut in **КЪНАЗЪ**, **ПЪНАЗЪ** natis e germ. **kunig**, phenig. Sed cum et in Ostromiro habeatur **АЗЪ**, non **АЗЪ**, non ausi sumus recedere a recepto. Imo cf. infra notam 8.

4) Characteris 44 nomen **yk** habes in vetustissimo codice Parisino; ex quo et hoc vides, veteres pressius insistisse graeco alphabeto, in quo post **τ** sequitur **υ**, non

ου; haec enim olim diphthongus, quamvis fortasse jam a Christo nato non amplius **διφθόγγως** sonaret sed simpliciter **υ** latinum, tamen in alphabeto graeco non apparet sic cum **ο** combinata. Russi, impatientes putem signi duplicis **οу** pro sono simplici **υ**, sat male abjecto priori **ο** retinere solum **υ** (quod idem est ac si Gallus pro **ου** repente scribat **υ**); idque jam in Ostromiri Kalendario sec. XI invenias, attamen per exceptionem potius quam de regula sic usurpatum. Sic cum illis opus esset vero graeco **υ** ad nomina propria **Συμεον** etc. effluxere novum suumque **v**: **СΥΜΕΩНЪ**. Sic et cum **ε** verum ab initio je pronunciant, invenere **э** suum pro **ε** **ψιλῶ**, non jotato.

5) Notum est, Graecorum veterum **ι** et **υ** nunquam in diphthongum coalescere cum vocali insequente, Latino- rum contra saepissime. Hinc factum est, ut tribus ab hinc seculis tandem ab hominibus barbaris succurreretur Quintiliano querenti defectum signaculi I et V consonantium diversi ab eorundem vocalium signaculis; Moderni nempe Europaei duplices litterarum I et V figuras in Codicibus obvias ita distribuerunt ut I et U vocalium, J contra et V consonantium munera obirent. Sed ignota erat nova haec medela tam Glagolitae quam Cyrillo; videsque pro V consonante alteri praesto fuisse latinum V, vix ab illo mutatum, Cyrillo vero graecum B quod jam tum sonabat **υ** latinum, non amplius **b** ut ante Christum natum. At de J, dii boni, quantum laborabat uterque! Graecus ut moneret in eandem syllabam coire cum vocali sequente, transverso quasi bacillo suum I alligavit ad sequentem vocalem sic: **π, κ, ю, ѣ, ѣ.** Hocque et in fine imitatus est Ostromiri librarius, in cujus **ѣ** itidem bacillo interdum conjugatur **ι** cum praecedente **ѣ**. Haec tamen exceptio potius est quam regula, cum nec in **ѣ** semper, in reliquis plane nunquam appareat bacillus. Nam cum Graecis I post vocalem de regula faciat diphthongum, putavit nec Slavum signo ad id egere peculiari. (At viderunt postmodum Kiovienses **μοι** (οι ἐμοι) longe aliter sonare quam **μοη** (meus), sicque suum **μοη** distinxerunt à **μοη**; Cisdanubianis est **моη** et **моη**). Glagolita vero **π** et **κ** si non plane neglexit, certe **π** confudit cum **ѣ**, et suis **ю, ѣ, ѣ** singulis singula J signa praefixit; j finali aequae cum graeco neglecto. Est autem J consona Slavicae linguae longe familiarissima, ideoque ejus signum maxime necessarium: quo assumpto Serbus Vuk expeditissimam reddidit popularibus suis scripturam. Nota autem, Slavum, plane ut graecum, non alias habere diphthongos quam quas I et V faciunt cum reliquis vocalibus. Idem de Hungaro valet, quem ajunt carere diphthongis (j nempe jure merito reputata pro consona).

6) Vides, nos cum veteribus vindicasse **τῶ** jus appellationem litterae 34, contra Lithuani Zizaniae recentiorumque Russorum sententiam litteram 39 sic vocantium,

duram esse *к*, alterius *х*. Item durarum *ц*, *ч*, *ш* deesse analogas molles *дз*, *дж*, *жзж*. Recte quidem dicit de Russis quibus et *soni* hi molliores desunt, at Valachis itidem cyrillianis vides esse *ц* pro *дж*. Slovaci et Poloni habent *dz*; et Marki Valachus Bucovinensis putat cyrillianum *ѕ* nunc plane *σίμφωνον τῶν з*, sonnise *dz*, aut saltem nunc sonare Moldavis (cujus quidem rei fides penes auctorem sit).

Quamvis *sonus* literarum jam e Tabula comparativa aliusque hucusque dictis satis videatur patere, juverit tamen adhuc subnotasse aliqua: 1) signa *ѕ* et *з* *sono* nunc nil differunt, sed valore tantum numerali. Idem valet de *н* et *ї*, et de *о* atque *ω*. Et *ω* quidem in Glagolita Cloziano plane non aliter tibi occurrit quam in exclamatione vocativi, graecae *ὦ* gemellā; ad reliqua omnia etiam cyrilliani codices antiquissimi, ut vidisti in Ostromiro, plerumque *о*, (in ipso litterae nomine *отъ*) utuntur, contemptis aut potius sine damno ignoratis recentiorum Kioviensium moleste sedulorum difficilibus nugis circa *о* et *ω*, itemque *ε* et *ϵ* et *ї* atque *и*; ut de eorumdem plane abusu *τῶν а* pro *та* taceamus. 2) Quamvis e Glagolita Cloziano aliisque vetustissimis hic sex litteris auctius exhibeamus alphabetum glagoliticum, adhuc tamen desunt ad exaequandum plene Ostromirum, *та* et *те* affectae; quas interea, dum ex occulto aliquo codice prosiliant et ipsae (ad exemplum oblitteratarum plus mille annis usque ad nostra tempora nuncque denuo prodeuntium e Cloziano codice *а*, *ѡ*; *ж*, *ѣ*; *ѣ* et *ѡ*), in hoc grammaticae sacrae compendio per prolepsin anticipavimus, utrumque alphabetum venerali. 3) Sonum *u* vocalis noster et reliqui Glagolitae omnes graeca (et gallica) combinatione *ου* notant, sono tamen minime diphthongo sed simplici *τῶν u* germanici aut italici. Et videsis, Glagolitam arctiorem utriusque signi juncturam, imo utramque plane superne cohaerentem exhibere, cum Cyrillianus *ου* quidem cum Graeco habeat sine junctura, at meliorem etiam juncturam cum eodem Graeco exhibeat in *Ὠ* majuscula et *ω* minuscula. Nec aliam figuram *ου* litterae norunt Glagolitae praeter hanc unam; in hoc diversi a Cyrillianis, qui graecam utramque *ου* et *ω* receperunt, similesque per otium recentiores scioli ne nil sapere viderentur excogitarunt de utriusque usu nugas, ac de *о* et *ω*, *ϵ* et *ε*. Russorum denique *у* pro *ου* condonandum fortasse est sanae illorum logicae, volentium elementum simplex signari signis binis, sed dolendum placuisse mutilum *у* prae pleniori *ѡ*. Athenienses diu *υ* scripserant pro *ου*, Aeolesque *υ* pro *u* etiam brevi: Russi contra *у* id est *υ* nunc scribunt pro *υ* sive producto sive brevi. Adeo sunt contrarii Graecis! Et quid si Gallus pro *cou* repente scribat *cu*! 4) Quod adhuc fecit summus Dobrovius, non licet amplius confundere *та* cum *а* aut *ѡ*, nec *ж* cum *ου*, nec *ѣ* cum *ю*, ex quo doctissimus Ostromiri Aristarchus, Al. Vostokov, primus e suo Ostromiro monstravit luculentissime, intercedere aequae certum legitimumque inter has vocales diphthongosque discrimen, ac sit inter Polonorum *ѣ*, *іѣ* itemque *а*, *іа* et *іа*, *ја*, *и*, *іи*, *ју*. In hoc tamen nos quidem a Vostokovio discedimus, quod ille *а* et *ж* nasales jam credat vocales, itemque *ѡ* et *ѣ* nasales diphthongos. Nos nondum credimus: a) quia ipse Polonorum rhinesmus duplex *а* et *ѣ* videtur sat recens, utpote qui in edito nostra opera et studio antiquissimo dialecti polonicae monumento, psalterio trilingui pro Hedwige Hungara scripto e. 1380, et in fine expleto seculo fere integro vetustiori fragmento nonnisi unus fuerit, signatus e. 1300 an syllaba (*san* enim scribitur pro

та), e. 1380 vero *ѣ* (*сѣ* = та, *уѣго swѣте ymѣ* = *кѣ свѣतोу нма*, *szѣdzѣ-жажжж* etc.) b) ipse Dobrovius negabat Bohemis unquam notum fuisse rhinesmum, et Zventibaldi Wenceslaique et similia nomina Germanorum tantum corruptelas putabat, pro rectoribus Swatopluk, Waclaw. c) Abhorrent hodie a rhinesmo non modo Russi et Bohemi, sed et Cisdanubiani omnes adeo, ut et in peregrinis vocibus caveant, *Сочам*que appellent *Сонтиум* flumen in Venetis, et *Јакін* Anconan etc. d) Et quod caput est, vocabula quae lingua sacra scribitur per *а* aut *ж*, nunc sonant sine minimo rhinesmi vestigio Bulgaris, Illyris, Carantanis omnibus; tantumque producuntur vocales *а* et *ж*: *кѡазъ*, *рѣка* nunc Carniolis sonant *knéz*, *róka*, ceteris *kněz*, *rúka*. Sed de his cf. quae disputavimus supra p. XXV; neque negamus, etiam pro rhinesmo militare plura, in ipsa Pannonia monumenta. Ipsum e. g. Carantani nomen huc pertinet, quod in Germanorum chronicis omnibus habet *n*: Carantanum, Carentanum, Carintanum, Caruntanum. Carniolis sonat *Koratan* regio, et *Корѡшыцъ* (*Коржшыцъ*) homo e Carantano; Nestori Rutheno *Коржшыцъ* nostri sunt *χορζτάνε*.

5) Figuram *J* latinam substituimus glagoliticae Nro. 15 in Tabula; usum potius et communem omnium grammaticorum sententiam secuti quam nostram persuasionem. Fatemur enim nobis ex hoc codice similem ac olim Levacovichio e psalterio A. 1222 subnasci suspicionem, recentiores glagolitas minus recte uti hoc signo. Sed quod vel ignoravit vel tacuit Levacovichius, nos dicemus libere: Quid si hoc signum non sonet *J*, sed potius *h* (id est *h* seu *dy* hungaricum croaticumque, id est *d* colliquescens cum *j* subjecta? Vidit tale *h* D. Vuk in vetustissimo Evangeliorum codice cyrilliano monasterii Nicolija ad Moravam in intima Dardania, usurpatum in vocibus *Ѣвѡнѣлиствѡ*, *Ѣнѣелѡ* (ipsumque *Ѣ* pro *та* ita plane ut utrumque Glagolita noster habet ubique). Hincque patet causa, cur in psalterio glagolítico A. 1222 scribatur *Георгѡн*, non *Георгѡгѡ* aut ut Kalendaria glagolitica habent *Еорѡгѡге*; si enim signum *J* sonabat *h*, scriptura Georgij pronuntianda fuisset *Georgih* quod nolebat Nicolaus presbyter, psalterii scriptor. In nostro codice, praeter usum numeralem pro XXX, nonnisi in vocibus Evangelistae, Angeli, et Aegypti occurrit; ergo ante vocales liquidas *e* et *i*, ubi plerique hodierni populi emollierunt sonum *g* primum in *h*, postea et in *ge* italicum.

6) Quamquam vetustissimi codices utriusque alphabeti careant *h* figura diphthongi indicandae, nos tamen in lectorum commodum hic eam adhibebimus eodem privilegio, quo Grimmus accentus intulit in suam grammaticam cum ad diphthongos indicandas tum ad quantitatem. Ita e. g. quod in codicis transcriptione fidei debitae causa reliquimus *мон* sine accentu, in grammatica habebis *моѡ* (pro *meus*) et *мои* (pro *сі́ ѡмос*). Tōni accentus non adjecimus, quia veros cisdanubianos nondum scimus, transdanubianos utpote alius dialecti nolimus substituere.

EUPHONIAE SLAVICAE LEGES.

Sicut Graeci e *λέγω* faciunt *λεπτός* et *λεχθεΐς*, et substantivum *λέγος*; eodem fere modo Slavorum *рѣкѡ* (dico) abit in *рѣченѡ* et *рѡкѡ*. Sed langum foret haec persequi. Tu interim haec nota, ad flexionem maxime necessaria.

1) Vocum compositarum cum praepositionibus *нз-*, *вѡз-*, *кѡз-*, *ннз-*, *рѡз-* sibilantem lenem *з* abire in *с*, quoties

consona durior п, к, т sequatur: *исплетѣ* etc. Sic et *вѣсти* inf. а *везѣ*. Contra nunc *гдѣ* pro veteri *кѣде*, *здѣ* pro *сѣде*, *здравѣ* pro *сѣдравѣ*.

II) Sed major etiam accidit sibilantibus permutatio. Solent nempe з, с, ц in densiores cognatas ж, ш, ч mutari, д in жд, т et ст et ск in ц, г in з et ж, х in с et ш, к in ц et ч, sequentibus vocalibus м, ѣ, ѣ, е, и. Fitque certis legibus haec permutatio:

1) in Vocativo substantivorum masc. ante е: *когѣ*, *коже*; *доухѣ*, *доуше*; *отрокѣ*, *отроче*; *князь*, *княже*; *отцьѣ*, *отъче*: Aliae litterae praet. has, in hoc casu non mutantur.

2) Ante е Praeteriti, ante еши, еть Praesentis, ante енѣ Participii praet. pass. verborum in ж: *вѣргѣ*, *вѣрге*, *вѣржеши*, *вѣржеть*, *вѣрженѣ*; *иссѣхѣ*, *иссѣше*; *рекѣ*, *рече*.

3) Ante ен (*кнѣ*) part. praet. pass. verborum in ити litterae д, т, з, с, ст mutationem subeunt: *сѣдити*, *сѣжденѣ*; *мѣтити*, *мѣшенѣ* (*мѣштенѣ*); *казити*, *каженѣ*; *просити*, *прошенѣ*; *простити*, *проценѣ*; *поустити*, *поуценѣ*. Sic et *пѣдени* а *пѣдити*, *сѣблаженѣ* а *сѣблазнити*; *оумръшвакнѣ* ab *оумрътвити*, *помъшлакнѣ* а *помъшлѣити*; *оцренѣ* ab *оцрити*. Vides ergo, non solum immediate praecedentem litteram sed et interpositis aliis affici.

4) Ante и Nominativi plur. et ante ѣ Dualis, porro ante ѣ Dativi et Localis, ante и et ѣ Imperativi, mutatur г in з, х in с, к in ц: *дрогѣ*, *дрозни*, при *дрозѣ*; *грѣхѣ*, *грѣси*, ѡ *грѣсѣхѣ*; *вноукѣ*, *вноуци*, *вноуцѣхѣ*; *рѣка*, *рѣцѣ*; *нога*, *нозѣ*, *рѣка*, *рѣцѣ* (Dualis); *помогѣ*, *помози*, *помозѣте*; *тежѣ*, *теци*, *тецѣте*. At in formatione primae personae verborum оре ѣ, deinde in derivatione nominum tam ante vocales м, к, ѣ quam ante ѣнѣ (*енѣ*) mutantur г, х, к in densiores sibilantes ж, ш, ч: *рогѣ* cornu, *рожанѣ* corneus; *книга*, *книжнѣ*; *страхѣ*, *страшнѣ*; *оухѣ*, *окоуши*; *вѣкѣ*, *вѣчнѣ*; *беликѣ*, *беличи*; *плескати*, *плещѣ*. Similiter mutatur ц ante ѣнѣ et ина in ч: *лицѣ*, *личнѣ*; *коньцѣ*, *коньчина*.

5) Litterae д, т, ст, et з ac с mutantur ante ѣ primae personae, et ante ѣ in formatione Femininorum ut supra ad з) monuimus: *нѣдити*, *нѣждѣ*; *рѣдѣти*, *рѣжда*; *сѣѣти*, *сѣѣца*; *питати*, *пица*; *тъѣти*, *тъѣца* (-ѣ); *рѣѣлѣити*, *рѣѣлѣѣ*; *лазити*, *лажѣ*; *лизати*, *лижѣ*; *пласати*, *плашѣ*; *гасити*, *гашѣ*.

6) Litterae gutturales, si ante т Infinitivi immediate poni debeant, una cum т mutantur in ц; *могѣ*, *моци*; *тежѣ*, *теци*; *рекѣ*, *реци*; *пекѣ*, *печи*.

7) Nota denique и praepositioni pronomini и (*is*) praecedente praepositione: *кѣ* illius, *отѣ* *нѣго* ab illo, *кѣ* *нѣмоу* ad illum, при *нѣхѣ* apud illos, *занѣ* pro illo; *занѣ* quoniam. Hocque exemplum sequuntur et alia nonnulla: *сѣнѣмѣ* conventus, *вѣнѣмѣ* attendo, *вѣнидѣ* intro, *сѣнидѣ* descendo, *вѣнѣти*, *сѣнѣти*, *сѣнѣсти*.

8) Nota et hoc, ск quod in codicibus Russorum, illorumque editionibus mutatur in ст (more fere bohémico), in Cisdanubianorum codd. et edd. semper inveniri in ц: а *хѣроувѣмѣскѣ* erit in codice russo (на *рѣѣстоѣ*) *хѣроувѣмѣстѣмѣ*, at in cisdanubiano *хѣроувѣмѣстѣмѣ*, prout habes in Glagolita nostro lin. 38; itemque 842 *ѣрѣѣци* etc. Atque haec quidem hactenus.

Sed ecce praepostere haec moneri vix injuriâ queraris lector. Excusabis fortasse, si moneri de his etiam a nobis quocumque demum loco te jure expectare fueris confessus. Nos enim synopsis tantum grammaticae sla-

vicae hic dare volumus, non integram grammaticam, quam habes a summo Dobrovio optime digestam, uno Veterum genuino τὸν ж et а, itemque ж et ѣ, quem ille ignorabat, usu excepto. At non ille quidem solus ignorabat, sed cum illo nos quoque reliqui minores Slavistae ad unum omnes; donec ex antiquissimo Ostromiriano Evangeliorum codice sagacissimus Russus Al. Vostokovius eliceret; eo majore dignus laude, quod Poloni potius aut vel Carantani fuisset ad talia attendere, utpote *мѣжѣ* aliter quam *моуѣжѣ* proferentium, Russis contra cum Bohemis et Illyriis nil distinguentibus. Nos ergo a Vostokovio meliora edocti in hac linguae sacrae brevi grammatica Dobrovii lectissima paradigmata ad correctionem orthographiam exacta repraesentabimus. Moneamus igitur et sequentia.

DE DECLINATIONE SLAVICA.

Numeros lingua Slavica habet tres, sicut Graeca, tam in Nomine quam in Verbo: Singularem, Dualem et Pluralem. Casus septem: Nominativum, Genitivum, Dativum, Accusativum, Vocativum, Localem et Instrumentalem (alii dictos Praepositionalem et Sociativum). Genus Slavo triplex est, prout Graecis, Latinis et Germanis.

Adjectivorum bina quasi sunt genera; definitivorum nempe et indefinitivorum (alii integra et а р о с о р а t a vocant). Altera concreta quasi sunt substantivis suis, altera per copulam tantum de iis praedicata: e. g. *frater meus est aegrotus* Slavus reddit *братѣ мой больнѣ кѣтѣ*: contra *frater meus aegrotus dicit* *братѣ мой больнѣи глггоакѣ*. Haec Latinus non distinguit, neque Graecus, nec Europaei romanenses, at cum Slavo distinguit suo quidem modo Germanus: *mein Bruder ist krank*, et *mein kranker Bruder sagt*.

Pronomina Slavus habet etiam enclitica, sicut est Graecum *δὸς μοι*, et recentiorum Romanensium *dammi* et *donnez-moi*. Imo et ad possessivorum pronominum quasi imitationem etiam similia possessiva formavit ab omnibus plane substantivis: *братовѣ*, а, о qui, quae, quod fratris est, *сестринѣ* qui sororis est, *павѣ*, ѣ, к qqq. Pauli est, *кожѣ*, иѣ, иѣ qqq. Dei est.

Verbo Slavico hoc est quasi peculiare, quod temporis aut simialis durationis vim ipsi verbi formae indidere. Exemplum rei habes in germanicis verbis *gehen* et *kommen*, *suchen* et *finden*; vides prius significare actionem eundi quasi mediam et adhuc durantem, cum *kommen* jam absolutam ostendat et hominem ea peracta jam coram te stantem. Sed talium verborum aliae linguae non nisi singula exempla habent, eaque diversae originis: Slavus contra in omnibus plane verbis parva ejusdem verbi mutatione hoc momentum distinguit ad amussim. Ipsaque Slavicarum dialectorum meliora lexica simul exhibent binas has verborum formas; verbum perfectivum et imperfectivum appellanti. Cf. Fr. A. Wolfii Praelectiones philologicas, qui quamvis Slavicae linguae plane rudis, eandem tamen quasi principalem legem Verbo posuit! Sed jam ad ipsa Declinationis Slavicae, tam Nominum quam Verborum Paradigmata accede lector; et praevie animadvertite sis omnem tam Nominum quam Verborum declinationem apud Slavos fieri in fine vocum sine exceptione, neque Verbis e. g. slavice accidere aliquod sive Graecorum sive Germanorum augmentum aut reduplicationem initialem, qualia sunt *ἔγραφα* а *γράφω*, aut *γέγραφα*, aut *momordi*, aut *geschrieben* aut vel *ausgeschrieben*.

CAPUT II.

PARADIGMATA DECLINATIONIS SUBSTANTIVORUM.

Masculinorum I.

Masculinorum II.

	Singularis.							
	1) servus	2) filius	3) jugum	4) domus	1) Caesar	2) medicus	3) <i>αρχων</i>	4) formica
Nominal.	РАБЪ	СЪИНА	ПАРЬМЪ	ДОМЪ	ЦЪСАРЬ	ВРАЧЬ	КНАЗЬ	МРАВЪИ
Genitiv.	РАБА	СЪИНА	ПАРЬМА	ДОМОУ	ЦЪСАРТА	ВРАЧА	КНАЗТА (ЗЪ)	МРАВИТА
Dativ.	РАКОУ	СЪИНОБИ	ПАРЬМОУ	ДОМОУ	ЦЪСАРИО	ВРАЧЕБИ	КНАЗИО	МРАВИО
Accus.	РАБЪ (РАБА)	СЪИНА (-НА)	ПАРЬМЪ	ДОМЪ	ЦЪСАРЬ (-РТА)	ВРАЧЬ (-ЧА)	КНАЗЬ (-ЗТА)	МРАВЪИ (-ВИТА)
Vocat.	РАБЕ	СЪИНЕ	ПАРЬМЕ	ДОМЕ	ЦЪСАРИО	ВРАЧОУ	КНАЖЕ	МРАВИО
Local.	РАБЪ	СЪИНА	ПАРЬМЪ	ДОМОУ	ЦЪСАРИ	ВРАЧИ	КНАЗИ	МРАВЪИ
Instrum.	РАБОМЪ (Г. -Ъ)	СЪИНОМЪ (-Ъ)	ПАРЬМОМЪ (-Ъ)	ДОМОМЪ (-Ъ)	ЦЪСАРИЕМЪ (Ъ)	ВРАЧЕМЪ (-Ъ)	КНАЗЕМЪ (-Ъ)	МРАВИЕМЪ (Ъ)

Dualis.

Nom.	РАБА	СЪИНА	ПАРЬМА	ДОМА	ЦЪСАРТА	ВРАЧА	КНАЗТА	МРАВИТА
Gen.	РАКОУ	СЪИНОУ	ПАРЬМОУ	ДОМОУ	ЦЪСАРИО	ВРАЧОУ	КНАЗИО	МРАВИО
Dat.	РАКОМА	СЪИНОМА	ПАРЬМОМА	ДОМОМА	ЦЪСАРИМА	ВРАЧЕМА	КНАЗЕМА	МРАВИКЕМА
Acc.	РАБА	СЪИНА	ПАРЬМА	ДОМА	ЦЪСАРТА	ВРАЧА	КНАЗТА	МРАВИТА
Voc.	РАБА	СЪИНА	ПАРЬМА	ДОМА	ЦЪСАРТА	ВРАЧА	КНАЗТА	МРАВИТА
Loc.	РАКОУ	СЪИНОУ	ПАРЬМОУ	ДОМОУ	ЦЪСАРИО	ВРАЧОУ	КНАЗИО	МРАВИО
Instr.	РАКОМА	СЪИНОМА	ПАРЬМОМА	ДОМОМА	ЦЪСАРИМА	ВРАЧЕМА	КНАЗЕМА	МРАВИКЕМА

Pluralis.

Nom.	РАБИ	СЪИНОБЕ	ПАРЬМИ	ДОМОБЕ	ЦЪСАРИКЕ	ВРАЧЕБЕ	КНАЗИ	МРАВИКЕ
Gen.	РАБЪ	СЪИНОВЪ	ПАРЬМЪ	ДОМОВЪ	ЦЪСАРИЙ	ВРАЧЕВЪ	КНАЗЬ	МРАВЪИ
Dat.	РАКОМЪ	СЪИНОМЪ	ПАРЬМОМЪ	ДОМОМЪ	ЦЪСАРИМЪ	ВРАЧЕМЪ	КНАЗЕМЪ	МРАВИКЕМЪ
Acc.	РАБЪ	СЪИНОВЪ	ПАРЬМЪ	ДОМЪ	ЦЪСАРИА	ВРАЧА	КНАЗА	МРАВИНА
Voc.	РАБИ	СЪИНОБЕ	ПАРЬМИ	ДОМОБЕ	ЦЪСАРИКЕ	ВРАЧЕБЕ	КНАЗИ	МРАВИКЕ
Loc.	РАБЪХЪ	СЪИНОВЪХЪ	ПАРЬМЪХЪ	ДОМЕХЪ	ЦЪСАРИХЪ	ВРАЧЕХЪ	КНАЗЕХЪ	МРАВИКЪХЪ
Instr.	РАБЪ	СЪИНОВЪ	ПАРЬМЪ	ДОМЪ	ЦЪСАРИ	ВРАЧИ	КНАЗИ	МРАВЪИ

Notae generales. 1) Vides universam declinationem masculinorum bifariam dividi, prout scil. ъ terminentur, aut ь. Priora o habent in flexionis augmento, altera е, quarum nempe vocalium ъ et ь proxime sunt affines. — 2) Accusativum sing. vides antiquitus non differre a Nom., Recentioribus contra animatorum Acc. esse aequalem Genitivo. — 3) Ostromiri codex in Instr. pro оми habet ѡми, itemque ьми pro еми. Nos non dum adoptavimus, cum nec Glagolita nec alii Cisdanubiani haec norint, et ex altera parte fragmentum psalterii sec. XI russicum scribat на дѣгмачѣхъ, aperte russicâ тоѣ pronunciatione pro догмачѣхъ. 4) Vides nos nec ѡ vocalem mutescentem cum Dobrovia abjecisse, nec ь in medio парьмъ, cui cf. polon. jarzmo tenacissimum рь (rz) junctae. 5) Vides item, nos не non confundere ad illius et Russorum exemplum cum а, nec ж cum оу sed diligenter distinguere cum Veteribus. 6) De augmentis -ов- et -ев- satis habuimus exempla dare, ne mireris quum offenderis; monemus tamen codices in his formis demtis additisque multum variare: сынъ e. g. etiam sine augmento invenias declinatum ut рабъ. Amant augmentum praecipue Dat. sing. et Nom. plur. коговѣ, когове; врачевѣ, врачеве. Genit. contra plur. fere mavult рабъ, когъ, врагъ, quam раковъ, коговъ, враговъ. 7) Nota, gentilia in -инъ in plurali, abjecto инъ, (quod rec. Carantani et Bohemi nec in Singul. amant) amare не: Риматинъ, pl. Риматине etc. Sic et hodie Carniolis докорушане, Рѣпльчане, Водичане, Лжчане, Люблячане etc. 8) Nota denique, Hodiernos Instr. Sing. facere in -мъ pro мь, hocque ex parte jam praevisse nostrum Glagolitam: at Ostromir constanter habet -мь tam in Subst. quam Adjectivis.

Anomala masculina.

Singularis

	(via)	(dies)	(dominus)
Nom.	ПЖТЬ	ДЪНЬ	ГОСПОДЬ
Gen.	ПЖТИ	ДЪНЕ	ГОСПОДА (et -ДИ)
Dat.	ПЖТИ	ДЪНИ	ГОСПОДОУ
Acc.	ПЖТЬ	ДЪНЬ	ГОСПОДЬ
Voc.	ПЖТИ	ДЪНИ	ГОСПОДИ
Loc.	ПЖТИ	ДЪНИ	ГОСПОДѢ
Instr.	ПЖТЕМЪ	ДЪНЕМЪ	ГОСПОДЕМЪ

Dualis.

Nom.	ПЖТИ	ДЪНИ	ГОСПОДА
Gen.	ПЖТИЮ	ДЪНИЮ	ГОСПОДИЮ
Dat.	ПЖТИМА	ДЪНИМА	ГОСПОДЕМА
Acc.	ПЖТИ	ДЪНИ	ГОСПОДА
Voc.	ПЖТИ	ДЪНИ	ГОСПОДА
Loc.	ПЖТИЮ	ДЪНИЮ	ГОСПОДИЮ
Instr.	ПЖТИМА	ДЪНИМА	ГОСПОДЕМА

Pluralis.

			(homines)
Nom.	ПЖТИК	ДЪНИКЕ	ГОСПОДИКЕ
Gen.	ПЖТИЙ	ДЪНИЙ	ГОСПОДИЙ
Dat.	ПЖТЕМЪ	ДЪНЕМЪ	ГОСПОДЕМЪ
Acc.	ПЖТИ	ДЪНИ	ГОСПОДА
Voc.	ПЖТИК	ДЪНИКЕ	ГОСПОДИКЕ
Loc.	ПЖТЕХЪ	ДЪНЕХЪ	ГОСПОДЕХЪ
Instr.	ПЖТМИ	ДЪНМИ	ГОСПОДМИ

ДЪНЬ seu ДЕНЬ sequuntur omnia in -ень terminata, ut камень lapis, пламень flamma, корень radix. огънь regulariter inflectitur: огъня, огъню etc. — гостъ hospes in plur. sequitur людик.

Notae in singulos casus declinationis I et II.

Genitivus Sing. in I decl. est etiam inanimatorum: **плада, меда, моста, вѣка.** Subinde tamen **оу:** **домоу, хлѣмоу, полоу, медоу, мостоу.** In II. praeter **е** (**камене**) etiam **и:** **свѣри** pro **свѣрѣ**, **гортани, лакти.**

Dativus in II etiam **и:** **свѣри, пламени, камени, гортани.**

Vocativus I. regularis est in **е**, raro in **оу:** **сѣноу, маркоу.** In II quaedam respuunt **ю**, valentia **е:** **кнаже.** Sic omnia in **ѣць** (**ѣць**) terminata: **отъче, старъче** ab **отъць, старъць.** Adde Nom. propr. in **й:** **николае, григорик.**

Localis **ѣ** in I. etiam inanimatis convenit: **на сѣньмѣ, въ старъимѣ завѣтѣ.** Quaedam tamen **оу** admittunt: **въ грокоу** penes **грокѣ;** **въ жглоу** et **жглѣ,** **въ домоу, законоу, етаноу, на оноу полоу** etc.

Instrum. in II **емь:** **елекьмь.** Subinde tamen et **омь:** **ѣреомь;** quamquam hoc vitium potius videatur e recentiori dialecto.

Plur. Nom. in **и** etiam inanimatis communis est, ita ut **ы** apertus sit russismus: **снѣзи** non **снѣзы,** **облаци** non **облацы.** Gentilia amant **е:** **Галате, критине.** Pro **ик** II. desinentia in **ѣць** habent **и:** **отъци, юньци, коньци, агньци, старъци, тельци.** Imo et alia, ut: **мечи, вои.** Desinentia in **й** pro **ик** aut **ѣ** amant **е** (**к**): **ходатак, ѣрек, фарисѣк.** Sic et terminata in **тель** subinde invenias in **ле** pro **лик:** **оучителек** pro **оучителик.** Cf. supra p. 44 notam nostram de fragm. psalterii.

Plur. Gen. sine augmento **овъ** in I valde frequens est, praecipue cum praepositionibus (quae tonum attra-

hunt). Scis tales Genitivos plur. ab hodiernis grammaticis distingui a Nom. sing. ope **е** et **у**, ubi Sing. habuit **е** et **о**, in aliis ope **camorae** (**camerae** scil. **ъ**) vocali pluralis impositae! **отъць, пророкъ, владѣ, вѣтръ, дѣхъ** sunt tales Genit. plur. distincti a Nom. sing. **отъць, пророкъ, владѣ, вѣтръ, дѣхъ.** Sed Veteres ignorant difficiles has nugae, contenti sonum vocum reddere scribendo, non grammaticam. Pro **й**, Russi praesertim, amant **ей:** **дней** pro **днѣй;** **людей, царей, лактей** etc.

Plur. Dat. I in **омъ,** II in **емъ** nunc sola vocali gottschedica **у** et **е** differt ab Instrumentali sing. At in antiquis codd. Instrumentalis **мь** habet, Dativ. contra pl. **мъ.**

Plur. Acc. in I. semper est **ы**, maleque Russi post **г, х, к,** Polonos imitati, scribunt **и.** In II. est in **а** (Serbi **е** scribunt cum Carniolis): **родителя, мѣжа, отъца.** Subinde tamen et **и:** **кони** pro **кона,** uti in anomalis **пѣти, люди, гости, дѣни.** At **оучители, камени, оуб, жерцы** apud Mrazoviĥ russismi sunt.

Plur. Loc. exit in **ѣхъ** aut **ѣхъ.** Nonnunquam et in **оухъ:** **домоухъ, сѣноухъ.**

Plur. Instr. in I proprie est in **ѣи,** non **ми,** nedum **ами** russice. In II plura sunt quae **ми** admittant: **мольми, свѣрьми, гвоздьми;** praecipue anomala: **дѣньми.** In Duali hoc casu **ома** et **ема** regularis est inflexio.

кратъ tandem in Singulari I, in Plur. II potius est declinationis: **кратъ, кратѣ, кратоу** etc. Plur. **кратик,** **кратѣи,** acc. **кратѣи;** quamquam in Plur. collectivum potius femininum vigeat: **кратѣи, кратѣи, кратѣи, кратѣи,** **кратѣи,** etc. (Serbis **браћа**).

Neutrorum.

I.

II.

III.

Singularis.

	(sermo)	(facies)	(doctrina)	(nomen)	(pullus ovillus)	(coelum)
Nom.	слово	лице	оученик (-нѣ)	има	овча	небо
Gen.	слова	лица	оученика (-нѣ)	имене	овчате	небесе
Dat.	словоу	лицоу	оучению (-нью)	имени	овчати	небесоу
Acc.	слово	лице	оученик	има	овча	небо
Voc.	слово	лице	оученик	има	овча	небо
Loc.	словѣ	лицѣ	оученїи (-ни)	имени	овчати	небеси
Instr.	словомъ	лицемъ	оученикѣмъ (нимъ)	именемъ	овчатемъ	небесемъ

Dualis.

Nom.	слова	лица	оученика (-нѣ)	имена	овчата	небеса
Gen.	словоу	лицоу	оучению (-нью)	именоу	овчатоу	небесоу
Dat.	словомѣ	лицемѣ	оученикѣмѣ (нѣмѣ)	именемѣ	овчатемѣ	небесемѣ
Acc.	слова	лица	оученика	имена	овчата	небеса
Voc.	слова	лица	оученика	имена	овчата	небеса
Loc.	словоу	лицоу	оучению	именоу !	овчатоу	небесоу
Instr.	словомѣ	лицемѣ	оученикѣмѣ	именемѣ	овчатемѣ	небесемѣ

Pluralis.

Nom.	слова	лица	оученика (нѣ)	имена	овчата	небеса
Gen.	словъ	лицъ	оученикѣ	именъ	овчатъ	небесъ
Dat.	словомъ	лицемъ	оученикѣмъ (нѣмъ)	именемъ	овчатемъ	небесемъ
Acc.	слова	лица	оученика	имена	овчата	небеса
Voc.	слова	лица	оученика	имена	овчата	небеса
Loc.	словѣхъ	лицѣхъ	оучениихъ	именехъ	овчатехъ	небесѣхъ
Instr.	словъ	лицѣ	оученикѣ	именъ	овчатъ	небесъ

Notae generales: 1) Huc pertinent etiam pluralia tantum: **брата, оубѣта,** ad I, **ладвѣта** ad II. 2) Epenthese

-en- augentur omnia in **ма** terminata; imo et **ома** invenias auctum **ома** etc. (quasi a **омама**): in Duali tamen non-

nisi *рамѣ*. 3) Epenthesis -ат- (non russ. -ат-) accipiunt derivata pullorum animalium nomina: *жрѣва*, *осла*, *овча*, *чела*. Sic et *отроча* puellus et *дѣта* infans. 4) Epentheseos -е- plurima in o capacia sunt; ipsum слово e. g. penes слова habet et *словесе*; sic et *дѣло*, *дѣлесе*; *чюдо*, *чюдесе*; *дрьво*, *дрьвесе*. Invenias et *оудеса*, membra, quasi ab *оудо*, cum alias *оудѣ* in sing. masculinum sit. A *колета* Russi novum Nominativum *колето* fecere, cum alias sit *коло*. 5) Genere anomala sunt *око* et *оухо*; in Duali enim *очи* et *оуши* sunt feminina, in plur. redeunt ad neutra: *очеса*, *оушеса*. Sic et *дѣта*, *дѣтате* in plur. est femin. *дѣти*.

Notae in quosdam casus particulares. 1) In hodiernis libris *ле*, *ре* terminata (pro vetustiori *лє*, *рє*) in casibus in *та* et *ю* exeuntibus, neglectas vocales jotatas reducant: *морє*, *морта*, *морю*; *полє*, *полта*, *полю*. 2)

Genitivi sunt russici *имени*, *сѣмени* pro *имене*, *сѣмене* veris. 3) *Лос. II* verus est in *и*: *слънци*, *сръдци*, non *солнцѣ*, *сръдцѣ* russice. 4) Plur. genit. in *и* eorum est, quae in *и* seu *ѣ* exeunt: *копѣи* a *копѣе*; *оржѣи* ab *оржѣе*. A *сто*, centum, fit *сѣтѣ*, russ. *сотѣ*: *пачѣ сѣтѣ* quingenti. Euphonicam vocalem *о* et *е* Russi inserunt in talibus; Veteres *ѣ* et *ь* retinebant: pro *сръдцѣ* eorum, Russi *сръдцѣ* fecere. 5) Plur. Dat. in *амѣ* pro *омѣ* et *емѣ*, Russorum est. Sic et Instr. in *ами* pro *ѣ* et *и*. 6) *Лос. Plur.* *ѣхѣ* invenies et *ѣхѣ*; rarius *оухѣ*. Post *ци* etiam *ѣхѣ* occurrit pro *ихѣ*; at post *ї* seu *и* omnino *ихѣ* legitimum est: *на распѣтїихѣ* rectius quam *въ распѣтїахѣ* vulgati textus. 7) In Instr. plur. desinentia in *ѣ* admittunt quandoque *ми*: *знаменѣми*, *беззаконѣми*. Adde et *вратѣми* invenigi pro *вратѣ* et *врѣменѣми* pro *врѣменѣ*.

Declinatio Femininorum.

Singularis.

	I.	II.	III.	IV.	
Nom.	вода	вола	ладѣи	црѣквѣ (црѣковѣ)	коштѣ
Gen.	водѣ	вола	ладѣи	црѣкве	кошти
Dat.	водѣ	воли	ладѣи	црѣкви	кошти
Acc.	водѣ	волѣ	ладѣи	црѣквѣ (црѣковѣ)	коштѣ
Voc.	водо	волк	ладѣи	црѣкви	кошти
Loc.	водѣ	воли	ладѣи	црѣкви	кошти
Instr.	водоѣ	волкѣ	ладѣи	црѣкви	кошти

Dualis.

Nom.	водѣ	воли	ладѣи	црѣкви	кошти
Gen.	водоу	волю	ладѣи	црѣквию	коштию
Dat.	водѣма	волима	ладѣи	црѣквама	коштима
Acc.	водѣ	воли	ладѣи	црѣкви	кошти
Voc.	водѣ	воли	ладѣи	црѣкви	кошти
Loc.	водоу	волю	ладѣи	црѣквию	коштию
Instr.	водѣма	волима	ладѣи	црѣквама	коштима

Pluralis.

Nom.	водѣ	вола	ладѣи	црѣкве	кошти
Gen.	водѣ	вола	ладѣи	црѣкви	кошти
Dat.	водѣма	волама	ладѣи	црѣквама	коштемѣ
Acc.	водѣ	вола	ладѣи	црѣкве	кошти
Voc.	водѣ	вола	ладѣи	црѣкве	кошти
Loc.	водѣхѣ	волахѣ	ладѣи	црѣквахѣ	коштѣхѣ
Instr.	водѣми	волами	ладѣи	црѣквами	коштемѣми

Notae generales. 1) ad I. spectant et masculina a terminata: *воквода*, *юнога*, *слоуга*. 2) ad II. Feminina et Masc. in *та*; hinc et in *жа* (*жа*), *жа*, *ша*, *ча*, *ца*, *ца*, utpote quorum *та* cum praecedenti consona coaluit: *нѣжа*, *госпожа*, *кожа*, *мрѣжа*, *стража*, *доуша*, *чаша*, *овца*, *мѣшца*, *птица*, *пица* (*пишта*); et Masculina: *бельможа*, *юноша*, *прѣдѣтеча*. Ista et in Acc. admittunt *ѣ* pro *ѣ*: *доушѣ* pro *доуши*. 3) Huc pertinent etiam Fem. formae -ѣни veteris, penes -ѣни: *кѣнаѣни*, *равѣни*. Horum Voc. similis est Nominativo; Plur. *кѣнаѣни*, *равѣни*. 4) Russi mascul. *ждѣи*, *юноша* in Genit. sing. et Nom. plur. inflectunt in *и*: *соудѣи*, *юноши*. At vetus et genuina inflexio est in *ѣ* et *ѣ*. 5) ad III. spectant desinentia in *ѣ* seu *ѣ*: *крѣвь* seu *крѣви*, *црѣквѣ* seu *црѣкви*. Feminina formae *ѣ* ut *люкѣ*, *ѣтри*, *свекрѣ*, Carniol. *крѣ* (*sanguis*) casus obliquos retinet a *люкѣ*, *ѣтри*, *свекрѣ*. Sic et *неплодѣ*,

Acc. *неплодѣ*, Genit. *неплодѣ*. Nota et *црѣкѣ* formam antiquam proximam fonti suo germanico *Kirch e*. 6) *мѣти* et *дѣши* inserunt epenthesis -ер-: *мѣти*, *мѣтере*, *мѣтери*, *мѣтерѣ*, *мѣти*, *мѣтери*, *мѣтери*. Plur. *мѣтере* et *мѣтери*: *мѣтерѣи*, *мѣтерѣма*, *мѣтере* (-ри) *мѣтере* (-ри), *мѣтерѣхѣ*, *мѣтерѣми*. Sic et *дѣши*, *дѣшере*, *дѣшери* etc. In plur. penes *дѣшере* et *дѣшери* etiam *дѣшера*, Dat. *дѣшерама* invenias, conformiter *Идае*. 7) ad IV. pertinent Feminina in consonas liquidas desinentia (exceptis quae sunt III in *ѣ*): *скѣрѣ*, *данѣ*, *сѣнѣ*, *мѣсла*, *льстѣ*, *радѣсть*, *рѣчь*, *жѣлч*, *ночь*. Pluralia: *пѣсли*, *гѣсли*, *дѣри*, *дѣти*, *пѣрси*. *Крѣвь* tertiae, plur. facit *крѣви*.

Notae particulares in quosdam casus.

Genit. sing. II in *и*, et Dat. in *ѣ* (pro vero *ѣ* et *и*) est russica inflexio, in editionibus librorum sacrorum

а Russis curatis passim obvia: ЗЕМЛѢ, ТРАИ, СТЕЗИ, АД-
ШИ ПРО ЗЕМЛѢ, ТРАИ, СТЕЗИ, ДОУША: et ВОЛѢ, РЖѢ,
ПТИЦѢ ПРО ВОЛИ (i. e. воли, ржи, птици). Instr. -ѣж et
-иѣ Russi in -ю contrahunt: СМЕРТЬЮ ПРО СЪМРЪТНИХ:
Cf. quae de codicis sec. XI. -ѣ про-ик adnotavimus p. 45.
Genit. plur. si plures consonae concurrant, inserere

nunc euphonicam vocalem *ε* jam scis: sed Veteres, qui-
bus *ъ* et *ь* vocales erant (sicut hodieque sunt Carnio-
lanis) nil opus habebant hoc remedio: ЧЕМЪ Genit. plur.
antiqui scribebant ТЪМЪ, sicut ТЪМА Nominativi. Eodem
plane modo et Carnioli haec efferunt in hodiernum diem.

С А Р У Т III.

ADJECTIVORUM DECLINATIO.

Praemonita. Adjectivum slavicum universim du-
plex est, scil. aut praedicatum tantum, aut concre-
tum. Prius de regula sequitur substantivum et copu-
lam; alterum sive praemissum sive subditum sine copula,
substantivi quasi partem integram constituit. Sed haec
generalis divisio etiam aliis quasi usibus subservit. Adjectiva
e. g. possessiva мой, твой, нашъ, вашъ, Дави-
довъ, братовъ etc. praedicatam tantum formam ad-

mittunt: numeralia contra первѣй, вторѣй, третѣй non-
nisi concretam. Praedicata substantiva imitantur
declinatione, concreta magis sui quasi sunt juris. Pri-
mum genus russicis grammaticis est adjectivi аросопати
(quod nempe breviorē formam exhibeat quam) alte-
rum integri adjectivi. Dobrovius brevius vocat indefi-
nitum, alterum definitum adjectivum. En paradig-
mata.

Adjectivorum indefinitorum declinatio.

I.

	Masc.	Fem.	Neutr.
Nom.	павловъ	павлова	павлово
Gen.	павлова	павловѣи	павлова
Dat.	павловоу	павловѣ	павловоу
Acc.	павловъ(-ва)павловѣ	павлова	павлово
Voc.	павловъ	павлова	павлово
Loc.	павловѣ	павловѣ	павловѣ
Instr.	павловомъ	павловоѣ	павловомъ

II.

Singularis.

	Masc.	Fem.	Neutr.	Masc.	Fem.	Neutr.
Nom.	павль	павла	павля	нищъ	нища	нище
Gen.	павля	павля	павля	нища	нища	нища
Dat.	павлю	павли	павлю	нищюу	нищи	нищюу
Acc.	павль(-ля)	павля	павля	нищъ(ща)	нищѣ	нище
Voc.	павль	павла	павля	нищъ	нища	нище
Loc.	павли	павли	павли	нищи	нищи	нищи
Instr.	павльмъ	павляѣ	павляѣ	нищемъ	нищѣѣ	нищемъ

Dualis.

Nom.	павлова	павловѣ	павловѣ (-ва)	павля	павли	павли	нищи	нищи	нищи
Gen.	павловоу	павловоу	павловоу	павлю	павлю	павлю	нищю	нищю	нищю
Dat.	павловому	павловому	павловому	павляма	павляма	павляма	нищема	нищема	нищема
Acc.	павлова	павловѣ	павловѣ (-ва)	павля	павли	павли	нища	нищи	нища
Voc.	павлова	павловѣ	павловѣ (-ва)	павля	павли	павли	нища	нищи	нища
Loc.	павловоу	павловоу	павловоу	павлю	павлю	павлю	нищю	нищю	нищю
Instr.	павловому	павловому	павловому	павляма	павляма	павляма	нищема	нищема	нищема

Pluralis.

Nom.	павлови	павловѣи	павлова	павли	павля	павля	нищи	нища	нища
Gen.	павловъ	павловъ	павловъ	павль	павль	павль	нищъ	нищъ	нищъ
Dat.	павловомъ	павловомъ	павловомъ	павльмъ	павльмъ	павльмъ	нищемъ	нищамъ	нищемъ
Acc.	павловѣи	павловѣи	павлова	павля	павля	павля	нища	нища	нища
Voc.	павлови	павловѣи	павлова	павли	павля	павля	нища	нища	нища
Loc.	павловѣхъ	павловѣхъ	павловѣхъ	павльхъ	павльхъ	павльхъ	нищѣхъ	нищѣхъ	нищѣхъ
Instr.	павловѣи	павловѣи	павловѣи	павли	павлями	павля	нищи	нищами	нищи

Adjectivi definiti declinatio I.

Singularis.

N.	святѣй	святѣи	сватоѣ
G.	— тѣго	— тѣна	— тѣго
D.	— тѣмоу	— тѣи	— тѣмоу
A.	— тѣи(аго)	— тѣи	— тѣи
V.	— тѣи	— тѣи	— тѣи
L.	— тѣмъ	— тѣи	— тѣмъ
I.	— тѣимъ	— тѣи	— тѣимъ

Dualis.

N.	святѣи	святѣи	святѣи
G.	— тѣюу	— тѣюу	— тѣюу
D.	— тѣима	— тѣима	— тѣима
A.	— тѣи	— тѣи	— тѣи
V.	— тѣи	— тѣи	— тѣи
L.	— тѣюу	— тѣюу	— тѣюу
I.	— тѣима	— тѣима	— тѣима

Pluralis.

N.	святѣи	святѣи	святѣи
G.	— тѣихъ	— тѣихъ	— тѣихъ
D.	— тѣимъ	— тѣимъ	— тѣимъ
A.	— тѣи	— тѣи	— тѣи
V.	— тѣи	— тѣи	— тѣи
L.	— тѣихъ	— тѣихъ	— тѣихъ
I.	— тѣими	— тѣими	— тѣими

Adnotatio. Veteres Masculinum magis etiam elongabant, ut habes in Ostromiri et Nostro codd. святѣаго, святѣоуоуоуоу, святѣимъ et plur. святѣихъ, святѣимъ, святѣими. Similiterque II. declinationis -ихъ, ими dis-
trahebant in -иухъ, -имъ, -ими. Item Sing. Dat. et Loc. f. etiam святѣи, Loc. m. святѣмъ faciebant.

Adjectivi definiti declinatio II.

		Singularis.			Dualis.		
Nom.	вѣшній	вѣшнѣга	вѣшнѣкѣ	вѣлѣй	вѣлѣга	вѣлѣкѣ	
Gen.	— шнѣго	— шнѣа	— шнѣмоу	— лѣго	— лѣа	— лѣмоу	
Dat.	— шнѣмоу	— шнѣй	— шнѣмоу	— лѣмоу	— лѣкѣй	— лѣмоу	
Acc.	— шнѣй (-гаго)	— шнѣжѣ	— шнѣкѣ	— лѣй (-лѣгаго)	— лѣжѣ	— лѣкѣ	
Voc.	— шнѣй	— шнѣга	— шнѣкѣ	— лѣй	— лѣга	— лѣкѣ	
Loc.	— шнѣмѣ	— шнѣй	— шнѣмѣ	— лѣмѣ	— лѣкѣй	— лѣмѣ	
Instr.	— шнѣмѣ	— шнѣжѣ	— шнѣмѣ	— лѣмѣ	— лѣкѣжѣ	— лѣмѣ	
Dualis.							
Nom.	вѣшнѣга	вѣшнѣй	вѣшнѣй	вѣлѣга	вѣлѣй	вѣлѣй	
Gen.	— шнѣю	— шнѣю	— шнѣю	— лѣю	— лѣю	— лѣю	
Dat.	— шнѣма	— шнѣма	— шнѣма	— лѣма	— лѣма	— лѣма	
Acc.	— шнѣга	— шнѣй	— шнѣй	— лѣга	— лѣй	— лѣй	
Voc.	— шнѣга	— шнѣй	— шнѣй	— лѣга	— лѣй	— лѣй	
Loc.	— шнѣю	— шнѣю	— шнѣю	— лѣю	— лѣю	— лѣю	
Instr.	— шнѣма	— шнѣма	— шнѣма	— лѣма	— лѣма	— лѣма	
Pluralis.							
Nom.	вѣшнѣй	вѣшнѣа	вѣшнѣга	вѣлѣй	вѣлѣа	вѣлѣга	
Gen.	— шнѣхѣ	— нѣхѣ	— нѣхѣ	— лѣхѣ	— лѣхѣ	— лѣхѣ	
Dat.	— шнѣмѣ	— нѣмѣ	— нѣмѣ	— лѣмѣ	— лѣмѣ	— лѣмѣ	
Acc.	— шнѣа (-нѣа)	— нѣа (-нѣа)	— нѣга	— лѣа	— лѣа	— лѣга	
Voc.	— шнѣй	— нѣй	— нѣга	— лѣй	— лѣа	— лѣга	
Loc.	— шнѣхѣ	— нѣхѣ	— нѣхѣ	— лѣхѣ	— лѣхѣ	— лѣхѣ	
Instr.	— шнѣмѣ	— нѣмѣ	— нѣмѣ	— лѣмѣ	— лѣмѣ	— лѣмѣ	

Gradus Comparationis Adjectivorum.

Comparativum Slavi formant tribus modis:

- 1) М. -ѣй, F. -ши, N. -ѣкѣ, ex. gr.
оунѣй, оунѣши, оунѣкѣ ab adv. оунѣ (melius)
мьнѣй, мьнѣши, мьнѣкѣ — мьнѣ —
колѣй, колѣши, колѣкѣ — колѣ —

Pro ѣй scribitur et ѣй: колѣй, крѣпѣй.

- II) М. -шѣй, F. -шѣа (ши), N. -шѣкѣ (ше).
лоучѣшѣй, лоучѣшѣа, лоучѣшѣкѣ

Hujus formae etiam оунѣй, мьнѣй, колѣй sunt capacia: оунѣшѣй, мьнѣшѣй, колѣшѣй. Praecipue autem adjectiva in -окѣ et -ѣкѣ, abjecta hac terminatione, amant radici suae hoc шѣ affigere: глѣбѣшѣй, длѣкѣшѣй, ширѣшѣй, жѣстѣшѣй а глѣкокѣ, длѣкѣ, широкѣ, жѣстѣокѣ; itemque крѣпѣшѣкѣ, тѣмѣшѣкѣ, сладѣшѣкѣ, кратѣшѣкѣ, кротѣшѣкѣ, тѣжѣшѣкѣ: крѣпѣшѣи et крѣпѣшѣи, сладѣшѣи, кратѣшѣи etc.

III. М. -ѣйшѣй; et post ж, ш, ч: дѣшѣй (i. e. пѣшѣй): юнѣйшѣй junior, силѣнѣйшѣй fortior; нижѣшѣй inferior, ближѣйшѣй propior, оубоужѣйшѣй pauperior. Ipsaeque formae II adjectiva etiam hanc possunt formam induere: глѣбѣшѣйшѣй длѣкѣшѣйшѣй.

Superlativus plerumque suppletur tertia hac forma Comparativi: мѣдрѣнѣйшѣй sapientissimus (nisi malis habere pro neograecismo, qui Cyrilli aeo jam erat καλῆτερος pro κάλλιστος, σοφώτερος pro σοφώτατος). Vides tamen jam illi in найпаче et nostro Glagolitae in найскорѣкѣ fuisse notam hodiernorum Cisdanubianorum formam Superlativi. Videturque haec най particula nata ex надѣ (supra), ut adeo найскорѣкѣ sit quasi supra citius, aut germ. am (i. e. an dem) schnellsten.

Nota jam hic, Adverbia ab Adjectivis derivata et Comparationis capacia, inflecti non aliter ac neutra, quae hic vides, Adjectivorum: най скорѣкѣ citissime.

CAPUT IV.

PRONOMINUM PERSONALIUM DECLINATIO.

Singularis.			Dualis.			Pluralis.		
(ego)	(tu)	(sui, sibi, se)	(nos ambo)	(vos ambo)	(sui, sibi, se)	(vos)	(nos)	(sui, sibi, se)
N. азѣ	тѣа	—	N. ва, ѣ. вѣ	—	—	N. мѣа	вѣа	—
G. мене (ма)	тѣбе (та)	себе (са)	G. наю	ваю	себе (са)	G. насѣ	васѣ	себе (са)
D. мнѣ (ми)	тѣбѣ (ти)	себѣ (си)	D. нама	вама	себѣ (си)	D. намѣ (нѣа)	вамѣ (вѣа)	себѣ (си)
A. мене (ма)	тѣбе (та)	себе (са)	A. ва ѣ. вѣ	—	себе (са)	A. насѣ, (нѣа)	васѣ, (вѣа)	себе (са)
V. азѣ	тѣа	—	V. ва ѣ. вѣ	—	—	V. мѣа	вѣа	—
L. мнѣ	тѣбѣ	себѣ	L. наю	ваю	себѣ	L. насѣ	васѣ	себѣ
I. множѣ	тобожѣ	собожѣ	I. нама	вама	собожѣ	I. нами	вами	собожѣ

Nota. Nosti Italarum et Gallorum pronomina personalia ex parte duplicia: Datemi, donnez-moi et Date a me, donnez à moi; Vi cerco, je vous cherche, et Cerco voi, c'est vous que je cherche. Eodem fere modo Slavi veteres, et hodierni omnes, utuntur emphatica forma ante praepositiones et initio Constructionis, breviori et quasi enclitica alias. Quamquam haec ad syntaxin pertinent, licebit tamen vacuum spatium nonnullis rei exemplis e Glagolita nostro petitis explere:

L. 665: помѣни ма мemento mei. L. 11: мене рѣди

mea gratia. L. 87: любай оѣа ли матерѣ паче мене, нѣстѣ ми на подобѣж: Amans patrem aut matrem plus quam me, non est me dignus.

L. 84: не вѣдѣхѣ тѣа не novi. L. 470: тѣкѣ врага жѣшѣа te inimicum. L. 248: оубоужѣмѣ тѣбѣ жѣти пасѣж et 258: оубоужѣмѣ ти жѣти пасѣж praeparemi tibi manducare pascha.

L. 187 самѣ са прѣдѣж ipse me trado. 185: себе прѣдѣтѣ se tradit. 222: сами о себѣ ipsi per se (sponte).

Declinatio pronominum tertiae personae.

			II.		
Singularis.					
(ille)	(illa)	(illud)	(is)	(ea)	(id)
Nom. онъ	она	оно	(онъ)	(она)	(оно)
Gen. оногo	оноя	оного	кго	кя	кго
Dat. ономоу	оной	оному	кмоу	кй	кмоу
Acc. онъ(-ого)	оня	оно	й	я	е
Voc. онъ	она	оно	—	—	—
Loc. ононь	оной	ононь	кнь	кй	кнь
Instr. онѣмь	оноя	онѣмь	имь	кя	имь

Dualis.					
Nom. она	онѣ	онѣ	(она)	(онѣ)	(онѣ)
Gen. оноу	оноу	оноу	кю	кю	кю
Dat. онѣма	онѣма	онѣма	има	има	има
Acc. она	онѣ	онѣ	я	и	я
Voc. она	онѣ	онѣ	—	—	—
Loc. оноу	оноу	оноу	кю	кю	кю
Instr. онѣма	онѣма	онѣма	има	има	има

Pluralis.					
Nom. они	онѣ	она	(они)	(онѣ)	(она)
Gen. онѣхъ	онѣхъ	онѣхъ	ихъ	ихъ	ихъ
Dat. онѣмъ	онѣмъ	онѣмъ	имъ	имъ	имъ
Acc. онѣ	онѣ	она	я	я	я
Voc. они	онѣ	она	—	—	—
Loc. онѣхъ	онѣхъ	онѣхъ	ихъ	ихъ	ихъ
Instr. онѣми	онѣми	онѣми	ими	ими	ими

Secundum и etiam relativum иже (qui) declinatur: кгоже, кмоуже etc. Nam же particula est indeclinabilis, sicut e. g. graecum *περ* in *ὄπερ*, *ὄνπερ*, *ὄπερ* etc. Ceterum cf. hoc nostrum и (ji) cum lat. is, ea, id, et gr. *ἵ* nunc nostro и denuo confirmato. Вьсакъ (omnis) sicut онъ declinatur. Et къто (quis) in reliqua declinatione abjecto то (sicut e. g. Jupiter in obliquis casibus abjicit patrem) sequitur онъ declinationem: къто, кого, комоу; at Instr. facit more Adjectivorum къимь non кѣмь. Similiter тоу къждо (quisque) prior tantum pars declinatur, ut lat. quisque, cujusque etc. кождо, комоуждо etc. Neutrum чъто (quid), ut M. къто, rejecto то sequitur declinationem тоу и: чъто, чего et чего, чемоу etc. Eodem modo et possessiva flectuntur: мой, моя, мое; моегo, моя, моегo; моемоу, мой, моемоу etc. нашъ, наша, наше; нашего, наша, нашего etc. Et къий, каа, коа, (qui quae quod) non nisi in paucis differt: N. къий, каа, коа; G. когo, коя, когo; D. комоу, коя; Loc. кокъ, коя; Instr. къимь, et коимь, коя. — чий, чия, чие (cujus proprium) inflectitur ut мой, моя, мое. Denique ктеръ, а, о (aliquis) declinatur ut adjectiva indefinita.

His simillimae sunt pronominum тъ et съ (hic) declinationes, quorum partim duplex forma respondere videtur duplici Adjectivorum.

Singularis.					
(hic)	(haec)	(hoc)	(hic)	(haec)	(hoc)
N. тъ (тѣй)	та (таа)	то (тоя)	съ (сий)	си (сита)	се (сине)
G. того	тоя	того	сего	сея	сего
D. томоу	той	тому	семоу	сей	семоу
A. тъ (тѣй)	тѣ	то	съ (сий)	сея	се
V. —	—	—	—	—	—
L. томь	той	томь	семь	сей	семь
I. тѣмь	тоя	тѣмь	симь	сея	симь

Dualis.

Nom. та	тѣ	тѣ	сѣ	сий	сий
Gen. тою	тою	тою	сею	сею	сею
Dat. тѣма	тѣма	тѣма	сема	сема	сема
Acc. та	тѣ	тѣ	сея	сий	сий
Voc. —	—	—	—	—	—
Loc. тою	тою	тою	сею	сею	сею
Instr. тѣма	тѣма	тѣма	сема	сема	сема

Pluralis.

N. ти (тѣи)	тѣи (тѣя)	та (таа)	си (сий)	сея	сея
G. тѣхъ	тѣхъ	тѣхъ	сѣхъ	сѣхъ	сѣхъ
D. тѣмъ	тѣмъ	тѣмъ	семя	семя	семя
A. тѣи (тѣя)	тѣи (тѣя)	та (таа)	сея	сий	сий
V. —	—	—	—	—	—
L. тѣхъ	тѣхъ	тѣхъ	сѣхъ	сѣхъ	сѣхъ
I. тѣми	тѣми	тѣми	семи	семи	семи

Nota. Sic et овъ, а, о hic, онъ, а, о ille, самъ, а, о ipse, declinantur; nisi quod Dualis Genit. penes -оу etiam in -оу formare possunt: овоу et овою etc.

NUMERALIUM DECLINATIO.

Quae substantiva sunt, ut сто, тѣкаща, тѣма (myrias, proprie tenebrae, nam avium e. g. aut locustarum volantium infinita multitudo obscurat coelum; ipsaque graecorum *μυριάς* a *μύω* est fortassis) substantivorum declinationem sequuntur; ordinalia първѣй, вторѣй, третѣй adjectivorum; окой, двой, трой (uterque, binus, ternus) ut мой declinantur. кдинъ (unus) et вьсь (omnis) ad demonstrativorum fere declinationem se conformant:

Singularis.

N. кдинъ	кдина	кдино	вьсь	вься	вьсе
G. — ного	— ноя	— ного	вьсего	вьсея	вьсего
D. — номоу	— ной	— номоу	вьсемоу	вьсей	вьсемоу
A. — нъ (ного)	— нѣ	— но	вьсь	вься	вьсе
V. —	—	—	—	—	—
L. — номь	— ной	— номь	вьсемь	вьсей	вьсемь
I. — нѣмь	— ноя	— нѣмь	вьсѣмь	вьсея	вьсѣмь

Dualis.

N. кдина	кдинѣ f. et n.	вьси m. f. et n.
G. — ноу (-ною)	— ноу (-ною)	вьсею
D. — нѣма	— нѣма	вьсема
A. — на	— на	вьси
V. — на	— на	вьси
L. — ноу (ною)	— ноу (ною)	вьсею
I. — нѣма	— нѣма	вьсема

Pluralis.

N. кдини	кдинѣ	кдина	вьси	вься	вься
G. — нѣхъ	— нѣхъ	—	вьсѣхъ	вьсѣхъ	вьсѣхъ
D. — нѣмъ	— нѣмъ	—	вьсѣмъ	вьсѣмъ	вьсѣмъ
A. — нѣи	— нѣи	—	вься	вься	вься
V. —	—	—	—	—	—
L. — нѣхъ	— нѣхъ	—	вьсѣхъ	вьсѣхъ	вьсѣхъ
I. — нѣми	— нѣми	—	вьсѣми	вьсѣми	вьсѣми

Два (duo) illique affine оба (ambo) sic declinantur, duali tantum per naturam rei:

Dualis.

Nom. et Acc.	два, оба, fem. et neut.	двѣ, обѣ.
Gen. et Loc.	двою (двоу), окою.	} generis omnis.
Dat. et Instr.	двѣма, обѣма	

Sicque двѣ стѣ (ducenti), двою стоу, двѣма стома. At три ста, трѣй (трѣхъ) стѣ, трѣмъ стомъ, трѣхъ стѣхъ, трѣми стѣи (trecentis).

три и четъри и sic declinantur:

N.	три (трѣ), f.	три	четъри и, f. четъри
G.	трѣи (трѣи)	трѣи	четъри —
D.	триемъ (трѣмъ)	триемъ	четъремъ —
A.	три	три	четъри —
V.	три	три	четъри —
L.	триехъ (трѣхъ)	трѣхъ	четъриехъ —
I.	трии	трѣи (трѣи)	четърии —

пять, шесть, семь, осмь, девять, десять proprie sunt substantiva feminina (ideoque numerati sequitur Genitivus, sicut lat. post millia) quartae declinationis, itaque declinantur de regula:

N. A.	пять	G. D. L.	пяти	Inste.	пятии
	шесть		шести		шестии
	семь		семи		семии
	осмь		осми		осмии
	девять		деяти		деятии
	десять		десяти		десятии

Solent tamen quandoque quasi oblivisci naturam suam, et adjectivorum flexionem sequi ut et invenias отъ пятихъ хлѣбъ, по днѣхъ осмихъ, дньми четъридеятии.

CAPUT V.

DE VERBO.

Innuimus jam supra p. 55 verbi Slavici indolem peculiarem. Non tamen abs re putamus fore, imo fere necessarium, penitiori verbi considerationi vacuum hujus paginae spatium destinari. Cum enim priores Ruthenorum grammatici, ad exemplum fortasse Graecorum, diversis verborum formis ad unam eandemque conjugationem congestis, vix non infinitam reddidissent verbi conjugationem, tandem Dobrovius finem fecit hujus confusio- nis, universis verborum formis in sex quasi classes tribu- tis, singularum usu ad syntaxin delegato. En sex Do- brovii classes:

I. Prima comprehendit ea verba, quae nullam cha- racteristicam vocalem habent ante -ти Infinitivi. Sunt- que horum duo genera: 1) Eorum, quorum syllaba radi- calis vocali terminatur, utи и-ти capere, и-ти ire, би-ти caedere, пѣ-ти canere, мѣи-ти lavare, чю-ти sentire. (Moneris autem lector, Dobrovio appellari syllabam radica- lem, aut vel disyllabam radicem, quae superest post- quam omnia detraxeris, quae sive per compositionem, sive per motionem sive per declinationem aut quamcumque demum flexionem grammaticam acces- serant. En rei exemplum: vox благовѣствованіе evange- lium, composita est e благо (bene) et вѣствованіе (an- nunciatio): in благо ipso o est vocalis mediatrix com- positionis, relinquitur ergo syllaba radicalis primae partis благ, sufficiens interea anatomo pure pute grammatico infimi gradus; ad altiores gradus nunc nondum aspiramus. Alterius partis вѣствованіе est verbale derivatum imme- diate a participio praet. passivo вѣствованъ (annunciatus) verbi вѣствовуи; cujus proximus fons вѣсть, ipse pri- mitus derivatus a radice, вѣд, monosyllaba. Accipiamus vice versa syllabam nudam жи, quae vestita dabit жи-ти vivere, житель incola, живъ vivus, животъ vita, житіе vita, жизньъ vita, жито frumentum (σῖτος), житница

horreum, житить pasuum etc. Sic a syllaba radicali да formatur Fut. дамъ dabo, Inf. дати dare, itemque Inf. Freq. дати solere dare, Praes. Ind. дамъ soleo dare, Imperat. дай da, Partic. praet. act. дамъ δειδωκώς, дамъ δεδομένος; itemque Subst. даръ donum, дамъ tributum etc. etc. Vides Dobrovii etymologiam esse potius anatomiam, quam analysis, sed hoc habere boni, quod certa sit et demonstrabilis, et necessarium fundamen- tum omnis altioris etymologiae, qualis e. g. est Grim- mii linguae germanicae). Classis ergo I. verba nullam ha- bent characteristicam vocalem ante -ти Infinitivi, sed nuda e radices αμείσως praepositae τῶ-ти Infinitivi jam integrum verumque verbi Infinitivum efficiunt. 2) Alterum genus pariter nuda m radice m αμείσως τῶ-ти praemit- tit, in hoc tantum diversam a priori, quod haec vocalem in medio habet, duabus consonis inclusam: пас-ти pascere, нес-ти ferre, рас-ти crescere, quorum Praesentia sunt пас-ж pasco, нес-ж fero, рас-ж cresco.

II. Secunda complectitur ea Verba, quae in Prae- senti (seu Futuro) -и, in Infinitivo -ити affigunt sylla- bae radicali itidem nudaе: доу-и, доу-ити spiro; станъ, станъти. Habentque plerumque praefixas etiam praepositiones: поманъ recordabor, изринъ extrudam, иссоунъ extrudam, оужанъ extrerrebo.

III. Tertia eorum est, quae characteristicam ѣ affigendo syllabae radicali formant Praeteriti personam tertiam, et huic addito ти Infinitivum: разоум-ѣ intel- lit, разоум-ѣ-ти intelligere a (composita) radice разоум-; Sic et повелѣ, повелѣти jubere; видѣ, видѣти videre; гладѣ, гладѣти aspicere; стѣдѣса, стѣдѣ- тиса pudore affici. Horum quaedam m amant praef ѣ: стопати stare, копатиса timere, дръжати servare, слышати audire.

IV. Quarta eorum, quae characteristica и gaudent: та-и, та-и-ти celare; кои, коити pacare; пѣи, пѣити manifestare; прѣломи, прѣломити diffingere; клони, клонити clinare; сѣди, сѣдити judicare; хъити, хъитити capere.

V. Quinta eorum, quae characteristicam а aut ѣ praemittunt ante ти: сіа, сіати fulgere; гнѣватиса irasci; зокати manducare grana frugum, sicut equus ave- nam; копати fodere; гладати spectare.

VI. Sexta denique eorum, quae characteristicam -ова- et post jotatas radices -ева (-ева-) assumunt ante -ти Infiniti- vi: коуп-ова, коуп-ова-ти mercari; миловати amare; радоватиса gaudere; воква, воквати bellare; свръше- вати esse in absolvendo; непѣшевати arbitrari.

Jam e. g. verba formae V. pleraque, formae autem VI. omnia sunt Frequentativa, ut lat. ito, ventito, dictito, lectito, tergito: II. contra omnia et I. ple- raque unius tantum actionis perfectae, ut lat. exsurgo, venio, perficio. Quis non rideat Grammaticum, conju- gantem simul eo, ito, itito; ago, agito; venio, ven- tito etc. ut ejusdem verbi partes? Quod nec Hebraei faciunt, qui jam pridem suorum verborum formas distin- xere, utpote cognatas quidem radice attamen diversas invi- cem et significatu et figura, sicut etiam sunt Slavicae. Et cave credas, omne verbum Slavicum esse capax omni- um formarum; sunt nonnisi pauca quae quattuor, plura, quae- tres, pleraque quae binas tantum admittant. Sed sic, per naturam plerumque significatus sui, carentibus unâ alterâve formâ verbis veteres illi grammaticastri defec- tum et irregularitatem exprobrabant; quae vitia po- tius erant perversae methodi, non verborum.

Sed haec hactenus. Ad flexionem redeamus.

VERBI DECLINATIO.

Conjugatio I. 1.		I. 2.	I. 3.	II. 1. C.	II. 2. D.	III. 1.	III. 2.	III. 3.
A.		B.		Praesens Indicativi.			E.	F.
Sing. 1.	виж caedo	глаголю dico	мажж ungo	несж porto	виж vieo	зьриж video	лежж jaseo	волиж volo
2.	вижи	— акши	мажжеши	несеши	винеши	зьриши	лежиши	волиши
3.	вижть	— акть	мажжеть	несеть	винеть	зьрить	лежить	волить
Dual. 1.	вижба, f. -вѣ	— акѣва, -вѣ	мажжева, -вѣ	несѣва, -вѣ	винѣва, -вѣ	зьрива, -вѣ	лежива, -вѣ	волива, -вѣ
2.	вижта, -тѣ	— акѣта, -тѣ	мажжетта, -тѣ	несѣта, -тѣ	винѣта, -тѣ	зьрита, -тѣ	лежитта, -тѣ	волитта, -тѣ
3.	вижта, -тѣ	— акѣта, -тѣ	мажжетта, -тѣ	несѣта, -тѣ	винѣта, -тѣ	зьрита, -тѣ	лежитта, -тѣ	волитта, -тѣ
Plur. 1.	вижмъ	— акемъ	мажжемъ	несемъ	винемъ	зьримъ	лежимъ	волимъ
2.	вижете	— акѣте	мажжете	несѣте	винѣте	зьрите	лежите	волите
3.	вижть	— акѣть	мажжть	несжть	вижть	зьриять	лежатъ	волиять

Praesens Imperativi.								
Sing. 1.	—	—	—	—	—	—	—	—
2.	вѣй	глаголи	мажи	неси	вини	зьри	лежи	боли
3.	вѣй	— ли	мажи	неси	вини	зьри	лежи	боли
Dual. 1.	вѣйва, -вѣ	— лѣва, -вѣ	мажжева, -вѣ	несѣва, -вѣ	винѣва, -вѣ	зьрѣва, -вѣ	лежѣва, -вѣ	волѣва, -вѣ
2.	вѣйта, -тѣ	— лѣта, -тѣ	мажжетта, -тѣ	несѣта, -тѣ	винѣта, -тѣ	зьрѣта, -тѣ	лежѣта, -тѣ	волѣта, -тѣ
3.	вѣйта, -тѣ	— лѣта, -тѣ	мажжетта, -тѣ	несѣта, -тѣ	винѣта, -тѣ	зьрѣта, -тѣ	лежѣта, -тѣ	волѣта, -тѣ
Plur. 1.	вѣймъ	— лѣмъ	мажжемъ	несѣмъ	винѣмъ	зьрѣмъ	лежѣмъ	волѣмъ
2.	вѣйте	— лѣте	мажжете	несѣте	винѣте	зьрѣте	лежѣте	волѣте
3.	вѣйте	— лѣте	мажжете	несѣте	винѣте	зьрѣте	лежѣте	волѣте

Praesens Gerundivi.								
Sing.	виж, f. вижши	глаголю, f. лажши	мажж, f. жжши	несж, f. несжши	виж, f. вижши	зьри, f. яши	лежж, f. жжши	волиж, -лаши
Dual.	вижшва, — ши	— лажшва, — ши	мажжшва, f. — ши	несжшва, — ши	вижшва, — ши	зьришва, — ши	— шва, — ши	волишва, — ши
Plur.	вижше	— лажше	мажжше	несжше	вижше	зьрише	— ше	волише

Praesens participii pass.								
Sing.	вижмъ, а, о	глаголюмъ, а, о	мажжемъ, а, о	несомъ, а, о	виномъ, а, о	зьримъ, а, о	лежимъ, а, о	волимъ, а, о
Dual.	вижма, ѣ, ѣ	— лема, ѣ, ѣ	мажжема, ѣ, ѣ	несома, ѣ, ѣ	винома, ѣ, ѣ	зьрима, ѣ, ѣ	— ма, ѣ, ѣ	волима, ѣ, ѣ
Plur.	вижами, ѣ, а	— лемни, ѣ, а	мажжеми, ѣ, а	несоми, ѣ, а	виноми, ѣ, а	зьрими, ѣ, а	— ми, ѣ, а	волими, ѣ, а

Praesens Infinitivi.								
	вити	глаголати	мазати	нести	вижати	зьрѣти	лежати	болити
	вѣтъ	глаголатъ	мазатъ	несътъ	вижтъ	зьрѣтъ	лежатъ	болитъ

Supinum.

Praeteritum Indicativi.								
Sing. 1.	вижъ	глаголахъ	мазахъ	несохъ	вижхъ	зьрѣхъ	лежахъ	волихъ
2.	ви	глагола	маза	несе	виж	зьрѣ	лежа	боли
3.	ви	глагола	маза	несе	виж	зьрѣ	лежа	боли
Dual. 1.	вижова, f. -вѣ	— лажова, -вѣ	мазахова, -вѣ	несохова, -вѣ	вижжова, -вѣ	зьрѣхова, -вѣ	лежахова, -вѣ	волихова, -вѣ
2.	вижта, -стѣ	— лажта, -стѣ	мазаста, -стѣ	несоаста, -стѣ	вижжта, -стѣ	зьрѣжта, -стѣ	лежжаста, -стѣ	волижта, -стѣ
3.	вижта, -стѣ	— лажта, -стѣ	мазаста, -стѣ	несоаста, -стѣ	вижжта, -стѣ	зьрѣжта, -стѣ	лежжаста, -стѣ	волижта, -стѣ
Plur. 1.	вижомъ	— лажомъ	мазахомъ	несохомъ	вижжомъ	зьрѣжомъ	лежжхомъ	волижомъ
2.	вижете	— лажте	мазасте	несоасте	вижжсте	зьрѣжсте	лежжсте	волижсте
3.	виша	— лаша (-лажж)	мазаша (-зажж)	несоша	вижжша	зьрѣжша (-хж)	лежжша (-хж)	волижша

Praeteriti participium activum.

Sing.	ВИВЪ, А, О	ВИНЖЛЪ, А, О	ЗВРЪБЛЪ, А, О	ЛЕЖЛЪ, А, О	ВОЛНЛЪ, А, О
Dual.	ВИВА, ЧЪ, ЧЪ	ВИНЖЛА, ЧЪ, ЧЪ	ЗВРЪБЛА, ЧЪ, ЧЪ	ЛЕЖЛА, ЧЪ, ЧЪ	ВОЛНА, ЧЪ, ЧЪ
Plur.	ВИИ, ЧИ, А	ВИНЖЛИ, ЧИ, А	ЗВРЪБЛИ, ЧИ, А	ЛЕЖЛИ, ЧИ, А	ВОЛИИ, ЧИ, А

Sing.	ВИВЪ, І. ВИНЖВЪ, І. ВЪШИ	ЗВРЪБВЪ, І. ВЪШИ	ЛЕЖВЪ, І. ВЪШИ	ВОЛНВЪ, І. ВЪШИ
Dual.	ВИВША, — ШИ	ВИНЖВША, — ШИ	ЗВРЪБВША, — ШИ	ЛЕЖВША, — ШИ
Plur.	ВИВШЕ	ВИНЖВШЕ	ЗВРЪБВШЕ	ЛЕЖВШЕ

Sing.	ВИКНЪ, А, О	ВИГЪ, А, О	ЗВРЪФНЪ, А, О	ЛЕЖАНЪ, А, О	ВОЛЕНЪ, А, О
Dual.	ВИКНА, ЧЪ, ЧЪ	ВИГА, ЧЪ, ЧЪ	ЗВРЪФНА, ЧЪ, ЧЪ	ЛЕЖАНА, ЧЪ, ЧЪ	ВОЛЕНА, ЧЪ, ЧЪ
Plur.	ВИКНИ, ЧИ, А	ВИТИ, ЧИ, А	ЗВРЪФНИ, ЧИ, А	ЛЕЖАНИ, ЧИ, А	ВОЛЕНИ, ЧИ, А

Praesentium gerundivi.

Participium praet. passivi.

Notae generales. 1) Tertiae personae t̄ tam Sing. quam Plur. Veteres, ut nos hic, per t̄ scribebant. Hodierni per t̄. Vidisti similem discriptionem de m̄ Localis et Instrumentalis Nominum: ut Joh. 1, 7. Да вьен вѣрж имѣтъ имь ut omnes crederent per eum. Etiam in к̄мь (sum) ь obinet, at in к̄мж (sumus) ж. 2) Vides Praeteritum, et quae ex illius exemplo pendunt, subinde alias analogias sequi, quam Praesens: МАЗАНЪ et ЛЕЖАНЪ, ubi praesens МАЖЖ et ЛЕЖЖ fuit. Sed memento idem usu venire et Latinis, quorum cubo, -as, in Praeterito sequitur secundam: cubui, cubitum; aut cupio, cupere, praeterito cupivi ut audivi; ut de Graecis taceamus qui uno quasi paradigma absolunt verbum suum impeditissimum. Imo praevidemus, cum linguae nostrae sacrae tonus verus fuerit inventus, cuius persona 2. praes. est in -иши, discessuram in duas, иши alteram corrupto, et alteram producto, sicut lat. legis et audis. Certe Carnioli sic habent: vólim, vóliš; лѣжим, лѣжіш. Haec Praesentis et Praeteriti Slavici mutua libertas lexicographis officium imponit utriusque indicandi, sicut Latini indicant etiam plura ad verba sua: doceo, -eres, -eui, -ctum. 3) In 3 plur. praet. praeter terminationem in -ша aequae frequens est alia in -жж, sed vis utriusque diversa: ГЛАГОЛАША est dixere, ГЛАГОЛАХЖ dicebant. 4) Participia vides declinari per genera, ut aliarum linguarum. Adde et Gerundiva posse abire in similia activa, addita adjectivi definiti terminatione: вичи (внжщъ) et вичиши. (Nota вичи et similia tantum m. dici, reliqua etiam mirere, dualem ipsius quoque verbi distinguere masculina et feminina.

VERBA ANOMALA.

Conjugatio verbi substantivi к̄мь, БЖДЖ, БЪТИ.

Praesens Indicativi.

Sing.	1 к̄мь (sum)
	2 к̄си
	3 к̄ст̄ь
Dual.	1 к̄сва, -вѣ
	2 к̄ста, -тѣ
	3 к̄ста, -тѣ
Plur.	1 к̄сма̄ (к̄сма̄)
	2 к̄сте
	3 с̄жт̄ь

Praesens Gerundivi.

Sing.	с̄жи, f. с̄жи
Dual.	с̄жиа, с̄жи
Plur.	с̄жие

Futurum.

Sing.	1 БЖДЖ (ero)
	2 БЖДЕШИ
	3 БЖДЕТЬ
Dual.	1 БЖДЕВА, -вѣ
	2 БЖДЕТА, -тѣ
	3 БЖДЕТА, -тѣ
Plur.	1 БЖДЕМА̄
	2 БЖДЕТЕ
	3 БЖДЕТЬ

Imperativi.

Sing.	1 —
	2 БЖДИ (sis, esto)
	3 БЖИ
Dual.	1 БЖДЕВА, -вѣ
	2 БЖДЕТА, -тѣ
	3 БЖДЕТА, -тѣ
Plur.	1 БЖДЕМА̄
	2 БЖДЕТЕ
	3 БЖДЕТЕ

Futurum Gerundivi.

Sing.	БЖДЖЩЪ, f. БЖДЖШИ (futurus)
Dual.	БЖДЖЩА, f. — ШИ
Plur.	БЖДЖЩЕ

Infinitivus.

БЪТИ (esse)

Supinum.

БЪТЪ

Praeteritum I.

Sing.	1 Бѣхъ (fui)
	2 Бѣ
	3 Бѣ
Dual.	1 Бѣхова, -вѣ (Бѣева, -евѣ)
	2 Бѣста, -тѣ (Бѣхоста, -тѣ)
	3 Бѣста, тѣ (Бѣхоста, -тѣ)
Plur.	1 Бѣхомъ
	2 Бѣсте
	3 Бѣхж (Бѣш).

Praeteritum iterativum.

Sing.	1 Бѣхъ, Бхъ (eram, solebam esse)
	2 Бѣше, Бше
	3 Бѣше, Бше
Dual.	1 Бѣхова, -вѣ, Бхова et Бева
	2 Бѣста, -тѣ (Бѣшета, -тѣ)
	3 Бѣста, тѣ (Бѣшета, -тѣ)
Plur.	1 Бѣхомъ, Бхомъ
	2 Бѣсте, Бсте
	3 Бѣхж, Бхж

Praeteritum II.

Sing.	1	БЪИХЪ (factus sum, germ. ich ward)
	2	БЪИ
	3	БЪИ (БЪИТЬ)
Dual.	1	БЪИКВА, -СЪѢ
	2	БЪИСТА, -СЪѢ
	3	БЪИСТА, -СЪѢ
Plur.	1	БЪИХОМЪ
	2	БЪИСТЕ
	3	БЪИША

Praet. Gerundivi.

Sing.	БЪИВЪ, f. БЪИВЪШИ
Dual.	БЪИВЪША, — ШИ
Plur.	БЪИВЪШЕ

Praet. part. act.

Sing.	БЪИЛЪ, а, о
Dual.	БЪИЛА, ѣ, ѣ
Plur.	БЪИЛИ, ѣ, а

Praet. part. passivi.

Sing.	(ЗА)БЪВЕНЪ, а, о
Dual.	(ЗА)КЪВЕНА, ѣ, ѣ
Plur.	(ЗА)БЪВЕНИ, ѣ, а

Tempora circumscripta: Praet. Ind.

Sing.	БЪИЛЪ, а, о, кмъ fui
	— — кси fuisti
	— — ксть fuit
Dual.	1 БЪИЛА, ѣ, ѣ, ксва, -вѣ
	2 — — кста, -тѣ
	3 — — кста, -тѣ
Plur.	1 БЪИЛИ, ѣ, а, кмъ
	2 — — кста
	3 — — ксть

Praet. Plusquamperfect.

Sing.	1 БЪИЛЪ, а, о, БЪИХЪ
	2 — — БѢ
	3 — — БѢ
Dual.	1 БЪИЛА, ѣ, ѣ, БЪИХОВА, -ХОВѢ
	2 — — БѢСТА, -СЪѢ
	3 — — БѢСТА, -СЪѢ

Praet. Optativi.

Sing.	1 БЪИЛЪ, а, о, БЪИХЪ
	2 — — БЪИ
	3 — — БЪИ
Dual.	1 БЪИЛА, ѣ, ѣ, БЪИКВА, -СЪѢ
	2 — — БЪИСТА, -СЪѢ
	3 — — БЪИСТА, -СЪѢ
Plur.	1 БЪИЛИ, ѣ, а, БЪИХОМЪ
	2 — — БЪИСТЕ
	3 — — БЪИХЪ (БЪИША)

Notae. I) Vides sicut omnium fere populorum, ita et Slavorum verbum substantivum esse conflatum e tribus radicibus: кс-, кж- et кзи-, quibus cf. lat. es-, fu-, et fi-, et germ. ist, bin et wesen. II. Habes hic etiam exemplum praeteriti iterativi, quod et reliqua fere verba omnia fundunt: дапахъ, кипахъ, творпахъ, живпахъ, идапахъ, блюдапахъ, рдстапахъ, течахъ, можахъ, импахъ, люкпахъ (et tпachu Monumenti Frising. II, 101, i. e. тьмпахъ). Estque haec iterativa forma et sono et vi simillima ionicae in — εσχοι, quae itidem ab omnibus fere verbis funditur, quin in conjugationibus appareat. III. Vides Dual. 2dam et tertiam personas primae longiorem formam imitari suo modo, -хова terminatione propter ε sequens mutata in -шѣта (penes -ста): кипхова, кипшѣта, жившѣта penes кипста, кипста. IV. Vides кси secundam

pers. sing. praet., non кши. Hocque exemplum imitantur alia anomala pleraque:

	(edo)	(comedo)	(scio)	(do)
Sing.	1 ПМЬ	СЪНѢМЬ	ВѢМЬ	ДАМЬ
	2 ПСИ	СЪНѢСИ	ВѢСИ	ДАСИ
	3 ПСТЬ	СЪНѢСТЬ	ВѢСТЬ	ДАСТЬ
Dual.	1 ПДЕВА, ВѢ	СЪНѢДЕВА	ВѢДЕВА	ДАДЕВА
		(СНѢВА)		
	2 ПДЕТА, ТѢ	СЪНѢСТА	ВѢСТА	ДАСТА
	3 ПДЕТА, ТѢ	СЪНѢСТА	ВѢСТА	ДАСТА
Plur.	1 ПМЪИ	СЪНѢМЪИ	ВѢМЪИ	ДАМЪИ
	2 ПСТЕ	СЪНѢСТЕ	ВѢСТЕ	ДАСТЕ
	3 ПДАТЬ	СЪНѢДАТЬ	ВѢДАТЬ	ДАДАТЬ
				(ДАДАЖТЬ)

Sunt autem haec omnia contracta ex ПДМЬ, СЪНѢДМЬ, ВѢДМЬ, ДАДМЬ. Cf. lat. edo, es, est, pro edis, edit. Hinc redit Д in Duali et tertia pl. et alias; ante те et ти vero mutatur in с ut in aliis: крѣдѣ, крѣсти; вѣдѣ, вѣсти. Cetera habe singula: V) ПМЬ in Praes. ger. habet ПДЪИ et ПДА, f. ПДЪШИ. Part. pass. ПДОМЪ, а, о. Inf. ПСТИ. Praet. ind. ПДОХЪ. Praet. ger. ПДЪ, f. ПДЪШИ. Part. act. ПДЪ, а, о (pro ПДАЪ, quod et Carnioli et Poloni retinuerunt: jedl, jedla, jedlo). Part. pass. ПДЕНЪ. Imperat. ПДЪ, ПДЪМЪИ, ПДЪТЕ mutato и regularis imperativi in ѣ, ideoque Д mutato in ЖД ex lege euphoniae ut vidisti supra: sed Recentiores etiam regularem habent imperativum: ПДИ, ПДИТЕ (pro ПДѢТЕ). Idem jam habes apud Glagolitam nostrum: ДДИТЕ 2б. Praeteritum ПДОХЪ etiam in ПХЪ contrahitur: iterativum est ПДАХЪ. VI) ВѢМЬ: Inf. ВѢДѢТИ et ВѢСТИ. Praet. ВѢДѢХЪ. Gerund. praes. ВѢДѢИ. ВѢДЪШИ; Imperat. ВѢЖДЪ. Nota praet. ВѢДѢ etiam de prima persona usurpari, penes ВѢДѢХЪ; (idque in Frisingensibus quoque habes monumentis). VII) ДАМЬ: Inf. ДАТИ. Praet.; ДАХЪ; Praes. 3 plur. ДАДАТЬ et ДАДАТЬ quod est a ДАДЪ. Imperativum ДАДАТЬ jam non amplius miraberis.

VIII) ИМАМЬ (habeo), ИМАШИ (non e. g. ИМАШИ ut reliqua anomala), ИМАТЬ. sed 3 pl. ИМАТЬ. inde et Gerund. ИМЪИ, ИМЪШИ. Alia contra tempora a forma regulari ИМѢТИ deducit: Imperat. ИМѢИ, ИМѢИМЪ, ИМѢИТЕ; Gerund. ИМѢИ; Praet. ИМѢХЪ; Part. act. ИМѢЛЪ; Gerund. praet. ИМѢВЪ; Part. praet. pass. ИМѢВЪИ; unde ИМѢНИК verbale; Praes. iterat. ИМѢПАХЪ et contractum ИМПАХЪ, ИМПАШЕ etc. Tertio denique loco ab ИМЪ, quod non solum forma sed etiam significato differt ab ИМАМЬ, formatur Imperat. ИМИ, ИМѢТЕ, Praet. gerund. ИМЪ (pro ИМЪ) ИМЪШИ; Infinit. ИТИ, inde Praet. ИХЪ, ѣ, ИХОМЪ, part. act. ИЛЪ (quod quidem, polonice scriptum jał, qui commode protulerit, nobis quidem erit magnus Apollo). part. pass. ИТЪ. Latinam phrasin: fidem habeo, reddunt Slavici libri triplici simul hujus verbi forma: вѣрж кмлж, вѣрж имж, et вѣрж имамь.

IX. Alia item anomala, ut in graeco, quaedam tempora mutantur ab alio themate. A Defectivo ИДЖ (eo) est Imperat. ИДИ, ИДѢТЕ; praes gerund. ИДЪИ, ИДЪШИ; praet. ИДОХЪ, ИДЕ; praet. iterativum ИДАХЪ, Inf. ИТИ (non ИДТИ, ut Gottschediis russicis placuit). Alia tempora petuntur ab obsoleto ШЪДЖ (г. ШЕДЪ): praet. gerund. ШЪДЪ, ШЪДЪШИ; part. praet. act. ШЪЛЪ, ШЪЛА, ШЪЛО. Et a part. pass. ШЪТЪ derivat Dobrovius шытвник (pro шетьствник), in пришетьствник (adventus).

X) ГРАДЪ venio, advento, habet Gerund. ГРАДЪИ, -ДЪШИ; praet. ГРАДЕ; praet. iterativum ГРАДАХЪ. Reliqua tempora mutantur ab ИДЖ (eo) et ХОЖДЖ (advento):

Nota Carniolis *рѣмь, рѣшь, рѣк* adhuc esse in usu quotidiano: *камъ рѣшь* quo vadis?

XI) *рѣж* (*рѣкж*) praet. *рѣкохъ, рече, рѣкохомъ, рѣкоште, рѣкоша* sat regulariter inflectitur: habet tamen et *рѣхъ, рѣхомъ, рѣкѣ, рѣша* ab absoluteo *рѣж*, quod vix non idem est ac gr. *ῥέω*, unde *ῥήμα* (verbum).

XII) Quae de lege ob Infinitivi formam ex uno ad aliud Conjugationum paradigma migrant quoad tempora ab Infinitivi exemplo pendentia, ea proprie non possunt pro irregularibus haberi. His tamen accedunt verba *имж* capio, *жмж* (humorem extorqueo, germ. *ausringen, auswinden*) *пнж* tendo, *жнж* meto, *начнж* incipio, quorum Infinitivi sunt *яти, жати, пати, жати, начати*; (quibuscum cf. gr. *λαμβάνω* et *λάβειν, μανθάνω* et *μαθεῖν* etc.). Haec enim quoad reliqua Infinitivum sequentia ad conjugationem I pertinent, Praeteriti tamen gerundivum inflectunt: *кмъ, распнъ, начнъ, жнъ*. Exempla habes in ipso, quem edimus, Glagolita nostro, plurima.

XIII) Alia demum nonnisi quoad unam alteramve personam deflectunt a regula: *тоу хоциж* e. g. tertia pl. est *хотати*, praes. gerund. *хота*, Imperat. *хотѣи*, Inf. *хотѣти*. Praet. *хотѣ*, et alia tempora his analogae sequuntur paradigma E.

XIV) *чѣтж* lego, Inf. *чѣти* Praet. *чѣтохъ*, part. act. *чѣлъ, чѣла, чѣло* (eliso *т*, sicut *д* in *шѣла*) regulariter inflectitur. At a *чтж* honoris Russi more Gottschediano finere Inf. *чтити*; cum libri antiqui minime distinguant; nec opus erat, cum proprius *тоу чѣтж* significatus sit in numero habeo, hincque число numerus.

XV. Subinde tempora reperias, quae anomala videantur, quod a formis obsoletis quasi reliquiae remanserint. Sic *владѣи* (dominatus) a *владѣ, власти*, cui formae in Inf. substituerunt *владѣти*, cuius iterum praes. gerund. regularis est *влада*. Sic *некъи* et *некомъ* videantur anomala ei, qui ab *ншж* velit deducere, non vero ei qui ab *некъ*. Ex hoc praecipuis capite in Slavorum grammaticos quadrat illud Virgilianum:

O FORTUNATOS NIMIUM SUA SI BONA NORINT!

Utpote quibus nil opus sit, fingere themata (qualia Buttmanus in graecis subministrat uncialibus scripta): sed nonnisi exquirere ex inexhausto duodecim dialectorum gazophylacio. Acciditque non raro, ut quod superbissimis perit Russis aut Polonis, vigeat superstes apud Lusatos aut Carniolos, quos illi jam vix pro Slavis agnoscunt.

XVI) Impersonalium conjugatio, ut apud Latinos et Graecos, minime differt a personalium tertia pers. sing.: *подѣкають* decet, *лѣтъ кѣтъ* licet (propius respondet gr. *ἔξεσι: αὐτὸ βῆι λѣтъ кѣтъ ἐὰν ἔξηι*).

XVII) Passivo, praeter participia praes. et praet. caret verbum Slavicum. Audi quomodo reddat Passivum lat. aut Graecum. Scis jam Italos habere si dice, si fa etc. itemque Gallos: *cela nē se dit pas*, pro lat. dicitur, perficitur. En jam coeptam rem ab Italo, sed a Slavo, ope unius ea pronominis, applicatam non solum tertiae, sed et primae et secundae personae: *чѣтжса* honoror, *чѣтжшса* honoraris, *чѣтжтса* honoratur, *чѣтжаса* etc.

XVIII. Optativum vidisti in Conjugatione *тоу кѣтъ*. Sic et Praeteritum et Plusquamperfectum optativum circumscriptum formabis: *да бѣхъ имѣлъ* habuerim, habuissem.

Notae in Conjugationes.

1) Imperativi pluralis in *ѣ* verus est et antiquissimus.

Invenias tamen in libris sat antiquis, ipsoque nostro Glagolita et Ostromiro *дадите, кманите*.

2) de mutatione litterarum euphonica, *помози* a *помогж*, *теци* a *текж*, *вьрженъ* a *вьргж*, *рожденъ* a *родити*, *прѣкращенъ* et *прѣкрациж* a *прѣкратити*, *изощренъ* ab *изощрити* etc. etc. relege quae supra monuimus.

3) Conjug. II, paradigmatis D, tertia quandoque amittit *н* ante *-тъ* sing. et *-тъ* plur.: *изъдъшеть* pro *изъдъшнеть*; *исъшжтъ* et *иссжжтъ* ab *иссжжнж* et *иссакнж*.

4) Verbum *рѣж* in Imperat. *-ре* (aut *рѣ* potius) mutat in *ь*: *рѣци*, ut vidisti in ipso litterae *р* nomine. Sic et alia analogae invenias, *пѣнса* a *пѣкжса* sollicitus sum *стѣцѣмса* concurramus a *стѣкжса*. Tono nempe transi migrante *ѣ* abit in *ь*, ut jam saepius monuimus.

5) Praes. gerundivi II. Conj. exit in *ши, ѣ* *жнж*: *несѣи, имѣи, идѣи*. Hinc formatur adjectivum participiale addita *и*: *несѣи* quod et ipsum pro gerundivo usurpatur. Sed haec ad syntaxin potius pertinent.

6) Praet. gerundivi III. conj. solet *нвж* contrahere in *ь*; at tum poscit ante *ь* solitam euphoniae ergo epenthesin et mutationem litterarum: *оставъ* pro *оставнвж*, *прѣломъ*, *рождъ*, *пошь* pro *прѣломнвж*, *роднвж*, *пестнвж*. Huic progerundivo Femininum et casus obliqui solitum *ши* et *ше*, et participiale *шнж* suffigunt: *оставлши, рождши*: at usitatus *постѣши, поустѣши*.

7) Praeterita II conjug. paradigm. C, quamvis de regula sint *охъ, е*, tamen ea quae sunt a praes. *-рж, -рѣти*, etiam in praeterito *ѣ* praeferunt: *оумрѣхъ, оумрѣ* pro *оумрохъ, оумре*.

8) In praet. quaedam in *охъ* rejiciunt, eademque pro osha habens *ж* tantum: *идъ, иде, идехова, идехомъ, идосте, идж*. Sicque Glagolita noster lin. 314: *изкѣгъ* pro *изкѣгохъ*, quod suo loco nos ipsi prius male mirabamur.

9) Praet. part. act. conj. II ab *охъ* primae faciunt *лж*: *могохъ: могъ; рѣкохъ, рѣкаъ*; sic et *оумрѣлъ* seu *оумрѣлъ* (recentioribus *оумерѣлъ*) ab *оумрохъ*: *протрѣлъ, пожрѣлъ*; *жгъ* a *жгж*. Recentiorum pariter sunt praet. gerundiva *наченъ, оумерѣ, штерѣ, простерѣ, жегъ, четъ* cum inserta *е* euphonica pro veteri et radicali *ь*: *начнвж* etc.

10) Particip. pass. Conj. I. parad. A. etiam in *тъ* sit (penes *енъ*): *кнжнъ* sed et *покитъ*; a *пнж* plane nonnisi *питъ* valet. Cf. lat. *tus* et Germ. *en* verborum irregularium penes *t* regularium: *hortatus, geliebet et gewonnen*). Pleraque post vocales *и, ѣ, оу* amant et *-венъ*: *швенъ* a *шнж* (suo), *шмзвенъ* ablutus et *измзвенъ* elutus (Russi *измовенъ*); *злзвенъ* pro *злзвенъ* (germ. *verges sen*), *покрзвенъ* (rec. *покровенъ*, et *покрзтъ*) tectus a *покрзж*. *-тъ* pro *-енъ* postulat *имж* et verba in *-нж*, quae Inf. faciunt in *-ати*: *ятъ* (cum compositis *поятъ, отатъ, вѣзатъ*), *распатъ, татъ* a *тнж*, *жатъ* a *жнж* et *жмж*, *початъ, проклатъ*. His adde supra jam adlatum *питъ*; itemque *пѣтъ* a *пож* capio (quamvis Russorum verbale *пѣннж* etiam formam *пѣнъ* testetur; sed et pro *пѣннж* Cisdanubiani habent *пѣтнж*, sicut *питнж* a *пнж*).

11) Sunt et II Conj. quaedam, quae penes *енъ* etiam *тъ* admittant: *подъпрѣнъ* et *подъпрѣтъ*; *распрострѣтъ*.

12) Paradigm. D. partic. praet. pass. amat. *овенъ*: *ѡрнновенъ* ab *ѡринж*, *вкинновенъ* ab *вкинж*, *поланновенъ*, *дзхновенъ*. At nonnulla malunt sequi parad. C.: *измъченъ* ab *измъкнж*, *сзгъкенъ* complicatus a *сзгъкнж*. Quaedam *н* praes. servant ante *енъ* particip. *взъдвнжнъ*.

aut pro -овенъ assumunt -жтѣ: въздвигнѣтъ, разгнѣтъ. Sed haec interea sufficiant pro synopsisi.

CAPUT VI.

DE PRAEPOSITIONIBUS.

Quamquam Praepositiones non declinentur, ideoque lexico possint delegari, tamen et hic aliqua praemoneri expectabunt lectores. Praepositionum nonnullae sunt inseparabiles et non nisi in Compositis obviae; pleraeque tamen verae sunt praepositiones separabiles. Nos inseparabilibus addidimus τὸ-, (quasi compositionis indicem): кѣзѣ absque, възѣ sursum, възѣ in, възѣ ex, до usque ad, за pro, post; изѣ ex, къ ad, на in, supra, надѣ superne, низѣ infra, о (ω) de, окѣ circa, отѣ ab, па- post, по post, подѣ sub, пра- ante, прѣ- trans, прѣдѣ ante, прѣзѣ per, при apud, про- pro-, разѣ dis-, съ cum, съ de, съ- cum, оу apud, чрѣзѣ trans. Praepositionalem etiam usum habent adverbia: близѣ prope, вѣнѣсто loco внѣтрѣ intra, внѣ extra, да ob, кромѣ praeter, междѣ inter, мимо praeter, послѣ post, противѣ contra, ради gratiâ, сквозѣ per, чѣмѣ propter, et alia. De regimine vide Syntaxin.

CAPUT VII.

DE ADVERBIO.

Etiam Adverbia ex parte sunt inseparabilia; longe major tamen pars est separabilium. En illa uno obtutu:

дѣѣ (Gl. дѣѣ) statim	мѣнѣ minus
акѣ acsi	междѣ inter
ашютъ in cassum	най- maxime
близѣ prope	не по
боле magis	ниже quam
вале valde	нѣ- ali-
вѣ- valde (?)	нѣнѣ nunc
вѣнѣ foras	низѣ, низоу infra
внѣ foris	нищѣ pronus, demisso vultu
вѣнѣ semper	оу (неоу pondum, оуже jam)
вѣше superius	оунѣ melius
вѣспрь sursum	пакѣ iterum
вѣше plus	паче potius
врѣхоу in summitate	прѣдѣ, прѣжде ante
гдѣ ubi	прѣкѣ sursum
горѣ supra	протѣвѣ contra
годѣ volupe	ради gratiâ
дале longius	ранѣ mane
-де (loci)	сѣче sic
долѣ infra	сѣне excepto
долоу in profundum	срѣдѣ in medio
дрѣвѣ antiquitus	скорѣ mox
дѣла, да ob	сквозѣ per
-же (relat.)	скрозѣ per
-же (relat.)	тоу illic
дѣла valde	тай clam
здѣ hic	тоунѣ gratis
искрѣ prope	тез- (cognominis)
кромѣ praeter	тѣче sic
-кратѣ -ies (vicibus)	тѣчѣ solum
(ко) ли -cumque	таѣ palam
льзѣ facile	нѣ ita
лани anno elapso	кѣ vix
лицѣ e regione	кѣ an
лучѣ melius	кѣ adhuc

Adverbia in w ut скорѣ, ранѣ, таѣ, какѣ, такѣ nil sunt nisi Neutra Adjectivorum in o; spectatque eorum w terminatio (imitans quasi Graecum -ως in καλώς etc.) ad nugas grammaticorum, quas codd. antiqui ignorant. Alia ab Adjectivis deducta malunt ѣ: салѣ, добрѣ, мѣдрѣ, блазѣ. Deducta ab Adj. in съ amant ѣ: римскѣ гоманѣ, словенскѣ Slavice. Adverbia numeri ore ждѣ aut ши formantur: триждѣ aut триши ter; aut ore Instrumentalis sem.: кѣнож semel. Sed haec ad formationem vocum spectant, non ad flexionem quam solam hic tractamus.

CAPUT VIII.

DE CONJUNCTIONIBUS.

Conjunctiones simplices sunt: а at, и et, ко enim, нѣ sed, ни nec, ли an? да ut, то tunc (τὸ gr.; so germ.), же vero; оубо igitur, люко aut, аще si. Compositae: ико etenim, или aut, иде etsi, лико aut. Sed has omnes et Interjectiones invenies in Lexico.

CAPUT IX.

NOTATIONES DE SYNTAXI LINGVAE SLAVICAE.

1) Dualem diligenter usurpant Slavi veteres, et ipsi hodierni Carantani. Cf. Specimen quod dedimus p. XLIX — LX e Lucae XXIV, 13 — 35.

2) Substantivo colectivo ut in aliis linguis, ita et in slavica quandoque pluralem verbi subdi posse, non mirabere: кто сѣтъ братѣи мои qui sunt fratres mei. At Neutri plurali junctum verbum singulare servilis est sciolorum recentium graecismus: Деут. 32, 2: да снѣдетѣ такѣ росѣ глаголы мои (καταβήτω-τὰ ῥήματα): наша ваша сѣтъ τὰ ἡμῶν ἱμῶν ἐσιν. Rectius alii да снѣдѣтъ глаголи; таже наша ваша сѣтъ.

3) Pro nomina Slavus aequae parce usurpat in conjugatione ac Latinus aut Graecus, utpote aequae plenam habens verbi flexionem: раѣ твоей кѣмѣ servus tuus sum, sine азѣ. Sed differt ab omnibus, quod sciamus, linguis in hoc, quod, uli jam supra monuimus, per сѣ aut теке, itemque си et текѣ, сокож, (sui sibi, se) omnium personarum reflexionem indicat: кожеѣ timeo, кошиѣѣ times, конѣѣѣ timeo, коивѣѣѣ, коивѣѣѣ etc. не мож азѣ w текѣ творити non possum a me ipso facere: марѣ привѣди сѣ сокож (tecum), вѣсѣгда нишичѣ имѣте сѣ сокож pauperes semper habebitis vobiscum. Similiterque свой (suus) omnium personarum est, ubi ad idem subjectum refertur: исповѣданѣмѣ грѣхѣи своиѣ confitemur peccata nostra; оудѣржи ѣзыкѣи свойѣ contine linguam tuam.

4) Pro мой, твой, свой, Slavi etiam Dativo ми, ти, си personalium utuntur: рече кѣ оѣоу си ad patrem suum; дай вѣрѣному си раѣоу чѣсѣрѣоу нашемоу etc. da fidei tuo servo, Imperatori nostro —, кѣда прѣидѣши вѣ чѣсѣрѣствѣи си quando veneris in regnum tuum. Cf. specimen bulgaricum superius p. L.

5) Possessiva, tam communia quam Slavis propria, respuunt terminationem definitam: братовѣ, дѣвидовѣ, пророчѣ, княжѣ, кѣдинорождѣ, поп братовѣи etc. exceptis кожѣи, вражѣи, краѣи et paucis aliis. Hinc et locorum nomina russica смоленскѣ, коудимѣ, прѣславлѣ. De usu adjectivorum possessivorum cape exempla: гора кожѣи mons Dei, сѣнѣж кожѣи filius Dei, слово госпѣдѣнѣ verbum Domini, домѣ Дѣвидовѣ domus David, домѣ ѣакѣвѣ domus Jacob, лѣно абраамѣ sinus

Abraham, сътъ дѣвола laqueus diaboli, съмрътъ кръстна mors crucis (in cruce) etc.

6) Numeralia единъ, два, три, четъри, etc. adjectivorum more construntur. At а патъ usque ad сто, et чъкъща, тѣма, substantiva sunt singularia, ideoque et verbum singulare postulant, at (quod mirere) neutrum: патъ ихъ пало (non пала) quinque cecidere.

7) Relativum иже, иже, иже qui quae quod, servilibus interpretibus (utpote qui in graecis grammaticis ὁ, ἡ, τὸ et ἕς, ἡ, ὅ audierant tradi pro articulis, altero praepositivo, postposito altero) etiam pro graecorum ὁ, ἡ, τὸ inserviit: иже въ свѣтъхъ оца нашего etc. Τοῦ ἐν ἀγίοις πατρὸς ἡμῶν etc. Notaque omnes sanctos episcopos appellari Patres nostros (utpote Christianorum), adeoque nil valere Dobrovii syllogismum ex hac communi nostri appellatione S. Clementis Belgradensis (Cyrill. et Method. 1823 p. 77) ad bulgaricam originem codicis Assemaniani. Alioquin ipsa codicis subscriptio (Junio mense noctis horas statuens 9, et diei 15) satis declarat, eum esse exaratum in Macedonia.

8) Negatio duplex non affirmat ut Latinorum, imo magis etiam negat ut veteribus Germanis: иѣсте ли чли николиже nunquamne legistis.

9) Etiam прѣжде даже requirit ne ante Verbum, sicut Gallogum: avant qu'il n'ait fait: прѣжде даже не саничиса има прѣ тоу сунелѣти аѣтоу antequam convenirent.

10) In propositione item negativa verba, quae alias accusativum regunt, cum Genitivo construuntur, praefertunturque formae verborum durativae absolutis: не зови друугъ своихъ, ни братиѣ своихъ, ни родникъ своихъ, ни сѣбѣ богачихъ, noli vocare (ad convivium) amicos tuos, nec fratres, nec cognatos, nec vicinos divites. не бѣ има чада non erat illis filius. съмръти не бждетъ кѣмоу mors non erit amplius (кѣмоу ad verbum respondet τῷ a d h u c latino).

11) Verba ex изъ et ѿ composita postulant Genitivum, ac si praepositiones изъ et ѿ substantivis praefigantur: ѿстѣпи прѣгрѣшениѣ. Cf. plurima hujus exempla in Glagolita nostro.

12) Sic et Localem invenias constructum cum verbis е при et на compositis: не прикасайтеса христѣхъ моихъ nolite tangere christos meos. приовъштитиса тайнахъ 48 Glagolitae nostri et alia plurima. Imo et cum hujusmodi adjectivis: корове неприклонни вѣтахъ кго платѣни non fuerunt aequae frondibus illius.

13) Certe jam ipse lector observaveris, Slavos Dativo frequentissime uti pro Genitivo, v. gr. ubi in Calendario Ostromiriano habes: страсть свѣтоуоумоу харалампикѣ passio S. Charalampii. Sic et цѣсарь цѣсарикѣ Rex Regum. Cf. supra 4) ipsum си Dativi pro possessivo твоемъ. Lege etiam, si vacat, Alteri Miscellanea, Vindob. 1799, p. 35 — 69, ubi ille plurima hujus Dativi pro Genitivo exempla congressit.

14) Dativum etiam habent Slavi cum Latinis et Graecis verbi sum pro habeo: Cf. supra ex 10): не бѣ има чада non fuit illis filius.

15) Latinorum ablat. absolutum, Graecorumque similem Genitivum, Slavus reddit Dativo: дѣнюже къивѣшию die vero exorto, ἡμέρας δὲ γενομένης.

16) Instrumentalis est proprie casus instrumenti, cuius ore quid facias: оуки кго працею и каменемъ occidit eum funda et lapide. Vides plane latino et graeco more usurpari sine omni praepositione. At si de societate agatur, usurpant itidem cum praepositione съ, sicut Latini et Graeci: Ιωσήφъ съ братиѣю своихъ.

17) Contra peculiaris est Slavo Instrumentalis praeter Lat. et Graec. Nominativo secundo, praedicato primi: сѣжда царицею и вдова иѣкъмъ sedeo regina et vidua non sum. Sed vides simul ex вдова nec a Latinorum syntaxi abhorreere Slavum; imo videntur Cisdanubiani hanc praeferre; illa priore, cum Instrumentali, Transdanubianis, Bohemis maxime et Polonis praeplacente.

18) Nota Slavis et Supinum esse sicut Latinis, ejusdemque plane syntaxicos: прѣидетъ сждитъ venturus est judicare. Vides etiam Latinos recentiores jam ignorare supinum, quo Graeci semper caruere. At veteres codd. Slavici diligenter observant; vigetque in hodiernum diem apud Carentanos universos, nec Zagrabiensibus exceptis, quibus tamen Dualis jam obsolescit.

19) Rectio praepositionum.

Genitivum regunt: оу apud, до usque ad, съ de, ѿ abs, изъ ex, кѣзъ sine. Adde pleraque adverbialia quae praepositionum vices agant: вънѣ foris, вънѣ foras, върхоу supra, близъ prope, паче plus, прѣжде ante, ради gratiâ, развѣ praeter, excepto, кромѣ praeter, дѣла et для ob, подлѣ pone, подолгъ pone (germ. längs), вмѣсто loco, вътрѣ intra, вслѣдъ consequenter, secundum, въскрай pone, въкрѣтъ circum, по-срѣдѣ in medio, inter, обѣполѣ utrinque.

Dativum regit къ ad. Itemque adverbialia прѣмъ ex adverso, противъ et съпротивъ adversus.

Accusativum regunt: объ (къ) per, sub: объ ночь per noctem, sub noctem, объ онѣ полѣ in altera gira; възъ super: благодѣть възъ благодѣть. прѣзъ per: прѣзъ все лѣто per totum annum. съ significatiu eis comparandae quantitatis: съ гъротъ не имѣи силѣ Os. 8, 7: (εις) δράγμα οὐκ ἔχον ἰσχύϊν. чрѣзъ (ultra), per: чрѣзъ все житѣ per totam vitam. Item adverbialia мимъ praeter, къвозѣ et кърозѣ per.

Localem regit praepositio при apud, juxta.

Instrumentalem regit съ cum: съ токою съcum, съ братомъ cum fratre.

Plures, sicut Lat. in, sub, super etc. pro re nata casus regunt: въ, на, надъ, подъ, прѣдъ. Nimirum seu Accusativum seu Localem в et въ: да не прѣткнеши в камень ногѣ твоѣ ne offendas ad lapidem pedem tuum; at възрадоуѣса в тебѣ exultabo in te. въ домъ in domum, въ домоу in domo. Adde въ има eis ovomъ, ubi Germanus et Latinus habent in nomine. на неко in coelum, на небѣхъ in coelis. Et sic porro.

по praeter Acc. et Loc. etiam cum Dativo construitur: по что quare, по томъ posthac, по томоу же secundum haec, κατὰ ταῦτα.

Similiter pro ratione motus aut quietis надъ, подъ, прѣдъ, за et adv. между regunt aut Accusativum aut Instrumentalem. Imo за praeter hos duos, cum tempus indicat (latini Abl. absoluti) etiam Genitivum.

20) De syntaxi ordinis pauca addamus. Lingua slavica, cum flexione multiplici et diligenti gaudeat, vix non eadem qua graeca et latina ordinis libertate et inversione utitur. Necessaria sic habe:

I) Conjunctiones ко, же, ли, оукъ, et praepositiones ради, дѣла postponi: не дастъ ко aut не ко даде non enim dedit; аме же si vero, хоуешили visne?

II) съ Recentiores verbo suffigunt, Veteres etiam praepondere centies videas e Glagolita nostro.

III) Adverbium вмѣстѣ (loco, proprie: in locum) etiam disjungi potest ita, ut illius genitivus sit intermedius inter въ et мѣсто: око въ ока мѣсто oculus pro oculo; ubi simul vides, quam futilis sit scriptio per в:

κῆκετω, cum vā oka mῆκετο apertissime idem sit, ac in oculi locum; rideaturque jure, qui Graecorum καλῶς se putet imitari.

IV) Composita item ex **ни** et **нѣ** pronomina, praepositiones **ω**, **ω̄**, **вѣ**, **по**, **на**, **за**, **кѣ** similiter interse- runt post **ни** et **нѣ**: **ни за чтоже** pro **за ничтоже**; **нѣ вѣ кон вѣрма** quodam tempore. De **нѣ**-inseparabili desines mirari, si scias esse contractum e **не вѣрма** (nescio)

ut adeo **нѣ вѣ кон вѣрма** proprie sit: nescio quo tem- pore. Imo et substantiva ex **не** composita sic invenias se- parata: **не вѣ мадростъ глаголю** ἐν ἀφροσύνη λέγω in insipientia dico. **не вѣ чьсть** εἰς ἀτιμίαν. Sicque his pau- cis praescitis facilius reliqua ex usu ipso i. e. diligenti ve- terem librorum, Glagolitae e. g. nostri, et (utinam aliquando edatur totus) Ostromiriani Evangelii lec- tione poteris tibi comparare.

VOCABULARIUM LINGUAE SLAVORUM SACRAE.

Praemonitum. Habes hic, lector candide 1) vocabula omnia Glagolitae Cloziani explicata. Eaue nos dislin- ximus asterisco; eoque subiecto tantum in fine vocabulis linguae sacrae etiam aliunde notis, at utrinque addito nunc primum e nostro Glagolita emergentibus. 2) Vocabula reliqua ejusdem dialecti sacrae, nonnisi simplicia, e Dobrovii et nostris collectaneis; quibus Derivata et Composita facile erit addere, sive tu ipse velis praestare, sive a nobis aut aliis expectare.

А.

А*, at, **дѣ**; etsi, **каї**; **а не** non autem. **акѣ*** (акіе) statim, **εὐθείς**: **акѣли** sta- timne?

агнѣць* agnus, **ἀμνός**. Cf. **ѣгнѣць** (et **пгнѣць**).

адамъ* Adam, **Ἀδάμ**: **ядама**. Et **764 ядама** male pro: **яда**; ubi nota **яда** Acc. Inferni q. animati; **мох** habebis **вѣ адъ** inanimati.

адъ* Infernus, Hades, **Ἅιδης**. **вѣ адъ**; **вѣ адѣ**. Adj. **адовъ** Inferni, **τοῦ ἄδου**: **врата адова**; **адовнѣй**; **адовск**. Nota ex **Надѣ** factum **адъ**, sine **Н**.

азъ* ego, **ἐγώ**.

акрогоніѣ* камень angularis lapis, **ἀκρογωνιαῖος λίθος**; retinuit vocem graecam. Alias **камень жѣзленъ** quod vide.

алакѣти, **алчѣ**, **-чешн**, esurio, **πεινάω** Cf. **алчѣнъ**.

алѣгоу* retinuit e graeco **ἄλογ**, inserta r epenthetica sicut in voce **Ева**, quae iis itidem est **ѣва**, illiusque Adj. **ѣжинъ**. Observa ei o **τοῦ ἄλογ** mutatum in **оу**, nescias Slavine an ipsius Graeci illius aevi culpa; nam Graecos hodiernos notum est dicere **κωδών** pro **κωδιών** veteri etc.

аминь* (et **амнь** 553 sine nota com- pendii), amen, **ἀμὴν**. Observa in fine **к**, non **ѣ**; non tamen credimus sonare *n* liquata, nec quemquam in ecclesia Russum audimus dicen- amigne (gallice), sed *a m i n e*. Certe ipse Ostromir **аминъ** scribit Cf. de hac scriptione nostras notu- las p. 49 et alibi.

анѣла* (анѣла) angelus, **ἄγγελος**. Sic et **арханѣла** (арханѣла). **ан- ѣломъ** и **арханѣломъ** — **творѣць**, item — **господъ**. Adj. **анѣлацкѣ** **вѣ** **силѣ** 548.

анна* nom. propr. *m.* **Annas**, **Ἄννας**. **апостолъ*** *m.* apostolus, **ἀπόστολος**: **апостолоу**.

арѣматѣ* et **ариматѣ*** *f.* nom. propr. loci: Arimathaea, **Ἀριμαθαία**: **отѣ ариматѣ** et **отѣ ариматѣи**. Nota gr. **θ** redditum per **т**, et **αι** per **ѣ** (sicut in **фарисѣи**). Nota et duplicem genitivum in **-ѣ** et **-ѣи**.

арханѣла* vide **анѣла**

архерей* (lege **архерѣи**) archiereus, **ἀρχιερεύς**: **дѣл архерѣла** pro **ар- херѣла**.

архіепіскоупъ* *m.* archiepiscopus, **ἀρ- χιεπίσκοπος**: **архіепіскоупа**. Nota **оу** pro **о** archetypi sicut in **алѣгоу**.

ашотъ* in vanum, **μάτην**.

аште* (ашѣ) *si*, **εἰάν**. **аште не вѣи хо- тѣла** nisi ipse voluisset; **аште вѣи хотѣла** si vellet; **аште ли**, *si* vero, **εἰάν δὲ**; **аштелиже** idem.

Б.

баба 1) vetula. 2) obstetrix. 3) avia: **прабаба** atavia.

бавлѣ detineo.

калѣи (калѣи) *m.* medicus, **ιατρός**. Pro- prie: incantator; Serbis hodieque **калѣти** (pro **калѣти**?) est incantare. Hinc **калѣство*** *n.* medicina, **θερα- πεία**. Nota scriptionem **калѣ-** pro **калѣ**.

банъ videtur contractum e **бомнъ**, Byzantinis **βουάνος**. Significatus est: satrapa aut similis muneris homo.

блѣ vide **калѣи**.

блѣти vigilare. — **бѣдро** *n.* femur.

бѣзъ* sine **анѣ**; **бѣзъ вѣрѣмене*** pa- rum in tempore; oppositum: **вѣ вѣрѣ- ма*** in tempore. In compositis re- spondet lat. **-in**, gr. **α-**, ut:

бѣздѣла* (*i. e.* **бѣзъ дѣла**) **ἀπρακτος**, inefficax, otiosus.

бѣздѣла* *f.* abyssus, **ἄβυσσος**. Comp. e **бѣзъ** et **дѣла** *n.* fundus.

бѣзаконѣ* (*i. e.* **бѣззаконѣ**) impietas, **ἀσεβεία**. Adj. **бѣззаконнъ** impius, **ἀσεβής**: **бѣззаконнѣ** **сѣвѣтѣ** im- pia consilia. Hinc Subst. **бѣззакон- никъ** homo impius **ὁ ἀσεβής**.

бѣзмлѣвѣ* silentium, **σιγή**. Comp. e **бѣзъ** et **млѣва** tumultus **δόρυ- βος**.

бѣзотѣвѣта* (*i. e.* **бѣзъ отѣвѣта** sine excusatione) inexcusabilis, **ἀνα- πολόγητος**.

бѣзочѣство* *n.* impudentia, **ἀναίσ- χυντία**, e **бѣзъ** et **око** *q.* sine oculo, subintell. pudico, modesto.

бѣсправдѣ* (*i. e.* **бѣзъ правдѣ** sine justitia) injustus, **ἀδικος**.

бѣсмортѣ* (бѣсмортѣ) immortalitas, **ἀθανασία**. Adj. **бѣсмортнѣ**: **бѣ- смртѣтноумоу**.

бѣзмжѣннѣи **мжѣ** **ἀνανδρος ἀνѣр**, maritus nec-maritus.

бѣстоудѣннѣи* impudens, **ἀναίσχυ- τος**; **бѣстоудѣннѣ** (**-нап**): **дрѣзостѣ** **бѣстоудѣннѣ**. Hinc Subst. **бѣ- стоудѣнностѣ**.

бѣсѣдѣтелѣ* (*i. e.* **бѣзъ сѣдѣтелѣ**) sine testibus, **ἀνευ μαρτύριων**.

бѣзоума* (**бѣзъ оума**) sine ratione, **ἀνευ λόγου**. Hinc Subst. **бѣзоумѣ*** amentia, **ἀνοησία**. Adj. **бѣзоумнѣи- ми***, huiusque Subst. **бѣзоумникъ***: **бѣзоумничѣ!**

бѣзѣтнѣ* inaestimabilis, **ἀτίμητος** acc. **бѣзѣтнѣго**.

бѣштнннѣ* *m.* homo inordinatus, non servans instituta, **ἀτακτος**. Vi- des hic **бѣзъ** non modo in **бѣзъ** sed vel in **-ш** mutatum ob sequentem **ч**; est enim compos. e **бѣзъ** et **чннѣ** ordo, **τάξις**. Nota acc. plur. **бѣш- тнннѣ**, et **шт** pro **ш**, hocque iterum pro **ч**.

бѣштнннѣ* innumerus, **ἀνάριθμος**. Cf. notam ad **бѣштнннѣ**, et jam supra ad ipsam lin. 771.

бѣрж, **брати** lego.

бѣрлогъ lustrum ferae. Ajunt esse **Вä- genloch** Germ.

бѣсѣда* *f.* Germ. sermo, **ρήμα**: Instr. **бѣсѣдож**.

ки* vide **вѣ** seu **вѣи**.

ВИСЪР* (ВИСЪРЪ) m. margarita, μαργαρίτης.
 БЛАГЪ, а, о*, bonus, ἀγαθός. In Comp. respondet gr. εὖ-: БЛАГОВѢТЬ f. et БЛАГОВѢСТВІЕ n. bonus nuncius, εὐαγγέλιον. Hinc Verbum БЛАГОВѢЩЪ, -ВѢЩИШИ et Freq. БЛАГОВѢСТОУИЖ et -СТЪСТВОУИЖ. БЛАГОДѢТЬ (beneficium) gratia, l. 6. male quidem pro χάριτι, sed alias recte χάρις. Subst. m. БЛАГОДѢТЕЛЬ benefactor, εὐεργέτης.
 БЛАГОСЛОВЕНЪ* benedictus, εὐλογημένος part. pass. verb. БЛАГОСЛОВАИЖ, -ВИШИ.
 БЛАЖЕНЪ* (def. -ЕНІИ) beatus, μακάριος, part. v. БЛАЖЖ: Dat.: БЛАЖЕНОУМОУ*, -НОЕ* ЖИТЬЕ, -НИ* ОИИ, -НИМЪ* ОИЕМЪ.
 БЛАГО n. lutum.
 БЛАЗНИТИ, БЛАЗНИЖ scandalizo.
 БЛЕСКЪ splendor.
 БЛЕИЖ balo.
 БЛИЗЪ prope, ближній proximus.
 БЛИСТАНІЕ et БЛИСТАНЬЕ* fulgor. Instr. БЛИСТАНИМЪ*.
 БЛЪХА pulex.
 БЛѢДЪ pallidus.
 БЛЮИЖ, БЛЮИТИ vomo, vomere.
 БЛЮДО scutella.
 БЛЮЩ hederā helix.
 БЛЮДЖ custodio.
 БЛАДА f. deliramentum.
 БЛЖДЪ m. fornicatio (error).
 БЛЖДИКЪ fornicator, πόρνος. F. БЛЖДНИЦА meretrix. Verbum: БЛЖДЖ*, БЛЖДИТИ: БЛЖДАШТИ errantes πλανώμενοι; БЛЖДАШТЕ.
 БО* enim, γάρ. Etiam Slavus postponit.
 БОБРЪ m. castor.
 БОБЪ faba.
 БОГЪ* Deus, θεός: Gen. КОГА НАШЕГО; Dat.: КОГОВИ et КОГОУ; КОГЪИ deos. Hinc possessivum КОЖИИ, Dei, τοῦ θεοῦ: КОЖИ (i. e. КОЖИИ) РАЗОУМѢ Locali, ob verbum e при compositum; КОЖИО ГИѢБОУ Dativo; КОЖИѢ (-ІА) БЛАГОДѢТЬ: СЗНОВЕ КОЖИ (i. e. КОЖИИ); КОЖИОУ ГЕЛОУ ЖРѢТВѢЖ ПРИНОШАЖ θεόσπον θυσιάν Dativus pro Genitivo, familiarissima syntaxi Slavogum; ЦРКЪВЪ КОЖИИЖ КОЖИТВО divinitas (deitas) θεότης. Hinc Adj. КОЖИТВЪНЪ* divinus: КОЖИТВЪНАА* (-ІА) divina (τὰ τῆς θεότητος; КОЖИТВЪНАГО* КОГАТЪСТВА θεόσπου τῆς θεότητος. Comp. КОГОНАУЧЕНЪ* θεοδιδάκτος, at etiam sine compositione КОГОМЪ НАУЧЕНИ θεοδιδάκτος. Itemque КОГОУГОДЪНЪ θεάρετος, deo placitus.
 КОГАТЪ, а, о*, dives, πλούσιος. Radix vocis certe а КОГЪ, sicut lat. dives a Dis aut Deus?
 КОГАТЪСТВО* divitiae, πλοῦτος (θεόσπορος).

КОДЖ, КОСТИ pingo (Cf. fo diō).
 КОИ pugna, derivatum a ВИТИ.
 КОИТЪ* (са) timet, φοβείται. Nota са praepositum verbi КОИСА timeo, φοβούμαι.
 КОКЪ latus.
 КОЛЕ magis, μάλλον. КОЛИИ НЕДЖГЪ major morbus, μείζων νόσος. КОЛЕ* ВЪСЕГО есть СЪМИРЕНЬЕ БРАТЪРНЬЕ μείζων παύση. Etiam КОЛЬШЪ МЖКЪ major supplicium. Adv. КОЛЬШЪМИ magis, ἐπὶ πλείον, μείζον.
 КОЛѢЗНЪ* f. (morbus) dolor, ὀδύνη.
 КОЛЖ, -ѢТИ, doleo; КОЛНЪ аегrotus.
 КОРЪ arbor speciei pini.
 КОРИЖ* pugno, μάχομαι; КОРА gerund. praes. pugnaus, μαχόμενος. Cf. КРАНЪ.
 КОСЪ nudipes.
 КОТѢИЖ pinguesco.
 КОУИ et КОУИИ μαρός, desipiens.
 КЪКЪИ, Genit.: КОУКЪЕ f. fagus; hinc et liber, et litera? cf. germ. Buch.
 КОУРТА boreas, tempestas.
 КОУЧИЖ strepo ut apis, quae hinc vocatur КЪЧѢЛА et contracte nunc ПЧЕЛА. Carn. per metathesin ЧѢЧѢЛА.
 БРАДА barba.
 БРАЗДА f. sulcus. Male edd. russ. confundunt БРАЗДА et БРОЗДА (i. e. БРЪЗДА quod vide).
 БРАКЪ m. nuptiae.
 БРАНЪ* f. bellum, πόλεμος. Radix КЕРЖА, кратиса sive congregari fuerit, sive congregari. Verbum: БРАНИЖ defendo.
 БРАШЪНО* cibus, βρώσις.
 БРЕДЖ transvado flumen. Hinc КРОДЪ vadum, πόρος, germ. Furt.
 БРИЖ tondeo barbam.
 БРЪВЪ f. supercilium.
 БРЪНИА lorica (brunia mediū aevi).
 БРЪЗДА camus, frenum (Gall. bride).
 БРЪЗЪ et КЪРЪЗЪ velox.
 БРЪВНО n. trabs, Carn. КРОУНЪ m. КРЪДО 1) mons. 2) pecten textorius.
 БРОЦЪ m. rubia tinctorum. ОКРОЦИТИ rubefacio.
 КРОУСЪ cos. КРОУСИТИ acuerе.
 БРЪНЬЕ* n. lutum, πηλός: ОУ БРЪНЬѢ i. e. БРЪНЬИ; al. БРЪНИИ.
 БРѢГЪ littus, ripa.
 БРѢГЖ, -ЩИ custodio, attendo.
 БРѢЗА betula.
 БРѢМА onus.
 БРЦАНЪ* n. tinnitus, βόμβος. БРЦАНЪЖ pro КРАЦАНЪ. Verb. КРАЦАИЖ, Russis БРАКАИЖ, idem.
 БРАТЪ* m.: КРАТОМЪ, et saepius БРАТЪЖ* m. frater, ἀδελφός: БРАТЪА, БРАТЪОУ. Hinc Collect. БРАТЪѢ (-ІА) et БРАТЪРЪѢ (-ІА). Et Adj. БРАТЪРНЪ, НЪА, НЬЕ, fraternus, ἀδελφικός.
 БЪЕТЪ* (КІЕТЪ) а БЪИЖ russice, rectius КИИЖ seu КИИЖ, percutio, τύπτω.

Hinc КИЧЪ flagellum, et Germ. Peitsche.
 БЖЕВНЪ m. tympanum.
 БЖДЖ*, ego, εἶμαι: БЖДЕШИ, БЖДЕТЪ, БЖДЕМЪ, БЖДЕТЕ (dualis). Imperat. БЖДИ, НЕ БЖДИ, ДА БЖИ БЖИЛА ut esset, ДА БЖ ПРѢСТАИИ et ДА БЖ ОУВѢДѢИИ ut cessarent et intelligent. Nota КЖ pro КЪИ.
 БЖИТИ* esse, εἶναι.
 БЖИВАТИ* soleo esse.
 БЖКЪ taurus.
 БЖ* fuit.
 БЖГЪ fuga.
 БЖДА* afflicto. Hinc Verbum БЖДАЖ, БЖДЕШИ affligo: НИ ЕДИНОМОУ БЖДАШТИО nemine affligente.
 БЖЛА* albus.
 БЖКЪ* daemon, δαίμων; l. 205 НАДЪ БЖКЪИ super daemones.
 В.
 ВА, f. ВѢ, dualis τοῦ азъ pron.
 ВАБИЛОНЪ* m. Babylon, Βαβυλών. Vides hinc, Veteres etiam Glagolitas slavice scripsisse haec peregrina, sicut Itali scribunt italice. Nota et hoc, Glagolitam non БЪКИЛОНЪ scribere, ad latinam pronunciationem, sed ВАБИЛОНЪ ad graecam seculi IX. Adj. ВАБИЛОНЪКЪ: НА РѢЧѢ ВАБИЛОНЪСѢ. Nota cisdanubianum Localem in -ЦѢ, qui Russo fuisset -СѢ.
 ВАКИЖ ВАКИТИ, invito.
 ВАГА (Wage): hinc ВАЖИНЪ magni momenti et ВАЖЖ aestimo. — НАВАДА consuetudo (Carniolis). Radix ВОДЪ? ВАЛИЖ voluto. Simplex ВАЛЕЖ, ВАЛИТИ volvo.
 ВАМЪ* Dat. pl. pronom. ЧЪИ; ВАСЪ Gen. Acc. Loc. Hinc possess. ВАШЪ, а, е, vester.
 ВАПНО calx.
 ВАРВАРА* pro ВАРВА seu ВАРВАЖ τὸν Βαρβαρῶν. Nota, siquidem recte conjecimus ВАРВА, jam tum Masculina in a terminata transire ad analogiam masculinorum; nam regularis declinatio poscit ВАРВАЖ.
 ВАРЖ, ВАРИТИ frico.
 ВАСЪ vos, vestrum, Genit. et Acc. pl. pron. ЧЪИ.
 БЕДЖ, ВЕСТИ ducō.
 БЕЗЖ, ВЕСТИ veho.
 БЕЛИИ, іпа, ѡе (et Nostro ВЕЛИИ, ЛЪА, ЛЬЕ*). magnus μέγας.
 БЕЛЕСЪ m. Deus pecoris БЕЛЕСЪ (Ран?). Cisdanubianorum БЕЛЕСЪ confirmat nom. propr. loci Carniolae superioris: БЕЛѢСОВО, Germanis nunc Michelstetten (nuper) monasterium monialium.
 БЕЛИКЪ*, а, о, et БЕЛИКЪИИ, ам, он, magnus, μέγας.
 БЕЛКАДЪ peregrinum est, nempe goth.

БДОБА — ВЪХУВЪ

Ulb and us, ipsum corruptum e gr. ἐλέφας. Slavis et Gothis est camelus. Велкаждъ autem et верблюждъ ponnisi ulterior est corruptio ejusdem велъвждъ; ut frustra sit illius ad discrimen vocum κάμηλος (rudens) et κάμηλος (camelus) detorsio.

БДОБА vidua: вдовыць viduus.

БДОДЪ m. urupa.

ВЕЛЖ*, лиши jubeo, κελεύω (Germ. befehlen); hinc волга voluntas?

ВЕРИГА catena. ВЕРЪП postis portae.

ВЕСЕЛЪ*, л, о, lactus, φαιδρός.

ВЕТЪХЪ*, л, о* vetus, ἀρχαῖος. Nota radicem eandem cum lat. vetus.

ВЕТЪХЪИ ЗАКОНЪ ОКЕТЪША: ВЕТЪХЪИ ДЪНЕМЪ; ВЪ ВЕТЪСЪМЪ ЗАКОНЪ. Compos. ОКЕТЪШАЖ obveterasco v. suo loco.

ВЕЧЕРЪ* m. vesper, ἑσπερος; ВЕЧЪРЪ coena. Hinc leviter mutatum ВЪЧЕРА heri, χθές; hinc porro adj. ab altera forma ВЪЧЕРАСЪ (cf. дньсь aut дньсь) per legem euphoniae ВЪЧЕРАШНЙ hesternus, χθεσινός.

ВЕЦЬ (Gl. ВЕШТЬ*) f. res, πράγμα. Videtur a ВЪТЪ sermo, sicut germ. Sache a sagen, et aliorum Slavogum, Pol. nempe et Carn. рѣчь (verbum) usurpatum etiam pro r e.

ВИДЪФАГИЛ*: ОТЪ ВИДЪФАГИИ in Genitivo. Nota видъфагии pro видъ-slavice pro graeco. In Яримѣтѣт scribit pro ѿ. Ex utroque vides, eo tempore ѿ nil habuisse hodiernae Russorum pronunciationis ut Ф i. e. f. Cf. ВИТЪЛОМЪ.

ВИЖДЪ*, видиши, видѣти video, ὄρω; Imp. виждь (Gl. вижда).

ВИЛА Serbis est nymphae genus.

ВИЛЫ plur. f. furca, galalus.

ВИНА* f. causa, αἰτία.

ВИСА*, висѣшати* ger. praes. a вишж, -иши, -ѣти pendeo κρεμάμαι.

ВИТЪЛОМЪ* et ВЪ Витѣлѣмѣ*. Nom. Витѣлѣмѣ? Bethlehem, Βηθλεεμ.

ВИТАЗЬ victor; витица orator.

ВИХРЪ m. turbo (ventus).

ВИХАТИ succingo, retraho.

ВИЖ ВІО; форма II: ВИНЖ.

ВЛАГА humor. Adj. влажънъ.

ВЛАДЪИКА* m. Dominus, δεσπότης, κύριος. Adj. poss. владѣчкннѣ* dominicus, τοῦ κυρίου.

ВЛАСЪ m. capillus.

ВЛАСЪТЬ* f. potestas, ἀρχή; verbum: влаждж, власти et владѣти dominor.

ВЛЪКЪ lupus, λύκος.

ВЛЪНА lana.

ВЛЪНА* f. fluctus, κύμα.

ВЛЪСНЖШТИ (взъици) linguae balbutientes, αἰ γλώσσαι αἰ ψελλίζουσαι.

Potius влѣхъвѣ sit a влѣснж, quam vice versa?

ВЛѣхънѣ magus, pl. влѣснн.

ВЛѢКЖ — ВЪНИДЖ

ВЛѢКЖ, -ши traho.

ВНОУКЪ nepos, filii filius.

ВОДА aqua, ὕδωρ.

ВОЖДЖ, водиши duco. Cf. ВЕДЖ.

ВОЗЪ m. curgus. Cf. ВЕЗЖ.

ВОЙ 1) а виж: повой fascia. 2) а вѣнж, ululatus. 3) вой exercitus; воевода dux belli.

ВОИНА* m. miles, στρατιώτης; война bellum.

ВОЛА* f. voluntas, θέλημα, γνώμη. G. вола [pro воля; Acc. зѣлж волаж pro зѣлж воляж. Noster post consonas non amat ж, nec я, sed ж et л. Ostromir est diligentior.

ВОИГА f. odor.

ВОСКЪ (Carn. воеккъ; Illyr. воеакъ) cera.

ВРАКЪИ m. passer.

ВРАГЪ* m. (Cf. germ. warg) inimicus, ἐχθρός. Hinc враждѣ* f. inimicitia, ἐχθρα. Et сѣвражж оди, сѣвражъникъ inimicus (Carniolis).

ВРАНЪ niger, non воронъ quod e dialecto russica irrepsit in Biblia.

ВРАТА* n. pl. portae, πύλαι. Hinc вратъникъ* m. janitor, πυλωρός; pl. вратъници.

ВРАТЪ m. collum. (q. quod vertatur?)

ВРАЧЬ medicus.

ВРЪКА f. salix, ἰτέα. Hinc collectivum врькѣ* n. (salictum, ὁ ἰτεών) salices, ἰτέαι.

ВРЪСЪ series.

ВРЪТЪПЪ* m. specus, σπήλαιον.

ВРЪВЪ f. restis. Deminutivum врьвѣ, non врьвица.

ВРЪЖ, врьши jacio.

ВРЪХЪ m. summitas. Verb. врьшити triturare et свьршити absolvo.

ВРЪДЪ поха. Hinc lepra.

ВРЪДИ* praet. τοῦ врьждж, врьдиши, врьдити cum Acc. poseo, congumpo. (Graec. h. l. habet πολλορ-κῶ). Russis вреди per ε.

ВРЪМА*, G. — мене tempus, καιρός.

ВРЪЖ ferveo. Hinc вдрж соquo.

ВЪ in, eis cum Acc.: вѣ нь in eum, eis αὐτόν; вѣ незлажж ex insperato. in, ἐν, cum Loc.

Composita cum вѣ-:

ВЪВЕДЪ* introduxit, εἰσήγαγεν, ab вѣведж, -дѣши, вѣсти.

ВЪДАТИ* dare, δίδουαι; вѣдано; вѣдаль.

ВЪДРЖЖ*, зиши, зити (radix држгъ contus) ligo, erigo πήγνυμι. Praet. iterat: вѣдржжасѣ* deligebatur; врьсѣ вѣдржженѣ вѣвалаше*.

ВЪЗЪРЖ* et вѣзирати* vide sub вѣзъзърж.

ВЪЛАГАЛИШТЕ* n. stumena, βαλάντιον.

ВЪНЪ foras; вѣнѣ foris.

ВЪНИДЖ*, дѣши, вѣнити* introeo, (ἐπιπίτω.)

ВЪНЖТЪРЬ — ВЪЗНОСИТЪСА

ВЪНЖТЪРЬ f. intra, ἐνδόν.

ВЪПАДЕ* incidit (ἐπιπίτω): вѣпадж (-днж), -ѣши, пасти.

ВЪПРОШЖ*, сити interrogo, ἐπερωτά.

ВЪПСАНО* part. praet. pass. verbi вѣпишж, пишѣши, пасти slovacice;

nam Cisdanubianis radix пис- manet integra per totam conjugationem.

Potuit omnino fieri, ut S. Methodius, cui nato Thessalonicae bulgarica dialectus erat vernacula, in nova sua diocesi Pannonica non solum Paannonicis uteretur interpretibus, sed interdum et ex parte etiam moravicis, quibus dari poterant leviores moravismi qualis est hic τοῦ пѣано pro писано, aut кратрѣ pro кратѣ: at гвѣзда pro зѣѣзда, вѣда pro изда non item.

ВЪПЪЛЬ m. clamor, ab вѣпнж hodie dum usitato Carniolis: Gl. вѣпнж.

ВЪПЪЖ* (вѣпнж) clamo, κράζω, ἐκφωνῶ. Cf. вѣпль.

ВЪСКОЧИ insiliit ab вѣскочж, чити.

ВЪХОДИТЬ* intrat (ἐπιπηδᾶ): вѣходжж, ходиши.

ВЪЧЪНЕТЪ* incipit, ἀρχεται: вѣчънж, неши, чати. вѣчънѣ ger. praet.

ВЪСЕЛЕНАМ* ad verbum gr. ἡ οἰκουμένη, orbis: вѣселж, иши, ити considere facio. Cf. germ. ansiedeln.

ВЪЗЪ sursum, ἀνά. Composita:

ВЪЗЪКРАНИТИСА* defendere se, (κωλύειν).

ВЪЗЪЗАТИ alligare, ἐπιφορτίζειν.

ВЪЗЪВЪПИ* inclamavit, ἀνεκέκραξεν praet. τοῦ вѣзъзъпнж*; вѣзъвѣпѣше* praet. iterat.

ВЪЗЪДЕМЪ* reddimus, ἀναδίδομεν.

ВЪЖДЕЛЪХЪ* concupivi, ἐπόθησα:

вѣзъ- cum желѣжж, -лѣкши, лѣти et Δ erpenthico post ж: желѣжж.

ВЪЗЪРЖ* pro вѣзъзържж, et freq. вѣзъзъирати suspicio, aspicio, ἀναβλέπω.

ВЪЗИМЖ cario, λαμβάνω; вѣзимааше* praet. iterat: вѣземла* gerund.

praes. вѣзѣмж* ger. praet. a вѣзѣмж (jam tum); вѣзаша* tert. plur. praet.

ВЪСКРЪСЕНЖ resurgo, ἀνίστημι. Hinc вѣскрѣсенье* resurrectio. ἀνάστασις.

Nota varietatem: вѣскрѣсѣшимъ de eo qui resurrexit; вѣскрѣсѣшюмоу, denique о вѣскрѣсѣшюмоу. вѣскрѣсѣное село ἀνάστασεως χωρίον. вѣскрѣсѣшж* facio resurgere, excito, ἀνευγείρω. Cf. simplex крѣшж.

ВЪЗЪЛОКАЕНЪИ* dilectus ἡγαπημένος: вѣзълокѣж adamo (amabo).

ВЪЗЪМОЖЕ* potuit, ἐδυνήθη. не вѣзъможнѣи* impossibilis, ἀδύνατος.

ВЪЗЪМЕНАВНЖДЖ*, -видиши, видѣти odi, μισῶ (q. d. non possum videre).

ВЪЗЪНОСИТЪСА* exaltatur, ἀνυψοῦται.

ВЪСПЛЕЦИ — ВЪЖА

ВЪСПЛЕЦИ* applaude, κρότει: ВЪСПЛЕ-
ЩА, -САТИ.

ВЪСПОЕМЪ* canemus, ὑμνῶμεν. ВЪСПОИ
CANE. ВЪСПѢША cecinere: а ВЪСПОЖ,
ВЪСПѢТИ.

ВЪСПРАНЖ* exurgiscor, ἀνευγείρομαι.

ВЪСПАТЬ* retrorsum (ὑπίσσι!).

ВЪСЪКЪЖ (ВЪСЪПЪЖ) affulgeo, ἀναλάμπω.

ВЪСТАВЪШААГО* τὸν ἀνεσταμένου eum
qui resurrexit, proprie ВЪСТАНАЖ
ВЪСТАТИ.

ВЪСТРЕПЕЦЖ -ПЕЧАТИ contremisco,
τρομαζω.

НЕ ВЪСХОТѢ* noluit, οὐκ ἤθελεν:
ВЪСХОЩА, ЦЕШИ, ХОТѢТИ.

ВЪТОРЪЖИ*, ΔΑ, ОК secundus, δεύ-
τερος. Hinc dies Martis vocatur ВЪ-
ТОРЪКЪЖ (quasi secundus hebdo-
madae, sicut сѢДА (Mittwoch),
ЧЕТЪРЪЧЪЖ (quartus) dies Jovis,
ПѢТЪЧЪЖ denique (quintus) dies
Veneris. СЪКОТА est a Sabbato. Dies
dominica Slavis est НЕДѢЛА (utpote
qua nefas sit laborare), dies
Lunae ПОНЕДѢЛЬКЪ q. qui sit post
тѢ НЕДѢЛА ВЪТОРИЦЕЖ iterum, δεύ-
τερον (das zweyte Mal).

ОТЪ-ВЪРЪЖ, СТИ aperio.

ВЪРЪЖ m. hortus.

ВЪЧЕРАШЪНИЙ, ПА, К hesternus, χθες-
νός vide ВЕЧЕРА.

ВЪИ* vos, ὑμεῖς.

ВЪИЖ, ВЪИТИ, ululo.

НА-ВЪИЖ-НАЖ disco Cf. оукъ, Croat.
воукъ.

ВЪИМА, -МЕНЕ uber vaccae.

ВЪИЖ* semper, αἰ. Hinc adj. rarum,
ni plane novum *ВЪИЖЪЖ* semper-
ternus, διηνεκής: ВЪИЖАЖ ПАМАТЬ.

ВЪИКОЖА, А, О altus ὑψηλός; compar.
ВЪИШИЙ et ВЪИШШИЙ; ВЪИШИЙ nempe
formae in йй, ВЪИШШИЙ vero in шйй,
ante utramque radice ВЪИЖ-legitime
mutata in ВЪИШ, adv. сѢ ВЪИШЕ desu-
per, ex alto. Adj. aliud: ВЪИШНИЙ*,
superius; ВЪИШНЕЕ 830 i. e. ВЪИШНЕЕ
ἀνώτερος. Compositum ВЪИШПЪЖ
-НА, -НЕ quasi in altum volans, su-
perius: ВЪИШ-ПЪЖНИЙ Иерусалимъ.

ВЪСЪ* vicus, χωρίον. Carniolis ВЪСЪ Ser-
bismo non insueto (quippe in ДАНЬ
ПРО ДАНЬ, Genit. ОБАЦЬ ПРО ОБЫЦЬ
etc. obvivo), at Gen. БЫИ.

ВЪСЪ*, ВЪСА et ВЪСА, ВЪСЕ omnis, πᾶς.
ВЪСЪ МИРЪЖ mundus, κόσμος. Hinc
ВЪСЪКЪЖ* (i. e. ВЪСАКЪЖ) omnis, omnige-
nus, ἅπας. ВЪСЪДЕ* ubique πανταχού.

ВЪСАДЪЖ prudens. Cf. pol. biegly?

ВЪДАЖШТЕ* ger. praes. plur.: ВЪЕМЪ
(ВЪДАЖ) quod vide; scio, οἶδα: ВЪ-
ДАТЬ; ВЪДАЧЪЖ; ВЪДАЧЪЖ; iterat.
ВЪДАЧАЖ.

ВЪЖА f. Nestori est turris? tentorium?
Carniolis ВЪЖА est quod Austriacis
die Laiben (Laube?) aliis Hausflur. i. e.

ВЪКЪЖ — ГНИЖ

vestibulum, ubi in angulo est focus,
et unde in reliquas aedium partes
penetres, si concedatur.

ВЪКЪЖ* m. seculum, αἰών; ВЪЧЪЖЪ,
А, О aeternus, αἰώνιος.

ВЪЕМЪЖ*, m. corona, sertum, στέφανος.

ВЪЕМЪЧАЖ coronio, στεφανώω. ВЪЕНО
DOS. Utrumque a ВЪИЖ vico, sicut
ОКѢШЖ а ВЪИШЖ.

ВАДЪЖ, CONTR. ВАНЖ, marceo.

ВЪРА* f. fides, πίστις: ВЪРЪЖ ДАТИ fidem
dare; ВЪРЪЖ ИМѢТИ aut ІАТИ fidem
habere. ВЪРОЖЪ, А, О fidelis, πίστός.

ВАЖЖ, ВЪЗАТИ ligare.

ВЪТЪЖСКЪЖИ μυθικώς а ВЪТЪЖ m. μύ-
θος, fabula. Notiora sunt Compo-
sita: ОТЪВЪТЪЖ* responsum, ЗАВЪТЪЖ
foedus; ipsaque ВЪЖИЖ* res, cujus ul-
terius derivatum est ОКЪЖИЖ* res pub-
lica, et adj. ОКЪЖИЖЪЖ* publicus, hinc-
que ОКЪЖИЖА* f. communitio, κοινότης.

ВЪТЪЖВЕ* n. coll. rami, virgulta, κλά-
δοι, а ВЪТЪЖВЪ f. ramus, κλάδος.

Cf. ВЪЖА ramus, κλάδος hodieque
usitatum Carniolis.

ВЪЖИ 1) flo; 2) ventilo.

Г.

ГЛЪВ-, radix τῶν οἰαβῆε molestia.

ГАДЪЖ reptile, ГАДИТИ vitupero.

ГАИ nemus.

ГАНАТИ proponere (aenigmata?): ГА-
НАНИЕ; huc Carn. ОУГАНЪЖА f. aenig-
ma et ОУГНИТИ solvere aenigma.

ГАСИТИ (ГАСЖ) restringo (ignem).

ГВОЗДА* m. clavus, ἄλος: ГВОЗДИЕ et
ГВОЗДИЙ haereas utrum pro m. ha-
beas а ГВОЗДА, an pro n. а ГВОЗДИЕ
collectivo; grammatica utrumvis pro-
bante.

ГЛАВА* f. caput, κεφαλή: ДО ГЛАВЪЖ*
in capitis discrimen.

ГЛАГОЛАЖ*, АКШИ, ААТИ dico, λέγω.

ГЛАГОЛАЖ m. sermo.

ГЛАДАЖ m. fames.

ГЛАСЪЖ* m. sonus, vox, φωνή. Hinc
ГЛАСОУЖ* -ГОВАТИ freq. clamo (φω-
νέω? neograece φωνάζω).

ГЛЕЗНА (ГЛѢЖЪЖЪ f.) talus.

ГЛИНА limus.

ГЛИСТА lumbricus.

ГЛОБА multa. ГЛОБЛЕЖ multo.

ГЛОГЪЖ m. crataegus: ГЛОГОВИНА etc.

ГЛОДАТИ, ГЛОЖАЖ godere.

ГЛОУМИТИСА exerceri.

ГЛОУПЪЖ stolidus.

ГЛОУХЪЖ surdus.

ГЛЪЖИТИ glutio.

ГЛЪЖОКЪЖ profundus. Hinc subst. ГЛЪ-
ВИНА, -КОКОСТЬ, -КОЦА. Et quidni
etiam ГЛЪЖЕНЖ coeno inhaereo et
ГЛЪЖИНА?

ГЛАДАЖИТИ specto; Dicitur: ГЛАДАТИ.

ГНАТИ agere cf. ЖЕНЖ et ГОНЖ.

ГНИДА lens, -dis.

ГНИЖ putresco; ГНОИ limus.

ГНОУЖА — ГРОХОТАТИ

ГНОУЖА m. fastidium.

ГНѢВЪЖ* m. ira, ὀργή.

ГНѢДЪЖ fuscus.

ГНѢЗДО n. nidus.

ГНѢТИТИ (ГНѢЩИЖ) accendo ignem.

ГНѢТЪЖ, ГНѢСТИ premo.

ГОКЪЖЪЖ uber. Cf. goth. gabigs.

ГОВАДО n. pecus bubulum, Germ.

Rind. Cf. Germ. Kuh, angl. cow.

ГОВОРАЖ* m. tumultus, θόρυβος; sermo.

Hinc ГОВОРАЖ loquor: ПОГОВОРАЖ, НА-
ГОВОРАЖ, ПРѢДЪГОВОРАЖ etc.

ГОВѢЖЪЖ* reverentia, (επιείκεια); ГО-
ВѢТИ revereri. Radicem mireris а
Dobrovio p. 192 collatam cum τῶ го-
ВАДО pecus!

ГОДАЖ tempus; anniversarius dies.

ГОДАЖ adv. volupe; hinc ОУГОДИТИ КО-
МОУ probare se cui, acceptum red-
dere.

ГОИТИ sagino.

ГОЛАЖ nudus.

ГОЛЪЖЪЖ, m. columba, Cf. rhinesmum.

ГОМИЛА cumulus.

ГОНЪЖИЖ salvor (a germ. genesen?)

ГОНАЖ ger. praes. verbi ГОНИЖ, ГОНИ-
ТИ concito, agito, ἐλαύνω. Cf. же-
НАЖ, ГНАТИ perfectivam formam.

ГОРАЖ* f. mons, ὄρος.

ГОРАЖДАЖ peritus. Cf. nom. propr. sla-
vici S. Methodii in Pannonia disci-
puli et destinati successoris Го-
расди Archiepiscopi; locumque in
Bosnia ГОРАЖДИЕ.

ГОРЪЖИЖ*, ΔΑ, ОК amarus, πικρός;
ГОРЪКОСТЪЖ amaritudo.

ГОРЪЖЕ vae. Comp. ГОРЪШЕ pejus.

ГОСПОДАЖ* dominus, κύριος. (Et ym o-
logice convenit cum gr. δεσπότης).

Nota lin. 755 Genit. ГОСПОДИ, item-
que 681 Loc. ГОСПОДИ, et 51 ipsum
consentaneum Genit. ГОСПОДАЖ (i. e.
ГОСПОДАЖ), penes magis obvium ГО-
СПОДИ. Hinc Adj. possess. ГОСПО-
ДАНЪЖ*, НА, НЕ Domini, τῶν κυ-
ρίου; itemque alterum ГОСПОДАЖ-
СКЪЖИЖ, ΔΑ, ОК.

ГОСТЬ hospes, germ. Gast.

ГОТОВАЖ, А, О paratus, ἐτοίμος, cui
affine est ГОТОВАЖ. Hinc verbum ГО-
ТОВАЖ* paro, ἐτοιμάζω: iterat.
praet. ГОТОВАЖАЖА parabant sc.

ГРАБЛЕЖ, БИТИ rapio.

ГРАБЛЕЖ et ГАРЪЖ carpinus.

ГРАДЪЖ* m. urbs, πόλις. 2) grando. Nota

ГРАДЪЖ i. q. grando, at sine rhinesmo.
ГРАКАТИ crocitare.

ГРАНЪЖ terminus; hinc ГРАНИЦА germ.
Gränze et eccl. ГРАНО, -ESE agro-
stichis.

ГРАНА ramus.

ГРАХЪЖ pisum.

ГРЕБЪЖ remigo. 2) ПОГРЕБЪЖ sepelio.

ГРОКЪЖ* m. sepulcrum, τάφος.

ГРОХОТАТИ cachinnari.

ГРОЗЪ — ДЕВЕРЪ

гроздъ m. uva. гроздѣ n. Collect. uvae.
грозити minari. грозынъ ingens.
грозкъ (germ. grob) crassus.
грозда gleba. грозшка pirus et pirum.
грозкъ gibbus.
гроздани* f. superbia, τύφος. гроздъ
superbus.
грозкъ m. Graecus. Adj. грѣчьскъи.
грозло n. guttur. hinc грѣлица turtur,
et грѣличншта* dual. του грѣли-
чншь m. (non горличнше n. ut ha-
bet Alexiejevius), pullus turturis,
τρογών.
грѣмда rocus.
грѣмль, мѣти tono: грѣмъ tonitrus.
грѣньць olla. грѣньчарь figulus.
грѣсьць pugillus.
грѣтанъ m. guttur.
грѣизъ, грѣити mordeo.
грѣхъ* m. peccatum, ἀμαρτία: грѣ-
шьнъ peccaminosus, грѣшьникъ
peccator.
грѣкъ calfacio cf. горѣ.
грѣж venio, ἔρχομαι.
грѣзъ m. coenum.
грѣзмъ mergor (coeno)
гоубитель* m. exterminator, ὁ ὄλε-
θρεύων. At 824 τύραννος, loco male
intellecto. Radix est гоубити per-
do, ὄλεθρεύω.
гоумно arca.
гоушеръ lacerta.
гѣиенъ pereo cf. гоубль perdo.
гѣка spongia.
гѣгивъ γογγύζων, μογιλάλος, blaesus.
гѣжь f. anser. гѣсеница bruchus.
гѣли* f. plur. fides, κισάρα. Cf. carn.
gólci, et pol. gęsli, cum reliquo-
rum Slavorum гоусли; quam voca-
lem et Poloni imprudentes adscivere
in peregrinis guslarz etc. Verbum
est гѣдж, гѣити fidibus ludere.
гѣтѣ densus.

Д.

Да ut, ἴνα.
давидъ* m. David, ὁ Δαυίδ. Adj. Да-
видовъ, а, о.
давлъ, дабити suffoco.
дабънъ qui olim fuit.
далече* longe, μακράν. Comparat.
дальнее longius*, (μακρότερον).
даръ* m. donum, δῶρον. Freq. даръ-
ствоуж dono.
оу-даръ percussio.
дати* dare, δίδομαι. Imperat. дадите*.
Iterat. даѣти* (даити) χαρίζομαι,
praet. даѣше (даише).
два et два* duo, δύο. Adj. двѣон*
люде bina hominum genera.
двигъ moveo. подвигъ m. certam-
en, ἀγών.
дворъ m. aula.
двори* f. plur. fores, θύραι. At врата*
sunt πόλαι.
деверъ levir, vide utrum ad дѣверъ

ДЕВАТЬ — ДОСТОИТЬ

perlineat, an sit peregrinum, indi-
cum, lat. levir cognatum.
девать novem.
девелъ, crassus.
день vide днь.
держ, дерѣти excorio. Cf. gr. δέρω
cum hoc держ et cum оударж. Huc
драчіе vepres?
дибъ* m. res mira, θαύμα. Adj. дивъ-
нъи mirus, θαυμασιος.
длака f. villus.
дланъ f. vola manus, hir, Σένηρ.
длъж, длъести γλύφω, sculpo. An
huc длъто scalprum?
длъгъ debitum. Hoc a nobis mutui
Gothi fecere dulgs, more germa-
nico, consonas relinquente fini,
quas Slavus mavult profligare prius,
ut postea in vocales desinat com-
modius. длъгъ Boh. est dluh.
длъженъ, жана, жано obstrictus,
obligatus: длъжени сжтъ debent.
дъно n. fundus.
до usque ad, ἕως: до глабъи usque
ad capitis discrimen, περι τοῦ ζην.
докрота f. bonitas, κάλλος. Nota sis,
Graecis seculi IX. καλός, qui Ve-
teribus erat pulcher et hone-
stus, jam non nisi bonum valere.
Jam non miraberis, Slavos Graeci
textus interpretes, graecis magistris
usos itidem accepisse καλόν pro
bono, sicut χρόνον pro anno et
similia. Ceterum sl. докръ*, а, о
bonus, etymologice convenit cum
germ. tapfer; ergo докрота prope
abest a lat. virtus.
доболъ* (fortasse scribendum; до-
воль, q. e. до воля contractum):
satis, ἱκανός. Carniolis hodieum
доболь et добель.
добълѣти* sufficere, ἀρκεῖν: добълѣжъ,
praet. добълѣтѣ* pro добълѣ*.
добъльнъ*, а, о, sufficiens, ἀρκетός.
Videtur q. до воля ad voluntatem,
affatim.
дож, доити lacto.
долъ vallis.
домъ* m. domus, οἶκος: домоу 262 Ge-
nitivo. Adj. домашнѣи, нѣа, нѣе do-
mesticus 356 домашнѣго житѣ.
не домъишлѣахъс* non autuma-
bant, ignorabant, ἠγνόουν, praet. ite-
rat. verbi домъисити, inde in freq.
домъишлати per attractionem του
ла etiam e in ш mutato; домъи-
лѣахъс, -шлѣ bulgarice pro-
шлат-.
досажденъ* (taedium), contumelia,
ἕβρις.
достойтъ* oportet, πρέπει. Adj. до-
стойнъ, а, о dignus, ἄξιος. Quid
sibi velit 106 еъ достойноу емоу
постоу non satis assequor, nisi
fuerit condignum ei jejunium, ita

ДОУНЪ — ДНЬ

ut достойноу sit pro достой-
ноу?
доунъ spiro, flo. Hinc доухъ q. v.
доупаг concavitas (arboris).
доухъ* m. spiritus, πνεῦμα. Adj. доу-
ховнъ*, а, о spiritualis, πνευματικός.
доуша* f. anima, ψυχή.
драга via.
драгъ carus.
дражити irritare; hinc fortasse дрож-
дѣа (дрожѣ Carniolis;) faeces, f. pl.
aliis дрождѣ n.
древле* olim, παλαι.
древнѣа* (древнѣа) vetera, τὰ πα-
λαιά.
дрокъ exta; fortasse а дроклъ дроки-
ти minuo comminuo; hinc et дрок-
нъи minutus.
дроздъ et дрозъгъ turdus.
дроугъ* m. amicus, ἑταῖρος.
дрогъи*, а, о alius, alter, ἕτερος.
дрѣва* potentia, dominatio, reg-
num, κράτος. Verb. дрѣжъ*, иши,
ати, servo, teneo, κρατῶ.
дрѣзнъ audeo, τολμῶ. Verbale дрѣ-
зновень* fiducia, παρρησία. Ab-
stractum дрѣзость f. audacia, τόλ-
μη, а дрѣзъ confidens.
дрѣколь* m. fustis (δῶρον). Dobrovius
Inst. 128 habet pro composito e
дрѣво et клати quasi arbor diffusa.
дрѣнъ cornus mas.
дрѣво* n. arbor, lignum, ξύλον: на
дрѣвѣ in ligno, ἐν ξύλῳ. Adj.
дрѣвнъ* ligni, τοῦ ξύλου, τὸ ἐπὶ
ξύλου. Adj. materiae дрѣвнѣ*
(дрѣвнѣа? дрѣвнѣа?) ligneus,
ξύλινος. Carniolis est дрѣвѣн, sed
non satis probat, cum tam ex а
quam ex вѣ faciant suum é fermé.
дрѣмати dormito.
дрѣти, держ, excorio.
држгъ contus. Hinc вѣзъдржити q. v.
дракнъ torpeo.
драхъи et драелъи tristis, σхи-
θρῶπος.
дъска tabula; дъщица tabella.
дъждъ, m. pluvia. Carnioli Genit.
дъждѣ retinent vestigia του -ждъ.
дъшть (дъшь), G. дъштере f. filia,
θυγάτηρ: дъштерѣми cum filiabus,
(Sociativo, ob compositum ver-
bum сжмѣшатиса).
дъбрь f. vallis, convallis.
днь* (день) m. dies, ἡμέρα. дньсь ho-
die σήμερον (vides дньсь, i. e. diem
hunc, Slavum habere Acc. quod
Lat. Abl. hoc die, et Gr. Adj. σή-
μερον hodiernum; et animadvertite
superstes Graeco σ- initio vocis idem
quod sl. съ). Glagolita saepius etiam
habet дньсь; hincque 477 до дъ-
несьнѣго днь* usque in hodiernum
diem, quod Ostromir haberet
до дньшьнѣго днь. Adj. 561

ΔΕΥΒΟΛΗ — ΕΪΡΕ

- ΔΗΒΕΒ'ΑΝ'Α*, а, ο diurnus ἡμερ-
νός.
ΔΕΥΒΟΛ'Α* (ΔΙΤΒΟΛ'Α) diabolus, διά-
βολος. Adj. poss. ΔΕΥΒΟΛ'Ε* (-ΙΑ)
τιλα diaboli potentia.
ΔΗΜ'Α fumus.
ΔΗΜ'Α περο.
ΔΗΧΑΤИ spirare.
ΔΕΒ'Α* f. virgo παρθένης. ΔΕΥΒ'Ε*
virginitas, παρθένα. Adj. ΔΕΥΒ'Ε-
ΣΤ'ΕΒ'ΕΝ'ΑΙ*, ΑΙΑ, ΟΚ virginalis,
παρθενικός.
ΔΕΔ'Α avus; ΠΡΑΔ'Α atavus.
ΔΕЖА Döse germ.
ΔΕΛ'Α pars; ΔΕΛ'ΑЖ, ΛИТИ partiri.
ΔΕЛА ob.
ΔΕСАТЬ decem. ΔΕΞ'ΕΝ'Α dexter. ΔΕΞ'ΕΝ'Α
f. gingivae.
ΔΕТЕЛА trifolium.
ΔΕТЕЛ'А avis (picus): at ΔΕТЕЛ'Ь f.
factum.
ΔΕΙ'Α* facio, ποιῶ. (Cf. germ. thue,
angl. to do): ΔΕΙ'Α* ger. praes.;
ΔΕΔ'ΑШЕТЕСА* dualis praet. iterativi:
hebant. Verbale ΔΕΒ'ΑΝ'Ε* τὸ ποιεῖν.
ΔΕЛО* n. opus, ἔργον. ΔΕТЕЛ'Ь* f.
factum, ἔργον. Composita СД'А-
ТЕЛ'Ь* et ДОБРОД'ЕТЕЛ'Ь* conditor et
benefactor. ЛЮБОД'ЕИ fornicator.
ЗЛОД'ЕИ malefactor.
ΔЖВ'А quercus. An hinc ΔЖРАВА sal-
tus (quasi quercetum)?
ΔЖ'А elymon τοῦ ΝΕΔЖ'А* morbus.
ΔАТ'А n. infans.
- Б.
- Б* (к) 501 acc. n. pronominis и, id
(mare), αὐτῶν (θάλασσαν).
Б* (к) tertia pers. verbi substantivi
къмъ, pro кътъ. Et nota, non so-
lum Glagolitam nostrum habere hanc
contractionem omnibus Slavorum
dialectis hodiernis familiarem pro
кътъ lin. 82, 87, 128, sed et Ostromi-
rum ceterosque antiquissimos
Russorum codices.
ЕВАНГЕЛИСТ'А* (ЕВАНГЕЛИСТ'А) evange-
lista, εὐαγγελιστής. Adj. ЕВАНГЕЛ'Е-
К'АИ* evangelicus, εὐαγγελικός.
27 confundit cum АНГЕЛ'С'К'АИ*.
ЕВР'ЕИСК'АИ hebraicus ἐβραϊκός: plur.
ЕВР'ЕИС'АИ* ubi Russus haberet
еврейскіи. Nota ф pro gr. αι sicut
in φарисѣи.
БГДА* (КГДА) quando, ὅτε relat. Nota
r esse mutatum ex к ob sequens Δ.
КГДАЖЕЛИ 221 quando vero, ὅταν δέ.
ЕГО* (КГО) ejus αὐτοῦ vide и. ЕГОЖЕ*
cujus, quem.
БДИН'А et КДИН'А unus.
БЖЕ* (КЖЕ) quod, ὅ, n. τοῦ иже quod
vide.
БИ* (КИ) ita, ναί. Oppositum τοῦ ни,
non, οὐκ.
БИЖЕ* (КИЖЕ) 50 quam, ἤν. Nota hunc
Localem f. syntactice, ob verbum

ЕЖЬ — ЖИДОВИНА

- науочна'а compositum cum на-
regente Localem.
ЕЖЬ m. echinus.
ЕЮП'Т'А* m. Aegyptus, Αἴγυπτος:
ИЗ'А ЕЮП'Т'А*, ОТ'А ЕЮП'Т'А* et 858
ЕЮП'Т'А*. Gentile ЕЮП'Т'ЕИ* 316
acc. pl. pro ЕЮП'Т'ЕИ'А, hocque pro
usitato ЕЮП'Т'АН'А.
ЈЕКА m. et ЈЕКА f. sonitus.
ЈЕЛА abies.
ЕЛИ КО* б7б pro ЕСТЬЛИ КО nam si,
εἰ γὰρ. Cf. supra е pro ЕСТЬ.
ЕЛИК'А*, а, о quantus, ὅσος relat.
ЕМОУ* Dat. τοῦ он'а aut potius и, и.
С. епифаній*, G. епифаніѣ (-іи) S.
Eriphanus.
ЕСМЬ sum.
ЕТЕР'А*, а, о, aliquis, τις. Dobrovius
Inst. 543 recte derivare videtur ab
и, ЕГО оре ТЕР'А formativae, sicut
К'АТЕР'АИ et КОТЕР'АИ qui, а К'А-ДО.
ЕШТЕ* (ЕШЕ, КШЕ) adhuc, ἐτι.

Ж.

- ЖАБА gaba; Adj. ЖАБ'И gabaum.
ЖАДАЖ, ЖДАЖ, ЖИДАЖ desidero, ex-
pecto.
ЖАЖДА sitis.
ЖАЛ'А dolor, жалити dolere.
ЖАЛО aculeus.
ЖАРЬ aestus. ОУ-ЖАРА terror.
ЖВАТИ mando. Нинс ЖВАЛА pl. n. frena
(sprumantia mandit).
-ЖЕ* vero, δε. Conj. postponenda. In
иже, паже, кже et similibus -ЖЕ
affixum ostendit relationem: ОТ'А
КЖАЖ unde? ОТ'А КЖАЖЕ unde.
ЖЕЗА'А* baculus, βακτηρία.
ЖЕЛ'В'А f. χέλυς testudo.
ЖЕЛ'ЕЗО ferrum.
ЖЕЛ'ЕЖ*, ЖЕШИ, Л'ЕТИ cupio. Hinc
forma quinta ЖЕЛ'ЕЖ (G. ЖЕЛ'ЕЖ*),
cujus habes 708 part. praes. pass.
ЖЕЛ'ЕЖЖ* concupitam, gr. ἐπαι-
νουμένην nescias utrius culpa, Sla-
vine qui male legerit, an Graeci
scriptoris.
ЖЕЛ'ЕЖ m. glans.
ЖЕН'А f. mulier, uxor, γυνή.
ЖЕНЖ, ГНАТИ pello, ago.
ЖЕРАВА, m. grus.
ЖЕСТОК'А durus, gravis.
ЖИВОТ'А* m. vita, ζωή. 862 живо-
тома σφάλμα librarii aut interpre-
tis pro живот'аном, ζωών accepit
pro ζωών. Adj. ЖИВ'А* vivus, ζω.
ЖИВ'А*, ЖИВЕШИ, ЖИТИ vivo, ζω.
ЖИТО frumentum, σίτος. пажитъ
pascuum.
ЖИГЛАЖ, Frequ. τοῦ жгж жеши иго.
ЖИДОВИНА* Judaeus, Ἰουδαῖος. pl. жи-
дове а жид'а. ЖИДОВ'С'К'А* ИЗ'АК'А
ЗАТВ'АР'ЕИШТ'А 728 γλωτταν Ἰου-
δαϊκῶν, linguam Judaeorum obtu-
rans.

ЖИЗНЬ — ЗАП'АЛО

- ЖИЗНЬ* f. vita, ζωή. Cf. живот'а.
ЖИДА vena.
ЖИТЬЕ* n. (ЖИТ'ИЕ) vita, ζωή. cf. жи-
вот'а*.
ЖА'НА picus martius.
ЖА'Т'А gilvus; hinc ЖА'Ч'Е fel.
ЖА'Б'А m. canalis.
ЖА'ЖА glandula.
ЖОУПЕЛ'А m. (Carn. ЖЕП'АЛО n.) sulphur.
ЖРА'Т'ВА* f. sacrificium θυσία.
ЖР'ЕБ'ИЙ* m. sors, κλήρος. Quid si
ἐτυμον quaerendum in sequenti ЖР'Е-
К'ЫЧ'Е, cujus fortasse similitudinem
referebant sortium tali?
ЖР'ЕБ'К'ЫЧ'Ь* m. equus (juvenis) integer,
πῶλος. ЖР'ЕБ'А, -КАТЕ pullus equi-
nus, πωλάριον.
ЖР'ЕД'А f. palanga (Germ. Wiesbaum).
ЖР'ЕНОВ'А m. lapis molaris.
ЖР'Ж immolo. Eademne radix, quae
τοῦ ЖР'Ж vogo. А ЖР'Ж vogo est
ЖДР'ЕЛО fauces, scaturigo fluminis?
ЖАТИ inf. а ЖИЖ meto, et а ЖМЖ hu-
morem extorqueo.
- З.
- З'ЕЛО valde.
З'ЕЛОУТО (140) ПОСЖДЕНЬЕ nescias
an pro slovacizante adjectivo е З'ЕЛО
(valde) derivato habeas, an pro
graeco ζηλωτός retento.
- З.
- ЗА* (praepositio regens acc.) pro, δια.
Sed nota 88: ЗА ТЕГО РАД'И prop-
terea, διὰ τοῦτο. ЗА post cum Instr.
ЗАПА spes, in phrasi adv. В'А НЕ ЗАПАЖ
praeter spem, ex insperato. Radix
videtur ОУ-ПВАТИ hoffer.
- ЗАБ'АТИ* oblivisci, ἐπιλανθάνομαι;
Fut. ЗАБ'АЖ; Part. pass. praet.
ЗАБ'ЕН'А, а, о. Est compositum е
ЗА- et verbo К'АТИ, К'АЖ, quasi
dicat se esse jam diu post illam
rem, cujus non meminit amplius.
Sed ЗАК'ЕМЬ aut ЗАС'ЕМЬ non dicitur.
ЗАД'А adv. post.
ЗАКАЛАЖ* mactabant, а compos. ЗА-
КАЛАЖ forma quinta verbi ЗАКОЛАЖ,
'АКШИ, КАЛТИ macto, θύω.
ЗАКОН'А*, m. lex, νόμος; compositum
е ЗА et КОН- quasi de finitum (de-
cretum); Constantino Porphyroge-
nito sec. X graeco est ζάκανον, n. Adj.
ЗАКОН'Н'А, а, о legitimus, νόμιμος.
ЗАНЕ* (ЗА НЕ i. e. ЗА НИ) propterea quod,
quoniam, ἐπει, ὅτι, διоти.
ЗАПР'ЕШТАТИ* (ЗАПР'ЕШАЖ) veto,
comminor, ἐπιτιμῶ, Frequ. τοῦ за-
пр'ешж, тиши, тити.
ЗАРА aurora. Compos. е ЗА- et РАД'Е-
ТИ rubeo?
ЗАШ'АЛО* К'Е СЛ'АН'АЧЕ occiderat sol,
graec. ἦν δύσας (eadem plane qua
Slavus syntaxi) part. praet. act. verb.
ЗА-ИДЖ occido, δύαμι.

ЗАТВАРѢЖШТЪ — И

ЗАТВАРѢЖШТЪ* part. praes. act. verbi
ЗАТВАРѢЖ (ЗАТВАРѢЖ) claudio, ob-
liuro, frequent. τὸу затвориж, cu-
jus habes part. praet. pass. 916 пе-
чатомъ затвореномъ.

ЗАЧѢНЖТЬ* incipient Praes. et futurum
verbi ЗА-ЧѢНЖ, cujus freq. habes
64: ЗАЧИНАЕМЪ* incipimus, αρχό-
μεθα.

ЗАЩЦЬ, щца lepus.

ЗБАТИ, зовж, vocare.

ЗЕМАЛЪ* (ЗЕМАЛА) terra, γῆ. Nota Gla-
golitam a epentheticum omittere non
solum in Adj. ЗЕМЪНЪИЙ Иероусали-
лимъ 902, et ЗЕМЪСКЪИЙ 467, sed
in ipso substantivo: на ЗЕМИ ЧОУЖ-
ДЕИ passim, ante и.

ЗИДЪ mugus, зиждж, зиждити et
зидати cf. сѣдмъ i. e. condo. Hinc
ЗИДЖИТЕЛЬ* (м.) выскѣмъ ὁ πάν-
των πλασουργός, omnium conditor.

ЗИМА hiems.

ЗИНЖ hio.; Dug. ЗѢЖ (зіпж), зіпчи.
ЗМИИ serpens.

ЗМЪНА* f. mirra, σμύrna.

ЗОКАЖ manduco (grana).

ЗОРА vide ЗОРЪ.

ЗНАЖ* пові, γνώσκω. Hinc ЗНАМА
signum et ЗНАМЕНАЖ* signo, σφρα-
γίςω.

ЗРѢЖ maturesco; ЗРѢЛЪИЙ maturus.

ЗЪЛЪВЪ f. glos, mariti soror, γάλως.

ЗЪЛЪ*, а, о, malus, κακός. Subst. ЗЪЛО-
БЪ* f. malitia, κακία.

ЗЪКЛАЖ*, акши, кати (са) agitari,
σαλεύομαι; ЗЪКЪБЪЛЪ f. cunae.

ЗЪЛѢ Collective: n. herbae.

ЗЪНИЦА pupilla.

ЗЪРИЖ* aspicio, βλέπω: ЗЪРИ* aspice;

ЗЪРѢТИ* aspicere.

ЗЪВЪРЪ m. urus. Cf. ζύμβρος Byzanti-
norum de hoc animali sec. IX, e Bul-
garia in Urbem adducto.

ЗЪКЪ m. dens.

ЗАТЬ m. gener.

И

и* et, etiam, καί. Nota et phrasin ико
и на прѣстолаж sicut in throno, ubi
τὸ и videatur abundare, sed est a d-
h u c familiarissimum Serbis.

и* acc. pron. obsoleti nominativo (cf.
gr. ἵ). Declinationem vide suo loco
in grammatica. Ipsi Russi obser-
vant, pronunciandum esse ии; hoc-
que non solum reliqua flexio иго,
игоу, ии, иа, иж, иа etc. confir-
mat, sed etiam a Dobrovio indica-
ta Inst. p. 24 codicum scriptio:
поставилъ ии, вѣнчалъ ии, при-
мѣтъ ии et глаголетъ иижива (di-
cunt eum vivum), да помажѣтъ ии
(ut ungant eum). Quibus nunc adde
Glagolitae 216 et 227: и азъ вамъ
прѣдамъ ии lege прѣдамъ ии (et ego
vobis tradam eum: et 318 вынмаи

ИВА — ИЗВѢДЖШТЕН

ПАМАТИИМЪ lege ПАМАТЪ ии. Cf.
Ostromir Luc. XI, 12: проситъ
лица i. e. пайца.

ИВА salix carnea.

ИГЛА acus.

ИГО jugum.

ИГРА ludus; ИГРАЖ ludo.

ИДЕЖЕ* rel. ubi, ὅπου. Sic scribit no-
ster, qui et кѣде ubi, πού, pro
aliorum гѣж et идѣже.

ИДОЛЬСКЪИЙ*, ага, ои idolorum, τῶν
εἰδώλων.

ИДЖ*, деши, ити (non идти quod
semidocti scribunt). Conjugationem
habes in grammatica.

ИЕРЕИ* (іерей) m. sacerdos, ἱερεύς.

ИЕРОУСАЛИМЪ* m. nom. pr. Jerusalem,
Ἱερουσαλήμ.

ИЖЕ, иже, иже* qui, quae, quod;
ѣс, ѣ, ѣ. Declinationem et reliqua vi-
de in grammatica.

ИЗЪ*, ex, ἐξ (ἐκ). Sequenti fortiori
consona scis mutari in ижъ: sed
Antiqui qui ex auditu, aut (si
malis) cum Graecis ad auditum
scribebant, etiam in ж mutarunt
ante liquescentes; ижного 51 pro

изъ ижего; 460 иждени pro изъ-
жени (изждени) hocque denuo
εὐφρανισμένον in иждени profano

aenigmaticum; (taliumque vocum
nonnullae hodieque servant vetus εὐ-
φωνίας privilegium per felicem gram-
maticorum ignorantiam; nam si e.

g. scirent ridiculi hi δοκασίσοφοι,
иждивити esse idem quod изъ-
живити, nae jam dudum prior vo-
cis forma cum ижного pariter exu-
laret e libris et lexicis, quae nunc ig-
nota ubique per Rutheniae et Serbiae
libros vagatur libere; imo 829 ишъ-
тезж pro ичезж, sicut in Ostromi-
ro Luc. 24, 51 habes ичезе di-
sparuit. Nondum habes omnia: vi-
debis in Compositione carere изъ-
suo ж, et ἀμέσως jungi sequenti
consonae; item in издрешти pro
иззрешти interponi a epentheticum,
quod alias τῶ ж subditur in иждени,
вжжделѣхъ etc. Imo et extra com-
positionem habes l. 21 изоуетъ pro
изъ оуетъ ex ore etc.; adeo blande
se insinuat cuilibet voci haec з littera.

изкавлж*, виши, ити libero, ἐλευ-
θερώ. Hinc изкавление* n. libe-
ratio, λύτρωσις, et Freq. изкавлѣж*
(изкавлжж).

изкѣгъ 314 praet. pro изкѣгохъ
verbi изкѣгж, вѣжши, вѣжи,
effugio, διαφεύγω. (Dobr. Inst. 564.)

извѣджштен* plur. part. praes. τῶ
извѣмъ rescio, comperio. Hinc
Freq. извѣштѣжса* stabilior, βε-
βαιούμαι. Et Adj. извѣтѣжъ*, а,
о, certus, βέβαιος.

ИЗГЛАГОЛЖ — ИСКОУСАЖШТИМЪ

ИЗГЛАГОЛЖ* eloquor (ἐκφράζω).

ИЗДРЕШТИ* pro иззрешти inf. τῶ
иззржж (иззрѣжж), речеши, ре-
ши, eloquor, ἐκφράζω. Sic habe,
рѣ- scribi, ubi tonum habet haec
syllaba, contra рѣ- et russice ре-
ubi tonus transmigravit ad aliam, e. g.

рѣцими dic mihi: in praeterito ta-
men vix putem aliter reperiri quam
рече per ε etiam cum tono in prima
рече per ε etiam cum tono in prima

ИЗЛИВАЖ effundo, ἐκχέω; et ИЗЛЪПАЖ*,
cujus habes 572 praet. излѣж* more
Glagolitae bulgarico pro излѣж,
seu излѣга.

ИЗМѢНИЖ*, иши, ити, excipio (muto)
διαδέχομαι.

ИЗОУЕТЪ* i. e. изъ оуетъ ex ore, ἐκ
τῶ στόματος.

ИЛИ* aut, ἢ.

ИЛИЖ* acc. τῶ илиж (илига) nom.
prop. Elias, Ηλίας.

ИМАМЪ* habeo, ἔχω, cujus declina-
tionem videsis in grammatica. Hic
habes имаши*; имажъ* et ии-
мажъ*, имамъ* pl.; имжъ*; ger.
praes. имѣи*, part. praes. имжш-
тин*; inf. имѣти*; imperat. не
имѣи никѣтоже; ger. praes. имѣи*
praet. iterat., имѣаше*, имѣахъ*.

ИМА*, G. ИМЕНЕ n. nomen, ὄνομα. Verb.
ИМЕНОУЖ* nomino, ὀνομάζω.

ИНЪ*, а, о, alius, ἄλλος. ИНОГДА* ali-
quando, ποτέ. Possit quaeri, utrum
ИНОГДА simpliciter sit compositum
ex инъ et гда an ex кдинъ et гда:
Nam in ИНОЧАДЪ* quidem μονογε-
νής unigenitus et ИНОДОУШНО* una-
nimiter, ὁμοθυμαδόν prior pars aperte
est ab кдинъ*: at ИНОПЛЕМНИКЪ*
ἀλλόφυλλος alienigena itidem aperte
ab инъ. ИНОКЪ m. monachus etiam
est а кдинъ* μόνος.

ИОНЪ* nom. pr. Joannes, Ἰωάννης.
Adverte sis orthographiae simplici-
tatem, oppositam τῶ grammatico-
rum Ἰωάννη. Aeque parum curat
Italus, scribens Giovanni, prout
audit.

ИОСИФЪ* nom. pr. Joseph, Ἰωσήφ.

ИРОДЪ* m. nom. pr. Herodes, Ηρώδης.

ИСАИЪ* (исаига) m. nom. pr. Isaias,
Ἠσαίας.

ИЪ* lege ИСОУЕЖ pro veterum sim-
plicitate, aut et ИСОУЕЖ et ИИСОУЕЖ.
Genitivo ИСОУЕЖА*, Dat. ИСОУЕЖИ*.

Adj. poss. ИСОУЕЖЪ. Jungitur et
ИЪ* i. e. ИСОУЕЖ христогъ et decli-
natur. G. ИСОУХРИСТА etc.

ИСКЪШЕ* praet. verbi ищж (et искж),
ищши, ищати quaeго, ζητά.

ИСКОУПИТЪ* Supinum ab искоупжж,
пиши, ити gedimo, λυτρώω.

ИСКОУСАЖШТИМЪ* part. praes. Freq.
искоушаж tento, πειράζω; sphal-
ma est искоуе- pro искоуш-: nam

искра — ииуда perfectivi искоушити jam in prima persona abit in ш ante ж; искоушж, sicque etiam ante-гати inf. frequentativi: искоушати про-шта-ти.

искра scintilla.

искрасти* inf. του искрадж, деши, красти, furor, ἐκλήσειω.

искръ adv. prope: adj. искрънйи про-рпinquus, γνήσιος, et hinc sincerus.

испльнж*, иши, ити impleo, ex-pleo, ἐκπληρώ. Freq. испльнжж* (-нпж).

исповѣмь*, confiteor, ὁμολογῶ. Ejus declinationem habes in grammatica p. 63.

Нин исповѣдникж* confessor et Freq. исповѣддж* confiteor, et исповѣданье confessio.

испоуштѣшаго* глагж ejus qui emisit vocem, του ἀφιέντος, participium gerundii praet. verbi испоушж,

стиши, ити: ger. испоустивж et испоушь et fem. et plur. itemque casibus obliquis omnibus испоуштѣши, -ше, -шжйи, дп, ек.

Vide Dobr. Inst. p. 385 et Nostri exempla въскрѣсѣшюмоу etc.

исправлж*, виши, ити recte facio, efficio, κατορθῶ. Hinc verbale исправленье*, et Freq. исправлжж* (-лпж).

испразни* praet. verbi изпразнж, ниши, ити, vanum reddo, καταρῶ.

Rad. празнж, seu празднж vacuus; cujus dubites utrum а sit epentheticum, an radicale. Equidem habeo pro epenthetico.

испръва* i. e. изж пръва primo, ἐκ πρώτου, πρώτου.

испрътанье* examinatio, ζήτησις. Nota in his Instr. in -имь pro -имь.

исраиль* Israel, Ισραήλ. Adj. poss. Исраилевж, а, о.

истина* f. veritas, ἀλήθεια. Adj. исти-ннж, а, о, veritatis, τῆς ἀληθείας; verus, ἀληθής. Radix est истж idem.

истьлж*, лишн, ити corrumpo, διαφθείρω. Hinc истьлжж*, кши, лжти corrumpo, διαφθείρωμαι, et Verba истьлженье* corruptio, διαφθορα.

исхожденье* n. exitus, ἐξοδος.

исцѣленье* n. sanatio, θεραπεία.

иштете* bulg. pro иште. V. икж aut ишж, иеши, скати, quaero.

иштезж* vide supra изж. — Cf. Y litteram, Antiquis ex asse aequi- polentem huic H litterae.

I.

йхж* i. e. ихж vide ad и.

йс* i. e. Искоушж quod vide.

йха* et йуха i. e. Искоушжиста.

йиуда* nom. propr. Judas, Ιούδας.

Nota graecum horrorem τῶν ja, je, ji,

Юдѣй — ключ

jo, ju diphthongorum; ne cum Latino et ipso Judaeo dicere videatur Judas δισυλλαβῶς, potius I geminat, quod ne ipse quidem graeculus facit. Sic qui graeculo fuit Ιούδας trisyllabus, Slavo graecizanti fit quadrisyllabus: Iijuda; ni forte tamen malis legi Jijuda aut Iijуда τρισυλλαβῶς. Adj. poss. Июдовж* et Июдинж*.

Юдѣй* Judaeus, ὁ Ιουδαῖος. Voc. w Юдѣе. Nota ж pro gr. αί. Plur. Юдѣи*.

Adj. Юдѣйскж*, а, о. Иѣковж* (Ишковж) Jacob, Ιακώβ.

Adj. Иѣковжж* Jacobi, του Ιακώβ.

К.

•к. Glagolitis valet XL (40), Cyril- lianis cum Graecis nonnisi XX (20).

кадити (каждж) adoleo; кадиле suffimentum, кадилъница tugi- bulum.

казанье* monstratio, δείξις; казати (-жж) monstro. казнж f. punitio.

казити (-жж) corrumpo; каженнжж eunuchus.

како* quomodo, πῶς.

калж coenium; калити turbo (aquam).

камень* m. (камъи, камъижж). Adj. ка- меннжж lapideus: каменнжж мостж.

канж stillo. Durativum: каплж, ка- пати. Est ergo канж contr. pro капнж, sicut тонж mergor, pro топнж. капж stillicidium.

капѣж* (капата) stilla, gutta.

капице delubrum, ara (Unde?)

каша puls (miliacea).

кашьлж, m. tussis: кашьлжти tussire.

каѣфа* (каѣфа) nom. pr. Caiphas, ὁ καίφας. Nota каѣ- δισυλλαβῶς pro каѣа trisyllabo.

кажса poenitet me.

кварж m. damnus, кварити cor- rumpo.

квасж fermentum.

квдазж m. fons, puteus.

квдаж, клати ропо.

кланѣаше са* praet. iterat. а кланп- жса inclinor, προσκυνῶ. Forma IV:

клонж, клонити (clino).

класж spica.

клати vide колеж.

клевета calumnia, σκωφαντία; кле- ветнжж detractorius, σκωφαντικός.

клеветжж m. contubernalis συνδουλος.

клокоукж pileus.

клонек vide кланпжж.

кльнж (кльнж, г. кленж) клати juro, maledico: клатва* maledictio, ἐπάρα.

клькнж genuflecto. Freq. клѣкати.

Contra клѣкати est abjectum esse in genua.

кльть f. cella, cubile.

кляюка uncus. кляючь m. clavis.

кляюж, клякати rostro pungo. кляюжж m. rostrum. кляюначь (Carniolis)

кажпъ — краса

ficedula, utpote rostro longo in- signis.

кажпъ f. scamnum.

кметж senecio; hinc senator quasi ru- sticus. Radix vocabuli ignota. Car- niolis (et Polonis) kmet simpliciter est rusticus.

книга liber; epistola. Cf. sinic. King?

кназь princeps, ἀρχων. Cf. germ. kuning.

кожъла equa.

ковъчегж m. arca.

когда* quando, πότε.

кожа pellis; кожоухж pellicium.

коза capra: козьлж, m. caper; ко- зьла pullus caprae.

козьнж f. (rectius къзьнж) technae, machinatio.

кокошь f. gallina.

коли* unquam, ποτε.

коликж casa, καλύβη.

коликко* quantum, ποσον.

коло n. rota.

колж m. palus.

колѣклж, колѣкати jacto, agito.

колѣно genu.

колеж, клати, findo; macto.

комарж, m. culex.

конокж lebes.

конопж f. cannabis.

конж m. equus. конж f. extremitas. Hinc коньжж m. finis, τέλος. коньчина* finis, mors, τελευτή.

копръ anethum. Russis копръ.

коракалж m. navis cf. gr. κάράβιον.

корень* m. radix, ρίζα.

користж f. spolium; emolumentum (rectius sic, quam коръистж).

коръито canalis.

коръж subicio: покорити; покора; Iter. каргати.

когж merula.

кога falx fenaria. 2) capilli.

когж os, ὀσέον.

котж catus.

котълж ahenum. cf. goth. katils.

кох- est radix του κοχати amo (pol.), et раскошь f. luxuria voluptas.

кошь m. cophinus.

крава vacca; adj. possess. кравий vaccarium. At bos est волж, m.

крагоуй accipiter minor.

краджж*, красти furor, λησειω: кра- домънжж с λησειόμενος.

краи margo.

краль rex. Notum est, Dobrovio vi- deri factum e germ. Karl, sicut цѣсарь et Kaiser e Caesaris nomine.

крамола seditio. Cf. Carmula, Legis Bajuvar., quae ipsa Lex hanc vo- cem pro bajuvarica habet, interpre- taturque seditioem.

краса pulchritudo; красити* (кращж), орно, κοσμῶ.

КРАТЪ — КРАЖ

кратъ- vicibus: трикратъ bis; com-
pos. Секратъ recens, q. hac vice.
кратъкъ brevis; verb. кражиж, кра-
тити abbrevio.
ремень m. silex.
кривъ curvus 2) iniquus, sons; hinc
кривица injuria.
кривъ сгнх. Hinc Dobr. derivat съкри-
жаль tabula (decalogi).
крило ala. Adj. крилатъ alatus; hinc
Fris. крилатъкъ aliger, pro angelo.
кровь* et кровниж Instr. ρωσίζων a
крьи seu крѣвь f. sanguis pro крѣ-
вьж et крѣвниж.
кромѣ* cum Instr. 73: кромѣ испи-
таннми (absque, πικρεξ); quod
miseris, nam alias cum Genitivo con-
struitur кромѣ.
кропъ aqua fervida; hinc кропива
urtica, et кропити aspergo.
кротъкъ* mansuetus πρῶς.
крож scindo; hinc крой m. formula
(Germ. Zuschuitt).
кроулавъ Carn. claudus cf. хромъ.
кроухъ proprie frustum panis; hinc
Carn. et Dalmatis panis ipse (alio-
rum хлѣкъ) a verbo:
кроушити frango. Sic et Graecis ἄρτος
nunc est ψωμί, frustum, buccella.
крѣмъ (кѣрмъ) cibus.
крѣма (кѣрма) puppis. Hinc кѣрми-
ти; кѣрмило; кѣрмий; кѣрм-
чалъ книга.
вѣс-крѣснж excitator, resurgo. Facti-
vum крѣсннн (крѣснж) excito,
suscito. Freq. крѣсати Carn. est
ignem extundo, excito, e silice,
крѣсиво et крѣснло chalybs ad hoc.
крѣстъ* et крѣстъ et крѣстъ, imo et
хрѣстъ m. cгнх, σαυρός. Adj. крѣ-
стннж crucis. Lin. 718 fortasse ip-
sum Christum significat? Certe-
que l. 98: свѣтое крѣстенъ et 101:
крѣстенъ est sanctus bap-
tismus et Christi initiatio. Verbum
крѣснннн (крѣснж) est baptizare,
proprie Christianum facere, a
Germ. christen, et крѣстѣннж
i. e. крѣстѣннж m. Christianus.
Nota Russis dominis servos ru-
sticos vocari крѣстѣннн, itemque
Carniolis servas (ancillas) крѣсн-
ниче; nescias utrum a paganis-
mi tempore, an quia sacerdotes
plebem suam pro karissimis chris-
tianis salutent. — At Adv. окрѣстъ
circum, videtur alius radice, cog-
natae fortasse germ. Kreis.
крѣтъ talpa.
крѣчннн exstirpo dumeta, facio agrum.
крѣчъ m. spasmus.
крѣчма саурона.
крѣжъ* tego, κρέπτω. Glag. semper
крѣжъ scribit. Hinc съкрѣжнннн the-
aurus q. v.

КРѢПЪ — КЖЪ

крѣпъкъ* firmus, ισχυρός.
крѣжъ, orbis; hinc окрѣжъ rotundus.
кѣтому* adhuc, amplius, ἔτι. Ple-
rumque negative: не-кѣтому οὐκέτι.
Vides esse кѣ ad + томоу sicut
lat. adhuc i. e. ad hoc.
коуга Cisdanubianis est pestis, alias
моръ, поморъ, морна. Adj. коу-
жннж pestifer.
коумиръ idolum. Aliis Slavis plane
ignota vox, vocisque ἔτυμον. Certe
Dobrovius veterum Bulgarorum tur-
cicae linguae tribuit. Sed ille ni-
mis liberalis erat in talibus, etiam
царъ tribuens Turcis, quod nunc
Ostromiro et Glagolita testibus certo
certius est syncoratum e цѣсаръ,
цѣсаръ, царъ.
коупина cubus, βάτος. Rectius кж-
пина; nam et Pol. habent kępina,
et Carn. kęrina.
коупаж, пити емо (cf. germ. kau-
fen); -коупа* negotium, mercat-
ura, συναλλαγμα: etiam коупъ
m. добръ коупъ respondet gall.
bon marché; коупъкъ mercator.
коупъ m. (cf. germ. Kaufe), cumu-
lus; коупно* simul, ἄμα.
коуръ Russis est gallus gallinaceus,
alias пѣтель (cantor), Cisdanubia-
nis пѣтѣлж, G. пѣтѣл; itemque
алекторъ e graeco ἀλέκτωρ retentus.
коухати coquo, germ. kochen; hinc
коухнннн culina.
кѣ* ad, πρὸς.
кѣде* ubi, ποῦ. (Nunc кѣдѣ, гѣдѣ).
кѣмотра f. commater et consilia (sū
venia verbo) cf. Praef. p. VIII.
кѣто* quis, τίς. Alias кто.
кѣдаж simum eicio. Hinc кѣннж
(jacio) pro кѣднж cf. канж. At
кѣннж aliud pro кѣхннж a кѣхннж
sternuto.
кѣннн Instr. pronom. кѣто, quod vi-
desis.
кѣкѣлж acidus.
кѣчннн inflo, videtur spectare ad кѣка
capillorum ornatus, unde fortasse et
кѣчѣ Illyricum, idem fere signifi-
cans.
кѣделъ f. pensum lini.
кѣдоужели (sic) unde vero? πούθεν δε?
Miseris scriptionem кѣдоу, quum
кѣдъ expectasses? Cf. l. 261 отъ
кѣдъ.
кѣдри cincinni; hinc кѣдрѣвнж cri-
spus et кѣдрѣвннж subst. Sic Her-
berstein se dicit a condiscipulis
c. 1500 fuisse appellatum (kodrolz
enim lege кѣдрѣвннж).
кѣколь m. agrostemma githago Linn.
кѣпѣти balneo lavo: кѣпѣлж f. bal-
neum.
кѣсѣ frustum.
кѣтъ angulus.

КЖЪ — ЛЖЪ

кжѣта iugurium. Cf. Illyr. коуѣ, et
Carn. коѣа.
купрькѣй Cyprius, τῆς Κύπρου.
Л.
лагати cf. ложити.
ладъл (ладил). Nota de а epentheticо.
Labiales б, в, п, м, quoties iis
jotatae vocales т, к, ю, ъ affi-
gendae sint (brevius: ante syllabas
jotatas) epentheticum л assumunt;
pro zemia Pol. aut Boh. Cisdanu-
bianis dicit земѣла, pro dremie дрѣ-
мѣж etc. Sed vides Glagolitam pro
земѣи etiam habere земѣи, et scito
hodie tam Bulgaros, quam Illyrios
e. g. insulae Corcyrae nigrae oblitos
hujus epentheseos
лажж, лажити, repto. Cf. лажж.
лажж, лажити latrare.
лѣвъ (лѣвъ), лѣва leo.
лежж*, иши, жати жасо, κείμη
лѣннн гена.
лѣнн anno elapso.
лѣнъ f. caprea.
ласкати adulari.
ластовица hirundo. An proprie вѣл-
стовица?
лажжъ m. cygnus.
лежж et лнж fundo; hinc лѣй sebum.
лн*, (aut, ѣ. 2) an? graecus caret.
ликъ* m. chogus, χορός.
лижж, лизати lambo.
листъ folium. листѣ collect. folia.
лисѣ vulpes mas.
лихъ*, а, о impar, περιττόν.
лишити privare.
лице* p. vultus, πρόσωπον.
лицемѣръ* m. simulator, ὑποκριτής.
Cf. Germ. Gleissner.
локѣзаннж* osculatio, φίλημα. An rad.
локъ frons? Sed локъ est proprie
лѣкъ, поп лѣкъ, et unde з expli-
cabis?
лобѣж, лобити capto.
ложе cubile, lectus. cf. лежж.
лоза (виноба) vitis.
ломѣж*, -миши, ити frango κλάω.
лопѣта pala.
лось m. Germ. Elent, alces.
лочити et локати lambo.
лоукеница anguria.
лоугъ lixivium, germ. Lauge.
лоужа lacuna (Pfütze). Aliis клоужа.
лоуна luna. Et hoc vocabulum testa-
tur linguae sacrae pannonetatem.
лоучъ* et лоучъшъ* et лоучий* me-
lior, κρείττων.
лоучъ f. fax.
лѣкъ, локъ cranium.
лѣжж, лѣжати mentior.
лѣкѣ liber arboris.
лѣка macula.
лѣжжъ facilis, levis.
лѣнн, Genit. лѣноу linum.

ΛΥΓΑ — ΜΑΤΗ

ΛΥΓΑ et ΛΥΓΗ, γ. ΛΟΓΗ f. mendacium.
(ε) ΛΥΓΗ* licet, ἔξει. Hoc ΛΥΓΗ vi-
detur Dativus vocis ΛΥΓΑ?
ΛΥΓΗ* f. dolus, fraus, δόλος (Cf.
germ. List).
ΛΥΓΗ laevus; ΛΥΓΗΝΑ laeva manus.
ΛΥΓΗ, ΛΥΓΟΥ, glacies.
ΛΥΓΗ medicina. cf. suec. et goth. leik.
ΛΥΓΗ piger.
ΛΥΓΗ*, α, ο, pulcher, καλός, πρέπων.
ΛΥΓΗ silva.
ΛΥΓΗΝΑ scala a ΛΥΓΗ, scando.
ΛΥΓΗΝΑ volito; ΛΥΓΗΝΑ, ΛΥΓΗΝΑ volo.
ΛΥΓΗ* n. 1) annus, ἑνιαυτός. 2) grae-
cizat: на βύβη ΛΥΓΗ 423, εἰς πάν-
τας χρόνους i. e. neogr. annos.
ΛΥΓΗ facile.
ΛΥΓΗ f. Marc. 6, 40: πρασία, Vulg.
in partes (agri).
ΛΥΓΗ*, κησι, ити απο, φιλω.
ΛΥΓΗΚΑΝΗ* fornicatio; hinc adj. ΛΥ-
ΓΗΚΑΝΗΝΑ* fornicationis, πορνείας.
Subst. ΛΥΓΗΚΗ* m. fornicator,
πόρνος.
ΛΥΓΗΚΗ*, f. amor, ἀγάπη. Adj. ΛΥ-
ΓΗΚΗΝΑ* amoris, τῆς ἀγάπης.
ΛΥΓΗ* m. pl. homines, ἄνθρωποι. Gen.
ΛΥΓΗ 868, Dat. ΛΥΓΗΝΑ 772, Acc.
βῆ ΛΥΓΗ 77.
ΛΥΓΗ fugiosus.
ΛΥΓΗ, ΛΥΓΗΝΑ accumbo.
ΛΥΓΗΝΑ novale.
ΛΥΓΗ, ΛΥΓΗΝΑ scando. Cf. ΛΥΓΗ.
ΛΥΓΗ (Lengyel) appellatio Polonorum.
ΛΥΓΗ lens, γ. lentis. Cf. cum latinae
vocis rhinesmo.
ΛΥΓΗ lucus. Cf. neogr. λόγγος.
ΛΥΓΗΝΑ* (pro ΛΥΓΗΝΑ) α, ο: ma-
lus, πονηρός.
ΛΥΓΗ arcus.

Μ

ΜΑΓΔΑΛΙΝΑ* n. pr. Magdalena, Μαγ-
δαλίνη.
ΜΑΖΑΤΗ ungo.
ΜΑΖΑ m. papaver. Austriacis: Magen.
ΜΑΛΑΧΕΟΥ* Dat. a ΜΑΛΑΧΕΑ, Malacheas
propheta. Nota declinationem ge-
nus sequentem potius, quam ter-
minationem; nam de regula expec-
tantes ΜΑΛΑΧΗΝ, nec Dobrovius me-
minit talis transitus. Si quis dicat,
posse Nominativum esse ΜΑΛΑΧΗΝ
ut Яндрей, illi respondebimus, Rus-
sis ipsis, quorum est Яндрей, prophe-
tam esse ΜΑΛΑΧΙΑ.
ΜΑΛΑ*, α, ο parvus, μικρός. βῆ ΜΑΛΑ*
paullulum, πρὸς βραχύν.
ΜΑΝΑ, ΜΑΝΑ, ΜΑΤΗ minuo, contero.
ΜΑΡΙΑ* n. pr. Maria. Μαρία. Adj. poss.
ΜΑΡΙΑΝΑ, α, ο Mariae, τῆς Μαρίας.
ΜΑΣΛΟ oleum. Carn. est Schmalz i. e.
butyrum coctum. Radix ΜΑΖ-
ungo;
unde.
ΜΑΣΤΗ f. unguentum.

ΜΑΤΗ — ΜΡΥΖΗ

ΜΑΤΗ, γ. ΜΑΤΗΡΕ f. mater, μητήρ.
ΜΑΧΑΤΗ vibrare; ΜΑΧΗΝΑ.
ΜΕΔΟΤΟΧΗΝΗ* mellifluus, μελιφόρος.
ΜΕΔΑ (ΜΕΔΑ?) mel.
ΜΕΔΑ (cf. medius) hinc ΜΕΔΑ limes;
adv. ΜΕΔΑ* inter, et ΜΕΔΑ q. v.
ΜΕΔΑ* inter, (πρὸς, μεταξύ). Nota
scriptionem, ubi ΜΕΔΑ (aut Nostri
more qui post consonas semper ж
tantum scribit, ΜΕΔΑ) expectes.
ΜΕΝΕ* РАДИ mea gratia, vide ΔΥ.
ΜΕΛΑ, ΜΑΤΗ molo; ΜΑΝΑ mola.
ΜΕΝΗ (ΜΕΝΗ) minus.
ΜΕΤΑ, ΜΕΤΗ verro.
ΜΕΤΑ*, m. ensis, gladius, μάχαιρα.
ΜΗ mihi, μοι vide ΔΥ.
ΜΙΑΛΑ sagus.
ΜΙΜΟΧΟΔΑ*, διши, ити transeo.
παρερχομαι.
ΜΙΝΑ transeo; hinc adv. μιμο prae-
ter.
ΜΙΡΑ* m. pax, ειρήνη. Compositum
ΜΙΡΟΤΩΡΗ* m. pacificator, ειρηνό-
ποιος. Adj. ΜΙΡΗ* pacificus, τῆς
ειρήνης. At βύβη ΜΙΡΑ* (Recentiori-
bus tantum etiam sine βύβη) est or-
bis terrarum, mundus, κόσμος, et
alius fortasse radicis quam ΜΙΡΑ
pax. Hinc slavici Gottschedii mun-
dum scribunt ΜΙΡΑ, pacem vero
ΜΙΡΑ.
ΜΑΔΑ juvenis; ΜΑΔΑ* juvenis.
ΜΑΔΑ*ΝΗ* Gen. pl. pro ΜΑΔΑ*ΝΗ*,
m. puer. Adj. ΜΑΔΑ*ΝΗ* puero-
rum, τῶν παιδων. Nota scriptionis
variationem ΜΑΔΑ* et ΜΑΔΑ*.
ΜΑΤΑ malleus; alius κλαδиво.
ΜΑΤΑ tumultus. Opp. βεζματβιε q. v.
ΜΑΤΑ mulgeo.
ΜΑΤΑΝΑ conticesco. Freq. ΜΑΤΑΝΑ.
ΜΑΤΑΝΑ fulgur.
ΜΑΤΑ lac; ΜΑΤΑΝΑ lacteus.
ΜΑΤΑ*, ΜΑΤΑΝΑ, ΜΑΤΑΝΑ possum,
δυναμαι. Praet. it. ΜΑΤΑΝΑ. Ger.
praes. NE ΜΑΤΑΝΑ cum non posset, οὐ
δυναμένος. Gerund. praes. ΜΑΤΑΝΑ
180 pro ΜΑΤΑΝΑ, quod habes
regulari 198. Sed hoc σφάλμα in-
nuere videtur similitudinem sonorum
ο et ж. Hinc ΜΑΤΑ f. potentia; virtus.
ΜΑΤΑ cerebrum.
ΜΑΤΑ, m, κ* meus, ἐμός, μου.
ΜΑΤΑ humidus; ΜΑΤΑ humiditas.
Verb. ΜΑΤΑ, иши, ити humecto.
ΜΑΤΑ m. tinea.
ΜΑΤΑ(α)* precor, προσεύχομαι. Nota
βῆ ΜΑΤΑΝΑ ca ΜΑΤΑ* ca praepositi
exemplum de millibus unum.
ΜΑΤΑ (ΜΑΤΑ*) ΜΑΤΑ mare, θάλασσα.
ΜΑΤΑ*, γ. ΜΑΤΑ Moses, Μωσής.
ΜΑΤΑ f. musca.
ΜΑΤΑ crepusculum. Cf. ΜΑΤΑΝΑ.
ΜΑΤΑ formica.
ΜΑΤΑΝΑ obscuror.
ΜΑΤΑΝΑ odi, abominor. Adj. ΜΑΤΑΝΑΝΑ.

ΜΡΥΖΗ — ΝΑΓΑ

ΜΡΥΖΗ gelo.
ΜΡΥΖΗΝΑ rete.
ΜΡΥΖΗΝΑ morior. ΜΡΥΖΗΝΑ*, τβα, ο,
mortuus, νεκρός. Nota phrasin: οΥΖΗ
ΜΡΥΖΗΝΑ et ΙΖΜΡΥΖΗΝΑ. Subst.
ΜΡΥΖΗΝΑ homo mortuus, νεκρός.
ΜΡΥΖΗΝΑ cunctari; hinc ΜΡΥΖΗΝΑ*.
Cf. ΜΑΤΑΝΑ.
ΜΡΥΖΗΝΑ*, α, ο multus, πολύς. (Cf.
germ. manch). NE PO ΜΡΥΖΗΝΑ*
paullo post, μετ' οὐ πολύ. Verbum:
ΜΡΥΖΗΝΑ*, иши, ити multiplico,
πολυπλασιάζω. Subst. ΜΡΥΖΗΝΑ*
multitudo, πλῆθος. Adv. ΜΡΥΖΗΝΑ*
saepe, πολλάκις.
ΜΡΥΖΗΝΑ m. muscus. (Russ. ΜΟΧΑ Carn.
ΜΑΧΑ).
ΜΡΥΖΗΝΑ (ΜΙΖΑΤΗ) conniveo. Radix est
ΜΥΓ-, ΜΙΓ-
ΜΡΥΖΗΝΑ m. (γ. ΜΕΚΑ, Carn. ΜΡΥΖΗΝΑ) mulus.
ΜΡΥΖΗΝΑ merces.
ΜΡΥΖΗΝΑ moveo.
ΜΡΥΖΗΝΑ*, иши, ити (ca) opinor, δοκῶ.
ΜΡΥΖΗΝΑ f. vindicta, verb. ΜΡΥΖΗΝΑ, ΜΡΥΖΗΝΑ.
ΜΡΥΖΗΝΑ pos.
ΜΡΥΖΗΝΑ* f. cogitatio, λόγιτισμός.
ΜΡΥΖΗΝΑ f. mus.
ΜΡΥΖΗΝΑ vectigal; ΜΡΥΖΗΝΑ publicanus.
ΜΡΥΖΗΝΑ lavo.
ΜΡΥΖΗΝΑ f. aes; ΜΡΥΖΗΝΑ aeneus.
ΜΡΥΖΗΝΑ muto.
ΜΡΥΖΗΝΑ*, mensura, μέτρον.
ΜΡΥΖΗΝΑ n. locus, τόπος. Adv. βῆ στα-
ΡΥΖΗΝΑ ΜΡΥΖΗΝΑ* senum loco, ἀντὶ τῶν
πρεσβυτέρων. βῆ σκοτα ΜΡΥΖΗΝΑ* ju-
venti loco?
ΜΡΥΖΗΝΑ, ΜΡΥΖΗΝΑ, jacto.
ΜΡΥΖΗΝΑ m. uter, follis.
ΜΡΥΖΗΝΑ, ΜΡΥΖΗΝΑ; iterat. ΜΡΥΖΗΝΑ
misceo.
ΜΑ me.
ΜΑΤΑΝΑ mollis.
ΜΑΝΑ in Compos. πομανΑ memini.
ΜΑСО n. caro. Cf. goth. mi m. Hinc
ΜΑΖΑ succus arboris.
ΜΑΖΑΝΑ diaphragma.
ΜΑΤΑΤΗ* (ca) turbatur, ταραττεται:
α ΜΑΤΑ, иши, ΜΑΤΑΝΑ turbo.
ΜΑΤΑΝΑ* m. vir, ἀνὴρ.
ΜΑΤΑΝΑ, ΜΑΤΑΝΑ retardo; cunctor.
ΜΑΤΑΝΑ sapiens. Hinc
ΜΑΤΑΝΑ* f. sapientia, σοφία. Saep-
ius tamen προεμΑΤΑΝΑ.
ΜΑΤΑ* f. supplicium, πῶτος. 2) farina.
ΜΑΤΑΝΑΝΑ* m. martyr, μάρτυρ.

Н

НА* in, super, επι. Regit Acc. et Lo-
calem: на земли* 361, pro земли.
Et phrasin: на .j. сребреницѣхъ
pretio triginta argenteorum.
НАБЕДЖА*, иши, вестти, induco, ἐπάγω.
НАВЪКНА* disco, μαθήσασθαι.
НАДЪ supra.
НАГЪ nudus. Hinc обнажж denudo.

НАДЪИМАЖКА — НЕМОУЧАЙ

НАДЪИМАЖКА* *intumescō, οιδάινω*. (Una cum ΔΥΜΩΣ *fumus?*) а ДЪИЖ, ДЪИЖТИ (ДЪИТИ) *flo*.
 НАЙ СКОРЪЕ* *citissime (μάλις συνεχώς)*. Vide praef. p. VIII.
 НАИДЕ* i. e. НА-ИДЕ *successit*. Distingue a НАИДЕ *invenit*: quamvis utrumque ex iisdem elementis exstiterit.
 НАКОВАЛО* *p. incus, ἀκμών*. А КОВАТИ.
 НАЛАГАЖ* *Freq. impono, ἐπιφορτίζω*.
 НАМЪ* *Dat. pl. pronom. азъ q. v.*
 НАОУЧА* , иши, ити *edocēo, διδάσκω*.
 НАПАСТЬ* *f. tentatio, periculum*; *на-пасть ми створи, ἐπιρέασε μοι*.
 НАПСАНЪ* *scriptus, γεγραμμένος*; Slovacismus, cf. ВЪПСАНЪ.
 НАРЕКЖ* *appello, pomino, ὀνομάζω*. *Грег. нарицаж**.
 НАРОДЪ* *populus, δῆμος*.
 НАСЛАДИТИ* *ca (жжж, диши), frui, ἀπολαύμαι* *Грег. наслаждаж** (ca).
 НАСТОЯШТИА* *жизнь praesens vita, ἡ παρούσα ζωή*.
 НАСЪ* *Gen. Acc. et Loc. pron. азъ q. v.*
 НАШЪ* , а, е, *poss. noster, ἡμῶν*.
 НАЧАТАКА* *m. initium, ἀρχή*.
 НАЮ *Genit. Dualis ab азъ*.
 НЕ* *non; ne; οὐκ*. Vidisti in Annotationibus syntacticis, *не* amare separati a rectione: *не по мѣнозѣ мет' оу колѣ*; *не за велье прѣзрьѣнье* ob non magnum peccatum.
 НЕ ОУ* *pondum, οὐκέτι*. *неджъ morbus, нечистъ impurus etc.* Composita.
 НЕКО* , НЕБЕЕ *p. coelum, οὐρανός*. *Adj. НЕБЕСКЪИИ* coelestis, οὐράνιος*.
 НЕВИДИМЪ* *qui non videtur, invisibilis, ἀόρατος*.
 НЕВЪЗМОЖАНЪ* *impossibilis, ἀδύνατος*.
 НЕВЪЖДЪСТВЪЕ* *ignorantia, (ἀμάθεια)*.
 НЕКЪИТЬЕ* *p. non-essentia, τὸ μὴ εἶναι*.
 НЕГО* (НЕГО) *G. et A. pron. и et онъ q. v.* Itemque *немоу* Dat.*; *немъ-же* m. Loc. тоу иже*; *нейже f. Loc. ab иже etc.*
 НЕДВИЖИМЪ* *qui non amovetur, ἄλυτος*. *R. движж.*
 НЕДЖЪ* *m. morbus, νόσος*. Nota scriptiōnem *неджъ* ad amussim respondentem *Carantianae pedóжкн*, ubi et *Polonus* haeret cum suo simplici *дужу*, quod *mutuatus est a Ruthemis*, et *nedужу bohemico*.
 НЕИСТОВЪСТВО* *insania, ἀγνωμοσύνη*.
 НЕИСТЪЛЪБЕНЪ* (pro *неистълѣбнѣнь*) *incorruptibilis, ἀφθαρτος*.
 НЕЛИЦЕМЪРЪНО* *non simul, ἀνπίκοριτος*.
 НЕМОШТЪНЪ* *infirmus, ἀσθενής*. Comparativus: *немоштѣнѣиши* infirmiores*.
 НЕМОШТЪ* , *f. infirmitas, ἀσθένεια*.
 НЕМРЪЧАЙ* *свѣтъ* lux non vespescens, τὸ ἀνέσπερον φῶς*, *adj. gerund. praes. ab не- et мрѣкж*, *praet. мрѣче*. Cf. *мрѣкж crepusculum*.

НЕНАВИДѢТИ — НОВЪ

НЕНАВИДѢТИ* (жжж, иши) *odi, μισῶ*.
 НЕОКИНОУА (ca)* *non subterfugiens, libere, συν παρρησία*: *не-об-винж*.
 НЕОТЪВРЪСТЪ* *non apertus, ἀδιανοικτος*.
 НЕУКОЖЪНО* *non paupere, ἀπτωχεύτως*.
 НЕПОВИМЪНЪ* *innocens, ἀνάπιος*.
 НЕПОЛЪЗЪНЪ* *inutilis, ἀνωφελής*.
 НЕПРИТЪЗЪНЪ* *f. diabolus. Proprie: Invidia, Herodoti φθονερὸν θεῖον*. *Oppos. ПРИПАТИ faveo; ПРИПАТЕЛЪ amicus. Cf. germ. frijan et friudil*.
 НЕПЪШТЮЖ* *existimo, δοκῶ*. Ipse *Dobrovius* haerebat de etymo hujus vocabuli (quamvis p. 374 derivavit a *непъшжса* non sum sollicitus). Esse cum *не* compositum vix dubites; reliquum *пш* cf. cum *lat. sic-* verbi inficior?
 НЕПРАВЕДЪНЪИИ* *injustus, ἀδικος*.
 НЕРАЗДЪРЪШЕНЪ* (pro *неРАЗДЪРЪШЕНЪ*) *indissolubilis, ἄλυτος*: *не-раз-рѣш*.
 НЕСЖ, НЕСЕШИ, НЕСТИ, *fero*.
 НЕСЛАВЪ* , *ignominia, ἔβρις*.
 НЕСАМРЪТЪНЪИИ* *immortalitatis, τῆς ἀθανασίας*.
 НЕСАМЪИСЛЪНЪИИ* *irrationalis, ἄλογος*.
 НЕТОПЪИРЪ (НАТОПЪИРЪ) *vespertilio. Recte refert ad indicium ἀναπατтра (gr. δερματόπτερον) vespertilionis nomen Dobrovius*.
 НЕЧИСТЪ* *impurus, ἀκάθαρτος*, *нечистота impunditia, ἀκαθαρσία*.
 НЕЧЪСТЬ* *impietas, ἀσέβεια*. *нечъстьѣ** *iniquitas, ἀσέβεια*.
 НИ 1) *нес, οὐτε, οὐδε*. Huc pertinent composita *ни кѣднѣ* nec ullus, nullus, *οὐδε eis*; *никѣтоже* nemo, *οὐδεis*; *николиже* nunquam, *οὐποτε*; **ничъже** nihilque (*καὶ μηδέν*). *Нос ничъ* viget adhuc in *Carniolis* ita, ut eo solo utantur pro aliorum *Slavorum* *ничто, ништа etc.* *Genitivus тоу ничъже* est *ничесоже* 402.
 НИВА *ager. Sonat et Cisdantubianis, (qui alias i minime efferunt hoemice aut polonice ji), ньива, ut Italus gniva scriberet, non niva*.
 НИЗ *deorsum. низати* *iterat. тоу ньжж*.
 НИЗЪК *humilis; Compar. нижий etc.*
 НИКЪ *cf. ниць*.
 НИКОДИМЪ* *nom. pr. Nicodemus, Νικόδημος*.
 НИТЬ *f. filum; an ab obs. ниж neo?*
 НИЦЪ *pauper. Dobr. derivat a ничто qui nil (habeatne, an sit?)*.
 (КЪ) *НИМЪ** *ad eos, πρὸς αὐτούς*. Vide *онъ*. Sic et *съ ними**, *подъ ними**.
 НИЦЪ* (а, е?) *pronus, ἐπι πρόσωπον (επίτιος?)* Cf. *Illyr. phrasin poeticam: никомъ поникоше* spectabant humi, nolentes negare, nec audentes offerre se periculo.
 НОВЪ* *novus, νέος*. Nota *новож пѣтънь* l. 30 *σφάλμα* pro *новжж*, cum

НОГА — ОБЕШТЪНИКЪ

МОГОШТЕ *pro* *могжште* *similitudinem sonorum o et ж indicans*.
 НОГА* *f. pes, πούς*; *ПОДЪНОЖИЕ scabellum*.
 НОЖЪ (rectius *ножъ*) *culter*.
 НОЗДРИ *nares. Cf. Nüstern Germ. A nas o sunt vocatae: c in z ante др*.
 НОРЪ *simplex τοῦ πονορῶς, i. e. vorago, quales obviae sunt in alpihus calcareis, excipientes flumina tota, subinde reddenda alio loco*.
 НОСЪ *nasus; hinc* *НОЗДРИ nares*.
 НОШЖ* , *сиши, сити porto, φέρω*.
 НОШТЬ* (НОЦЬ) *f. nox, νύξ*.
 НРАВЪ *m. et нравъ f. indoles, mos*.
 НРѢЖ, НРѢТИ *verbum τοῦ норъ*.
 НЪ *sed*.
 НЪЗЖ (НЪЗЖ) *infigor; an hinc* *ножъ?*
 НЪИ* *nos et nobis. v. азъ*.
 НЪИЖ* *segnis sum. Hinc оунъилъи* *segnis (acidiosus medii aevi)*.
 НЪИНЪ* *nunc, νῦν*.
 НЪИР- *alia forma radices нрѣ-, q. v.*
 НЪК- *in compositis respondet lat. alii- нѣкѣто, нѣчѣто. Sed proprie est contractum e не вѣмъ (nescio)*.
 НЪКА *educatio blanda; нѣжнъи* *tener, blandus*.
 НЪДРО *sinus. Cf. падро*.
 НЪМЪ *mutus. нѣмъчъ m. homo mutus. Non probamus Germanorum apud Slavos appellationem, нѣмъчъ, huic etymo tribui. Si enim Hungarorum Nemetes compares, potius tibi Nemetes venient in mentem, populus germanicus, Julii adhuc Caesaris tempore superstes; eo fortasse tempore (χρόνω ἀδύλω), quo Slavi владъхъ appellaverunt Italum, et Germanum нѣмъчъ, longe potentior, certe Slavis vicinior*.
 НЪСТЬ* *non est, οὐκ ἐστιν*. *нѣсть ми на подожъ** (non placet mihi (?), non est mihi similis (?), non est me dignus).
 НЪЧѣТО* *aliquid, τι*.
 ОТЪ *НАДЪ** *omnino, πάντως. Dobr. Inst. 451*.
 НАДЪЖЪ* *3. plur. verbi наждаж, диши, ити cogo, αναγκάζω. Hinc Subst. нажда. f. necessitas, ἀνάγκη*.
 О.
 о* 1) *pro ω l. 56 о господи спаси**. 2) *de, περί*: Nota phrasin *тами оскѣ** *per se, sponte, αυτοί αφ' εαυτών*.
 ОКЪ (praep. *regens Localem*) *tempore, circa. Contrahitur et in o: Carn. окорей et осорей adv. hac fere hora; o трогацѣхъ Carn. circa Trinitatis*.
 ОБЕЧАШДЖ* *veterasco, παλαιούμαι*. Vides *Compositionem ex ок- et вѣчъхъ vetus. Post в eliditur в; prout videbis millies, e. g. мох in seq. обещъникъ, окидѣти*.
 ОБЕШТЪНИКЪ* *m. (pro обещъникъ q. vide) particeps, κοινωνός*.

ОБНИЖАЖ — ОЛЪХА

ОБНИЖАЖ*, ОБИЖАЖ* injuria officio, *ἀδικῶ*. Compos. ex об- et видѣти.
 Adj. ОБИДЛИВЪ* injuriosus, *ἀδικος*, ОБИЛИЕ abundantia; Adj. ОБИЛНЪ*, et hinc ОБИЛЬНОСТЬ. R. ВИЖ? Cf. tamen pol. obfity, olim oplwity.
 ОБЛАДАЖ* cum Instr. dominor, *δεσπόζω*.
 ОБЛАСТЪ* f. potestas (*δύναμις*).
 ОБЛАГАЖ СА* singor, *περιβάλλομαι*.
 ОБЛАКЪ*, m. nubes, *νεφέλη*. Compos. situm ex об- et влѣкж (q. obduco coelum).
 ОБЛИЧАЖ* coarguo, accuso, *κατηγορῶ*; praet. it. ОБЛИЧАШЕ; perfectivum ОБЛИЧИТИ; hinc ОБЛИЧИТЕЛЬ* accusator, *κατηγορος*. Etymon est лице, q. quod in faciem accuset.
 ОБОГАТИТИ* (-цж, тиши) dito, *πλουτίζω*.
 ОБРАЗА* m. *σχῆμα*, *τύπος*, forma, figura.
 Adj. ОБРАЗЪНИЙ* *τυπικός*, figuratus.
 ОБРАТИТИ СА* (-цж, тиши) converti, *ἐπιστρέφω*.
 ОБРѢЖЖ*, ЖЕШИ, ЗАТИ circumcido, *περιτέμνω*. Compos. ex об- рѣжж.
 ОБРѢТЖ*, ТЕШИ, РѢСТИ, invenio, *εὕρισκω*. Compos. ex об- et рѣтж, quod et in сѣ - рѣтж habes. Freq. ОБРѢТАЖ; hinc НЕ ОБРѢТАХЖ praet. iterat. secundum Dobr. Inst. 387. ОБРѢТЪ 704 ger. praet. cf. Inst. 385.
 ОБЪАШТИ СЪНЪМИ* concilia generalia, *σύνδοχοι κοινὰ (οἰκουμηνικαί)*. Subst. ОБЪАШТЕНЬЕ* communio, *συνγυῖνεια*, *κοινωνία*.
 ОБѢ* пасхѣ utrumque pascha τὰ δύο (*ἄμφω*).
 ОБѢШАЖ* freq. suspendo, *κρεμάω*. (Perfectivum ОБѢШЖ, СИШИ, СИТИ.
 ОБѢШТАЖ* pollicitor, *ὑπισχνούμαι*.
 ОБѢШТАНЬЕ* pollicitatio, *ὑπόσχεσις*.
 ОКАТРѢЖЖА *φλεγμαίνω*, turgeo. Cf. pol. obiātrzyć.
 ОВОЦЬ m. roma. Cf. germ. Obst.
 ОБЪ* hic, *αὐτός*; ille, *ἐκεῖνος*; opponitur τῷ сѣ.
 ОБЫНЪ m. agies.
 ОБЫЦА ovis.
 ОБЫСЪ m. avena.
 ОБЫЧА*, ЧАТЕ n. pullus ovinus, *πρόβατον*.
 ОГНЬ* et ОГНЬ* m. ignis (indice: агни). *πῦρ* vero gr. est germ. Feuer.
 ОДРЪ grabatus.
 ОКЛЕВЕТАЖ* calumnior, *κατηγορῶ*. Compos. ex о- et клевета.
 ОЛОКАВЪТОМАТА*, τὰ ὀλοκαυτώματα. Adverte spiritum asperum periisse jam graecis sec. IX. Itemque Slavum etiam graecae voci interseruisse suum ъ.
 ОЛЪХА et ОЛЪША alnus. Hinc capies Venedorum jocum apud Dietmarum Merseburg. вѣ кри јолша i. e. in dumeto alnus. Hinc simul vides

ОНЪ — ОТЪПОУШТЕНЬЕ

ОЛЪША et ОЛЪХА esse formas potius russicas pro cisdanubianis ЖЕЛЪША et ЖЕЛЪХА.
 ОНЪ* ille, *ἐκεῖνος*.
 ОПРѢСНЪКЪ* m. panis azymus, τὸ ἄζυμον: pl. ОПРѢСНЪЦИ*, ut possis credere ъ et ъ esse ob к et ц sequentes. Sed qui plura talia contulerit, videbit non valere.
 ОРГАНЪ* m. organum, *ὄργανον*.
 ОРЪЛЪ aquila.
 ОРѢХЪ нух.
 ОРЖ, ОРАТИ аго.
 ОРЖЬЕ* arma, *ὄπλα*.
 ОРЖДЕ instrumenta.
 ОСА vespa. ось f. axis. осьлѣ m. asinus.
 ОСАНА* hosanna, *ὠσανὰ*.
 ОСВАЦАЖ*, тиши, ити sanctifico, *ἀγιάζω*.
 ОСИЛО* n. laqueus, ἢ *ἀγκυλῶν*. Nota vocabulum (quod Polonis est sidlo, et Bohemis plane o sydlo, perperam resolvi in Lexico Acad. Petrop. in Nom. осилѣ m.; et per σφάλμα Genit. poni осилѣ pro осила; nam phrasis оудавленѣ осиломѣ etiam ab осило, idque melius explicatur, quam a ficto осилѣ m.
 ОСЛАБЛЖ, КИШИ, ИТИ recuso, *gravor*, *παραιτούμαι*.
 ОСЛѢПИТИ* (пѣж, пиши) excoeco, *ἐκτυφλώω*.
 ОСНА f. variola, ex о et сѣпачи q. circumsparsae.
 ОСТЬ f. arista. острѣ acutus.
 ОСТАВЛЖ*, ВИШИ, ВИТИ relinquo, *ἀφίημι*. Subst. оставленье remissio, *ἄφεσις*.
 ОСТАНЖ*, (остати) remaneo, *μένω*.
 ОСТЖПЛЖ*, пиши, пити circumdo, *πολιορκῶ*. Freq. остжпѣж.
 ОСЬМЬ octo.
 ОСЖДАЖ*, сѣдиши, ити condemno, *κατακρίνω*. Fg. осждаж. Subst. осжденье. Adj. осжданъий тѣс *κατακρίσεως*, damnationis.
 ОТАВА fenum chordum, germ. Grummet; а товѣти pinguefacio?
 ОТРОКЪ* m. puer, *παῖς*. Nota σφάλμα l. 1 отрокмѣ pro-комѣ. A quo etymo?
 ОТЪ* ab, *ἀπό*.
 ОТЪВРЪАЖЖ*, ЖЕШИ, ВРѢЩИ abjicio (*καταλύω*) ἀποβάλλω. ОТЪВРЪАЖЖА* deficio (*ἀποσάτω*).
 ОТЪВРЪАЖЖ*, ЕШИ, СТИ aregio, *ἀνοίγω*. Freq. отъврѣзѣж.
 ОТЪВѢГЖ*, вѣжиши, вѣжи, aufugio, *ἀποφεύγω*.
 ОТЪВѢТЪ* m. responsum, excusatio, *ἀπολογία*: безотвѣта ἀναπολόγητος. Freq. отъвѣштѣвѣж*.
 ОТЪВЛЖЖ*, иши, ити separo, *χωρίζω*.
 ОТЪВМѢТАЖ, recuso, *παραιτούμαι*.
 ОТЪВНЖДЪ* omnino, *πάντως*.
 ОТЪПОУШТЕНЬЕ* remissio, *ἄφεσις*. Ver-

ОТЪРЧЕ — ПАРАСКЕВЬНИИ

bum ОТЪПОУЩАЖ, СТИШИ, ИТИ remitto, *ἀφίημι*. Iterat. отъпоущѣж. (НЕ) ОТЪРЧЕ СА* non recusavit, *οὐ παρητήσατο*. ОТЪРѢКЪШЮ ἀποκρίναμενου part. ger. praet.
 ОТЪРѢШЖ, ИШИ, ИТИ solvo, *ἀπολύω*. Praet. it. отърѣшлѣше.
 ОТЪСТОИТЪ* ЪА abstat a Deo (отъстож, иши, стопати et -стати).
 ОТЪСЫЛАХЖ* ἀπεπέμποντο ablegabant praet. it. τῶν отъсЫлѣж.
 ОТЪСЖДАЖ* hinc, *ἐντεῦθεν*.
 ОТЪСЪДАЖ m. (i. e. отъспѣлѣ), q. quod a veneno liberet, *ἀντιφάρμακον*, *ἀλεξιφάρμακον*.
 ОТЬЦЬ*, G. отьца m. pater, *πατήρ*; блжени оѣи beati patres (ecclesiae). Adj. отьнь patris, paternus.
 ОТАТИ* inf. τῶν отѣнмж adimo, *gedimo*, *ἀφαιρῶ*, *ἐξαγοράζω*. Part. pass. praet. отѣтѣ, Carniolis otéti. Nota lat. ad τῶν adimo videri sl. отѣ, hodiernis dialectis одѣ: одѣнмж.
 ОУЦЪ* acetum. Gothis adhuc est ake it antiquiore τῶν с ut k sono: at Slavi habent a Latinis Pannoniae recentioribus, jam с per tz efferentibus, ut vides ipse ex hoc оуцѣтѣ, itemque е цѣсарѣ et aliis.
 ОЧИЦАЖ*, СТИШИ, СТИТИ purgo, *καθαίρω*. Ger. praet. pl. очиштѣше, ut videas quantopere placeat Veteribus exemplum a Dobrovio illustratum p. 385 et 554.

П.

па- in antiquissimis compositis pro по: ПАМАТЬ* memoria a поманж; ПАЖИТЬ pascuum a пожити, пагоуба а по - гоубити. ПАВЕЧЕРЬНИЦА pro павечерье hora canonica completorii, q. post coenam.
 ПАВЪ m. pavo.
 ПАВЪЛЪ* m. et ПАВЕЛЪ* 284 nom. progr. Paulus, *Παῦλος*.
 ПАДЖ*, ЕШИ, ПАСТИ cado, *πίπτω*: ПАДЖ 3. pl. praet. pro падоша. Freq. падаж.
 ПАЖИТЬ f. pascuum. cf. па-
 ПАЗИТИ attendere.
 ПАКЪ vero. Conj. postpositiva.
 ПАКОСТЬ* damnium, *βλαβή*.
 ПАКЪИ* iterum, *πάλιν*.
 ПАЛИТИ, ИГО, et полѣти imo et пла-ти (praes. полѣ) ardeo; hinc пламень m. flamma. Huc et onomatopoea плаполати (germ. flackern, lodern) spectat.
 ПАМАТЬ* memoria, *μνήμη*; cf. па-пара vapor.
 ПАРАСКЕВЬНИИ* (великата) magnus dies Veneris, ἢ *μεγάλη παρασκευή*. Scis gr. παρασκευή esse interpretationem judaici vocabuli, quod praeparat-

паст'иръ — пловгъ

tionem (ad sabbatum) significat; Lutherus dictum Rüsttag.

паст'иръ*, (паст'иръ) m. pastor, ποιμήν. пастри pascere a пастъ; et cadere a падъ.

пасха* et пасха* f. pascha, πασχα. Nota declinari ac si esset паска: пасчъ etc.

паче* super, plus quam, ὑπέρ; cum Genit. Cf. Carn. пачь, пачь, respondens Italorum anzi, anzi.

пекж et пѣкж pinso; hinc пѣшь for-
нах, et (ob similitudinem) specus, quae et пещерь. Пѣшь (seu bulg. пещтъ magni momenti est ad historiam Pannoniae sec. IX. cf. praef. p. XII. Ad пекж refer et пѣкло

1) pix, 2) infernus, qui et пѣкълъ m. ut adeo nil dubii maneat de importatione vocabuli e Germania: pëch (infernus), de quo cf. Grimm i u m.

пелена* fascia (lacinia), σπάργανον. Carniolis est пльниѣ.

пел'инъ absinthium.

перо реппа.

перж, прати ferio. Hinc пероунъ. Et quia lavatrix allidit linteum, etiam lavare significat Hodiernis.

петръ* n. pr. Petrus, Πέτρος.

печатъ m. (914 et 917) et печать* f. sigillum, σφραγίς. Radix videtur пекж, quia cera liquatur ad hoc.

пила lima. cf. Germ. Feile.

пилачъ* n. pr. Pilatus, Πλάτος.

пишъ*, шеши, писати (et Nostro slovace писати*) scribo, γράφω.

пишаль f. fistula; пискати fistula cano.

пит'ѣжшч'ий* particip. qui alit, ὁ τρέφω, a пит'ѣж, vulgatum питажъ. (vide Dobr. Inst. 358).

пишъ* (пиша) f. cibus, alimentum, βρώσις.

пижъ bibo; пиво n. cerevisia; пит'ѣе potio; Factitivum: пожъ, напаяжъ praebeo potum.

A Radice пла sunt пепелъ (pro попелъ boh. et pol.) et палити et пол'ѣти.

плавъ flavus. Vides esse eandem radicem cum germ. falb; unde плавыци, notus medii aevi ad Pontum Euxinum populus, Germanis erant die Falben.

плакнж eluo. Freq. плакажъ.

пламень* -мене m. flamma, φλόξ. Adj. пламеньнъ* flammatus, φλογερός.

пласт'иръ e germ. plaster, hocque ab ἐμπλαστρον.

плахъ ravidus; hinc плашъ terrefacio.

плачъ, еши, кати, fleo, κλαίω.

плащъ m. pallium. Cf. плахта linteum et платно.

пледна planta pedis. Stullio плешинъ.

плещи n. dual. scapulae.

плодъ* m. fructus, καρπός.

плоха imber.

пловгъ aratrum. Cf. germ. Pflug. Slavi

пловж — под'клоникъ

et ραλο habent quod ab ориж (argo) ad verbum respondet арагго.

пловж, пловати et плжти, по, павиго, πλώ. Iterat. плавати. Fact. плавити.

плющи f. et плюща n. plur. pulmones.

плзжж labor (in lubrico): adj. плзжжъ.

плжкъ turma, populus. Hinc nom. p. ror. τῶν свѣтоплжкъ, boh. свѣтопловжъ q. d. ἱερόδημος.

плжнъ* plenus, πλήρης.

плжть* f. caro, σάρξ. Adj. poss. плжтьск'ий* carnalis, τῆς σαρκός.

плжхъ m. glis, Germ. Bilchmaus.

плѣж, плѣти runco, germ. jäten; плѣв'ѣлъ m. et плѣв'ѣл'ѣ n. zizania extirpanda. плѣва palea.

плѣнъ* captivitas, praeda, αἰχμαλωσία. Verbum плѣнжъ*, иши, ити in captivitatem abduco, αἰχμαλώω.

плѣнникъ* captivus, αἰχμαλωτός. плѣскати плѣшжъ) plaudo.

плѣшь f. calvitium. Rad. плѣхъ calvus.

плюж, плквати spuo.

пнж, inf. пати tendo.

по* 1) post, μετά. 2) secundum, κατά. по трѣдѣ* ἀνάμεσον in medio.

поктѣдъ* devictio, νίκη. поктѣдъжъ*, кѣдиши, кѣдити devinco, νικῶ.

part. ger. praet. поктѣдъжъ*, f. поктѣдъши*.

повелѣнъ* (204) et 206 повелѣниѣ* p. r. acceptum, ἐπίταγμα.

повѣдъжъ* enargo, ἐξηγουμαι.

повиннъ* sons, ὑπεύθυνος: a по- et вина culpa, causa

повржъжъ*, жеши, рѣши abjicio, ρίπτω.

повѣжжъ* (повѣжжъ) obvolvō, κατατυλίττομαι. U n i u s actionis

повиж; hinc повой m. fascia longa, quae ut zona circumligatur infanti aut aegrotō, diversa a пелена quae non nisi lacinia est linteā.

поганъ* m. paganus, ἐθникός. Nota et hoc vocabulum, utpote inter Latinos in Pannonia adoptatum a Slaviv neophytis. Adj. поганскъ paganus, τῶν ἐθникῶν.

погубжъ*, виши, ити perdo, ὀλοθρεύω. погубжъжъ* pereō, ἀπόλλυμαι:

Acc. part. ger. praet. погубжъшъ*.

погрекень* sepultura, ἐνταφίσις.

подамъ i. e. по- дамъ porrigam.

подъ* sub, ὑπό.

подоблетъ decet*, oportet, πρέπει. на подобжъ нѣтъ* non est dignus (?), non placet?

подожно* врема* tempus opportunum, ἐνκαιρία. Simplex дова Dobro-
vio videbatur f. et tempus significare. Certe Illyrii non nisi дова casum defectivum norunt: које ли је дова ноћи, (quid est temporis noctis).

под'клонжъ*, иши, ити (succlino) reclino, ὑποκλίνω.

под'ѣлье — потажъ

под'ѣлье* (704) est ad verbum gr. πάρεργον.

поема* canimus a пожъ, пѣти cano, ὑμῶ. пойте cantate, ὑμνήσατε.

пожидѣмъ* Imperat. μένωμεν, expectemus: пожидъ.

пожри* пасжъ θύει τὸ πάσχα, immola pascha.

позорникъ* m. θεατής, spectator.

позаконнъ* νόμιμος, legitimus.

поздѣ* adv. sero, ὀψία.

познанъ* notus, γνωστός. V. познати.

поидъ* ibo, (поидъ) πορεύσομαι.

покажъ*, жеши, зати ostendo δείκνυμι. 2) arguo, punio: показажшч'ихъ l. 105.

покланѣнъ* (покланѣнъ) adoratio, προσκύνησις. Perfectivum покланѣса* adoro, προσκυνῶ.

покрывати* (Gl. покри - semper) tegere, καλύπτω.

покоушжъса* attento?

полъ m. 1) latus. 2) sexus: мужьск'ий et женьск'ий полъ. Hinc Carn. св'пловжъ in genere, universim?

пологажъ*, ропо, τίθημι. положъ*, иши, ити ропо τίθημι: ger. praet. положъ (положъ, f. положъши), ἐθικώς.

польза*, Gen. польза 221. utilitas, ὄφελος. не пользанъ* inutilis, ἀνωφελής. Quaeras, an sit compositum e по et льза.

помилуежъ misereor*, οἰκτείρω: гоподи помилуежъ, κύριε ἐλέησον.

пом'ишлѣжъ* considero, Freq. του пом'ишлѣжъ*, слиши, лиши.

пом'ишлѣжъ* studeo, σπουδάζω: et sine ca praet. it. пом'ишлѣжъ ἐμνημόνευον.

пом'ишлѣжъ* (поманжъ?) meminī, μνάσμαι.

понеже* posteaquam, ἐπειδή.

попержъ*, еши, прати conculco, καταπατώ.

попъ (a G. phaph) presbyter, sacerdos.

порождениѣ* n. ἀναγέννησις (renatio?), partus.

послоушжъ* audio, ausculto, obedio, ὑπακούω.

послѣжде* postea, ὕστερον, ἔπειτα.

поспѣшжъ* prosperor, εὐδωῶ:

посрамжъ, миши, ити pudore afficio, αἰσχύνω.

поставлю, виши, ити statuo, ἵστημι.

постилажъ* substerno, ὑποσπώννυμι.

постъ* m. jejunium, νηστεία. Est ipsum germ. Faste.

пост'идитица* (-ст'иджъжъ), confundor, αἰσχύνομαι.

послати* (послжъ, послжши, etiam послжжъ); Freq. послжжъ mitto, πέμπω.

посѣштенъ* visitatio.

посжжденъ* inquisitio, dijudicatio? потажъ, иши, ити occulo, κρύπτω: по - тажъ.

по — принесѣ

по томъ* posthac: по томъ же* еше etc. secundum vero illud quod etc.
 потѣкнѣа* offendo, προσκόπτω: потѣкнѣ: 3. sing. praet. потѣче.
 потыпѣга f. uxor dimissa, ἀπολυμένη 152: Loc. потыпѣзѣ* ob verbum прилѣпаѣжѣа. De etymo cf. graef. p. VIII.
 потѣа sudor; пошѣа, потитица sudo.
 поучѣа* addoceo, διδάσκω: по-оучѣ, -чити.
 похвалѣж* (-лѣж) collaudo, συναίνω.
 похотѣе* n. concupiscentia, ἐπιθυμία.
 поштенѣе* 141 nescio an sit поштенѣе jejunatio, an pro поштенѣе honoratio?
 почѣа* i. e. по чѣа, quare, διὰ τί.
 почѣтенѣе* honor, τιμή.
 правѣа rectus.
 правѣа* justitia, δικαιοσύνη. Adj. правѣа* justus, δίκαιος: Subst. правѣа* homo justus, ὁ δίκαιος.
 прага* m. 1) limen, φλιά. 2) cataracta fluminis; Russis порога, unde illorum запорожныа казаки, quia ultra cataractas habitant.
 праздыа vacuus. Hinc
 праздыникѣа* m. dies festus, ἑορτή. Cave credas in праздыникѣа inesse quidquam τοῦ дынь. Est formatio simplex et regularis ab adj. праздыа, sicut грѣшныникѣа а грѣшныа.
 праздыноуѣж*, кши, овати ferior. De а erenthetico in праздыа pro праздыа (cf. pol. proznu) diximus alibi.
 прага porcellus. Cf. ipsam radicem прасcum lat. p. o r e-, et прос- cum прос-
 праха pulvis; прашыа pulverulentus.
 праца funda. Carn. nunc est Фраца.
 при* arud, ἐπί.
 привѣа* деши, вестн, adduco, προσάγω: Freq. приводити (-жаж, водиши).
 приврагѣа*, жешиса, брѣшиса offendo, προσκόπτω.
 приа* (i. e. прѣа) venio; ἔρχομαι.
 приа* лѣши, емати et имати accipio, δέχομαι. Perfectivum est прѣмж, еши, яти; tertia praet. прѣмѣа cum тѣа paragogico. p. 555. gerund. praet. прѣмѣа et negligentius прѣмѣа sicut in Indicativi прѣмѣши; et прѣмѣше pl. Quas carniolanas omnes negligentias mireris tam vetustas esse.
 призываа* part. praet. pass. тоῦ призова, еши, звати advoco, προσκαλώ.
 приаа* exemplum, σύμβολον.
 приаа* συγκатаτίθεμαι, ασcommodo me.
 приаа* расо, placo, καταλλάττω.
 приаа* pl. ger. praet. тоῦ приаа* слѣши, слѣти excogito, ἐπινοώ.
 приаа* сеши, нести adfero, φέρω.

приокрѣтѣж — прѣво

Freq. приношѣ, носиши, ити.
 Praet. it. приношаж.
 приокрѣтѣж, еши, крѣци recuperago ἀνακτάομαι
 приокрѣтити (-кѣциж, кѣциши) communico, συκοινωνώ. Nota syntaxin cum Locali ob compos. при-
 прино* semper, ἀεί. Adj. прино* germanus.
 приаа* пиши, ити, accedo, προσέρχομαι. Freq. приаа*
 приаа* f. jusjurandum, ὄρκος.
 приаа* praet. iterat. а приаа* кѣ, чеши, ши. Freq. приаа*
 приаа* (хожаж, ходиши) advento, ἔρχομαι. Perfectivum приаа* (пришеа? salim in derivato пришеа et participiale приаа* Dobr. 503 putat e пришеа et -аа* contractum: at poterat ἀμέσως ab Infinitivo derivare eodem jure, quo моцѣ, печь ab Inf. моцѣ, печь deducit. Hujus ger. praet. приаа* et participiale приаа*
 приаа* adnumero (προσαρθμώω?)
 приаа* сѣ (-чащѣ, et Fg. чащѣ) communico, particeps fio συκοινωνώ. Verbale: приаа* Subst. приаа* n. et приаа* homo particeps.
 про- praep. similis sensus in Compositis, ac lat. et gr. pro, προ-
 проаа* (-глаж, иши) pronuncio ἐκφώνω.
 проаа* (ὁ προδιώξας) ὁ σκυλεύων, qui fugavit: проаа*, неши, проаа*, profligare, fugare.
 проаа* tertia pl. praet.) transiere, διέβησαν.
 проаа* cf. прочѣй, reliquus.
 проаа*, неши, проаа* καταράομαι, execror: ger. praet. plur. проаа*.
 проаа*, иши, ити profundo, χέω: Sup. проаа*.
 проаа* praedicatio, ἀνακήρυξις; проаа* et Freq. проаа*
 проаа* m. propheta, προφήτης.
 проаа* ἐπέφανεν illuxit, а проаа*, свѣтити, compos. e про et свѣтѣа. Nota ф mutatum in ѣ ob mutatam toni sedem.
 проаа*, проаа* precor, αἰτούμαι.
 проаа*, слабаж, celebros, ὑμνώ.
 проаа* milium.
 проаа* simplex, cf. проаа*
 проаа*, еши, тѣрѣти extendo, ἐκτείνειν; part. perf. praet. pass. проаа*
 проаа*; ger. praet. проаа*
 проаа* (проаа*) effulgere.
 проаа*, прочѣвѣа, прочѣвѣа contrarius; проаа* contra. прочѣвѣа adversari.
 проаа* effloresco, ἐπανθώ.
 проаа*, primus, πρώτος.

прѣво — псалмаж

прѣво* primo πρώτον. прѣво* прѣво* primo creatus, (πρώτος?): Comparat. прѣво* prius, πρότερον. Hinc прѣво* m. (et прѣво*, sed G. utriusque прѣво*) primo-genitus πρωτογενής.
 прѣво* pannus lineus: hinc прѣво* ex tali panno confectus, Сага. прѣво*
 прѣво* i. e. прѣво* - кѣваж persisto, persevero, maneo, ἐπιμένω.
 прѣво* ὁ ὑπεράνω.
 прѣво* praeternus προαιώνιος.
 прѣво* (cf. дама in gramm.) trado, παραδίδωμι. Nota прѣво* Freq. прѣво*. Verbale прѣво*: прѣво* traditor, proditor προδοτής. Adj. poss. прѣво* τοῦ προδοτοῦ.
 прѣво* ante, ἐμπροσθεν: прѣво* нами; прѣво*, jaceo ante-, προκειμαι; прѣво* sto ante-, προκειμαι.
 прѣво* ante, πρό.
 прѣво* ὁ κατωτάτω.
 прѣво* (вѣ прѣво*) contra.
 прѣво* fui. Freq. прѣво* adjicio, applico, προσάπτω. Expectasses при-
 прѣво* ger. praet. pro прѣво* и κλάσας αὐτόν, fracto eo, а прѣво*, миши, ити.
 прѣво* творити, et дѣати moechor, μοιχεύω.
 прѣво* dolo circumventus (ὑπατιμένος). Compos. e прѣво* et лѣа.
 прѣво* πανέσπερος, perobscurus.
 прѣво* muto, ἀμείβο.
 прѣво* f. sapientia, σοφία.
 прѣво* adv. ἀπλῶς, simpliciter (omnino).
 прѣво* recens (hinc et azymus?). Cf. germ. frisch.
 прѣво*, еши, стати cesso, desisto, παύομαι. Freq. прѣво*, иши, опти, adstare, παρεῖναι.
 прѣво*, виши, ити muto, solvo, λύω.
 прѣво* m. thronus, θρόνος, Compos. e прѣво* et столѣа q. d. sedes (germ. Stuhl) praestantior
 прѣво* transgressorius (εἰς παρεῖδυσιν).
 прѣво* (прѣво*) minor.
 прага, прѣво*, праца jugo.
 прага, деши, праца lila duco.
 прага (прага), expurgor.
 праца torreo.
 прага e regione.
 прага torrens: syrtis.
 праца portigere.
 прага прѣво* ca contendo. Subst. прага. прага m. virga. прага n. virgulta.
 прѣво* (praet. it. а прѣво* дити), circuibat.
 псалмаж* et псалмаж* m. psalmus,

РЖЕВЪ — СИВЪ

ржѣвъ ога (г. роуѣвъ, unde et eorum роу-
кль т. а роуѣвити, роуѣкль seco).
ржѣмаса* комоу illudo cui, ἐμπαίζω.
ржѣка manus, χεῖρ; ржѣчнѣ manualis;
поржѣ mando etc. Hinc ржѣка urna.
рѣдѣ т. ordo.

С.

садити, сажѣж planto.
сало adeps.
самѣ* ipse, αὐτός; ipse, solus.
сампсонѣ* nom. pr. Samson, Σαμψών.
санѣ officium, dignitas, ἀξίωμα. Hinc
санчій, ἀξίωματικός; Bulgarograeco
σαμψής in vita S. Clementis, Me-
thodii discipuli.
саоуѣ* n. pr. Saul, Σαὺλ.
сварѣ т. contentio, сварити reprehendo.
свѣтѣ affinis. Radix: свой?
свинѣт sus.
свирѣти fistula cano.
свитати illucesco.
свободѣ* (generis omnis) liber, ἐλευ-
θερος. свобода f. libertas, ἐλευθερία.
свободити* (-жѣж) liberum reddo,
ἐλευθερώω. свободитель ἐλευθερω-
τής. Radix nondum liquet.
свой*, suus, ἐαυτοῦ etc. vide gramm.
сврѣвъ т. prurigo.
свѣтѣ* sanctus, ἅγιος, ὁσιος, ἄγιος.
свѣтаѣ свѣтѣхѣ* sancta sanctorum,
τὰ ἅγια τῶν ἁγίων. свѣтѣинѣ* (et-га)
sanctimonia, ὁσιότης, свѣшѣ*, свѣ-
тиши, ити sanctifico, ἁγιάζω.
свѣтѣ f. soror mariti (Serb. свѣт).
свѣкрѣи et свѣкрѣвъ socrus.
свирѣпѣ ferox. Puto esse composi-
tum e сви-рѣпѣ quasi, primitus de
vacca oestro percita ad furorem, ideo-
que caudam volvente.
свѣтѣ* т. lux, φῶς. свѣшѣж, свѣ-
тиши, ити luceo, λάμπω; бѣб
свѣтѣшѣтѣжѣ*, in свѣ- transit свѣ-
ob toni transitum. свѣтѣильникѣ*
λαμπάς, fax. свѣшѣа* f. lucerna φα-
νός. 2) на семь свѣтѣѣ* 154 in hoc
mundo, ἐν τούτῳ τῷ κόσμῳ; habent
hodie dialecti omnes; adstipulantur-
que Valachi quorum лѣме, mundus,
nil est aliud quam interpretatio la-
тина τῷ свѣтѣ κόσμος. Veteribus
erat въсь мирѣ, Gottschediis nunc
мѣрѣ ut distinguatur a мирѣ рѣх.
се* 100 et al. ecce. Cf. съ*, си, се hic, haec,
hoc; съжде, сижде, сежде (381) hic
idem.
село vicus pagus.
сѣмонѣ* n. pr. Symeon, Συμεών, rus-
sice σιο, qui alias correctius est
сѣмонѣ q. v.
сестра soror.
си* f. et n. pron. съ, си, се q. vide.
секе et сеѣѣ* vide си pron.
отѣ сѣлѣ* abhinc, ἐκ τούτου.
сивѣ canus.

СИЛА — СНОУБИТИ

сила* f. vis, δύναμις. силѣнѣ* potens,
δύνατος.
сило laqueus cf. осило.
синѣ coeruleus.
сионѣ* n. pr. Sion, Σιών. Сионовѣ
градѣ* civitas Sion.
сито cribrum.
сипѣти splendo, fulgeo; cf. съѣтѣ.
скала saxum. Cf. Tzetzae σκάλα ap.
Ducange.
скврѣна macula; скврѣнити polluere.
скрѣвъ f. afflictio.
скринѣ scrinium.
скрижаѣ tabula; cf. крижѣ.
скокѣ saltus; скочити salio. Freq.
скакати.
скопѣти castro. Sed fortasse est com-
positum ab съ- копѣти; cf. сапо.
скоро* statim, μοχ, παραυτά; *най ско-
рѣе* Superl. citissime, μάλιца (457).
Adj. скорѣй.
скотѣ* т. pecus, κτήνος.
скотѣнѣ* pecudis, τοῦ κτήνου.
скоукѣж, скоукѣти deplumo, deglubo.
скоудѣлѣ т. ὄσρακος, testa. Cf. scutella.
слабѣ debilis.
слаба* f. gloria, δόξα. Adj. слабѣнѣ*
gloriosus, ἐνδοξος.
сладѣкѣ dulcis.
слама stramen (а сѣлати sterno).
слана pruina. Radix est соль ob simi-
lem aspectum.
слати (шлѣж) mittere; Freq. посѣ-
лати. Hinc simplex сѣлѣ apostolus
monumentorum Frising.
слина saliva.
слѣнѣѣ* et слѣнѣѣ et слѣнѣѣ sol, ἥλιος.
слово, -еса* n. sermo, λόγος. Nota
Instr. словомѣ*, по словесомѣ*.
слонѣ inclino; hinc
слонѣ elephas, quia credunt, hoc ani-
mal somnum capere inclinatum
(слона) ad arborem.
слоугѣ* famulus, ὑπηρέτης; слоужѣва*
ministerium, ὑπηρεσία.
слѣза lacryma.
слѣшѣж*, иши, ати audio, ἀκούω.
Nota 115 сѣлѣ слѣшѣти pro
лѣкѣтитѣ decipiat; itemque 180 слѣ-
шѣти*. Hinc слоухѣ* т. rumor,
ἀκοή; et послоушѣти ausculto.
слѣкѣ obliquus. Cf. лѣкѣ?
слѣдѣ* vestigium, ἶχνος.
слѣма, -ене n. trabs suprema aedium.
слѣпѣ* coecus, τυφλός.
смоква, ficus. Cf. goth. smakka.
смокѣ draco.
смола pix.
смрѣдѣти foetere; смрѣдѣ foetor.
смрѣка pinus.
смѣдѣ suppalidus, ὑπωχρος.
смѣж, смѣти, audeo.
смѣжѣ, смѣтитѣ, rideo.
снопѣ merges.
сноукѣти pronubare; сноукѣчи pro-

СНѢГЪ — СТОУДЪ

nubi, vides ipse quam prope absit
a lat. nubo.
снѣгѣ nix; снѣжнѣ niveus.
сокож* vide pron. си.
соколѣ т. falco.
солѣ f. sal.
сом corvus glandarius.
сопѣж, сопѣти spiro, anhelo.
соуѣѣ* duplex, διπλός. соуѣѣ-
бѣж, киши, ити gemino, διπλα-
σιάζω. Nota varietatem scriptionum
соуѣѣ- et соуѣѣ. Etymon sat diffi-
cile. Si enim velis compositum ex соу
(соп-) et гѣжѣж (plico), probaveris
plerisque, at non iis qui соу sciunt
in Ostromiro et similibus codicibus
scribi сѣж, non соу. An соу- ex сѣвъ-?
соуѣ, т, к vanus: въсоуѣ* i. e. въ
соуѣ in vanum μάτην. соуѣѣнѣ*
et соуѣѣнѣ* vanus, μάταιος, а
соуѣѣ* vanitas, ματαιότης.
соуѣѣ comparativus: μάλλον, ро-
tius. An inveniatur positivus, nescio.
Nomen enim propr. соуѣѣбѣж possit
etiam a Comparativo esse, sicut
est вѣшѣбѣж. Imo quid si etymon
quaeras in волѣ* ut соуѣ sit q. гѣ-
воля de voluntate aut сѣволяж cum
voluntate. An fluminum nomina соу-
ѣла huc spectent, aequo ignoro.
соуѣѣ lancea Est а соуѣж trudo.
соуѣѣ crudus.
соухѣ siccus, соушѣ siccitas; сѣхнѣж
aresco.
сподѣ συμπόσιον Marc. 6, 39.
спорѣй proficuus.
спѣж festino; спѣшити prosperor.
спудѣ (снѣдѣ?) modius.
срака et срачица indusium. (Carn. est
сраица).
срамѣ т. pudor. Hinc срамотѣ; сра-
мѣнѣ.
срѣдѣ т. furor, ira. Cf. срѣдѣѣ-
срѣкѣти sorbere.
срѣна carrea.
срѣпѣ т. falx messoria.
срѣдѣѣ* et срѣдѣѣ n. cor, καρδιά.
срѣдѣ* f. medium, μέσον; dies mercurii
(Germ. Mittwoch); по срѣдѣѣ in
medio, ἀνάμεσον.
срѣнѣ et срѣжѣ т. pruinae genus: stiria?
сѣгѣ grex.
сѣдрѣѣ* πρεσβύτερος; senior. Nota scrip-
tionem сѣдрѣѣ pro сѣдрѣѣ* т.; adeo
facile coeunt рѣ. Adj. сѣдрѣѣ* senex.
сѣврити* vide сѣтворѣж.
сѣлѣж, сѣлати, sterno. Cf. постѣ-
лати* et слама.
сѣфанѣ*, Stephanus, Στέφανος.
сѣгнѣж, сѣици assequor.
сѣгѣлѣ columna.
сѣогѣ meta foeni.
сѣоѣ sella; mensa. Hinc прѣѣсѣоѣ.
сѣоудѣ* т. ἀναίσχυντία, flagitium.
Adj. сѣоудѣнѣ* ἀναίσχυντος.

СЖДЪ — ТАЛКО

κρίτης; СЖДЖ, СЖДИШИ, ИТИ κρίνω.
judico.

СЖДЪ* m. iudicium, tribunal, δικαστήριον. Adj. СЖДЪНЪЙ* ДЕНЬ dies (extremi) iudicii.

СЖТЬ* 3 pl. τοῦ κέμь, q. v.

СЖПОСТАТЪ adversarius.

СЖШТЪ* part. praes. τοῦ κέμь. cf. сжй.

СА* se, vide pronomina.

САДНЖ, СЖСТИ consideo cf. СЖДЪТИ.

САТЪ plusquam vices sensu gr. φησί; imo 281 etiam САТИ, quasi vetustiore adhuc formâ servati tertia persona и, sicut habetur in gr. φησί. Item l. 71 ЧАТО СА 3. persona praeteriti. Vox antehac in audita lingua ecclesiasticae; quam si conferas cum germ. sagen, erit et ipsa testis pannonicae linguae ecclesiasticae originis. Quamquam nos quidem malimus ad lat. inquam referre.

Praes. fuerit самь, саси? сать et olim сати; praes. сажъ, са, са etc.? Penitius viderint Grimm et Indophili.

СУМЕОНЪ* 31 et 35. cf. cum СЕМЬОНЪ* 910.

Т

ТА* pl. n. pronom. та, та, то quod vide; тоу illic. ТЕЗОНМЕНІЕ nominis communio.

ТАКОРЪ castra, peregrinum videtur.

ТАКО* sic, οὕτως. ТАКОВЪ* talis τοιοῦτος, *ТАКОВЪСЪЙ* (104) talis, τοιοῦτος. Adv. таче sic.

ТАЙНА* μυστήριον, mysterium. Adj. ТАЙНЪ, ТАЙНА, ТАЙНО* arcanus, κρυπτός. Verb. таж, иши, ити κρύπτω, occulo; Carn. inficior.

ТАМТИ liquare. Cf. топити.

ТАТЬ m. fur; татьяка, татьякина furtum.

ТВАРЬ* creatura. κτίσις; а твориж ποιῶ facio, cuius Freq. тварѣж* (Gl. тварѣж). Hinc твориць* creator, κτιστής, illius q. possess. твориць* τοῦ κτιστοῦ creatoris.

ТВОЙ* tuus, ὁ σός.

ТВРЪДЪ* firmus, solidus, durus, στερεός.

ТЕКЕ* (et ТА) te, σέ, vide pronomina.

ТЕКЪ* tibi, σοί, vide pronomina.

ТЕКЖ, ТЕЧЕШИ, ТЕШИ curro.

ТЕЛА, -АТЕ n. vitulus.

ТЕПЖ, ТЕПЕТИ verbero. ПОТЕПЛЖСА vagor. An hinc ПОТЪПЪГА (q. vagatrix?) uxor dimissa? Sed obstat -ПЪ- non -ПА-. Cf. pol. wardęga.

ТЕСАТИ, ТЕШЖ, ascio.

ТЕТА, amita (gall. la tante).

ТЕЧЕНЬЕ* n. cursus, δρόμος.

ТИНА f. et ТИМЪНІЕ n. lutum.

ТИСЪ (arbor) taxus.

ТИТЬЛЪ* m. ὁ τίτλος, inscriptio (titulus).

ТИХЪ tacitus cf. тишити et тѣшити.

ТКМО* et ТЪКМО et ТЪЧІИЖ tantum, solum, μόνον.

ТЛАКА angaria Carn. а тлачити calco?

ТАВЪКЖ — ТРЖ

ТАВЪКЖ, ТАВЪИИ, tundo.

ТАВЪКОУЖ interpretor. Videtur peregrinum, quamvis Russi ТАВЪКЪ (interpretatio) videantur deducere а ТАВЪЛИКО, tantumdem quasi dico (vernaculis tibi verbis)?

ТАВЪСТЪ pinguis.

ТАВ, corruptio, διάφορα. cf. ТАВЪЖ.

ТАМА 1) tenebrae. 2) myrias.

ТОВАРЬ m. sarcina.

ТОГДА* tunc, τότε.

ТОЛКЪ* tantus, τόσος. ТОЛИКО n. cum Genitivo, sicut lat. tantum.

(ОТЪ) ТОЛЪ* ex tunc, ἐξ ἐκείνου (τοῦ χρόνου).

ТОЛЬМИ* tantum, τόσον.

ТОМЛЖ, ТОМИТИ macero, exerceo.

ТОПЛЖ mergo. 2) liquo.

ТОПОЛЬ f. populus arbor.

ТОПОРЪ securis, топорнице n. manubrium.

ТОУ adv. illic, ἐκεῖ.

ТОУЖДЪ Cisdanubianis idem quod reliquis ЧЮЖДЪ, peregrinus.

ТОУЛЪ pharetra.

ТОУМЕ gratis δωρεάν.

ТОУКЪ adeps. Cf. тжнж.

ТОУРЪ urus. Carn. habent in nomine loci: тоурѣжъ. Germ. Auersperg.

ТРАВА gramen.

ТРАПЕЗА* f. (sacra) mensa, τραπέζα.

ТРЕПЕЧЪ m. tremor, φέλος.

ТРЕТІЙ tertius. три tres.

ТРИЗНА lueta.

ТРОИЦА* f. trinitas. τριάς, lin. 47 per σφάλμα interpretis, aut librarii, sed vox est bona.

ТРОУДЪ* labor, μόχθος. ТРОУЖДЖ

ТРОУДИШИ fatigo, ἐνοχλώ; ТРОУЖДЖСА* laboro, πονέω.

ТРОУПЪ m. et Carn. ТРОУПЛО n. cadaver hominis.

ТРОУХНЖ putresco.

ТРОУЖЪ mercatus.

ТРОУНЪ sentis, spina. Germ. Dorn.

ТРОУСТЪ f. arundo.

ТРОУПЪТИ, -ПЛЖ, patior.

ТРОУСЪ f. vitis.

ТРОУКЪ (Dat. а ТРОУКА) opus est, χρῆ.

ТРОУКИШТЕ* n. altare, βωμός. Nescias

utrum а ТРОУКА necessitas an а ТРОУКИТИ exentero. Huc et ТРОУКОУХЪ

alvus. Sed et олтарь m. est altare.

ТРОУЗЪВЪИИ sobrius а vino.

ТРОУПЕЗА v. трапеза.

ТРЖ, ТРЖЕТИ tero. Cf. сжтрени.

ТРЖКА tuba.

ТРЖТЪ fucus (apis). Germ. Drohne.

ТРЖТЪ custodia, carcer.

ТРАСЖА tremo, трѣмо. Hinc ТРЖЕЖ

terraemotus, σεισμός.

ТЪ*, ТА, то ille, illa, illud.

ТЪВЪДЕ, ТАВЪДЕ, ТОВЪДЕ idem, ὁ αὐτός.

ТЪМА* et ТЪМА* f. tenebrae, σκοτός.
2) μυρίας, sexcenti (pro numero

ТРЖКА — ОУЗЪРАТЬ

valde magno, qui quasi ut locustae volantes faciat tenebras?).

ТЪНЪКЪ tenuis.

ТЪШТЪ, А, Е vacuus, κενός. Subst.

ТЪШТЕТА* κενότης, inanitas, et hinc pro ШТЕТА (hodierno) damno. Adj.

ТЪШТЕТАНЪ κενός, inanis. Nota ἄτοπον ТЪШТЪ* pro ТЪШЪ с motione: nam ТЪШТЪ faceret -А, О,

non А (та), Е (іе).

ТЪШТЖСА, ЕШИ, АТИ vaso, satago, σπουδάζω.

ТЪИ* tu, σύ.

ТЪИКАЖ. Iterat. τοῦ inserto; hinc ТЪИЖ

tango; ЧКАТИ tero.

ТЪИЛЪ m. occiput.

ТЪИНЪ m. saepes.

ТЪИКАШЪ f. mille.

ТЪИЖ crassesco. Hinc тоукъ.

ТЪЛО, Gen. ТЪЛА et ТЪЛЕСЕ, n. corpus, σῶμα. Adj. ТЪЛЕСЪНЪИИ* corporis, σωματικός.

ТЪМА, -ЕНЕ vertex, κορυφή.

ТЪКЕТО massa.

ТЪКЪНЪ angustus.

ТЖГА querela; ТЖЖИТИ.

ТЖПЛО, ПИТИ obtundo.

ТЖЧА, grando, imber.

ТАЖАТЕЛЬ agricola, operarius.

ТАЖМЖ, operor.

ТАЖЪ f. pondus, τὸ βαρὺ. Adj. ТАЖЪКЪ

gravis βαρύς. ТАГОТА f. τὸ βάρος, onus, gravitas.

ТАЖЖ, ТАЗАТИ (СА) contendo.

ТАТИ (ТНЖ) decollo. Cf. Monumenta Frising. et Bohemos.

ТАТИВА nervus, chorda arcūs.

ОУ,

Praemonitum. Quamquam sat probabili ratione potuissemus оу ponere ἀμέσως post о, ad lexicographorum graecorum exemplum, maluimus tamen sequi Russos, оу pro simplici littera tractantes recte quidem, at minus recte scribentes per у. Cyrillus latino-slavus scriberet per u latinum.

оу* apud, παρά.

оубо* igitur, οὖν; quidem, μὲν.

оубоужСА*, оубоуишСА, оубоуитСА, φοβούμαι; ЗЕМЛЪ оубоуѣСА i. e. ЗЕМЛА оубоуѣСА.

оубѣНЪ* part. perf. pass. ab оубѣЖ (оубѣЖ τρισυλλαβῶς) occido, κτείνω.

оубѣИЦА (оубѣИЦА) interfectoρ ληστής.

оубѣМЪ*, вѣДЕШИ, вѣДЪТИ intelligo, συνίμι.

оугоръ anguilla.

оуготоваж* paro, ἐτοιμάζω.

оудъ membrum.

оударж*, иши, ити caedo, δαίρω.

оужЕ* jam, ἤδη. Cf. не оу pondum, οὐκέτι.

оузъРАТЬ* 3. plur. ab оузъриж ἰδῶσι, videbunt.

оуѣ — оухо

оуѣ *avunculus*; aliis оуѣкѣ et оуѣцѣ (Carn. et оуѣцѣ, воуѣцѣ) G. оуѣка, оуѣца. Illyr. оуѣакѣ, Genit. оуѣака. оуѣкарѣж* (-рѣж), contumeliis afficio, ὑβρίζω. Huc spectat оуѣкоризна contumelia, ὑβρις, Adj. оуѣкоризнѣнѣ opprobriosus et Composit. оуѣкоризнѣтворитѣлѣ* ludibrium. оуѣкрадж* furor, λυσεύω. оуѣкрашж*, гиши, гити condecoro, κοσμῶ. оуѣлѣ alveus, alveare. Carn. alveus est панѣ (illyrice pro панѣ truncus, sicut данѣ pro дѣнѣ dies), et ariarium est вѣланѣкѣ, quamquam Poloni ul habeant, non wal. оуѣлоучж*, ити, illumino (irradio?) φωτίζω. Radix лоучѣ cf. lux. оуѣмилѣнѣ* humilitas. R. милѣ et phrasis милѣ ca дѣж. оуѣмѣлѣж, иши, ати obticesco, ἵσχυρίζω. оуѣмѣлѣвити (-мѣлѣвлѣж, -мѣлѣлѣши) occido, ἀποκτείνω. оуѣмѣ* mens, διάνοια. Adj. оуѣмѣнѣ sapiens, σοφός, Cf. безоуѣмѣ etc. оуѣмѣлѣж* abluo, λούω. оуѣмѣрѣжити (рѣж, рѣши) mori, ἀποθνήσκω; part. ger. praet. оуѣмѣрѣши. оуѣмѣ melius. оуѣнѣлѣж* segnesco, ραθυμῶ. оуѣпѣати (hoffen) spero, confido. (Sed et hoffen G. recens est). Psalt. pol. sec. XIII habet simplex p va, f. spes. оуѣорѣжити* armare, ἐξοπλίζω. оуѣсѣлѣ* (substantia) οὐσία. Nota Germane sonum gr. σ ut sl. с, non з. оуѣста* u. pl. os, στόμα. оуѣстѣна* f. labium, χείλος. оуѣстрашж*, иши, ити exterreo, ἐκφριζῶ. оуѣстрѣмѣлѣж* миши, мити in altum tendo, ἐφορμῶ. оуѣстѣплѣж*, пиши, патѣ obdormio, ἵπνώω. -оуѣти Dobr. habet pro inusitato simpliciter τῶν окоуѣж induo (calceamenta), et изоуѣж exuo; putatque syncopen pro доуѣж lat. induo, et gr. δύω. Interim, dum melius quid afferatur, nota, Slavum окоуѣж et изоуѣж de calceamenti tantum inductione usurpare. Alias habet окѣлѣкѣж, respondens τῶν anziehen Germ. оуѣтѣ f. Serb. et оуѣта u Russ. Cf. Ente; ergo Slavus pannonijs habuerit жт-. оуѣтѣрѣдити* (-рѣдѣж, -рѣдиши) firmo, βεβαιῶω. оуѣтолѣтити* расо, πρᾶννω. оуѣтѣкѣнѣжса* incido in quid, offendo, Nota syntaxin кемѣже et praet. iterativum: оуѣтѣкѣнѣлѣше. оуѣхо* , нѣсе n. auris, οὖς. За оуѣхо оуѣдарѣнѣ colaphis caesus.

оушѣса — хѣтитѣти

оушѣса* pl. τοῦ оухо et dual. оуши q. videsis. оушж, иши, ити doceo, διδάσκω. оушѣтѣлѣ* qui docet, διδάσκαλος. оушѣнѣкѣ* discipulus, μαθητής; оушѣнѣнѣ doctrina, διδασκαλία. оушѣдѣнѣнѣ* (оушѣдѣнѣнѣ) morsus, δήγμα.

Ф.

Фарѣнѣкѣ* φαρισαῖος, pharisaeus. Фѣлософия* φιλοσοφία, philosophia. *Фропѣтѣж* m. propheta, προφήτης. En quomodo perverterit vocem exteram!

Х.

хѣ* lege христа. хѣлоупѣ boh. vide колѣжика tugurium, хѣлѣла* f. laus, αἶνος. хѣлѣлѣж*, лиши, ити laudo, ἐπαινῶ. хѣлѣрѣстѣ virgultum. хѣ* i. e. христе etc. хѣв* i. e. христобѣж; хѣвѣна* i. e. христобѣлѣна cf. адовѣна. хѣлѣлѣж frigus (proprie germ. K ü h l e). хѣлѣпѣж puer. Carn. est хѣлѣпѣцѣ. хѣлѣче f. pl. Carn. sunt caligae (Hosen germ.): Slavo veteri fortasse fuere хѣлѣци sicut гаши. хѣлѣвѣж panis. Cf. goth. hlajfs. хѣлѣвѣж bovine. хѣлѣмѣж collis, boh. хѣлоумѣ. хѣмѣлѣ m. humulus lupulus. хѣдатѣлѣ* πρόξενος, procurator. Etymon Dobr. derivat a хѣдитѣ, quasi qui eat ab uno ad alterum. хѣждѣж*, хѣдиши eo (ito), βάλνω. хѣрѣжгѣвѣ f. vexillum. хѣрѣтѣтѣ* (хѣшж, хѣшѣши, et Gl. хѣшѣтѣши* etc.) volo, βούλομαι. Verbale хѣрѣтѣнѣнѣ*, habes enim 197 хѣтѣнѣимѣ*. хѣрѣхѣтѣти cachinnari. Cf. грѣхѣхѣтѣти. хѣрѣдѣж vilis. Carniolis est malus, et fere idem quod alijs зѣлѣж; et гѣхѣхѣрѣдѣлѣшѣти (гѣхѣрѣуѣшѣти) maresco. хѣрѣла blasphemia; хѣрѣлѣж blasphemo. хѣрѣкрѣж fortis. хѣрѣмѣти claudico. хѣрѣмѣж 1) domus. 2) templum, aedes. хѣрѣнѣж, иши, ити custodio, φυλάσσω. хѣрѣстѣж quercus. хѣрѣв- radix obscura nominis Croatum. хѣрѣмѣж claudus. Cf. хѣрѣмѣти. хѣрѣтѣж vertagus. хѣрѣкѣтѣж m. dorsum. хѣрѣнѣж m. cochlearia armoracia Linn. (Germ. Meerrettig; Austriaci. K r e n adoptavere a Slavis agricolis). хѣрѣжѣ et Carn. хѣрѣшѣ casa, tugurium, rustici habitatio. хѣрѣтитѣти (-цѣж) rapio. хѣрѣтѣрѣж callidus.

хѣрѣж — чѣта

хѣрѣж et хѣрѣрѣж dicitur Slovacis esse gumor. хѣрѣдожѣствѣнѣж* (-итѣ) Genit. τοῦ хѣрѣдожѣствѣнѣж* τεχνισμα, artificium. хѣрѣдожѣж artificiosus de re, et de homine tecnico. Radix alia, quam хѣрѣдѣ-

Θ.

ω*, ὦ, ο! sed alias ο quod cf. ωσανѣ* ὠσανά, hosanna.

Π.

цѣдѣтитѣ et шѣтѣдѣтитѣ parco. цѣстѣтѣ fortuna. Rectius гѣжцѣстѣтѣ Compositos. цѣдѣрѣж misericors (qui parcit). цѣнѣлѣ, G. -нѣлѣтѣ n. catulus. цѣнѣпатѣ vellico. цѣнѣтѣ scutum. цѣрѣдѣж f. indoles (Illyr. nunc ѣуд).

Ϛ.

цѣвѣтѣж flos; цѣвѣтѣж, цѣвѣтитѣ floreo. цѣрѣж* nescias utrum sit τοῦ цѣрѣж compendium, an τοῦ цѣрѣж. Equidem cum Ostromiriano malim цѣрѣж et hic, utpote magis pannonicum; цѣрѣж enim nobis quidem videtur remotior contractio et recentior. цѣрѣкѣж (341), цѣрѣкѣжѣ et цѣрѣкѣжѣ f. (a germ. Kirche) ecclesia, ἐκκλησία. цѣрѣвѣж f. fistula. цѣрѣдитѣ, цѣрѣждѣж, colare. цѣрѣловѣнѣнѣж salutatio, ἀσπασμός; pariter convenit etymologice цѣрѣлѣж cum salvus, ὄλος. цѣрѣломѣждѣрѣствѣнѣж, n. σωφροσύνη modestia, de verbo imitatio graeci, cui σός, σῶς est integer (цѣрѣлѣж). цѣрѣлѣж integer; hinc ad verbum: цѣрѣловѣти saluto. цѣрѣна pretium. цѣрѣнѣнѣтѣти rigere. цѣрѣплѣж, цѣрѣпитѣти findo. цѣрѣпѣж flagellum. Carn. цѣрѣпѣж m. цѣрѣста via. Dobrovio videbatur a чѣстѣж. цѣта denarius. Cf. gazetta Venetorum?

Ϝ.

чѣрѣтитѣ praestigiari. чѣстѣж densus. чѣстѣж f. pars. Rectius чѣстѣж cf. pol. częśc. чѣгѣ hora. чѣлѣ f. dumetum; est a чѣстѣж. чѣшѣж (чѣшѣ) calix, ποτήριον. чѣлѣж expecto. Hinc Carn. чѣкѣтитѣ. чѣвѣрѣстѣж solidus. чѣ: чѣто, quid; Genit. чѣсо. чѣзнѣж vanesco. Cf. нѣчѣзнѣж (Ostrom. ичѣзнѣж). чѣло frons. чѣлѣдѣж familia. чѣлѣюстѣж mandibula. чѣсѣтитѣ pecto. чѣта tigma.

ЧИНЪ — ЧАТИ

чинъ* m. τάξις, ordo. Compos. кѣ-
чинница* m. homo атантос.

число numerus cf. чѣтѣж.

чистъ* а, о, purus, καθαρός.

чиж quiesco. Hinc почиж requiesco, et
покой requies; pax. Polonis покой
est cubile (q. requies). Hinc et по-
чинж conquiesco.

членъ articulus.

чловѣкъ* m. homo (чловѣкъ est ru-
gus putus russismus, sicut воронъ
конь про бранъ, молотъ ширго мла-
таши, aut propius пережъжъ про
прѣжъжъ in codice Ostromiriano).
Adj. чловѣчскъ humanus, ἀνθρώ-
πιнос. Composita: Subst. чловѣко-
любка* m. φιλόανθρωπος, hominum
amans. Abstractum: чловѣколюба-
ство etc. -ствѣ*; et -ствѣе φίλαν-
θρωπία.

члвнъ cymba. Hinc чѣнак Hung.

чмель m. fucus (apis).

чрѣмнѣи* а, о, гuber, ἐρυθρός.

чрѣвь m. vermis.

чрѣвнѣ et чрѣмнѣ гuber. Cf. чрѣ-
мнѣи.

чрѣж, пѣти haurio.

чрѣво* n. γαστήρ, venter. Carniolis
чрѣво est intestinum.

чрѣда f. vices. Carn. grex.

чрѣсло n. lumbus.

чѣтенѣ* lectio, ἀνάγνωσις; чѣтѣж*
написано lego inscriptum, ἀναγνώσ-
κω; sed et 572 чѣтомѣ* part. praes.
pass. qui honoratur ὁ τιμώμενος. Hinc
videas чѣтѣж valere i. q. numero,
hodieque Carn. чѣтѣти est nume-
rare; hinc lego literas, et numero
habeo aliquem i. e. honoro, τιμῶ.

чѣто* quid, τί. Vide grammaticam
de pronomine. по чѣто* quare, διὰ
τί? Genit. чѣсо ради*; ни чѣсо же*
nihil.

чѣрнѣ нiger; чѣрнило atramentum.

чѣсть (et чѣстѣ* et чѣстѣ* Glag.)
τιμή, honor; pietas, εὐσέβεια.

чюдо*, чюдесе n. miraculum. Θαύμα.
Compos. чюдотворьчъ* θαυματουργός,
thaumaturgus.

чюжъ*, еши, чюти sentio: не чюе-
шилъ* ἀγνοεῖς, nonne sentis. Car-
niolis чюти hodiecum est sentio:
Serbis contra audio.

чюдо* n. filius, τέκνον. Compos. ино-
чюдъ pro кдиночюдъ unigenitus,
μονογενής (proprie: unic-infans).
ЧАТИ, ЧАНЖ соери.

ШАРЪ — ЧКО

Ш.

шаръ m. color.

шедъ* ger. praet. а шедж quod sup-
plet идж; cf. сѣшедъ ibique notata.

шѣлѣ* (шѣла, шѣло) partic. praet.
act. τοῦ шѣдѣж seu шедж. Mireris
tamen et Carniolis esse шѣлѣ, qui
а minime elidunt in participio, sed
падалѣ, гнѣдалѣ dicunt, itaque а
шѣдѣж dicere deberent шѣдалѣ
cum Polonis: sed dicunt шѣлѣ,
шѣла, шѣло.

шершень m. crabro. Rectius cum Carn.
et Croatis сръшенъ.

шика virga.

широкъ, а, о, latus, а, um.

шипѣкъ m. rosa canina.

шиж suo; шило subula.

шоуй laevus; шоуица laeva manus.

шоумъ sonitus, strepitus.

шатанъ* 772 plur. Glagolitae pro
шатанъа а шатанъе n. fremitus,
φρουγμα.

Ю.

югъ m. auster, λιβ. южнѣ аustra-
lis; южина (Germ. Carautanis Jau-
sen) merenda, coena sub meridiem.

юже* jam, ἤδη. Occurrit quater: 47,
335, 374, 403, et semel pro юже
376.

юность* f. juvenus, νεότης; юнѣ ju-
venis.

юхѣ jus, jusculum.

И (Glagolitae Ё).

ѣ* pro m ea αὐτὰ 306. ѣже pro же
quae, а.

ѣкланъ pomus? malus? Serbis est
platani species.

ѣкѣкко n. pomum.

ѣвлѣж*, (пвлю), биши, ити mani-
festo, δηλώω. Freq. пвлати (Gl.
ѣвлѣти).

пворъ, acer platanoides Linn.

ѣдѣ* (пдѣ) m. venenum, φάρμακον.
Adj. ѣдѣвнѣж* venenosus, ἰώδης,
φαρμακερός.

пдро vide rectius ядро.

пзѣ (Gl. ѣзѣ*) plaga. Carniolis so-
nat кзѣ et significat iram.

пзѣвѣ m. meles.

пѣце n. ovum.

ѣко* (пко) sicut, ὡς. Nota phrasin
ѣко и на прѣктолѣ* abundante
nobis и, sed familiari hodieque Ser-
bis. ѣкоже, sicut (relative).

ПАКЪ — ИДОУЖЕ

пакъ qualis (relative); пako ὡς, sicut.
палов sterilis.

памѣ fovea.

ппро n. ver. Hinc Serb. ппро соунце
sol vernus (gratisissimus).

ѣсли* plur. f. (псли) praesepe, φάτνη.
Etymon est sequens пѣти, gaude-
musque Carniolos, qui ѣсти ha-
bent pro edo, praesepe adhuc ар-
pellare псли per п.

ѣсти* (пѣти) comedere, φάγω: ѣмѣ*,
ѣси*, ѣстѣ* 782, (пмѣи, пѣте)
ѣдатѣ* 338.

псень f. arbor fraxinus, Germ. Esche.

прѣмѣ jugum.

пстрѣкъ m. accipiter.

К.

кзѣро lacus. cf. езеро. Nam озѣро est
russicum, sicut олень, осень, одинѣ
etc., quae omnia aliis Slavis, praesertim
Cisdanubianis inchoant а к-.
кѣре adhuc cf. еште.

И.

и* acc. pl. m. et f. pronominis и vide
gramm.

иже* Acc. aut Nom. pl. f. quae, τὰς.

ядро n. nucleus, Pol. jądro. Ergo
non valet Dobrovii deductio а пѣти
quasi quod nucleus comedi pos-
sit. Carn. jedro n. est nucleus; at
ab alia radice Adj. já d ern i promptus,
celer. Dalmatis jedra sunt vela.

язѣкѣ* m. lingua, γλώττα.

иати* inf. verbi иж. Vide grammati-
ticam.

иатра n. pl. jecur.

иатрѣвѣ aut иатрѣи leviri uxor.

иачмень m. hordeum.

Ж.

жгѣ m. angulus, At жгѣ. m. carbo.

жгленѣ* камень (alias кат' ἀναλογίαν
жгленѣ) lapis angularis, λίθος ἀ-
κρογωνιαίος.

жзѣ* f. vinculum, δεσμός. 785 cf. 824

жзѣми.

жтрокѣ* f. γαστήρ, venter. cf. чрѣво.

Ж.

ж* acc. f. pron. и (онѣ), η, κ.

ѣже* acc. f. pron. relativi иже item-
que 376 male юже pro иже.

идоужѣ* unde, ἴθεν. Nota scriptio-
nem идоу ubi идж expectes.

VIENNAE,

TYPIS ANTONII NOBILIS DE SCHMID, C. R. FR. TYPOGRAPHI.

Nunc) Latinorum glagoliticum seu hieronymianum										Graecorum cyrillianum					Sonus idem in utroque	
Figurae codicum veterum:			Fig. add. recent.			Librorum				Valor num.	Latini	Librorum			Valor num.	alphabeto respondens:
No.	1. Sg.	2. Plur.	3. Plur.	4. Sg.	5. Plur.	6. 1000	7. 1000	8. Carum.	9.	10. Latini	11. 1494	12. 1500	13. 1500	Valor num.		
1	Ⲁ	Ⲁ	Ⲁ	Ⲁ	Ⲁ	Ⲁ	Ⲁ		1	Α	Α	α	α	1	a latino	
2	Ⲃ	Ⲃ	Ⲃ	Ⲃ	Ⲃ	Ⲃ	Ⲃ		2	Β	Β	β	β	2	b	
3	Ⲅ	Ⲅ	Ⲅ	Ⲅ	Ⲅ	Ⲅ	Ⲅ		3	Γ	Γ	γ	γ	3	v	
4	Ⲇ	Ⲇ	Ⲇ	Ⲇ	Ⲇ	Ⲇ	Ⲇ		4	Δ	Δ	δ	δ	4	g	
5	Ⲉ	Ⲉ	Ⲉ	Ⲉ	Ⲉ	Ⲉ	Ⲉ		5	Ε	Ε	ε	ε	5	d	
6	Ⲋ	Ⲋ	Ⲋ	Ⲋ	Ⲋ	Ⲋ	Ⲋ	Ⲋ	6	Ζ	Ζ	ζ	ζ	6	e	
7	Ⲍ	Ⲍ	Ⲍ	Ⲍ	Ⲍ	Ⲍ	Ⲍ		7	Θ	Θ	θ	θ	7	j gallico	
8	Ⲏ	Ⲏ	Ⲏ	Ⲏ	Ⲏ	Ⲏ	Ⲏ		8	Σ	Σ	ς	ς	8	z	
9	Ⲑ	Ⲑ	Ⲑ	Ⲑ	Ⲑ	Ⲑ	Ⲑ		9	Ζ	Ζ	ζ	ζ	9	z	
10	Ⲓ	Ⲓ	Ⲓ	Ⲓ	Ⲓ	Ⲓ	Ⲓ	Ⲓ	10	Η	Η	η	η	10	i latino	
11	Ⲕ	Ⲕ	Ⲕ	Ⲕ	Ⲕ	Ⲕ	Ⲕ	Ⲕ	20	Ι	Ι	ι	ι	20	i	
12	Ⲗ	Ⲗ	Ⲗ	Ⲗ	Ⲗ	Ⲗ	Ⲗ	Ⲗ	30					30	j (dj?)	
13	Ⲙ	Ⲙ	Ⲙ	Ⲙ	Ⲙ	Ⲙ	Ⲙ		40	Κ	Κ	κ	κ	40	k	
14	Ⲛ	Ⲛ	Ⲛ	Ⲛ	Ⲛ	Ⲛ	Ⲛ		50	Λ	Λ	λ	λ	50	l	
15	Ⲝ	Ⲝ	Ⲝ	Ⲝ	Ⲝ	Ⲝ	Ⲝ		60	Μ	Μ	μ	μ	60	m	
16	Ⲟ	Ⲟ	Ⲟ	Ⲟ	Ⲟ	Ⲟ	Ⲟ		70	Ν	Ν	ν	ν	70	n	
17	Ⲑ	Ⲑ	Ⲑ	Ⲑ	Ⲑ	Ⲑ	Ⲑ	Ⲑ	80	Ο	Ο	ο	ο	80	o	
18	Ⲓ	Ⲓ	Ⲓ	Ⲓ	Ⲓ	Ⲓ	Ⲓ	Ⲓ	90	Π	Π	π	π	90	p	
19	Ⲕ	Ⲕ	Ⲕ	Ⲕ	Ⲕ	Ⲕ	Ⲕ	Ⲕ	100	Ρ	Ρ	ρ	ρ	100	r	
20	Ⲗ	Ⲗ	Ⲗ	Ⲗ	Ⲗ	Ⲗ	Ⲗ	Ⲗ	200	Σ	Σ	ς	ς	200	s (ss).	
21	Ⲙ	Ⲙ	Ⲙ	Ⲙ	Ⲙ	Ⲙ	Ⲙ	Ⲙ	300	Τ	Τ	τ	τ	300	t	
22	Ⲛ	Ⲛ	Ⲛ	Ⲛ	Ⲛ	Ⲛ	Ⲛ	Ⲛ	400	ΘΥ	ΘΥ	θ	θ	400	u (ou gall.)	
23	Ⲝ	Ⲝ	Ⲝ	Ⲝ	Ⲝ	Ⲝ	Ⲝ	Ⲝ	500	Φ	Φ	φ	φ	500	f	
24	Ⲟ	Ⲟ	Ⲟ	Ⲟ	Ⲟ	Ⲟ	Ⲟ	Ⲟ	600	Χ	Χ	χ	χ	600	x neogr. ch germ.	
25	Ⲑ	Ⲑ	Ⲑ	Ⲑ	Ⲑ	Ⲑ	Ⲑ	Ⲑ	700	Ω	Ω	ω	ω	700	w graeco, o latino.	
26	Ⲓ	Ⲓ	Ⲓ	Ⲓ	Ⲓ	Ⲓ	Ⲓ	Ⲓ	800	Ψ	Ψ	ψ	ψ	800	compendium m. 29+23 aut +21	
27	Ⲕ	Ⲕ	Ⲕ	Ⲕ	Ⲕ	Ⲕ	Ⲕ	Ⲕ	900	Υ	Υ	υ	υ	900	tz, z germ.	
28	Ⲗ	Ⲗ	Ⲗ	Ⲗ	Ⲗ	Ⲗ	Ⲗ	Ⲗ	1000	Υ	Υ	υ	υ	1000	ce italico	
29	Ⲙ	Ⲙ	Ⲙ	Ⲙ	Ⲙ	Ⲙ	Ⲙ	Ⲙ		Υ	Υ	υ	υ		see aut och germ.	
30	Ⲛ	Ⲛ	Ⲛ	Ⲛ	Ⲛ	Ⲛ	Ⲛ	Ⲛ		Ͱ	Ͱ	Ͱ	Ͱ		vocalis u mutescens.	
31	Ⲝ	Ⲝ	Ⲝ	Ⲝ	Ⲝ	Ⲝ	Ⲝ	Ⲝ		ͱ	ͱ	ͱ	ͱ		diphth. 30+10	
32	Ⲟ	Ⲟ	Ⲟ	Ⲟ	Ⲟ	Ⲟ	Ⲟ	Ⲟ		Ͳ	Ͳ	Ͳ	Ͳ		vocalis i mutescens.	
33	Ⲑ	Ⲑ	Ⲑ	Ⲑ	Ⲑ	Ⲑ	Ⲑ	Ⲑ		ͳ	ͳ	ͳ	ͳ		je syllab. latin.	
34	Ⲓ	Ⲓ	Ⲓ	Ⲓ	Ⲓ	Ⲓ	Ⲓ	Ⲓ		ʹ	ʹ	ʹ	ʹ		ju	
35										͵	͵	͵	͵		ja	
36										Ͷ	Ͷ	Ͷ	Ͷ		je	
37	Ⲗ	Ⲗ	Ⲗ	Ⲗ	Ⲗ	Ⲗ	Ⲗ	Ⲗ		ͷ	ͷ	ͷ	ͷ		vocalis nasalis e	
38	Ⲙ	Ⲙ	Ⲙ	Ⲙ	Ⲙ	Ⲙ	Ⲙ	Ⲙ		͸	͸	͸	͸	90	j + 27	
39	Ⲛ	Ⲛ	Ⲛ	Ⲛ	Ⲛ	Ⲛ	Ⲛ	Ⲛ		͹	͹	͹	͹		vocalis nasalis e	
40	Ⲝ	Ⲝ	Ⲝ	Ⲝ	Ⲝ	Ⲝ	Ⲝ	Ⲝ		ͺ	ͺ	ͺ	ͺ		j + 29.	
41	Ⲟ	Ⲟ	Ⲟ	Ⲟ	Ⲟ	Ⲟ	Ⲟ	Ⲟ		ͻ	ͻ	ͻ	ͻ	60	x latino	
42										ͼ	ͼ	ͼ	ͼ	700	po	
43										ͽ	ͽ	ͽ	ͽ	9	th Russiof.	
44	Ⲕ	Ⲕ	Ⲕ	Ⲕ	Ⲕ	Ⲕ	Ⲕ	Ⲕ		Ϳ	Ϳ	Ϳ	Ϳ	400	y lat. & graeco.	

ⲔⲚⲞⲔ